

T. C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

DR. ALİ NACİ DUYDUK HAYATI VE FAALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Ali Yılmaz

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sezai Balcı

GİRESUN 2019

YEMİN METNİ

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 11/06/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Doktora/Sanatta Yeterlilik öğrencisi Ali Yılmaz'ın *Dr. Ali Naci Duyduk, Hayatı ve Faaliyetleri* başlıklı tezini incelemiş olup aday 28/06/2019 tarihinde, saat 11:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. İlhan EKİNCİ	
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Sezai BALCI	
Üye	Doç. Dr. Ömer ERDEN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Oktay KARAMAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZATA	

ONAY

.../.../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Dr. Ali Naci Duyduk Hayatı ve Faaliyetleri” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gűsterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

11/06/2019

Demirel'in ziyaretleri ve Abacıbükü'nün mahalle olması ve diğer faaliyetleri olmak üzere ele alınmıştır. Bu bölümün son aşamasında ise 1973 yerel seçimleri ve Duyduk'un Belediye Başkanlığından ayrılması ele alınmıştır. Çalışmamızın son olan beşinci bölümünde ise ölümü, eserleri, Konferansları, Şiir ve Makaleleri ele alınmıştır.

Araştırma esnasında; Ankara Demetevler Cumhuriyet Arşivi, İstanbul Beyazıt Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane, Giresun il Halk Kütüphanesi, Giresun 125. Yıl Kütüphanesi, Trabzon İl Halk Kütüphanesi, Hüseyin Hüsnü Tekışık Kütüphanesi, Ünye İlçe Halk Kütüphanesi ve birçok yazılı ve basılı eserlerden yararlanma yoluna gidilmiştir.

Çalışma esnasında; verdiği her türlü destekten dolayı tez danışmanım Doçent Dr. Sezai Balcı'ya teşekkür ederim. Sezai Balcı, çalışmalarımın aşamalarında zaman zaman verdiği bilgiler, özellikle içerik oluşturma esnasındaki fikirleri ve kaynaklara ulaşmada gösterdiği yollarla çalışmanın bugüne gelmesinde büyük çaba sarf etmiştir. Araştırma esnasında güler yüzünü esirgemeyen arşiv görevlilerine, kütüphane çalışanlarına, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen babam Murat Yılmaz, annem İncilay Yılmaz, ağabeyim Hamza Yılmaz, kardeşim Mustafa Yılmaz ve arkadaşım Anıl Guguk'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca yeğenlerim Yiğit Murat ve İsmail Efe'ye de moral desteklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Ali YILMAZ

Giresun 2019

ÖZET

YILMAZ, Ali, Dr. Ali Naci Duyduk'un Hayatı ve Faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi, Giresun, 2019.

Giresun'unun yetiştirmiş olduğu önemli bir sima olan Dr. Ali Naci Duyduk, 1893 yılında Giresun'da doğmuştur. Haydarpaşa Tıp Fakültesi mezunudur. Tabip teğmen olarak Birinci Dünya Savaşı'nda Yıldırım Ordularına atanmıştır. Milli Mücadele yıllarında Giresun'da Pontusçulara karşı *Işık* gazetesinde yazılar yazmış ve *Karadeniz* gazetesini çıkarmıştır. Erzurum Kongresi'nde Giresun delegesidir. Asıl mesleği doktorluk olmasına rağmen hekimlik dışında siyaset ve spor alanında faaliyet göstermiştir.

Dr. Ali Naci Duyduk, 1950 yılından önce hükümet ve belediye tapıplığı, Fiskobirlik Genel Müdürlüğü yapmıştır. Giresun Halkevi, KızılayDerneği Giresun Şubesi, Giresun Ticaret Odası üyeliği, Bulancak CHP ilçe başkanlığı, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi sivil toplum örgütleriyle Hilâlspor, Aksu Gençlik ve Giresunspor gibi spor kulüplerinde aktif olarak yer almıştır. CHP Giresun İl İdare Heyetinde görev yapmıştır. 1940'lı yılların sonlarında DP İl Başkanlığı yapmıştır.1950-1960 yılları arasında DP'den Giresun milletvekilidir. 27 Mayıs 1960 İhtilali ile Yassıada'da yargılanarak beraat etmiştir. 1968-1973 yılları arasında AP'den Giresun Belediye Başkanı seçilmiştir. Şiir, makale ve düşünce yazıları yazmıştır. 1980 yılında Giresun'da ölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ali Naci Duyduk, Erzurum Kongresi, Giresun, Fiskobirlik, Demokrat Parti.

ABSTRACT

YILMAZ, Ali, Dr. The Life and Activities of Ali Naci Duyduk, Post Graduate Thesis, Giresun, 2019.

Dr. Ali Naci Duyduk, whom Giresun city raised as an important person, was born in Giresun in 1893. He was a medical graduate of Haydarpaşa Medicine Faculty. He was appointed to Yildirim Armies as a medical lieutenant in World War I. During the years of National Struggle, he wrote against the supporters of Pontians and published the newspaper “Karadeniz”. He was the deputy of Giresun in Erzurum Congress. Although he was a doctor by profession, he engaged in politics and sport apart from medicine.

By 1950, Dr. Ali Naci Duyduk served as a government and municipality doctor and administered fiskobirlik business. He played an active role in non-governmental organizations such as Giresun Community Centre, Giresun branch of Turkish Red Crescent, the membership of Giresun Chamber of Commerce, the district head of Bulancak Republican People’s Party. Society for the Protection of Children and sport clubs like Hilâlspor, Aksu Youth and Giresunspor. He took Office in provincial administration board of Republican People’s Party. At the end of 1940’s, he presided Democrat Party in Giresun. Between the years 1950 and 1960, he was a member of parliament from Democrat Party for Giresun. He was tried in Yassıada in 27thMay 1960 coup but was acquitted of charges. He was elected as mayor of Giresun with Justice Party between 1968 and 1973. He wrote poetry, essays and think pieces. He died in Giresun in 1980.

Keywords: Ali Naci Duyduk, Erzurum Congress, Giresun, Fiskobirlik, Democrat Party.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
ALİ NACİ DUYDUK'UN 1950'YE KADAR BÜROKRATİK KARIYERİ.....	4
1.1. Ali Naci Bey'in Doğumu ve Ailesi.....	4
1.2. Ali Naci Bey'in Ağabeyi Mehmet Hamdi Bey.....	4
1.3. Ali Naci Bey'in Eğitim hayatı.....	5
1.4. Birinci Dünya Savaşı'nda Dr. Ali Naci Bey.....	6
1.5. Millî Mücadele'de Dr. Ali Naci Bey.....	10
1.5.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Erzurum Kongresi.....	29
1.5.2. Erzurum Kongresi'nden Sonra Dr. Ali Naci.....	38
1.6. Cumhuriyet Döneminde Dr. Ali Naci Duyduk.....	44
1.6.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Hükümet ve Belediye Tabipliği, Halkevi ve Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ndeki Faaliyetleri.....	44
1.6.2. Ali Naci Duyduk'un Halk Partisi İçerisindeki Faaliyetleri.....	45
1.6.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un C.H.P Bulancak İlçe Başkanlığı.....	45
1.6.4. Alucra Hükümet Tabipliği.....	46
1.7. Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik'teki Faaliyetleri.....	48
1.7.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik Genel Başkanı Seçilmesi.....	50
1.7.2. Fiskobirlik Üçüncü Genel Kurul Toplantısı.....	51
1.7.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un İkinci Defa Askerlik Yapması.....	52
1.7.4. Ali Naci Duyduk'un Yeniden Fiskobirlik Genel Başkanı Seçilmesi.....	53
1.7.5. Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi.....	54
1.7.6. Fiskobirlik'in 1946 Yılı Genel Kurulu.....	56
1.7.7. Ali Naci Duyduk'un 1947-1948 Yılındaki Faaliyetleri.....	58
1.7.8. Fiskobirlik'in 10. Genel Kurulu ve Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik'ten Ayrılışı.....	60
İKİNCİ BÖLÜM.....	62
DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN SİYASİ PARTİLER VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNDEKİ FAALİYETLERİ.....	62
2.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Çocuk Esirgeme Kurumu.....	62
2.2. Dr. Ali Naci Duyduk ve Spor Kulüpleri.....	63
2.2.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresunspor.....	63

2.2.2.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Hilâlspor.....	64
2.2.3.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Aksu Gençlik Kulübü.....	65
2.3.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Kızılay.....	67
2.4.	Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'deki Faaliyetleri.....	68
2.4.1.	Dr. Ali Naci Duyduk ve CHP Ocak, Nahiye ve İl Kongreleri	68
2.4.1.1.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Vilayet CHP İdare Heyeti Seçimi	68
2.4.1.2.	Gemiler Çekeği Mahallesi Ocak Kongresi.....	69
2.4.1.3.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Çınarlar Mahallesi Ocak Kongresi.....	70
2.4.1.4.	CHP Keşap Nahiye Kongresi Toplantısı.....	70
2.4.1.5.	CHP Giresun İl Kongresi.....	70
2.4.1.6.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekili Adaylığı Sorunu.....	71
2.4.1.7.	Dr. Ali Naci Duyduk ve 1946 CHP İl Kongresi.....	73
2.4.1.8.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Bucak Kongresi.....	74
2.4.1.9.	Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'den Ayrılması	74
2.5.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Demokrat Parti'deki Faaliyetleri	75
2.5.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Demokrat Parti'ye Katılması.....	75
2.5.2.	Dr. Ali Naci Duyduk ve DP'nin Ocak ve Bucak Kongreleri	77
2.5.2.1.	Osmaniye-Nizamiye Mahallesi Ocak Kongresi	77
2.5.2.2.	Hacıhüseyin Mahallesi Ocak Kongresi	77
2.5.2.3.	DP Dereli Bucak Kongresi	78
2.5.2.4.	DP'nin Kuruluş Yıldönümü Etkinliği.....	78
2.5.3.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Trabzon DP İl Kongresi	78
2.5.4.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresun DP İl Kongresi.....	79
2.5.5.	Dr. Ali Naci Duyduk ve DP Ordu İl Kongresi	79
2.5.6.	DP Espiye Ocağı'nın Açılışı	79
2.5.7.	DP Keşap Mitingi.....	80
2.5.8.	DP Piraziz Mitingi.....	80
2.5.9.	DP'nin Yolağzı Mitingi ve CHP'lilerle Yaşanan Gerginlik.....	80
2.5.10.	Dr. Ali Naci Duyduk'un DP'den Milletvekilli Adaylığı Dönemi ve Seçim Faaliyetleri.....	81
2.5.11.	DP'nin Giresun Mitingi.....	83
2.5.12.	14 Mayıs 1950 Seçimleri ve Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekili Seçilmesi.....	83
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....		86
DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN TBMM'DEKİ FAALİYETLERİ (1950-1960)		86
3.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekilliğine İtiraz Edilmesi.....	86
3.2.	Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'deki Faaliyetleri	86
3.2.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'de Katıldığı Oylamalar.....	88
3.2.2.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1950 Yılındaki Faaliyetleri.....	89

3.2.3.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1951 Yılındaki Faaliyetleri.....	90
3.2.4.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1952 Yılındaki Faaliyetleri.....	92
3.2.5.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1953 Yılındaki Faaliyetleri.....	93
3.2.6.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1954 Yılındaki Faaliyetleri ve Yeniden Milletvekili Seçilmesi.....	97
3.2.7.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1955 Yılındaki Faaliyetleri.....	101
3.2.8.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1956 Yılındaki Faaliyetleri.....	105
3.2.9.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1957 Yılındaki Faaliyetleri ve Yeniden Giresun Milletvekili Seçilmesi.....	105
3.2.10.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1958 Yılındaki Faaliyetleri.....	108
3.2.11.	Dr. Ali Naci Duyduk'un 1959 Yılındaki Faaliyetleri.....	110
3.3.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıda'da Yargılanması.....	112
3.3.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıda Mahkemesi'ndeki Savunması.....	136
3.3.2.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıda'dan Tahliye Edilmesi.....	144
3.3.3.	Yassıda'da Giresun Milletvekillerine Verilen Cezalar.....	146
3.3.4.	Dr. Ali Naci Duyduk İle Ankara'da Yapılan Röportaj.....	146
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		149
DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN GİRESUN BELEDİYE BAŞKANLIĞI.....		149
4.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığından Önceki Siyasi Faaliyetleri.....	149
4.2.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkan Adaylığı.....	149
4.2.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Seçim Faaliyetleri.....	156
4.3.	Ali Naci Duyduk'un Giresun Belediye Başkanlığı ve Belediye Meclisi.....	167
4.4.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Rahatsızlığı.....	172
4.5.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığı'ndaki Faaliyetleri.....	173
4.5.1.	Belediye Bütçesi.....	173
4.5.2.	Dr. Ali Naci Duyduk Döneminde Giresun Belediye Zabıtası.....	176
4.5.3.	Ali Naci Duyduk Döneminde Ulaşım Faaliyetleri.....	179
4.5.3.1.	Üst Geçit Yapımı.....	179
4.5.3.2.	Giresun Kalesi'ne Yeni Yol İnşası.....	179
4.5.3.3.	Gerçekleşmeyen Teleferik Projesi.....	180
4.5.3.4.	Trafik Meselesi.....	181
4.5.4.	Elektrik İşleri.....	182
4.5.5.	İtfaiye Teşkilatı ve Belediyenin Araç Filosu.....	183
4.5.6.	Su ve Kanalizasyon Faaliyetleri.....	184
4.5.7.	Belediye Plajı.....	186
4.5.8.	Belediyenin Halk Sağlığı Faaliyetleri.....	186
4.5.8.1.	Dr. Ali Naci Duyduk Döneminde Çöp Sorunu.....	188
4.5.9.	Ekmek ve Un Meselesi.....	189
4.5.10.	Abacıbükü'nün Belediye Sınırlarına Alınması.....	192

4.5.11.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Eğitimle İlgili Faaliyetleri	193
4.5.12.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Güzel Sanatlar	194
4.5.13.	Belediye Bantosu.....	196
4.5.14.	Odun Sıkıntısı.....	197
4.5.15.	İmar Faaliyetleri	198
4.5.15.1.	Giresun Meydanı'nı Genişletme Çalışmaları	198
4.5.15.2.	Giresun Mezarlığı.....	200
4.5.15.3.	Gecekondulu Alanı	200
4.5.15.4.	Giresun Organize Sanayi Bölgesinin Kuruluşu.....	201
4.5.15.5.	Diğer İmar Faaliyetleri	202
4.5.16.	Başbakan Süleyman Demirel'in Giresun Ziyaretleri.....	203
4.5.17.	1973 Genel Seçimleri ve Giresun.....	205
4.5.18.	1973 Belediye Seçimleri ve Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığından Ayrılması.....	205
BEŞİNCİ BÖLÜM		207
DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN SON YILLARI VE ESERLERİ.....		207
5.1.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Son Yılları, Kişiliğine Ölümü.....	207
5.2.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Eserleri, Konferans, Şiir ve Makaleleri	208
5.2.1.	<i>Karadeniz Gazetesi</i>	208
5.2.1.1.	<i>Elele</i>	209
5.2.1.2.	<i>Feryad</i>	210
5.2.1.3.	<i>Yine Cemaat Teşkilatı</i>	211
5.2.2.	<i>Işık Gazetesi</i>	213
5.2.2.1.	<i>Memlekette Frengi</i>	214
5.2.2.2.	<i>Frengi ve Fuhşiyât</i>	217
5.2.3.	<i>Aksu</i>	220
5.2.3.1.	<i>Huy ve İtiyat</i>	221
5.2.4.	Ali Naci Duyduk'un Konferansları	223
5.2.4.1.	Dr. Ali Naci Duyduk ve Erzurum Kongresinin 50. Yıl Konuşması	223
5.2.5.	Dr. Ali Naci Duyduk'un Şiirleri	225
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME		230
KAYNAKLAR.....		236
EKLER		279
ÖZGEÇMİŞ		281

KISALTMALAR

a.g.e: Adı geçen eser

a.g.m: Adı geçen makale

a.g.t: Adı geçen tez

AP: Adalet Partisi

Av: Avukat

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Bkz: Bakınız

BRC: British Retail Consortium (İngiliz Perakendeciler Birliği)

C: Cilt

CGP: Cumhuriyeti Güven Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

CKMP: Cumhuriyeti Köylü Millet Partisi

CMP: Cumhuriyeti Millet Partisi

DP: Demokrat Parti

Der: Derleyen

Dr: Doktor

Ed: Editör

FTSKB: Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği

GBKY: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları

GATA: Gülhane Askeri Tıp Akademisi

GP: Güven Partisi

Haz: Hazırlayan

HP: Hr Parti

KBB: Karadeniz Belediyeler Birliği

MKP: Milli Kalkınma Partisi

MSP: Milli Selamet Partisi

MP: Millet Partisi

PTT: Posta Telefon Telgraf

YTP: Yeni Türkiye Partisi

TTK: Türk Tarih Kurumu

S: Sayı

s: sayfa

ss. Sayfa Sayısı

SEKA: Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBP: Türkiye Birlik Partisi

TCK: Türk Ceza Kanunu

TMHMC: Trabzon Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti

TİP: Türkiye İşçi Partisi

YSE: Yol Su Elektrik

YSK: Yüksek Seçim Kurulu

ZC: Zabıt Ceridesi

GİRİŞ

Giresun'un yetiştirmiş olduğu önemli simalarından biri olan Dr. Ali Naci Duyduk'un hayatı ve faaliyetleri hakkında bir araştırma mevcut değildir. Dr. Ali Naci Duyduk, mesleği olan hekimlik dışında aynı zamanda siyasi bir kişiliktir. Duyduk, 87 yıllık ömründe hekimlik, Erzurum Kongresi delegeliği, Fiskobirlik Genel Müdürlüğü, milletvekilliği ve belediye başkanlığı yapmıştır. Bunun yanı sıra gazete çıkarmış, Giresun'da sivil toplum örgütleri ve spor kulüplerinde faaliyet göstermiştir. 27 Mayıs İhtilâli'yle birlikte Yassıada'da yargılanmıştır. Bu bakımdan Dr. Ali Naci Duyduk, hem yerel hem de ulusal tarihimiz için ele alınması gereken bir kişidir.

Bu şekilde hem yerel ve hem de ulusal düzeyde faaliyet gösteren Dr. Ali Naci Duyduk'un hayatı ve faaliyetleriyle ilgili daha önce mevcut bir çalışmanın yapılmamış olması, bu çalışmanın en büyük zorluğudur. Bu zorluğu aşmak için birçok kaynağa başvurulmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk'un hayatının ilk yılları, Milli Mücadele'deki faaliyetleri hakkında en ayrıntılı bilgiler, Mahmut Goloğlu ve Fahrettin Kırzioğlu'nun eserlerinden elde edilmiştir. Mahmut Goloğlu'nun *Erzurum Kongresi*,¹ Fahrettin Kırzioğlu'nun Bütünüyle Erzurum Kongresi² ve *Erzurum Kongresi'nin Hayatta Kalmış Beş Delegesi*,³ Yücel Çil'in *Erzurum Kongresi'ne Katılan Delegeler*⁴ adlı eserlerinde kısa biyografisi bulunmaktadır.

Dr. Ali Naci Duyduk'la ilgili anılarında ayrıntılı bilgi veren en önemli hatırat ise Osman Fikret Topallı'ya aittir. Topallı'nın *Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun*,⁵ *Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun Milli Mücadele Günlerinden İzler Notlar İntibalar*,⁶ *Giresun Günlükleri*,⁷ adlı hatıratı Duyduk'un 1950 yılına kadar olan Giresun'daki meslekî, siyasi ve sivil toplum örgütlerindeki faaliyetleri hakkında oldukça kıymetli bilgi vermektedir. Ali Naci Duyduk'la beraber TBMM'de bulunmuş,

¹ Mahmut Goloğlu, **Milli Mücadele Tarihi I-Erzurum Kongresi**, Türkiye İş Bankası Yay, (2.Baskı), İstanbul 2011; Mahmut Goloğlu, **Türk Devrim Tarihi**, KTÜ Yay, Trabzon 2010.; Mahmut Goloğlu, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi IV 1946-1950 Demokrasiye Geçiş**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay, İstanbul 2013; Mahmut Goloğlu, **Millî Mücadele'de Trabzon ve Mustafa Kemal Paşa**, KTÜ Yay, Trabzon 1981.

² Fahrettin Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi I-III**, Kültür Ofset Yay, Ankara 1993.

³ Fahrettin Kırzioğlu, "Erzurum Kongresinde Sağ Kalan Beş Mümessil", **Türk Kültürü Aylık Dergisi**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 85/Kasım 1969, s. 52-67.

⁴ Yücel Çil, **Erzurum Kongresine Katılan Delegeler**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2005.

⁵ Osman Fikret Topallı, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun**, (Yay. Haz.), Serander Yay, Trabzon 2011.

⁶ Osman Fikret Topallı, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun, Millî Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar**, (Haz. Veysel Usta-Mustafa Çulfaz), Eser Ofset Matbaacılık, Trabzon 2017.

⁷ Osman Fikret Topallı, **Giresun Günlükleri I-II**, (Yay. Haz. Cemil Koçak), Alfa Yay, İstanbul 2017.

Yassıada Mahkemelerinde yargılanmış birçok siyasinin hatıratında Dr. Ali Naci Duyduk'tan bahsedilmemesi bizim için bir talihsizliktir.

Çalışmamızın asıl kaynağını ise Giresun yerel basını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Ali Naci Duyduk'un gerek CHP ve gerekse DP ve 1968'den itibaren AP bünyesindeki siyasi çalışmaları, spor kulüpleri, Giresun Halkevi, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay gibi sivil toplum örgütlerindeki çalışmaları daha çok Giresun yerel basınından takip edilmiştir. Bu meyanda Giresun'da yayınlanan *Akgün*, *Giresun İleri*, *Gündüz*, *Hamle*, *Işık*, *Kale*, *Karadeniz*, *Karadeniz Postası*, *Yeni Giresun*, *Yeşil Çotanak*, *Yeşil Giresun* gazetelerinin ilgili yılları tamamen taranmıştır. Bunun yanı sıra az da olsa *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Yeni Gün* ve *İleri* gibi ulusal gazetelerden de faydalanılmıştır.

Ali Naci Duyduk'un siyasi yaşamıyla ilgili olarak Aydın Gülşen'in *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam*⁸ adlı doktora tezi, Belediye Başkanlığı için Tuncer Dervişoğlu ile Gökalp Kabacaoğlu'nun hazırladıkları *Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014) Başkanları*,⁹ sportif faaliyetleri hakkında da Mesut Özkaya'nın *Giresun'da Spor*¹⁰ adlı eserlerinden yararlanılmıştır. Bunların dışında Ayhan Yüksel'in çalışmaları¹¹ da en sık başvurulan kaynaklar arasındadır.

Dr. Ali Naci Duyduk'un 1950-1960 yılları arasında milletvekili olarak bulunduğu TBMM'deki konuşmaları, katıldığı oylamalar gibi siyasi ve yasama faaliyetleri hakkında *Türk Parlamento Tarihi*, İrfan Neziroğlu ve Tuncer Yılmaz'ın hazırladığı *TBMM Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri*,¹² *TBMM Tutanak Dergisi* ve *TBMM Zabıt Cerideleri* taranmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un milletvekili seçildiği 1950, 1954 ve 1957 yılı seçimleriyle ilgili bilgiler, TÜİK istatistiklerinden elde edilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıada Mahkemelerindeki yargılanması ile ilgili tapu kayıtları Başbakanlık Cumhuriyet

⁸ Aydın Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2014.

⁹ Tuncer Dervişoğlu-Mustafa Gökalp Kabacaoğlu, *Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)*, (Ed. Sezai Balcı-Gazanfer İltar), Giresun Belediyesi Yay, Ankara, 2019.

¹⁰ Mesut Özkaya, *1923 Giresun'da 1986 Spor*, Güney Matbaası, Ankara 1987.

¹¹ Ayhan Yüksel-Okan Yeşilot, *Giresun'da İz Bırakanlar*, Giresun Valiliği Yay, Giresun, 2012; Ayhan Yüksel-Okan Yeşilot, *Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi*, Öncü Gazetesi ve Matbaası, Giresun 2016; Ayhan Yüksel, *Tirebolu'dan Simalar Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değerlerimiz*, Arı Sanat Yay., İstanbul 2005 ; Ayhan Yüksel, *Doğu Karadeniz Araştırmaları*, Kitabevi, İstanbul 200.; Ayhan Yüksel, "Savaş Yıllarında Giresun (1914-1922): Sosyal ve Ekonomik Durum", *Milli Mücadelede Giresun, 6-7 Mart Sempozyumu*, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul, 1999; Ayhan Yüksel, *Giresun Tarihi Yazıları*, Kitabevi Yay., (3. Baskı), İstanbul 2007.

¹² Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi, IX. Dönem (1950-1954)*, III, VII, XXI, TBMM Yay, Ankara 1998-1999; Zühtü Arslan-Selma Tarakçı, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM XI. Dönem (1957-1960) Biyografiler*, III, TBMM Yay. Ankara 2013; *TBMM Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri*, II, (Haz. İrfan Neziroğlu-Tuncer Yılmaz, TBMM Yay, Ankara, 2013.

Arşivi'nden, mahkeme süreci hakkında ise Emine Gürsoy Naskali'nin *Anayasa İhlal Davası*¹³, *Yüksek Adalet Divanı Kararları*¹⁴ adlı eserlerden elde edilmiştir.

Ali Naci Duyduk'un yazmış olduğu şiirleri *Giresun İl Yıllıklarında*¹⁵ ve makaleleri ise *Karadeniz*¹⁶ gazetesi ile *Işık*¹⁷ ve *Aksu*¹⁸ dergilerinde bulunmaktadır. *Karadeniz* ve *Işık*'ta yayınlanan yazılarında daha çok mesleki bilgi ile Milli Mücadele'ye yönelik yazılardır. Bunların dışında Dr. Ali Naci Duyduk'un Erzurum Kongresi'nin 50. Yıldönümünde Erzurum'da verdiği konferans ise Zeki Başar¹⁹ tarafından yayınlanmıştır.

¹³ Emine Gürsoy Naskali, **Yassıada Zabıtları-V, Anayasa Davası-1-IV**, Kitabevi, İstanbul, 2011.

¹⁴ **Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları**, TBMM Kütüphanesi, 1985, 4520, Yassıada 1960-1961, I, III.

¹⁵ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, Giresun Valiliği Yay, Giresun 1974.

¹⁶ Erden Menteşoğlu, **Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular**, Yeşilgiresun Gazetesi Yay, Giresun 1996, s. 64, 67-68.

¹⁷ "Memlekette Frengi", **Işık**, No: 13, 28 Şubat 1335/1919, s. 3-4. ; "Frengi ve Fuşiyat", **Işık**, No: 19, 1 Mayıs 1335/1919, s. 3-4. , "Nereye Gidiyoruz", **Işık**: No: 21, 15 Mayıs 1335/1919, s. 6-7.

¹⁸ Dr. Ali Naci, "Huy ve İtiyat", **Aksu**, Sayı: 7-8, Mayıs 1934.

¹⁹ Zeki Başar, **60. Yıldönümünde Devrim Tarihi Bakımından: Erzurum Kongresi, Öncesi- Sonrasıyla**, Atatürk Üniversitesi Yay, Erzurum 1979.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALİ NACİ DUYDUK'UN 1950'YE KADAR BÜROKRATİK KARIYERİ

1.1. Ali Naci Bey'in Doğumu ve Ailesi

Ali Naci Duyduk, rumî 1309, miladî 1893 yılında Giresun'un Hacı Hüseyin Mahallesi'nde doğmuştur.²⁰ Babası çiftçi olup findıkçılıkla geçinen Ömer Efendi, annesi Emine Hanım'dır. Sarımehmetoğulları olarak bilinen ailesi aslen Erzurumlu'dur. Aile, Erzurum'dan Giresun'a yerleşince Erzurumluoğlu diye tanınmıştır. Aileden Duyduk Mehmet Ağa bir süre Giresun subaşılığı yapmıştır. Duyduk Mehmet Ağa'dan sonra aile Duydukzâdeler şeklinde anılmıştır. Annesi Emine Hanım, Giresun'un Kale Mahallesi'nden Hattat Halil Efendi'nin kızıdır.²¹ Babası Ömer Efendi, Ali Naci Duyduk, 15 yaşındayken yani 1908 yılında ölmüştür. Ömer Efendi'nin Ali Naci ile birlikte ikisi kız, üçü erkek olmak üzere beş çocuğu vardı.²² Ailenin üçüncü çocuğu olarak doğan Doktor Ali Naci Duyduk'un kızkardeşlerinden biri de Asiye Hanım'dır.²³ Kardeşlerinin en büyüğü Mehmet Hamdi Bey'dir. Ali Naci Duyduk, Çanakkale Cephesi'ndeysen annesi Samsun'da koleraya yakalanarak ölmüştür. Mehmet Hamdi dışındaki diğer ağabeyi ise askerliğini yapmakta iken Sivas'ta hastalanarak ölmüştür.²⁴

1.2. Ali Naci Bey'in Ağabeyi Mehmet Hamdi Bey

Ali Naci Bey'in en büyük ağabeyi olan Mehmet Hamdi Bey, 1877'de Giresun'da doğmuştur. Giresun ve Trabzon'da eğitim görmüştür. İstanbul'da hukuk Fakültesi'nde okumuştur. *Malumat*, *Ceride-i Edebiye*, *Musavver Terakki* dergileri ve *İkdam* ve *Tanin* gazetesinde şiir,²⁵ hikâye ve çeşitli yazılar yazmıştır. *Mizan*'ın II. İstanbul döneminde "Eski arkadaşım Mizan Sahibi Murat Bey'e" başlıklı bir yazısı bulunmaktadır.²⁶ Bu sırada İttihat

²⁰ Ali Naci Duyduk'un biyografisinin hazırlanmasında 1 Şubat 1966 tarihinde Mahmut Goloğlu'na verdiği bilgi, esas alınmıştır. Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, Türkiye İş Bankası Yay, 2. Baskı, İstanbul 2011, s. 167-176; Kırzioğlu, "Erzurum Kongresinde Sağ Kalan Beş Mümessil", s. 59, 60.

²¹ Kırzioğlu, "Sağ Kalan Beş Mümessil", s. 59-60.

²² Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 167.

²³ Topallı, *Müdafa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun*, s. 303. Hamişzâdelerden Hamişoğlu Hasan Bey ilk olarak Dr. Ali Naci Duyduk'un hemşiresi Asiye Hanımla nişanlı idi. Bu nişan kız ailesi tarafından bozulmuş ve Hasan Bey, Hamişzâdelerden Cemal Paşa'nın kızı Fikriye Hanımla evlenmiştir. Topallı, *İstiklal Harbi Tarihinde Giresun*, s. 303-304. Hüseyin Albayrak, "Millî Mücadelede Giresun'da İki Sima ve İki Ses", *Millî Mücadelede Giresun Sempozyumu 6-7 Mart 1999 Bildiriler*, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1999, s. 204.

²⁴ Albayrak, "İki Sima ve İki Ses", s. 207.

²⁵ Mehmet Hamdi Bey'in *Hasbihâl-i Garibâne*, *Gazel*, *Tahmis*, *Kıt'alar* adlı yayınlanmış şiirleri için bkz. Seyfullah Çiçek, *Giresunlu Şairler*, Mamaşoğlu Yay, İstanbul 1997, s. 193-196; *Giresun 1973 İl Yılığ*, s. 114-115-116.

²⁶ Ayşegül Ergişi, *Mizan Gazetesi İnceleme, Tahlili Fihrist, Seçme Yazılar*, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 137-138.

Terakki Partisi'ne de intisap eden Mehmet Hamdi, öğrenciyken tutuklanmış bir yıl İstanbul'da tutuklu bulunduktan sonra Sinop Hapishanesi'ne gönderilip hücre hapsine konulmuş, bir süre sonra Giresun'a nakledilmiştir. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilânıyla serbest bırakılmıştır.²⁷

II. Meşrutiyet'ten sonra Mehmet Hamdi, Giresun'da *Giresun* gazetesini²⁸ Samsun'da da *Aksiseda* isimli bir gazete çıkarmış, sonra hemşehrilerinin daveti üzerine Giresun'a gelerek Müslümanlarla Hristiyanların kurdukları bir matbaada, Giresun'un ilk gazetesi olan *Giresun-Maarif* isimli bir gazete çıkarmaya başlamış, idarecilerle uyuşmadığından dolayı kendi başına *Karadeniz* adında bir gazete çıkarmıştır.²⁹ Balkan Harbi başlayınca gönüllü olarak savaşa gitmiş ve şehit olmuştur.³⁰

1.3. Ali Naci Bey'in Eğitim hayatı

Ali Naci Bey, ilköğrenimine Giresun'da başlamıştır. Giresun Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra ağabeyi Mehmet Hamdi'nin yardım ve teşvikiyle Trabzon İdadisi'nde lise eğitimine başlamıştır. Bu İdadide Dr. Ali Naci Bey'in Giresunlu arkadaşları Can Akengin,³¹ Osman Fikret (Topallı), Ethem Nazif (Bayazitoğlu), Ahmet Suat (Kamer şairi), Lami Bey (Gürsoy), Hasan Tahsin (Gürsoy)³² ve Hacıosmanbabazade Nazmi ile birlikte Trabzon İdadisi'nde okurken, son sınıfa geçtiğinde, burada çıkan kolera yüzünden İstanbul'da Mercan İdadisi'ne

²⁷Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s.168; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 114.

²⁸Hüseyin Albayrak, “**Millî Mücadelede Giresun Basını**”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Yay., İstanbul 1997, s. 288; Oktay Karaman, “Giresun Basın Tarihinden Levhalar Işık Gazetesi”, **Giresun Kültür Sempozyumu, (30-31 Mayıs 1998) Bildiriler**, İstanbul 1998, Giresun Belediyesi Kültür Yay., s. 115.

²⁹ Ergişi, **Mizan Gazetesi İnceleme, Tahlili Fihrist, Seçme Yazılar**, s. 137-138; Rahmi Doğanay, **Millî Mücadele'de Karadeniz (1919-1922)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay. Ankara, 2001, s. 259.

³⁰**Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 114.

³¹ Can Akengin, 1892 yılında Giresun'da doğdu. Bayazitoğullarına mensup olup, asıl adı Ömer Avni'dir. Trabzon İdadisi ve akabinde İstanbul İdadisi'nden sonra 1912'de Darülfünun Edebiyat Fakültesi'ne başlamış ancak savaş nedeniyle tahsili kesintiye uğramıştır. Yayın hayatına öğrencilik yıllarında başlamıştır. 1910 yılında *Giresun*, daha sonra da *Karadeniz* gazetesinde yazmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Eylül 1924'te gerçekleştirdiği Giresun seyahatinde Giresun Bilgi Yurdu Başkanı idi. Evlilik hazırlığı içinde olduğu nişanlısı veremden vefat edince bunalıma girmiş ve Alucra ile Şebinkarahisar'da inzivaya çekilmiştir. 1942 yılında vefat etmiş ve vefatından sonra Can Akengin'in *Şiirleri ve Nesirleri* (1944) adıyla Giresun'da eseri yayınlanmıştır. Yüksel-Yeşilot, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, s. 20-21.

³² Hacıahmetoğlu Salih Bey'in yedi çocuğundan biri olan Hasan Tahsin Gürsoy, 1894 tarihinde Giresun'da doğdu. 1908'de Giresunlu arkadaşları ile birlikte Trabzon İdadisi'ne kaydoldu. Aynı yıl içerisinde yine arkadaşları ile beraber İstanbul'a gitti. Balkan Savaşı'nın patlak vermesiyle okulu bırakarak Giresun'a geri döndü. Kereste ve fındık ticaretiyle uğraştı. Giresun CHF kâtipliği ve başkanlığı yaptı. Belediye azalığında görev aldı. 10 Şubat 1928'de Türk Ocağı başkanı oldu ve bu görevi iki yıl boyunca sürdürdü. Cumhuriyet Dönemi Giresun'un ilk Belediye Başkanı Hasan Vehbi (Güvenç) Bey'in vefatından sonra 23 Temmuz 1930'da Türk Ocağı'ndaki görevinden ayrıldı. 1930'da gerçekleşen belediye seçiminin Giresun'da iptaline kadar, kısa bir süre belediye başkanlığı (24 Temmuz 1930- 31 Mart 1931) görevini yürüttü. Başkanlıktan sonra ticaret hayatına geri döndü ve bir müddet sonra İstanbul'a yerleşti. 18 Ocak 1946 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Gürsoy, İstanbul Eyüp Sultan'daki aile kabristanlığında yatmaktadır. Dervişoğlu- Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 117-118.

nakledilmiştir.³³ Ali Naci Duyduk, 1911’de Mercan İdadisi’nden mezun olmuştur. 1911’de idadiden me’zûn olduktan sonra ertesi yıl 1912’de üniversite eğitimi için Haydarpaşa Tıp Fakültesi’ne girmiştir. Öğrenciliği sırasında ise Kadıköy’de bir pansiyonda ikamet etmiştir.³⁴ Ayrıca Tıp Talebe Cemiyeti’nin kuruluşuna katılmıştır.³⁵

Ali Naci Duyduk, Haydarpaşa Tıp Fakültesi’ndeki öğrenciliği sırasında aynı zamanda ülkenin içinde bulunduğu şartları da her üniversite öğrencisi gibi yakından takip etmekteydi. Bu amaçla Türk Birleşme Derneği’nin Umumi Kâtipliği ve Kafkasya Neşri Maarif Cemiyeti’nin ikinci başkanlığını da yapmıştır.³⁶ Ali Naci, Tıp Fakültesi’ne girdiği sırada Trablusgarp Savaşı başlamış, savaş sonunda Libya, elden çıkmış, 1912-1913 yıllarındaki Balkan Savaşlarıyla Osmanlı Devleti, ciddi toprak kayıpları vermiştir. Bu gelişmelerden oldukça etkilenen Ali Naci, arkadaşlarıyla Türk Birleşme Derneği adlı bir dernek de kurmuş, bu derneğin kâtipliğini de üstlenmiştir. Bu derneğin en önemli faaliyeti ise Osmanlı Devleti’nin Balkan Savaşları sırasında Yunanistan’la harp halinde olmasından dolayı Rumlarla alışveriş yapılmaması şeklindeki propagandaydı. Dernek mensuplarına göre Yunanistan’a sempati duyan Osmanlı Rumları, savaş sırasında Yunanistan’a yardım etmekteydiler. Bu amaçla Ali Naci’nin de arasında bulunduğu dernek üyeleri, bastırdıkları propaganda yazılarını geceleri gizlice Türk evlerine dağıtıyorlardı. Ali Naci Duyduk, bu gizli faaliyeti yüzünden Tıp Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi iken 1913 kışında yakalanarak gözaltına alınmış, 27 gün tutuklu kaldıktan sonra salıverilmiştir. 1914 Baharında Tıp Fakültesi’nin üçüncü sınıfa geçmiş, ertesi aylarda da tatilini geçirmek ve ailesini görmek için memleketi Giresun’a gelmiştir.³⁷

1.4. Birinci Dünya Savaşı’nda Dr. Ali Naci Bey

1914 Temmuz ayında Birinci Cihan Harbi’nin zuhur etmesiyle Ali Naci, Tıp Fakültesi tarafından İstanbul’a çağırılmıştır. Tıp Fakültesi askeri cerrahi tatbikat amaçlı bilhassa üçüncü ve dördüncü sınıf talebelerini hastanelere operatörlerin yanına yardımcı göndermiştir. Ali Naci, yaklaşık sekiz ay İstanbul Hastanelerinde staj görmüştür. Ali Naci, hastanelerde staj gördüğü sırada Osmanlı Devleti Birinci Cihan Harbine girmiş, Almanya’nın başını çektiği ittifak bloğunda yer almış ve bunun üzerine tıp fakültesinde staj gören öğrenciler, 1915 Mayıs

³³ “Öğrendiğimiz ve Bildiğimiz Kadarıyla Can”, Şiirler ve Nesirler, Can Akengin, Giresun Valiliği Yay., İstanbul 2009, s. 33; M. Naci Pamuk, **Giresun Nostaljisi**, İstanbul 1999, s. 19-20.

³⁴ Goloğlu, “**Erzurum Kongresi**”, s. 126-127; Fahrettin Kırzioğlu, “**Sağ Kalan Beş Mümessil**”, s. 59-61. Fahrettin Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi**, s. 213.

³⁵ Albayrak, “**İki Sima ve İki Ses**”, s. 204.

³⁶ TBMM Arşivi, TBMM, 9.Dönem, SN: 1684, ZN: 26, Giresun 9, D.

³⁷ Goloğlu, “**Erzurum Kongresi**”, s. 167; Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi**, s. 213.

ayında askeri birliklere sevk edilmiştir. Ali Naci, karargâhı Fenerbahçe’de bulunan 15. Tümen’e verilmiştir. Ali Naci’nin dâhil olduğu mezkûr tümen birkaç ay sonra Çanakkale’ye gönderilmiştir.³⁸

Birinci Cihan Harbi esnasında birçok cephede savaşan Osmanlı Devleti, mücadelenin önemli safhasını Çanakkale cephesinde vermiştir. Ali Naci’nin dâhil olduğu 15. Tümen Gelibolu’nun güney bölümünde Seddülbahir bölgesine verilmiş ve yaralıların tedavisine Soğanlıdere mevkiindeki sargı yerinde bakılmıştır. Ali Naci, bir müddet bu mevkide çalıştıktan sonra Alman Komutan Weber Paşa’nın Salimbey Çiftliğindeki karargâha gönderilmiştir. Ali Naci, Karargâhta bir taraftan yaralıların bakımını yaparken diğer taraftan da birliklerin günlük sağlık olaylarının istatistiklerini yapıp komutanlığa sunmuştur. Ancak cephedeki durumun vehâmetiyle 15. Tümen mevcudiyetini tamamen yitirmiş halde, geri çekilip İstanbul’a gönderilmiştir. Ali Naci, 15. Tümenin eksikliklerini tamamlamak için Tıbbiye’deki diğer talebelerle birlikte Yeşilköy’de faaliyet göstermiş ve tümenin eksikliklerini tamamlamışlardır. Bulgarların Osmanlı Devleti’ne yaklaşması hasebiyle Ali Naci ve tıbbiye öğrencileri Bulgarları kollama göreviyle Çorlu’da faaliyet göstermiştir. Çanakkale Cephesindeki başarılar Cihan Harbi’nin muvazenesini değiştirmiş, İtilâf devletleri İstanbul’u işgal edemedikleri gibi Çarlık Rusya’sına yardım gönderememiş ve böylelikle İtilaf bloğu zor durumda kalmıştır. Bu durum Bulgaristan’ın çıkarlarına uygun olması hasebiyle Bulgaristan, Almanya ve Osmanlı Devleti lehine ittifak bloğunda yer almıştır. Bulgaristan’ın ittifak lehine savaşa girmesiyle 15. Tümen ve Ali Naci tekrar Çanakkale’ye gönderilmiştir. Tümen, Gelibolu’da Bolayır hattının savunmasında görevlendirilmiştir.³⁹

Anafartalar komutanı Mustafa Kemal Paşa’nın üstün başarılarından ötürü İtilâf Devletleri Çanakkale’den çekilmeye başlamış ve Ali Naci, Mustafa Kemal Paşa’nın adını ilk kez burada duymuştur. 1915 yılının Kasım ayında Tıp Fakültesi talebeleri İstanbul’a çağırılmış ve Ali Naci tekrar İstanbul’a dönerek tahsiline devam etmiştir. Ali Naci Bey, 1915 sonlarında İstanbul’daki Kafkasya Neşri Maarif Cemiyeti’nin ikinci başkanlığında bulunmuştur. Başkanı Kafkasyalı Abbas’tır. Ahmed Ağayef derneğin toplantılarına katılmış ve derneğin marşını Trabzonlu Memduh Cevdet yazmıştır. Tiyatro kolunun başkanı Ali Naci’nin Tıbbiyeden sınıf arkadaşı Emin Belig’dir. Bu cemiyetin amacı Rusya’dan gelen Türk gençlerin tahsillerine yardım sağlamaktır. Özellikle “tiyatro kolu” temsilci hâsılatı ile bu yardımlar sağlanmıştır.⁴⁰

³⁸ Goloğlu, “Erzurum Kongresi”, s. 168; Albayrak, “İki Sima ve İki Ses”, s. 204.

³⁹ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 168; Albayrak, “İki Sima ve İki Ses”, s. 205.

⁴⁰ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 168.

1918 yılının mayıs ayında Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra, 1918 Haziran ayında Tabip Teğmen doktor olarak Şam'a gönderilmiştir.⁴¹

Birinci Cihan Harbi'nin sonlarına doğru Şam'a gelen Dr. Ali Naci Bey, çekilen kura ile yedek subay olarak, karargâhı Şam'da bulunan Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı emrine verilerek, birliklerin ikmalinin yapıldığı Reyakbölgesindeki sevk merkezine gönderilmiştir. Dr. Ali Naci Bey, mezkûr bölgede toplanan askerlerin sağlık muayenelerini yaparak cephelere sevk edilmesinde önemli rol oynamıştır. Reyak Üniversitesi Anatomi Profesörü İsmail Hakkı Bey Dr. Ali Naci'nin faaliyetlerinden memnun kalarak onu Zahle Hastaneleri Baştabip Vekilliğine göndermiştir.⁴² Dr. Ali Naci, Baştabip Vekilliğine tayin edildikten sonra, Zahle, Reyak, Baalbek ve Hama da yaşanan olayları şöyle anlatmaktadır:

“Bütün otellerin hastane hâline getirildiği Zahle’de birkaç ay kaldım. Bir gün beklenmedik bir şekilde, derhal, nakilleri mümkün eşya ve hastalarla, Bukaa istasyonundan trenle Reyak’a dönmemredildi. Meğer bu bir “geri çekilme” emri imiş. Hemennakli mümkün eşyaları ve hastaları sevke başladım. Kendim de dönmek üzereyken Zahle’nin Araplar tarafından sarıldığını öğrendim. Bir gün sonra da Araplar Zahle’yi bastılar, idareyi ellerine aldılar. Ben Arapların içinde kalmıştım. Kasadaki 12-13 bin lira kadar parayı bir nefer torbasına doldurarak sakladım. Biraz sonra da Arap çeteleri gelerek buranın artık Kral Faysal’a ait olduğunu söylediler ve kral Faysal’ın beyannamesini okudular. Faysal bu beyannamesinde karşı koyanların öldürülmesini, karşı koymayanlara dokunulmamasını bildiriyordu. Ertesi günü, bu beyannameye rağmen, hastanelerin yağması başladı. Ağır hastaların altlarındaki yatakları bile çekip alıyorlardı. Büyük bir teessür içinde, bir doktor olan Arap çetecilerinin reisine gittim. Hiç olmazsa ağır hastalara dokunulmamasını ve emrimdeki yirmi kadar silahsız neferle birliğime dönmeme müsaade edilmesini istedim. Birkaç Arap muhafızla Bukaa istasyonuna gitmeme müsaade ettiler. Para torbasını bir nefere

⁴¹ Kırzioğlu **Bütünüyle Erzurum Kongresi**, s. 168, 213.

⁴² Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 168.

yükleyerek yola çıktık. Yolda Arap Muhafızlar para torbasına hücum ettiler. Boğuşma sonunda silahlı Arap muhafızları kaçtılar, perişan bir halde Bukaa istasyonuna geldik. Başlarında subayı olmayan ve ne yapacaklarını bilmeyen 15 kadar muhafız Türk bahriye askerine rastladık. Hep birlikte Reyak'a doğru yola çıktık. Reyak alevler içinde yanıyor ve her taraf yağma ediliyordu. Biz de silah, cephane ve yiyecek ikmalimizi yaparak Baalbek'e yollandık. Yolda otuz kadar Alman askerine rastladık. Hep birlikte Baalbek'e vardık. Baalbek henüz Türklerin elinde idi ve istasyon komutanı bir Alman'dı. İstasyonda, damına ve tekerleklerine kadar insanlarla dolu bir tren vardı. Bu son tren olduğundan neferlerimi zorla trene sokuşturdum, kendim de para torbası ile subayların tıklım tıklım doldurduğu bir vagona bindim.

Hama İstasyonu'na geldiğimizde trenden inip yeni teşkil edilmekte olan 4. ordu'ya katılmamız emredildi. Trenden indik. Fakat yeniorduya katılan pek olmadı. Beni bir doktor arkadaşım Yıldırım Orduları Grubu Baş Doktoru İbrahim Tali Bey'e (Öngören) götürdü. Onun emriyle yanımdaki parayı ve erleri askeri birliklere teslim ettim. Ben de ordu karargâh doktoru oldum. Fakat kısa bir zaman sonra geri çekilme emri geldi.⁴³

Dr. Ali Naci, Suriye'deki yıldırım orduları grubumuzun bozgunu üzerine, pek perişan bir halde ve güçlkle Baalbek yolu ile Halep'e ve oradan Maraş'a gelerek Suriye'den ayrılmıştır.⁴⁴ Ali Naci, Suriye'den ayrılışını şu şekilde anlatmaktadır. “Halep'e gittik. Bir gün yolda, açık bir otomobilde iki yüksek rütbeli subay gördüm. Birinin Küçük Cemal Paşa, ötekinin de Mustafa Kemal Paşa olduğunu söylediler. Mustafa Kemal Paşa'yı bu ilk görüşümdü. Bu sırada kendi birliğimin Maraş'a nakledilmiş olduğunu öğrendim ve isteğim üzerine birliğime katılmak üzere Maraş'a gönderildim. Bir ay sonra Maraş, Halep'teki İngiliz komutanının emrine girdiğinden, 1918 Ekimi başında Seyhan Nehri'nin batısına çekilerek

⁴³ Goloğlu, ”Erzurum Kongresi”, s. 168-169.

⁴⁴ Kırzioğlu, ”Bütünüyle Erzurum kongresi”, s. 212-214.

Adana'ya geldik. Birkaç gün sonra daterhis emri geldi, İstanbul'a döndüm. Emlâkimi tasfiye edip Avrupa'da ihtisasımı yapabilmekiğin Giresun'a geldim.”⁴⁵

1.5. Millî Mücadele'de Dr. Ali Naci Bey

Birinci Cihan Harbi, Osmanlı Devleti'nin çöküşünü hızlandırmış ve Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın akabinde Osmanlı orduları terhis edilmiş ve Anadolu'da yerel direnişler başlamıştır. Bilhassa Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Rumların Pontus hayali kurarak silahlı çeteler oluşturmaları, hükümeti bazı tedbirler almaya zorlamış ve ayrılıkçı Rum faaliyetlerine karşı⁴⁶ Doğu Karadeniz'de direnişler zuhur etmiştir. Dr. Ali Naci, ordunun terhis edilmesiyle Suriye'deki faaliyetlerine son verip memleketi Giresun'a dönmüştür.⁴⁷ Dr. Ali Naci Bey'in Giresun'a dönüşünü yakın arkadaşı olan Osman Fikret Topallı şöyle anlatır. “Çarşıya inişimde Doktor Ali Naci'nin geldiğini öğrendim. Eniştesinin -Hattatzâde Hacı Ali Efendi-yazıhanesine uğradım. Yoktu. Gazinoda imiş, çağırttım. Geldi. Kucaklaşıp öpüştük. Verdik muhabbeti. Ayrılırken biraz onu iğneledim. Çünkü çokbedbinidi” demiştir.⁴⁸ Dr. Ali Naci, Giresun'da kalmasını şöyle anlatıyor: “Hemşerilerim, bütün Doğu Karadenizliler gibimemleketin geleceği hakkında endişe ve üzüntü içinde idiler. Rumlar iyice şımarmıştı. Herkes bir şeyler yapabilmek istiyor ve bu isteğin heyecanını yaşıyordu. Benim de Giresun'da kalmamı ısrar ettiler. Kaldım ve bir taraftan doktorluk yaparken, bir yandan da milli haklarımızı savunan “Karadeniz” gazetesini çıkarmaya başladım. Milli davanın, politikanın içine girmiştım. Esasen bu işlere, ağabeyimin tesiri altında, eskiden beri hevesli idim.”⁴⁹ Memleketine yeni dönmüş olan Dr. Ali Naci Bey, sadece ağabeyinin tesiri altında kalmamış, yakın arkadaşlarından Osman Fikret Topallı Bey'in de etkisinde kalarak *Karadeniz* gazetesinin çıkarmaya başlamıştır. Nitekim Osman Fikret Topallı, 5 Şubat 1919 Çarşamba günü günlüğünde bu durumu şöyle anlatır:

⁴⁵ Goloğlu, “Erzurum Kongresi”, s. 169-170.

⁴⁶ Sezai Balcı, “Millî Mücadele'de Giresun”, *Geçmişten Günümüze Giresun*, Edit. Prof. Ünsal Bekdemir-Mehmet Fatsa, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi-4, Mavi Ofset, İstanbul, 2015, s.35

⁴⁷ Kırzioğlu, “Erzurum Kongresi”, s. 214.

Ek: Bu dönemde, ülkenin çeşitli yerlerinde askerliğini yapan Giresunlular şehre geri dönmeye başlamıştır. Örneğin 12.sayıda Işık Şüünları başlığı adı altında verilen bir haberde, “Edinburg Elektrik Mühendis Mektebi mezunlarından İbrahim Hamdi, Doktor Ali Naci ve müntesibin-i hukuktan İbrahim Ethem Bey hemşehrilerimiz bi't -terhis Giresun vapuruyla İstanbul'dan memleketimize avdet ettikleri yazılıdır.

⁴⁸ Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 97.

⁴⁹ Goloğlu, “Erzurum Kongresi”, s. 170; Ulvi Keser/Genelkurmay ATESE Başkanlığı, “Millî Mücadele Döneminin Bilinmeyen Karadenizli Kahramanları ve Karakteristik Özelliklerine Sosyolojik Bir Bakış”, *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 9-11 Ekim 2008 Bildiriler I*, Önder Matbaacılık, Ankara 2009, s. 622.

“Öğleden sonra çarşıya indiğim zaman Hattatzâde Ali Efendi yazıhanesine uğrayarak Doktor Ali Naci Bey’i buldum. Ortalığın halindentekrar görüşüp konuştuk. Şimdiye kadar Giresun’da olan işlerden kendisine bazı haberler verdim. Doktor yine ümitsizdi. Onu biraz zorladım.”Hep beraber çalışacağız” dedim. Başka çaremiz de yoktu. Osman Ağa’dan hiç hoşlanmıyordu. Fakat Kâtip Ahmet’le arası çok iyi idi. Onun da beraber olduğunu söyledim. Bir parça dirilir gibi oldu. Karadeniz’i de yeniden çıkarmak fikrini ileri sürdüm. Biraz daha canlandı. Nihayet Karadeniz için mutabık kaldık. Hükümete beyanname verecek ve sonra neşir yolunu arayacağız. Doktordan ayrılırken “Belediye umumi içtima var, memleketi konuşacağız” dedim. Davet ettim. Henüz yeni geldiğini söyleyerek itiraz etti. Ben de birden bire fazla ısrar etmeyi münasip bulmadım.”⁵⁰

Dr. Ali Naci Bey, yakın arkadaşı olan Osman Fikret Bey’in de tesirinde çıkarmış olduğu *Karadeniz* gazetesi, Ağabeyinin çıkarmış olduğu gazetenin devamı niteliğindeydi.⁵¹ Dr. Ali Naci Bey’in çıkardığı *Karadeniz* gazetesinin yeniden çıkarılması fikri, Osman Fikret Bey’in günlüklerinde şu şekilde dile getirilmiştir. “Öğleden biraz evvel, mektepten doğru çarşıya indim. Kütüphanede Doktor Naci vardı. Karadeniz meselesini sordu. Beyannameyi verdiğimi, bugün yarın ilmühaberini alacağımı ve usulen bir muamelesi olduğunu söyledim.” Osman Fikret Bey, 10 Şubat 1335/1919 tarihli günlüğünde *Karadeniz* gazetesinin ahvali hakkında şu ifadelerle yer vermiştir. “Gece Doktor Ali Naci ile matbaada buluştuk. *Karadeniz*’in imtiyazını gösterdim. Okudu ve sevinç duydu. Bunun üzerine eski *Karadeniz* gazetesinden hatıralar anlatıldı. Hacı Baba tekrar heyecanlandı. Mehmet Hamdi Bey’le Samsun’daki günleri de andı. Nihayet Merhuma Tanrı’dan mağfiretler diledik. *Karadeniz*’in neşri zamanı hakkında bir karar vermedik. Hal ve vaziyetin biraz daha inkişafına ta’lik ettik”.⁵² Dr. Ali Naci Bey, *Karadeniz*’in bir an önce yayın hayatına girmesini lüzumlu görmüştür. Osman Fikret Bey, bu durumu 16 Mart 1335/1919 tarihli günlüğünde şöyle anlatır:

⁵⁰ Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 102-103.

⁵¹ 1973 Giresun İl Yıllığı, s. 99; Albayrak, “Millî Mücadelede Giresun Basım”, s. 302.

⁵² Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 116, 119.

“İkinciye doğru kütüphaneye inmiştim. Niyazi Tayyip, İbrahim Hamdi, Doktor Ali Naci, Ethem Nazif, Nuri hep orada idiler. “Gemi yükünü almış” diyerek ben de girdim. Güllüp söyleşiyorduk. Fakat aklım fikrim hep müsamerede idi. Arkadaşlara hazırlığı ve umumi hareketimizi kısaca anlattım. Hep birden: Merak etme Fikret, dediler. Bu gençlik her şeyi başarır; yeter ki böylece birlik ve samimiyet olsun. İşte bütün arkadaşlar, biz hep böyleyiz. İçimiz kudret ve iman doludur. Konuşuk arasında Nuri Bey, biraz da alayla: Yahu, dedi. Çıkarmayacağınız gazetenin imtiyaz ve müsaadesini ne diye aldınız? Bunun üzerine Doktor Ali Naci: Karadeniz’i mi? Ben bu dakika da hazırım. Fakat Fikret’e haber anlatamıyorum ki. Biraz dur, vaziyet bir parça daha inkişaf etsin, diyor. İbrahim Hamdi: Bundan iyi vaziyet mi olur? Kurt dumanlı havaları sever, demir tavında iken dövülür, dedi. Artık her ağızdan bir ses çıkıyordu. Bende zihnen bir şeye dalmıştım. Birden bir haykırış ile irkildim.”Hayhay çıkaralım!”.Ben: Neyi çıkaralım, dedim. Hep birden cevap verdiler ve “Karadeniz” dediler. Akşam tekrar buluşarak Millet Bahçesi’nden getirttiğimiz çay ve kahveleri içmiştik. Ben, Karadeniz’in çıkarılması meselesini açtım. Baktım, bunlar da derhal neşre başlanması taraftarı. Hacı Baba’nın reyini sordum.”Bu hafta geçse muvafık olur” dedi. Zira Martın yirmi birinde Işık çıkacak dedi. Doktor Ali Naci ve Nuri beylerle bir daha görüşerek Karadeniz işinin kati halline karar verdik. Yarın yapılacak işleri konuştuktan sonra evlerimize dağıldık... Matbaada öğleden sonra Doktor Naci, Nuri, ben, Hacı Baba görüşüp Karadeniz’in neşri, hem de 22 Mart’ta, yani Işık’ın çıkacağı günün ferdası çıkarılması kararını verdik. Esasen klişesi de hazır idi. Fakat ben, bu hafta ağır yük altında olduğumdan işi Nuri ile doktora bıraktım. Yalnız birkaç satır yazıp vereceğim; işte bu kadar. Tertip, tashih, sayfa bağlamak ve saire onlara ait”⁵³.

⁵³ Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 157.

Dr. Ali Naci Bey'in *Karadeniz* gazetesini yayınlarken yakın arkadaşı Osman Fikret Bey ile bazı konularda anlaşmazlık da yaşamıştır. Osman Fikret Bey, 25 Mart 1919 tarihli günlüğünde bu vaziyeti şöyle dile getirmiştir: *Karadeniz'in siyasi mesleği hakkında çıkan ilk nüshada bir malumat olmaması, bazı zevat ve mahafil nezdinde çeşit çeşit tefsirlere ve hatta dedikodulara yol açmıştı. Bunları tamamıyla istihbar etmiştim. Bunun üzerine Doktor Ali Naci Bey'i de görmüştüm. Bir şey yazılmasını muvafık bulmuş, ana hatlarını da tespit etmiştik. Lakin Âdem-i Merkeziyet taraftarlığı üzerinde uyuşamamıştık. Bir madde ile bu taraftarlığımızı yazarsak, birçok taraftar ve müzahir bulacağımızı; hareketimizi İttihatçılık ve saire diye itham edenlerin fikrini değiştireceklerini ve hele Karadeniz'i tamamıyla kendilerine mâl eder gibi bir vaziyet gösterenlerin falso vermiş olacaklarını düşündük.*"⁵⁴ 26 Mart 1335/1919 Çarşamba günü günlüğünde şu ifadelerle yer vermiştir. *"Matbaada dizilmiş yazılarla meşgul oldum. Doktor Ali Naci Karadeniz için bir yazı yollamış. "Memleket Ulemasına" hitap ediyor; bunları, biraz da iğneleyerek, nihayet milli, içtimai ve siyasi vazifelere çağırıyordu. Bir müddet sonra gönderdiği haber üzerine Doktor Ali Naci ile oturduk. Kâtip Ahmet Efendi geldi. Bize Trabzon'daki Pontus faaliyetine ait bazı haberler verdi.*"⁵⁵

Dr. Ali Naci Bey, *Karadeniz* gazetesindeki yazılarından dolayı, Osman Ağa'nın nezdinde de kötü bir intibaya sebebiyet vermiştir. Osman Fikret Bey, Dr. Ali Bey'in gerek kendisine ve gerek Osman Ağa'ya bakışını 4 Nisan 1919 tarihli günlüğünde şöyle anlatır: *"Doktor Ali Naci ve İbrahim Hamdi'nin ahval ve hareketleri hiç hoşla gitmiyormuş. Bunlar Osman Ağa'ya, bulunduğu mevkileri çok görüyor ve hatta şurada burada onun komiteciliğinden bahis ile maskelenen İttihat ve Terakki'nin bir oyuncağından başka bir şey olmadığını söylüyorlarmış. Doktor Ali Naci ve İbrahim, beni de çekemiyorlarmış. Ben, onların yazılarını çizer bozar imişim! Yarım yamalak bir tahsil ile ben bu iki yüksek tahsil ve meslek sahibi adama nasıl akıl kâhyalığı edebilirmişim. Zaman zaman bundan şikâyet ederlermiş!"* Osman Fikret Bey, *Karadeniz* gazetesinden ayrılışını 5 Nisan 1919 Cumartesi günü günlüğünde şöyle anlatır. *"Doktor Ali Naci'yi baktırdım. Eniştesi Hacı Ali Efendi'nin yazıhanesinde imiş, Gittim. Kâtip Ahmet ve Hattatzâde Ağabey beraber oturuyorlar. Ben de oturdum. Mahalli ve Harici bazı hadiselerden konuşulduktan sonra çıktılar. Naci ile ben kaldım. Baş başa ve açık olarak her şeyi ortaya döktük! Nihayet Karadeniz' den istifa edeceğimi bildirdim. Hemen: Pekâlâ, biraz dinlen. Bir parça da biz uğraşalım, dedi. Çehresine dikkat ettim. Bundan memnundu. Fakat hissiyatını gizlemeye çalışıyordu.*

⁵⁴ Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 155-157, 171.

⁵⁵ Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 171-172.

*Ayrılrken: Bizde bu gece İbrahim ile sana gelecektik. Bazı Mühim meseleler ve hadiseler üzerinde konuşacaktık, dedi. Ben de “Buyurun” diyerek çıktım.”*⁵⁶ Dr. Ali Naci Bey, 5 Nisan 1919 akşamı Osman Fikret Topallı'nın evine ziyarete gelmiş ve bunu Osman Fikret Bey anılarında şöyle anlatmıştır:

“Gece Doktor Hicabi ve müteakiben de Doktor Ali Naci ve İbrahim Hamdi Beyler geldiler. Doktor Hicabi Bey geldiği zaman kendisine Naci ve İbrahim'in de geleceklerini haber vermiştim. Arkadaşlar henüz gelmezden ben kendi kendime bu akşam neler görüşmek lazım geldiğinin bir listesini hazırlayıp ceketimin cebine koymuştum. Şundan bundan konuştuktan sonra asıl maksada geçelim dedik. Ben, neler görüşeceğimizi hatırlattım. Bunların her biri ile onların da ileri sürdükleri madde ve meseleler üzerinde müzakere ve münakaşalardan sonra kararlarımızı verecek ve her birimiz buna göre hareket edecektik. Ben de cemiyetin dâhili ve harici işlerini, mümkün olduğu kadar bu kararlara doğru sevk ve isale ettirecektim. Bu İçtimaımızda vardığımız netice ve verdiğimiz kararlar şu idi:

1-Ben, Karadeniz gazetesi mesul müdürlüğünden ve başmuharrirliğinden çekileceğim. İndelicab yazı hususunda yardım edeceğim.

Bu maddeyi ortaya koyduğum zaman Naci ve İbrahim'in çehrelerinden bundan yine memnun olduklarını hissediyorum. Mümkün olduğu kadar bunu belli etmemeye çalıştılar ve ona göre idare-i kelimelerle edildiler de ben bu kararımın sebepleri üzerinde birkaç gündür i'mal-i fikir ettiğimi bildirince pekâlâ diyerek kabul ediverdiler. İkinci ve üçüncü madde okunduktan sonra dördüncü maddeye geçilerek

4-Cehalet ve kabadayılıklarıyla memlekette birer mevki-i içtimai ve siyasi yakalamış olanların fırsat düştükçe bu mevkilerden düşürülmesi ve bunların nazarratlarını izale için icabında meşru her vasıtaya başvurulması!

⁵⁶Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 195, 198.

Bu madde de çok şayan- dikkat idi ve hedefinin Osman Ağa olduğu da meydandadır! Bu maddeyi çok hararetli olarak müdafaa ve iltizam eden Naci ve İbrahim idi. Hicabi Bey bundaki su-i niyeti bilmiyordu; safiyet ve samimiyetle memlekete tagallübün ve tahakkümün kaldırılması taraftarıydı. Diğer sekiz madde okunduktan sonra bu akşam gece yarısına kadar müzakere ve münakaşadan hâsıl olan kararlar bu idi. Bunları kendi aramızda bir sır olarak muhafaza edecek ve bu hedefe vusul için dört arkadaş (Dr.Ali Naci,İbrahim,Osman Fikret ve Doktor Hicabi) icabında fiilen birer komite gibi hareket edeceğiz!. Bunun üzerine çalışmayı namus ve şeref borcu bileceğiz ve aramızda şahsi meseleler varsa bunları ya büsbütün bertaraf edecek veya milli ve mahalli gayeler mevzu-i bahis olunca bu his ve infiillere takılıp kalmayacağız. İkinci ve üçüncü hususi içtimalarımız dahi yine bu dört kişi arasında mahremkalacak ve kararlarımız dördümüzün ittifaki ile muteber olacağı gibi fesih kararı da yine böyle ittifakla olacaktır.

Fikir ve kararımızı kuvveden fiile çıkarmak için parola, şifreler ve işaretler tertip edeceğiz ve her birimizin komite işlerinde -inde'l-icâb kullanılmak ve aramızda bilinmek üzere birer müstear namımız olacaktır. Gelecek içtima yine bizim evde olmak üzere bu bahislere son verdikten sonra Ermeni tehcir ve taktil hadiselerinin Giresun'a vaki sirayeti karşısında nasıl hareket edeceğimizi gelecek içtimaa bıraktık. Yalnız Sarımahmutzâde Hasan Efendi'nin bu akşam jandarma karakoluna celp edilip yarın sabah gelmek üzere kefaletle bırakılmış olduğunu haber verdim. Giderayak bunun üzerinde de birkaç mütalaa ve mülahazadan sonra "Yarın öğrenmeye gayret eder ve ona göre hareket ederiz" dedik ve onları yolcu ettim. Şimdi yalnızım. İctimaımızın bana verdiği zevk ve heyecan hala üzerimde devam ediyor. Gece yarısını geçtik. Yatağında düşünüp duruyorum: Osman Ağa'nın, Doktor Ali Naci ve elektrik mühendisi İbrahim Hamdi'nin haklarındaki intibaları

demek doğru imiş. Şuhâldeevvela Doktor Naci'ye ve sonra mühendise karşı daima ihtiyatlı bulunarak haklarında kati hükmü sonraya bırakmak ve Doktor Hicabi Bey'in -birçok hadiselerinde verdiği kanaatle -elinden tutmak ve onunla yürümek."⁵⁷

Osman Fikret Bey, 6 Nisan 1919 günü Dr. Ali Naci Bey ile görüşmek istemiş, Karadeniz Oteli'ne ve Hattatzâde Yazıhanesine uğramış ve Dr. Ali Naci Bey'i bulamamıştır. Bir müddet sonra kütüphaneye giderek Dr. Ali Naci Bey'i orada görmüştür. Osman Fikret Bey, Dr. Ali Naci Bey'e malumat vererek Osman Ağa'nın yakın arkadaşlarından bazılarının meydanda olmadıklarını, bu vaziyet karşısında ne düşündüklerinin ve ne yapmak gerektiğini sormuştur. Dr. Ali Naci Bey, olaylar karşısında şaşkınlık göstermiş ve işin esası kavranmadan hareket edilmemesi gerektiği ve meselenin bilahare görüşülmesinin elzem olduğunu söylemiş ve kütüphaneden ayrılmışlardır.⁵⁸ Ertesi gün Osman Fikret Bey, Dr. Ali Naci Bey ile buluşarak *Karadeniz* gazetesinden istifa etmiştir. Bu olayı, 7 Nisan 1919 tarihli hatıratında şöyle anlatmıştır. "*Sabahleyin evde bir beyanname hazırladım. Doktor Naci Beyle beraber imzalayıp kaymakamlığa vereceğiz: "Karadeniz'in müdür-i mesullüğünden istifa ediyorum. Bu mesuliyeti sahib-i imtiyaz Doktor Naci deruhte etmiştir." Pullayıp imzaladım. Evrak çantama koydum. Bugün nerelere uğrayacağımı, neler yapacağımı bir kâğıda kaydedip evden çıktım. Çünkü böyle yapmasam arada bazı işler unutuluyor, aksıyor. Doktor Naci'yi eniştesinin yazıhanesinde buldum. Beyannameyi okutup ona da imzalattıktan sonra aldım. Hükümete gideceğimi, gittiğimde bunu da vereceğimi, takip ederek ilmühaber almasını söyledim. Zahiren gayr-ı memnun; fakat içinde tabii bir sevinç var. Şimdi İbrahim ile beraber istedikleri gibi yazarlar?"⁵⁹ diyerek *Karadeniz* gazetesindeki görevinden ayrılmıştır.*

Osman Fikret Bey, *Karadeniz* gazetesinden ayrılmasıyla ilgili olarak 9 Nisan 1919 tarihli günlüğünde şöyle anlatmıştır:

"Sabahleyin yazıhaneye indiğimde Karadeniz çıkmış ve tevziine de başlamıştı. Ben de masadan bir nüsha alarak okudum. Başmakalesi "Merkeziyet ve Âdemi" idi. Bunu pek dikkate şayan buldum. Makalenin hele "mefkurevi merkeziyetin Enverci diye gösterebileceğim ordumuza senelerce Harbiye,

⁵⁷Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 199-201.

⁵⁸Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 202,205.

⁵⁹Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 205-206.

Erkan-ı Harbiye Mektepleri mütehammiliyet vermiş” diye devam eden on, on iki satır doğrusu pek çirkin, adeta Türk ordusuna hüürnetsizlik. Hâlbuki şimdi hakir görülen bu ordunun, daha dün bir Çanakkale yarattığı ve tarihinde büyük, pek büyük şeref ve zaferler mevcut olduğu unutuluyordu. Ben İbrahim’in bu yazısına kendimce deli saçması dedim. Bu çocuktaki halet-i ruhiyeyi dikkate ve münakaşaya şayan buldum. İyi ki Karadeniz’in mesuliyetinden kendimi ayırmışım. Zaten ben müdür-i mesul olsaydım bu yazıyı koymazdım. Ama bunlar yine şurada burada gıyabımda şikâyet edeceklermiş, varsın etsinler. Bu yazının dikkate çarpan daha bazı cümleleri de yok değil. Herhalde ve her nedense ifrat ile biraz da yeis içinde yazılmıştır. Bununla beraber arkadaşımızın hüsn-i niyetini yakından bildiğimiz için kendisinden şüpheye düşmüyorum. Bu nüshada bir iki satırlık haber de var ki beni alakadar ediyor. Doktor Ali Naci’nin ankasdin (kasıtlı) değil ise(!) kaba bir ruh taşıdığını gösteriyor. Daha birkaç gece evvel memleket davası için benimle ahd ü misaka kadar kalkan bu arkadaşın şu soğuk haberini aynen bu hatırama kaydetmek lüzumunu duydum: “Gazetemiz müdür-i mesulü ve heyet-i tahririyemizden Osman Fikret Efendi müdür-i mesullükten istifa etmiştir.” Hepsi bu kadar ve başka bir şey yok. Gözlerim bu satırlara takıldı. Çok düşündüm. İçeri üç zabıt girdi. Yanlarında şubede yazıcı ve benim de Trabzon İdadisi’nden arkadaşım Trabzonlu Hakkı Efendi vardı. Öyle bir giriş ki selam bile vermediler. Kendi kendime “Eyvah” dedim. “Basıldık” Kütüphanede Nuri beyden başka kimse de yoktu. Zabıtlardan biri: Osman Fikret kimdir, dedi. Tabii hemen cevap verdim. Bendeniz efendim, buyurunuz. Yer gösterdim. Oturmadılar. Sual devam etti. Harbiyelilerin cahil kabadayılar olduğunu yazan siz misiniz? Hayır, ben değilim. Bu zabıt bugünkü Karadeniz’i göstererek: Harbiye ve Erkan-ı Harbiyelilerle eğlenen bu hakaret yazısını yazan kim? O da ben değilim. Yine aynı makaleyi işaretleyerek: Ordu Kâtiplerini hırsız diye teşhir eden bu İbrahim Hamdi kim? Arkadaşlardan

ve gazetelerimizin muharrirlerinden. Zabit burada birden kabarıverdi. Arkadaşınız ve gazetenizin muharrirlerinden öyle mi? Alçaklar! dedi. Vaziyet çok fena idi. Bu kelimeyi reddetmekle beraber nezaket ve terbiyeye davet ettim. Bu defa hepsi söylenmeye başladılar. Ben mümkün olduğu kadar mülâyemetle mukabele ettim ise de olmadı. Bir tanesi “Ulan hala söyleniyorsun” diye çenemi yumruğuyla iter itmez, o anda ben de elini ittim. Kapıdan da Doktor Ali Naci girdi ve hemen sağ yanımda ve onlara karşı cephe alarak “Ne istiyorsunuz efendiler” diye gürlledi ve tetik bir tavırla onları bir an telaşa düşürdü. Kapının ağzına da üç beş kişi toplanmıştı. Bana da cesaret geldi. Ben bir taraftan, Doktor bir taraftan söyleniyoruz, onlar da cevap veriyorlar. İş alevlendi. Kapıdan girenlerden bazıları müdahale ettiler. Artık fazlasına daracak yazihane müsait değildi. Nihayet bu beyler yumruklarını ve kırbaçlarını göstererek ve tehditler savurarak çıkıp gittiler. İşte İbrahim’in ifrat-kar hareketinin aksülamelleri! Bunun üzerine orada kalan zevat ve hemşerilere, hasbe’l merak sormaları üzerine, hadiseyi anlattık. Zabitlerin bu hareketlerine asabileşen ve kötü lakırdılar söyleyenler oldu ise de biz yine usluluk ve ağır başlılık gösterdik. Bize sahabet ve müzaheret gösteren bu zatlara teskin ve kendilerine teşekkür ettik. İçlerinden bazıları yüksek sesle: Size kimse bir şey yapamaz, erkek ve şerefli insansalar, sivil olarak karşımıza gelsinler! dediler. Aradan zaman geçtikçe bu iş bana daha ziyade ağrı verdi. Bir kere şu doktora çatayım, dedim. El âleme karşı çirkin bir şey olacaktı. Öyle ya, dün kardeş gibi bir gaye üzerinde yürümek; bugün de çatışmak. Oradan ayrıldıktan sonra akşam yemekte hadiseyi konuştum. Kütüphanede oturuyordum. Bir aralık Doktor Ali Naci ve İbrahim geldiler. Şöyle böyle bir parça da bunlarla konuştuk.”⁶⁰

Osman Fikret Bey, Doktor Ali Naci Bey’in de içinde bulunduğu 10 Nisan hadisesini şöyle anlatmaktadır:

⁶⁰Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 209-212.

“Öğleden sonra idi. İstanbul postasından çıkan gazete ve mektupları almak için evden çarşıya inmiştim. Kütüphane de masanın üstünde yığılı duran abone, mübadele, hediye, gazete ve mecmuaları karıştırıyordum. Yanımda olanlar da birer gazete, mecmua almışlar hem okuyor hem konuşuyorlardı. Bunlar yazıhanenin müdavimi arkadaşlar idiler. Kapıdan, “Fikret Bey ne duruyorsun, koş eczaneye” diye telaş ve korku içinde Hakan Efendi (İbrahim Hamdi Bey’in küçük kardeşi) girdi. Yerimden fırladım; eczaneye damladım. Bir de ne göreyim. Üç beş zabıt ve bizim arkadaşlar ayakta mücadele halinde. Yanımdaki Hakan’a: “Koş komisere, müdde-i umumiye haber ver” dedim. Ben de atıldım. Birbirimizle itişmeye başladık. Bir zabıt, İbrahim’in kardeşi Asaf Efendi’ye hücumla yumruklamaya başlarken arkasından kavradım, çektim, tekmeler ve itişmeler devamında. Nihayet Doktor Naci ⁶¹, Doktor Hicabi, İbrahim, Eczacı Ali Şükrü (Doktor Hicabi’nin kardeşi), ben ve zabitan yaka yakaya geldik. Bunların en azılı olanı üç dört gün evvel yazıhaneye gelip de Mülazım Emin Efendi ile beni tehdit eden süvari mülazımı Vasfi Efendi idi. Diğerlerini biraz durdurduk, fakat bu durmuyordu. Söverek İbrahim’e bir daha daldı. Arkasından kafasına yumruklar, önünden de Asaf ve İbrahim’in tokatları inmeye başlayınca belindeki tabancaya daldı. Biz de yakalayıp tabancasını tuttuk ve bir sandalye üzerine bu efendiyi yıktık ve Hicabi Bey’de bunu kısıvrak yakaladı. Diğer zabıtlar şaşırmişti. Bundan sonra polisler hüviyet sormaya başladılar. Zabitanın kimi söyledi, kimi söylemek istemiyordu. Polislere işaretle araya girip iltimas ettim. Zabitan da çekilip gittiler. Biz de polislere teşekkür ettik. “Sonra icap ederse tahkikat yapılır, biz de lazım gelenleri görürüz” dedik. Böylecemühim hadisenin önünü şimdilik almış olduk.” ⁶²

⁶¹ Dr. Ali Naci Duyduk 10 Nisan’da zuhur eden zabitan hadisesini, Karadeniz gazetesinin 14 Nisan 1919 tarihli nüshasında “Söylemeyelim mi?” adlı makalesiyle anlatmıştır. Bkz: Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 218.

⁶² Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 213-215.

Osman Fikret Topallı Bey, 10 Nisan'da gerçekleşen bu hadise hakkında Dr. Ali Naci Bey'le konuşarak 11 Nisan 1919 tarihli hatıratında vaziyeti şöyle anlatmıştır. “*Öğleye kadar evden çıkmadım. Hiçbir taraftan da aranıp sorulmadım. Yemekten sonra kütüphaneye gittim. Bir fevkaladelik yok. Doktor Naci ve Asaf Bey'ler gelmişlerdi. Onlara akşamki tarziye işini anlattım. Nuri Bey'e zabitanın kimse gelip gelmediğini sordum. Kimse uğramamış? Oradan çıkıp Doktor Naci ve Asaf Bey'le Doktor Hicabi Bey'in yanına uğradık. Ona da bu işi anlattık. Hala bu işe, bu efendilerin cüretine hayret ediyorduk.*”⁶³

Osman Fikret Bey, 10 Nisan'da zuhur eden zabitan meselesiyle ilgili Karadeniz gazetesinde çıkan neşriyatla ilgili olarak 14 Nisan 1919 tarihli günlüğünde şöyle anlatmıştır. “*Bugün Giresun'un pazarı, çarşıları, pazarları dolaştım. Evin ihtiyaçlarını gördükten sonra Kütüphaneye uğradım. Karadeniz çıkmış idi. Nuri Bey birkaç nüsha verdi. Şöyle ayaküstü bir gözden geçirdim. Doktor Ali Naci'nin “Söylemeyelim mi?” ve Niyazi Tayyip Bey'in “Niçin Anlaşamıyoruz!” serlevhali yazıları, zabitan ile olan kavgamızın tesiriyle yazılmış kıymetli ve ağırbaşlı makalelerdir. Bunları okuyunca geçen bu hadiseden dolayı bir daha teessürler duydum. Bu iş böyle olmamalı idi!. “Tehdit, teşekkür, Gidiyorlar!” başlıklı haber fıkraları da yine hep o hadisenin doğurduğu şeylerdir!”⁶⁴ Osman Fikret Bey'in hatıratına göre Dr. Ali Naci Bey, 18 Nisan 1919'da Giresun'a gelen Kazım Karabekir Paşa ile de görüşerek yayınladığı Karadeniz gazetesinin nüshalarını Paşa'ya arz etmiştir.⁶⁵*

Rumların ayrılıkçı faaliyetleri ve taşkınlıkları Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yerel direnişi hızlandırmış, Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Cemiyeti kurulmuştur. Nitekim Tevfik Bıyıklıoğlu, Anadolu'nun milli direnişinde çok önemli faaliyetleri olan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin ne kadar mühim vazifeler ifâ etmiş olduğunu vurgularken, şu yorumu yapmıştır. “*O vakit ehemmiyet ve mânâsı pek de anlaşılamayan ve Rumeli'nin elden çıkması gibi bir Milli felâket karşısında faaliyete geçen bu Müdafaa-i Milliye Cemiyetini, altı yıl sonra, I. Dünya Harbi neticesinde, bütün memleket ve millet varlığının tehlikeye düştüğü günlerde kurulan Vilayât-ı Şarkîye ve Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti, Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Hey'et-i Osmaniyesi, İzmir Müdâfaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti, Kilikyalılar Cemiyeti, Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve daha sonra Mustafa Kemâl Paşa'nın liderliğinde kurulan Şarki Anadolu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti gibi vatanî*

⁶³Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 216.

⁶⁴Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 218.

⁶⁵Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 219-222; **100.yılda Giresun**, s. 30; Çakmak, **Giresun'da Işık**, s. 49; Kazım Karabekir, **İstiklal Harbimiz**, I, Yapı Kredi Yay., 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 19.

*cemiyetlerin fikir ve isim itibariyle temeli ve ölçüsü görmenin yerinde olacağını sanıyorum*⁶⁶ diyerek Trabzon Muhafaza-ı Hukuk Cemiyetini ve diğer cemiyetleri Müdâfaa-i Milliye Cemiyetinin devamı olarak görmüştür. Trabzon Vilâyeti'nin Osmanlı Devleti'ne bağlılığını korumak, ilmî vesikalarla gerekli savunmaları yapmak ve Doğu Karadeniz bölgesinin milli haklarını korumak amacıyla Trabzon'un güçlü İttihatçı eşrafı tarafından 12 Şubat 1919'da kurulan⁶⁷ Cemiyet, 23 Şubat 1919'da ilk ardından 22 Mayıs'ta ikinci kongresini yapmıştır. Cemiyet, 28 Mayıs'ta yaptığı olağanüstü Kongresi'nde Kongre başkanlığına Servet (Siret) ve İzzet Beyleri seçmiştir. Kongrede işgale silahla karşılık verme kararı alınmış ve kongre üyelerinden Zeki Kadirbeyoğlu ile Rize temsilcisi Nuri Beyler Erzurum'da bir kongre yapılmasını önermişlerdir.⁶⁸ Bu Cemiyet'in kuruluşundan sonra Rize, Ordu, Gümüşhane ve Giresun'da da şubeler açmıştır.⁶⁹ Giresun Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti şubesini, aynı zamanda *Işık*'ın yazarları arasında da yer alan, Dizdarzâde Eşref Bey'in⁷⁰ başkanlığında,⁷¹ öğretmen Niyazi Tayyib,⁷² mühendis İbrahim Hamdi,⁷³ Dr. Ali Naci ve

⁶⁶ Nazım H. Polat, **Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1991, s. 133.

⁶⁷ Polat, **Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti**, s. 133; Selçuk Ural, "Milli Mücadele'nin Başlarında Doğu'da Milli Teşkilatlanma ve Hususiyetleri", **Cumhuriyetimize Giden Yol 3**, Erzurum 2012, s. 70.

⁶⁸ Süleyman Beyoğlu, **Millî Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, Yayınlanmamış Bilgi ve Belgelerle, Bengi Yay, İstanbul 2009, s. 41.; Mesut Çapa, **Milli Mücadelede Doğu Karadeniz**, Yeni Türkiye Yay, Ankara 2002, s. 8. ;Yüksel," "Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'ne Dair Bir Belge", s. 28; Ural, "Milli Mücadele'nin Başlarında Doğu'da Milli Teşkilatlanma ve Hususiyetleri", s.72.

⁶⁹ M. Hanefi Bostan, "Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaşayanların Türk Olduğuna Dair Bir Muhtırası", **Milli Mücadelede Giresun Sempozyumu (6-7 Mart 1999) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1999, No: 3, s. 39.

⁷⁰ Eşref Dizdar için bkz. Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 123-124.

⁷¹ Dr. Ali Naci Duyduk, Mahmut Goloğlu'na "Dizdarzade Eşref Başkanlığı'nda Giresun şubesini biz kurduk" demektedir. M.Ş. Sarıbayraktaroğlu ise "Giresun'da Feridunzade Osman Ağa tarafından kurulan Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti" ifadesini kullanmıştır. Mehmet Şakir Sarıbayraktaroğlu, **Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor**, Kardeş Matbaası, İstanbul 1975, s. 79-80.

⁷² Niyazi Tayyib: Giresun'da Millî Mücadeleyi başlatan öncü şahsiyetlerdendir. Trabzon Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Giresun Şubesi kurucu ve yöneticilerindendir. Öğretmen olan Niyazi Tayyib'in *Işık*, *Karadeniz*, *Yeni Giresun* gazetelerinde yayınlanmış çok sayıda yazı ve şiiri vardır. *Giresun 1973 İl Yıllığı*nda Niyazi Tayyib'e *Işık* Dergisi yazarları arasında Kaymakam Niyazi Tayyib olarak yer vermiştir. **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 99. Sehven meydana geldiği tahmin edilen bu yanlış, konuyla ilgili yapılan daha sonraki çalışmalarda da tekrarlanmıştır. Albayrak, "Milli Mücadelede Giresun Basını", s. 297. İsmail Hacıfettahoğlu, **Sakarya Şehidi Binbaşı Hüseyin Avni Bey-Tirebolulu Alparslan Hayatı-Eserleri**, **Trabzon İli Lâz mı? Türk mü?** H. Alp Arslan, Atlas Yay., Ankara, 1999, s. 75.

⁷³ İbrahim Hamdi/Muhsin Bey (Elgen) (1892-1971):Eşraftan kitabçızâde Hamdi Bey ile Trabzon'lu Fatma Hanım'ın 8.çocuğu olarak,1892 de Giresun Kumyalı Mahallesi'nde doğdu. İlk, Rüştüye Mektebini Giresun'da İdâdi'yi Trabzon'da pekiyi derece ile bitirdi. İstanbul'da Robert koleji'ne devam etti. İkinci sınıfa başlamışken, 1909 yılında babasının ölümü üzerine Giresun'a geri döndü. Aile işlerini yoluna koyunca İngiltere'ye gitti. 1910-1914 yılları arasında Edinburg Üniversitesi'nde Elektrik Mühendisliği öğrenimi yaptı. Yurda dönünce,1914'te askere alınıp, yedek subay olarak Çanakkale cephesine verildi ve istihkâm Taburu'nda savaflara katıldı. Aynı zamanda da gazeteci olan İbrahim Hamdi, *Karadeniz* ve *Işık* gazetesinde heyecanlı yazıları yayımlanıyordu. İdealist ve ateşli bir milli mücadelecisi idi. Erzurum Kongresi'ne Giresun delegesi olarak katıldı. Kongre görüşmelerinde düşüncelerini açıkça ortaya koymaktan çekinmemiş, sert bir tavır takınmıştı. Kongre sonrasında 7 Ağustos 1919'daki beyannâmeyi de imzalamamıştır. Bu yüzden Giresun'a dönünce Belediye Reisi olan Topal Osman Ağa'nın tavırlarından çekinerek Dr. Ali Naci ile önce Giresun'dan, sonra da Türkiye'den ayrılmak zorunda kalmışlardır. 1933'te Almanların AEG Firmasının Türkiye Mümessili oldu. 1939'da Sümerbank

hukuk öğrencisi Ethem Nazif Beyler tarafından 16 Şubat 1919'da kurulmuştur.⁷⁴ Dr. Ali Naci, Giresun'da yaşayan halkı Pontusçu Rum çetelerinden korumak ve teşkilatlandırmak amacıyla Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti'nin Giresun şubesinin kuruluşunda ön safta yer almıştır.⁷⁵ Nitekim bu durumu Osman Fikret Bey, 13 Mayıs 1919 tarihli günlüğünde şöyle anlatmıştır. “*Kâtip Ahmet Efendi ile bayrak hadisesini görüştük. Çok kızdı. İtidal ve basiretle hareket tavsiye ettim. Rumların maksatlarından biri de hadise çıkarıp buralara ecnebi işgali davet etmektir. Ahmet Efendi ile bunu ve merkez heyetinin vaziyetini de görüştüğümüzden sonra Eşref Bey'e gittim. Birlikte heyet-i merkeziyemizin üzerinde görüşerek ilaveler, tadiller yaptık ve heyetimizle fiilen çalışmakta olan İbrahim, Naci ve Ethem Beyleri de listeye aldık.*”⁷⁶

Dr. Ali Naci, cemiyetin kuruluşunu şöyle anlatmaktadır. “*Önceleri mutedil bir durumda iken, Rumların şımarıklıkları artıp milli teessür ve heyecanımız kırbaçlanınca tam bir milli mücadelecisi olarak politikaya atıldım. Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Cemiyeti'nin Giresun şubesini kurdum.*”⁷⁷ Dr. Ali Naci, bir taraftan Trabzon Müdafaa-i Hukuk-i Milliye'nin Giresun şubesinde etkin rol oynamış ve bir taraftan *Karadeniz* gazetesini devralarak, Pontusçu Rumlara karşı ciddi bir mücadelenin içinde yer almıştır. 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali, Giresun'da büyük bir tepkiyle karşılanmış ve iki gün sonra Camlı Sokak (Çarşı) bir miting düzenlenerek işgal protesto edilmiştir.⁷⁸ Dr. Ali Naci, İzmir'in işgali üzerine *Karadeniz* ve *Işık*⁷⁹ gazetelerinde ateşli yazılar yazmıştır.

idâresine geçince Yeni Te'sisât Şube Müdürü, sonra da Teknik Başmüfettiş oldu. 1958'de emekliye ayrıldı. 1971 yazında Ankara'da vefat etti. Albayrak, “İki Sima İki Ses”, s. 203.

⁷⁴ Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s.41-42; Sabahattin Özel, **Milli Mücadele'de Trabzon**, TTK Yay., Ankara 1991, s. 66; Menteşoğlu, **Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular**, s. 44; Teoman Alparslan, **Mustafa Kemal Paşa'nın Koruma Birliği Komutanı Öncü Kuvvaci Gazi Milis Yarbay Topal Osman Ağa**, Kum Saati Yay, İstanbul, 2007, s. 212; Teoman Alparslan, **Mustafa Kemal Paşa'nın Koruma Birliği Komutanı Öncü Kuvvaci Gazi Milis Yarbay Topal Osman Ağa**, Kamer Yay, İstanbul 2014, s. 136. ; Çapa, **Milli Mücadelede Doğu Karadeniz**, s. 11; Cumhuriyet Odabaşı **Trabzon Belgelerle Milli Mücadele Yılları**, Şahsi Yay, Trabzon 1975, s. belirtilmemiş. ; Neşe Demir, **Atatürk'ün Muhafız Kıtaatı**, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2017, s. 82; Bostan, “Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaşayanların Türk Olduğuna Dair Bir Muhtırası”, s. 43; Albayrak, “İki Sima ve İki Ses”, s. 203.; Yüksel, “Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti'ne Dair Bir Belge”, s. 28. ; Mesut Piyale, **Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve Faaliyetleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1992, s. 25.

⁷⁵ Kırzioğlu, “Sağ Kalan Beş Mümessil”, s. 60.

⁷⁶ Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 240-241.

⁷⁷ Goloğlu, “**Erzurum Kongresi**”, s.171, Menteşoğlu, **Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular**, s.45.

⁷⁸ Mehmet Şahingöz, “İzmir'in İşgali Üzerine Karadeniz Bölgesinde Yapılan Protesto ve Mitingler”, **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongreleri Bildirileri, (13-17 Ekim 1986), Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı**, Samsun 1988, s. 466. ; Yüksel-Yeşilot, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, s. 14; “Giresun ve Trabzon'da Mitingler Yapıldı”, **İstiklal Harbi Gazetesi**, (Haz: Ömer Sami Coşar), Yeni İstanbul Yay.; s. 3.; Yüksel, “Savaş Yıllarında Giresun”, s. 244; Yüksel, **Giresun Tarihi Yazıları**, s. 123; Menteşoğlu, **Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular**, s. 65.

⁷⁹ *Işık* gazetesi için bkz. Fuat Süreyya Oral, **Cumhuriyet Basın Tarihi (1923-1973)**, Sanayii Nefise Matbaası, Ankara 1973, s. 53,54. ; Albayrak, “İki Sima İki Ses”, s. 208. ; Karaman, “Giresun Basın Tarihinden Levhalar. *Işık* Gazetesi”, s. 116. ; Albayrak, **Millî Mücadele'de Giresun Basını**, s. 297-299; Tuğba Eray Biber, “**Işık**

İzmir'in işgali üzerine düzenlenen Giresun mitinglerinde önemli rol oynamış ve işgali protesto edenlerin başını çekerek çevresini organize etmiştir.⁸⁰ Nitekim Dr. Ali Naci Bey'in *Elele* adlı yazısına Osman Fikret Bey şu yorumda bulunmuştur: “*Yemeğe çok vardı. Hem dinleniyor hem Karadeniz'i okuyorum: Leyle-i berat en başta; ihvan-ı din tebrik olunuyor... Bunun altındaki “Elele” adlı başmakalede Doktor Ali Naci, Rumların Türk'e ihanetini apaçık söyleyerek “Eğer uyanmışsak, çalışalım, bu şumarık çocuklara haddini, hududunu bildirelim...Türk'ü ölmekten, cehaletten, zillet ve zahmetten kurtaralım...Türk'ün yüzü gülsün., İslam'ın nuru parlasın.” diyor. Sonra hitap ediyor: “Ey Türk! Çok cevr ü cefa gördün, gel kardeşim, birbirimize dertlerimizi dökelim, en iyi dostun milliyetdaşındır. Felaket günlerinde seni kurtaracak odur. Haydi milliyetdaşım el ele! İşe başlayalım; bu felaketli günlerden hayırlı ve ziyadar ferda yaratalım...” Doktorun feryadı zamanında ve yerinde!*”⁸¹

Pontus mezalimine ve Yunan işgaline karşı Dr. Ali Naci Bey'in yakın arkadaşları, Giresun'da avukatlık yapmış olan Trabzonlu Cemil Bey ve Trabzonlu Bekir Sükûti Bey'ler de tepki göstermiştir. Giresun'da İzmir'in işgal edilmesi yapılan neşriyatlarla sınırlı kalmamış ve işgale karşı birleşme kararı alınmıştır. Nitekim bu birleşme kararını Osman Fikret Bey 16 Mayıs 1919 Cuma günü günlüğünde şöyle anlatmıştır:

“Belediye salonuna girdim. Salon tek tük gelenlerle doluyor. Biz, heyet-i merkeziyeden memur olanlar yan odaya çekildik konuşuyoruz ve şu neticeye varıyoruz: İzmir'in işgali üzerine İzmir'de bir heyet teşekkül etmiş ve işe başlamıştır. O halde biz de işe başlamalı idik. Düşündük, konuştuk. Kararımızı verdik. Bu arada gençlerimizden Naci (Duyduk), İbrahim Hamdi, Ethem Nazif, Niyazi Tayyip ve saire herkes genç ve yaşlı ateş püskürüyordu. Şu neticeye varıldı:

1-Yarın çarşı içinde ve Öğleden sonra umumi bir miting yaparak icap eden yerlere başvurmak ve protestolar çekmek.

Gazetesine Göre 1919- 1923 Yılları Arasında Giresun'da Sosyal ve Ekonomik Hayat”, Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu, I, Giresun Belediyesi, Önder Matbaacılık, Ankara 2009, s. 651; **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 99; Yeliz Gençaslan, **İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme Açıklamalı Dizin ve Seçilmiş Metinler**, Giresun Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun 2013, s. 2.

⁸⁰ Cavit Akın, “**Millî Mücadele ve Erzurum Kongresi Delegeleri**”, *Giresun Tarihi Sempozyumu*, 24-25 Mayıs 1996 Bildiriler, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1997, s. 283; Albayrak, “İki Sima İki Ses”, s. 208.

⁸¹Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 243; Erden Menteşoğlu, **Mustafa Kemal Paşa'nın Muhafız Alayı Komutanı Milis Yarbay Osman Ağa**, Ankara, 2014, s. 132.

2- Miting için bir beyanname yazıp vererek bu hareketimizden hükümeti haberdar etmek; beyannameyi -tatil ise de- bugünden kaymakamlığa vermek.

3- Çekilecek telgrafları vaktinden hazırlayıp heyette ve mitingAli de okunduktan sonra adreslerine - Padişaha, sadarete, Amerika Reis-i cumhuru Wilson'a; İstanbul'da İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya mümessillerine; İzmir'de İlhak-ı Red Heyet-i Milliyesi'ne; Trabzon Muhafaza-i Hukuk -ı milliye Cemiyeti'ne çekmek.

4-Bütün kasaba ve kasaba köyleriyle nahiyeleri hadiseden haberdar ederek yarınki mitinge çağırarak.

5-Faciadan haberdar olan halkın, asayişini bozmaması ve bir taşkınlık ve tecavüz(!) olmaması için her vasıtaya başvurup emniyet verici tedbirleri almak ve dükânları miting saatinde kapattırmak.

6-Miting yapılacak yerde -Camlı çarşı boğazında beş yolun ağzındaki meydana -belediyece hazırlık yapmak.

7-Mahalli gazetelerde İzmir için münasip neşriyat yaptırmak.

8-İcap ederse mitingleri tevali (kesintisiz) ettirmek ve memleketi hazırlamak.

9-Heyet-i merkezîyedeki tadilleri heyet-i umumiyyeye arz ve tasdik ettirerek şimdi verdiğimiz karardan malumat vermek ve salâhiyet almak.

10-Bütün Müslümanlardan maddi ve manevi yardım ve müzaheret istemek ve İzmir'den gelen telgrafi okumak.

11- bütün Rum ve hatta Ermenilerin harekâtını sınıksız bir surette takip ve hiçbir tezahürlerine meydan vermemek.

Eşref Bey ve heyetten olan gençlerimiz alınan kararları birer birer heyet-i umumiyyeye arz ve izah etti. Hepsi de candan tasvip edildi. Bundan sonra heyet-i umumiyyeye sabır, itidal ve sükûnetle hareket tavsiye edildiği gibi bütün arkadaşların

herkese aynı tavsiyede bulunmasının icap eylediği de ilave edildi ve bugünkü içtimaa son verildi.”⁸²

Millî mücadele faaliyetleri konusunda, Trabzon’la müşterek hareket edilmiş, Topal Osman Ağa ile birlikte hareket etme kararı alınmış ve Giresunlular gizli bir teşkilatlanma yaparak silah sağlanması için Osman Ağa ile anlaşmıştır.⁸³ Cemiyetin Pontus tehlikesine karşı Osman Ağa ile anlaşmasının sebebi, Türklerden yalnız Osman Ağa ve fedailerinde silahlanmanın olmasından kaynaklanmaktadır. Ali Naci, Ermeni Tehciri suçlamasıyla Giresun’dan ayrılan Feridunzade Osman Ağa’yı Keşap’tan Giresun’a getirenler arasındaydı. Zaten Osman Ağa, cemiyetin kuruluşundan önce Mondros Mütarekesinin vaziyetini öngörerek ileride doğabilecek neticeleri engellemek için 42 yere telgraf çekerek, “*Trabzon’da bir kongre yapılmasını, silaha sarılmak gerektiğini, Türklerin imhasına karar verilmiş olduğunu, silaha sarılmaktan başka çare olmadığını*” ifade etmiştir.⁸⁴ Dr. Ali Naci Bey, silahlanma konusunda Osman Ağa ile hemfikir olmuş ve Cemiyetin Pontusçu faaliyetlere karşı Osman Ağa ile müşterek hareket edilmesini elzem görmüştür. Nitekim Dr. Ali Naci Bey şu beyanatta bulunmuştur. “*Bu sırada, cemiyetin Trabzon merkezi, artan tehlikelerin yarattığı endişelerle, gerekirse silahlı mukavemete girişme kararı vermişti. Bu karara nasıl uyacağımızı düşünüyorduk. Çünkü Müslüman halkta silah yoktu. Rum çeteleri ise tepeden tırnağa silahlanmışlardı. Aklımıza Osman Ağa geldi. Onunda silahlı bir çetesi vardı. Fakat Ermeni tehcirinden sorumlu olarak İstanbul hükümeti tarafından aranılıyordu. Bu sebeple Keşap taraflarına gitmişti. Gidip kendisi ile görüşmek ve Giresun’a gelmesini sağlamak kararına vardık. Önce Giresun Kaymakamı Pertev Bey ile anlaştık. Sonra Keşap’a gidip Osman Ağa’yı bulduk. Durumu anlattık, Kaymakam’ın göz yumacağını bildirdik, birlikte çalışmayı teklif ettik. Kabul etti ve Giresun’a geldi*”⁸⁵. O günlerde Giresun’a dönen Topal Osman Ağa, Giresun Kaymakamı Nizamettin Bey’in⁸⁶ yerine vekâleten Giresun kaymakamlığına atanan⁸⁷ Pertev Bey’in olumlu karşılık vermesi üzerine ve Dizdarzâde Eşref

⁸²Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 243-245.

⁸³ İzzet Öztoprak, “Trabzon Muhafaza-ı Hukuk-ı Milliye Cemiyeti”, **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongreleri Bildirileri, (13-17 Ekim 1986)**, Samsun 1988, s. 347; Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 42.

⁸⁴ Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 41. ; Değişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 256.

⁸⁵ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 172; Albayrak, “İki Sima ve İki Ses”, s. 209.

⁸⁶ Hasan Nizamettin (Ataker) Bey (1883-1962): Babasının görevli bulunduğu Eğri-Yanya’da doğdu. Mülkiye ve Hukuk Mektebi’ni iyi derecelerle bitirdikten sonra kaymakamlık, mutasarrıflık, valilik ve müfettişlik gibi çeşitli görevlerde bulundu. 31 Ocak 1918’de Giresun’a atanmış olup bu sırada Mustafa Kemal Paşa’nın yanında Sivas Kongresi’nde görev aldı. Bundan sonra da Giresun mutasarrıfı olarak görev yaptı. Bkz: Mehmet Aldan, **Ulusal Kurtuluşumuzda Atatürk Yolunda Yöneticiler**, Ankara 2001, s. 371-372, Çakmak, **Giresun’da Işık**, s. 49-50.

⁸⁷ **Işık**, XXI, 21 Mayıs 1919; Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 42.

Bey'in tedavi amacıyla İstanbul'da bulunması sebebiyle, Giresun Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Giresun Belediye başkanı olmuştur.⁸⁸

Dr. Ali Naci Bey, Pontusçu Rumların taşkınlıklarını engellemek için basın yoluyla *Karadeniz* ve teşkilat bakımından da Giresun Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini, milli dava olarak haklı, ancak yetersiz bulmuştur. Osman Ağa ve fedailerinin işbirliğini, Rumlara karşı girişilen yerel mücadelede tasvip etmiştir. Osman Ağa ve arkadaşlarının yaptığı faaliyetlerden rahatsız olan Rumların Osman Ağa'dan şikâyetçi olmalarına karşı Havza'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul Hükümetine gönderdiği 5 Haziran 1919 tarihli raporunda, Rumların çetecilik ve siyasi amaçlı teşkilatları olduğunu, Osman Ağa'nın eşkıyalık yapmadığını, Müslümanları korumak için gönüllülerden oluşan bir birliğin teşekkül ettiğini bildirmiştir.⁸⁹

Bu sırada Erzurum'da toplanacak olan kongreye Giresun'dan kimlerin delege olarak katılacağı da gündemi işgal etmekteydi. Bu konuda en ayrıntılı bilgiler yine Osman Fikret Topallı'nın hatıratında bulunmaktadır. Osman Ağa, Giresun'da hâkimiyetini perçinledikten sonra Trabzon delegelerine takviye göndermek için Giresun'dan delege seçilmesini istemiştir. Osman Fikret Bey, Osman Ağa'nın bir an önce delege seçilmesini ve Giresun'daki ahvali 8 Haziran 1919 Pazar günü günlüğünde şöyle anlatmıştır:

“Dolaştığım yazıhanelerin bazılarında beni alıkoyuyorlar, Erzurum Kongresine kimlerin gitmesi münasip olacağını veya kimleri göndermek fikrinde olduğumuzu soruyorlar. Bunlara “Cemiyet kimi münasip görürse, onları göndeririz” diye kestirme cevaplar verdim. Hele bizim sabık müftü Ali Fikri Efendi çok hahişkar! Kâtip Ahmet, Ağabey benim ile ve Doktor Naci'nin gitmesine taraftar. Münir, Hacı ve Hakkı Beyler de benimle ve Eşref Bey'in gitmesini ve eğer kabul edersek bunu temine çalışacaklarını söylüyorlar ve doktorun gitmesini istemiyorlar. Osman Ağa'nın da reyini sormak muvafık maslahat olur diye de düşünüyordum. Ben, henüz bir fikrim olmadığını, Osman Ağa'nın da bir vasıta bulup fikir ve reyini sormak niyetinde olduğumu söyledim. Nihayetinde (meşverette

⁸⁸ Sarıbayraktaroğlu, **Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor**, s.70-71; Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 24; Ömer Sami Coşar, **Mustafa Kemal'in Muhafızı Topal Osman (Osman Ağa)**, Harman Yay, İstanbul 1971, s. 9.

⁸⁹ İsmail Bozalioğlu, “Giresun'da Millî Mücadele Ruhu”, **Millî Mücadelede Giresun Sempozyumu (6-7 Mart 1999) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay., Giresun 1999, s. 71.

görüşülen) bu fikrimizi kabul etmiş, noksanlarına bakmadan Karahisar yolunu tutmuştur.”⁹⁰

Osman Fikret Bey, Erzurum Kongresiyle ilgili Giresun’da yapılan istişareyi 11 Haziran 1919 Çarşamba günü günlüğünde şöyle anlatır: “*Evden çıktuktan sonra Eşref Bey’le yazıhane de buluştuk. Kâh yazıhanesinde bazı arkadaşları toplayarak ve kâh bazı zevat ve yazıhaneler uğrayarak Erzurum’a gidecek arkadaşlar için ikinci derecede temayülleri anladık: Doktor Naci ve İbrahim Bey’ler. Yarın öğleden evvel heyet-i umumiyyeden bazı şahıslar ile heyet-i merkeziyeyi toplayıp son fikir yoklaması yapacak ve öğleden sonra da tekrar heyet-i merkeziye toplanıpreyleri tespit ve kararımızı vereceğiz.”⁹¹*

Osman Fikret Bey, ertesi gününü şöyle anlatmaktadır:

“Öğleden evvel belediyede toplandık. Maruf zevattan ve bazı arkadaşlardan mürekkep kırk elli kişi kadar vardık. Erzurum Kongresi için kimleri münasip gördüklerini veya kimler gitmek istiyorsa söylemelerini teklif ettik. Bir müddet sükût ve bakışlardan sonra sabık müftü Ali Fikri Efendi, birkaç kelime ile ve sıkılarak münasip görülürse kendisinin de gidebileceği ve mamafih gençlerin gitmesi daha münasip olacağını daha münasip olacağını söyledi. Öğleden sonra Taşbaşı’ndaki belediyenin küçük salonunda heyet-i merkeziye toplandık. Bu içtimaa sabık müftü ile bazı zevat da gelmişlerdi. İçeride Kâtip odasında belediye reis vekili ve birkaç belediye azası da vardı. Son teklifler soruldu. Yeni bir şey yok idi. Ben ve Eşref Bey’in buradan ayrılması bazı esbap ve mülahazalar dolayısıyla muvafık olmadığından Doktor Ali Nacive İbrahim Hamdi Beylerin murahhas olarak gönderilmesi teklif ve ittifakla kabul edildi. Müftü Ali Fikri Efendi de hayırlı muvaffakiyetler diledi. Hemen Trabzon’a cevap verelim, denildi; ben de şu telgrafi yazdım:

⁹⁰Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar** s. 267-268.

Ek: Osman Ağa, Dr. Ali Naci’nin seçilmesinden henüz haberi yoktur. Sadece bir an önce delege seçilmesini istemiştir.

⁹¹ Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 271-272.

C 8/6/35 tele: Erzurum Kongresi'ne Giresun'ca Edinburg Darülfünunu mezunlarından İbrahim Hamdi Bey'le Doktor Ali Naci Bey hemşehrilerimizin intihab edildikleri maruzdur.

Reis Eşref, Kâtib-i Umumi Osman Fikret okundu, muvafık görüldü. Beyaz edip kaydettim. 19 Numaralı bu telgrafi hemen yanımızda olan telgrafhaneye yollayıp çektirdim. Dağılırken İbrahim'e ve Doktor'a hazır olmalarını teyyüden söylerken Karadeniz'in ve Işık'ın niçin çıkmadıkları konuşuldu. Kâğıt yokluğu ve bir parça da matbaa müstahdemlerinin oruç olmaları sebep gösterildi. Akşama sabaha kâğıt işi halledilecek imiş. Akşam Bekir Ağa'yı görerek Erzurum'a Doktor Naci ve İbrahim Hamdi Beyleri göndereceğimizi söyledim. Osman Ağa'ya yazacak.”⁹²

Giresun'da yapılan meşveretle Erzurum Kongresi'ne gideceklerin tahsil görmüş gençlerden seçilmesine karar verilmiş, meşveret sonucunda Doktor Ali Naci ve Mühendis İbrahim Hamdi seçildikten sonra 1 Temmuz 1919'da Ümit Vapuru'yla Trabzon'a gönderilmiştir.⁹³ Dr. Ali Naci ile Mühendis İbrahim Bey'e Erzurum yolculuğu için Cemiyet tarafından 100 lira para ile Kongrede takip edecekleri usül için birer de mazbata verilmiştir.⁹⁴

Dr. Ali Naci Bey, ise delegeliğe seçimini şöyle açıklamıştır: “1919 Haziran'da, Trabzon merkezinden aldığımız bir ta'mimde, 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacağı bildiriliyor ve Giresun delegelerinin seçilmesi isteniyordu. Trabzon Muhâfaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin Giresun Şubesi, benimle Mühendis İbrahim Hamdi'yi seçti. 1 Temmuz'da yola çıktık. Bütün ilçe delegeleri toplanıp Erzurum'a gidilecekti.”⁹⁵

Giresun ve kazalarından Erzurum Kongresi'ne katılan delegeler ise şunlardır: Giresun merkezden Ali Naci ve Kâtipzade İbrahim Hamdi, Tirebolu'dan Yusuf Ziya (Şişman) Şebinkarahisar'dan Mumcuoğlu Cemil Bey (Şencan), Alucra'dan Hacı Hüseyin Hüsnü Bey katılmıştır.⁹⁶

⁹² Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar* s. 272-273, 279.

⁹³ Sarıbayraktaroğlu, *Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor*, s. 78; Çakmak, *Giresun'da Işık*, s. 40; Çapa, *Milli Mücadelede Doğu Karadeniz*, s. 11;

⁹⁴ Topallı, *Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar*, s. 288.

⁹⁵ Mahmut Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 172.

⁹⁶ Menteşoğlu, *Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular*, s.87.

1.5.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Erzurum Kongresi

Erzurum Kongresi'ne katılmak üzere, Of, Sürmene, Akçaabat (Pulathane), Vakfikebir, Tirebolu, Giresun ve Ordu'dan seçilmiş olan Trabzon delegeleri, merkez delegeleri ile birlikte yola çıkmak için Trabzon il merkezinde toplanmışlardır. Trabzon'a gelen delegelerle Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Başkanı Barutçuzade Ahmet Efendi ilgilenmiştir. Dr. Ali Naci Bey, Barutçuzade'nin ilgilenmesini şöyle belirtmiştir. *“Trabzon'da Cemiyet Başkanı Barutçuzade Ahmet Efendi bizi yanına alıp Trabzon Valisi Mehmet Galip Bey'in evine götürdü. Görüşmemiz sırasında sözü Erzurum kongresine getiren Vali Bey, büyük kuvvetlere sahip İtilâf Devletlerine karşı böyle bir hareketin faydasızlığını ima etmek isteyince arkadaşım İbrahim Hamdi Bey, kendisini İngiltere'de tahsil etmiş olması sebebiyle İngilizleri iyi tanıdığını, ne kadar kuvvetli olursa olsunlar, karşılarında birlik ve beraberlik hâlinde bir topluluk görürlerse buna uyma tabiatında olduklarını, toplu bir mukavemet hareketine teşebbüs edilmezse memleketin taksim edileceğini söyledi. Bunun üzerine Vali Bey muvaffakiyetler diledi ve Mustafa Kemal Paşa'ya hürmetlerini gönderdi. Bir gün sonra da yaylı arabalarla Erzurum'a doğru yola çıktık.”*⁹⁷

Dr. Ali Naci Bey'in de belirttiği gibi Trabzon'da toplanan 11 delege, 5 Temmuz'da yaylı arabalarla Erzurum'a doğru yola çıkmışlar ve yolda kabileye Maçka, Şiran, Gümüşhane, Kelkit delegeleri de katılmıştır. Böylelikle Trabzon'dan Erzurum'a katılan delege sayısı 17 olmuştur.⁹⁸ Dr. Ali Naci Bey, Erzurum'a girişlerini şöyle anlatır. *“Erzurumlular bizi Çermik denilen Ilıcalar mevkiinde karşıladılar. Erzurum eşrafı bizi kendi arabalarına aldılar. Yolda mola verilerek bir düzlükte yere serilmiş minderlerde çay ve kahve içildi. Tekrar yola çıktığımız sırada Erzurum Valisi Münir Bey'le Mustafa Kemal Paşa'nın bizi karşılamaya geldiğini gördük. Mustafa Kemal Paşa bize bir “Hoş geldiniz konuşması” yaptı. Trabzon delegesi (eski mebus) Servet Bey de karşılığını verdi. Hep birlikte şehre vardık”.*⁹⁹ 7 Temmuz'da Erzurum'a gelen Trabzon delegeleri törenlerle karşılanmış, Kazım Karabekir Paşa, Erzurum'a gelen delegeleri, Köşk mevkiindeki bahçeye davet etmiş ve çeşitli gösteriler tertiplemiştir.¹⁰⁰ Nitekim Karabekir Paşa anılarında bu durumu şöyle anlatmıştır:

⁹⁷ Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 172; Piyale, *Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve Faaliyetleri*, s. 89.

⁹⁸ Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 75, 87. ; Çapa, *Milli Mücadelede Doğu Karadeniz*, s. 11. ; Kemal Arıburnu, *Sivas Kongresi, Samsun'dan Ankara'ya Kadar Olaylar ve Anılarla*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 1997, s. 42-43.

⁹⁹ Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 172-173.

¹⁰⁰ Çil, *Erzurum Kongresine Katılan Delegeler*, s.7; Haluk Selvi, *Milli Mücadelede Erzurum (1918-1923)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 2000, s. 103.

“İşte, İzmir’in işgaliyle yekpare bir millet vücude geldiğini gören düşmanlarımız kısa bir propaganda ile padişahı da İstanbul hükümetini de ebedi olarak milletten ayırdı ve 1335 senesi milli birlik husulü için büyük fedakârlıklara ve vatandaş kanı dökmeye bizleri mecbur etti. İşin bu istikametini hayli evvel görerek İstanbul’da ve Trabzon’da ve Erzurum’da lazım gelen hazırlıklarda bulunmuş milli ve askeri nüveyi hazırlamıştım. Tesirimle Erzurum Vilâyet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarihi vazifesini yaptı. Trabzon, Sivas, Diyarbakır, Mamuratülaziz, Bitlis, Van, Erzincan vilâyetleri Müdafaa-i Hukuklarına şunları yazdım. Bir taraftan da kongre esasatını hazırlamaya başladım. Benim mütaalatım dört maddede hülasa edilmiştir. 1- Askeri ve milli teşkilatımız imha edilemez. 2- Eşhas muadili gelmedikçe tebdil edilemez. Muadili gelirse ahvâlâ göe yeni gelen veya tebdil olunan mıntıka haricine gidemez. 3- Esliha, cephane veaire teslim edilemez. 4- Herhangi bir mıntıkaya taaruz umumi müdafaaya icbar eder. Kongrenin Erzurum’da olması gerek sebertçe çalışmaları ve gerekse tesir itibarıyla mühimdi.”¹⁰¹

Dr. Ali Naci ise bu gösterileri anılarında şöyle aktarmıştır. “Kazım Karabekir Paşa milli heyecanı arttırmak, birlik ve beraberlik ruhunu oluşturmak için ordu mensuplarına Erzurum’un bir meydanında bir temsil verdirmişti. Bu temsilde düşman tarafından işgal edilmiş olan İzmir’i siyahlara bürünmüş esir bir kadın temsil ediyor ve Türk ordusu düşmana hücum ederek esir kadını (İzmir’i) düşman işgalinden kurtarıyordu. Bu temsilde bütün kongre azaları, Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay ve İbrahim Tali Bey de bulunuyordu.”¹⁰² Erzurumlular, delegeleri geleneklerince Ilıca mevkiinde karşılamışlardır. Erzurum’un iktisadi ve fiziki durumunun vasat olması hasebiyle delegeleri ağırlamakta birtakım güçlükler de yaşanmıştır. Cemiyet, 42 mahallesi bulunan Erzurum’u dokuz mıntıkaya ayırmış ve her mıntıkaya bir görevli tayin etmiş, gelen misafirlerin masrafları için, buralardan para, yatak takımı ve sofraya malzemesi tedarik edilmiştir. XV. Kolordu da birtakım katkılarda bulunmuş, bu iş için önemli miktarda emanet eşya vermiş, Kongre salonu kürsüsü kolordu tarafından

¹⁰¹Kazım Karabekir, **İstiklal Harbimiz**, s. 40, 76.

¹⁰² Dr. Ali Naci Duyduk’un Özet Not defterinden alınmıştır. **100. Yılda Giresun**, s. 30.

temin edilmiştir. Buna binaen misafir delegelere hizmet etmek için, her mntıkadan uygun ücretle hizmetçiler tutulmuştur.¹⁰³

Dr. Ali Naci Bey, 13 Temmuz 1919'da Giresun'a bir telgraf çekerek Erzurum'a ulaştığını haber vererek Erzurum'da yaşanan gelişmeleri kısaca aktarmıştır.¹⁰⁴ Erzurum Kongresi'nin 8-23 Temmuz 1919 tarihleri arasındaki günler, delegelerce Kongre için hazırlanma, muhabere ve temas devresi olmuştur. Dr. Ali Naci Bey, bu hazırlanma ve temas sürecini şu değerlendirmeye tabi tutmuştur.

“Erzurumlular, bütün Trabzon delegelerinin bir arada kalabileceği büyük bir bina hazırlamışlardı. Alt katlar yatak odaları hâlinde idi. Üst katta toplantı salonumuz vardı. Kongrenin 23 Temmuz'a bırakılmış olmasından faydalanarak bu salonda kendi aramızda toplantılar yapmaya başladık. İlk konumuz, kongre başkanlığına kimin getirileceği idi. Erzurum'a geldiğimizde Mustafa Kemal Paşa'nın kongreye delege olarak gireceklerini ve Mustafa Kemal Paşa'nın kongre başkanlığına getirileceğini duyduk. Ömer Fevzi, ben ve bazı arkadaşlar, Mustafa Kemal Paşa'nın kongrenin, daha doğrusu bu halk hareketinin başına geçmesine taraftar olmadık, Çünkü Avrupalılar bizi, hep sivrilmiş şahsın peşine takılıp giden, milli duyguları zayıf bir toplum olarak tanıyorlardı. Erzurum Kongresiyle bu yanlış düşüncüyü silecektik. Bununla beraber, Mustafa Kemal Paşa'nın başkan olmaması hâlinde, kimi başkan yapacağımızı bilmiyorduk. Bütün vilâyet delegeleri toplansın, kongre açılsın, herkes birbirini tanınsın, bir gün sonra da başkan seçimi yapılsın, elbet bir münasibi bulunur diye düşünüyorduk. Trabzon delegesi Ömer Fevzi bu düşüncelerimize tercüman oluyordu.”¹⁰⁵

Trabzon Delegesi Ömer Fevzi Bey, milletin içinden doğmuş olan böyle bir kongrenin başkanlığına tanınmış bir kişinin, bilhassa bir komutanın getirilmesinin yurt dışında kötü yankılara sebep olacağını, yine bir kişinin peşinden gidildiği şeklinde yorumlanacağını, buna

¹⁰³ Çil, **Erzurum Kongresine Katılan Delegeler**, s. 7.

¹⁰⁴ Topallı, **İzler, Notlar, İntibalar**, s. 297-298.

¹⁰⁵ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 173.; Arıburnu, **Sivas Kongresi**, s. 45.

karşı olduğunu ve delegelerin arasından bir başkan seçilmesinin münasip olacağını vurgulamıştır. Trabzon delegelerinin düşüncelerine tercüman olan Ömer Fevzi Bey, delegelerin birbirini tanımaları için başkanlık seçiminin ikinci güne bırakılmasını önermiştir. Bu öneri üzerine başkanın kim olacağı tartışması bir kenara bırakılmış ve kongre başkan yardımcılığına Trabzon delegelerinden birinin seçilmesi üzerinde durulmuştur.¹⁰⁶ Dr. Ali Naci Bey, ikinci başkanlık konusunda şu yorumda bulunmuştur.

“İkinci başkanlık konusunda ise bir karara varmıştık. Muhakkak bir Trabzon delegesinin ikinci başkan seçilmesini istiyorduk. İki namzedimiz vardı. Biri Trabzon’un Maçka delegesi İzzet Bey, ötekisi Trabzon’un Merkez delegesi Hüseyin Efendi idi. Bu iki namzed kendi aralarında görüşüp anlaşacaklar, hangisinin üzerinde karar kılınırsa onu seçtirecektik. Fakat sonradan, bu iki namzedin kendi aralarında anlaşamadığını öğrendik. Bir gün binamızın üst katındaki salonda toplantılarımızdan birini yaparken Zeki, Servet ve İzzet beyleri çağırdılar. Kimin ve niçin çağırdığını söylemeden gittiler. Fakat şüphelenerek, hiçbirşekilde bütün Trabzon delegelerini temsilen görüşme yapmalarını ihtar ettik. Mustafa Kemal Paşa’nın Kongre başkanlığına seçilmesinin mahzurlu olacağı yolundaki düşünce ve kararımızı değiştirmedik. Ne var ki, bu yüzden Trabzon delegeleri arasında ikilik doğdu, bir daha da toplanamadık.”¹⁰⁷

Nitekim Ulu Önder Atatürk bu durumu Nutuk’ta şöyle anlatır. “Efendiler, hatıra olarak küçük bir noktaya da işaret etmek isterim. Benim bu Erzurum Kongresi’ne üye olarak girip girmemekliğim, üzerinde düşünölmeye değer bulunduğu gibi, Kongre’ye katıldıktan sonra da başkan olup olmamaklığım konusunda kararsızlık gösterenler olmuştur. Bu kararsızlığı gösterenlerden bir kısmının düşüncelerini, iyi niyet ve içtenliklerine vermek mümkün ise de diğer bazı kimselerin bu hususta tamamen samimiyetten uzak, aksine melunca bir maksadın peşine düştüklerine daha o zaman şüphem kalmamıştı.”¹⁰⁸

¹⁰⁶ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 173; Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 94-95; Yüksel-Yeşilot, **Giresun’da İz Birakanlar**, s. 159.

¹⁰⁷ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 173. ; Mustafa Bostancı, “Milli Mücadelede Erzurum Kongresi Kararları”, **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, II/ 2015, s. 194.

¹⁰⁸ Atatürk, Mustafa Kemal, **Nutuk**, Kozan Ofset Matbaacılık, Ankara 2008, s. 55.

Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919'da saat 11'de en yaşlı üye olan Trabzon Delegatesi İzzet Bey'in başkanlığında çalışmalarına başlamıştır. İzzet Bey'in Kongre Başkanlığını Erzurumlulara bırakması üzerine kürsüye Raif Efendi gelmiş ve yapılan yoklamadan sonra kısa bir konuşmasıyla kongreyi açmıştır. Hemen ardından 45 delegeden 38'inin oyu¹⁰⁹ ile Kongre Başkanlığına Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir. Mustafa Kemal Paşa, başkan seçildikten sonra delegelere teşekkür etmiş, ülkenin içindeki durumu ana hatlarıyla sergileyen bir konuşma yapmıştır.¹¹⁰ Dr. Ali Naci Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın Kongre Başkanlığına seçildiği günün akşamında Paşa'yı ziyaret etmiş ve seçime katılmamalarının Paşa'nın şahsına karşı bir hakaret olmadığını bir prensip meselesi olduğunu söylemiştir.¹¹¹

Nitekim Dr. Ali Naci Bey, bu durumu ve Erzurum Kongresi ile ilgili vaziyeti anılarında şöyle anlatmıştır:

“Kongre delegesi Hoca Raif Efendi geçici başkan olarak açış nutkunu okudu. Kongrede oy çokluğu ile Mustafa Kemal Paşa başkan seçildi. Erzurum'a gittiğimde Mustafa Kemal Paşa ile fırsat buldukça hususi konuşurdum. Hatta bu görüşmelerimizde padişahı bile kurtaracağımızı söyledim. Erzurum'a vardığımızın ertesi günü Mustafa Kemal Paşa beni gördü ve benden Giresun Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti hakkında bilgi istedi. Ben de Osman Ağa ile ilgili ve işbirliğimizi anlattım. Olumlu karşıladı ve onayladı. Öyle tahmin ediyorum ki bu hususu hemen padişaha şifre ile iletterek Osman Ağa'nın padişah tarafından bağışlanmasını sağladılar. O günlerde Ermenistan hakkında, memleketimiz aleyhinde kötü haberler dolaşıyordu. Bu haberin doğru olup olmadığı ve bunlara karşı alınacak tedbirlerin ne olduğunu ve ne düşünüldüğünü öğrenmek gayesiyle Kazım Karabekir Paşa ile görüşmeyi tasarlamış ve bu fikrimi İbrahim Hamdi Bey'e söylemişim. Söylentilere göre

¹⁰⁹ Selvi, **Milli Mücadelede Erzurum (1918-1923)**, s. 108- 109. Fahrettin Kırzioğlu, Kongre'nin ilk oturumunda 47 delegeden 38 oyun alındığını, delegelerin 4'ünün çekimser oy kullandığını, Raif Bey'e 2 ve Servet Siret Bey'e 1 oy verildiğini belirtmiştir. M. Fahrettin Kırzioğlu, **Mustafa Kemal Paşa- Erzurum İlişkileri Üzerine Belgeler**, s. 266.

¹¹⁰ Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi I**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991, s. 208.

¹¹¹ Erzurum Kongresi'ne katılmış olan Giresun delegelerinden Dr. Ali Naci, İbrahim Hamdi ve Yusuf Ziya Beylerle Trabzon delegeleri Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığına “asker ve tepeden inme” düşüncesiyle karşı çıkmışlardır. Süleyman Beyoğlu, **“Millî Mücadelede Giresun'un Yeri ve Önemi”**, **Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996 Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1997, s. 214.

Ermenilerin kırk bin kişilik bir ordusu olduğu ve ordularıyla Türkiye'ye yakında hücum edecekleri dedikodularını kendilerine bildirdim. Kazım Karabekir Paşa:” Benim elimdeki mevcut on beş bin kişidir” dedi. Kazım Karabekir Paşa harita başına geçti ve harita üzerinde gerekli açıklamadan sonra şöyle buyurdular: “Buna emin olunuz, onların kırk bin kişilik kuvvetlerine karşı benim on beş bin kişilik kuvvetimle Türk topraklarına bu düşmanı bastırmayacağıma güveniniz tam olsun.”¹¹²

23 Temmuz-8 Ağustos tarihleri arasında toplanan Erzurum Kongresinde 13 oturum gerçekleşmiştir. Dr. Ali Naci Bey, bunlardan 1, 5, 6, 8, 10 ve 11. oturumlarına katılmamıştır. Dr. Ali Naci Bey'in adı ilk olarak 24 Temmuz tarihli 2. oturumunda geçmektedir. Bu oturumda Dr. Ali Naci, arkadaşları Mehmet Necati (Rize), Ömer Fevzi (Sürmene), Abdullah Hasip (Vakıfkebir), İbrahim Hamdi (Giresun) ve Dr. Mahmut Cemil (Şebinkarahisar) Beylerle birlikte kongre başkanlığına 6 maddelik bir taktir vermişlerdir. Bu taktire göre Dr. Ali Naci Duyduk ve arkadaşlarının önerileri şudur:

- 1- Zabıt kâtipleri atanmadan kongre müzakerelerinin başlamaması
- 2- Kongrenin alması gereken kararlar için 15 kişilik bir Muvakkat Heyet-i Müntehabe kurulması ve bir program yapılması
- 3- Program Heyeti tarafından müzakereye konulacak konuların 24 saat önce delegelere bildirilmesi,
- 4- Kongre Heyeti tarafından bir gazetenin çıkarılması
- 5- Kongrenin toplanma amacı hakkında siyasi bir beyannamenin kaleme alınarak Türkçe dışında Fransızca ve İngilizce olarak yayınlanması ve bu Beyannamenin İstanbul'da bulunan itilaf devleti temsilcilerine tebliğ edilmesi
- 6- İtimatname, beyanname ve program encümenleriyle daimî olarak maliye, müdafaa-i milliye, nizamname, propaganda ve matbuat encümenlerinin kurulması¹¹³

Bu teklif üzerine aynı gün 15 kişilik program encümeni seçimi yapılmıştır. Bu seçimde Dr. Ali Naci 22 oy almışsa da encümene girememiştir.¹¹⁴ Erzurum Kongresi'nin 26 Temmuz 1919 günü 3. içtimanda ilk iş olarak Nizamname Encümeni için 9 temsilcinin

¹¹² 100. Yılda Giresun, s. 30; Kazım Karabekir, *İstiklal Harbimiz*, s. 83, 88.

¹¹³ Selvi, *Milli Mücadelede Erzurum*, s. 111; Kırzioğlu, *Bütünüyle Erzurum Kongresi II*, s.30-32,37.

¹¹⁴ Kırzioğlu, *Bütünüyle Erzurum Kongresi II*, s. 30-32,37.

seçimiyle başlamıştır. Bu seçimde en çok oy alan ilk 9 kişi nizamname encümenine seçilmiştir. Dr. Ali Naci Bey 7 oy alarak seçimi 16. sırada tamamlamıştır.¹¹⁵

Erzurum Kongresinin 3. ictimanda Dr. Ali Naci üç defa söz almıştır. Bunların birincisi Padişaha ve Sadarete kongre Başkanlığınca yazılan telgrafların birinde Dr. Ali Naci beyin müdahalesiyle “murakabe-i milliye” tabiri yerine “Meclis-i Mebusan” ibaresinin eklenmesidir.¹¹⁶ İkincisi ve üçüncüsü Erzurum Kongresi’ne katılması gereken Samsun delegelerinin gecikmesi üzerine Samsun Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine bir telgraf çekilmesi sırasındaki müzakerelerde Ali Naci Bey, kongrenin bir an önce esas hakkındaki konularının müzakere edilmesini talep etmesidir.¹¹⁷ 27 Temmuz 1919’da Erzurum Kongresinin 4. içtimanda Ermeni ve Rumların çetecilik faaliyetleri karşısında alınması gereken tedbirlerle ilgili olarak Ali Naci, İbrahim Hamdi (Giresun), Ömer Fevzi (Sürmene), Abdullah Hasib (Vakfikebir), Yusuf Ziya (Tirebolu) Beylerle kongre başkanlığına bir teklifte bulunmuşlardır. Bu teklif Ermeni ve Rum çetecilerinin Müslüman ahaliye zarar vermeleri üzerine alınması gereken askeri tedbirlerle alakalıdır. Teklife göre askerlik çağına gelmiş gençlerden bir seyyar kuvvet oluşturulması ve memleketlerinde silâh altına alınması ve daha sonra silâh altına alınacaklarında Kuva-i Mukavemeyi oluşturmak üzere hazırlıklara başlamasıdır.¹¹⁸

Dr. Ali Naci, 5. ve 6. içtimalarda söz almamıştır. 31 Temmuz 1919 günü toplanan 7. içtimada gündemin 6. maddesinin 2. fıkrasının değiştirilmesi hakkında Dr. Ali Naci ve arkadaşları Yusuf Ziya (Tirebolu), İbrahim Hamdi (Giresun), Ömer Fevzi (Sürmene) Beylerle bir teklif vermişlerse de reddedilmiştir.¹¹⁹ Dr. Ali Naci Bey, 8. ve 10. ictimaya katılmadı. Erzurum Kongresi’nde 5 Ağustos 1919’da toplanan 11.ictimada, 11 kişiden oluşan İkinci Nizamname Encümeni seçimiyle başlamıştır. Bu seçime 40 delege katılmıştır. En çok oyu alan 11 kişi 2. Nizamname Encümenine seçilmiştir. Seçim sonucunda Dr. Ali Naci Bey 7 oy almıştır.¹²⁰

Erzurum Kongresi’nin son oturumu Mustafa Kemal Paşa başkanlığında 7 Ağustos 1919’da yapılmıştır. Bu oturumda ilk önce Heyet-i Temsiliye üyelerinin seçimi yapılmıştır.¹²¹ Seçim sonucunda Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey, Hacı Musa Bey, Sadullah Bey, Servet Bey, Hacı Fevzi Efendi, İzzet Bey, Raif Efendi ve Bekir Sami Bey en çok oyu alarak Heyet-i

¹¹⁵ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 47.

¹¹⁶ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 71.

¹¹⁷ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 72,76.

¹¹⁸ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 83.

¹¹⁹ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s.135-138.

¹²⁰ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 201.

¹²¹ Selvi, **Milli Mücadelede Erzurum**, s. 115; Goloğlu, **Türk Devrim Tarihi**, s. 47-48.

Temsiliye üyeliğine seçilmişlerdir.¹²² Bu oturumun 3. Celsesinde Kongresi Beyannamesi 45 delege tarafından imzalanmıştır.¹²³ Beyannameyi imzalamayan delegeler ise 18 kişidir. Bunlar; Dr. Ali Naci (Giresun), İbrahim Hamdi (Giresun), Mehmet Raif (Erzurum), Abdullah Ağazade Zahid (Bayburt), Mustafa Bey (Diyadin), Taha Kemal (Refahiye), Abanozzade Hüseyin Bey (Trabzon), Osman (Kelkit), Hasan Fahri (Şiran), Yusuf Ziya (Tirebolu), Hasan Hilmi (Ordu), Müftü Hayrullah (Divriği), Talat (Refahiye), Tevfik (Reşadiye), Necmettin (Siirt), M. Şeref (Niksar), Ahmet (Pazar) ve Ömer Fevzi Beylerdir. (Sürmene)'dir.¹²⁴

Erzurum Kongresi on üç kez toplanmış ve son toplantı da görüşmeler bitmek üzere iken delegelerden Ömer Fevzi, İbrahim Hamdi, Dr. Ali Naci, Yusuf Ziya Beyler başkanlığa 22 maddelik bir önerge vermişlerdir. Önergede özetle şöyle deniyordu:

*“Doğu Bölgesi halkının siyasi, iktisadi çıkarlarında birlik olduklarını anlatan bugünkü tehlike karşısında katlanması gereken iç ve dış zorlukları ortadan kaldırma, yoksullukların ve acıların yükü altında ezilen halkımızın medeni milletler arasında hayat hakkına sahip olduğunu ispatlamak esasına dayanan önemli kararlar alınması, bir yandan geçmişin idari ve iktisadi etkileri altında ezilerek dayanma gücü azalmış bulunan halkın çoğunluğuna insancıl düşüncelerle yeni bir yol açılması, öte yandan adaletli ve devrimci milletlerden yardım sağlayacak siyasî ve iktisadi esasları kapsayan bir program yaparak milletler önünde Türk ve Müslümanların da bağımsızlığı ve uygarlığı özlemiş olduğunun ispatlanmasıdır”.*¹²⁵

Erzurum Kongresi'nin sonunda verilen bu önerge delegeler arasında rahatsızlığa yol açmıştır. Son dakikada yapılan bu teklif, *pişmiş aşa su katmak* olarak nitelendirilmiştir.¹²⁶ Önerge, meydana getirilecek kuruluşların demokratik esaslara göre düzenlenmesi, Hristiyanların din ve soy bakımından ilgili memleketlerle değiştirilmesi, Amerika veya İngiltere'den birinin bilimsel, ekonomik, uygarlık alanında doğru yolu gösterici yardımların

¹²² Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 240-241, Selvi, **Milli Mücadelede Erzurum (1918-1923)** s. 115.; Mazhar Müfit Kansu, **Erzurum'dan Ölümüne Kadar ATATÜRK'le Beraber**, TTK Basımevi, Ankara 1997, Cilt. 1, 4. Baskı, s.112.

¹²³ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 253-254, Bkz 45 delegenin isim listesi bu sayfalarda mevcuttur.

¹²⁴ Fahrettin Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi II**, s. 255.

¹²⁵ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s.102,103.; Cevat Dursunoğlu, **Milli Mücadele'de Erzurum**, Erzurum Kitaplığı: 5, Birinci Baskı, İstanbul 1946, s. 92-94.

¹²⁶ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 103.

kabulü ve âdem-i merkeziyetin uygulanmasıdır. Belediyelerin bağımsız hale getirilmesi, vakıfların İslam cemaatlerine bırakılması, vergilerin kazanç oranında alınması, tarım kooperatifleri ve sanayi tesislerinin kurulması, kız ve erkekler için ilkokullar, sanat okulları açılması, vatanın bağımsızlığının sağlanması ve dış düşmanlara karşı mücadele etmek amacıyla milis teşkilatı kurulması gibi teklifler içermektedir.¹²⁷ Fakat bu programda, o günlerde anlaşılması, görüşülmesi çok güç ve dikkat çekici hükümlerde vardı. 1- 5 maddeleri kapsayan ve ilk iki maddesi bulunamadığı için başlığı belli olmayan birinci bölümde “*kişisel ve toplumsal ilerlemenin sağlanması amacıyla meydana getirilecek kuruluşların demokratik esaslara göredüzenlenmesi*” gerektiği ileri sürülmüştür.

6-11. maddeleri kapsayan Siyasi kısım başlıklı ikinci bölümde, “*Din karışıklığından doğan güçlükleri yenmenin en kolay çaresi Doğu Anadolu’daki Hristiyanların din ve soy bakımından ilgili oldukları memleketlerdeki Müslümanlarla değiştirilmesidir*” denilmekte, her türlü himaye usulü reddedilerek ancak “*Amerikalılarla İngilizlerden birinin ilmi, iktisadi, medeni alanlarda doğru yolu gösterici yardımları*” kabul edilmektedir.

12-14. maddeleri kapsayan İslâhat-ı Dâhiliye (iç işleri reformu) başlıklı üçüncü bölümde Doğu Bölgesi’nin geri kalmasının idaredeki merkeziyet usulünden ileri geldiği belirtilerek “*idari âdem-i merkeziyet*” uygulaması, “*belediyelerin bağımsız hale getirilmesi*”, “*Evkafın İslam cemaatlerine bırakılması*” teklif edilmektedir.

15-18. maddeleri kapsayan Mali ve İktisadi kısım başlıklı bölümde “*zenginle fakirin aynı oranda vergiye bağlanması usulünden vazgeçilmesi*”, “*vergilerin kazanç oranına göre (müterakki), yani matrah oranı arttıkça yükselen biçimde alınması*”, “*tarım kooperatifleri, sanayi tesisleri kurulması*”, “*tarım ve sanayi işçilerinin, belli bir oranda Kârdan pay almaları*” esasları kabul olunmaktadır.

19-21. maddeleri kapsayan Sosyal kısım başlıklı beşinci bölümde; “*kız ve erkek çocuklar için ilkokullar açılması, Öğretmen okulları kurulması, bölge hastaneleri yapılması*”dır. Bunlar için “*özel vergi konulması*”, “*türlü sağlık tesisleriyle sağlık, fen ve sanat okulları açılması için yabancı sermayeden yararlanılması*” ve “*nüfus artışının sağlanması için gerekli iktisadi tedbirlerin alınması*” ileri sürülmektedir. Bu bağlamda ilk 21 madde hususunda kısmi tartışmalar husule geldiyse de asıl önemli tartışma 22. maddenin önerilmesiyle meydana gelmiştir. 22 maddeden ibaret olan Vatan Hizmeti başlıklı altıncı ve sonuncu bölüm ise “*Vatanın bağımsızlığının sağlanması ve dış saldırılardan korunması her*

¹²⁷ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 103-104.

*kişinin üzerine düşen değişmez milli ve vicdani bir görev sayılacak ve hiç kimse bu görevin dışında bırakılmayacaktır. Bu yüksek amacı sağlamak ve millet hazinesini lüzumsuz harcamalardan korumak üzere milis teşkilatı tatbik edilecektir*¹²⁸ şeklinde bitmektedir. Son dakikada yapılan bu öneri, diğer delegelerin şiddetli hücumuna uğramış ve reddedilmiştir.¹²⁹ Erzurum Kongresi sonunda Kongre kararlarını, Şarki Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Nizamnamesive cemiyetin beyannamesini kongreye katılan 63 Delegeeden 45'i imzalamıştır. Kongre kararlarını imzalamayan 18 delegenin arasında Dr.Ali Naci ve İbrahim Hamdi Beyler bulunmaktadır.¹³⁰ Dolayısıyla Dr. Ali Naci, Erzurum Kongresi'nin kararlarını imzalamadığı için gerek kongre kararlarını ve gerekse Heyet-i Temsiliyeyi tanımamıştır.

Kongre, 7 Ağustos 1919'da bitmiş ve Divan Kâtibi Abdullah Hasib Efendi, Heyet-i Temsiliye üyelerinin seçimini gösteren kapanış tutanağını hazırlamış ve tüm delegelere imza ettirmiştir. Bütün evrakı Mustafa Kemal Paşa'ya vermiştir. Ancak Dr. Ali Naci, Ömer Fevzi, İbrahim Hamdi ve Yusuf Ziya Beyler tutanağı imzalamamışlardır.¹³¹

1.5.2. Erzurum Kongresi'nden Sonra Dr. Ali Naci

Kongre sonrası delegeler memleketlerine dönme hazırlıklarına başlamışlardır. Giresun delegeleri Dr. Ali Naci ile İbrahim Hamdi ve Şebinkarahisar Delegesi Dr. Mahmut Cemil Beyler, Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret etmiş, tebrik edip başarılar dilemiş ve vedalaşmışlardır. Dr. Ali Naci, Mustafa Kemal Paşa ile görüşmesini şöyle anlatır. *“Paşam, kongre sırasında itilâflarımız oldu. Fakat artık karar verildi, bundan sonra memleketin dedikodu ve fikir münakaşalarına tahammülü yoktur. Hepimiz için, alınan kararlar dairesinde çalışmak vicdan borcudur. Allah muvaffak etsin.”* dediğini, Mustafa Kemal Paşa'nın da *“Sen mert bir arkadaşsın, bana her zaman merdâne söyledin”*¹³² cevabını verdiğini ve ayrıldığını söylemiştir. Mustafa Kemal Paşa'ya muhalefetleriyle bilinen Dr. Ali Naci, o tarihlerde Torul-Maçka bölgesinde Tümen Komutanı olan Hâlit Bey'in kendilerine bir kötülük edilmesinden korkmuştur. Bu yüzden Ömer Fevzi, Ali Naci, İbrahim Hamdi ve Ömer Fevzi'nin kayın babası Abanozzâde Hüseyin Beyle dönüş sırasında kongre arkadaşlarından ayrılarak, normal yoldan değil de Bayburt üzerinden Sürmene'ye inmişlerdir.¹³³ Delegelerin bu yoldan gitmelerinin sebebi, Hüseyin Efendi'nin oğlu ve Ömer Fevzi Efendi'nin kayınbiraderi

¹²⁸ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 103-104.

¹²⁹ Selvi, **Milli Mücadelede Erzurum**, s. 114;Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 190.

¹³⁰Kırzioğlu, **Bütünleriyle Erzurum Kongresi, II**, s. 243-255; Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 97.

¹³¹ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 190.

¹³² Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 126, 174.

¹³³Albayrak, “İki Sima İki Ses”, s. 210;Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 126; Piyale, “**Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve Faaliyetleri**”, s. 91-92.

Selâhaddin Abanozoğlu'nun o sırada Sürmene kaymakamı olması ve yollarda güvenlik tedbirleri aldırmasıydı. Böylelikle dört delege Sürmene'ye imiş ve kıyı yolundan Trabzon'a varmışlardır. Dr. Ali Naci, bir müddet Trabzon'da kaldıktan sonra arkadaşı İbrahim Hamdi ile 20 Ağustos akşamı Altay vapuru ile Giresun'a gitmişlerdir.¹³⁴

Erzurum Kongresi'nde Mustafa Kemal Paşa'ya muhalefet eden iki delegeye karşı Giresun'da Osman Ağa'nın tavrı değişmiştir. Fakat bunlara karşı herhangi bir eyleme girişilmemiştir.¹³⁵ Osman Ağa, bu iki delegeyi kongreden sonra şehirden uzaklaştırmak zorunda bırakmıştır.¹³⁶ Osman Ağa'dan korkusu üzerine Dr. Ali Naci, Karadeniz gazetesini kapatmıştır.¹³⁷ Dr. Ali Naci Bey, Erzurum kongresi dönüşü Karadeniz gazetesini kapatarak Giresun'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu gelişmeleri anılarında şu şekilde ifade etmektedir:

Ben hemen gazetemi kapattım. Fakat asıl tehlike Giresun'da idi. Kongre bitinceye kadar her dediğimizi yapan, bizimle beraber olan Osman Ağa birdenbire değişmiş, kongredeki tutumumuzu nasıl öğrenmişse, bize hasım olmuştu. Hâlbuki Osman Ağa'yı giyabında Mustafa Kemal Paşa'ya biz Erzurum'da tanıtmıştık. Şimdi Osman Ağa'nın Mustafa Kemal Paşa ile muhabere ettiği söyleniyordu. Ve Osman Ağa her fırsatta bize sataşmak için bahane arıyordu. Bir gün beni çağırttı. Aleyhine teşkilat yaptığımı söyleyerek tehdit ve hakaretlerine maruz kaldım. Ben Giresun Gençler Birliği¹³⁸ başkanı idim. Gençleri çağırarak

¹³⁴ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s.126-127, 174; Beyoğlu, **Millî Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 98-99.

¹³⁵ Ömer Sami Coşar, **Mustafa Kemal'in Muhafızı Topal Osman**, s. 31. Ömer Sami Coşar, Osman Ağa'nın Dr. Ali Naci Duyduk'a karşı tavrının değiştiğini, Kemal Paşa'ya muhalifliğinden ötürü kızgın olduğunu ancak Osman Ağa'nın Dr. Ali Naci'ye karşı herhangi bir eylemde bulunmadığını belirtmiştir. Süleyman Beyoğlu da Dr. Ali Naci ve İbrahim Hamdi Bey'e yönelik herhangi bir olay cereyan etmediğini öne sürmüştür. Beyoğlu, **Millî Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 103.

¹³⁶ Süleyman Beyoğlu, "Belgelerle Osman Ağa", **Millî Mücadelede Giresun Sempozyum (6-7 Mart 1999) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay. İstanbul 1999, s. 82.

¹³⁷ Albayrak, "Millî Mücadele'de Giresun Basını", s. 303. *Karadeniz* gazetesinin tam koleksiyonu olmadığı için kapanış tarihi kesin değildir. Ayrıca Giresun tarihi ile ilgili eserlerde kapanış tarihleri 1919 Ağustos, Kasım ve Aralık aylarında olduğuna dair bilgiler vardır ancak bu bilgiler yeterince belge olmaması hasebiyle muğlaktır.

¹³⁸ Giresun Gençler Birliği: Birinci Cihan Harbi öncesinde Giresun'daki Rum ve Ermeni gençlerin oluşturdukları kulüplerde hem eğlendikleri ve hem de aralarındaki dayanışmayı kuvvetlendirdiği görülmüştür. Bu kulüpler aynı zamanda azınlık gençlerinin etnik kültür unsularını öğrenip geliştirdikleri mekânlar durumuna gelmiş ve gençler bunu konferanslar vererek, musiki vb. sosyal etkinlikler göstererek temin etmişlerdir. Bu durumdan etkilenmiş olan Türk gençlerinden birkaçı Millet Bahçesi yakınındaki bir binada toplanmış ve kurmayı plânlanmış oldukları dernek için bir nizamname hazırlayıp Giresun Valiliğine vermişlerdir. Böylece Giresun Gençler Birliği adlı bir kulüp kurulmuştur. Bu kulübün Başkanlığına Dr. Ali Naci Bey getirilmiştir. Gençlerin konuşma yetilerini geliştirme ve bilgilerini artırma amacıyla kurulmuş olan kulüp, kısa zamanda teşkilatlanıp konferanslar tertip

beni başlarından atmalarını söylemiş, gençler bunu kabul etmeyince birliği debinasını da dağıttı. Osman Ağa Giresun'da hükümdar gibiydi. Kimseyi dinlemiyor, her istediğini yapıyordu. Dönüşümüzden biraz sonra, Giresun'a gelenkaymakam Hüsnü (Çakar) Bey'i¹³⁹ bile dairesinden çıkarmamış, Trabzon'dan gönderilen bir Fransız Torpidosu ile kurtulup Trabzon'a gelebilmişti. İbrahim Hamdi birkaç ay sonra bir yolunu bulup Giresun'dan da memleketten de çıkıp gitti. Bizimle arkadaşlık eden aydın hemşehrilerimiz de korku içinde idiler. Bir seferinde Avukat Cemil ve Bekir Sükûti kendilerini evlerinin üst kat penceresinden aşağı atmışlar ve bu yüzden hayli zaman tedavi görmüşlerdi. Benim vaziyetim çok tehlikeli idi. Her an beni vurdurmak ihtimali vardı. Birkaç kere, Osman Ağa'nın çetesinde bulunan akrabamdan Kaptan'ın haber vermesi ile ölümden kurtuldum. Bu Kaptan sonra Ankara'da milis Yüzbaşı rütbesiyle meclis muhafaza komutanı olmuştu. Osman Ağa'nın çetesi Doğuda ayaklanan eşkiya üzerine gönderilince ben de gidecektim. Fakat son dakikada vazgeçti. Bir zaman sonra haber göndererek Erzurum'a gitmemi emretti. Çarem yoktu, gidecektim. Fakat yakın arkadaşım Bulancak Bucak Müdürü

etmeye başlamıştır. Ancak Dr. Ali Naci Bey'in Erzurum Kongresi'nde Mustafa Kemal Paşa aleyhinde hareket ettiği için Osman Ağa bu derneğe cephe almış ve gençlerden, Dr. Ali Naci Bey'i başkanlık görevinden almalarını istemiştir. Osman Ağa, isteği gerçekleşmeyince birliği dağıtmış ve binaya el koymuştur. Sadık Sarısamam, "Giresun Basınına Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun", **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998 Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1998, s. 81; Sadık Sarısamam, **Cumhuriyetin İlk Yıllarında (1923-1930) Giresun, (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1999, s. 96.; Rıfat Gökçen, **Giresun ve Karadeniz Bölgesi**, Özyürek Yay, İstanbul 1994, s. 35; Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 18, 21-22; Kırzioğlu, "Sağ Kalan Beş Mümessil", s. 60; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 134.

¹³⁹ Hasan Hüsnü Çakar: Hopa eşrafından Çakırzâde Hacı Mustafa Efendi ile Nazife Hanım'ın oğludur. 1913'te Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Mali ve mülki idarenin çeşitli kademelerinde çalıştı. 1925'te Gaziantep, 1925-1926 yıllarında Ordu valiliklerinde bulundu. 1930'da Şeker-Petrol İnhisarları İdaresi Umum Müdürlüğü, 1932-1935 yılları arasında İnhisarlar Umum Müdürlüğü yaptı. 1935 Mart'ında V. Dönem İzmir milletvekili olarak Meclise girdi. VI., VII. ve VIII. dönemlerde Samsun milletvekili olarak görev yaptı ve 1950 yılına kadar bu görevini korudu. Bu süre içinde Mahmut Celal Bayar ve Refik Saydam hükümetlerinde Maliye Bakanlığı, Hasan Saka ve Şemsettin Günaltay hükümetlerinde Milli Savunma Bakanı olarak bulundu. 1950'den sonra etkin siyasal yaşamdan çekildi. Evli ve 3 çocuk babasıdır. 10 Ağustos 1963'de İstanbul'da vefat etti. Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 100.

*Osman Fikret (Topallı), yolda öldürüleceğimi haber verince limandaki bir ticaret gemisine sığındım.*¹⁴⁰

Dr.Ali Naci Bey'in arkadaşı Mühendis İbrahim Hamdi Bey ise Mustafa Kemal Paşa'ya olan muhalefetini Giresun'da neşriyat yoluyla sürdürmüştür. 1919 Eylül ayında *Işık* dergisinde Kongredeki genel tutum ve umumi havayı tenkit eden bir yazı neşretmiştir.¹⁴¹ İbrahim Hamdi Bey, kongrede yaşadıklarını ve izlenimlerini çok ağır bir şekilde ifade etmiştir. Erzurum'da yaşadığı günleri hayal olarak addedip sağ salim memleketine döndüğü için şükrettiğini dile getiren İbrahim Hamdi Bey, dünyanın diğer ülkelerinde inkılâp dersleri verildiği bir sırada ülkemizde *yedi vilayetin altmış seçme insanının Patrona Halil* zihniyetine mağlup olduğunu beyan etmiştir. Bunun yanı sıra yazar, şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ellerimde kuvvet, kuvveti kullanacak salâhiyetim olsa idi: hile ve yalandan, milli mesele değil, şahsi, nakdi mesele halinden, hakikatleri tahrifle saf adamları propagandacılık namı altında aldatmaktan başka bir şey öğrenmemiş olan eski mebûsları ve o tipte doğruluğa yabancı insanları hayat ve medeniyet-i siyasilerine Fatiha vermek için Meclis-i Mebûsan mabedi kapısından içeri bırakmazdım. Paşalığı mülâvemelikle bir tutar, mirlivalığa yükseleni silah endazâne katardım. Sırf milliyet emrine tabi, hiçbir menfaat-i şahsiye götmeksizin Erzurum'a kadar yorulan murahhaslar, iki şahsın emrine münkâd birer bende halinde karalanmış, ilan edilmiş. Bu zevat, şahsiyetleri, nekâyısı, meziyyâtı hakkında serd-i mütalâa edecek değilim. Fakat tercüme-i hallerini tutacak, Türk milletinin ibtida-yı emirde fırkacılık, şahsiyet gözetmeksizin, sâfiyetle, ciddiyetle görüşmek için vücuda getirdiği ilk tarihi toplanmasının, layıkıyla, mana-yı hakikisiyle cihan-ı medeniyete bildirilememesinin ve yanlış tefsirâta meydan verilerk gayeye vüsûl için müşkilât ihdasının mesuliyetini de mütesâviyen olmazsa bile yine o omuzlara yükleyecektir.

¹⁴⁰ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 174- 175; Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, s. 99-100.; Cemal Şener, **Topal Osman Olayı**, Etik Yay, Mart 2004, İstanbul, s. 71.; Albayrak, “**İki Sima İki Ses**”, s. 210-211.

¹⁴¹ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 135, 139.

Tayms (Times) muhabiri kıratındaki muharririn-i kiram da çoktan İngiltere, Amerika ve Fransa'nın en ismi işitilmedik köylerine kiliselerine kadar bu yanlış fikirleri serpiştirdiler. Türkler, yine eski Türkler kanaatinde insanlar gibi takdim edildi: milliyet gayesinden mahrum, unsur, din hurafâtıyla meşbu; herhangi kuvvetli bir şahsiyete merbut bir koyun sürüsü. Bittabi bu sürüyü dağıtmak bu gayr-i müdrük yığını felce uğratmak için âmil-i şahsiyeti, başı koparmak, koparmak için de zahiri rütbe kuvvetlerinden tecrit etmek lazımdı. Nitekim öyle yapıldı. Kazandığı paşalık formasından istifa eden bir askerin tardına mehâfil-i siyasiye kanaat getirdi. İrade çıkarıldı. Bi- taraflıktan ayrılmayalım mağlup ettiği kumandan, Arıburnu, Seddülbahir'deki hizmetine mukabil nişanlar, eli binlerce lira mükâfatlar alırken, bu askerin vatanına hizmeti neticesi olarak göğsünde taşıdığı nişanlar bile koparıldı. İşte tam alaturka bir hareket! Her Türk sinesinin sol nahiyesinde böyle canlı bir kalp taşırki, hin-i hacette kendisini Mutafa Kemallere, Rauflara da muta' kıldırır".¹⁴²

İbrahim Hamdi Bey, neşrettiği bu yazısı yüzünden Osman Ağa'nın tepkisine sebep olmuş ve Giresun'u terk ederek daha önce tahsil gördüğü İngiltere'ye gitmiştir. Dr. Ali Naci Bey'den önce Giresun'u terk eden İbrahim Hamdi Bey, Osman Ağa'nın tutumunu ve Giresun'dan ayrılışını şöyle anlatmıştır:

“Çok üzgündüm ve kongre hiç hayal ettiğim yolu takip etmemişti. Üzgün ve küskündüm. Eylül sonunda Işık dergisinde kongredeki genel tutum ve umumi havayı tenkit eden bir yazı neşrettim ve gazeteciliği depolitikayı da bıraktım. Mustafa Kemal Paşa ve binnetice onu tutan ordu ile aramızın açıldığı anlaşılınca, evvelce bizim tavassutumuzla kaçak durumundan kurtulup Giresun'a gelmiş olan Topal Osman iyice pervasızlaştı ve kimseyi dinlemez oldu. Üzerimde apoletsiz yedek subay elbisesi ve cebimde tabanca ile geziyordum. Topal Osman'ın her

¹⁴²Çakmak, **Giresun'da Işık**, s. 42-43.

an bizi öldürmesi mümkündü. Çünkü vahşi tabiatlı bir insandı. Maiyetindekilerin hepsi de kolay cürüm işleyebilecek kimselerdi. Topal Osman'ın Ermenilere kötülük ettiği yolunda adı çıkmıştı. Filhakika Topal Osman Ermeni ve Rum çetecilerini bastırıyordu ve fakat Müslümanlar ve Türklere de kötülükleri dokunuyordu. Kimsenin hayat, mal, ırz emniyeti kalmamıştı. Ben ve birkaç Giresunlu idealist ise, sanki memleketimizi korumak vazifesi bize verilmiş gibi, Giresun'u huzurlu bir hayat içinde tutabilmeye uğraşiyor ve Topal Osman çetesinin hangi din ve milliyette olursa olsun, masum insanlara kötülük etmesini tasvip etmiyorduk. Nitekim avanesinden biri bir Türk'ün eşini kaçırmıştı. Bana gelip şikâyet ettiler. Topal Osman'a gittim ve bu kabil hadiselerin tekrarına meydan vermemesini söyledim. O zamanlar bizi dinliyordu. Fakat Erzurum Kongresi'nde muhalif damgasını yiyince artık bizi dinlemez oldu. Bizi ortadan kaldırıp Giresun'un tek hâkimi olma hevesine kapıldı. Erzurum Kongresi'ni tenkit eden yazımın çıkmasından sonra ise artık hayatım iyice tehlikeye girmişti. Kaldı ki; uzun askerlik devremde mesleğimden uzak kalmıştım. Yeniden mesleğimde yetişmek için de İngiltere'ye gitmek istiyordum. Böylece Erzurum Kongresi'nden birkaç ay sonra deniz yoluyla İstanbul'a ve oradan İngiltere'ye gittim.¹⁴³

Dr. Ali Naci Bey, yakın arkadaşı İbrahim Hamdi'nin ülkeyi terk etmesinden sonra yakın arkadaşı Bulancak Bucak müdürü Osman Fikret Topallı'nın yardımıyla Giresun'u terk etmek zorunda kalmıştır.¹⁴⁴ Dr. Ali Naci, Giresun'dan ayrılışını ve uzun müddet sonra tekrar gelişini şöyle aktarmaktadır. “Kongre dönüşü Giresun'da yedi sekiz ay kadar kalmıştım. İstanbul'a gittim. Bir iki ay kadar da İstanbul'da kaldım. Pasaport alarak Viyana'ya gittim. Doktorluk ihtisasına başladım. Altı ay kadar kaldım. İş bulamadım, param bitti. Vapurla Trieste'den Hatay'a gidip yerleştim, doktorluk yaptım. Orada 5-6 sene kadar kaldım.

¹⁴³ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 135-136, 179,180.

¹⁴⁴ Beyoğlu, “Belgelerle Osman Ağa”, s. 82; Ümit Doğan, **Mustafa Kemal'in Muhafızı Topal Osman**, Kripto Yay, Ankara, 2015, s. 82.

*Gaziantep Valisi Hasan Hüsnü Çakır'ın delaletiyle memlekete avdetime müsaade edildi, pasaport verildi, döndüm. Memuriyet aldım ve Giresun'a hükümet doktoru oldum.*¹⁴⁵

1.6. Cumhuriyet Döneminde Dr. Ali Naci Duyduk

Erzurum Kongresi'nde Mustafa Kemal Paşa'ya olan muhalifliğinden ötürü Osman Ağa'nın husumetine uğrayarak memleketini ve vatanını terk etmiş olan ve Giresun'da Millî Mücadele'nin önde gelen savunucularından biri olan Dr. Ali Naci Bey, bir müddet Viyana ve Hatay'da kalmış ve Fransız işgalindeki İskenderun'da ikamet etmiş ve doktorluk hayatına burada devam etmiştir. Gaziantep Valisi Hüseyin Hüsnü Çakır'ın tavsiyesiyle Türkiye'ye dönen,¹⁴⁶ Dr. Ali Naci Bey, memleketi Giresun'a 29 Kasım 1928'de gelmiştir.¹⁴⁷

1.6.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Hükümet ve Belediye Tabipliği, Halkevi ve Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ndeki Faaliyetleri

1928 yılında ülkesine ve memleketine dönmüş olan Dr. Ali Naci, mesleğine devam etmiştir. Bir müddet serbest doktorluk yapan Dr. Ali Naci Bey, mesleğinin yanı sıra hem Halk Fırkası'nda hem de çeşitli sivil toplum örgütlerinde faaliyet göstermiştir. 1931 yılında Dr. Ali Naci ile ilgili şimdiki kadar ulaşılmış olduğumuz tek bilgi, 21 kişilik Belediye Meclisinde aza olarak görev yapmasıydı.¹⁴⁸ 1932 yılının başlarında Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Giresun Şubesi'ne üye olmuş ve 15 Şubat 1932'de gerçekleştirilen yıllık kongresine katılmıştır. Kongre sonucunda Dr. Ali Naci Bey, yönetime de üye olarak kabul edilmiştir. Dr. Ali Naci Bey'in yanı sıra Dr. Sadık, Bektaşzâde Muharrem, Yusufağazâde Edip ve Maarif Kâtibi Fevzi Beylerde yönetime üye seçilmişlerdir.¹⁴⁹

Dr. Ali Naci Bey, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Giresun Şubesi'nde sağlık faaliyetlerini sürdürmekle yetinmemiş, kendi imkânları ölçüsünde Giresun'da muhtaç insanlara sağlık hizmeti sunan Halkevi'nde de faaliyette bulunmuştur. 1934 yılı Şubatı'nda Giresun Halkevi'nde Dr. Ali Naci ve hekim arkadaşları Haşim, Hicabi, Nazif, İsa Ruhi, Nurettin, Ziya, Sıtkı ve Sabri Ali Beylerle hastaları parasız muayene etmişlerdir.¹⁵⁰

¹⁴⁵ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 137, 175, 176; Kırzioğlu, “**Sağ Kalan Beş Mümessil**” s. 59-61; Menteşoğlu, **Osman Ağa ve Giresunlular**, s. 88; Albayrak, “İki Sima İki Ses,” s. 211.

¹⁴⁶ Kırzioğlu, **Bütünüyle Erzurum Kongresi**, s. 212-214.

¹⁴⁷ “Ali Naci Bey”, **Yeşil Giresun**, No: 141, 29 Son Teşrin (Kasım) 1928, s. 1.

¹⁴⁸ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 124.

¹⁴⁹ Oktay Karaman, “Hilâl-i Ahmer Giresun Şubesi”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Giresun 2003, s. 313.

¹⁵⁰ Mithat Kerim Aslan, “Atatürk Devrinde Giresun'da Sağlık Faaliyetleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Giresun 2003, s. 93.

1935 yılı nüfus sayımına göre Giresun'un nüfusu şehir merkezinde 13.967, bağlı nahiye ve köylerle birlikte ise 83.734 kişiydi.¹⁵¹ Dolayısıyla 1930'lu yıllarda Giresun'u meşgul eden en önemli meselelerden biri de yeni bir hastanenin yapılmasıydı. Bu amaçla Halk Fırkası Reisi Fahri (Ekmekçi) Bey, Mayıs 1934'te bir hastane inşası için bağış yoluyla para toplama ve bir anket yapılması kampanyası başlatmıştır. Fahri Bey bu şekilde sağlık sorunları hakkında kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Dr. Ali Naci Bey de bu anket konusunda önemli katkı sağlayarak meseleye sahip çıkmıştır. Bu anket çalışmaları sırasında Giresun Belediye Başkanı Eşref Dizdar'ın il dışına çıktığı zamanlarda Dr. Ali Naci Bey, vekâleten Belediye Başkanlığı'nı da yürütmüştür.¹⁵²

1.6.2. Ali Naci Duyduk'un Halk Partisi İçerisindeki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, Halk Fırkası'nın Giresun ve ilçelerindeki örgütlenme faaliyetlerinde de aktif bir rol oynamıştır. Tespit edebildiğimize göre Ali Naci Duyduk, Halk Fırkası'nın Şebinkarahisar, Bulancak ve Giresun merkez teşkilatlarında faaliyet göstermiştir.

Dr. Ali Naci, 1933'te yapılan idari taksimatta il seviyesinden ilçe statüsüne düşürülen Şebinkarahisar'da Halk Fırkası'nın örgütlenmesi çalışmalarına da katılmıştır. Bu amaçla 18 Temmuz 1933'te Dr. Ali Naci, Osman Fikret (Topallı), Giresun Belediye Başkanı Eşref (Dizdar), Feridunoğlu Mehmet ve Asım Beylerle birlikte Tamdere ve Alucra üzerinden Şebinkarahisar'a gitmişler, Şebinkarahisar'da Halkevi Başkanı ve Kaymakam Bey'le görüşmüşlerdir.¹⁵³

1.6.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un C.H.P Bulancak İlçe Başkanlığı

Dr. Ali Naci Duyduk, şimdilik tespit edebildiğimize göre Bulancak CHP İlçe Başkanlığı da yapmıştır. Bu sırada Ali Naci Duyduk'un evi ve muayenehanesi de Bulancak'taydı. Dr. Ali Naci Bey'in Bulancak İlçe Başkanlığı yaptığı şeklindeki bilgi, sadece yakın arkadaşı Osman Fikret Topallı'nın günlüklerinde bulunmaktadır. Osman Fikret Topallı, 31 Ağustos 1935 tarihli günlüğünde "*Bugün Bulancak'ta gezdim. Fırkaya da gittim. Vaziyeti iyi görmedim. Akşam Dr. Ali Naci Duyduk Bey de kaldım. Partinin Bulancak Heyeti ile beraber Fotoğraf çektirdik. Başkan Dr. Ali Naci Duyduk, Parti Müfettişi Ahmet Hamdi Ongunve Fahri Bey'le beraber idik*" şeklindeki ifadesi ile 5 Eylül 1935 tarihli "*Saylavımız Muzaffer Kılıç'ı sabahleyin Güneysu Vapuru ile karşıladık. Sonra şehre çıkarak; Belediyeye,*

¹⁵¹ Ebru Bayram, *Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1923-1950)*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s. 46.

¹⁵² "Belediyede Vekiller-Reis Vekili Ali Naci Bey", *Yeşilgiresun*, No: 345, 12 Temmuz 1934, s. 1.

¹⁵³ Osman Fikret Topallı, *Giresun Günlükleri*, I, s. 187-189; *Giresun 1973 İl Yıllığı*, s. 67.

*Fırkaya, Vilâyete gittik. Bir otomobil ile Muzaffer Kılıç, Fahri Bilge, Dr. Ali Naci Duyduk ve ben Piraziz'e yollandık. Orada köylülerle konuştuk. Döndük. Bulancak'ta fırkada bir parça istirahat'la Giresun'a yollandık*¹⁵⁴ notlarından Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP Bulancak İlçe Başkanlığı yaptığı anlaşılmaktadır.

1.6.4. Alucra Hükümet Tabipliği

Alucra, Giresun'a 131 km mesafede olup 1933 yılında ilçe haline getirilen Şebinkarahisar ile birlikte Giresun'a bağlanmıştır.¹⁵⁵ Dr. Ali Naci Bey, 20 Kasım 1935'te uzun müddet doktorsuz kalan Alucra ilçesine Hükümet Tabibi tayin edilmiştir.¹⁵⁶ Bu tarihte Alucra'da birçok acı vakalar da meydana gelmiştir. Nitekim Akgün gazetesinde bu sağlık vakalarının biri şu şekilde anlatılmaktadır: *"Bundan birkaç ay evvel tapu memuru hastalanıyor. Hem korkunç bir hastalık... Suşehri hükümet doktoruna can atılıyor. Doktorun yirmi dört saat içinde gelip gitmesi bu hastaya tam 80 liraya patlıyor. Bir sürü çoluk çocuk sahibi memurun bir doktora görünmesi 80 liraya çıkarsa, fakir halkın doktorsuzluk yüzünden çektiği sıkıntıyı sağlık bakanımızın göz önüne almasını isteriz."*¹⁵⁷ Alucra Hükümet Tabipliğine tayin edilen Dr. Ali Naci Bey, memuriyet mahalline Aralık 1935 başında gitmiştir. Dr. Ali Naci Bey, Tamdere'ye kadar araba ile ve oradan da atlarla Alucra'ya geçmiştir.¹⁵⁸

Alucra'da doktorluğa başlayan Ali Naci, mesleğinin yanı sıra Parti işlerinden de geri kalmamıştır. 27 Aralık 1935'te sona eren ve üç gün süren Cumhuriyet Halk Partisi İl Kongresi'ne katılmış ve kongre neticesinde 24 oy alarak Partinin İl Yönetim Kurulu Üyeliği'ne yedek listeden girmiştir. Asil listede, Fahri Bilge 27, Fahri Ekmekçi 26, Hüsniye Fikret 25, Cemil Ölge 27, Emin Sadıkoğlu 27, Doğan Köymen 25, İsmail Uzunkaya 25 ve Muhsin Özer 20 oy almıştır. Yedek listede Dr. Ali Naci ile birlikte Osman Fikret (Topallı) 27, Asaf Kitapçı 27, Ali Arif 26, Cemal Aymen 23, Dr. Hicabi, Naci Karaibrahim ve Emin Salim Beyler ise 25 oy almışlardır.¹⁵⁹

Dr. Ali Naci Duyduk, Bulancak'ta da fırkanın çalışmalarını sürdürmüştür. Dr. Ali Naci Duyduk, Bulancak'taki Fırka işlerini hallettikten sonra tekrar Alucra'ya gitmiştir. Bir

¹⁵⁴ Topallı, **Giresun Günlükleri I**, s. 233, 236, 251.

¹⁵⁵ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 96; Ercüment Kuran, "Cumhuriyet Döneminde Giresun (1923-1980)", **Giresun Tarihi Sempozyumu, 24-25 Mayıs 1996 Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 1997, s. 359; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 49.

¹⁵⁶ "Dr. Ali Naci Alucra Hükümet Doktorluğuna Atandı", **Yeşilgiresun**, No: 413, 23 İkinci Teşrin 1935, s. 1; "Dr. Ali Naci, Alucra Nihayet Doktora Kavuştu", **Akgün**, No: 12, 21 İkinci Teşrin 1935, s. 3.

¹⁵⁷ "Doktorsuzluk, Alucra'da Doktor Yoktur" **Akgün**, No: 11, 14 Kasım 1935, s. 3.

¹⁵⁸ "Ali Naci Gitti", **Yeşilgiresun**, No: 415, 7 Aralık 1935, s. 2.

¹⁵⁹ "İl Kongresi Dün Bitti", **Yeşilgiresun**, No: 418, 28 Aralık 1935, s. 1.

müddet Alucra'da ikamet ettikten sonra, Mart ayında tekrar Bulancak'a dönmüştür.¹⁶⁰ Dr. Ali Naci Bey, Bulancak'ta bir müddet kaldıktan sonra yeniden Alucra'ya dönmüş ve iki ay boyunca Alucra'daki hükümet doktorluğu görevini sürdürdükten sonra 6 Mayıs 1936 günü izinli olarak Giresun'a gelmiştir.¹⁶¹ Dr. Ali Naci Bey, Giresun'daki hususi işlerini hallettikten sonra Alucra'ya giderek Alucra Hükümet tabipliği görevine devam etmiş ve 27 Haziran 1936 tarihinde on gün istirahatlı olarak Giresun'a dönmüştür.¹⁶² Dr. Ali Naci Bey, on gündür izinli bulunduğu Alucra hükümet doktorluğu görevine 11 Temmuz 1936 Perşembe günü tekrar geri dönmüştür. Dr. Ali Naci Duyduktan başka Alucra kazasında hükümet doktoru bulunmamaktadır.¹⁶³ Dr. Ali Naci Bey, Giresun'da istirahatinden sonra Temmuz ayında döndüğü hükümet doktorluğu vazifesini Ekim ayına kadar sürdürmüş ve özel işlerinin çokluğu sebebiyle Alucra hükümet tabipliği görevinden Ekim 1936 başında istifa etmiştir.¹⁶⁴

Dr. Ali Naci Duyduk'un Alucra'daki çalışma süresi on bir ay sürmüştür. Bu süre zarfında Dr. Ali Naci Duyduk, aynı zamanda CHP Bulancak İlçe Başkanlığı'nı da sürdürmüştür. Dr. Ali Naci Bey, Alucra'dan ayrıldıktan sonra Giresun'a gelmiş ve Kasım 1936'da yılında Giresun Belediye doktorluğuna atanmıştır.¹⁶⁵ Dr. Ali Naci Bey, Giresun Belediye tabipliği görevinde 15 gün kaldıktan sonra tahvilen Ordu ili belediye tabipliğine tayin edilmiştir.¹⁶⁶ Bu Tayin kararı Yeşilgiresun gazetesince teessürle karşılanmış ve Dr. Ali Naci Duyduk ile ilgili şu yorumda bulunulmuştur:

“Pek kısa memuriyeti zamanda Ali Naci Duyduğun belediyenin sıhhat işlerine verdiği düzeni ve işe dört elle sarılışını yakinen gördüğümüz için bu tahvilden müteessir olduğumuzu kaydetmek isteriz. Bu tahvile sebep belediye bütçesindeki kayıta, nisaiye mütehassısı yazılı olmasından ileri gelmekte olduğu gösterilmektedir. Bizce belediye tabibi ile Nisaiye mütehassısının işleri başka başkadır. Belediye bütçesi müsait ise bir doğum evi açarak nisaiye mütehassısı getirilebilir. Fakat Belediye doktorluğunu kadrodan çıkarmamak lazım gelmez mi idi. Doğum mütehassısı aynı zamanda belediyenin, yani şehrin nezafeti ve sıhhati ile nasıl ilgili olabilir? Bu kaydın ortadan

¹⁶⁰ Topallı, **Giresun Günlükleri I**, s. 263, 278.

¹⁶¹ “Dr. Ali Naci”, **Akgün**, No: 35, 7 Mayıs 1936, s. 1.

¹⁶² “Doktor Ali Naci” **Yeşilgiresun**, No: 443, 27 Haziran 1936, s. 1.

¹⁶³ “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 445, 11 Temmuz 1936, s. 2.

¹⁶⁴ “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 456, 3 Ekim 1936, s. 2.

¹⁶⁵ “Belediye Doktorluğu” **Akgün**, No: 60, 12 Kasım 1936, s. 2.

¹⁶⁶ “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 465, 12 Aralık 1936, s. 2.

kaldırılarak Ali Naci Duyduk gibi kıymetli ve iş bilir arkadaşın vazifesinde bırakılmasını memleket menfaati namına diliyoruz."¹⁶⁷

Dr. Ali Naci Bey, Ordu ve ardından Giresun Hükümet Tabipliği tayinlerinin arasındaki süreç içerisinde Hükümet tabipliğinin yanı sıra CHP içindeki faaliyetlerine de devam etmiştir. 24-26 Aralık 1936'da Dr. Ali Naci, CHP İl Kongresi'ne katılmıştır. Bu kongreye Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak da katılmıştır.¹⁶⁸ CHP Vilayet Kongresi üç gün sürmüştür. Kongre sonunda Dr. Ali Naci Duyduk, yedek listede yeniden CHP İl Yönetimine girmiştir.¹⁶⁹ Dr. Ali Naci Bey, Kongre'den sonra izinli olarak Ankara'ya gitmiş, bir hafta kaldıktan sonra Ordu'daki Hükümet Tabipliğine geri dönmüştür.¹⁷⁰ Hemen ardından da Dr. Ali Naci Bey, Giresun'da boş bulunan merkez hükümet tabipliğine tayin edilmiştir.¹⁷¹ Ordu Hükümet tabipliğinden ise 10 Şubat 1937'de istifa etmiştir.¹⁷² Dr. Ali Naci Bey, bu tarihten sonra Giresun'daki Hükümet tabipliği görevini sürdürdüğü sırada rahatsızlık geçirerek bir süre evinde istirahat çekilmiştir.¹⁷³ Dr. Ali Naci Bey'in kısa süren hastalığını atlatarak görevine tekrar geri dönmüş ve bu görevini 1939 yılının Mayıs ayına kadar bir buçuk sene sürdürmüştür. Ali Naci Bey, Hükümet tabipliği vazifesinden sonra Giresun'da boş bulunan belediye doktorluğuna tayin olunmuştur.¹⁷⁴ Bu vazifesini ise 11 Mart 1941'e kadar sürdürmüş ve ardından istifa etmiştir.¹⁷⁵

1.7. Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik'teki Faaliyetleri

Ali Naci Duyduk'un mesleği dışında faaliyet gösterdiği bir başka kurum ise Fiskobirlik'tir. Ülkemizde fındıkla ilgili en önemli kuruluş olan Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Fiskobirlik) Cumhuriyet'in ilanından 15 yıl sonra, 26 Temmuz 1938 tarihinde,¹⁷⁶ Giresun, Keşap, Trabzon, Ordu ve Bulancak kooperatifleri tarafından 6.237

¹⁶⁷ "Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 465, 12 Aralık 1936, s. 2.

¹⁶⁸ "C.H.P İl Kongresi Yapıldı", **Akgün**, No: 66, 31 Aralık 1936, s. 3.

¹⁶⁹ "C.H.P Vilâyet Kongresi Çalışmasını Bitirdi", **Yeşilgiresun**, No: 468, 2 Ocak 1937, s. 1.

¹⁷⁰ "Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 469, 9 Ocak 1937, s. 1.

¹⁷¹ "Dr. Ali Naci Duyduk-Merkez Hükümet Tabipliğine Atanması Kuvvete Muhtemel" **Akgün**, No: 68, 14 Ocak 1937, s. 2; "Ali Naci Duyduk Hükümet Tabibi Oldu", **Yeşilgiresun**, No: 472, 30 Ocak 1937, s. 3.

¹⁷² "Ordu Belediye Tabipliği-İstifa", **Akgün**, No: 72, 11 Şubat 1937, s. 2.

¹⁷³ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Akgün**, No: 82, 22 Nisan 1937, s. 2.

¹⁷⁴ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Akgün**, No: 168, 25 Mayıs 1939, s. 1.

¹⁷⁵ Öztürk, **Türk Parlamento Tarihi, IX. Dönem (1950-1954)**, s. 415-416.

¹⁷⁶ Gökçen, **Giresun ve Karadeniz Bölgesi**, s. 43; Mukaddes Çelik, "Cumhuriyet Döneminde Giresun, İktisadi Açından Bir Tetkik", **Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996 Bildiriler**, İstanbul 1997, Giresun Belediyesi Kültür Yay., s. 355. ; **1973 İl Yılığ**, s. 249.

ortakla kurulmuştur.¹⁷⁷ Fiskobirlik'in kurucuları Giresun'dan Arif Larçın, Hasan Akalın; Trabzon'dan Halit Kami, Yahya Subaşı; Ordu'dan Hüsnü Akyol, Arif Hikmet Onat; Balançak'tan Rıza Kurt, Avni Özden; Keşap'tan Hasan Kasapoğlu ve Hüsnü Özkan'dır.¹⁷⁸ Fiskobirlik, kurulduğu 1938 yılının sonunda 5 kooperatif ve 7.419 ortak sayısına ulaşmıştır.¹⁷⁹

Fiskobirlik'in kuruluşunda Giresun kooperatifleri önemli bir rol oynamışlardır. Fiskobirlik'in başlıca görevleri şunlardır: Ortakların mahsullerine alıcı bulmak, gerektiğinde elde edilen fındığı işlemek ve satmak, üreticinin kazancını azami seviyede tutmak için aracılığı devreden çıkarmak, fiyat dalgalarını önlemek ve mahsulün daima iyi fiyattan satılmasını sağlamaktır. Ayrıca mahsulün standartlaşmasında üreticiye ve ihracatçıya düşen görevleri gerçekleştirmek, üreticilerin ihtiyaç duyduğu araç ve gereçleri temin etmek, mahsulün satış imkânlarını artırmak ve uluslararası piyasalarda yüksek fiyatla satışını sağlamaktır.¹⁸⁰ Fiskobirlik ve bağlı kooperatifler 28.07.1938 tarihli ve 2834 sayılı, sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ve bu Kanunlara istinaden Bakanlar Kurulunca çıkartılan Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliği Ana sözleşmelerine göre faaliyetlerinin sürdürmüştür. Alınan Kanun ve Ana sözleşme hükümleri gereği, Fiskobirlik ve bağlı Kooperatifler fındık alım ve satımlarını 1964 yılına kadar kendi nam ve hesabına gerçekleştirmiştir.¹⁸¹

Dr. Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik ile temasa geçmesi 1939 yılı sonlarındadır. Ali Naci Duyduk, ilk önce Giresun Fındık Tarım Satış Kooperatifi'nin kontrolörlüğüne seçilmiştir. Bu kontrolörlük daha sonra O'na Fiskobirlik Genel Müdürü olma imkânı sağlamıştır. Giresun Fındık Tarım Satış Kooperatifi Umumi Heyeti'nin 1939 yılı toplantısı, 23 Kasım 1939'da yapılmıştır. Bu toplantıda Kooperatifin bir senelik çalışması gözden geçirilmiştir. Toplantı sonucunda yapılan gizli oylamayla Kooperatifin yeni yönetim kadrosu belirlenmiştir. Oylama sonucuna göre Kooperatifin Birinci Başkanlığına Ali Arif Yalçın,

¹⁷⁷ Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam(1945-1960)*, s. 177; Bayram, *Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1923-1950)*, s. 62, 157; Emel Önder Kesim, *Menderes Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1950-1960)*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s. 91.

¹⁷⁸ Yüksel-Yeşilot, *Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi*, s. 182.

¹⁷⁹ Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)*, s. 177.

¹⁸⁰ Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)*, s. 177; Bayram, *Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1923-1950)*, s. 157; Yüksel-Yeşilot, *Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi*, s. 182.

¹⁸¹ Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam(1945-1960)*, s. 177; Yüksel-Yeşilot, *Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi*, s. 182; Kemal Peker, *Fındık Tarihçe, Tarım, Kültür, Ticaret, İstihlak Bakımlarından*, Yeşilgiresun Matbaası, Giresun 1947-1948, s. 166.

İkinci Başkanlığına Abdullah Akgüre, yedek azalıklarına Şükrü Emral ile Ahmet Şener, kontrolörlüğüne de Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiştir.¹⁸²

1.7.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik Genel Başkanı Seçilmesi

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun Fındık Tarım Satış Kooperatifi'nin kontrolörlüğünü üstelendikten sonra 14-15 Ağustos 1940 tarihlerinde yapılan Fiskobirlik Kongresi'ne katılmıştır. 14 Ağustos 1940'ta başlayan Kongrenin başkanlığını CHP Giresun İl Başkanı İhsan Ali Ay yapmıştır. Kongrede rapor ve hesap bilançosunun görüşülmesinden sonra Fiskobirlik yönetimi için yapılan seçimle İdare Heyeti Başkanlığı'na 13 Ağustos 1938-15 Ağustos 1940 tarihleri arasında Başkanlık yapan Hüsnü Akyol'un¹⁸³ yerine Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiştir. Fiskobirlik'in yeni İdare Heyeti, Ali Naci dışında Keşaplı Hakkı Mahir ve birer kişiyle Trabzon ve Ordu temsilcilerinden oluşturulmuştur. Fiskobirlik'in Denetleme Heyeti'ne ise Giresun Belediye Başkanı Eşref Dizdar ile CHP İl Başkanı İhsan Ali Ay seçilmiştir.¹⁸⁴

Kongreden sonra hem Giresun Kooperatif Kontrolörü hem de ve Fiskobirlik İdare Heyeti Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk beraberinde Birlik İkinci Genel Müdürü Talat Kılıçoğlu ve Birlik Şefi Seyfi Bey ile 32 No'lu Kooperatif işlerini incelemek üzere Eylül 1940 başında Bulancak'a gitmiştir. Bulancak Fındık Satış Tarım Kooperatifi'ni denetleyen Ali Naci Duyduk, Kooperatifin yıllık kongresinin de hazırlıklara başlatılması talimatını vermiştir.¹⁸⁵ Bu talimat üzerine Bulancak kooperatifi yıllık kongre hazırlıklarına başlayarak, köylerde yeni üye kaydı yapmış, Piraziz'de de yeni bir kooperatif açılması için teşebbüslerde bulunmuştur.¹⁸⁶

Dr. Ali Naci Duyduk, Fiskobirlik Genel Başkanı olduktan sonra fındıkla ilgili pek çok konuda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmuştur. Bu amaçla yaptığı görüşmelerden biri de günümüzde de dünya fındık politikaları üzerinde oldukça etkili söz sahibi olan ve merkezi Hamburg'ta bulunan Rickertsen Şirketi ile Mayıs 1941'de yapılan görüşmedir. Bu görüşmede Fiskobirlik depolarında bulunan fındığın Rickertsen Şirketi'ne satış işlemleri için Fiskobirlik adına Satış Müdürü Sadettin Uğursal görevlendirilmiştir.¹⁸⁷ Bu

¹⁸² "F. T. Satış Kooperatifi Toplandı", **Akgün**, No: 193, 30 Kasım 1939, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk Kongre Başkanı", **Yeşilgiresun**, No: 611, 2 Aralık 1939, s. 2.

¹⁸³ Fiskobirlik Binası, Eski Başkanlar Panosu, 08/08/2018.

¹⁸⁴ Topallı, **Giresun Günlükleri**, I, s. 441- 442.

¹⁸⁵ "Dr. B. A. Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 651, 7 Eylül 1940, s. 1.

¹⁸⁶ "32 No. Lu F.T.S. Kooperatifi Kongre Hazırlıkları", **Yeşilgiresun**, No: 652, 14 Eylül 1940, s. 1.

¹⁸⁷ "Fındık Müstahsilleri İle Başbaşa", **Yeşilgiresun**, No: 685, 24 Mayıs 1941, s. 1.

görüşmeden iki ay sonra Sadettin Uğursal ile Ali Naci Duyduk, Temmuz 1941 sonunda Fiskobirlik işleri için Hopa'ya bir iş gezisi yapmışlardır.¹⁸⁸

1.7.2. Fiskobirlik Üçüncü Genel Kurul Toplantısı

Fiskobirlik'in Üçüncü Genel Kurul toplantısı 25 Eylül 1941'de saat 14.00'te Halkevi Konferans Salonu'nda başlamıştır. Toplantı, Ticaret Vekâleti Delegatesi ve Giresun Vali Vekili Reşat Yücel'in desteğiyle yapılmıştır. Genel Kurul toplantısını Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk açmıştır. İlk Oturumda Genel Kurul Heyeti seçimleri yapılmıştır. Buna göre Genel Kurulun Birinci Reisliğine Ordu Satış Kooperatifi Delegatesi ve aynı zamanda Ordu Belediye Başkanı Arif Onat, İkinci Reislige Giresun Kooperatif Delegateslerinden Naci Çimşid, kâtipliklere ise Ünye Delegatesi Hamit Haznedar ve Fatsa Delegatesi Cemil Gariboğlu seçilmiştir. Bu şekilde oluşturulan Genel Kurul Heyeti, gündem maddelerinin görüşülmesine başlamıştır. Fiskobirlik İdare Heyeti'nin raporu, Birlik Genel Şefi Abdülbaki Cinemre tarafından okunmuş ve evvelce bastırılıp üyelere dağıtılan rapor, bütün delegeler tarafından dikkatle takip edilmiştir. Raporun okunmasının ardından bütçe ve hesap bilançosu Muhasebe Müdürü Kadri Bey tarafından okunmuştur. Ordu Delegatesi Ali Rıza Gürsoy, *Söz ve Halk* gazetesi Başyazarı ve Trabzon Delegatesi Kemal Kefeli, Karadeniz bölgesindeki mısır yetiştirmenin güçlüklerinden bahsetmesinin ardından birinci oturum tamamlanmıştır.¹⁸⁹

Fiskobirlik Genel Kurulu'nun ikinci oturumu 26 Eylül 1941 Cuma günü Kongre Başkanı Arif Onat tarafından açılmıştır. Bu oturum, tartışılan raporlara Fiskobirlik Umum Müdürü Sadettin Uğursal'ın verdiği cevaplarla geçmiştir. Öğleden sonra yapılan üçüncü oturumda gündemin üçüncü maddesine göre Fiskobirlik İdare Heyeti seçimi yapılmıştır. İdare Heyeti'nde yer almak için 20'den fazla aday ortaya çıkmıştır. Biraz tartışmalı geçen seçim sonucunda İhsan Dursun 585, Dr. Ali Naci Duyduk 462, Halim Şahinler 301, Hamit Haznedar 300 oy alarak Fiskobirlik Yönetim Kurulu'na seçilmişlerdir.¹⁹⁰ Böylece yeniden seçilen Yönetim Kurulu Heyeti, kendi aralarında yaptıkları seçimle Fiskobirlik Genel Müdürlüğü'ne Ünye Delegatesi Hamit Haznedar'ı seçmişlerdir. Yeni Başkan Hamit Haznedar, 29 Eylül 1941-28 Mayıs 1942 tarihleri arasında Fiskobirlik Genel Müdürlüğü yapmıştır.¹⁹¹ Dr. Ali Naci

¹⁸⁸ "B. Sadettin Uğursal", *Yeşilgiresun*, No: 695, 2 Ağustos 1941, s. 1.

¹⁸⁹ "F.T.S Kooperatifleri Birliği 3'üncü Genel Kurul Toplantısı", *Yeşilgiresun*, No: 703, 27 Eylül 1941, s. 1.

¹⁹⁰ "F.T.S. Kooperatifleri Birliği 3'üncü Genel Kurul Toplantısı" *Yeşilgiresun*, No: 703, 27 Eylül 1941, s. 2.

¹⁹¹ Fiskobirlik Binası, Eski Başkanlar Panosu, 08/08/2018.

Duyduk'un Fiskobirlik Genel Başkanlığı'ndan ayrılmasının bir başka sebebi de Mayıs 1942'de askere alınacak olmasıydı.¹⁹²

1.7.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un İkinci Defa Askerlik Yapması

1942 yılı Mayıs ayında 49 yaşında askere alınan Dr. Ali Naci Duyduk'un yeniden silâh altına alınmasının sebebi İkinci Dünya Savaşı'nın genel hali içinde değerlendirilmelidir. Çünkü Ali Naci Duyduk, daha önce de belirttiğimiz üzere Birinci Dünya Savaşı'nda Tıp Fakültesi öğrencisi iken önce İstanbul askeri hastanelerinde, ardından da Fenerbahçe'de bulunan 15. Tümen'de askerlik yapmıştır. Ali Naci'nin askerlik yaptığı Tümen daha sonra Çanakkale Cephesine de gönderilmişti. Çanakkale Cephesi'nde Dr. Ali Naci, Seddülbahir, Soğanlıdere, Gelibolu ve Bolayır'da bulunan askeri hastanelerde görevlendirilmiştir. Ardından tekrar, okulunu tamamlamak için İstanbul'a dönmüş, 1918 yılında Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Tabip-Teğmen olarak Şam'a gönderilmiştir. Şam'da Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı emrine verilerek, bölgede toplanan askerlerin sağlık muayenelerini yaparak cephelere sevk edilmesinde önemli rol oynamış, hatta genç ve tecrübesiz bir doktor olmasına rağmen vekâleten Zahle Askeri Hastanesi Baştabipliğine de atanmıştır. Bu şekilde tabip-teğmenlik yapan Ali Naci Duyduk, Mondros Mütarekesi'nden sonra İstanbul'a dönmüştür.¹⁹³

Ali Naci Duyduk, 30 Mayıs 1942'de yeniden silâh altına alındığında¹⁹⁴ bu defaki askerlik hizmetini Erzincan-Tercan'da yapmıştır. Ali Naci Duyduk, askerde iken aynı zamanda Fiskobirlik İdare Meclisi üyesiydi. Bu yüzden Fiskobirlik'in 24 Ağustos 1942'de toplanan Dördüncü Genel Kurulu'nda müstafi sayılmasına da karar verilmiştir.¹⁹⁵ Dr. Ali Naci Duyduk'un askerliği sırasında Giresun'a geliş-gidişi de yerel basına yansımıştır. Buna göre 4 Eylül 1942'de izinli olarak Ali Naci Duyduk Giresun'a gelmiş,¹⁹⁶ 26 Eylül'de de kıtasına geri dönmüştür. Giresun Valisi Muhtar Akman, CHP Müfettişi Ahmet Hilmi Kalaç ve CHP İl Başkanı Dr. Nuri Ali Özkaya kıtasına geri dönecek olan Ali Naci Duyduk'u uğurlamak için evine kadar gelmişlerdir.¹⁹⁷

¹⁹² Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi*, VII, s. 416.

¹⁹³ Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, s. 168-170; Albayrak, "İki Sima ve İki Ses", s. 204-205; Kırzioğlu, *Bütünüyle Erzurum Kongresi*, s. 213.

¹⁹⁴ Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi*, VII, s. 416.

¹⁹⁵ "Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin 4'üncü Kongresi Toplandı", *Yeşilgiresun*, No: 745, 5 Eylül 1942, s. 1.

¹⁹⁶ "Dr. Naci Duyduk", *Yeşilgiresun*, No: 745, 5 Eylül 1942, s. 2.

¹⁹⁷ Topallı, *Giresun Günlükleri*, I, s. 567.

Osman Fikret Topallı'nın yazdığına göre Dr. Ali Naci, askerde iken aynı zamanda 10 Mart 1943'te açılan Vilayet Umumî Meclisi'ne Alucra'dan da aza seçilmiştir. İşin daha da ilginç askerde bulunanların oy kullanma hakkı olmadığı gibi, seçilme hakkı da bulunmamaktaydı. Cemil Koçak, bu durumu *gerçekten de garip* olarak nitelemektedir.¹⁹⁸ 18 ay askerlik yapan Dr. Ali Naci Duyduk, 15 Ekim 1943'te terhis edilmiştir.¹⁹⁹ 1 Kasım 1943'te memleketi Giresun'a geri dönmüştür.²⁰⁰

Ali Naci Duyduk'un askerden döndükten sonra serbest hekim olarak çalıştığı ifade ediliyorsa da²⁰¹ bunu destekleyen bir bilgi bulunmamaktadır. Zaten kendisi de hekimlik dışında siyaset ve sivil toplum kuruluşlarında faaliyet gösterdiği için bu bilgiye ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. İncelediğimiz kaynaklara göre Dr. Ali Naci Duyduk'un Kasım 1943-Aralık 1944 tarihleri arasında geçirdiği süre hakkında bilgi bulunmamaktadır.

1.7.4. Ali Naci Duyduk'un Yeniden Fiskobirlik Genel Başkanı Seçilmesi

Dr. Ali Naci Duyduk, daha öncede ifade ettiğimiz gibi 1940'ta ilk defa Fiskobirlik Genel Başkanı seçilmiş, 1941'de de Fiskobirlik'in İdare Heyeti'nde aza olarak yer almıştı. Ancak Mayıs 1942'de silâh altına alınması üzerine müstafî sayılarak Fiskobirlik yönetiminden çıkarılmıştı. Ali Naci Duyduk askerden geldikten sonra Fiskobirlik'in 1944 yılında yapılan Altıncı Genel Kurul Kongresi'nde ikinci defa Birlik Başkanlığı'na seçilmiştir.

Fiskobirlik'in Altıncı Genel Kurulu, 2 Aralık 1944 Cumartesi günü saat 14'te Giresun Halkevi'nde toplanmıştır. Üç oturumdan oluşan Genel Kurula 40 bin üyeyi temsilen 100 ortak katılmıştır. Genel Kurula Rize ve Akçakoca delegeleri katılmamışlardır. Genel Kurul İdare Heyeti başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk, ikinci başkanlığa Görele Belediye Başkanı Salih Sinir, müzakere zabıtlarını tutmak için kâtipliklere ise Kadir Gürsoy ve Nâfi Dikmen'in seçilmesiyle müzakerata başlanmıştır. Genel Kurulda Fiskobirlik yönetiminin raporlarını Ahmet Sema okumuş, ardından gündemin diğer maddelerinin görüşülmesi için pazar günü tekrar toplanmak üzere Genel Kurul kapanmıştır.

3 Aralık 1944 Pazar günü sabahı ise birinci oturumda okunan rapor hakkındaki eleştiriler, Burhan Oğuz tarafından cevaplandırılmıştır. Öğleden sonra yapılan son oturumda ise yönetim kurulu üyelerinden görev süreleri sona eren Ali Gürsoy ve Naci Çimşit'in yerine iki asıl ve yedek üyenin ve iki murakıbın seçimi gizli oyla yapılmıştır. Oyların tasnifi

¹⁹⁸ Topallı, **Giresun Günlükleri**, I, s. 604.

¹⁹⁹ TBMM Üyelerine Mahsus Sicil, No:1684, Zarf No:26; Kazım Öztürk'e göre Ali Naci Duyduk'un terhis edilme tarihi 30 Ekim 1943'tür. Öztürk, **Türk Parlamento Tarihi**, VII, s. 416.

²⁰⁰ "Dr. A. Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 803, 2 Kasım 1943, s. 1.

²⁰¹ Öztürk, **Türk Parlamento Tarihi**, VII, s. 416.

neticesinde asil üyeliklere 95'er oyla Dr. Ali Naci Duyduk ve Ali Gürsoy; 84'er oyla Arif Uzun ve Hasan Kasapyedek üyeliklere; 75 oyla Arif Onat ve 55 oyla Asım Atamer murakıplığa seçilmişlerdir. Yeni yönetimin oluşturulmasının ardında da Genel Kurulu idare eden Dr. Ali Naci Duyduk, ikinci defa Fiskobirlik Yönetim Kurulu başkanlığına seçilmiştir. Genel Kurul, Giresun Valisi İbrahim Ethem Bozkurt'un konuşmasıyla sona ermiştir.²⁰²

Dr. Ali Naci Duyduk'un ikinci defa Fiskobirlik başkanlığına seçimini Osman Fikret Topallı, 3 Aralık Pazar 1944 tarihli günlüğünde espri ile karışık olarak şöyle anlatmaktadır: *"Dün başlayan Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği kongresi bitmiş... İki Naci'ler rekabette bulunmuşlar. Nihâyet Doktor Naci kazanmış."*²⁰³ Dr. Ali Naci Duyduk'un ikinci Fiskobirlik Genel Başkanlığı, milletvekili seçileceği 1950 yılının sonuna kadar devam etmiştir.

1.7.5. Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi

Dr. Ali Naci Duyduk, 3 Aralık 1944'te Fiskobirlik Genel Başkanı seçildikten sonra Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi'nde Fiskobirlik'i temsil etmek üzere Ankara'ya gitmiştir.²⁰⁴ 21-25 Aralık 1944 tarihleri arasında Ankara'da toplanan Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi'ne Dr. Ali Naci Duyduk'un yanısıra Trabzon Mebusu Faik Ahmet Barutçu, Giresun Mebusu Avukat İhsan Gürak, Sivas Mebusu Eşref Dizdar, Ordu Mebusu Hamdi Şarlan, Ticaret Vekâleti Dış Ticaret Müsteşarı Hakkı Mahir Durukan Fiskobirlik İdare Meclisi tarafından Kongre delegesi seçilmişlerdir.²⁰⁵

Türk Kooperatifçilik Cemiyeti ile Türk İktisat Cemiyeti, dünya kooperatifçiliğinin ilki olarak bilinen ve 21 Aralık 1844'te İngiltere'de kurulmuş olan Rochdale İstihlâk Kooperatifçiliği'nin yüzüncü yıldönümüne tekabül etmesi hasebiyle 21 Aralık 1944'te Ankara'da bir kongre toplanmasına karar vermişlerdir.

Kongre, kurumsal ve uygulamalı kooperatifçilik çalışanlarını bir araya getirmek, kooperatifçiliğin başlıca prensipleri arasında bir fikir birliği temin etmek, mevcut kooperatiflerin zayıf noktaları üzerinde durmaktır. Bunların iyileştirilmesi çareleri hakkındaki düşünceleri tespit etmek ve Hükümetin alması gereken tedbirler hakkında dileklerde

²⁰² "Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği 6'ncı Genel Kurul Toplantısı", **Yeşilgiresun**, No: 856, 9 Aralık 1944, s. 1.

²⁰³ Topallı, **Giresun Günlükleri**, I, s. 671.

²⁰⁴ "Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi", **Yeşilgiresun**, No: 857, 16 Aralık 1944, s. 1.

²⁰⁵ **Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi 21-25 Aralık 1944 Ankara**, Türk Ekonomi Derneği Yay, Ankara 1945, s. XV; "Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi", **Yeşilgiresun**, No: 857, 16 Aralık 1944, s. 1.

bulunmak gibi amaçlar yanında Türk Kooperatifiliğini yabancı ülkelere de tanıtılmak hedeflenmiştir.²⁰⁶

Kongre'nin amaçlarından biri olan fikir birliğinin sağlanması sebebiyle Türk Kooperatifçilik Cemiyeti ve Türk İktisat Cemiyeti aralarında iş bölümü yapmıştır. Bu iş bölümü neticesinde Türk Kooperatifçilik Cemiyeti Başkanı Dr. Halil Fikret Kanat, Kongrenin resmi makamlar nezdinde müsaade işleriyle uğraşmak, Cemiyetin Genel Sekreteri Nusret Uzėren; Kongrenin yapılmasına gerekli mali yardımları temin etmek, Cemiyetin İdare Heyeti yesi Suat Erten'in Kongrenin teknik hazırlığıyla uğraşmak ve kongre bürosunu idare etmekle görevlendirilmiştir.²⁰⁷ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi adı verilmiş olan kongreye bilim, uygulama ve siyaset alanlarında çalışan ve kooperatifilikle ilgilenenlerin çağrılması kararlaştırılmıştır. Ancak kongreye iki yüzden fazla delege ile CHP Bağımsız Grubu Reis Vekili, İktisat, Ticaret ve Nafia Bakanları, CHP Genel Sekreteri Memduh şevket Esendal, Milletvekilleri, İktisatçı Profesörler, yerli ve yabancı basın temsilcileri, diğer misafir üyeler ve bankacılar katılmıştır.²⁰⁸ Kongrenin ve komisyonların uygun bir ortamda rahat bir şekilde çalışmaları için Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesinin binası tercih edilmiştir.²⁰⁹

Kongre, CHP İdare Heyeti yesi Zonguldak Milletvekili Emin Erişirgil'in açış konuşmasıyla 21 Aralık 1944 Perşembe günü başlamıştır. Erişirgil'in açış konuşmasından sonra Kongre Komisyonunun oluşturulmasına çalışılmış ve riyaset divan seçimi yapılmasına karar verilmiştir. Öncelikle Kongre Komisyonu oluşturulmuş ve komisyon dört gruba ayrılmıştır. Ziraat Kooperatifleri Komisyonu, İstihlâk Kooperatifleri Komisyonu, Yapı Kooperatifleri Komisyonu ve Kk Sanat Kooperatifleri Komisyonundan teşekkül etmiştir.²¹⁰ Fiskobirlik Genel Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, bu komisyonlardan Ziraat Kooperatifleri Komisyonu'nda yer almıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un yesi bulunduğu Ziraat Kooperatifleri Komisyonunda yer alan diğer üyeler ise Çukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifi Birliği'nden Mehmet Barlas, Gaziantep Fıstık Tarım Satış Kooperatifi Birliği'nden Nazif Erman ve Muzaffer Canbulattır. Bursa Koza T.S.K Birliğinden Ahmet Boral ve Mehmet Sindel, Adana Tarım Satış Kooperatifi'nden Memduh elik, İstanbul Yaş Meyve ve Sebze Satış Birliği'nden Sadettin Uğursal ve Giresun F.T.S. Kooperatifi

²⁰⁶ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, s. VI, 132.

²⁰⁷ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, s. VII.

²⁰⁸ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, s. V.

²⁰⁹ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, s. V, IX.

²¹⁰ Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, s. V, VII.

Birliğinden Hakkı Mahir Durukan'dır. Bu encümene ayrıca Türk İktisat Cemiyeti'nden Asım Süreyya ile Türk Kooperatifçilik Cemiyeti'nden Dr. Saim Atasagun da katılmışlardır.²¹¹

Komisyon üyeleri belirlendikten sonra Kongre riyaset seçimine geçilmiştir. Kongre riyasetine Kartal Plâj Evleri Yapı Kooperatifi Reisi Seyhan Milletvekili General Naci Eldeniz seçilmiştir. Reis vekilliklerine ise Demirtepe Halk İstihlâk Kooperatifi Reisi Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel, Giresun Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği delegesi ve CHP İdare Heyeti Azası Faik Ahmet Barutçu ve Kemaliye Dokumacılık Kooperatifi Delegesi Erzincan Milletvekili Şükrü Sökmensüer aday olarak ittifakla seçilmişlerdir. Kongre kâtipliklerine Ankara Bahçelievler Yapı Kooperatifi Reis Vekili Fethi Aktan, Ankara Ağaç Yetiştirme ve Ziraat Teşebbüsler Kooperatifi Delegesi Turgut Aktaş, Çukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Umum Müdürü Haydar Emiroğlu ve İstanbul Umum Ayakkabıcılar Sanatkârları Küçük Sanat Kooperatifi Delegesi Abdullah Arıman aday gösterilerek seçilmişlerdir.²¹² Tertip edilmiş olan komisyonlarda mevzuat, kredi ve finans, ortak üretim ve satış, birlik kurmak, personel yetiştirmek, vergi ve propaganda meselelerigörülmüştür.²¹³ Türk Kooperatifçilik Kongresi'ne delege olarak Ankara'ya gitmiş olan F.T.S.K. Birliği İdare Meclis Reisi Dr. Ali Naci Duyduk, bir ay boyunca Ankara'da kaldıktan sonra 25 Ocak 1945'te tekrar Giresun'a geri dönmüştür.²¹⁴

Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik'te 1945 yılı içinde yürüttüğü diğer faaliyetleri hakkında şimdilik bilgimiz bulunmamaktadır. Fiskobirlik'in 1945 yılı Genel Kurulu ise 28-29 Temmuz 1945 tarihlerinde yapılmıştır. İncelediğimiz kaynaklarda 1945 yılı Genel Kurulu'na dair bilgi bulunmadığı için Ali Naci Duyduk'un Genel Kurul'daki faaliyetlerini tespit edemedik.²¹⁵ Ayrıca 1945 yılında Fiskobirlik faaliyetleri dışında diğer faaliyeti ise 1945 yılı Olağanüstü sıtma savaşı Trabzon Giresun şubesi sıtma mücadele tabipliği görevi yapmış olmasıdır.²¹⁶

1.7.6. Fiskobirlik'in 1946 Yılı Genel Kurulu

Fiskobirlik'in 1946 yılı Genel Kuruluna 25 Mart Pazartesi günü saat 10'da başlanmıştır. Toplantıya Giresun Valisi İbrahim Ethem Bozkurt, Ticaret Vekâleti'ni temsilen katılmıştır. Genel Kurul Divan Başkanlığına Giresun Belediye Reisi Naci Çimşit, İkinci Başkanlığa Görele Belediye Reisi Salih Sinir, kâtipliklere Bulancak Belediye Kâtibî Nâfi

²¹¹ **Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi**, s. XI.

²¹² **Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi**, s. V- VI.

²¹³ **Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi**, s. IX, 139-144.

²¹⁴ "Dr. A. N. Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 863, 27 Ocak 1945, s. 1.

²¹⁵ Topallı, **Giresun Günlükleri**, I, s. 702.

²¹⁶ Öztürk, **Parlamento Tarihi**, VII, s. 416.

Dikmen ve Bulancak Halkevi Başkanı Ali Suat Karaibrahimoğlu seçilmişlerdir. Genel Kurulda rapor okunmuş ve ardından Ordu Belediye Reisi Arif Onat'ın okunan rapora ek olarak verdiği rapor da okunmuştur. Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk delegelerin rapor üzerindeki mütalaa ve sorularına sarıh, çok etraflı ve tatmin edici cevaplar vermiştir. Dr. Ali Naci Duyduk öğleden sonra yapılan oturumda da Fiskobirlik'in bilanço, fiyat farkı ve kâr dağıtımını cetvellerini reye sunarak kabul edilmesini sağlamıştır. Genel Kurulda daha çok Fiskobirlik'in kadro ve bütçesi üzerinde konuşmalar yapılmış ve bilhassa kâr dağıtımının bir an önce yapılması için Ticaret Vekâleti debilgilendirilmiştir. Genel Kurulda görev süreleri sona eren Kemal Kefeli ve Halim Şahinler yeniden Yönetim Kurulu'na, Hakkı Çağdaş ve Ali Suat Karaibrahimoğlu da murakıplığa seçilmişlerdir.²¹⁷

Genel Kurulda alınan kararları ve özellikle bütçe ve üyelere kar dağıtımını için Ticaret Vekâleti nezdinde gerekli temaslarda bulunmak üzere Ankara'ya gitmiştir.²¹⁸ Dr. Ali Naci Duyduk, Fiskobirlik işleri için zaman zaman Ankara'ya gittiği gibi Karadeniz bölgesindeki sorunlarla da yakından ilgilenmiştir. Bu amaçla Dr. Ali Naci Duyduk, Fiskobirlik Müdürü Şakir Turali ile beraber 7 Ekim 1946 Pazartesi günü birlikte Fiskobirlik'le ilgili meseleleri görüşmek üzere Trabzon'a gitmiştir. Trabzon'da temaslarını bitiren Ali Naci Duyduk ve Şakir Turali 11 Ekim Cuma günü tekrar Giresun'a dönmüştür.²¹⁹ Ali Naci Duyduk ve beraberindekiler Giresun'a döndükten sonra Fiskobirlik'in sekizinci genel kurul toplantısının hazırlıklarına başlamışlardır.

Fiskobirlik'in Sekizinci Genel Kurulu, 22 Ekim 1946 Salı günü saat 14.00'te Giresun Halkevi'nde toplanmıştır. Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, çoğunluğun tamamlandığını düşünerek²²⁰ Genel Kurul toplantısını açmıştır. Toplantı beş oturumda gerçekleşmiştir. Giresun Valisi İbrahim Ethem Bozkurt, Ticaret Vekâleti delegesi olarak toplantıya katılmıştır. Genel Kurulda gündemin birinci maddesine göre toplantının birinci başkanlığına Giresun Belediye Başkanı Naci Çimşit, ikinci başkanlığa Baha Salman (Fatsa), kâtipliklere ise Bulancak'tan Nafi Dikmen ve Giresun'dan Kadir Gürsoy seçilmişlerdir. Ardından mevcut Yönetim Kurulu raporu, Personel Şefi Abdülbaki Cinemre ve Abdülkadir

²¹⁷ "Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Üsnomal Toplantısı Yapıldı", **Yeşilgiresun**, No: 923, 30 Mart 1946, s. 1.

²¹⁸ "Dr. Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 929, 11 Mayıs 1946, s. 3.

²¹⁹ "Birlik Umum Müdürü", **Yeşilgiresun**, No: 950, 12 Ekim 1946, s. 1.

²²⁰ Dr. Ali Naci Duyduk'un çoğunluğun sağlandığını düşünmesi, bazı delegelerin gelmemesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü Rize, Trabzon, Sürmene, Görele ve Of'tan gelecek olan delegeler deniz yoluyla Giresun'a geliyorlardı ve vapurları gecikmişti. Genel Kurula katılacak olan delegelerin hepsi ancak Perşembe günü gelebilmişlerdir. "Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Genel Kurul'u Toplantısını Bitirdi", **Yeşilgiresun**, No: 952, 26 Ekim 1946, s. 1-3.

Erol tarafından okunmuştur. Toplantı'nın ikinci ve üçüncü oturumu çoğunlukta olan Giresun delegelerince gerçekleştirilmiştir. 24 Ekim Perşembe günü öğleden sonra yapılan dördüncü oturumda Yönetim Kurulu raporu üzerinde yapılan üç saat tartışmadan sonra rapor ve bilanço kabul edilmiştir. Fiskobirlik bütçe ve kadrosunun tetkiki ile Genel Kurula sunulması kabul edilerek dördüncü oturuma son verilmiştir. Birlik Genel Kurulunun beşinci ve son oturumu 25 Ekim Cuma günü saat 10.00'da açılmıştır. Birlik bütçesi ve kadrosunda birtakım değişiklikler yapılarak tasdik edilmiştir. Genel Kurul'da Fiskobirlik'in 1946-1947 yılı masraf bütçesi yaklaşık 120 bin lira olarak belirlenmiştir. Oturumun sonunda Fiskobirlik Yönetim Kurulu için oylamada Dr. Ali Naci Duyduk ve Fatsa delegesi Baha Salman birlik yönetimine, Kontrol Kurulu Denetçiliğine de Ömer Kalsın ve Ahmet Bayazıtıoğlu seçilmişlerdir.²²¹

1.7.7. Ali Naci Duyduk'un 1947-1948 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, Fiskobirlik'i ilgilendiren meseleleri yakından takip etmek için Temmuz 1947'de Ankara ve İstanbul gitmiş, 27 Temmuz 1947'de İzmir Vapuru ile İstanbul'dan Giresun'a dönmüştür.²²² Dr. Ali Naci Duyduk, memleketine dönüşünden üç gün sonra 30 Temmuz 1947'de Cumhuriyet Okulu salonunda toplanan Fiskobirlik'in 9. Genel Kurul toplantısına katılmıştır. Toplantıyı daha önceki Genel Kurul toplantılarından ayıran en önemli özellik ise bir gün devam etmesi ve Fiskobirlik kadrosuna bir umum müdür muavinliğinin ilave edilmiş olmasıdır.²²³

Eylül 1947 sonlarında Ali Naci Duyduk, bu defa yanında Fiskobirlik Umum Müdürü Şakir Turalı'yla birlikte İstanbul'a gitmişlerdir. Gidiş amaçları, 1947 yazında fındık fiyatlarında yaşanan düşüklüğün sebeplerini ortaya çıkarmaktı. 2 Ekim 1947'de Giresun'a dönen Ali Naci Duyduk, konu hakkında *Yeşilgiresun* gazetesi muhabirine şu izahatı vermiştir:

“İstanbul'a Fındık Tarım Satış Kooperatiflerinin türlü işleri için gittim. Birliğin ve kooperatiflerin birçok önemli işlerini görüştük. Bu meyanda fındık fiyatları meselesi üzerinde de durarak konuşup görüştük. Fındık fiyatlarının bugünkü düşüklüğü hiçbir mantiki sebeplere dayanmadığından ve izah edilemediğinden, fındık fiyatlarının ilerisi tehlikeli olmadığı kanaatine vardık ve eski minval üzere, kooperatifler fındık almağa devam etmektedir. Bununla beraber verilen avanstana da

²²¹ “F.T.S.K. Birliği Genel Kurul'u Toplantısını Bitirdi”, *Yeşilgiresun*, No: 952, 26 Ekim 1946, s. 1, 3.

²²² “Dr. Ali Naci Duyduk” *Yeşilgiresun*, No: 992, 2 Ağustos 1947, s. 1-2.

²²³ “Fındık Kooperatifleri Birliği Genel Kurul'u Toplandı”, *Yeşilgiresun*, No: 992, 2 Ağustos 1947, s. 1-2.

bir tenzilat yapılmamıştır. Bazı gazeteler, Birliğin 5 kuruluş fiyatı düşürdüğünü ve müessesenin 500.000 lira zarar ettiğini yazmışlarsa da bunların aslı yoktur, doğru değildir. Çünkü 90 kuruluş üzerinden avans vermekte devam edişimiz de bunu göstermektedir. Bundan ancak % 5 kapital kesilmektedir ki bu da ortağın bir cebinden alıp öteki cebine koymak demektir. Henüz birlik satışlarını tamamlamış, bilançolarını yapmış değildir ki, zarar veya kâr mevzubahis olsun. Esasen kooperatifçilikte kâr ve zarar yoktur. Ancak müspet veya menfi fark vardır.”²²⁴

1947 yılında Ali Naci Duyduk ve Giresun FTSK’ni ilgilendiren bir diğer gelişme de 29 Aralık 1947’de yapılan Şube Genel Kuruludur. 29 Aralık Pazartesi saat 10.00’da başlayan toplantının birinci başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk, ikinci başkanlığına Mahmut Hakyemez, Alişan Işık ve İsmail Durukan ise kâtipliklerine seçilmişlerdir. Giresun Valisi Fevzi Gürsel’in de katıldığı toplantıda Fiskobirlik Giresun Şubesi’nin bir yıllık çalışma raporu ve bilançosu okunmuştur. Üyelerden Şükrü Turgut Sarıbayraktar ile Tahsin Akarsu hesapların tetkiki teklifini ileri sürmüşlerdir. Genel Kurul bu teklifi kabul ederek, hesapları incelemek üzere bir komisyon kurulmuştur. Öğleye doğru toplantıya ara verilmiş ve bu zaman zarfında tetkik komisyonu hesapları incelemeye başlamıştır. Öğleden sonra saat 15.00’te tekrar toplanan Genel Kurulda tetkik komisyonu, hesapların kolay tetkik edilemeyeceğini ileri sürerek 15 gün süre istemişse de hesapların gerek Fiskobirlik ve gerekse Ticaret Vekâleti müfettişleri tarafından incelendiğinden Genel Kurul bu 15 günlük süre talebini redde ve bilanço kabul edilmiştir. Toplantı sonundayapılan seçimlerde Giresun FTSK Hakem Kuruluna Dr. Ali Naci Duyduk, Fahri Ekmekçi ve Mehmet Laçin seçilmişlerdir. Yönetim Kuruluna ise görev süreleri sona eren iki üyenin yerine Abdullah Akgün ve Hasan Akgüre seçilmişlerdir.²²⁵

Birlik Umum Müdürü Bay Haydar Emiroğlu ve Birlik Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Ticaret Bakanlığı’nda 4 Kasım 1948 Perşembe gününe yapılması planlanmış olan toplantıda bulunmak için Ekim 1948’de Ankara’ya gitmişlerdir.²²⁶

²²⁴ “Birlik Fındık Fiyatlarını Düşürmeyecek”, **Yeşilgiresun**, No: 1001, 4 Ekim 1947, s. 1.

²²⁵ “Giresun F.T.S. Kooperatifi Genel Kurul Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 1013, 3 Ocak 1948, s. 1-2.

²²⁶ “Fiskobirlik Erkânı Ankara’ya Gitti”, **Yeşilgiresun**, No: 1057, s. 1.

1.7.8. Fiskobirlik'in 10. Genel Kurulu ve Ali Naci Duyduk'un Fiskobirlik'ten Ayrılışı

Fiskobirlik'in 10. Genel Kurulu 1 Eylül 1949 Perşembe günü saat 10:15'te toplanmıştır. Fiskobirlik İdare Meclisi Reisi Dr. Ali Naci Duyduk, kongreyi açtıktan sonra Divan seçimleri yapılmıştır. Divanın birinci başkanlığına Arif Hikmet Onat (Ordu), ikinci başkanlığına Salih Sinir (Görece), kâtipliklere ise Arif Onat (Tirebolu) ve Nafi Dikmen (Bulancak) seçilerek Genel Kurul çalışmalarına başlanmıştır. Fiskobirlik'in Yönetim Kurulu raporu Suat Akgün tarafından okunmuştur. Raporda 1947-1948 yılı faaliyetleri hakkında geniş izahat verilmiştir. Kontrol Kurulu raporu okunduktan sonra saat 16.00'da tekrar toplanılmak üzere toplantı sona ermiştir.²²⁷

Öğleden sonra saat 16.00'da Genel Kurul tekrar toplanmıştır. Oldukça tartışmalı geçen bu oturumda ilk sözü alan Ali Rıza Gürsoy (Ordu), Yönetim Kurulu raporunu şiddetle tenkit etmiştir. Daha önce de aynı kurulda bulunan Gürsoy, fındıkla mısırın mübadele mukayesesini yapmış ve hala barem konulmadığından şikâyet etmiştir. Müteakiben konuşan Kemal Kefeli (Trabzon) de Ali Rıza Gürsoy'un eleştirilerine destek vermiştir. Kefeli, ayrıca 1947-1948 yılından 3,5 milyon lira zarar olduğunu, bazı fonlardan zararın Hükümetçe karşılandığını ve zararın sebeplerinin açıklanmasını Birlik İdare Heyetinden talep etmiştir. Tirebolu delegesi Arif Ünal ise “fındığı çürüten, küflendiren ve ticaretini yapamayan bir müessesenin fındıkçılıktan ne anlayacağını” sormuştur. Bu sert eleştiriler üzerine toplantıya ara verilmiştir.

Celse tekrar açıldığı zaman Osman Yücesan (Vakfikebir), Fiskobirlik Umum Müdürlerinin Vekâlet tarafından tutulduğundan ve İstanbul şubesinin mal satmasından şikâyet etmiştir. Tenkitlere Fiskobirlik İdare Kurulu adına Tayyar Murathanoğlu cevap vermiş, 1947 yılında baremin nasıl tespit edildiğini izah ederek ve Almanya ile münasebetlerden bahsetmiştir. Ardından Birlik Yönetim Kurulu başkanı Dr. Ali Naci Duyduk tenkitlere cevap vermiştir. Duyduk, Bakanlığın kendilerini Ankara'ya çağırdığını, orada Almanya'ya bir murakıp göndermeye karar verildiğini, bilahare birliği endişeye düşüren 1947 mahsulünün Ticaret Ofisine devredilmesini bakanlığın istediğini ve bunu kabul etiklerini söylemiştir. Toplantıda son olarak söz almış olan Suat Akgün, Ali Rıza Gürsoy'a cevap vermiş ve Tirebolu'da suiistimal olmadığını, ancak duvarların çatlaklığı yüzünden 1.000-1.200 kg fındığın ıslandığını, bunların kurutularak tekrar depoya alındığını söylemiştir.

²²⁷ “F.T.S. Kooperatifleri Birliği Genel Kurulu Bu Sabah Toplandı”, **Kale**, No: 84, 1 Eylül 1949, s. 1.

2 Eylül Cuma günü saat 10.00'da başlayan Genel Kurul, Arif Onat'ın başkanlığında toplanmış ve toplantı Kemal Kefeli'nin konuşmaları doğrultusunda sürmüştür.²²⁸ Üç gün süren Birlik Genel Kurulunda,²²⁹ 3 Eylül Cumartesi günü bütçe görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve bütçe müzakerelerinden sonra Yönetim Kurulu seçimlerine geçilmiştir. Uzun yıllar Fiskobirlik Genel Müdürlüğü yapmış olan Dr. Ali Naci Duyduk, söz alarak kendisine oy verilmemesini istemiştir. Bunun sebebi ise birlik kongresinin işi tamamen particiliğe dökmesidir. Dr. Ali Naci Duyduk, bunu bildiği için seçimden çekilmiştir. Müteakiben yapılan seçimde 139 delege oy kullanmıştır. Seçim sonucunda 100 oy ile Ömer Karaibrahim en fazla oyu almıştır. Seçilen diğer üyeler ise Muhlis Yurdakul, Naci Cimşit ve Kemal Kefeli olmuştur.²³⁰ Fındık Satış Kooperatifleri birliği kongresine katılmak üzere Giresun'a gelmiş olan diğer illerin delegeleri 4 Eylül Pazargünü Giresun'dan ayrılmışlardır.²³¹ Dr. Ali Naci Duyduk, Fındık Kooperatifleri birliğinden tamamen feragat ettiğini bildirmiş ve yerine Naci Cimşit Fiskobirlik Yönetim Kuruluna seçilmiştir. Dönemin yerel gazetelerinden olan *Kale*, Fiskobirlik'teki bu yönetim değişimini "Gitti Naci, Geldi Naci" şeklinde yorumlamıştır.²³²

²²⁸ "Fındık Kooperatifi Kongresi", **Kale**, No: 85, 2 Eylül 1949, s. 1.

²²⁹ "Birlik Kongresinin Bugün Bitmesi Muhtemel", **Kale**, No: 86, 3 Eylül 1949, s. 1.

²³⁰ "Siyasi Cereyanlara Alet Olan Fındık Kooperatifleri Kongresi Dün Sona Erdi", **Kale**, No: 87, 4 Eylül 1949, s. 1.

²³¹ "Delegeler Gitti", **Kale**, No: 88, 5 Eylül 1949, s. 1.

²³² "Gitti Naci, Geldi Naci", **Kale**, No: 88, 5 Eylül 1949, s. 1.

İKİNCİ BÖLÜM

DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN SİYASİ PARTİLER VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNDEKİ FAALİYETLERİ

Dr. Ali Naci Duyduk, mesleği olan hekimlik dışında uzun yıllar Fiskobirlik Genel Başkanlığı yapmıştır. Bunların dışında Ali Naci Duyduk, CHP, DP, Çocuk Esirgeme Kurumu, Giresun Halkevi, Kızılay ve Aksu Gençlik Spor Kulübü gibi birçok sivil toplum örgütünde de faaliyet göstermiştir.

2.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Giresun Şubesi, 1926 yılında Dr. Haşim Bey'in başkanlığında kurulmuştur.²³³ Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Giresun Şube Kongresi, 1 Mart 1941 Cumartesi Günü saat 15.00'te Kurumun binasında toplanmıştır. Kongrede Vali Muhtar Akman, CHP Vilâyet İdare Heyeti Reisi Nuri Ali Özkaya ve CHP Vilâyet İdare azasından Dr. Ali Naci Duyduk hazır bulunmuştur. Kongre Divan Başkanlığına Dr. Nuri Ali Özkaya ve İkinci Başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk seçilmişlerdir. Kongrede Kurumun son bir yıl içinde yaptığı faaliyetler müzakere edildikten sonra kurum çalışanlarına çocuklara gösterdikleri ihtimamdan dolayı teşekkür edilmiştir. Bu konuşmanın hemen ardından da Giresun Şubesi'nin merkez ve idare heyeti seçimine başlanmıştır. Merkez Heyeti'ne Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Nuri Ali Özkaya, Can Akengin, Kemal Özman, Tevfik Beken, Hasan Feridun, Mehmet Hilmi Çakır, Naci Çimşid, Fahri Ekmekçi, Osman Galip Berk, İsmail Feridun, Ömer Çizmeçi, Mahmut Hakyemez, İhsan Üner ve Necdet Okan seçilmiştir. Merkez Heyeti de kendi aralarında yaptıkları seçimle Çocuk Esirgeme Kurumu Giresun Şubesi İdare Heyeti'ne Mehmet Hilmi Çakır (Birinci Başkan), Can Akengin (İkinci Başkan), Osman Galip Berk (Kâtip), Ömer Çizmeçi (Muhasip), Mahmut Hakyemez (Veznedar), İhsan Üner (Aza) ve İsmail Feridun (Aza) Beyleri seçmiştir.²³⁴

Çocuk Esirgeme Kurumu Giresun Şubesi'nin 1942 Yılı Kongresi, Giresun Valisi Muhtar Akman ve Belediye Reisi Eşref Dizdar'ın katılımıyla 7 Şubat 1942 Cumartesi günü saat 15.00'te Kurumun binasında yapılmıştır. Kongre Reisliğine Naci Çimşit ve kâtipliklere Lütfi Erkanlı ile Nuri Akgüre seçilmiştir. Kongrede Giresun Şubesi'nin son bir yıllık faaliyetleri müzakere edildikten sonra Kurumun Genel Merkez Kongresine Giresun adına katılacak olan delegelerin seçimine geçilmiştir. Delejeliklere Konya Milletvekili Giresunlu

²³³Giresun1973 İl Yıllığı, s. 159.

²³⁴“Çocuk Esirgeme Kurumu Yıllık Toplantısı”, Yeşilgiresun, No: 674, 8 Mart 1941, s. 1.

Musa Kazım Okay ve CHP Giresun Bölgesi Müfettişi ve Kayseri Milletvekili Ahmet Hilmi Kalaç seçilmişlerdir. Giresun Şubesi'nin Merkez Heyetine ise Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Nuri Ali Özkaya, Hasan Feridun, Naci Çimşit, Fahri Ekmekçi, Süleyman Salim Bozbağ, Mahmut Hakyemez, Osman Galip Berk, Naci Laçın, Kemal Özman, Mehmet Ergun, Lütfi Erkanlı ve Şükrü Akgüre seçilmişlerdir. Bu defa Giresun Şubesi İdare Heyeti'nde Dr. Ali Naci Duyduk yer almamıştır.²³⁵

2.2. Dr. Ali Naci Duyduk ve Spor Kulüpleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da birçok spor kulübü kurulmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk, bu kulüplerden Giresunspor'da Yönetim Kurulu üyeliği Hilâlspor ve Aksu Gençlik Kulübü'nde de Başkan faaliyet göstermiştir.

2.2.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresunspor

Giresunspor, 1925 yılında Öğretmen Osman Fevzi ve Faruk Beyler tarafından kurulmuştur. Giresunspor, 1 Haziran 1930'da Kongre yapmış ve yeni yöneticilerini seçmiştir. Bu kongrede Kulüp Başkanlığına Cemil Hüseyin, Murahhas ve Teşrifat Müfettişliğine Tacalızade İzzet Hüseyin, Kâtipliğe Naci, Muhasipliğe Zaimzade Lütfü Kenan, üyeliklere ise Dr. Ali Naci, Sarıalemdarzade İsmail ve Avukat Salih Beyler seçilmişlerdir.²³⁶ Giresunspor, 10 Eylül 1932'de yeniden kongre düzenlemiştir. Bu kongrede de Dr. Ali Naci, Avukat Hafız, Avni Şen, Tayyare Kâtibi Rıfat, Varidat Müdürü Süreyya, Zaimzade Lütfü ve Sabri Beylerle birlikte yeni yönetimde yer almıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un Giresunspor'daki faaliyeti 29 Mayıs 1938'de yapılan Kongreye kadar sürmüştür. Giresunspor, Dr. Ali Naci Duyduk'tan sonra üç kongre daha yapmıştır. Bu kongreler, 29 Mayıs 1938, 27 Mayıs 1939 ve 20 Temmuz 1940 tarihlerinde toplanmıştır. 20 Temmuz 1940'ta yapılan Kongrede Giresunspor Başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk'un yeğeni Harun Hattatoğlu seçilmiştir. Giresunspor Kulübü, 1925 yılından beri sürdürmüş olduğu faaliyetlerini 3530 sayılı Beden Terbiyesi Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle 28 Mart 1941 yılında sonlandırmıştır.²³⁷

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun ve Balıncak'ta özellikle spor çevrelerinde oldukça sevilip sayıldığı için O'nun adına 1934 yılında bir kupa maçı düzenlenmiştir. 22 Haziran

²³⁵ “Çocuk Esirgeme Kurumu Merkezinin Senelik Kongresi Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 719, 14 Şubat 1942, s. 1.

²³⁶ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 18, 23; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 134.

²³⁷ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 23, 24.

1934'te Sahilspor ile Bulancak Gençlerbirliği takımlarının yaptığı maç, Ali Naci Bey Kupası olarak adlandırılmıştır. Bu karşılaşmayı Sahilspor, 3-2 kazanmıştır.²³⁸

2.2.2. Dr. Ali Naci Duyduk ve Hilâlspor

Dr. Ali Naci Duyduk'un faaliyet gösterdiği bir başka spor kulübü ise Hilâlspor'dur. Hilâlspor, 26 Haziran 1925'te Sabri Seyhun ve Bekir Sami Beyler tarafından kurulmuştur. Kulübün amacı, Futbol, atletizm ve deniz sporlarını geliştirmek, kitaplık kurmak, konserler ve temsiller vermektir. Sarı-kırmızı renklere sahip olan bu kulüp, kurulduğu yıldan itibaren kongrelerini düzenli bir şekilde gerçekleştirmiştir. 14 Nisan 1932'de yapılmış olan Kongresinde ise Reislige Belediye Reisi Eşref Dizdar, İkinci Reislige Dr. Ali Naci, kâtipliklere ise Hamdi Bey, Kemal Bey ve Fevzi Bey seçilmiştir. Bu kongrede yapılan seçimle Kulüp İdare Heyeti Çimşitzade Nuri Ahmet, Morevîzade Sabri, Salih Cezzade Necdet, Larçinzade Ali Arif, Hasanyazıcızade Halit ve Ziraat Bankası memurlarından Hamdi Efendi'den oluşturulmuştur. 27 Nisan 1934'te yapılan Kongrede Hilâlspor Kulübü başkanlığına Dr. Ali Naci seçilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un başkanlığında teşekkül eden kulüp yönetimine de Çimşitzade Ali Naci, Hasanyazıcıoğlu Halit, Taşçıoğlu Ali, Yusufagaoglu Naci ve Morevioğlu Sabri Beyler yer almıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, 6 Haziran 1937'de yapılmış olan Hilâlspor Kongresi'nde yönetimde yer almamıştır.²³⁹

Dr. Ali Naci Duyduk'un başkanlık yaptığı 1934-1937 yıllarında Hilâlspor'un oynadığı resmi ve özel maçlar şu şekildedir:²⁴⁰

	Rakip Takım	Skor	Tarih
Hilâlspor	Giresunspor	0-4	7 Haziran 1934
Hilâlspor	Yeşiltepe	0-4	15 Haziran 1934
Hilâlspor	Yeşiltepe	4-2	12 Temmuz 1934
Hilâlspor	Yeşiltepe	2-4	27 Nisan 1935
Hilâlspor	Giresunspor	0-0	11 Mayıs 1935

²³⁸ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 124.

²³⁹ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 18, 22-23; Dr. Ali Naci Duyduk yönetimindeki Hilâlspor'un yaptığı maçlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 123-125.; 1973 İl Yıllığı, s. 134.

²⁴⁰ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 124-126.

Hilâlspor	Giresunspor	1-7	14 Haziran 1936
Hilâlspor	Sahilspor	0-0	24 Nisan 1937
Hilâlspor	Yeşiltepe	2-2	1 Mayıs 1937
Hilâlspor	Sahilspor	2-0	8 Mayıs 1937
Hilâlspor	Yeşiltepe	0-5	15 Mayıs 1937

Tablo 1: Ali Naci Duyduk Kupası Fikstürü ve Maç Sonuçları

Hilâlspor, Giresun'un diğer futbol takımlarıyla yapmış olduğu müsabakalarda beş yenilgi, iki galibiyet ve üç beraberlik elde etmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'tan sonra Hilâlspor Kulübü üç kongre daha yapmıştır. Bu kongreler, 6 Haziran 1937, 8 Ağustos 1937 ve 30 Mart 1940 tarihlerinde yapılmıştır. Hilâlspor da Giresunspor gibi 3530 sayılı Beden Terbiyesi Yasası yürürlüğe girdikten sonra 28 Mart 1941'de yılında kapatılarak faaliyetini durdurmuştur.²⁴¹

2.2.3. Dr. Ali Naci Duyduk ve Aksu Gençlik Kulübü

3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra spor kulüpleri hakkında yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu amaçla Giresun'da faaliyet gösteren futbol kulüpleride 1941 yılında Beden Terbiyesi Bölge Müdürü Muhittin Ala'nın başkanlığında bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda alınan kararlardan biri de Giresun'da iki adet gençlik ve spor kulübünün kurulmasıdır.²⁴² Bu tarihte Giresun'da Giresunspor (1925), Hilâlspor (1925), Yeşiltepespor (1932) ve Sahilspor (1934) adlı dört adet spor kulübü bulunuyordu. Mayıs 1941 başında 3530 Sayılı Yasa hükümlerine göre Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Giresun'da mevcut bu dört spor kulübünü kapatarak bunların yerine çivit kırmızı renginde Akın Gençlik Spor Kulübü'nü (1941) ve yeşil-beyaz forma altında Aksu Gençlik Kulübü'nü (1941) kurdu. Bu kulüplerin birleşmesi de Giresun Valisi Muhtar Akman'ın teklif ve yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir.²⁴³ Yeni kulüplerden Akınspor, Çınarlar Mahallesi'nde ve Aksu Gençlik Kulübü ise Sokakbaşı mevkiinde kurulmuştur.²⁴⁴ Beden

²⁴¹ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 18, 22-23.

²⁴² Giresun İl Yıllığı 1967, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1968, s. 267.

²⁴³ Şevki Kolukısa-Halil Çolak, "Spor'un Giresun'da Kültürel Yapıya Etkisi", **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998 Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, No:2, İstanbul 1998, s. 299; **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 134; **50 Yılda Giresun'da Spor (1938-1988)**, s. 118; Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 18-19, 21, 30

²⁴⁴ **Giresun 1967 İl Yıllığı**, s. 267.

Terbiyesi Bölge Müdürlüğü tarafından 28 Mart 1941 tarihinde Giresunspor ve Yeşiltepe Kulüplerinin yerine kurulmuş olan Akınspor Başkanlığı'na CHP Vilâyet İdare Heyeti Reisi Dr. Nuri Ali Özkaya, Hilâlspor ve Sahilspor Kulüplerinin yerine kurulmuş olan Aksu Gençlik Kulübü Başkanlığı'na ise Dr. Ali Naci Duyduk atanmıştır.²⁴⁵ Aksu Gençlik Kulübü Yönetim Kurulu ise Dr. Ali Naci Duyduk'un başkanlığında Umumi Kâtip Haşim Gülen, Beden Terbiyesi Spor Amiri İbrahim Yenal, Yurt Müdafaası Hazırlık Amiri Ali Osman Sönmez, Muhasip Halit Yazıcıoğlu, Kulüp İdare Amiri Sabri Çimşid ve Veznedar Hürrem Karamustafaoğlu'ndan oluşturulmuştur.²⁴⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, bu kulüpte faaliyetini 20 Eylül 1947 Kongresine kadar sürdürmüştür. Bu dönemde Aksu Gençlik Kulübü Tayyaredüzü'nde maçlarını yapmaktaydı.

Dr. Ali Naci Duyduk'un 1941-1947 Yıllarında başkanlığı sırasında Aksu Gençlik Kulübü'nün oynadığı resmi ve özel maçlar şu şekildedir:²⁴⁷

	Rakip Takım	Skor	Tarih
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	0-3	19 Mayıs 1941
Aksu Gençlik	Garnizongücü	5-3	5 Eylül 1942
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	3-3	18 Nisan 1943
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	4-3	1943-1944 Sezonu
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	2-3	1943-1944 Sezonu
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	0-2	26 Ocak 1944
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	2-3	20 Şubat 1944
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	3-3	19 Mart 1944
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	2-3	19 Mayıs 1945
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	2-3	16 Aralık 1945

²⁴⁵ "Akın-Aksu Kulüpleri", **Yeşilgiresun**, No: 683, 10 Mayıs 1941, s. 1; Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 30, 34, 74.

²⁴⁶ "Aksu Gençlik Kulübü İdare Heyeti", **Yeşilgiresun**, No: 683, 10 Mayıs 1941, s. 1; **50 Yılda Giresun'da Spor**, s. 56; Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 34.

²⁴⁷ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 129-130.

Aksu Gençlik	Akın Gençlik	2-3	30 Kasım 1946
Aksu Gençlik	Akın Gençlik	0-2	19 Mayıs 1947

Tblo 2: Aksu Gençlikspor'un Oynadığı Maçlar

Aksu Gençlik Kulübü, Giresun'un diğer takımlarla yapmış olduğu müsabakalarda sekiz yenilgi, iki galibiyet ve iki beraberlik elde etmiştir. Aksu Gençlik Kulübü, 1952 yılında faaliyetlerine son verdikten sonra, Beşiktaş Gençlik Kulübü olarak isim değiştirmiştir. Beşiktaş Gençlik Kulübü de Akınspor kulübü gibi 22 Haziran 1960 ve 22 Nisan 1961 Kongrelerini yaptıktan sonra 24 Nisan 1967'de, Giresunspor Kulübü'ne katılarak kendini feshetmiştir. Böylelikle 1941 yılında Hilâl, Giresun, Sahil ve Yeşiltepe Kulüplerinin birleşmesiyle oluşan Akınspor ve Aksu Gençlik Kulüpleri ile onun devamın niteliğindeki Beşiktaş Gençlik Spor Kulübü, 1967 yılında kurulmuş olan Giresunspor çatısı altında birleşmişlerdir.²⁴⁸ Sonuç olarak Dr. Ali Naci Duyduk, 1932-1938 yılları arasında Giresunspor'da üyelik, 1934-1937 yılları arasında Hilâlspor'da ve 1941-1947 yılları arasında da Aksu Gençlik Spor Kulübü'nde başkanlık yapmıştır.

2.3. Dr. Ali Naci Duyduk ve Kızılay

Kızılay'ın Giresun Şubesi 15 Ocak 1917'de Müftü Ali Fikri Efendi'nin başkanlığında kurulmuştur. Ancak Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı dolayısıyla çalışmalarında 18 Şubat 1921'e kadar belli bir başarı sağlayamamıştır. Aynı tarihte yeniden Kızılay Şube Merkez Kurulu seçimi yapılmış ve faaliyetlerini hızlandırmıştır. 1923'te Kızılay Şube Yönetim Kurulu'nda başkan yine Müftü Ali Fikri Efendi'dir. Başkan Vekili Denizyolları Görevlisi H. Hüsnü, Sekreter Yusufagaoglu Ahmet Muhtar, Veznedar Köseoğlu Mehmet, Üyeler ise Beyazitoğlu İsmail Hakkı, Hacıaliağaoğlu Musa Kâzım, Çimşitoğlu Nuri Ahmet ve Çobanoğlu Hafız Veysel'dir. 1926'da Yönetim Kurulu'nda değişiklik olmuş, Başkanlığa Sağlık Müdürü Dr. Ahmet Haşım, Başkan Vekilliğine Yusufagaoglu Ahmet Muhtar, Sekreterliğe Çimşitoğlu Nuri Ahmet, Muhasipliğe Topaloğlu Osman Fikret, Veznedarlığa Ekmekçioğlu Fahri getirilmiştir. Kızılay Giresun Merkez Şubesi'nin 1929 yılı Kongresinde Belediye Başkanı Hasan Bey'in başkanlığında yeni bir Yönetim Kurulu yönetimi devralmıştır. Aynı yıl bazı mahalle ve köylerde Kızılay Ocakları Teşkilatı kurulmuş, böylece üye sayısı Giresun Merkezinde 438'e ve çevre köylerle birlikte 861'e yükselmiştir. 1932'de ise Kızılay Ocak sayısı 12'den 32'ye ve üye sayısı ise 861'den 1571'e yükselmiştir.

²⁴⁸ Özkaya, **Giresun'da Spor**, s. 30-31, 34.

1934'te Kızılay Derneği Genel Kurulu Osman Fikret Topallı'ya fahri üyelik vermiştir. 1935-1937 yılları arasında Giresun Kızılay Şube Başkanlığını Osman Fikret Bey ve Başkan Vekilliğini ise eşi Hüsniye Fikret Hanım²⁴⁹ yapmıştır.²⁵⁰

Kızılay Derneği'nin Giresun Şubesi'nin yıllık kongresi, 12 Nisan 1948'de Kazancılar Yokuşu'ndaki binasında yapılmıştır. Kongreye Giresun Valisi Orhan Sami Güvenç de katılmıştır. Kongre Kızılay Şube Başkanı Dr. Nuri Ali Özkaya tarafından başlatılmış ve toplantıyı idare etmek için Divan Başkanlığı'na Dr. Ali Naci Duyduk getirilmiştir. Katılımın az olduğu kongrenin kâtipliklerine Öğretmen Ahmet Oksal ve Kadri Yenal seçilmişlerdir. Kongrede Kızılay Giresun Şubesi'nin bir yıllık çalışma raporu okunmuştur. Rapor ve bilanço kabul edilerek yeni yıl bütçesi tanzim edilmiştir. Müteakiben Dr. Ali Naci Bey'in idare ettiği Kızılay Kurulu Merkez Heyetine 15 üye seçimi yapılmıştır. Seçimlerden sonra kongre sona ermiştir.²⁵¹

2.4. Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'deki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, yukarıda da belirttiğimiz gibi 1935 yılında Bulancak CHP İlçe Başkanlığı'nda bulunmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk'un hayatının 1950'ye kadar olan dönemi daha çok CHP Teşkilatları, Fiskobirlik, spor kulüpleri ve sivil toplum örgütlerinde geçmiştir. Bu dönem içinde Dr. Ali Naci Duyduk'un asıl mesleği olan hekimlik arka plândadır.

2.4.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve CHP Ocak, Nahiye ve İl Kongreleri

2.4.1.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Vilayet CHP İdare Heyeti Seçimi

CHP Vilâyet İdare Heyeti, 24 Aralık 1940 Salı günü Kazalar İdare Heyetleri delegelerinin de katılmasıyla CHP Müfettişi Kayseri Milletvekili Hilmi Kalaç'ın başkanlığında Halkevi salonunda toplanmıştır. Hilmi Kalaç'ın kısa konuşmasının ardından heyet seçimine başlanmış ve ruznameye göre bir ikinci reis ve iki kâtip seçimi yapılmıştır.

²⁴⁹ Fatma Hüsniye Topallı: Akçabatlı bir ailenin kızı olarak 1310 (1894) yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Darülmuallimat'tan (Kız Öğretmen Okulu) 1909 yılında mezun olmuş ve aynı yıl Edremit'te öğretmenliğe başlamıştır. 1912'de Akçabat'a tayin olmuş, orada öğretmenlik yaparken Akçabat'ın Rus işgaline uğraması üzerine, 1916'da Giresun'a atanmıştır. Giresun Gülizar İrfan Kız Okulu müdiresi olarak görev yapmakta iken 1917'de Osman Fikret Topallı ile evlenmiştir. Kadınların tiyatro izlemelerine mani olduğu için, çok sevdiği öğretmenlik mesleğinden 1919'da istifa etmiştir. Soyadı Kanunu öncesi kadınlar kendi adlarıyla birlikte eşlerinin ya da babalarının adını da kullandıklarından o dönem kaynaklarda Hüsniye Fikret olarak geçmektedir. Kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkından sonra yapılan seçimle Giresun ilk kadın Belediye Meclisi üyesi olmuştur. Himaye-yi Etfal (Çocuk Esirgeme) Cemiyeti gibi sivil toplum kuruluşlarında çalışmış, yerel gazetelerde yazıları yayınlanmıştır. Dört çocuk annesi olan Hüsniye Topallı, 1982 yılında Giresun'da vefat etmiştir. Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 31.

²⁵⁰ **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 158.

²⁵¹ "Kızılay Kongresi Halkımızın Kızılay'a İlgi Göstermediği Anlaşıldı", **Yeşilgiresun**, No: 1028, 17 Nisan 1948, s. 1.

İkinci Reisliğe Halil Rıfat Köksal ve Kâtipliklere İzzet Gökdeniz ile Suat kara seçilmiştir. Çarşamba günü ikinci kez toplanan kongre de kazaların dilekleri okunmuş ve hararetli münakaşalar olmuştur. Bu dileklerden bazıları Sahil yolunun yapılması, memlekette bir lisenin açılması ve köylerden, nahiyelerden, kazalardan ortaokula gidecek talebelerin merkezde barınabilmeleri için bir bina inşa edilmesi gibi meseleler ileri sürülmüştür. Böylelikle aza seçimlerine başlanmış ve Dr. Ali Naci Duyduk sekiz arkadaşıyla birlikte il yönetimine aza seçilmişlerdir. Dr. Ali Naci Duyduk ile beraber seçilen sekiz aza ise Bay Eşref Dizdar, İhsan Gürak, Dr. Nuri Ali Özkaya, Fahri Ekmekçi, Cemil Ülgen, Asım Atamer, Abdullah Tirali ve Ahmet Bayazıtöglü'dur. Ancak Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'nin büyük kurultaya²⁵² gidecek azalığına seçilememiştir. Büyük Kurultaya gidecek azalar Eşref Dizdar, Salih Sınır ve Halil Rıfat Köksal olmuştur. CHP Vilâyet İdare Heyeti Reisliğine Dr. Nuri Ali Özkaya seçilmiş ve toplantı sona ermiştir.²⁵³ CHP Vilâyet İdare azalığına seçilen Fındık Birliği İdare Meclisi Reisi Dr. Ali Naci Duyduk, Kongre sonrası hemşiresini tedavi etmek üzere İstanbul'a gitmiştir.²⁵⁴ Dr. Ali Naci Bey, yaklaşık bir hafta boyunca İstanbul'da kaldıktan sonra memlekete geri dönüp tekrar Fiskobirlik Başkanlığı vazifesinin başına geçmiştir.²⁵⁵

2.4.1.2. Gemiler Çekeği Mahallesi Ocak Kongresi

Gemiler Çekeği Mahallesi Ocak Kongresi, 15 Eylül 1941 akşamı mahalledeki ocak binasında düzenlenmiştir. Kongreye CHP Vilâyet İdare Heyeti Reisi Dr. Nuri Ali Özkaya, Belediye Reis Vekili ve CHP Vilâyet İdare Heyeti Azası Cemil Ülgen de katılmıştır. Kongre Reisliğine Dr. Ali Naci Duyduk ittifakla seçilmiş, kâtipliklere de Hakkı Sütlaç ve Şükrü Samsunlu getirilmiştir. Müzakerelere başlanıp İdare Heyeti'nin çalışma raporu okunduktan sonra açık oyla seçim yapılmıştır. Seçim neticesinde İdare Heyeti asıl azalıklarına Mehmet Menteşe, Mehmet Özkara ve Hakkı Sütlaç; yedek azalıklarına Şükrü Samsunlu, Ahmet Gürel ve Dursun Kaya seçilmiştir. Gemiler Çekeği Mahallesi adına Keşap Nahiye Kongresine delege olarak katılmak üzere Dr. Ali Naci Duyduk ve Salih Seçer asil; Salih Özcan ve Halil Samsunlu ise yedek üye seçilmişlerdir.²⁵⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, 17 Eylül 1941 akşamı

²⁵² CHP'nin VI. Büyük Kurultayı, 8- 15 Haziran 1943 tarihleri arasında toplanmıştır. Bkz, Tuncay Dursun, **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları**, s. 130, 175-178.

²⁵³ "Vilâyet C.H.P İdare Heyeti Seçimi Yapıldı", **Yeşilgiresun**, No: 665, 28 Aralık 1940, s. 1.

²⁵⁴ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 667, 18 Ocak 1941, s. 1.

²⁵⁵ "Dr. N. Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 668, 25 Ocak 1941, s. 1.

²⁵⁶ "Gemiler Çekeği Ocak Kongresi", **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

toplanan ve aynı zamanda kendi mahallesi olan Hacıhüseyin Mahallesi Ocak Kongresi'ne katılmamıştır.²⁵⁷

2.4.1.3. Dr. Ali Naci Duyduk ve Çınarlar Mahallesi Ocak Kongresi

CHP Çınarlar Mahallesi Ocağı, 18 Eylül 1941 akşamı mahalledeki kendi binasında yıllık toplantısını yapmıştır. CHP İl Başkanı Dr. Nuri Ali Özkaya'nın da katılmış olduğu Kongrenin Reisliğine CHP Vilâyet İdare Heyeti Azası Dr. Ali Naci Duyduk, İkinci Reisliğe Mahir Larçin, Kâtipliklere Mustafa Yılmaz ve Sabri Yalçın seçilerek Kongreye başlanmıştır. İdare Heyeti'nin bir yıllık çalışma raporu okunmuş, mahallelinin dilekleri tespit edilmiş ve ardından İdare Heyeti seçimine geçilmiştir. Açık oyla yapılmış olan seçim sonucunda yeni İdare Heyeti azalıklarına Hamdi Saygın, Ahmet Hattat, Şükrü Erdem, Mustafa Usta ve Hasan Öztopal seçilmiştir. Nahiye Kongresi delegesi olarak ise Hamdi Saygın ve Haşin Kalpakçı seçilmiştir.²⁵⁸

2.4.1.4. CHP Keşap Nahiye Kongresi Toplantısı

CHP Keşap Nahiye Kongre Toplantısı 1941 Ekim ayının sonunda toplanmış ve Kongreye CHP İl Başkanı Dr. Nuri Ali Özkaya da katılmıştır. Yapılan seçim sonucunda oluşturulan İdare Heyeti'nde Nuri Tekbaş, Mustafa Bayraktar, Talip Tekbaş, Ömer Çakır ve Salih Canikli yer almıştır. Mümessilliklerde ise Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Nuri Ali Özkaya, Hasan Kasapoğlu, Nuri Tekbaş, Salih Canikli, Fahri Ekmekçi, Avni Ormancı, Osman Yılmaz, Hasan Basri Gürsoy, Salih Seçer ve Mustafa Mutlu yer almıştır.²⁵⁹ Kongre bitiminden sonra Dr. Ali Naci Duyduk, İstanbul'a gitmiştir.²⁶⁰ Şahsi işleri için İstanbul'a gitmiş olan Dr. Ali Naci Duyduk, yaklaşık yirmi gün sonra tekrar Giresun'a gelmiştir.²⁶¹

2.4.1.5. CHP Giresun İl Kongresi

CHP Giresun İl Kongresi, Parti Müfettişi ve Bursa Milletvekili Sadi Konuk'un başkanlığı altında 4 Aralık 1944 Pazartesi günü saat 10.00'da İl Başkanlığında toplanmıştır. Kongreye Giresun Valisi İbrahim Ethem Bozkurt da katılmıştır. Kongre, yoklamanın ardından İl Başkanı Bekir Bayazıtöğlü tarafından açılmıştır. Kongreyi idare etmek için yapılan Divana Tirebolu Belediye Başkanı Asım İnanç (başkan) ve Tüccar ve Borsa Meclis Reisi Tahir Darıcalı (aza) ile Fındık Birliği Memuru Ahmet Sema Yazıcıoğlu (aza) seçilmişlerdir. İl

²⁵⁷ "C.H.P Ocak Kongreleri", **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

²⁵⁸ "Çınarlar Ocağı Kongresi", **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

²⁵⁹ "C.H.P. Keşap Nahiye Kongresi Toplantısı", **Yeşilgiresun**, No: 707, 1 Kasım 1941, s. 2.

²⁶⁰ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 707, 1 Kasım 1941, s. 2.

²⁶¹ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 709, 22 Kasım 1941, s. 1.

Kongresinde yıllık bütçe ve bilançolar kabul edildikten sonra açık oyla seçim yapılarak yeni İdare Heyeti belirlenmiştir. Buna göre yeni İdare Heyeti Dr. Ali Naci Duyduk, Naci Çimşit, İzzet Gökdeniz, Saim Bozbağ, Mehmet Feridun, Suat Akgün, Asım Karadeniz, Halit Güvenç ve Bekir Bayazıtöğlü'ndan oluşturulmuştur. Yedek listeye ise Hilmi Çakır, İbrahim Batuş, Lütfü Erkanlı, Asım Atamer, Rıfat Ercan, Ziya Aktan, Mustafa Şentürk, Salih Şenyuva ve Mustafa Sütlaç seçilmiştir. CHP Vilâyet İdare Heyeti ilk toplantılarında aralarında iş bölümü yaparak, İl Başkanlığına Bekir Bayazıtöğlü, Muhasipliğe İzzet Gökdeniz, Halkevi Reisliğine Saim Bozbağ ve kâtipliğe Suat Akgün seçilmiştir.²⁶²

2.4.1.6. Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekili Adaylığı Sorunu

1945 yılında Milli Kalkınma Partisi'nin ile başlayan çok partili hayata geçiş süreci, Demokrat Parti'nin kurulmasıyla devam etmiş ve kısa zamanda CHP'ye karşı etkili bir muhalefet başlamıştır.²⁶³ Bu muhalefet kısa sürede Giresun'a da yansımıştır. Giresun'da da kısa sürede Demokrat Parti ile Milli Kalkınma Partisi'nin teşkilatları oluşturulmuştur.²⁶⁴ Çok partili hayata geçişin Giresun'daki yankısı Osman Fikret Topallı'nın günlüklerine ayrıntılı olarak yer bulmuştur.²⁶⁵

Dr. Ali Naci Duyduk, 21 Temmuz 1946'da yapılacak olan genel seçimlerde CHP'den milletvekili aday adayı olarak başvurmuştur. Haziran 1946 başında Ankara'dan Giresun'a dönen Dr. Ali Naci Duyduk'la 12 Haziran 1946 Çarşamba günü görüşen Osman Fikret Topallı günlüğünde bunu şöyle anlatmaktadır: "*Dr. Ali Naci ile tesadüfen görüştük. Mebus oluyormuş.*"²⁶⁶

1946 Milletvekili seçimleri için CHP İl Başkanlığına başvuran ve il yönetimi tarafından da desteklenen Dr. Ali Naci Duyduk, CHP Genel Merkezi tarafından aday gösterilmemiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un aday gösterilmemesi aynı zamanda Giresun CHP

²⁶² "C.H.P. Vilâyet Kongresi" **Yeşilgiresun**, No:856, 9 Aralık (Birinci Kanun) 1944, s. 1.

²⁶³ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 197.

²⁶⁴ Milli Kalkınma Partisi'nin Giresun teşkilatı 13 Şubat 1946'da kurulmuştur. MKP'nin Giresun İl Yönetim Kurulu'nda Başkan Emin Salim İnanç, İkinci Başkan Avni Bayraktar, Muhasip Salih Saffet Arısoy ve diğer üyeler ise İsmail Uzunkaya, Hakkı Özalp, Mehmet Varol, Şükrü Erdem ve Mehmet Ali Karataş yer almıştır. Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 199.

²⁶⁵ Osman Fikret Topallı, 15 Ocak 1946 tarihli günlüğünde "*Fahri Ekmekçi'nin yazıhanesinde Salahattin Ulusalerk, Doğan Köymen ve Doktor Naci, günün ahvalinden konuştuk; yeni partiler üzerinde de tenkitler oldu.*" Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 744; Osman Fikret Bey, partiler konusuna tekrar temas ederek 20 Ocak 1946 tarihli günlüğünde bu durumu şöyle anlatır. "*Çıtlakkale'ye doğru Asım Bey ve Bilal Laçin ile bir gezinti yaptık. Hava çok güzel. Etraf kardı. Milli Kalkınma Partisi'nin Giresun şubesinin açılacağı bugün tamamıyla tahakkuk etmiştir.*" Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 745; 21 Ocak 1946 tarihli günlüğünde ise şu yorumu yapmıştır. "*Hava bozuk ve yağdı. Akşam Fahri Ekmekçi'de yemekte idik. Doktor Naci, Doğan Köymen, Rasim, Hasan Gürsoy ve Abdürrezzak da vardı. Gece yarısına kadar güzel muhasebeler yaptık. Yeni parti olan Milli Kalkınma Partisi'nin beyannamesini bugün vilâyete vermişler.*" Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 745.

²⁶⁶ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 765.

teşkilatlarında da kırıngılığa yol açmıştır.²⁶⁷ CHP İl İdare Kurulu, Genel Merkeze birçok defa telgraf göndererek Ali Naci Duyduk'un aday gösterilmesini istemişse de talepleri kabul edilmemiştir. Bu konuda yaşanan sorun giderek büyümüş ve İl İdare Kurulu isteklerinin kabul edilmemesi durumunda görevden çekilebileceklerini bildirmiştir. CHP de yaşanan bu sorunun çözümü için Giresun Valisi İbrahim Ethem Bozkurt devreye girerek 17 Temmuz 1946 tarihli İl İdare Kurulu toplantısına katılmış ve soruna aracılık etmeye çalışmıştır. Ancak CHP Genel Merkezi, aday listeleri üzerinde değışikliğe gitmemiş ve Dr. Ali Naci Duyduk aday gösterilmemiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP tarafından aday gösterilmemesi üzerine sorundan istifade etmek isteyen Demokrat Parti, Dr. Ali Naci Duyduk'u kendi partilerinden aday olmaya davet etmiştir.²⁶⁸ Yaşadığı bu kırıngılığa rağmen Dr. Ali Naci Duyduk, Demokrat Parti'nin teklifini önce kabul etmişse de bir gün sonra reddetmiştir.²⁶⁹

Dr. Ali Naci Duyduk'un milletvekili adayı yapılmama sürecini ve CHP'ye olan kırıngılığını Osman Fikret Topallı günlüklerinde ayrıntılı olarak ele almıştır. Topallı'nın 15 Temmuz 1946 tarihli günlüğünde

“Bir aralık Doktor Naci bana sitem etti. Ben de cevabını verdim. Yarası olan işte böyle gocunur... C.H.P Vilâyet idare heyetimiz namzetler meselesinden müteessir olarak, istifa ettiklerini hayretle öğrendim... Doktor Naci'ye atlatılacağını söylemiştim. Cumhuriyet Halk Partisinin vilâyet idare heyetinin istifasıyla keşfim teyyüt etti. Doktor Naci, DP İdare heyeti başkanı Fahri Ekmekçi Beye müracaat etmiş. Ben de buna hayret ettim. Çünkü daha bir ay evvel Fahri Ekmekçiyi tehdit etmişti. Demokratları öldürmek istiyorlardı. İşte eloğlu adamı böyle yere vurup kepaze eder”²⁷⁰

şeklindeki ifadeleri dönemin siyasi havasını yansıtmaları bakımından oldukça ilginçtir. Topallı, 30 Ağustos 1946 tarihli günlüğünde Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP teşkilatına devam etmediğini söylemekteyse de²⁷¹ bu ifadesinin doğru olmadığı daha sonraki gelişmelerden

²⁶⁷Goloğlu, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, IV, s. 70

²⁶⁸Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 212.

²⁶⁹Topallı, 16 Temmuz 1946 tarihli günlüğünde bu durumu şöyle anlatır. “Sabahleyin Doktor Naci, Demokrat Parti idare heyeti başkanı Fahri Ekmekçiye müracaat ederek, listeye alınmasını rica etmiş; fakat akşam gelerek bu ricasını geri almıştır.” Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 772.

²⁷⁰Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 771-772.

²⁷¹Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 786.

anlaşılmaktadır. Bu kırgınlığa rağmen Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'nin 1946-1948 yılları arasındaki il ve bucak kongrelerine katılarak aktif faaliyette bulunmuştur.

2.4.1.7. Dr. Ali Naci Duyduk ve 1946 CHP İl Kongresi

CHP İl Kongresi, 21 Aralık 1946'da saat 10.00'da parti binasında toplanmıştır. Hava muhalefeti yüzünden Görele delegeleri Kongreye gelememiş ve Tirebolu'dan da ancak üç delege katılabılmıştır. Bu suretle kongre 47 delegenin katılımıyla çalışmasına başlamıştır. Toplantıda Vali İbrahim Ethem Bozkurt ve Daire Müdürleri de hazır bulunmuştur. Kongre Başkanı Parti Müfettişi ve Gümüşhane Milletvekili Şevket Erdoğan, Aziz Atatürk'ün hatırası için delegeleri üç dakikalık saygı duruşuna davet ettikten sonra kongreye başlanmıştır. İki oturumda gerçekleştirilen Kongrenin Divan İkinci Başkanlığı Osman Naipoğlu (Tirebolu), Kâtipliklere Nuri Ahmet Cimşid ve Naci Lâçin seçilmişlerdir. Birinci oturum bu şekilde teşekkül ettikten sonra İdare Kurulu'nun iki yıllık çalışma raporu okunarak kabul edilmiştir. Halkevi Raporunun okunmasından sonra Nuri Ahmet Çimşit, Naci Laçin ve Temel Kozluca söz alarak Halkevi'nin bazı eksiklik ve hatalarını ileri sürerek eleştirmişlerdir. Halkevi Başkanı Suat Akgün kurulun sorularını cevaplandırarak daha sonraki yıllarda gösterilecek gayretlerle bu eksiklik ve hataların telafi edileceğini izah etmiştir. İkinci oturumda gizli oyla İdare Heyeti seçimine gidilmiştir. Yapılan seçim sonucunda Dr. Ali Naci Duyduk, dördüncü sırada İl İdare Heyeti'nde yer almıştır. İdare Heyetine seçilen diğer delegeler ise Mehmet Feridun, Naci Cimşit, İzzet Gökdeniz, Suat Akgün, Osman Zeki Ülgen, Bekir Bayazıtöğlu, Halit Güvenç ve Asım Karadeniz'dir. Bundan sonra açık oyla yedek üyeler ile Kurultaya gidecek delegelerin seçimi yapılmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, Naci Cimşit, Tefik Ekmen, Osman Naipoğlu ve Mehmet Feridun CHP Büyük Kurultayı'na delege olarak seçilmişlerdir.²⁷²

Ali Naci Duyduk'un delege olarak katıldığı CHP Kurultayı, 17 Kasım 1947 Pazartesi günü Ankara'da toplanmıştır. Kurultaya Giresun'u temsilen Dr. Ali Naci Duyduk, Naci Çimşit, Mehmet Feridun, Osman Naipoğlu, Bekir Bayezit ve Tefik Ekmen katılmışlardır.²⁷³ Kurultayın sona ermesiyle Dr. Ali Naci Duyduk, Aralık 1947 başında Giresun'a dönmüştür.²⁷⁴

²⁷² "C.H.P. İl Kongresi Toplantı", **Yeşilgiresun**, No: 961, 28 Aralık 1946, s. 1; Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 799-800.

²⁷³ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 832.

²⁷⁴ "Bay Dr. Ali Naci Duyduk", **Yeşilgiresun**, No: 1010, 13 Aralık 1947, s. 2.

2.4.1.8. Dr. Ali Naci Duyduk ve Bucak Kongresi

CHP Giresun Merkez Bucağının senelik kongresi ocaklardan gelen delegelerin katılımıyla 21 Aralık 1947 Pazar günü saat 13.00'te yapılmıştır. Kongre; Bucak Başkanı Adil Laçın tarafından açılmış ve Kongre Başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk, Kâtipliklere Hasan Laçın ve Hasan Akdağ seçilmiştir. Kongre Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, bir konuşma yaparak 17 Kasım 1947'de katıldığı CHP Kurultayı'ndaki izlenimlerini de delegelere anlatmıştır. Kongrede yıllık çalışma raporu ve bütçe görüşmelerinden sonra ocaklardan gelen dilekler okunmuş, delegelerin talepleri dinlendikten sonra İdare Kurulu seçimi yapılmıştır. İdare Kurulu'na Başkan olarak Avni Bayraktar ve Asbaşkanlığa Ahmet Yenal getirilmiştir. Kâtipliğe Hasan Laçın, Muhtar ve Veznedarlığa Niyazi Güner, üyeliklere ise İhsan Hakyemez, Ahmet Şenel ve Hasan Akdağ seçilmiştir. Yedek İdare Heyeti Kurulu üyeliklerine ise Muammer Barutçu, Şükrü Kıroğlu, Süleyman Yılmaz, Mehmet Kondil, Mustafa Yazıcıoğlu, Nihat Üzgün ve Avni Yazıcıoğlu seçilmişlerdir. Dr. Ali Naci Duyduk'un idaresindeki kongre de İlçe Kongresi için otuz kişilik asıl ve yedek delegeler seçilmiş ve üst makamlara bağlılık telgrafları çekilmesine karar verilerek kongre kapatılmıştır.²⁷⁵

2.4.1.9. Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'den Ayrılması

Dr. Ali Naci Duyduk, daha önce de belirttiğimiz üzere 1946 genel seçimleri sırasında CHP'den milletvekili olarak Meclise girmek istemişti. CHP Genel Merkezi ve Giresun İl Teşkilatı arasında yaşanan sorunlar yüzünden milletvekili listesine giremeyen ve Partisine karşı kırgın olan Dr. Ali Naci Duyduk, önce Demokrat Parti'ye katılmışsa da sonra tekrar CHP'ye dönmüştü. Bu kırgınlığına rağmen Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'nin büyük kurultay, il, ilçe, bucak ve ocak kongrelerinde de aktif olarak rol oynamıştır. 1946-1948 yılları arasında gel-gitler yaşayan Dr. Ali Naci Duyduk, nihayet 1948 yılı Ekim ayı başında CHP'den istifa etmiştir.²⁷⁶ Dr. Ali Naci Duyduk'un *eski tas eski hamam* olarak nitelendirilen CHP'den istifasını Topallı 9 Ocak 1948 tarihli günlüğünde şöyle anlatılmıştır: “*Doktor Ali Naci'nin partiden istifasına çeşitli mana verenler var. Bunlardan biri mebusluk için namzet gösterilmeyeceğini anladığı yolundadır*”²⁷⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'den istifa ederken

²⁷⁵ “Merkez Bucak Kongresi Geçtiğimiz Pazar Günü Yapıldı”, *Yeşilgiresun*, No: 1012, 27 Aralık 1947, s. 1.

²⁷⁶ Gülşen, *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam*, s. 221.

²⁷⁷ Topallı, *Giresun Günlükleri*, II, s. 843-844.

herhangi bir gerekçe göstermemiştir.²⁷⁸ Bununla birlikte kendi ifadesiyle Dr. Ali Naci Duyduk'u CHP'den uzaklaştıran en büyük sebep Partililer arasındaki *tesanütsüzlük*tü.²⁷⁹

Dr. Ali Naci Duyduk'un Erzurum Kongresi'ndeki delege arkadaşı Mahmut Cemil Şencan, Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'den istifasını şöyle değerlendirmektedir: "*Halk partisi içinde hizipler teşekkül etmişti. İdareyi elinde tutan hizbe karşı idim. Bu sebeple Ali Naci'nin tekrar politikaya girmesinde müessir oldum. Benim ayrıca politik bir hayatım yoktur. Ali Naci, Halk Partisi'nden ayrılıp Demokrat Parti'ye girmiş.*"²⁸⁰

Dr. Ali Naci Duyduk'un CHP'den istifası 19 Ocak 1948'de gerçekleşen CHP Merkez İlçe Kongresine de sirayet etmiştir. Topallı'nın 21 Ocak 1948 tarihli günlüğünde *eski tas, eski hamam* olarak nitelendirdiği CHP Merkez İlçe Kongresi 19 Ocak 1948 Pazartesi günü toplanmıştır. Basına yansıyan haberlere göre Kongre çalışmalarını bitirdikten sonra, CHP'den istifa eden Dr. Ali Naci Duyduk'un neden istifa ettiğinin açıklanması da istenmiştir.²⁸¹ Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'den istifa ettikten sonra da Fiskobirlik Genel Başkanlığına devam etmiştir.²⁸²

2.5. Dr. Ali Naci Duyduk'un Demokrat Parti'deki Faaliyetleri

2.5.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Demokrat Parti'ye Katılması

DP, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası tecrübelerinin ardından Milli Kalkınma Partisi'nden sonra dördüncü parti olarak 7 Ocak 1946'da kurulmuştur. Kurucuları eski Başbakan Mahmut Celal Bayar, Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve daha önce Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Aydın İl Başkanlığını yapmış olan Adnan Menderes'tir.²⁸³ DP'nin kurulmasından sonra Giresun teşkilatı da 2 Mart 1946'da kurulmuştur.²⁸⁴

Bu tarihten yaklaşık 3 yıl sonra yapılacak olan Kongrede DP'nin İl Başkanlığı'na Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiştir. DP İl Kongresi, Giresun'un ilçelerinden gelen delegelerin katılımıyla 8 Ocak 1949 akşamı Kristal Gazinosu'nda yapılmıştır. Kongre 9 Ocak 1949 Pazar günü devam etmiş, çok geniş bir katılıma sahne olmuş ve müzakereler oldukça hareketli

²⁷⁸ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 221.

²⁷⁹ "C.H.P Merkez İlçe Kongresi Yapıldı Dr. Ali Naci Duyduk'un Hangi Tesanütsüzlükten Dem Vurduğu Soruldu?", **Yeşilgiresun**, No: 1018, 24 Ocak 1948, s. 1-2.

²⁸⁰ Goloğlu, **Erzurum Kongresi**, s. 185.

²⁸¹ "C.H.P Merkez İlçe Kongresi Yapıldı-Dr. Ali Naci Duyduk'un Hangi Tesanütsüzlükten Dem Vurduğu Soruldu?", **Yeşilgiresun**, No: 1018, 24 Ocak 1948, s. 1-2.

²⁸² "Dr. A. Naci Duyduk Geldi", **Yeşilgiresun**, No: 1020, 21 Şubat 1948, s. 1.

²⁸³ Nejat Gülen, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**, Kastaş Yay., İstanbul 2005, s. 21; Sinan Demirbilek, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıada**, Gülmat Matbaacılık, İstanbul 2012, s. 9

²⁸⁴ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 750.

geçmiştir. ²⁸⁵Kongre Başkanlığına ittifakla Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiş ve alkışlar arasında kürsüye gelerek teşekkürlerini bildirmiştir. Kongrede İl İdare Kurulu'nun bir yıllık çalışma raporu okunarak kabul edilmiştir. Kongrede memleket meseleleri üzerine birçok delege söz alarak görüşlerini beyan etmiştir. Bilhassa TBMM'de cereyan eden Tahtakılıç Hadisesi²⁸⁶ üzerinde müzakereler yapılmış ve Meclise telgraf çekilmesine karar verilmiştir. Kongre yeni oluşturulacak olan İl İdare Kuruluna Dr. Ali Naci Duyduk, Ali Saim Bozbağ, Mustafa Reşat Eroğlu, Bahri Eroğlu, Azmi Göksal, Fahri Ekmekçi, Emin Ergun, Hamza Aydoğan ve İsmail Uzunkaya seçilmişlerdir. Seçim sonunda yapılan görev taksiminde Dr. Ali Naci Duyduk birinci Fahri Ekmekçi ise ikinci başkanlığa getirilmiştir.²⁸⁷

Kongre bitiminden sonra DP'nin yeni İl Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun ve ilçelerinde yoğun bir mesai harcamıştır. Bu meyanda 10 Haziran 1949'da Keşap'ta DP Uğurca Ocağı'nın açılış törenine katılmıştır.²⁸⁸ Ardından 20 Haziran 1949'da Ankara'da yapılacak olan DP Büyük Kongresi'ne katılmak üzere il delegeleri ile birlikte 16 Haziran 1949'da Ankara'ya gitmiştir.²⁸⁹ 20 Haziran 1949 Pazartesi günü başlayan ve 1700 delegenin katılımıyla²⁹⁰ gerçekleşmiş olan DP Büyük Kongresi, 26 Haziran 1949 Pazar günü sona ermiştir.²⁹¹ DP Büyük Kongresi'nden sonra hususi işleri için Ankara'dan İstanbul'a geçmiş olan DP İl Başkanı ve Fiskobirlik İdare Meclisi Reisi Dr. Ali Naci Duyduk, 8 Temmuz 1949 Cuma akşamı Giresun'a geri dönmüştür.²⁹²

Dr. Ali Naci Duyduk ve beraberindekiler Giresun'a döndükten sonra Ankara'da DP Büyük Kongresi'nin almış olduğu bir kararı uygulamaya koyuldular. Bu karar, 21 Temmuz 1949 Perşembe günü yurdun her tarafında bir demokrasi mitingi yapılmasıydı. Bu kapsamda Giresun'da da büyük halk kitlesinin katıldığı bir miting yapılmıştır. Mitingde Dr. Ali Naci Duyduk, Hamza Aydoğan, Azmi Göksel ve Fahri Ekmekçi birer konuşma ile Tahtakılıç Hadisesi'ni eleştirerek demokrasi vurgusu yapmışlardır.²⁹³

²⁸⁵ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 221.

²⁸⁶ Ocak 1949 başında TBMM'de bütçe görüşmeleri yapılırken, DP Kütahya Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'a CHP'li Şeref Uluğ'un yumruk atmasıyla meydana gelen olay Türk siyasi hayatında Tahtakılıç Hadisesi olarak anılmıştır. Sadettin Şimşek, **Türk Siyasi Hayatında Ahmet Tahtakılıç**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2008, s. 64-64.

²⁸⁷ "D.P Kongresi Yapıldı", **Yeşilgiresun**, No: 1067, 15 Ocak 1949, s. 1,3.

²⁸⁸ "D.P Uğurca Ocağı Açıldı", **Kale**, No: 5, 11 Haziran 1949, s. 1.

²⁸⁹ "D.P İl İdare Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Delegeler Gitti", **Yeşilgiresun**, No: 1091, 18 Haziran 1949, s. 1.;

²⁹⁰ "DP'nin Büyük Kongresi Dün Ankara'da 1700 Delegenin İştirakiyle Toplandı", **Kale**, No: 15, 21 Haziran 1949, s. 1.

²⁹¹ "D.P Büyük Kongresi Bugün Sona Erdi", **Kale**, No: 20, 26 Haziran 1949, s. 1.

²⁹² "Dr. Ali Naci Duyduk", **Kale**, No: 33, 9 Temmuz 1949, s. 1.

²⁹³ "Demokrat Partide Dün Akşam Bir Toplantı Yapıldı", **Kale**, No: 46, 22 Temmuz 1949, s. 1.

2.5.2. Dr. Ali Naci Duyduk ve DP'nin Ocak ve Bucak Kongreleri

2.5.2.1. Osmaniye-Nizamiye Mahallesi Ocak Kongresi

Dr. Ali Naci Duyduk'un DP İl Başkanlığı sırasında mesaisinin bir kısmını Partisinin 1950 yılı Genel Seçimleri için teşkilatlanma faaliyetleri ile geçirmiştir. Bu amaçla Giresun'un ilçe, mahalle ve köylerinde birçok ocak ve bucak kongresi yapılmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, DP İl Başkanı seçildikten sonra yukarıda da belirttiğimiz üzere Keşap-Uğurca Ocağı'nın açılışını yapmıştı. Bu defa da sıra diğer ocak kongrelerinin yapılmasına gelmişti. Bu amaçla 7 Ekim 1949'da Osmaniye-Nizamiye mahalleleri ile Seldeğirmeni köyünün ocak kongreleri Parti binasında yapılmıştır.

Dr. Ali Naci Duyduk'un açılış konuşmasıyla başlayan Osmaniye-Nizamiye Ocak Kongresi, 7 Ekim 1949 Cuma günü saat 20.30'da açılmıştır. Kongrenin başkanlığını Mahir Güvençer, Kâtipliğini ise M. Ali Karataş yürütmüştür. Kongrenin dilek ve temenniler kısmında mahalle yollarının tamiri ile mahalleye genelev yapılmaması teklif edilmiştir. Daha sonra Ocak yönetiminin seçilmesine geçilmiştir. Gizli oyla yapılan seçim neticesinde Ömer Yılmaz, Talat Aktan, M. Ali Karataş, Enver Durak ve Necati Ülgen Ocak Heyeti'ne seçilmişlerdir. Ocak Heyeti de kendi aralarında yaptığı seçimle Ömer Yılmaz'ın başkan, Enver Durak'ın kâtip ve Necati Ülken'in muhasip olmasını kararlaştırmışlardır.²⁹⁴

2.5.2.2. Hacıhüseyin Mahallesi Ocak Kongresi

8 Ekim 1949 akşamı Hacıhüseyin Mahallesi Ocak Kongresi yapılmıştır. Ocak binasının yeterli gelmemesinden dolayı kongre, mahallede bulunan bir kahvede yapılmıştır. Kongre Divan Heyeti Mithat Tahmaz, İlhan Gürsoy, Temel Küçükömer ve Hasan Demirci'den oluşturulmuştur. Hacıhüseyin Mahallesi Ocak Başkanı Müfit Nefesoğlu teşkilatının bir yıllık çalışma raporunu okumuş ve oya konulan rapor ittifakla kabul edilmiştir. Kongrenin dilek ve temenniler kısmında Dr. Ali Naci Duyduk, Azmi Göksel, Mehmet Dizman ve Mustafa Çulha söz alarak işsizlik, Giresun Memleket Hastanesi ve hastanedeki doktor yetersizliğinden bahsetmişlerdir. Gizli oyla yapılan Ocak Heyeti seçiminde Müfit Nefesoğlu, Hasan Rahmi Ustaoglu, Abdullah Akçay, İbrahim Yenal ve Ali Göksel yönetime seçilmiştir. Kongre, "*Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir*" sözüyle bitirilmiştir.²⁹⁵

²⁹⁴ "Demokrat Partide Dün Akşam Osmaniye- Nizamiye Semt Ocakları ile Seldeğirmeni Ocağının Kongreleri Yapıldı.", **Kale**, No: 117, 8 Ekim 1949, s. 1.

²⁹⁵ "Demokrat Parti Hacıhüseyin Ocağı Kongresi", **Kale**, No: 118, 9 Ekim 1949, s. 1.

2.5.2.3. DP Dereli Bucak Kongresi

DP Dereli Bucak Kongresi, 15 Aralık 1949 Perşembe günü yapılmıştır. Kongre Dereli Parti binasında saat 11.00'de toplanmıştır. Kongreye Giresun'dan bir otobüs DP'li de gitmiştir. Oldukça kalabalık bir halk kitlesinin katıldığı Kongrenin birinci başkanlığına Azmi Göksel, ikinci başkanlığına Cavit Alacalıoğlu, kâtipliklerine İlhan Gürsoy ve Mithat Tahmaz getirilmiştir. Kongrede Dr. Ali Naci Duyduk ve İlhan Gürsoy da birer konuşma yapmıştır. Konuşmalarında son bir sene içinde 634 kişinin DP'ye katıldıklarını şükranla belirtmişlerdir. Dilekler bahsinde ise vatandaşların bir kısmı hartama, yol, orman ve vergi ağırlığından bahsetmişlerdir. Bilahare yapılan seçimle DP Dereli İlçe Başkanlığına Osman Kurban, İkinci Başkanlığa Muharrem Kahraman, Kâtipliğe Mahir Bayram ve Muhasipliğe ise Ahmet Bekâr'ın seçilmesiyle kongre sona ermiştir.²⁹⁶

2.5.2.4. DP'nin Kuruluş Yıldönümü Etkinliği

1950 yılının başında tüm yurttaki olduğu gibi Giresun'da da 7 Ocak Cumartesi günü Demokrat Parti'nin kuruluş yıldönümü olarak kutlanmıştır. Çünkü DP 7 Ocak 1946'da kurulmuştu. Giresun'da da 7 Ocak 1950 tarihinde DP İl Başkanlığında saat 22.00'ye kadar kutlama yapılmıştır. Kutlamada bir konuşma yapan DP İl Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, çalışmak ve eğlenmek için çok günlerin bulunduğunu, bu akşam için bu kadarla iktifa edilmesinin rica etmiş ve toplantıda bulunanlar neşe içinde dağılmışlardır.²⁹⁷

2.5.3. Dr. Ali Naci Duyduk ve Trabzon DP İl Kongresi

Dr. Ali Naci Duyduk, İl Başkanı sıfatıyla sadece kendi ilinin teşkilatlanma faaliyetlerine değil Ordu ve Trabzon gibi Giresun'a komşu illerin Parti kongrelerine de katılmıştır. Bu amaçla ilk olarak 9 Mart 1950 Perşembe akşamı vapurla Trabzon'a gitmiştir.²⁹⁸ Çünkü Trabzon'da 11-12 Mart 1950 tarihlerinde DP Trabzon İl Kongresi yapılacaktı. Bütün delegelerin ve kalabalık kitlenin hazır bulunmuş olduğu Trabzon DP İl Kongresi'ne Dr. Ali Naci Duyduk başkanlık etmiştir. Dayanışma içinde geçen kongrede muhtelif hatipler mühim konuşmalar yapmışlardır. Kongreye DP Milletvekili ve Genel İdare Kurulu Üyesi Refik Koraltan da katılmıştır. Müteakiben yapılan İl İdare Kuruluna seçiminde

²⁹⁶ "D. Parti Dereli Bucak Kongresi", **Kale**, No: 185, 16 Aralık 1949, s. 1.

²⁹⁷ "Demokrat Partinin Kuruluş Yıldönümü Cumartesi Akşamı Törenle Kutlandı", **Kale**, No: 204, 9 Ocak 1950, s. 1.

²⁹⁸ "Dr. A. Naci Duyduk", **Kale**, No: 256, 10 Mart 1950, s. 1.

Hasbi Pirselimoglu, Sami Dedeoglu, Abdullah Sofuoğlu, Ahmet Karanis, Abdullah Kazancı, Zihni Can, Rıza Egemen, Hasbi Serdar ve Süleyman Şatır seçilmişlerdir.²⁹⁹

2.5.4. Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresun DP İl Kongresi

Dr. Ali Naci Duyduk, 8 Ocak 1949 tarihinde DP İl Başkanlığı'na seçilmişti. İl Başkanlığı sırasındaki bir yıllık faaliyetlerini ve yaklaşan 1950 Genel Seçimleri sebebiyle Partisinin İl Kongresini yapacaktı. DP Giresun İl Kongresi 21 Mart 1950 Salı günü toplanmıştır. Öğleden sonra başlayan Kongre, Yahya Güvendi'nin açılış konuşmasıyla başlamıştır. Kongreye Dp İçel Milletvekili ve Genel İdare Kurulu Üyesi Refik Koraltan da katılmıştır. Kongre sonunda Dr. Ali Naci Duyduk yeniden İl Başkanlığı'na seçilmiştir. Yeni İl yönetimi ise Fahri Ekmekçi, Dr. Mahir Güvençer, M. Reşit Nefesoğlu, Ali Saim Bozbağ, Nuri Akgüre, Azmi Göksel, Hamza Aydoğan ve Mithat Tahmaz'dan oluşurken; Haysiyet Divanı'na ise Cavit Alacalıoğlu, Zekai Akbulut, Hüsnü Tarım, İsmail Uzunkaya ve Bilal Keçeci seçilmişlerdir. DP'nin Büyük Kongre delegeliğine de Dr. Ali Naci Duyduk, Azmi Göksel, Ali Kemal Öztürk, Dr. Mahir Güvençer, Temel Çıtır, Tahsin Habipoğlu, Mehmet Çolak, Adnan Tüfekçioğlu, Fahri Ekmekçi, Yahya Güvendi ve Ziya Kademoğlu seçilmiştir. Kongre sonunda delegeler ve katılımcılar *Hâkimiyet kayıtsız, şartsız milletindir* sözünü üç kere tekrar ederek dağılmışlardır.³⁰⁰ 21 Mart 1950'de İl Kongresini tamamlayan DP seçim çalışmalarına hız vermiştir.³⁰¹

2.5.5. Dr. Ali Naci Duyduk ve DP Ordu İl Kongresi

Dr. Ali Naci Duyduk'un katıldığı bir başka İl Kongresi de Ordu DP İl Kongresi'dir. 22 Mart 1950 Perşembe günü saat 14.30'da başlayan Kongrenin Birinci Başkanlığına DP Trabzon İl Başkanı Başkanlığa Hasbi Pirselimoglu ve İkinci Başkanlığa Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiştir. Yıllık çalışma raporu hakkında yapılan müzakerelerden sonra Refik Koraltan bir konuşma yapmıştır. Refik Koraltan'ın konuşmasının ardından kongre sona ermiştir.³⁰²

2.5.6. DP Espiye Ocağı'nın Açılışı

1950 yılı Mart ayı Dr. Ali Naci Duyduk için oldukça yoğun geçtiği basına yansıyan haberlerden net olarak anlaşılmaktadır. Yeniden il başkanı seçildikten sonra Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'un ilçelerindeki teşkilatlanma faaliyetlerini hızlandırmıştır. Bu amaçla başkanlığındaki bir heyet, Tirebolu'ya bağlı Espiye Bucağı'ndaki açılış töreninde bulunmak

²⁹⁹ "Trabzon'da Demokrat Parti Kongresi", **Kale**, No: 259, 14 Mart 1950, s. 1.

³⁰⁰ "Demokrat Parti İl Kongresi Dün Akşam Sona Erdi", **Kale**, No: 266, 22 Mart 1950, s. 1.

³⁰¹ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 221.

³⁰² "Demokrat Parti Ordu İl Kongresi Yapıldı.", **Kale**, No: 267, 23 Mart 1950, s. 1.

üzere 27 Mart 1950 Pazartesi sabahı otobüsle Espiye'ye gitmiştir.³⁰³ Oldukça geniş bir halk kitlesinin katıldığı ocak açılışında Dr. Ali Naci Duyduk'un yanı sıra Ziya Kademoğlu, Yahya Güvendi ve Tahsin Demiralp Espiye'de birer konuşma yapmışlardır.³⁰⁴

2.5.7. DP Keşap Mitingi

Dr. Ali Naci Duyduk, Espiye'deki ocak açılışından sonra 29 Mart 1950 Çarşamba günü Keşap'a gitmiştir. Keşap'ta yerel yönetim tarafından kendilerine Adliye binası yanındaki meydanlık toplantı yeri olarak gösterilmiş ve ancak iki saatlik izin verilmiştir. Meydanda toplanan halk Dr. Ali Naci Duyduk ve Tahsin Demiralp'in konuşmalarını dinlemiştir. Bu konuşma esnasında ilginç bir olay zuhur etmiştir. Dinleyiciler arasında bulunan bir köylü kadın konuşmak istediğini bildirmiş ve mikrofonun başına geçerek köylünün çektiği sıkıntıları anlatmıştır. Bu olaydan sonra bir müddet daha konuşmalarına devam eden DP'liler halka izahat verdikten sonra mitingi sonlandırmışlardır.³⁰⁵

2.5.8. DP Piraziz Mitingi

Keşap mitinginden sonra Dr. Ali Naci Duyduk'un bir sonraki durağı ise Piraziz'di. Burada 30 Mart 1950 Perşembe günü Ordu'dan da gelen DP'lilerle birlikte bir miting yapılmıştır. Miting sırasında halkın arasındaki bazı CHP'liler, "Sizin söyledikleriniz yalandır, inanmıyoruz." diye bağırılmışlardır. Bunun üzerine miting alanında kısa süreli bir kargaşa yaşanmıştır. Bu sırada Ordu'dan mitinge gelen *meşhur Demokratçı* Feyzi Boztepe, ilgili şahsı "ben seni tanıyorum" diyerek tehdit etmiştir. Daha sonra Dr. Ali Naci Duyduk ve Dr. Mahir Güvenç mikrofon başına gelerek ortamı yumuşatmışlardır. *Yeşilgiresun* gazetesinin haberine göre zaten etraflarında çok az kişi kalmış olan Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer demokratlar "Sen bu yaylaları yaylıyamazsın" türküsünü söyleyerek arabalarına binip Piraziz'den ayrılmışlardır.³⁰⁶

2.5.9. DP'nin Yolağzı Mitingi ve CHP'lilerle Yaşanan Gerginlik

Giresun Demokrat Parti teşkilatının Piraziz'den sonraki durağı Yolağzı'ydı. Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer DP'liler, 1 Nisan 1950 Cumartesi günü seçim çalışmaları için Yolağzı mevkiine gelmişlerdir. Burada da daha önce Keşap ve Piraziz'deki gibi karşı karşıya gelen DP ve CHP'liler arasındaki husumet tekrar zuhur etmiştir. Bu tür gerginliklerin sebebi aslında her

³⁰³ "D. Parti Espiye Bucağı Bugün Açılıyor", **Kale**, No: 270, 27 Mart 1950, s. 1.

³⁰⁴ "Dün Espiye Partililerin Savaş Meydanı Oldu", **Kale**, No: 271, 28 Mart 1950, s. 1.

³⁰⁵ "Demokrat Partililerin Keşap'ta Yaptığı Toplantı", **Kale**, No: 273, 30 Mart 1950, s. 1.

³⁰⁶ "Sen Bu Yaylaları Yaylıyamazsın, D. Partililer Piraziz'de Ne Yapacağını Şaşırdı", **Yeşilgiresun**, No: 1131, 1 Nisan 1950, s. 1.

iki partinin aynı gün ve aynı saatte miting yapmasından kaynaklanmaktaydı. Yolağzı'nda da her iki parti bu yüzden karşılaşmışlardı. DP taraftarı *Kale* gazetesine göre bu tür karşılaşmalarda miting alanı *adeta savaş alanına* dönüşüyordu. Yolağzı'nda da önce CHP'den Mustafa Şentürk ve Salih Gürkan birer konuşma yaptıktan sonra zaten sayıca az olan CHP'liler Meydanı terk etmişlerdir. CHP'lilerin dağılmasından sonra ortam yumuşamaya başlamış ve DP İl Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Mithat Tahmaz ve Tahsin Demiralp ile birlikte birer konuşma yaparak seçim çalışmalarını tamamlamışlardır.³⁰⁷

2.5.10. Dr. Ali Naci Duyduk'un DP'den Milletvekilli Adaylığı Dönemi ve Seçim Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, DP İl Başkanlığı sırasında seçim çalışmalarına devam ederken 9 Nisan 1950'de yapılan yoklama sonucunda milletvekili aday adayı oldu. Bu tarihte yapılan seçim yoklamasına göre DP'nin diğer adayları ise Giresun merkezden Ahmet Hamdi Bozbağ, Arif Hikmet Pamukoğlu, Tirebolu'dan Hasan Tahsin İnanç, Alucra'dan Doğan Köymen, Görele'den Hayrettin Erkmen, Keşap'tan Mazhar Şener'dir. CHP Giresun Milletvekili adayları ise Galip Zaimoğlu, Musa Kazım Okay, Eşref Dizdar, Hasan Ali Yücel, Tefvik Ekmen ve Ahmet Tirali'dir.³⁰⁸ Osman Fikret Topallı da bağımsız olarak adaylığını koymuştur.³⁰⁹

Dr. Ali Naci Duyduk, milletvekili aday adayı olduktan sonra yoğun bir şekilde seçim çalışmalarına devam etmiştir. Gazete haberlerine yansıyan seçim çalışmaları daha çok ilçelerde pazar kurulan günlere denk getirilmiştir. Çünkü pazar kurulan günlerde ilçe merkezleri daha kalabalık olmaktaydı. Bu amaçla 11 Nisan 1950 Salı günü Duroğlu pazarına gitmişlerdir. Duroğlu pazarında yapılan seçim faaliyetlerinde Dr. Ali Naci Duyduk'un ardından Azmi Göksel, Arif Hikmet Pamukoğlu, Tahsin Demiralp ve İlhan Gürsoy da birer konuşma yapmışlardır.³¹⁰ Dr. Ali Naci Duyduk, Arif Hikmet Pamukoğlu ve diğer DP'liler, 17 Nisan Pazartesi günü Espiye'de; 18 Nisan Salı günü Görele'de; 19 Nisan'da Eynesil'de üç gün süren bir seçim faaliyeti yürüttükten sonra Giresun'a dönmüşlerdir.³¹¹

Dr. Ali Naci Duyduk, programı gereği 21 Nisan 1950 Cuma günü Tirebolu'ya gitmiştir. Çünkü Tirebolu'da Camiyanı olarak anılan pazar Cuma günleri kurulmaktaydı.

³⁰⁷ "Bugün Yolağzı'ndaki Parti Mücadelesi", **Kale**, No: 275, 1 Nisan 1950, s. 1.

³⁰⁸ "Parti Adayları Dün Belli Oldu.", **Kale**, No: 282, 10 Nisan 1950, s. 1.; Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 927-928 ; "Demokrat Parti Adayları", **Yeşilgiresun**, No: 1133, 15 Nisan 1950, s. 1.

³⁰⁹ "Osman Fikret Topallı Müstakil Olarak Adaylığını Koydu", **Kale**, No: 284, 12 Nisan 1950, s. 1; Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 928.

³¹⁰ "Demokratların Duroğlundaki Toplantısı", **Kale**, No: 284, 12 Nisan 1950, s. 1.

³¹¹ "Demokrat Partililerin Gezisi", **Kale**, No: 290, 19 Nisan 1950, s. 1; "Demokrat Partililer Dün Akşam Eynesil'den Şehrimize Döndüler", **Kale**, No: 291, 20 Nisan 1950, s. 1.

Burada halka bir hitap eden Dr. Ali Naci Duyduk'un ardından sırasıyla Hayrettin Erkmen, Doğan Köymen, Mazhar Şener, Arif Hikmet Pamukoğlu ve İl İdare Kurulu'ndan Azmi Göksel birer konuşma yapmışlardır. DP kafilesi, ertesi 22 Nisan 1950 Cumartesi günü ise Bulancak'a gitmiştir. Bulancak'tan DP'li bir grup, Dr. Ali Naci Duyduk ve beraberindekileri Eriklimanı'nda karşılaşmışlardır.³¹²

Dr. Ali Naci Duyduk, 24 Nisan 1950 Pazartesi günü akşamı saat 21.00'de DP Gemilerçekeği Ocağı'nın açılışına katılmıştır. DP İl Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, açılışı bizzat kendisi yapmış ve kurdeleyi keserek bir konuşma yapmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'tan hemen sonra Azmi Göksel konuşmuş ve bir müddet eğlenildikten sonra tören sona ermiştir.³¹³ İki gün sonra Dr. Ali Naci Duyduk, 26 Nisan 1950 Çarşamba günü Boztekke köyünde yapılan toplantıya katılmış ve Arif Hikmet Pamukoğlu ile birlikte birer konuşma yapmıştır. Aynı gün Keşap'ta yapılan bir toplantıya da katılan Dr. Ali Naci Duyduk, 27 Nisan 1950 Perşembe günü DP'li kafiyle birlikte Dereli'ye gitmiştir.³¹⁴

Dereli'de seçim çalışmalarını tamamlayan Dr. Ali Naci Duyduk, 28 Nisan 1950 Cuma günü Arif Hikmet Pamukoğlu ile birlikte Lapa Köyü'ne gitmişlerdir. DP taraftarı *Kale* gazetesinin haberine göre köyde halkın DP'ye halkın alakası yüksek iken CHP'ye olan ilginin gün geçtikçe azaldığı belirtilmiştir.³¹⁵ Dr. Ali Naci Duyduk gibi DP'nin diğer milletvekili adayları da seçim faaliyetlerine hız vermiş ve köy köy gezerek çalışmalarını sürdürmüştür. Doğan Köymen, Alucra ve Şebinkarahisar'da; Hayrettin Erkmen, Görele'de; Tahsin İnanç, Tirebolu'da; Mazhar Şener, Yolağzı ve Karabulduk'ta; Hamdi Bozbağ, Bulancak ve Bozat Köyü'nde; Dr. Ali Naci Duyduk ve Arif Hikmet Pamukoğlu ise 1 Mayıs 1950 Pazartesi günü Yavuzkema Köyü'nde halka temas etmişlerdir.³¹⁶

DP adayları Giresun'un ilçelerinde seçim faaliyetlerini yaptıktan sonra 2 Mayıs 1950 Salı günü Giresun'da bir araya gelmişler ve Görele'ye gitmek için hazırlanmışlardır. DP'liler bir cip, bir taksi ve bir otobüsle Görele'ye giderek bir miting düzenlemişlerdir. Görele'de bütün DP adaylarının konuşması plânlanmıştır.³¹⁷ Miting Görele DP İlçe Başkanı Mustafa Sağlam'ın konuşmasıyla başlamıştır. Bütün adaylar konuşmalarını bitirdikten sonra

³¹² "Demokrat Partililer Dün Camiyayı Pazarında Bir Toplantı Yaptılar", "D.P Kafilesi Bugün de Bulancak'a Gittiler.", **Kale**, No: 293, 22 Nisan 1950, s. 1.

³¹³ "Demokrat Parti Gemilerçekeği Ocağı Açıldı", **Kale**, No: 295, 25 Nisan 1950, s. 1.

³¹⁴ "Demokrat Parti Propaganda Gezisi, Dün Keşap ve Boztekke'de Birer Toplantı Yapıldı, Bugün Dereli'ye Gittiler.", **Kale**, No: 297, 27 Nisan 1950, s. 1.

³¹⁵ "Lapa köyünde Halk Partililer Lapa köyünde Konuşmaya Adam Bulamadılar", **Kale**, No: 300, 1 Mayıs 1950, s. 1.

³¹⁶ "Halkımızın D. Parti'ye Büyük Sevgisi, Köyleri Dolaşan Adaylar Büyük Sevgi İle Karşılaşıyorlar", **Kale**, No: 300, 1 Mayıs 1950, s. 1.

³¹⁷ "Demokrat Partililer Muazzam Bir Kafile Halinde Görele'ye Gittiler.", **Kale**, No: 301, 2 Mayıs 1950, s. 1.

Görel'e'den saat 14.00'te Tirebolu'ya gitmişlerdir. Görel'e'nin aksine Tirebolu'da zaman darlığı sebebiyle adayların hepsi konuşamamış, sadece Dr. Ali Naci Duyduk ve Arif Hikmet Pamukoğlu, birer konuşma yapmışlardır. DP kafilesinin bir kısmı Keşap'ta konuşma yapmak üzere Giresun'a geri dönmüş ve diğer kısmı ise Tirebolu'dan Eynesil'e gitmek üzere ayrılmışlardır.³¹⁸ DP milletvekili adaylarından Dr. Ali Naci Duyduk ve Arif Hikmet Pamukoğlu 3 Mayıs 1950 Çarşamba günü Keşap'a gitmişler ve aynı gün Hamdi Bozbağ, Adnan Tüfekçioğlu ve Mazhar Şener ise Eynesil'de faaliyet göstermiştir. Eynesil'de faaliyet gösteren milletvekili adayları Keşap'a giderek diğer kafiye ile buluşmuştur. Keşap'ta Dr. Ali Naci Duyduk, Arif Hikmet Pamukoğlu ve Mazhar Şener birer konuşma yaptıktan sonra Giresun'a dönmüşlerdir.³¹⁹

2.5.11. DP'nin Giresun Mitingi

Giresun'da DP teşkilatı Cumhuriyet Meydanı'nda ilk seçim toplantısını 8 Mayıs 1950 Pazartesi günü yapmıştır. Bu toplantı saat 12.00'de Dr. Ali Naci Duyduk'un konuşmasıyla başlamıştır.³²⁰ DP binası önünde toplanmış olan halk, ellerindeki bayrak ve pankartlarla Gazi Caddesi'nden geçerek Cumhuriyet Meydanı'na geçmişlerdir. Giresun'un merkez köylerinden de kamyonlarla miting alanına gelen halk meydanı hıncahınç doldurmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk'un açılış konuşmasının ardından sırasıyla Adnan Tüfekçioğlu, Hayrettin Erkmen, Hamdi Bozbağ, Tahsin İnanç, Mazhar Şener, Arif Doğan Köymen ve Arif Hikmet Pamukoğlu birer konuşma yapmışlardır. Adayların konuşmaları tezahüratlarla "*Bravo, yaşa, Sağol*" sesleri ile sık sık kesilmiştir. Adeta bayram havası içinde geçen miting, saat 14.00'te DP İl İdare Kurulu Üyesi Mithat Tahmaz'ın *Maya ve Unutma Ey Köylü* adlı şiirlerinin okumasının ardından alkışlarla sona ermiştir. *Kale* gazetesine göre bu miting *Halk Partisinin Giresun'da ve dolayısıyla bütün memlekette çökmüş olduğunun* göstergesiydi.³²¹

2.5.12. 14 Mayıs 1950 Seçimleri ve Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekili Seçilmesi

Türk siyasal yaşamının en önemli olaylarından birisi olan ve CHP ile DP arasında kıyasıya bir propaganda sürecinin ardından 14 Mayıs 1950 Pazar günü yapılmış olan genel seçim, bütün yurttaki olduğu gibi Giresun'da da büyük bir heyecan içinde geçmiştir. Kayıtlı seçmenlerin %89,3'ünün oy kullanmış olduğu 1950 Milletvekili Genel seçimlerinde DP

³¹⁸ "D. Partililerin Görel'e Gezisi", *Kale*, No: 302, 3 Mayıs 1950, s. 1.

³¹⁹ "Demokrat Partililerin Eynesil ve Keşap Konuşmaları", *Kale*, No: 303, 4 Mayıs 1950, s. 1.

³²⁰ "Demokrat Partinin Cumhuriyet Alanındaki Toplantısı- Binlerce Vatandaş Toplantıya İştirak Etti.", *Kale*, No: 306, 8 Mayıs 1950, s. 1.

³²¹ "Demokrat Partinin Cumhuriyet Alanındaki Muazzam Toplantısı-Yaşasın Demokratlar Ve Alkış Sesleri Etrafı Çınlıyordu", *Kale*, No: 307, 9 Mayıs 1950, s. 1.

%55,2, CHP % 39,6 ve Millet Partisi % 4,6 oranında oy almıştır. Bu sonuçlara göre DP 416, CHP 69 ve Millet Partisi 1 milletvekilliği elde ederken bir aday da bağımsız olarak seçilmiştir.³²² 1950 Genel Seçimlerinde Giresun'da 104.585 kişi oy kullanmıştır. Giresun'da seçimlere katılım oranı % 86,4'tür. Bu rakam Türkiye ortalamasının biraz altındadır. Giresun'da kullanılan oyların partilere göre dağılımı; CHP 37.417 (%37,6), DP 62.026 (%62,4)'dır.³²³ Seçim sonucunda CHP adayları Eşref Dizdar, Tevfik Ekmen, galip Zaimoğlu, Ahmet Tirali, İsmail Sabuncu, Musa Kazım Okay, Hasan Ali Yücel ve Şevket Erdoğan meclis dışında kalmış³²⁴ ve tüm milletvekilliklerini DP adayları kazanmıştır. DP adayı olarak Giresun'dan seçilen milletvekillerinin aldığı oy oranına göre sıralanması şöyledir. Yüksek Maden Mühendisi Hamdi Bozbağ, Doçent Arif Hikmet Pamukoğlu, İktisat Doktoru Hayrettin Erkmen, Hasan Tahsin İnanç, Maliye Müfettişi Mazhar Şener, Tüccar Adnan Tüfekçioğlu, Dr. Ali Naci Duyduk ve Matbaacı Doğan Köymen'dir. Dr. Ali Naci Duyduk'un da aralarında bulunduğu yeni milletvekilleri, 17 Mayıs 1950 Çarşamba günü Giresun İl Seçim Kurulu Başkanı Esirettin Akşit'ten mazbatalarını almışlar³²⁵ ve 18 Mayıs 1950 Perşembe sabahı 8.30'da Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı'nda 5 dakika saygı duruşunda bulunmuşlar, ardından kurban kesmişlerdir. Saat 9.00'da kalabalık bir halk kitlesi tarafından uğurlanarak, kara yolu ile Giresun'dan Ankara'ya uğurlanmışlardır.³²⁶

Bu ayrılışı ve esnasındaki gelişmeleri Erhan Şansal Dikmen anılarında şöyle anlatmaktadır:

“DP milletvekilleri toplu halde Ankara'ya gidiyorlardı. Yolları Bulancak'taki bizim evin önünden geçiyordu. Otomobil konvoylarını görüyorduk. Millet evlerden alkışlarla çıkıyor, sokaklara inip el sallıyordu. Semerci komşumuzun dul kızı, zaman zaman bizimkiler tarafından iaşesi sağlanan Fadime abla da sokağa çıkmıştı. Fadime abla DP milletvekillerini taşıyan konvoyun önüne atıldı, kucaklıyor, kurtardınız bizi diye bağırıyor, DP milletvekillerine sarılıyor, arabaların camlarını

³²²<http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> (22/11/2018).

³²³<http://rapory.tuik.gov.tr/22-11-2018-15:28:07-61339096611312957981870709770.html?> (22/11/2018)

³²⁴Gülşen, “Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam(1945-1960)”, s. 227.

³²⁵Öztürk, **Parlamento Tarihi VII**, s. 416; **Belgelerle Osmanlıdan Cumhuriyete Giresun** (Ed. Cevat Ekici, Gazanfer İltar, Mehmet Fatsa), Giresun Belediyesi Yay, Giresun 2008, s. 90.

³²⁶ “Demokrat Parti Milletvekilleri Bu Sabah Karayoluyla Ankara'ya Gittiler Ve Cumartesi Günü Ankara'da Grup Toplantısında Hazır Bulunacaklar”, **Kale**, No: 315, 18 Mayıs 1950, s. 1.

öpiyordu. Çok doğal bir tepkiydi bu, onlar açısından DP umuttu, kılıktan uzaklaşmaktı.”³²⁷

Dr. Ali Naci Duyduk’un milletvekili seçilmesi üzerine, DP Giresun İl Başkanlığı’na 18 Haziran 1950 Pazar günü yapılan seçim neticesinde Fahri Ekmekçi seçilmiştir. İkinci Başkan ise Dr. Mahir Güvençer olmuştur.³²⁸

³²⁷ Şansal Dikmen, **Fırtınalı Denizin Kıyısında**, Şansal Dikmen Kitabı, Söyleşi: Derviş Aydın Akkoç, Ayrıntı Yay, 2. Basım, İstanbul, 2014, s. 27.

³²⁸ “Fahri Ekmekçi D. Parti Başkanı Oldu”, **Kale**, No: 342, 19 Haziran 1950, s. 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN TBMM'DEKİ FAALİYETLERİ (1950-1960)

3.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Milletvekilliğine İtiraz Edilmesi

Giresun'dan karayolu ile Ankara'ya gelen Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer Giresun milletvekilleri 20 Mayıs 1950 Cumartesi günü toplanan TBMM'de DP Grubu'na yer almışlardır.³²⁹ TBMM'de faaliyetlerine başlayan Dr. Ali Naci Duyduk'un milletvekilliğine, 20 Mayıs 1950'de Trabzon'da bulunan Tirebolulu Hüseyin Dikmen ile İstanbul'dan İbrahim Aydın tarafından itiraz edilmiştir. Tirebolulu Hüseyin Dikmen ile İbrahim Aydın'ın Yüksek Seçim Kurulu'na itiraz gerekçesi ise Dr. Ali Naci Duyduk'un İstiklal Savaşı'na katılmadığı, 1928 yılına kadar yabancı ülkelerde bulunduğu, Atatürk ilkelerine karşı geldiği ve askerlik yapmadığı için milletvekili seçilme yeterliliği bulunmadığıydı.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı M. Akyürek ile 6 üyeden oluşan Kurul Hüseyin Dikmen'in itiraz dilekçesini hemen ertesi günü gündemine alarak karar bağlamıştır. YSK kararına göre, kimlerin milletvekili seçilemeyeceğini Anayasa'nın 12. maddesiyle 5545 Sayılı Milletvekili Kanununun 33. ve 34. maddeleri çerçevesinde belirlenmiştir. Kaldı ki askerliğini yapmayanların milletvekili seçilemeyeceklerine dair kanun ve mevzuatta bir madde bulunmamaktadır ve bu nedenle Dr. Ali Naci Duyduk'un, milletvekili seçilmesinde kanuni bir engel görmemiştir. YSK aynı zamanda Dr. Ali Naci Duyduk'un askerlik durumunun incelenmesi gereği de duymamıştır. YSK 21 Mayıs'ta oybirliğiyle aldığı bu kararı 28 Mayıs 1950'de TBMM Başkanlığına göndermiştir.

YSK'nın gönderdiği tutanağı inceleyen TBMM Tutanakları İnceleme Komisyonu tarafından da uygun bulunması üzerine 28 Haziran 1950'de TBMM Genel Kurulunda oylamaya sunulduktan sonra Dr. Ali Naci Duyduk'un milletvekilliğini onaylamıştır.³³⁰

3.2. Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'deki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'nin IX. Döneminde Tarım Komisyonu'nda çalışmıştır. Gıda, Tarım ve İskân Bankası kurulması için geçici komisyonlarda görev almıştır.³³¹ 1954'te

³²⁹“İktidar Demokrat Partiye Geçti. C.H.P İlimizde Seçimi Kazanamadı”, **Yeşilgiresun**, No: 1139, 20 Mayıs 1950, s. 1; Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 937-938.

³³⁰ **TBMM Tutanak Dergisi**, Dönem IX, cilt I, 14. Birleşim, 28 Haziran 1950, s. 305 ve ekleri; Kazım Öztürk, bu tarihi sehven 28 Mayıs 1950 olarak vermektedir. Öztürk, **Parlamento Tarihi**, VII, s. 416.

³³¹Öztürk, **Parlamento Tarihi**, VII, s. 416.

Aydın Milletvekili Zühtü Uray ve Kütahya Milletvekili Süleyman Sururi Nasuhoğlu ile birlikte Maliye Encümeni Tasnif Heyeti'yle Ziraat Encümeninde yer almıştır.³³²

Dr. Ali Naci Duyduk, 16 Kasım 1955'te TBMM'de 227 oyla Ziraat Encümenliği'nde yer almış³³³ ve 11 Kasım 1956'da da Ziraat Encümeni azalığına yeniden seçilmiştir.³³⁴ 1957 Milletvekili seçimlerinde 55.493 oy alarak üçüncü kez Giresun'dan milletvekili seçilmiştir. Bu dönemde Birinci Yasama yılında Nafia, İkinci ve Üçüncü Yasama yıllarında ise Meclis Hesapların Tetkiki ile Münakalat Encümenlerinde görev almıştır.³³⁵

Dr. Ali Naci Duyduk, 9, 10 ve 11. Dönemi kapsayan 10 yıllık milletvekilliği döneminde TBMM Genel Kurulunda sadece 6 defa söz almıştır.³³⁶ Bu konuşmalarının hepsini 9. Dönemde gerçekleştirmiştir. TBMM'deki ilk konuşması, 26 Şubat 1951 tarihindeki 52. Birleşimin 3. Oturumundadır. Buradaki konuşması kancalı kurt hastalığı hakkında Sağlık Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'dan bilgi istemesidir. İkinci konuşması ise 26 Şubat 1951 tarihindeki 52. Birleşimin 5. Oturumundadır. Bu oturumda Tarım Bakanlığı, Toprak ve İskân İşleri, Devlet Üretme Çiftlikleri ve Orman Genel Müdürlüklerinin 1951 yılı bütçe görüşmeleri sırasında Giresun fıındığı ve ona alternatif ürünlerden bahsetmiştir. Toprak ve iklim şartlarına göre en verimli bitkilerin tayini; fındık hastalıklarının teşhis ve mücadele usullerinin tayin ve tespiti; fındık dikiminin ve bakımının ıslahı, mısır ziraatının ıslahı, tohum ve gübre temini; fındık harman makinesinin ıslahı; üreticinin faizcilerden kurtarılması, ormanların ıslahı gibi sorunlara değinmiştir.

3. konuşması 27 Şubat 1951 tarihli 53. Birleşimin 1. oturumundadır. Ali Naci Duyduk, konuşmasında İstanbul milletvekili Ahmet Hamdi Başar'ın ormancılıkla ilgili açıklamalarına cevap vermiş, köylünün orman sorunları meselesini ele almıştır. 4. Konuşması, 27 Şubat 1951 tarihli 53. Birleşimin 2. Oturumundadır. Buradaki konuşması Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Demiryolları ve Limanları, Devlet Hava yolları Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüklerinin 1951 yılı bütçe görüşmeleri sırasında yapılmıştır. Konuşmasında fıındığın

³³² **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Dönem: 10, İnikat: 3, Cilt: 3, İctima: s. 42, 45. 24.V.1954.

³³³ **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Dönem: 10, İnikat: 2, Cilt: 8, İctima: 2, s. 32. 16. XI. 1955.

³³⁴ **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Dönem: 10, İnikat: 2, Cilt: 14, İctima: 3, s. 22. 12. XI. 1956.

³³⁵ Arslan-Tarakçı, **Türk Parlamento Tarihi**, s. 423; **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Devre: 11, İctima: 1, Cilt: 1, İnikat: 5, 22.11.1957, s. 36; **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Devre: 11, İctima: 2, Cilt: 5, İnikat: 2, 14.11.1958, s. 42; Zühtü Arslan, **Türk Parlamento Tarihi**, **TBMM XI. Dönem (1957-1960) Yasama Faaliyetleri**, TBMM Yay., Ankara 2013, s. 477, 493, 495, 512, 514.

³³⁶ Öztürk, **Parlamento Tarihi**, VII, s. 416. Duyduk'un konuşmaları için Bkz: **TBMM Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı:1, Birleşim: 52, Oturum: 3, 5., Cilt: 5, 26. II. 1951, s. 941, 997; **T.B.M.M Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı: 1, Birleşim: 53, Oturum: 1-2 Cilt: 5, 27. II. 1951, s. 1038-1039, 1052, 1053, 1092; **T.B.M.M. Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı: 1, Birleşim: 90, Cilt: 8, Oturum: 1, 15. VI. 1951, s. 242-243; **T.B.M.M Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı: 2, Birleşim: 42, Cilt: 13, Oturum: 2, s. 396-397, 20. II. 1952.

deniz yoluyla İstanbul'a nakli esnasında zarar uğratıldığını, fındık ihraç mevsiminde on beş günde bir, diğer zamanlarda da ayda bir olmak üzere Giresun'dan İstanbul'a vapur tahsis edilmesi temennisinde bulunmuştur. Ancak ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek'ten olumsuz yanıt almıştır.

Ali Naci Duyduk'un 5. konuşması 15 Haziran 1951 tarihli 90. Birleşimin 1. Oturumudur. Dr. Ali Naci Duyduk, bir önceki konuşmasındaki meseleyi tekrar gündeme getirmiş, fındık ihraç mevsiminin yaklaşmakta olduğunu, Ulaştırma Bakanının iskele ve fındık meselesini halletmesi gerektiğini yinelemiştir. İstanbul'a fındık nakli için masrafin bir hayli fazla olduğunu ve üreticinin zarar ettiğini, Avrupa'daki alıcılara mahcup olunduğunu da ayrıca vurgulamıştır. Bakanın, Ali Naci Duyduk'un, konuşmasında da belirttiği bu meseleyi halledeceği sözü vermesi üzerine Dr. Ali Naci Duyduk tatmin olduğunu belirtmiştir.

Ali Naci Duyduk'un 6. konuşması 20 Şubat 1952 tarihli 42. Birleşimin 2. Oturumunda yapılmıştır. Konuşma, 1952 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Komisyonu Raporu hakkındadır. Konuşmasında mevcut bütçenin verimsiz inşaat işlerine, lükse, gösterişe ve israfa sarfedildiğini belirtmiştir.

3.2.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'de Katıldığı Oylamalar

Dr. Ali Naci Duyduk, 1950-1960 yılları 5 kere kurulmuş olan Menderes hükümetlerine güven oylamasında olumlu yönde oy kullanmıştır.³³⁷ Dr. Ali Naci Duyduk'un 1950-1960 yılları arasında TBMM'de katıldığı oylamalarda verdiği kabul ve ret oyları aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.³³⁸

Yıllar	Kabul Oyu	Ret Oyu	Katılmadığı Oylama
1951	77	-	22
1952	90	-	9
1953	119	-	19
1954	100	1	37
1955	109	-	17

³³⁷ Neziroğlu-Yılmaz, **Genel Kurul Görüşmeleri**, II, s. 747, 907, 909, 918, 997-998, 1008, 1078, 1080, 1086, 1188, 1190, 1198, 1294, 1296; Öztürk, **Türk Parlamento Tarihi IX. Dönem**, s. 939, 1032-1033.

³³⁸ Tablo, **TBMM Tutanak Dergisi** ile **TBMM Zabıt Ceridelerinden** taranarak tarafımızca hazırlanmıştır.

1956	114	1	69
1957	111	-	21
1958	56	-	27
1959	58	-	48
1960	69	-	10

Tablo 3: Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'de Katıldığı Oylamalar

Dr. Ali Naci Duyduk'un TBMM'de sunduğu kanun teklifleri şunlardır: 1952 yılında Antalya Milletvekili Burhanettin Onat ve 122 milletvekili'nin Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu,³³⁹ 1953 yılında Giresun Milletvekili Mazhar Şener ve 6 milletvekili'nin (Dr. Ali Naci Duyduk, Doğan Köymen, Adnan Tüfekçioğlu, Hamdi Bozbağ, Tahsin İnanç ve Hayrettin Erkmén)'nin Çay Kanunuyla ilgili ek kanun teklifi,³⁴⁰ 1955'te yılında Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçioğlu ve 28 arkadaşının KTÜ'nün Kuruluşu Hakkında Kanun teklifi.³⁴¹

3.2.2. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1950 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, milletvekili seçildikten sonra sık sık Giresun'a gelip gitmiştir. Bu ziyaretler daha çok, belediye ve ara seçimler, milletvekili seçimleri, akrabalarının ve kızının düğünü, DP Giresun İl Kongre toplantıları, Adliye, Fındık İstasyonu açılış törenlerine katılmak ve halkın nabzını yoklamak gibi çeşitli sebeplerdir.

Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'de yemin ettikten sonra 23 Temmuz 1950'de Hamdi Bozbağ ile birlikte Giresun'a gelmişlerdir.³⁴² Bu gelişin bir sebebi de 3 Eylül 1950'de yapılacak olan mahalli seçimlerdir. Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'da halkla temasta bulunduktan sonra Hamdi Bozbağ ile birlikte Alucra ve Şebinkarahisar'ı ziyaret etmiştir. Şebinkarahisar dönüşü Bozbağ, Bektaş Yaylası'na geçerken ve Dr. Ali Naci Duyduk ise

³³⁹ **T.B.M.M Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı: 2, Birleşim: 33, Cilt: 12, Oturum: 1, s, 103. 30. 1. 1952.

³⁴⁰ Bu teklif 244 oyla kabul edilmiştir. **T.B.M.M Tutanak Dergisi**, Dönem: 9, Toplantı: 5, Birleşim: 106, Cilt: 24, Oturum: 3, 10. XII. 1953, s. 528.

³⁴¹ Bu kanun teklifine 275 kabul oyu ile kabul edilmiştir. **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Dönem: 10, İnikat: 78, İçtima: 1, Cilt: 7, s. 499, 20. V. 1955. **T.B.M.M Zabıt Ceridesi**, Dönem: 10, İnikat: 79, İçtima: 1, Cilt: 7, s. 1-3, 21.V.1955; Tuncay Karadeniz, **Mustafa Reşit Tarakçioğlu'nun TBMM'deki Faliyetleri**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2017, s. 179.

³⁴² Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 947; "Milletvekillerimizden Dr. A. N. Duyduk ve Hamdi Bozbağ Geldiler", **Kale**, No: 370, 24 Temmuz 1950, s. 1.

Giresun'a dönmüştür.³⁴³ Bu sırada Giresun'da Dr. Ali Naci Duyduk'un en önemli gündemi yapılacak olan Belediye seçimleriydi.³⁴⁴ 3 Eylül 1950'de yapılmış olan yerel seçim sonuçlarına göre Giresun'da DP %55 ve CHP %45 oranında oy almıştır. Giresun'da yapılan seçimleri 544 oy farkla DP kazanmıştır. Bulancak hariç 5 ilçede Belediye seçimlerini CHP kazanmıştır. Yeni Belediye Meclisi, ilk toplantısında Fahri Ekmekçi'yi Giresun Belediye Başkanı olarak seçmiştir.³⁴⁵

3.2.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1951 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, 7 Mart 1951'de DP İl Kongresi'ne katılmak için Ankara'dan Giresun'a dönmüştür.³⁴⁶ Dr. Ali Naci Duyduk dışında DP İl Kongresi'ne katılan diğer milletvekilleri ise Hamdi Bozbağ, Arif Hikmet Pamukoğlu ile Mazhar Şener'di.³⁴⁷ DP İl Kongresi, 18 Mart 1951'de Lale Sineması'nda yapılmıştır.³⁴⁸ İl Kongresi'nin ardından Dr. Ali Naci Duyduk, 22 Mart 1951'de TBMM'nin ilk oturumuna katılmak için Ankara'ya gitmiş ve Meclis faaliyetlerine hazırlanmıştır.³⁴⁹

Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'da bulunduğu sırada 14 Mayıs 1950 seçimlerinin birinci yıldönümü kutlanmıştır. Bilhassa Ankara Ulus meydanında kalabalık kitle toplanmıştır. Bu meyanda Dr. Ali Naci Duyduk da 14 Mayıs 1951 Pazartesi günü kutlamalar esnasında Giresun'a bir kutlama telgrafı göndermiştir.³⁵⁰

Dr. Ali Naci Duyduk, 2 Temmuz 1951'de kızkardeşi Asiye Sarıalemdaroğlu'nun oğlu Ahmet Sarıalemdaroğlu'nun 5 Temmuz 1951'de yapılacak olan nikâh törenine katılmak için Giresun'a gelmiştir.³⁵¹ Dr. Ali Naci Duyduk, hususi işlerini tamamladıktan sonra Giresun'dan ayrılıp Ankara'ya gitmiş ve bir müddet başkentte kaldıktan sonra 9 Ağustos 1951'de deniz yoluyla tekrar Giresun'a gelmiştir. Bu defa geliş amacı, Gümüşhane'de yapılacak olan ara seçimlerdir.³⁵² Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ ve Doğan Köymen'in de aralarında bulunduğu DP Milletvekilleri 16 Eylül 1951'de yapılacak olan ara seçimler için partileri tarafından Gümüşhane'de görevlendirilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, bu sebeple Giresun'dan

³⁴³ "Milletvekilllerimiz Seçmenlerle Temaslarına Devam Ediyor", **Kale**, No: 380, 4 Ağustos 1950, s. 1.

³⁴⁴ "Belediye Seçimi İçin D. Parti'de Faaliyet", **Kale**, No: 397, 24 Ağustos 1950, s. 1.

³⁴⁵ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 231. Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 170.

³⁴⁶ "Dr. A. Naci Duyduk", **Kale**, No: 561, 8 Mart 1951, s. 1; Nitekim Topallı'nın 16 Mart Cuma 1951 tarihli günlüğündeki şu bilgi de Ali Naci'nin Giresun'a geldiğini doğrulamaktadır: "Mebus Doktor Ali Naci'ye rast geldim ve ayakta konuştuk. Diğer mebuslardan da gelenler varmış." Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 976.

³⁴⁷ "Demokrat Parti İl Kongresi Yarın Sinemada Toplanıyor", **Kale**, No: 569, 17 Mart 1951, s. 1.

³⁴⁸ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 977.

³⁴⁹ "Milletvekilllerimiz Gidiyor", **Kale**, No: 573, 22 Mart 1951, s. 1.

³⁵⁰ "14 Mayıs'ın Yıldönümü Her Tarafa Neşeyle Kutlandı", **Kale**, No: 618, 15 Mayıs 1951, s. 1.

³⁵¹ "Dr. A. Naci Duyduk", **Kale**, No: 659, 2 Temmuz 1951, s. 1; "Nikâh Davetiyesi", **Kale**, No: 661, 4 Temmuz 1951, s. 1.

³⁵² "Dr. A. N. Duyduk", **Kale**, No: 689, 9 Ağustos 1951, s. 1.

ayrılmış ve Gümüşhane'ye gitmiştir.³⁵³ Gümüşhane'deki seçim çalışmalarını tamamlayan Dr. Ali Naci Duyduk Eynesil ve Görele temaslarda bulunduktan sonra 23 Eylül 1951'de Giresun'a dönmüştür.³⁵⁴ Dr. Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmen ve Giresun Valisi Nihat Danışman ile birlikte 5 Ekim 1951'de bu defabir dizi ziyaret için Şebinkarahisar'a gitmişler ve 8 Ekim 1951 Pazartesi günü tekrar Giresun'a dönmüşlerdir.³⁵⁵

Dr. Ali Naci Duyduk, bu sırada kızı Ayten'in düğününü de yaptı. Ayten Duyduk, Turhal Ziraat Bankası Ajans Muavini olan Giresunlu Mustafa Seçer'le 12 Ekim 1951'de evlendi. Nikâh, Cuma günü Giresun Belediyesi Nikâh Salonu'nda yapılmıştır.³⁵⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, kızının nikâhının hemen ertesi günü 13 Ekim 1951'de Hayrettin Erkmen ve Hamdi Bozbağ ile birlikte DP Üçüncü Büyük Kongresi'ne katılmak üzere Ankara'ya gitmişlerdir.³⁵⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, 15 Ekim 1951'de Ankara'daki Büyük Sinema'da başlayan kongreye katılmıştır. Kongre Başkanlığına Ankara Belediye Başkanı Atıf Benderlioğlu seçilmiştir. Kongre; Program, Tüzük, Hesap ve Bütçe olmak üzere dört komisyondan teşekkül etmiştir. Kongrede DP tüzüğünde bazı değişiklikler yapılarak milletvekillerinin parti örgütlerinde görev almamaları kararlaştırılmıştır. Kongrenin son günü olan 20 Ekim 1951'de DP Yüksek Haysiyet Divanı ve Merkez Haysiyet Divanı için seçimler yapılmış, Ana Davalar Komisyonu Raporu kabul edilerek seçimlere 871 delege katılmıştır. Adnan Menderes, rakipsiz olarak girdiği genel başkanlık seçiminde 827 oyla DP Genel Başkanlığına tekrar seçilmiştir. Genel İdare Kuruluna ise oy sırasına göre Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, Fuat Köprülü, Refik Koraltan, Celal Ramazanoğlu, Samet Ağaoğlu, Sıtkı Yırcalı, Refik Şevket İnce Fethi Çelikbaş, Atıf Benderlioğlu, Emin Kalafat, Kamil Gündeş, Tevfik İleri, Rıfki Salim Burçak ve Mustafa Zeren seçilmişlerdir.³⁵⁸

Dr. Ali Naci Duyduk'un 1951 yılındaki faaliyetlerinden biri de Türk Belediyecilik Derneği'nin Kongresi'ne katılmasıdır. 10 Aralık 1951'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-

³⁵³ "Seçim Faaliyeti Milletvekillerimiz Gümüşhane'ye Gidiyor", **Kale**, No: 700, 22 Ağustos 1951, s. 1. 16 Eylül 1951'de yapılan Milletvekili Ara Seçimleri TBMM 9. Yasama Dönemi içerisinde boşalan 20 milletvekilliği için 17 ilde yapılmıştır. Katılımın %54,14 olduğu Ara Seçim sonucunda DP 937.288 oy ve %52,69 oy oranı ile 18 milletvekili, CHP 687.668 oy ve %38,65 oy oranı ile 2 milletvekilini (Sivas ve Sinop) elde etmiştir. www.Tesav.Org.tr. (E.T, 27.11.2018); Süleyman Akkuş, **Demokrat Parti Aydın Milletvekilleri ve TBMM'deki Faaliyetleri**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2016, s.71- 72.

³⁵⁴ "Milletvekillerimizin Halkla Temasları", **Kale**, No: 724, 24 Eylül 1951, s. 1.

³⁵⁵ "Mazhar Şener Geldi", **Kale**, No: 735, 8 Ekim 1951, s. 1.

³⁵⁶ "Nikâh", **Kale**, No: 739, 12 Ekim 1951, s. 1; Ayten Duyduk'un nikâh törenine katılanlardan biri de Osman Fikret Topallı'dır. Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 999.

³⁵⁷ "Milletvekillerimiz Bugün Gidiyorlar", **Kale**, No: 740, 13 Ekim 1951, s. 1.

³⁵⁸ Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s. 103-104; Emel Aslan, **Türkiye'nin İç Siyasetinde Demokrat Parti (1950- 1960)**, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir, 2014, s. 55-56; Beril Yaşar, **Demokrat Parti'de Parti İçi Demokrasi (1946-1960)**, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2010, s. 68.

Coğrafya Fakültesi'nde başlayan Kongrede, Meclis Başkanı Refik Koraltan ve İçişleri Bakanı Fevzi Lütü Karaosmanoğlu da bulunmuştur. Ali Naci Duyduk, Kongreye Giresun Belediye Başkanı Fahri Ekmekçi'yi temsilen katılmıştır.³⁵⁹

3.2.4. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1952 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'da DP'de çalışmalarını sürdürürken, 9. Dönem içinde Giresun mebuslarından Parti içinde ilk istifa Arif Hikmet Pamukoğlu'ndan gelmiştir.³⁶⁰ Dr. Ali Naci Duyduk'un 1952 yılındaki faaliyetleriyle ilgili şimdilik elimizdeki tek bilgi Ağustos 1952 başında Giresun'da olmasıdır. Nitekim Osman Fikret Topallı, 3 Ağustos 1952 tarihli günlüğünde şöyle söylemiştir: *“Öğleden sonra Çekeğe doğru geldik. Orada arkadaşlar Doktor Naci ile oturduk. Dönüşte Hacı Hüseyin kahvesinde de oturduk. Hep memleket ve parti işleri, nereye gitsek öyle.”*³⁶¹

Dr. Ali Naci Duyduk'un 1952'ye ait bir diğer teşebbüsü de fındık fiyatları hakkındadır. 1952 yılında Giresun, Ordu ve Trabzon'daki fındık tüccarının, Hükümetten taleplerine dair Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nda bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya Giresun'dan Ali Saim Bozbağ, Fahri Çakır, Osman Nuri Aksoy, Şükrü Yazgan; Trabzon'dan Hakkı Gürkeman, Kemal Alemdağ; Ordu'dan Abbas Akyol, Kahraman Sağırağa katılmıştır. Ayrıca toplantıya Giresun milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmen, Hamdi Bozbağ, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Bolu Milletvekili Vahit Yöntem de katılmıştır. Fındık tacirleri hükümete *“90 dolar asgari ihraç fiyatının kaldırılması veya ikbası, depkolaj, reeskportasyona müsaade, kabilse 3 sayılı liste yolu ile takasa müsaade, iç piyasayı tutmak için kabuklu fındığa 100 kuruşluk müdahaleyle fiyatını 110 kuruşa çıkarmak”* hususunda tekliflerini sunmuşlardır. Görüşmeler sonunda heyetin yeni bir teklif ve yorum getirmediği ve ortaya çıkan vaziyetin hükümetin alacağı kararlar doğrultusunda çözümleneceği neticesine varılmıştır. Bununla beraber *“alınan tedbirlerin hiçbirisinin tek başına çare olmadığı, bu duruma düşen fındığın bilhassa içerideki teşkilatsız haliyle kaderine terk edilmesinin de mahzurlu olacağına”* hükmedilmiştir.³⁶²

³⁵⁹ “Belediyeciler Kongresi Toplandı”, **Kale**, No: 790, 11 Aralık 1951, s. 1; Bilal Eryılmaz, **Türk Belediyeçiliğinde Demokrasi Geleneği**, s. 5.

³⁶⁰ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1013, DP Milletvekilliğinden istifa eden Arif Hikmet Pamukoğlu bir süre sonra Millet Partisi'ne geçmiştir. Millet Partisi'nin irticai faaliyetlerde bulunduğu ve İsmet İnönü'ye yönelik suikast tertibine girdiği iddialarıyla, hakkında Ankara Cumhuriyet Savcılığınca dava açılmasının ardından, Arif Hikmet Pamukoğlu, Millet Partisi'nden de istifa ederek siyasete bağımsız olarak devam etmiştir. Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 227

³⁶¹ Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1029.

³⁶² Yüksel-Yeşilot, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, s. 171-172.

3.2.5. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1953 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'nin tatile girmesiyle Mazhar Şener'le birlikte 9 Mart 1953'te Ankara'dan Giresun'a gelmiştir.³⁶³ Milletvekilleri Giresun'a geldikten sonra Keşap ve Piraziz'de halkla temas kurmuştur. Bu amaçla Mazhar Şener, 10 Mart 1953'te Dr. Ali Naci Duyduk'la birlikte yanında Giresun Belediye Başkanı Fahri Ekmekçi'yle Keşap'a gitmişlerdir.³⁶⁴ Dr. Ali Naci Duyduk, Keşap'ta halkın istek ve şikâyetlerini dinledikten sonra Giresun'a dönmüştür. Dr. Ali Naci Duyduk, 12 Mart 1953'te de Piraziz'e uğramıştır.³⁶⁵ Dr. Ali Naci Duyduk ve Mazhar Şener, bir sene içinde Menderes Hükümeti'nin Giresun'da yapacağı yatırımlar hakkında *Karadeniz* gazetesine şu izahatta bulunmuşlardır:

“1953 senesinde Giresun vilâyet merkezine liman, Adliye Sarayı binası, bir Kemik Veremi Hastanesi, bir Akciğer Veremi Hastanesi ve Evkaf İdaresi tarafından da bir hamam yapılacaktır. Keşap'a Hükümet Binası, Alucra'ya Sağlık Merkezi, Görele'ye Sağlık Merkezi, Bulancak'a bu yıl imkân bulunmazsa 54'te Hükümet Konağı ve Tirebolu'ya bu yıl bir Sağlık Merkezi yapılmaya çalışılacak eğer maddi imkân bulunmazsa gelecek yıla muhakkak yapılacaktır. Dereli nahiyesine bir hâkim gönderilecektir. Vilâyetimizin arazilerinin kadastrasını yapmakta olan tapu komisyonunun sayısı üçten dokuzaya çıkarılmıştır. Çinko için yapılan teşebbüsler müspet netice vermiştir. İlk parti için 750.000 liralık döviz müsaadesi alınmış ve sipariş için temasa geçilmiştir.”³⁶⁶

Bir müddetten beri seçmenleriyle temasta bulunan Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener ile birlikte 18 Mart 1953'te vapurla Giresun'dan ayrılarak Ankara'ya gitmişlerdir.³⁶⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, bir müddet Ankara'da kaldıktan sonra 29 Mayıs 1953'te DP Görele ve Merkez İlçe Kongresinde bulunmak üzere kara yolu ile Ankara'dan Giresun'a gelmiştir.³⁶⁸ DP Görele İlçe Kongresi, 31 Mayıs 1953 Pazar günü yapılmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk ve İl İdare Kurulu Başkanı Fahri Ekmekçi ile İdare Kurulu üyelerinden birçoğunun hazır

³⁶³ “Mazhar Şener ve Dr. Ali Naci Duyduk Geldiler”, **Kale**, No: 1163, 9 Mart 1953, s. 1.

³⁶⁴ “Milletvekillerimizin Halkla Temasları”, **Kale**, No: 1165, 11 Mart 1953, s. 1.

³⁶⁵ “Milletvekillerimizin Temasları”, **Kale**, No: 1166, 12 Mart 1953, s. 1.

³⁶⁶ “Mebuslarımızın Temasları, Dr. Ali Naci Duyduk ile Mazhar Şener'in Bu Yıl İçinde Vilâyetimiz Dâhilinde Yapılacak İşler Hakkında Verdiği İzahat”, **Karadeniz**, No: 54, 16 Mart 1953, s. 1.

³⁶⁷ “M. Vekillerimiz Gitti”, **Kale**, No: 1171, 18 Mart 1953, s. 1.

³⁶⁸ “Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Işık**, No: 940, 30 Mayıs 1953, s. 1; “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Kale**, No: 1234, 30 Mayıs 1953, s. 1.

bulunduğu kongre, Fahri Ekmekçi'nin Kongre Birinci Başkanlığına ve Mehmet Çolak'ın İkinci Başkanlığa seçilmesiyle başlamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, Kongrede Hükümetin faaliyetlerini anlatan bir konuşma da yapmıştır. Diğer taraftan kongrede DP'ye kayıtlı olan *Karadeniz* gazetesi Yazı İşleri Müdürü Şaban Kerempelioğlu hakkında “*Demokrat Parti'nin aleyhine çalıştığı, ikilik yarattığı ve parti için zararlı olduğu*” şeklinde bir karar alınmış ve bu karar DP teşkilatlarına dağıtılmıştır.³⁶⁹

Dr. Ali Naci Duyduk'un katılmadığı DP Merkez İlçe Kongresi, Yeni Sinema Salonu'nda 31 Mayıs 1953'te yapılmıştır. Kongrede Birinci Başkanlığa Ahmet Salim İnanç, İkinci Başkanlığa ise Dr. Ali Naci Duyduk'un yeğeni Ahmet Sarıalemdaroğlu seçilmiştir. İdare Heyeti Raporu okunduktan sonra İdare Heyeti ve İlçe delegeleri seçimlerinin yapılmasından sonra Kongre sona ermiştir.³⁷⁰ Dr. Ali Naci Duyduk'un, Merkez İlçe Kongresine katılmayıp Görele'ye gitmesini *Işık* gazetesi DP'de meydana gelmiş olan bölünmelerin milletvekillerine de sirayet ettiği şeklinde yorumlamıştır.³⁷¹

Görele İlçe Kongresi'nden dönen Dr. Ali Naci Duyduk, 1 Haziran 1953'te Hükümetin çalışmaları ve Giresun'a yapılacak tesisler hakkında açıklama yapmak amacıyla bir basın toplantısı düzenlemiştir. Giresun Valisi Nihat Danışman'ın da bulunduğu toplantıda Dr. Ali Naci Duyduk, özellikle liman, hamam, Verem ve Kemik Hastanesi hakkında izahat vermiştir.³⁷² Dr. Ali Naci Duyduk'un bir sohbet mahiyetindeki bu basın toplantısında Giresun Valisi Nihat Danışman ve *Karadeniz* gazetesi Yazı İşleri Müdürü Şaban Kerempelioğlu arasında bir polemik de yaşanmıştır. Vali toplantıdan ayrıldığında Dr. Ali Naci Duyduk'un yanına gelen Kerempelioğlu “*ben fikrimden caymam, bu valiye bir şey yapacağım*” diyerek Vali'yi tehdit etmiştir.³⁷³ Bu tartışmada Dr. Ali Naci Duyduk, Vali'den yana tavır almıştır. Vali ve Kerempelioğlu arasında geçen polemik Dr. Ali Naci Duyduk Ankara'ya gittikten sonrada sürmüştür.³⁷⁴

Basın toplantısından bir gün sonra Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun Valisi Nihat Danışman'la birlikte Giresun Bölge Fındık İstasyonu yeni binasının açılış törenine katılmıştır. Yeni İstasyon Binası saat 11.00'de kalabalık bir davetli topluluğun katılımıyla açılmıştır. Ziraat Müdürü ve Vali Danışman'ın kısa konuşmalarından sonra Dr. Ali Naci Duyduk,

³⁶⁹ “D. Parti Görele İlçe Kongresi İle Merkez Bucak Kongresi Dün Yapıldı”, **Kale**, No: 1235, 1 Haziran 1953, s. 1.

³⁷⁰ “D. Parti Görele İlçe Kongresi İle Merkez Bucak Kongresi Dün Yapıldı”, **Kale**, No: 1235, 1 Haziran 1953, s. 1.; “D.P Merkez İlçe Kongresi Dün Yapıldı”, **Işık**, No: 941, 1 Haziran 1953, s. 1.

³⁷¹ “D.P Merkez İlçe Kongresi Dün Yapıldı”, **Işık**, No: 941, 1 Haziran 1953, s. 1.

³⁷² Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Memleket Meseleleri Hakkında Açıklamalarda Bulundu “**Kale**, No: 1236, 2 Haziran 1953, s. 1.

³⁷³ “Acı Hakikat”, **Kale**, No: 1236, 2 Haziran 1953, s. 1.

³⁷⁴ “Hem Tahrif Hem Küstahlık”, **Kale**, No: 1242, 9 Haziran 1953, s. 1.

kurdelayı keserek binayı hizmete açmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un açılışını yaptığı bu kurum, fındık üretiminin artmasını sağlamak, fındık üzerinde etütlerde bulunmak ve hangi tür toprağa ne kadar ve ne çeşit gübre verileceğini tespit etmek gibi amaçlarla kurulmuştur.³⁷⁵ Yukarıda da anlattığımız şekilde Giresun ve ilçelerinde temaslarını bitiren Dr. Ali Naci Duyduk, 6 Haziran 1953 sabahı Giresun'dan ayrılarak Ankara'ya gitmiştir.³⁷⁶

Dr. Ali Naci Duyduk, 24 Haziran 1953'te tekrar Ankara'dan Giresun'a dönmüştür.³⁷⁷ 25 Haziran 1953'te Dereli'ye; 27 Haziran 1953'te de Tirebolu'ya giderek seçmenleriyle görüştüktan sonra Giresun'a dönmüştür.³⁷⁸ Dr. Ali Naci Duyduk Giresun'dan ayrılıp Ankara'ya gitmiş, 2 Ağustos 1953'te Kurban Bayramı münasebetiyle³⁷⁹ Arif Hikmet Pamukoğlu ile birlikte yeniden Giresun'a gelmiştir.³⁸⁰

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'a geldikten sonra futbol sahası inşaatı ile de ilgilenmiş,³⁸¹ 1953 yılının Fındık Bayramı'na³⁸² da katılmıştır. Giresun'da 1953 sezonunun ilk fındıkları, 28 Ağustos 1953 Cuma sabahı saat 9.00'da Giresun Vapuruna merasimle yüklenmiştir. Törende Giresun İl Müftüsü Şükrü Eren, Giresun Valisi Nihat Danışman ve İhracat Başkontrolörü Hasan Sütlaç birer konuşma yapmışlar ve mahsul bando ile gemiye yüklenmiştir. Törende milletvekilleri Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener ve Hamdi Bozbağ, Vali Yardımcısı Hilmi Tuncel, Belediye Başkanı İsmail Feridun Fiskobirlik Genel Müdürü Tayyar Murathanoğlu ve kalabalık bir halk topluluğu da hazır bulunmuştur.³⁸³

Dr. Ali Naci Duyduk, Doğan Köymen ve Mazhar Şener 10 Eylül 1953'te Alucra'ya giderek halkla temasta bulunmuşlar zaman zaman da şiddetli eleştirilere maruz kalmışlardır.³⁸⁴ Giresun'da temaslarını sürdüren Dr. Ali Naci Duyduk, bu defa Mazhar Şener ve Doğan Köymen ile birlikte 12 Eylül 1953'te Muharribler Birliği'nin Giresun İl Yönetim

³⁷⁵ "Bölge Fındık İstasyonunun Yeni Binası Dün Törenle Açıldı", **Kale**, No: 1237, 3 Haziran 1953, s. 1.

³⁷⁶ "Dr. Ali Naci Duyduk Gitti", **Kale**, No: 1240, 6 Haziran 1953, s. 1.; "A. N. Duyduk", **Hamle**, No: 4, 8 Haziran 1953, s. 1.; Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 324.

³⁷⁷ "Ali Naci Duyduk", **Kale**, No: 1254, 25 Haziran 1953, s. 1.

³⁷⁸ "Ali Naci Duyduk", **Kale**, No: 1256, 27 Haziran 1953, s. 1; "Milletvekillerimizin Seçmenler İle Temasları", **Işık**, No: 962, 27 Haziran 1953, s. 1.

³⁷⁹ Dr. Ali Naci Duyduk, 22 Ağustos 1953 Cumartesi günü yakın arkadaşı Osman Fikret Topallı ile bayramlaşarak Giresun parkında bir süre oturmuşlardır. Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1069.

³⁸⁰ "Dr. Ali Naci Duyduk Geldi", **Işık**, No: 991, 3 Ağustos 1953, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk ve A. H. Pamukoğlu Geldi", **Karadeniz**, No: 74, 3 Ağustos 1953, s. 1; "Duyduk Geldi Duyduk Duymadık Demeyin", **Karadeniz**, No: 78, 10 Ağustos 1953, s. 2.

³⁸¹ "Yazık-Giresun Futbol Sahası Mahvoluyor", **Karadeniz**, No: 74, 3 Ağustos 1953, s. 1; "Giresun Futbol Sahası Mahvoluyor", **Işık**, No: 991, 3 Ağustos 1953, s. 1.

³⁸² Genellikle 24-30 Ağustos tarihleri arasında yapılan Fındık Bayramı, sezonun ilk fındıklarının gemilere yüklenmesinden dolayı bu isimle anılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yüksel-Yeşilot, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, s. 213-222.

³⁸³ "İlk fındık Mahsulümüz Bugün Törenle Yüklendi", **Kale**, No: 1306, 28 Ağustos 1953, s. 1.

³⁸⁴ "İlçelerimizi Dolaşan Milletvekillerimiz Halkın Muhalefetiyle Karşılaşıyorlar", **Karadeniz**, No: 83, 10 Eylül 1953, s. 1.

Kurulu Yıllık Kongresi'ne katılmıştır. Kongre Birinci Başkanlığına Doğan Köymen, İkinci Başkanlığına Sabri Akan ve Kâtipliğe ise Zekai Akbulut'un seçilmesinden sonra Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleri birer konuşma yapmışlardır. Konuşmaların ardından Hasan Tahsin İnanç, Hamit Hanoğlu, Nurettin Müftüoğlu, Ömer Kılıçoğlu, Selahattin Ertan ve Osman Durak yeni İdare Heyeti'ne seçildikten kongre sona ermiştir.³⁸⁵

Kongreden sonra Dr. Ali Naci Duyduk'un bir sonraki durağı Duroğlu olmuştur. 22 Eylül 1953'te Duyduk, Mazhar Şener ile birlikte Duroğlu pazarına giderek köylünün muhtelif arzu ve isteklerini dinleyerek, Hükümetin icraatı hakkında birer konuşma yapmışlardır.³⁸⁶

Ali Naci Duyduk, 3 Ekim 1953'te toplanan DP Giresun İl Kongresi'ne de katılmıştır. DP İl Kongresi, Fahri Ekmekçi'nin başkanlığında 139 delegenin katılımıyla Lale Sineması'nda saat 10.00'da başlamıştır. Kongre'de öncelikle divan seçimine geçilmiştir. Bir grup Mazhar Şener ve bir diğer grup ise Hakkı Yemenici'nin Divan Başkanı olmasını istemiştir. Bu gruplaşmanın ardından kongre dağılma tehlikesi geçirmiş ancak Mazhar Şener ve Hakkı Yemenici'nin Divandan çekilmeleri üzerine Kongre Birinci Başkanlığına Adnan Tüfekçioğlu, İkinci Başkanlığa İhsan Karaibrahimoğlu, kâtipliklere ise Duyduk'un yeğeni Ahmet Sarıalemdaroğlu, Remzi Tüysüz ve Fevzi Ekmekçi seçildikten sonra kongre çalışmalarına başlamıştır. Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen de bu kongreye katılmıştır. Kongrenin ilk gününde DP İl Kurulu'nun faaliyet raporu okunmasından sonra yapılan eleştirilere Fahri Ekmekçi cevap vermiştir.³⁸⁷ İkinci gün Kongre, 4 Ekim 1953'te saat 10.00'da çalışmalarına devam etmiştir. Bir gün önceki delegelerin ileri sürdükleri tenkit ve dileklere cevap vermek üzere milletvekilleri adına Dr. Ali Naci Duyduk uzun bir konuşma ile sualleri cevapladıktan sonra DP iktidarının Giresun'da yaptığı işleri anlatmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un ardından Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen'in uzun konuşmasının ardından kongre sona ermiştir.³⁸⁸

TBMM'nin yaz tatiline girmesiyle sonra seçim bölgelerine gelerek vilâyetin kaza ve en ücra köylerini dolaşarak, seçmenleri ile temas ederek halkı dinlemiş olan Dr. Ali Naci Duyduk, 24 Ekim 1953'te Ankara'ya dönmüştür.³⁸⁹

Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'ya döndükten sonra bütçe görüşmeleri esnasında TBMM'ye DP'li 91 arkadaşıyla birlikte CHP'yi Borçlandırma Kanunu adlı bir teklif

³⁸⁵ "Türkiye Eski Muharipler Birliği Giresun Kongresi", **Kale**, No: 1323, 16 Eylül 1953, s. 1.

³⁸⁶ "Milletvekillerimizin Seçmenlerle Görüşmeleri", **Işık**, No: 23 Eylül 1953, s. 1.

³⁸⁷ "DP İl Kongresi Bugün Lâle Sinemasında Toplandı", **Kale**: 1338, 3 Ekim 1953, s. 1.

³⁸⁸ "Demokrat Parti İl Kongresi Dün Sona Erdi", **Kale**, No: 1339, 5 Ekim 1953, s. 1.

³⁸⁹ "Tahsin İnanç ve A. Naci Duyduk", **Kale**, No: 1355, 24 Ekim 1953, s. 1; "Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Ankara'ya Gitti", **Işık**, No: 1057, 24 Ekim 1953, s. 1.

sunmuştur. Borçlandırma Kanunu gece geç saatlere kadar sürmüştür. DP'li 17 mebus söz alıp tasarı hakkında konuşmuştur. CHP adına Genel Başkan İsmet İnönü bir konuşma yapmıştır.³⁹⁰

3.2.6. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1954 Yılındaki Faaliyetleri ve Yeniden Milletvekili Seçilmesi

Milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'nin tatile girmesiyle 1954 Ocak'ta Ankara'dan ayrılıp memleketi Giresun'a dönmüştür. Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun DP Gençlik Teşkilatının milletvekilleri şerefine çay ziyafeti verildiği parti binasına gitmiştir. Ziyafette Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun DP Başkanı Abdullah İzmen, Belediye Başkanı Azmi Göksel ve teşkilat üyelerinden Mehmet Dervişoğlu birer konuşma yapmıştır.³⁹¹

1954 Genel Seçimlerinin yaklaşmasıyla Giresun'da adaylık konusunda yoklamalara hazırlık yapılmıştır. DP Genel Merkezi tarafından 21 Mart 1954'te kararlaştırılmış olan DP Milletvekili aday yoklamasına eski milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk, Doğan Köymen, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Hayrettin Erkmen, Adnan Tüfekçioğlu ve Hamdi Bozbağ katılmıştır. Yoklama Kurulu Üyeleri, Milletvekillerinin dört senelik tecrübelerini ve yaptıkları icraattan dolayı tekrar seçilmelerini elzem bulmuştur.³⁹² Bu sırada DP içerisinde birtakım anlaşmazlıklar da yaşanmıştır. Bu anlaşmazlıkta Fahri Ekmekçi ve Mehmet Dervişoğlu'nun yaptığı hizipleşme de etkili olmuştur. DP milletvekilleri bu hizipçiliği dikkate almadığı gibi, hiçbir hizbe dayanarak çalışmadıklarını, aksine kendilerine verilen şerefli vazifeyi memleketin menfaati ve halk adına yaptıklarını belirtmişlerdir.³⁹³ Adaylık yoklamaları sırasında Giresun'da bulunan Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleri Giresun'un ilçelerinde halkla temaslarda bulunmuşlardır.³⁹⁴

DP aday yoklamasının 21 Mart 1954 Pazar günü yapılması evvelce DP Genel Merkezi tarafından kararlaştırılmıştır. Ancak adaylık için bütün vilâyetlerde Demokratların birbirine düşmesi üzerine DP Genel Merkezi adaylık yoklamasını bir hafta uzatıp yoklamayı 28 Mart 1954 Pazar gününe ertelemiştir. Giresun'da ise Adnan Tüfekçioğlu, Dr. Ali Naci Duyduk'un yerine listeye girmeye çalışmıştır. 20 Mart 1954 sabahı Dr. Ali Naci Duyduk, bir ara adaylıktan çekilmeyi düşünmüşse desonradan vazgeçmiştir.³⁹⁵ Bu sırada DP'li Milletvekili Arif Hikmet Pamukoğlu, CHP listesinden aday olmuştur. Bu sırada Giresun basını da

³⁹⁰ "CHP'yi Borçlandırma Kanunu Teklifini Mebuslarımızdan Adnan Tüfekçioğlu ve Dr. Ali Naci İmza Etti", **Karadeniz**, No: 164, 14 Aralık 1953, s. 1-2.

³⁹¹ " Genç Demokratlar Dün Gece Mebuslarımızın Şerefine Bir Çay Ziyafeti Verdi," **Işık**, No: 1156, 23 Şubat 1954, s. 1.

³⁹² "Adaylık Yoklaması", **Işık**, No: 1174, 17 Mart 1954, s. 1.

³⁹³ "Adaylık Yoklaması Etrafında", **Işık**, No: 1175, 18 Mart 1954, s. 1.

³⁹⁴ "Değerli Milletvekillerimiz İlçelerimizde Temasta Bulunuyorlar", **Işık**, No: 1176, 19 Mart 1954, s. 1.

³⁹⁵ "Demokrat Parti'de Adaylık Mücadelesi", **Karadeniz**, No: 245, 22 Mart 1954, s. 1.

Duyduk'un yerine listeye Adnan Tüfekçioğlu veya Abdullah İzmen'in listeye alınmasına kesin gözüyle bakmaktaydı.³⁹⁶ DP'lilerin Giresun'da aday yoklama listesi 26 Mart 1954'te kesinleşmiştir. Bu listede Dr. Ali Naci Duyduk'un yerine Abdullah İzmen'in seçilmiştir. Ancak Dr. Ali Naci Duyduk, Genel Merkez tarafından adaylığını koydurmak için Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen'le birlikte 26 Mart 1954'te Ankara'ya gitmiştir.³⁹⁷ Bu girişim üzerine Dr. Ali Naci Duyduk DP Genel Merkezi tarafından yeniden aday gösterilmiştir.³⁹⁸ 28 Mart 1954'te yapılan aday yoklaması neticesinde DP milletvekillerinin hepsi yeniden aday olarak belirlenmiştir.³⁹⁹ DP'den listeye giren sekiz kişi Dr. Ali Naci Duyduk,⁴⁰⁰ Mazhar Şener, Doğan Köymen, Adnan Tüfekçioğlu, Hamdi Bozbağ, Hayrettin Erkmen, Tahsin İnanç ve Abdullah İzmen'dir.⁴⁰¹ Aynı tarihte CHP adayları ise Tevfik Ekmen, Mustafa Cengiz Erkanlı, Salahattin Güvenç, Temel Özdemir, Mehmet Reşat Pekdemir, İbrahim Ünal, Galip Kenan Zaimoğlu ve CHP'nin bağımsız adayı Arif Hikmet Pamukoğlu'dur. CMP'nin milletvekili adayları ise Fahri Çakıroğlu ve Rıfat Ekmekçi'dir. Diğer adaylardan Fahri Ekmekçi, Ahmet Şükrü Eren, Alaettin Güneysu, Mehmet Rıza Kuğu, Ahmet Tiralı ve Arif Ünal CMP'den bağımsız aday olarak belirlenmiştir. Bağımsız Milletvekilleri ise Ali Rıza Torun ve Cemal Tarlan'dır.⁴⁰²

Milletvekili aday adayları belirlendikten sonra milletvekili adayları seçim çalışmalarına başlamışlardır. Bu amaçla DP, 12 Nisan 1954'teEspiye'de bir miting yapmış, mitingteDP'liDr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Adnan Tüfekçioğlu birer konuşma yapmışlardır.⁴⁰³ Dr. Ali Naci Duyduk, Espiye mitinginden iki gün sonra 14 Nisan 1954'te Adnan Tüfekçioğlu ile birlikte Eynesil'e gitmiştir. Eynesil pazarında konuşan Dr. Ali Naci Duyduk'u halk, büyük bir ilgiyle karşılamıştır.⁴⁰⁴ Dr. Ali Naci Duyduk, 18 Nisan

³⁹⁶ "Adaylık Yoklaması", **Işık**, No: 1182, 26 Mart 1954, s. 1.

³⁹⁷ "D.P Listesi, Merkezden Adaylığını Koydurmak İçin Dr. Ali Naci Ankara'ya Gitti", **Karadeniz**, No: 249, 26 Mart 1954, s. 1.

³⁹⁸ "D.P Giresun'a Merkez Adayı Olarak Kimi Gösterecek", **Karadeniz**, No: 254, 1 Nisan 1954, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk'un Adaylığı", **Karadeniz**, No: 256, 3 Nisan 1954, s. 1; "DP'nin Merkez Adayları Dr. Ali Naci Duyduk ve Mehmet Soygür", **Işık**, No: 1191, 6 Nisan 1954, s. 1; "DP Mebus Adayları", **Işık**, No: 1195, 11 Nisan 1954, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk'un Merkez Adaylığı İlan Edildi.", **Işık**, No: 1197, 13 Nisan 1954, s. 1.

³⁹⁹ "Dünkü Adaylık Yoklamasında Eski Milletvekillerimiz Tekrar Seçildiler-Avukat Abdullah İzmen Listeye Girdi", **Işık**, No: 1184, 29 Mart 1954, s. 1.

⁴⁰⁰ "DP Mebus Adayları", **Işık**, No: 1195, 11 Nisan 1954, s. 1.

⁴⁰¹ "Dünkü Adaylık Yoklamasında Eski Milletvekillerimiz Tekrar Seçildiler." **Işık**, No: 1184, 29 Mart 1954, s. 1; "D.P Mebus Adayları", **Işık**, No: 1185, 30 Mart 1954, s. 1; "D.P Mebus Adayları", **Işık**, No: 1195, 11 Nisan 1954, s. 1.

⁴⁰² "İl Seçim Kurulu Başkanlığından", **Karadeniz**, No: 264, 14 Nisan 1954, s. 2.

⁴⁰³ "Demokrat Parti Bugün Espiye'de Büyük Bir Miting Yaptı", **Işık**, No: 1196, 12 Nisan 1954, s. 1; "İl Seçim Kurulu Başkanlığından", **Karadeniz**, No: 264, 14 Nisan 1954, s. 1.

⁴⁰⁴ "D.P Adayları Köy köy Dolaşarak Çalışıyorlar", **Işık**, No: 1199, 15 Nisan 1954, s. 1.

1954'te bu defa yine beraberinde Tahsin İnanç ile birlikte Giresun merkeze bağlı Abacıbükü'nde bir toplantı yapmıştır.⁴⁰⁵

Seçim çalışmaları sırasında Ali Naci Duyduk, CMP Adayı Fahri Ekmekçi'nin cenaze törenine de katılmıştır. Fahri Ekmekçi, 20 Nisan 1954 yılında seçim propagandası için geldiği Görele'de seçim konuşması yaparken geçirdiği beyin kanaması sonucunda vefat etmiştir. Fahri Ekmekçi'nin cenaze töreninden birkaç gün sonra Hükümet Konağı'nın Cumhuriyet Meydanı'na bakan duvarının yıkılmasıyla Mehmet İzmen ve DP Milletvekili adayları Abdullah İzmen'in annesi Emine İzmen ve kızkardeşleri Emine Şenel ile on üç yaşında Yunus adında erkek çocuğu da ölmüştü. Bunların cenazelerine bu sırada seçim çalışması için Giresun'a gelen Başbakan Adnan Menderes'te katılmıştır. Cenazede Menderes dışında Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Nafia Bakanı Kemal Zeytinoğlu, Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen ve Milletvekilleri Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Doğan Köymen, Hamdi Bozbağ ve Adnan Tüfekçioğlu, Giresun Valisi Ali Cahit Betil, Belediye Başkanı Azmi Göksel de katılmışlardır. Cenazeden sonra Başbakan Adnan Menderes ve mahiyeti Ordu'ya gitmişlerdir.⁴⁰⁶ Osman Fikret Topallı, cenazeye katılmış olan milletvekillerini cenazede seçim propagandası yaptıkları için eleştirmiştir.⁴⁰⁷

2 Mayıs 1954'te yapılan Genel Seçimleri ezici bir çoğunlukla DP kazanmıştır. Kayıtlı seçmenlerin % 88,6'sının oy kullanmış olduğu 1954 Milletvekili Genel seçimlerinde DP % 58,4, CHP % 35,1 ve CMP % 5,3 oranında oy almıştır. Bu sonuçlara göre DP 503, CHP 31 ve CMP 5 milletvekilliği elde ederken iki aday da bağımsız olarak seçilmiştir.⁴⁰⁸ Giresun'da da seçimleri sekiz milletvekiliyle tam liste halinde DP kazanmıştır.⁴⁰⁹ Giresun'da seçilen milletvekilleri Dr. Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmen, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Hamdi Bozbağ, Adnan Tüfekçioğlu, Doğan Köymen ve Abdullah İzmen olmuştur. CHP listesinde en fazla oyu alan Arif Hikmet Pamukoğlu ve Dr. Galip Zaimoğlu almasına rağmen seçilmemişlerdir. CHP, Mardin ve Seyhan başta olmak üzere seçimlerde birtakım usulsüzlüklerin yapıldığı iddiasıyla Giresun'da da seçimlerin iptal edilmesini talep etmişse bu istek kabul görmemiştir.⁴¹⁰

⁴⁰⁵ "Milletvekillerimiz Dün Şebinkarahisar'a Gittiler", **Işık**, No: 1202, 19 Nisan 1954, s. 1.

⁴⁰⁶ "Dünkü Kazada Ölenlerin Hazin Cenaze Töreni, Sayın Başbakanımız Adnan Menderes, Maliye ve Nafia Vekilleri ve Muazzam Bir Cemaat Bu Hazin Cenaze Törenine İştirak Ettiler", **Işık**, No: 1206, 24 Nisan 1954, s. 1.

⁴⁰⁷ Topallı, **Giresun Günlükleri II**, s. 1100.

⁴⁰⁸ <http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> (22/11/2018).

⁴⁰⁹ "D.P Ezici Bir Çoğunlukla İktidarda Kaldı, 60 vilâyette D.P, 3 Vilâyette C.H.P ve Bir Vilâyette de CMP, Seçimleri Kazandı", **Karadeniz**, No: 280, 4 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹⁰ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 236.

Giresun İl Seçim Kurulu'ndan alınan bilgiye göre, Ali Naci Duyduk, Bulancak'tan 9.859, Keşap'tan 7.679, Görele'den 10.387 ve Tirebolu'danda 16.714 oy almıştır.⁴¹¹ Giresun'da seçmenlerden en çok oy alan milletvekili 77.148 oyla Hayrettin Erkmen'dir. Dr. Ali Naci Duyduk, ise toplamda 72.290 oy almıştır.⁴¹² Milletvekili seçiminin ardından milletvekili seçilmiş olan Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleriyle birlikte halka teşekkür etmek üzere 4 Mayıs 1954'te Eynesil'e giderek sahilde bulunan ilçeleri ziyaret etmişlerdir.⁴¹³ DP'den milletvekili seçilmiş olan sekiz kişi, Ankara'ya gitmeden evvel halka bir teşekkür ve veda konuşması yapmışlardır. Bu konuşma şöyledir:

*“2 Mayıs seçiminde partimize ve naçiz şahıslarımıza bir defa daha göstermek lütfunda bulunduğunuz, emsalsiz sevgi ve itimattan kalplerimiz minnet ve şükran hisleriyle dolu olarak bu akşam vazifemiz başına gidiyoruz. Bu paha biçilmez muhabbet ve itimadınız yeni çalışma devremizde şavkımızı ve hızımızı artıracak yegâne istinadgahımız olacaktır. Sizlere karşı duyduğumuz minnet ve şükran borcunu, ancak daha fazla çalışarak izlere layık olmakla ödeyeceğimize inanıyoruz. Cenab-ı Hak bize tevdi ettiğiniz bu mukaddes vazifede hepimize yardımcı olsun. Hepinize ayrı ayrı Allah ısmarladık der, sevgi ve saygılarımızla hepimizi selamlarız aziz hemşerilerimiz. Siz sağ olun, siz var olun.”*⁴¹⁴

Giresun Milletvekilleri, TBMM'nin 14 Mayıs 1954'te toplanması münasebetiyle 6 Mayıs 1954'te Ekspres Postası Vapuru ile Samsun'a gitmişler ve oradan da ertesi gün Ankara'ya hareket etmişlerdir.⁴¹⁵ Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'da bir müddet kaldıktan sonra 1954 yazında Giresun'a dönmüştür.⁴¹⁶

1954 yılında yeniden seçilen Giresun milletvekillerinin o yaz Giresun'a gelmemeleri Giresun basınında eleştiri konusu olmuştur. *Karadeniz* gazetesinin mizah bölümü olan Çingir adlı köşesinde bu durum şöyle anlatılmıştır:

“Meclis tatil olduğu günlerdes seçim bölgelerini dolaşıp, halkın dertlerini dinlemek üzere devlet bütçesinden yılda 6 bin lira yol

⁴¹¹ “Partilerin İlçe İtibariyle Aldıkları Oy Listesi”, *Işık*, No: 1214, 5 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹² “Valilikten”, *Karadeniz*, No: 281, 5 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹³ “Mebuslarımız Teşekkür Gezisine Çıktılar”, *Işık*, No: 1213, 4 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹⁴ “Mebuslarımızın Hemşerilerine Teşekkür ve Vedası”, *Işık*, No: 1216, 7 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹⁵ “Mebuslarımız Bu Akşamki Vapurla Gidiyorlar”, *Işık*, No: 1215, 6 Mayıs 1954, s. 1.; “Mebuslarımız Ankara hareket ettiler”, *Karadeniz*, No: 283, 7 Mayıs 1954, s. 1.

⁴¹⁶ Topallı, *Giresun Günlükleri*, II, s. 1110.

parası yolluk alan mebuslarımızın nerde olduklarını merak mı ediyorsunuz? Biz söyleyelim.

Doğan Köymen: Ankara'da matbaasının başında kendi işiyle gücüyle meşguldür. Adnan Tüfekçioğlu: Suadiye'de yazlıktadır. Tahsin İnanç ve Hamdi Bozbağ ise Avrupa'da vazifelidir. Abdullah İzmen Yaylada, Mazhar Şener bir ara Giresun parkında görünmüştü. Şimdi nerede olduğu meçhuldür. Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun Abacıbükü'nde harman kaldırıyor. Giresun halkı şayet mebusları görmek istiyorlarsa 1958 yılını beklemelidir.”⁴¹⁷

Karadeniz gazetesinin haberine göre Giresun'da Dr. Ali Naci Duyduk'tan başka milletvekili bulunmamaktadır. Dr. Ali Naci Duyduk, bir müddet Giresun'da kaldıktan sonra Ankara'ya giderek meclisteki çalışmalarına devam etmiştir.

3.2.7. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1955 Yılındaki Faaliyetleri

Ali Naci Duyduk'la ilgili 1955 yılına ait ilk bilgimiz, 4 Mart 1955 tarihine aittir. Bu tarihte Duyduk, DP Bulancak İlçe Kongresi'nde bulunmak üzere Hamdi Bozbağ ile birlikte Giresun'a gelmiştir.⁴¹⁸ DP Bulancak Kongresi, 5 Mart 1955'te saat 10.00'da başlamıştır. Kongreye Giresun Milletvekilleri Dr. Ali Naci Duyduk ve Hamdi Bozbağ katılmışlardır. Vilâyet İdare Heyeti'nden DP Başkanı Hüsnü Tarım, İkinci Başkan Zekai Akbulut ve Fahri Ekmekçi de faal rol oynamışlardır. Kongre Divanına Dr. Ali Naci Duyduk, ikinci Başkanlığa Hüsnü Tarım ve iki kâtip seçilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, kongrede tenkitlere cevap vermiş ve akabinde seçimlere geçilmiştir. Seçimler sonucunda Kenan Tirali ve çalışma arkadaşları seçilmiştir. Yeni İdare Heyeti seçiminin akabinde kongre saat 14.30'da sona ermiştir.⁴¹⁹ Bulancak Kongresinin bitiminin ardından Dr. Ali Naci Duyduk, milletvekili arkadaşı Hamdi Bozbağ ile birlikte Ankara'ya gitmiştir.

Dr. Ali Naci Duyduk, 20 Nisan 1955 Çarşamba gecesini Hamdi Bozbağ, Abdullah İzmen, Tahsin İnanç, Mazhar Şener ve Çalınma Bakanı Hayrettin Erkmen ile birlikte Giresun'a gelmiştir. Bu defaki geliş amaçları, 23 Nisan 1955'te Giresun'da iki etkinliğe katılmaktı. Bu etkinlikler, DP Vilâyet Kongresi ile yeni yapılacak olan Giresun Adliye Binasının temel atma

⁴¹⁷ “Burası Çingar- Mebusların Yüzünü Görene Mükâfat Verilecek”, **Karadeniz**, No: 294, 6 Eylül 1954, s. 1.

⁴¹⁸ “Mebuslarımızdan A. Naci Duyduk, H. Bozbağ Geldiler”, **Hamle**, No: 527, 4 Mart 1955, s. 1;” Milletvekillerimizden Dr. Ali Naci Duyduk ve Hamdi Bozbağ Geldiler”, **Işık**, No: 1465, 4 Mart 1955, s. 1.

⁴¹⁹ “Bulancak İlçesi D. Parti Kongresi-Kongrede Mebuslarımızdan Dr. Ali Naci Duyduk ve Hamdi Bozbağ Hazır Bulundular”, **Hamle**, No: 530, 8 Mart 1955, s. 1.

törenine katılmaktı.⁴²⁰ DP'nin Giresun Vilâyet Kongresi, 23 Nisan 1955'te saat 10.00'da Yeni Sinema binasında başlamıştır. Kongreyi Vilâyet İdare Heyeti Başkanı Hüsnü Tarım açmıştır. Ali Arif Lârcin usul hakkında konuştuğundan sonra delegelerin yoklaması yapılmış ve yoklamadan sonra kongre başkanlığı seçimine geçilmiştir. Bulancak delegelerinin teklifi ve seçim sonucunda Mazhar Şener birinci başkanlığa, Şebinkarahisar delegesi Rafet Hancıoğlu ikinci başkanlığa, kâtipliklere Dr. Ali Naci Duyduk'un yeğeni Ahmet Sarıalemdaroğlu ve Mehmet Nakipoğlu seçilmişlerdir. Kongre esnasında, 23 Nisan Bayramı kutlamalarının sürmesi ve kongrenin uzatılmaması gibi sebeplerle birtakım tartışmalar da yaşanmıştır. Öğleden sonraki toplantıda 45 merkez delegesi kongreden çıkarılmıştır.⁴²¹ Kongrede söz alan bazı köylüler orman meselesi, kalaysızlık ve çivi meselelerini gündeme taşımıştır. Ömer Kılıçoğlu, Harşit yolunun ikmalini, Rafet Hancıoğlu Şebinkarahisar-Giresun yolunun açılmasını istemiş ve bir Pirazizli bir delege ise milletvekillerinin maaşlarının fazla olduğunu vurgulamıştır. Dilek ve şikâyetlerden sonra seçime geçilmiş, Vilâyet İdare Heyetine Fevzi Ekmekçi, Mustafa Köymen, Azmi Bozbağ, Halit Özer, Mustafa Reşit Nefesoğlu, Hüsnü Tarım, Mehmet Sabit Esnaf, Azmi Göksel ve Mehmet Salim İnanç seçilmişlerdir. Haysiyet Divanına ise Mustafa Sağlam, Cavit Alacalıoğlu, Abdurrezzak Akbulut ve Mehmet Nakipoğlu seçildikten sonra büyük kongre delegeleri de seçilmiş ve ardından dileklere geçilmiştir. Dileklerin sonunda söz alan Giresun Milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk, yapılan cevap vermiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un akabinde Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen söz almıştır. Konuşmasında *“Ne Dereli yolunun ne Harşit yolunun ne şu yolun ne bu yolun eksikliğinden bahsedilmeyecektir. Hükümet olarak azmimiz şudur ki 1958 senesine kadar yurdumuzda mektepsiz köy bırakmayacağız. Muzafferiz ve muzaffer kalacağız. Samimi bir muhalefetin lüzumuna inanıyoruz”* diyerek ardından DP'nin yapmış olduğu icraattan söz etmiştir. Toplantının sonuna doğru şifa temennisi için Cumhurbaşkanı, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin kurulması için de Başbakan ve Maarif Bakanına telgraf çekilmesine karar verildikten sonra sona ermiştir.⁴²²

Kongre devam ederken, saat 14.00'te Ali Naci Duyduk, Adliye Binası'nın temel atma törenine katılmıştır. Törende Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen, Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleri, Adliye mensupları ve diğer davetlilerle kalabalık bir halk topluluğu hazır

⁴²⁰ “Vekillerimiz Bu Gece Geldiler”, **Hamle**, No: 566, 21 Nisan 1955, s. 1; “D.P Vilâyet Kongresine İştirak ve Giresun Adliye Binasının Temel Atma Töreninde Hazır Bulunmak Üzere Çalışma Vekilimiz Hayrettin Erkmen ve Mebuslar Geldiler”, **Karadeniz**, No: 313, 21 Nisan 1954, s. 1.

⁴²¹ “Demokrat Parti Vilâyet Kongresi Hararetle Geçti”, **Karadeniz**, No: 315, 25 Nisan 1955, s. 1; “Demokrat Parti Yeni İlçe İdare Heyeti Seçildi”, **Hamle**, No: 574, 30 Nisan 1955, s. 1.

⁴²² “Demokrat Parti Vilâyet Kongresi Yapıldı”, **Hamle**, No: 569, 25 Nisan 1955, s. 1; “D.P Vilâyet Kongresi Hararetle Geçti”, **Karadeniz**, No: 315, 25 Nisan 1955, s. 1.

bulunmuştur.⁴²³ Kongre bitimi ve temel atma töreninin ardından Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleri 26 Nisan 1955 akşamı vapurla Giresun'dan ayrılıp Ankara'ya gitmişlerdir.⁴²⁴

Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'ya gittikten bir ay sonra TBMM'nin tatile girmesi hasebiyle 26 Mayıs 1955'te tekrar Giresun'a gelmiştir.⁴²⁵ 4 Haziran 1955 tarihli *Karadeniz* gazetesinin verdiği bilgiye göre Dr. Ali Naci Duyduk'tan başka bu tarihte Giresun'a diğer milletvekilleri gelmemiştir. Gazete diğer milletvekillerinin Giresun'a gelmemesini şu şekilde hicvetmektedir:

Söyle doktor söyle

Ölecek miyiz?

58'den evvel

Mebusları görecek miyiz?

Giresun seçmenleri çağırıyor

Doktor gelmiş yareleri sarıyor

Söyle de Doktor söyle

58'den evvel

*Mebusları görecek miyiz?*⁴²⁶

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'da bir müddet kaldıktan sonra 28 Haziran 1955'te Ankara'ya dönmüştür.⁴²⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'dan döndükten sonra Giresun'a gelmiş ve bir müddet kaldıktan sonra İstanbul'a gitmiştir. İstanbul'da birkaç gün kalmış olan milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk 20 Temmuz 1955 Çarşamba günü tekrar Giresun'a dönmüştür. Dr. Ali Naci Duyduk'tan başka bir Giresun milletvekili de bulunmamaktadır.⁴²⁸

⁴²³ "Giresun Adliye Binasının Temeli Atıldı", **Karadeniz**, No: 315, 25 Nisan 1955, s. 2.

⁴²⁴ "Mebuslarımız Gidiyorlar", **Hamle**, No: 570, 26 Nisan 1955, s. 1; "Milletvekilleri Gittiler", **Hamle**, No: 571, 27 Nisan 1955, s. 1.

⁴²⁵ "Dr. A. Naci Duyduk Geldi", **Hamle**, No: 592, 27 Mayıs 1955, s. 1.

⁴²⁶ "Meclis Tatil Oldu Giresun'a Yalnız Mebuslarımızdan Dr. Ali Naci Duyduk Geldi", **Karadeniz**, No: 347, 4 Haziran 1955, s. 1. Bu şiirin bir başka versiyonu da 1956 yılında yine aynı gazetede şu şekilde yayınlanmıştır: "Aman da Doktor, Canım da Doktor, Derdime bir çare, Çaresiz dertlere düştük, Ankara'dan bize bir niyaz eyle" "Giresun'daki İşsizliğe Çare Bulunamıyor, Çıngar-**Karadeniz**, No: 530, 7 Ocak 1956, s. 2.

⁴²⁷ "Dr. Ali Naci Duyduk", **Hamle**, No: 617, 28 Haziran 1955, s. 1.

⁴²⁸ "Mebuslarımızdan Dr. Ali Naci Duyduk Geldi Halen Giresun'da Tek Mebus Bulunmaktadır", **Karadeniz**, No: 386, 20 Temmuz 1955, s. 1.

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'dabir müddet bulunduktan sonra Ankara'ya gitmiş, 15 Ağustos 1955'te DP İl başkanı Azmi Bozbağ ile birlikte tekrar Giresun'a gelmiştir.⁴²⁹

1955 yılında Dr. Ali Naci Duyduk'un Giresun'da ilgilendiği bir mesele de Giresun'da çay tarımının yapılıp yapılamayacağı hakkındaydı. 1955'te Giresun'a gelen 5 kişilik bir heyet, yaptıkları inceleme sonucunda Giresun'da çay yetiştirilebileceğini Ziraat Vekâleti'ne bildirmişlerdir. Heyetin bu talebi üzerine Ziraat Vekâleti Giresun'da çay ziraatına başlanmak üzere bir kararname hazırlayarak Vekiller Heyetine sunmuştur. Kararnameye göre Giresun'da ilk önce 15 bin dönüm arazide çay yetiştirilmesine karar verilmiş, bunu için de 1,5 milyon liralık bir bütçe tahsis edilmiştir. Tüm bu gelişmeleri Giresun'a *müjdeli bir haber* olarak Dr. Ali Naci Duyduk bizzat kendisi vermiştir.⁴³⁰

6-7 Eylül Olayları⁴³¹ sebebiyle İstanbul, İzmir ve Ankara'da Örfi İdare (Ohal) ilân edilmesi üzerine Cumhurbaşkanı Celal Bayar, TBMM'yi 12 Eylül 1955 Pazartesi günü olağanüstü toplantıya davet etmiştir. Bunun üzerine Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresun'da bulunan diğer milletvekilleri 9 Eylül 1955'te Ankara'ya gitmişlerdir.⁴³² Örfi İdarenin kısa sürmesi ve TBMM'deki olağanüstü toplantının sona ermesiyle milletvekilleri 16 Eylül 1955'tevapurla Giresun'a gelmişlerdir.⁴³³ Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer Giresun milletvekilleri bir müddet Giresun'da kaldıktan ve kazaları dolaştıktan sonra DP'nin 15-20 Ekim 1955'te toplanacak olan Dördüncü Büyük Kongresi'ne katılmak için Ankara'ya gitmişlerdir. DP'nin 4. Büyük Kongresi'nin sona ermesiyle Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer Giresun milletvekilleri 19 Ekim 1955'te tekrar Giresun'a dönmüşlerdir.⁴³⁴ Milletvekillerinin

⁴²⁹ "A. Naci Duyduk ve Azmi Bozbağ Geldiler", **Hamle**, No: 655, 15 Ağustos 1955, s. 1; "Mebuslarımızdan Abdullah İzmen Gelmiştir", **Karadeniz**, No: 406, 15 Ağustos 1955, s. 1.

⁴³⁰ "Vilâyetimizde Çay Ziraatı İçin Kati Rapor Verildi", **Karadeniz**, No: 408, 17 Ağustos 1955, s. 1.

⁴³¹ 6-7 Eylül Olayı: Kıbrıs meselesinin meydana getirmiş olduğu gerginliğin ardından 5 Eylül 1955 gecesi Atatürk'ün Selanik'teki evinin bahçesinde patlayan bomba ile ertesi gün İstanbul gazetelerinin basında bu olaya yer verilmiştir. Ardından kalabalık halk, sivil toplum örgütlerinin Atatürk posterleri ve "Kıbrıs Türk'tür Türk kalacaktır" temposuyla hadiseyi protesto etmesiyle başlamıştır. Kıbrıs meselesinin kamuoyunda yarımış olduğu gerginliğe Menderes hükümetinin başlangıçta ılımlı yaklaşması sebebiyle sırdan bir protesto eylemi olarak başlamış ancak güvenlik kuvvetlerinin sessiz kalması, sivil toplum örgütlerinin iyi organize olması olayların kontrolden çıkmasına sebep olmuştur. Bazı kontrolsüzlükler sebebiyle Rumlara ait dükkân ve evler yağmalanmıştır. Yağma hareketlerinin büyük ölçüde artması sonucu sıkıyönetim ilân edilmiş ve İstanbul'da olaylar büyük ölçüde durdurulmuştur.12 Eylül'de saat 15.00'te toplanmış olan TBMM İstanbul, İzmir ve Ankara'da Örfi İdare'nin sürmesine karar vermiştir. CHP lideri İnönü olayın aydınlatılmasını istemiştir. Şerif Demir, "Adnan Menderes ve 6/7 Eylül Olayları", **İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi**, XII/2007, s. 43, 44, 45, 49, 59.

⁴³² "T. B. M. M'nin Fevkalade Toplantısında Bulunmak Üzere Mebuslarımız Ankara'ya Gitti, B. M. Meclisi Pazartesi Günü Açılıyor", **Karadeniz**, No: 428, 9 Eylül 1955, s. 1.

⁴³³ "Mebuslarımız Giresun'a Geldi", **Karadeniz**, No: 434, 16 Eylül 1955, s. 1; "Mebuslarımız Geldiler", **Hamle**, No: 681, 16 Eylül 1955, s. 1.

⁴³⁴ "Mebuslarımız Geliyor", **Karadeniz**, No: 462, 19 Ekim 1955, s. 1.

bu defa Giresun'a geliş amacı, 13 Kasım 1955'te yapılacak olan Belediye Başkanlığı seçimiyle⁴³⁵ alakalıydı.⁴³⁶

3.2.8. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1956 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk'un 1956 yılına ait faaliyetleri hakkındaki bilgimiz şimdilik sınırlıdır. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1956 yılına ait faaliyetleri Giresun yerel basımına da yansımamıştır. 1956 yılı Ocak ayı başında Duyduk, DP Parti Müfettişliğine getirilmiştir. Duyduk, Parti Müfettişi iken, DP Çorum il teşkilatını teftiş etmiştir.⁴³⁷ TBMM'nin yaz tatiline girmesiyle de Dr. Ali Naci Duyduk, istirahat etmek üzere İstanbul'a Adalara gitmiştir.⁴³⁸

3.2.9. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1957 Yılındaki Faaliyetleri ve Yeniden Giresun Milletvekili Seçilmesi

Yaptığımız incelemelere göre Dr. Ali Naci Duyduk, Kasım 1955 tarihinden Mayıs 1957'ye kadar Giresun'a uğramamıştır. Ali Naci Duyduk, 1957 Mayısında DP İl Kongresi münasebetiyle 13 Mayıs 1957'de Giresun'a gelmiştir.⁴³⁹ Dr. Ali Naci Duyduk, 14 Mayıs günü diğer milletvekilleri ile DP Kongresinin bitiminden sonra diğer milletvekilleri Hayrettin Erkmen, Mazhar şener, Tahsin İnanç, Abdullah İzmen ve Doğan Köymen ile birlikte Bulancak'ta halkla temasta bulunmuştur.⁴⁴⁰ Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ ve Adnan Tüfekçioğlu ile birlikte 17 Mayıs 1957'de İstanbul yoluyla Ankara'ya gitmiştir.⁴⁴¹

Dr. Ali Naci Duyduk, 26 Temmuz 1957'de olan Adnan Tüfekçioğlu ve Hayrettin Erkmen ile beraber Giresun'a dönmüştür.⁴⁴² Bu defaki geliş amaçları ise 1957 yılında yapılması olası Genel Seçimleriyle ilgiliydi. Bu amaçla Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'a

⁴³⁵ 13 Kasım 1955'te yapılan yerel seçimlere CHP fiilen katılmamış ve bağımsız adayları desteklemiştir. CHP'nin desteklemiş olduğu bağımsız adaylar Mehmet Tuncel, Ali şükrü Yanıkoğlu, Fazıl Sözen, Hasan Gürel, Mürşit Göksüzoğlu, Servet Karamustafa, Niyazi Güner, Bahri Barutçu, Orhan İşseven, Celal Karadeniz, Ali Laçın, Avni Ormancı, Rıza Gümüşel, Bekir Usta, Ahmet Hattat, Muzaffer Davuloğlu, Niyazi Dalman, Ahmet Beyazitoğlu, Mehmet Anafor ve Salih Siretoğlu aday olmuşlardır. DP'de Belediye Başkan adayları, Ali Saim Bozbağ, Mustafa Köymen, Oktay Aral, Osman Nuri Aksoy, Haşım Aslan, Talat Aktan, Kazım Aydın, Mustafa Çulha, Nuri Dervişoğludur. Ayrıca Fevzi Ekmekçi, Abdurrahman Erkan, Azmi Göksel, Zühtü Kitapçı, Selim Gökdeniz, Salim İnanç, M. Reşat Nefesoğlu, Muammer Özer, Hüsnü Tarım, Asım Yamak, İbrahim Yenal ve Nuri Yolasığmazolu da adaylığını koymuştur. 1953-1955 arası Belediye Başkanı Azmi Göksel'in listede yer almaması bazı sorunlara sebep olmuştur. Seçim sonucunda 21 kişiden oluşan Belediye Meclisi 15 DP ve 6 Bağımsız yani CHP'den oluşmuştur. Belediye Meclisi DP'den Ali Saim Bozbağ'ı Belediye Başkanı seçmiştir. Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 236- 238. ; "DP Belediye Listesi", **Hamle**, No: 711, 24 Ekim 1955, s. 1.

⁴³⁶ "Mebuslarımız Kazalara Gittiler", **Karadeniz**, No: 480, 9 Kasım 1955, s. 1.

⁴³⁷ "Dr. Ali Naci Duyduk D.P Müfettişi oldu", **Karadeniz**, No: 539, 17 Ocak 1956, s. 1.

⁴³⁸ "Mebuslarımız İstanbul'da İstirahat Ediyorlar, Dr. Ali Naci Duyduk Adada İstirahat Ediyor", **Karadeniz**, No: 691, 23 Temmuz 1956, s. 1.

⁴³⁹ "Mebuslarımız Bu Hafta Toplu Halde Giresun'a Geliyorlar", **Karadeniz**, No: 924, 6 Mayıs 1957, s. 1.

⁴⁴⁰ "Mebuslarımızın Bir Kısmı Bugün Gidiyor, Dr. Ali Naci Duyduk", **Karadeniz**, No: 930, 14 Mayıs 1957, s. 1.

⁴⁴¹ "Mebuslarımız Bugün Gidiyor", **Karadeniz**, No: 933, 17 Mayıs 1957, s. 1.

⁴⁴² "Mebuslarımızdan H Ekmen A. Tüfekçioğlu ve Dr. A. N. Duyduk Geldi", **Karadeniz**, No: 987, 26 Temmuz 1957, s. 1.

geldikten sonra Adnan Tüfekçioğlu, Hayrettin Erkmen ve Doğan Köymen ile birlikte 29 Temmuz 1957’de Bektaş Yaylası, şebinkarahisar ve Alucra ilçelerini ziyaret ederek seçim çalışmalarında bulunmuşlardır.⁴⁴³

Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ, Abdullah İzmen ve Doğan Köymen ile birlikte 20 Ağustos 1957’de Bulancak’a giderek DP İlçe Binasında köylülerle sohbet etmiştir. Hamdi Bozbağ köylülere “*Arkadaşlar Ankara’ya vardığımızda sizin fikrinizi bize soracaklar. Seçimlerin öne alınmasını istiyor musunuz?*” diye sormuş ve bunun üzerine köylüler ise “*istiyoruz*” demişlerdir. Müteakiben Dr. Ali Naci Duyduk da “*Geçen sene findığımızı 175 kuruşa aldık ve 70’e sattık. Amerika’dan buğday getirip size dağıtıyoruz. Keşap’a kiremit fabrikası yapacağız, memleketin her tarafını fabrika ile dolduracağız*” demiş ve bunun üzerine bir köylü söz istemiştir. Köylü “*Müsaade edin sizin konuştuklarınıza bir bir cevap vereceğim, bu arkadaşlarda dinlesin*” demiştir. Dr. Ali Naci Duyduk ise köylüye “*Oğlum sen sus, hep böyle adam kurup bize gönderiyorlar*” diye cevap vermiştir. Köylü toplantıdan ayrılmış ve onunla beraber bazı kişilerde toplantıyı terk etmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekilleri halkla sohbetlerine devam etmişlerdir. Milletvekilleri, DP ileri gelenleriyle birlikte bir müddet daha Parti binasında kaldıktan sonra Bulancak’tan ayrılıp Giresun’a dönmüşlerdir.⁴⁴⁴

Seçimler için nabız yoklaması yapan Dr. Ali Naci duyduk, bir müddet daha Giresun’da kaldıktan sonra Doğan Köymen ile birlikte 28 Ağustos 1957’de Ankara’ya gitmişlerdir.⁴⁴⁵ Bu sırada 1958 yılında yapılması gereken Genel Seçim, DP tarafından bir yıl öne alınmıştır. DP, Genel seçimlerin 27 Ekim 1957’de yapılması önerisini Meclise getirmiş ve 11 Eylül 1957’de de seçimlerin erkene alınması kararlaştırılmıştır.⁴⁴⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, yirmi beş gün Ankara’da kaldıktan sonra 23 Eylül 1957’de Hayrettin Erkmen, Abdullah İzmen ve Hamdi Bozbağ ile birlikte Giresun’a gelmişlerdir.⁴⁴⁷

1957 Milletvekili Seçimi için Giresun’da dört partinin (DP, CHP, HP ve CMP) adayları belirlenmeye başlamıştır. Bilhassa DP’de mevcut 8 milletvekilinin adaylığı yeniden öngörölmüştür. Ancak mevcut milletvekillerinden birinin yerine şebinkarahisar Hükümet Tabibi Mustafa Hemiş adaylık için başvurmuştur. CHP’den de milletvekili adaylığı için Galip

⁴⁴³ “Vilâyetimizde Seçim Hazırlığı İçin Faaliyet”, **Karadeniz**, No: 989, 29 Temmuz 1957, s. 1; “Tahsin İnanç Gitti Diğer Mebuslarımızda 2 Eylül’den Evvel Ankara’da Bulunacak”, **Karadeniz**, No: 1006, 17 Ağustos 1957, s. 1.

⁴⁴⁴ “Mebuslarımız Dün Bulancak’ta Köylülere “Seçimlerin Erken Yapılmasını İstiyor Musunuz? “Diye Sorunca Köylüler Hep Bir Ağızdan İstiyoruz Diye Cevap Verdiler”, **Karadeniz**, No: 1009, 21 Ağustos 1957, s. 1.

⁴⁴⁵ “Son İki Mebusumuz da Gitti”, **Karadeniz**, No: 1016, 29 Ağustos 1957, s. 1.

⁴⁴⁶ TBMMZC, Devre: X, İnikat: 91, Cilt: 20, İctima: 3, Ankara, 1957, s. 735-750. 11. IX. 1957; Gülşen, **Giresun’da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 239.

⁴⁴⁷ “Mebuslarımız Geldiler”, **Işık**, No: 2238, 23 Eylül 1957, s. 1.

Zaimoğlu, Selahattin Güvenç, Yusuf Naipoğlu, Av. Yusuf Bayburtlu, Ahmet Tirali, Hasan Sütlaç, Halil Gürel ve Giresun Eski İl Müftüsü Şükrü Eren adaylık için müracaat etmişlerdir.⁴⁴⁸

Dr. Ali Naci Duyduk, 28 Eylül 1957'de seçmenlerle buluşmuştur.⁴⁴⁹ 2 Ekim 1957'de DP aday yoklaması yapmıştır. Yoklamada 600 civarında oy kullanılmış ve bu yoklama sonucunda mevcut 8 milletvekilinin Dr. Ali Naci Duyduk da dâhil altısı tekrar aday olmuştur. Yoklamayı kazanan eski milletvekili adayları Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ, Doğan Köymen, Mazhar Şener, Tahsin İnanç'tır. Yoklamada en yüksek oyu alan kişi Hayrettin Erkmen'dir. DP'nin yeni adayları ise Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Sadık Altıncan ile Şebinkarahisar Hükümet Tabibi Mustafa Hemiş'tir. Yoklamada Abdullah İzmen 100, Adnan Tüfekçioğlu ise 44 oy ile en düşük oyları aldıkları için listeden çıkarılmışlardır.⁴⁵⁰ Başbakan Adnan Menderes, yoklamayı kazanmış olan DP adaylarına telgraf çekerek tebrik etmiştir.⁴⁵¹ Bu sırada DP Genel Merkezi seçim çalışmalarında kullanılmak üzere Giresun'a iki adet de cip tipi araç göndermiştir.⁴⁵²

Adaylıkları kesinleşen milletvekili adayları Giresun ve ilçelerinde yoğun bir seçim faaliyetine başlamışlardır. Bu kapsamda 3 Ekim 1957'de CHP adayları Ahmet Tirali ve Selahattin Güvenç ile CMP ve Hür Parti adayları Piraziz'de; DP ve CHP adayları yine aynı gün Dereli'de, 4 Ekim 1957'de ise Camiyanı Pazarı'nda miting yapmışlardır.⁴⁵³ Dr. Ali Naci Duyduk da arkadaşları Hamdi Bozbağ ve Mazhar Şener ile birlikte 10 Ekim 1957'de Piraziz pazarına gitmişler ve halka hitaben birer konuşma yapmışlardır.⁴⁵⁴

1957 Milletvekili seçimi yurdun dört bir yanında olduğu gibi Giresun'da da çekişmeli geçmiştir.⁴⁵⁵ Bu seçimde aynı zamanda DP'ye olan güven de azalmıştır. Nitekim 1950 seçimlerinde %55,2'lik oy oranı ile iktidara gelen, 1954 seçimlerinde oylarını %58,4'e çıkararak iktidardaki yerini iyice sağlamlaştıran DP, 1957 seçimlerinde oy kaybı yaşamıştır. 1954-1957 yılları arasındaki zaman zarfında gerek ekonomide yaşana olumsuzluklar ve gerekse muhalefete karşı izlenen sert tutum DP'nin hem oy oranında hem de milletvekili sayısında düşüş yaşamasına neden olmuştur.⁴⁵⁶ Türkiye'de ilk erken Genel Seçim olan 27 Ekim 1957 Milletvekili seçimini her ne kadar oylarını düşürse de DP kazanmıştır. Kayıtlı

⁴⁴⁸ "Giresun'da Parti Adayları Kimler Olacak", **Karadeniz**, No: 1041, 27 Eylül 1957, s. 1.

⁴⁴⁹ "Mebuslarımız Gittikleri Yerlerde Sual Yağmuruna Tutuluyor", **Karadeniz**, No: 1042, 28 Eylül 1957, s. 1.

⁴⁵⁰ "Demokrat P. Giresun Adayları Dün Seçildi", **Karadeniz**, No: 1046, 3 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵¹ "A. Menderes'in Adaylara Telgrafi", **Karadeniz**, No: 1048, 5 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵² "DP'ye Yeni İki Cip Daha Geldi", **Karadeniz**, No: 1049, 7 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵³ "Vilâyetimizde Seçim Mücadelesi Kızıştı", **Karadeniz**, No: 1047, 4 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵⁴ "Şemsiyeli Propaganda", **Karadeniz**, No: 1053, 11 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵⁵ "Giresun Vilâyetinde Seçim İbresi Muhalefet Tarafına Döndü", **Karadeniz**, No: 1064, 24 Ekim 1957, s. 1.

⁴⁵⁶ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam**, s. 242.

seçmenlerin % 76,6'sının oy kullanmış olduğu 1957 Milletvekili Genel seçimlerinde DP % 48,6, CHP % 41,4 ve CMP % 6,5 ve ilk kez seçime katılmış olan Hürriyet Partisi % 3,5 oranında oy almıştır. Bu sonuçlara göre DP 424, CHP 178 ve Osman Bölükbaşı'nın CMP'si 4 ve HP 4 milletvekilliği elde ederken bağımsız olarak hiçbir aday seçilmemiştir.⁴⁵⁷ Giresun'da da kayıtlı toplam 167.110 seçmenden 128.326'sı sadık başına giderek oy kullanmıştır. Bu oyların partilere göre dağılımı DP; 55.645, CHP; 53.854, CMP; 12.568 ve HP ise 4.594 şeklindedir. Seçimleri sekiz milletvekiliyle tam liste halinde DP kazanmıştır. 11. Yasama Dönemi'nde seçilen DP milletvekilleri ise Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ, Hayrettin Erkmen, Tahsin İnanç, Doğan Köymen, Mazhar Şener ve yeni olarak da Mustafa Hemiş ile Sadık Altıncan'dır.⁴⁵⁸

Dr. Ali Naci Duyduk ve Giresunlu Milletvekilleri seçimden sonra Ankara'ya gitmişlerdir. Başbakan Adnan Menderes beşinci kabinesini kurmak için hazırlıklara başlamıştır.⁴⁵⁹ Başbakan Adnan Menderes, kabinesini 25 Kasım 1957'de belirlemiştir.⁴⁶⁰ Yeni Kabinede Hayrettin Erkmen Ticaret Bakanı olmuştur.⁴⁶¹

3.2.10. Dr. Ali Naci Duyduk'un 1958 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, dört ay Ankara'da kaldıktan sonra Tahsin İnanç ve Mazhar Şener ile birlikte 9 Mart 1958'devapurla Giresun'a gelmiştir.⁴⁶² Giresun'da on gün kaldıktan sonra 21 Mart 1958'de İstanbul yolu ile Ankara'ya gitmiştir.⁴⁶³ Dr. Ali Naci Duyduk, 4 ay boyunca Ankara'da temaslarda bulunduktan sonra meclisin yaz tatiline girmesi üzerine 2 Temmuz 1958'dayeniden Giresun'a gelmiştir.⁴⁶⁴ Dr. Ali Naci Duyduk, 4 Temmuz 1958 akşamı Ahmet Rıza Suud Yavısı ve Osman Fikret Topallı ile birlikte Giresun parkında bir süre oturmuşlardır.⁴⁶⁵ Dr. Ali Naci Duyduk, Temmuz 1958'de tekrar Ankara'ya gitmiş ve Vekil arkadaşı Hamdi Bozbağ ile birlikte TBMM'nin tatil edilmesi sebebiyle 4 Eylül 1958 Perşembe günü yeniden Giresun'a dönmüştür.⁴⁶⁶

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'da bir yandan halkla temaslarda bulunurken bir yandan da fındık bahçesiyle ilgilenmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'dayken ilginç bir olay da

⁴⁵⁷<http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> (22/11/2018).

⁴⁵⁸ Gülşen, **Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam** (1945-1960), s. 243.

⁴⁵⁹ "Beşinci Menderes Kabinesi Çarşamba Günü İlân Edilecek, **Karadeniz**, No: 1083, 18 Kasım 1957, s. 1; "Kabinenin Kurulması Gecikiyor", **Karadeniz**, No: 1085, 20 Kasım 1957, s. 1.

⁴⁶⁰ "Menderes Bugün Beşinci Hükümeti İlân Edecek", **Karadeniz**, No: 1089, 25 Kasım 1957, s. 1.

⁴⁶¹ "Yeni Vekiller Kim Olacak", **Karadeniz**, No: 1089, 25 Kasım 1957, s. 1.

⁴⁶² "Mebuslarımız, Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk", **Işık**, No: 2368, 10 Mart 1958, s. 1.

⁴⁶³ "Mebuslarımız Gidiyor", **Karadeniz**, No: 1184, 21 Mart 1958, s. 1.

⁴⁶⁴ "Doktor Ali Naci Duyduk Geldi", **Karadeniz**, No: 1270, 7 Temmuz 1958, s. 2.

⁴⁶⁵ Topallı, **Giresun Günlükleri II**, s. 1281.

⁴⁶⁶ "Duyduk ve Bozbağ Geldiler", **Hamle**, No: 1572, 4 Eylül 1958, s. 1.

yaşanmıştır. 11 Eylül 1958'de Gemiler Çekeği Mahallesi'nden Pembe ve Emine adında iki kadın, Dr. Ali Naci Duyduk'un sebze bahçesine girip patlıcan çalarlarken yakalanmışlardır. Hırsız kadınlar çaldıkları 11 patlıcanla adliyeye sevk edilmişlerdir.⁴⁶⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, halkla temaslarına devam etmiş ve vekil arkadaşı Mazhar Şener ile birlikte Keşap'a giderek halkın dert ve dileklerini dinlemişlerdir.⁴⁶⁸ Dr. Ali Naci Duyduk, Ekim ayınınsonuna kadar Giresun'da faaliyetlerini sürdürmüş ve Ankara'da ise meclis tekrar çalışmalarına başlamıştır. Bilhassa Demokrat Parti çevrelerinde hummalı bir kulis faaliyetleri başlamıştır. DP kendi içerisinde bölünmeler meydana gelmiştir. DP içindeki muhalif grup, Eski Savunma Bakanı Refik Koraltan'a karşı Şemi Ergin'i TBMM reisliğine getirmek için uğraşmış ve hatta Başbakan Menderes'in düşmesi için faaliyetlere başlamışlardır. DP içindeki bu mücadeleye bir müddet sonra Giresun Mebusları da dâhil olmaya başlamışlardır. Bir müddettir Giresun'da bulunan milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk, DP'nin muhalif grubu tarafından acele Ankara'ya çağrılmıştır. Bunun üzerine Dr. Ali Naci Duyduk, 30 Ekim 1958 Perşembe günü Ankara'ya gitmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Demokrat Parti muhalifinde yani *Yaylacı*⁴⁶⁹ grubunda yer almıştır.⁴⁷⁰ Bu gruba *yaylacı* denmesinin nedeni Meclisin arka koltuklarında rahatça ve umursamaz bir biçimde oturmalarıydı. Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'daki faaliyetlerine devam etmiştir.

IV. Menderes Hükümeti döneminde 27 Haziran 1956 tarihinde Anayasanın 69. maddesine mugayir olan 6761 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu çıkarılmıştı. 1958 yılında Dr. Ali Naci Duyduk ve 21 arkadaşı TBMM'ye basın suçlarının affi için bir teklif vermişlerdir. DP Genel İdare Kurulu ile D. Parti Meclis Grubu Yönetim Kurulu Başkanları ortak bir toplantı yapmışlar ve TBMM'ne Basın suçlarının affi için kanun tasarısı veren Afyon Milletvekili Kemal Özçoban mezkûr toplantıya davet edilmiştir. Toplantıya giren Kemal Özçoban'ın sorgusu dört saat kadar sürmüştür. Afyon DP Milletvekili Kemal Özçoban basın suçlarının affi hakkında vermiş olduğu teklifi 21 DP'li milletvekili imzalamıştır.⁴⁷¹ Mebus Kemal Özçoban Yapmış olan teklifi geri almayacağını ifade etmiştir. Kemal Özçoban basına demecinde “*Ben mebusluktan vazgeçer namusumdan vazgeçmem*”

⁴⁶⁷ “Patlıcan Hırsızları Dr. Ali Naci'nin Bahçesinden 11 Patlıcan Çaldılar”, **Karadeniz**, No: 1358, 12 Eylül 1958, s. 1.

⁴⁶⁸ “Mebuslarımızın Halkla Temasları”, **Karadeniz**, No: 1358, 17 Ekim 1958, s. 1.

⁴⁶⁹ Yaylacılar: Başını Balıkesir milletvekili Sıtkı Yırcalı'nın çektiği ve DP içerisinde Menderes'e ve hükümete muhalif olanlardan oluşan gruptur. Bunlar kısaca “Yaylacılar” olarak adlandırılmışlardır. 1958 yılında 200'e kadar ulaştığı iddia edilmiştir. Trabzon'dan Mahmut Goloğlu, Pertev Sanaç, Osman Turan ve Mustafa Reşit Tarakçıoğlu bu grupta yer almıştır. Zehra Aslan, “Demokrat Parti Trabzon Milletvekili Hüseyin Pertev Sanaç (1954-1961)”, **Karadeniz Araştırmaları**, 48/2015, s. 115.

⁴⁷⁰ “Giresun Mebusların Bazıları da Yaylacı”, **Karadeniz**, No: 1369, 30 Ekim 1958, s. 1; “Meclis Açılırken Kaynaşmalar Başladı”, **Hamle**: No: 1620, 30 Ekim 1958, s. 1.

⁴⁷¹ “Kemal Özçoban'ın Basın Kanunu Teklifi”, **Hamle**, No: 1664, 22 Aralık 1958, s. 1.

demıştır. Mecliste 25 Aralık 1958 Perşembe günü incelenecek olan mezkûr teklifi Giresun Milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk ile Mazhar Şener imzalamışlardır.⁴⁷² Her iki milletvekili *Karadeniz* gazetesine kanun hakkında düşüncelerini söylemişlerdir. Mazhar Şener “*İmzamı geri almayacağım*” derken Dr. Ali Naci Duyduk ise “*Mesele grup meselesi haline gelmiştir. İmzamı geri almayacağım*” demıştır. Diğer taraftan 15’ler komisyonunda incelenen hususların da perşembe günü grup toplantısında görüşülmesi planlanmıştır.⁴⁷³ Perşembe günü görüşülen 15’ler komisyonunun hazırladığı tedbirler sert olmayıp yumuşak tedbirler olarak değerlendirilmiştir. 15’ler komisyonunun incelediği hususlar gözden geçirildikten sonra 8 Ocak 1959 Perşembe günü Grup İdare Heyeti’nde görüşülmek üzere ertelenmiştir. Kemal Özçoban, Dr. Ali Naci Duyduk ve arkadaşlarının basın suçlarının affına dair kanun teklifinin de mezkûr günde görüşülmesi kararlaştırılmıştır.⁴⁷⁴

3.2.11. Dr. Ali Naci Duyduk’un 1959 Yılındaki Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk, Ocak 1959’da rahatsızlanmış ve Ankara’daki evinde istirahate çekilmiştir. İki ay boyunca hastalığıyla uğraşan Dr. Ali Naci Duyduk mart ayının sonuna doğru iyileşerek ayağa kalkmıştır.⁴⁷⁵ Ardından da 25 Nisan 1959’da Giresun’a gelmiştir.⁴⁷⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun’da bir müddet kaldıktan sonra 1 Mayıs 1959’da vapurla Giresun’dan ayrılmıştır.⁴⁷⁷

Bu sırada DP’liler arasında yaşanan görüş ayrılıkları Giresun’dakilere de yansımıştır. 3 Haziran 1959’da toplanmasına karar verilen DP İl Kongresi’ne Dr. Ali Naci Duyduk, DP’nin muhalif grubu olan *yaylacı* grubunda yer aldığı için kongreye katılmamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk ile birlikte Ankara’da bulunan milletvekili arkadaşları Mazhar Şener ve Hamdi Bozbağ da kongreye katılmamışlardır.⁴⁷⁸

DP içindeki hizipleşme aynı zamanda Giresun milletvekillerine de yansımıştır. Giresun milletvekillerinden Ticaret Bakanı Hayrettin Erkmen, Doğan Köymen, Sadık Altıncan ve Tahsin İnanç, Menderes cephesinde yer alırken Dr. Ali Naci Duyduk, Hamdi Bozbağ, Mazhar Şener ve Dr. Mustafa Hemiş *yaylacı* olarak adlandırılan grup içinde yer

⁴⁷² “M. Şener ve A. Naci Duyduk’un da İmzaladıkları Tasarı, Tedbirler Komisyonuna Havale Edildi”, **Hamle**, No: 1665, 23 Aralık 1958, s. 1.

⁴⁷³ “Kemal Özçoban Basın Suçlarının Affı Teklifinden Vazgeçmiyor”, **Karadeniz**, No: 1413, 20 Aralık 1958, s. 1.

⁴⁷⁴ “Şiddet Tedbirleri Tasvip Edilmiyor”, **Karadeniz**, No: 1420, 29 Aralık 1958, s. 1.

⁴⁷⁵ “Dr. Ali Naci Duyduk İyileşti”, **Karadeniz**, No: 1498, 31 Mart 1959, s. 1.

⁴⁷⁶ “Mebuslarımızdan Dr. A. N. Duyduk Geldi”, **Karadeniz**, No: 1517, 27 Nisan 1959, s. 1. ;” A. Naci Duyduk Geldi”, **Hamle**, No: 1768, 25 Nisan 1959, s. 1.

⁴⁷⁷ “Dr. Ali Naci Duyduk Gitti”, **Karadeniz**, No: 1525, 4 Mayıs 1959, s. 1.

⁴⁷⁸ “D.P İl Kongresi Yarın Toplanıyor. Mazhar Şener, Hamdi Bozbağ, Dr. Duyduk Kongrede Bulunmayacaklar”, **Karadeniz**, No: 1550, 2 Haziran 1959, s. 1.

almıştır. Bu yüzden Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Hamdi Bozbağ ve Dr. Mustafa Hemiş DP İl Kongresine kongreye katılmamışlardır. *Yaylacı* grubunun kongreye katılmamasebebi ise İl Kuruluna geçici olarak seçilen heyetin bazı ilçe yönetimlerini fesh etmesidir. Yaylacı grubu fesh edilen ilçe yönetimlerinin eski delegelerinin İl Kongresi'ne katılmasını istiyorlardı. Muhalif grubun karşısında yer alan Ticaret Bakanı Hayrettin Erkmen ise Şener, Bozbağ ve Duyduk ile anlaşmak taraftarı değildi. Bu ise Dr. Ali Naci Duyduk ve grubunun İl Kongresi'nde mağlup olması demektir. Bu yüzden Duyduk ve arkadaşları il kongresine katılmamışlar, katılmadıkları için de protesto edilmişlerdir.⁴⁷⁹

Kongreye katılmamış olan Dr. Ali Naci Duyduk, arkadaşları Mazhar Şener ve Doğan Köymen ve Tahsin İnanç ile birlikte 2 Temmuz 1959'da tekrar Giresun'a gelmiştir.⁴⁸⁰ Mebuslar 3 Temmuz'da Camiyanı'na ve 4 Temmuz 1959'da ise Yolağzı'na gitmişlerdir.⁴⁸¹ 7 Temmuz 1959'da Tirebolu Çay Fabrikası'nın açılışında bulunmuşlar ve öğleden sonra Bulancak'a geçerek temaslarını sürdürmüşlerdir.⁴⁸² 15 Temmuz 1959'da TBMM'nin toplanılmasına karar verildiğinden⁴⁸³ Dr. Ali Naci Duyduk, arkadaşlarıyla 8 Temmuz'da birlikte Ankara'ya dönmüştür.⁴⁸⁴

Giresun'da kalan diğer milletvekillerinden Doğan Köymen, Tahsin İnanç ve Sadık Altıncan ise tespit etmiş oldukları sorunları Başvekil Adnan Menderes'e telgrafla bildirmişlerdir. Buna göre Giresun'un en acil ihtiyaçlarındık fiyatlarının bir an evvel ilanı, Giresun limanının bizzat Başvekil tarafından işletmeye açılması, Çay plasmanının verilmesi, Harşit hidroelektrik santralinin ihaleye çıkarılmasıydı.⁴⁸⁵

Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'nin tatile girmesinden dolayı 1 Ağustos 1959'da yeniden Giresun'a gelmiştir.⁴⁸⁶ Bu sırada Giresun gündemindeki önemli meselelerden biri de Fiskobirlik Kongresi'ydi. Kongre 31 Ağustos'ta yapılacaktı.⁴⁸⁷

Bu sırada Giresun Memleket Hastanesi'nde 10 Eylül 1959'da feci bir olay zuhur etmiştir. 27 yaşında Mustafa adlı bir genç birkaç gün evvel hastaneye gelerek muayene olmuştur. İlk muayenesinde bir şey bulunmayan hastanın, hastaneye ikinci gelişinde kuduz

⁴⁷⁹ "D.P İçindeki Gruplaşma, Dört Milletvekilinin Tutumu D. Parti Genel Merkezini Müşkül Durumda Bıraktı", **Karadeniz**, No: 1563, 22 Haziran 1959, s. 1.

⁴⁸⁰ "Mebuslarımız Geldi", **Hamle**, No: 1821, 2 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸¹ "Mebuslarımızın Temasları", **Hamle**, No: 1824, 6 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸² "Mebuslarımızın Tetkik ve Temasları", **Hamle**, No: 1827, 9 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸³ "B. M. Meclisi 15 Temmuz'da Toplanıyor", **Hamle**, No: 1826, 8 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸⁴ "Mebuslarımızın Bir Kısmı Gitti", **Hamle**, No: 1827, 9 Temmuz 1959, s. 1. ; "Mebuslarımız Gitti", **Karadeniz**, No: 1578, 10 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸⁵ "Başvekil Mebusların Telgrafı", **Hamle**, No: 1829, 11 Temmuz 1959, s. 1.

⁴⁸⁶ "Dr. Ali Naci Duyduk Geldi", **Hamle**, No: 1847, 1 Ağustos 1959, s. 1.

⁴⁸⁷ "Mebuslarımız Geliyor", **Hamle**, No: 1860, 17 Ağustos 1959, s. 1; "Mebuslarımız", **Giresun İleri**, No: 11, 24 Ağustos 1959, s. 1.

olduğu anlaşılmış ve derhal gerekli tedbirler alınmıştır. Öğlen vakti feci şekilde kudurup zapt edilemeyen genç Mustafa'nın ölümünden sonra işin vehameti anlaşılmış ve Mustafa ile temasta bulunanlar da tedavi altına alınmıştır. Kuduz aşısı yaptıranlar arasında hastane Başhekimi Adnan İzmen, Dâhiliye Mütahassısı Asım Özmen, Kulak-Burun-Boğaz Mütahassısı İrfan Altınay ile hastanedeki müstahdemler ve gencin aile efradı da vardı. Ayrıca Giresun Milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk da tedaviye girenler arasındadır. Genç yaşta ölen Mustafa aynı zamanda Dr. Ali Naci Duyduk'un yarıcısı idi.⁴⁸⁸

DP'nin hizipleşme ve yıpranma süreci Giresun'da etkili olmuştur. Nitekim DP Giresun İdare Heyeti üyelerinden Fevzi Ekmekçi ve M. Reşat Nefesoğlu ile Dr. Ali Naci Duyduk'un yeğeni Ahmet Sarıalemdaroğlu ve arkadaşlarının ihraç talepleri için parti içindeki hizipleşmeyi hızlandırmıştır.⁴⁸⁹ Giresun'da temaslarına devam eden Dr. Ali Naci Duyduk, 28 Ekim 1959'da Hamdi Bozbağ ile birlikte Bulancak ve Piraziz'i ziyaret etmeyi plânlamışlardır.⁴⁹⁰

3.3. Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıada'da Yargılanması

Dr. Ali Naci Duyduk, 1960 yılı Mart ayının sonuna doğru Giresun'a gelmek ve 10 gün kalmak için diğer milletvekilleri ile birlikte hazırlık yaptıysa da⁴⁹¹ Giresun'a gelmemiştir. Bu sırada yaşanan 27 Mayıs 1960 İhtilâli, tüm ülkenin kaderini etkilediği gibi Dr. Ali Naci Duyduk'un da siyasi hayatını yakından etkilemiştir. Darbeyle birlikte Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar ve milletvekilleri Yassıada'da⁴⁹² yargılanmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, 27 Mayıs darbesiyle birlikte Bahçelievler 8. Caddedeki 9/4 numaralı evinden⁴⁹³ alınarak tutuklanmış, ilk önce Kayseri Cezaevi'nde hapsedilmiştir.⁴⁹⁴ Ardından da Yassıada Yüksek Adalet Divanı'nda⁴⁹⁵ Anayasayı İhlâl Davası'nda yargılanmıştır.⁴⁹⁶

⁴⁸⁸ "Bir Genç Hastanede Kudurarak Öldü, Milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk'un Yarıcılarında Olan Delikanlının Kuduz Bir Köpek Tarafından İsrıldığı Tahmin Ediliyor", **Karadeniz Postası**, No: 118, 11 Eylül 1959, s. 1, 4.

⁴⁸⁹ "Giresun'da İhraç Edilecek Demokratlar", **Karadeniz Postası**, No: 119, 12 Eylül 1959, s. 1.

⁴⁹⁰ "H. Bozbağ'ın Temasları", **Hamle**, No: 1921, 27 Ekim 1959, s. 1.

⁴⁹¹ "Dr. Ali Naci Duyduk (Yolun Sonu Mu?) Giresun Mebusları Seçim Bölgesine Geliyor", **Karadeniz**, No: 1769, 2 Mart 1960, s. 1; "Mebuslarımız Giresun'a Geliyor", **Karadeniz**, No: 1776, 10 Mart 1960, s. 1; "Mebuslar Toplu Halde 26 Martta Giresun'a Geliyor", **Karadeniz**, 18 Mart 1960, s. 1.

⁴⁹² Marmara Denizi'nde bulunan Yassıada aslında bir kayalıktır. 47 metre yüksekliği, 180 metre genişliği ve 280 metre uzunluğundadır. Bu bölgede iki küçük adadan koni şeklinde olanına Sivriada, yassı olanına da Yassıada denilmiştir. Yassıada biraz büyük olup, üzerinde deniz kuvvetlerine ait tesisler bulunmaktadır. Düzgün binalar, gazinolar ve bir de spor salonundan oluşan bu tesisler, büyük bir hapisane olarak kullanılmaya elverişlidir. Adanın içindeki binalara hapsedilen kişilerin, binadan kaçsalar dahi Ada'dan kaçmalarına imkân yoktur. Demirebilek, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıada**, s. 45; Gülen, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**, s. 133.

⁴⁹³ **Anayasayı İhlâl Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları**, III, s. 1201, 1229.

⁴⁹⁴ Kırzioğlu, "Sağ Kalan Beş Mümessil", s. 61; Kırzioğlu, **Erzurum Kongresi**, III, s. 214.

⁴⁹⁵ Mahkeme: 9 kişiden oluşmuştur. Yargıtay 1. Ceza Dairesi Başkanı Salim Başol, mahkeme başkanlığına getirilmiştir. Başlıca üyeler ise Selman Yörük, Abdullah Üner, Ferruh Adalı, Cahit Özden, Hıfzı Tüz, Rıza Tunç, Hasan Gürsel ve Nahit Saçlıoğlu'dur. Bu mezkûr üyeler Yargıtay, Danıştay ve Askeri Yargıtay üyeleridir. Bu

1960 İhtilâli ve Yassıada yargılamalarından önce Menderes dönemi 10 yıllık süreçte beş Hükümet ve 3 dönem olarak teşekkül etmiştir. Menderes'in Hükümet kurmuş olduğu ilk üç hükümet döneminde Anayasa'ya aykırı olaylar nadiren görülmüştür. Ancak zamanla dikta rejimine doğru gitmiş olan IV. Menderes Hükümeti döneminde 27 Haziran 1956 tarihinde Anayasanın 69. maddesine mugayir olan 6761 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu çıkarılmıştı. Bu kanuna tepki olarak V. Menderes Kabinesinin kurulduğu dönemde sırasıyla 17 Ekim 1958'de Zile, 1 Mayıs 1959'da Uşak, 4 Mayıs 1959'da Topkapı, 11 Eylül 1959'da Geyikli, 16 Şubat 1960'ta Kayseri-Yeşilhisar ve 5 Mayıs 1960'ta Kızılay (555K) olayları çıkmıştır. Bu olaylar üzerine TBMM İç Tüzüğü'nün 177. maddesine göre 7 Nisan 1960'ta Meclis Tahkikat Komisyonu kurulması öngörülmüştür. Meclis Tahkikat Komisyonu, 12 Nisan 1960'ta karara bağlanmıştır. 18 Nisan 1960'ta da TBMM'de müzakere edildikten sonra 27 Nisan 1960'ta 7468 sayılı Salahiyet Kanunu kabul edilmiştir. Nihayetinde CHP'li milletvekillerinin Meclisi terk etmesine sebep olan 28 Nisan 1960'ta 15 DP'li Milletvekilinden oluşan Meclis Tahkikat Komisyonu kurulmuştur. Bu kanunun kabul edilmesi zaten *Menderesçiler* ve muhalif *yaylacılar* olarak bölünmüş olan DP'liler 90'lık ve 28'lik takrirler verilerek ayrılıkları daha da hızlandırmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, bu muhalif grubun başını çekenlerden olmakla birlikte 24 Mayıs 1960'ta verilmiş olan 90'lık takririn hazırlanmasına da öncülük etmiştir. 90'lık takrir meselesi Menderes'in diktatörce adımlarına karşı muhalif Demokratların ülkenin selameti için önerge verip demokrasiyi arama hareketidir. Bu hareketin amacı ise giderek dikta rejimine doğru gitmiş olan Menderes Hükümetini devirerek daha mutedil ve demokrat bir liderle yürüyüp ülkede demokrasiyi müdavim kılmaktır. Başarılımadığı takdirde ise topluca istifaya etmektir.⁴⁹⁷ Dr. Ali Naci Duyduk'un da başını çekmiş olan 28'lik takrir meselesi ise; Uşak, Topkapı ve diğer hadiselerin meydana gelmesinde muhalif Demokrat grubunun Menderes hükümetine karşı tepkisinin ifadesidir. Bunula beraber 90'lık takririn ardından uzlaşma yoluyla Adnan Menderes'in yerinde kalması koşuluyla Menderes hükümetinin istifasını istemek, Adnan Menderes'in başkanlığında alternatif yeni hükümet kurmak, toplumda huzursuzluk meydana getirmiş olan kanunların ortadan kaldırılmasını sağlamak gibi amaçlar içermiştir. Ancak bu

mahkemeye halk "Yassıada Mahkemeleri" ismini takmış ve bu isim yerleşmiştir. Gülen, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada**, s. 133; Naskali, **Anayasa Davası I**, s. 3.

⁴⁹⁶ Öztürk, **Türk Parlamento Tarihi IX. Dönem**, VII, s. 415-416.

⁴⁹⁷Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 198-199, 255, 316, 475, 578; Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1094, 1297;Naskali, **Anayasa Davası**, III, s. 1909-1911; Filiz Çolak, **Yassıada'da Antalya Milletvekilleri**, **Antalya Kitabı Selçukludan Cumhuriyete Sosyal Bilimlerde Antalya**, Palet Yay, Antalya, 2018, s. 409; Fatih Tuzcuoğlu, "Demokrat Parti'nin Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve Zile Hadisesi", **Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, XV/2016, s.157.

beş maddelik takdir mecliste müzakere edilememiş ve teklif niteliğinden ziyade karar niteliğinde olmuştur.⁴⁹⁸

Yaş ortalaması 45 olan Yassıada sanıkları arasında 110 hukukçu, 63 iş adamı, 44 çiftçi, Dr. Ali Naci Duyduk da dâhil 39 doktor, 27 eğitimci, 24 yönetici, 16 asker, 14 ekonomist, 14 bankacı, 14 gazeteci, 9 mühendis ve 8 maliyeci bulunmaktaydı.⁴⁹⁹ Yassıada'da yargılanan kişi sayısı ise 401 kişiydi. Yassıada'da yargılanan Giresun milletvekilleri arasında Dr. Ali Naci Duyduk'tan başka, Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen, Sadık Altıncan, Hamdi Bozbağ, Mustafa Hemiş, Tahsin İnanç, Mazhar Şener ve Doğan Köymen de bulunmaktaydı.⁵⁰⁰ Ali Naci Duyduk, Yassıada'da 4 numaralı koğuştta tutukluydu.⁵⁰¹

Yassıada'ya sevk edilen DP Milletvekillerinin ilk ifadeleri 22 Ağustos 1960 Pazartesi gününden itibaren alınmaya başlamıştır. Mahkeme ise Ekim ayında başlayacaktı. Mahkeme öncesi yapılan soruşturmalarda ilk önce DP Eski Milletvekili Dr. Ali Naci Duyduk'un milletvekili seçildiği 1950 yılından itibaren sattığı ve satın aldığı emlakın tapu kayıtlarını incelenmiştir.⁵⁰² Bu emlaka daha sonra Yassıada Adalet Divanı tarafından ihtiyatı tedbir kararı da konulmuştur. Giresun Tapu Müdürlüğü'nün kayıtlarına göre Dr. Ali Naci Duyduk ve kızkardeşi Asiye Saralemdaroğlu'na ait taşınmazlar şunlardır:⁵⁰³

Sahibi	Mahallesi	Cinsi	Miktarı
Dr. Ali Naci Duyduk	Gemiler Çekeği	Fındık Bahçesi	2 Hektar, 1335 m ²
Dr. Ali Naci Duyduk	Gemiler Çekeği	Fındık Bahçesi	6 Hektar 1320 m ²
Asiye Saralemdaroğlu	Gemiler Çekeği	Fındık Bahçesi	9190 m ²
	Gemiler Çekeği	Fındık Bahçesi	7352 m ²
	Gemiler Çekeği	Fındık Bahçesi	8 Hektar, 8100 m ²

Yassıada yargılamalarından önce basına yansıdığı kadarıyla Dr. Ali Naci Duyduk, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden önce Başbakan Adnan Menderes'in politikasına muhalefet ettiğini

⁴⁹⁸ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1071, 1368, 1451, 1466, 1477, 1483, 1543,

⁴⁹⁹ Demirbilek, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıada**, s. 49.

⁵⁰⁰ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 4, 10.

⁵⁰¹ **BCA**, 10.90/46.135.5, 7 Ağustos 1961.

⁵⁰² "Yassıada'daki Sabıkalı Bugün İfade Veriyor. Dr. Ali Naci Duyduk", **Karadeniz**, No: 1907, 22 Ağustos 1960, s. 1.

⁵⁰³ **BCA**, 10.09/400.1216.1

ve hatta İhtilâlden iki gün önce de Adnan Menderesi düşürmek için 90 imza toplayarak DP Grubu'nu olağanüstü toplantıya çağırdığını belirtmiştir. Toplantıda Menderes'e “*Biz senin bugün yaptığın komitacılığı 40 yıl önce yaptık, sökmez bunlar...*” dediğini söylemiştir.⁵⁰⁴

DP Milletvekilleri hakkında tahkikata başlayan Yassıda Yüksek Soruşturma Kurulu, Anayasayı İhlâl Davası'nda 20 Eylül 1960'a kadar suçları bulunmayan milletvekillerini tespit etmeye çalışmıştır. Bu süreçte milletvekilleri hakkında dava açılmayacağı ve serbest bırakılabileceği tartışılmıştır. Bu kapsamda Dr. Ali Naci Duyduk'un, 1960 yılında Menderes'in politikasına muhalefet etmesi, Menderes'i düşürmek için bilfiil imza toplamaya çalışması, Tahkikat Encümenine aleyhte oy vermesi gibi sebeplerle tahliye edilmesi de basına yansımıştır. Giresun milletvekillerinden Mazhar Şener'in de TBMM Tahkikat Encümenine muhalefet ettiği, milletvekili seçilmesinden beri çok uzun zaman hasta bulunduğu ve bu yüzden Meclis oturumlarına katılamadığı gerekçesiyle serbest bırakılması düşünülmüştür. Hamdi Bozbağ'ın ise Parlamento Heyeti ile sık sık yurt dışına çıktığı, Anayasaya aykırı kanunların kabulü aşamasında Meclis'te bulunmadığı gerekçe gösterilmiştir. Fakat Hamdi Bozbağ, aynı zamanda Meclis DP Grubunun İdare Heyeti'nde yer alması yüzünden Grup kararlarından da sorumlu tutulmuştur. Tahsin İnanç'ın, bazı çıkışlarına rağmen Menderes'e Giresun Milletvekilleri içinde en çok bağlı olan milletvekili olması hasebiyle beraati zor olarak değerlendirilmiştir. Doğan Köymen ise Anayasaya aykırı kanunların çıkışında alkış tutmakla meşhur olması ve İsmet İnönü Meclisteki son konuşmasını yaparken bizatihi İnönü'ye ağır şekilde hakaret etmesi gibi nedenlerden dolayı tahliye sürecini zorlaştırması ve ağır hapis alacağı söylenmiştir. Menderes Hükümeti'nde Çalışma ve Ticaret Bakanı olan Hayrettin Erkmen'in, Menderes kabinesinin vekili olmasından dolayı, yirmi yıldan aşağı ceza almayacağı tahmin edilmiştir. Başka suiistimal suçları yoksa Anayasayı ihlalden suçlu gözükken milletvekillerinin en az 5 yıl hapislik cezası alacakları belirtilmiştir.⁵⁰⁵

Yukarıda da ifade edildiği üzere 27 Mayıs İhtilali'nden bir gün önce 97 DP'li Milletvekili, Menderes Hükümetini devirmek için harekete geçtiklerine dair bir liste ele geçirilmiştir. Liste, bir aralık Hürriyet Partisi'ne de katılmış olan DP Burdur Milletvekili Behçet Kayaalp'in evinde bulunmuştur. Listede DP TBMM Başkanvekilliği, Milli Müdafaa ve Münakalat Vekilliği yapmış olan Şemi Ergin, Esat Budakoğlu ve Sıtkı Yırcalı'dan başka

⁵⁰⁴ “Yassıda'daki Sabıklar Bugün İfade Veriyor. Dr. Ali Naci Duyduk”, **Karadeniz**, No: 1907, 22 Ağustos 1960, s. 1.

⁵⁰⁵ “Giresun Sabık Mebuslarından Tahliye Olacaklar Var Mıdır?”, **Karadeniz**, No: 1921, 8 Eylül 1960, s. 1.

birçok tanınmış isim yer almıştır. Ayrıca listede Giresun milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener ve Tahsin İnanç da yer almaktaydı.⁵⁰⁶

Giresun Milletvekillerinden Hayrettin Erkmen, Hamdi Bozbağ ve Doğan Köymen, iddia makamı tarafından vatana ihanet suçlamasıyla aslî fail olarak gösterilmişler ve TCK'nın 146. maddesinin 1. fıkrasına göre idamla,⁵⁰⁷ Dr. Ali Naci Duyduk, Mustafa Hamiş, Tahsin İnanç, Sadık Altıncan ve Mazhar Şener ise TCK'nın 146. maddesinin 3. fıkrasına göre yargılanmışlardır.⁵⁰⁸

Anayasayı İhlal Davası, 14 Ekim 1960'ta Yassıada'da başlamıştır. DP milletvekilleri ve Hükümet erkânı ilk defa Yüksek Adalet Divanı'nın huzuruna çıkmışlardır.⁵⁰⁹ Bunlar arasında 8 Giresun milletvekilli de bulunmaktaydı. Giresun milletvekillerine isnad edilen suçlar şunlardır:

Hayrettin Erkmen; Menderes Hükümetinde Vekil olduğundan Hükümetin icraatından bütün kabine azaları gibi müştereken sorumlu tutulmuştur. Gerek Anayasayı İhlal Davası'ndan ve gerekse 28 Nisan 1960'ta meydana gelen İstanbul Üniversitesi olaylarından dolayı Hükümet, birinci derece suçlu görüldüğünden, Hayrettin Erkmen de idam talebiyle yargılanmıştır. Ayrıca Hayrettin Erkmen için Ankara olaylarından 20 yıl, ayrıca Ticaret eski Vekili Zeyyat Mandalıncı'nın 15 bin liralık irtikâbını örttüğü için 3 ila 5 yıla cezalandırılması öngörülmekteydi. Böylelikle Hayrettin Erkmen için iki defa idam ile 23 yıl hapis cezası istenmiştir. Diğer Milletvekilleri ise, Anayasayı ihlal suçuna yardımcı olmak ve bu suçun işlenmesini kolaylaştırmak suçlarından dolayı TCK'nın 146. maddesinin 2.fıkrası gereğince 5 ila 15 yıl arasında ceza almaları öngörülyordu. Giresunlu milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Hamdi Bozbağ ve Amiral Sadık Altıncan Anayasayı ihlal suçu yanında CHP mallarının alınması, Kırşehir'in kaza yapılması, hâkimlerin emekliye ayrılması, toplantı-gösteri yürüyüşleri ve seçim kanunu değiştiren kanunlara oy verdikleri gerekçesiyle suçlanmışlardır.⁵¹⁰

Yassıada'da yargılanan Giresun milletvekillerini, daha önce CHP'den milletvekilliği yapmış olan Avukat İhsan Ali Gürak üstlenmiştir.⁵¹¹ Giresun milletvekillerinden *Yaylacı* olarak nitelendirilen Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Sadık Altıncan, Tahsin İnanç ve Hamdi Bozbağ ise savunmalarını yapmak için Avukat Hüsametdin Cindoruk'u tutmak

⁵⁰⁶ "Eski Burdur D.P Mebusu Kayaalp'in Evinde Mühim Bir Vesika Bulundu", **Giresun İleri**, No: 315, 3 Ekim 1960, s. 1.

⁵⁰⁷ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. XX-XXI.

⁵⁰⁸ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. XXII.

⁵⁰⁹ Demirbilek, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıada**, s. 121.

⁵¹⁰ "Bugün Yüksek Adalet Divanı Huzuruna Çıkacak Olan Giresun Mebuslarının Durumu", **Karadeniz**, No: 1952, 14 Ekim 1960, s. 2.

⁵¹¹ "Sabık Giresun Mebusları Avukat Tutuyor", **Karadeniz**, No: 1952, 14 Ekim 1960, s. 1.

istemişlerdir.⁵¹² Ancak Emine Gürsoy Naskali'nin yayına hazırladığı *Anayasa Davası* adlı eserinden edindiğimiz bilgilere göre sadece Hamdi Bozbağ, Hüsamettin Cindoruk ile Saffet Nezihi Bölükbaşı'nı avukat olarak tutmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener ve Tahsin İnanç'ın avukatlığını İhsan Ali Gürak; Amiral Sadık Altıncan'ın avukatları ise Naim Yener ve Bülent Tınaz'dır.⁵¹³

Yassıada'da yargılanan milletvekillerine ait tahkikat dosyaları ise Yassıada'da çelik ve şifreli kasalarda ayrı bir bina içinde saklanmıştır. Sanık avukatları gibi Yüksek Adalet Divanı üye ve avcuları ancak bu binaya gitmek şartıyla dosyaları inceleyebilmişlerdir.⁵¹⁴

14 Ekim 1960'ta başlayan Yassıada Yargılamalarının ilk oturumu Adalet Divanı Başkanı Salim Başol'un başkanlığında başlamıştır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere 401 DP milletvekilinin yarıldığı ilk oturumda Dr. Ali Naci Duyduk, herhangi bir söz almamıştır.⁵¹⁵

İhtilâlden sonra Yassıada Yüksek Adalet Divanı ile Yüksek Soruşturma Kurulu, DP milletvekillerinin gayrimenkullerine ihtiyari tedbir kararı aldirtmişti. Mart 1961'de aralarında Dr. Ali Naci Duyduk, Milli Savunma ve Ulaştırma Bakanı Şemi Ergin ve Trabzon Milletvekili Mahmut Goloğlu'nun da bulunduğu 88 eski milletvekilinin malı üzerindeki ihtiyatî tedbir kararını kaldırılmıştır.⁵¹⁶ 8 Nisan 1961'de Mahkemeye Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'de Tahkikat Encümeni müzakerelerinde DP Grubuna muhalif olduğu hakkında 11 Haziran 1960 ve Selahiyetler Kanunu oylamasında karşı oy kullandığını belirten 15 Haziran 1960 tarihli Ulus gazetesinin ilgili nüshalarını da arz etmiştir.⁵¹⁷ Ali Naci Duyduk, böylece Hükümetin anti-demokratik kanunlarına karşı durduğunu ispat etmeye çalışmıştır.

Yassıada Yargılamalarının ikinci oturumu 11 Mayıs 1961'de başlamıştır. Bu oturumun gündemi, 14 Aralık 1953'te çıkarılan 6195 Sayılı CHP'yi Borçlandırma Kanunu olarak da bilinen CHP'nin Haksız İktisaplarının İadesi Hakkındaki Kanunun görüşülmesiydi. Bu kanun teklifini 1953'te Antalya Milletvekili Akif Sarıoğlu ve 91 DP'li Vekil teklif etmiştir. Bu teklifi verenler arasında Dr. Ali Naci Duyduk da bulunmaktaydı.⁵¹⁸ Ancak Yassıada

⁵¹² “Yassıada’ya Ait Haberler- Giresun Mebusları Cindoruk’u Avukat Tutacaklar”, **Karadeniz**, No: 1953, 15 Ekim 1960, s. 1.

⁵¹³ Naskali, **Anayasa Davası**, I-IV, s. 39, 131, 225, 294, 374, 469, 564, 653, 694, 802, 904, 1009-1010, 1107, 1215, 1306, 1414, 1525, 1635, 1737, 1828-29, 1932, 2019, 2137, 2236, 2352, 2421, 2517, 2548, 2652, 2698, 2716, 2783, 2881-82, 2970, 3052, 3070, 3081, 3107, 3125, 3138, 3151, 3159, 3176, 3192, 3214, 3234, 3258, 3276, 3300, 3321, 3342, 3365, 3395.

⁵¹⁴ “Yassıada Dosyaları Çelik Kasada”, **Karadeniz**, No: 1954, 17 Ekim 1960, s. 2.

⁵¹⁵ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 3-30. ; Celal Bayar, **Kayseri Cezaevi Günlüğü**, Yapı Kredi Yay, 3. Baskı, İstanbul 2018, s. 6.

⁵¹⁶ “Yassıada’daki 88 Sanığın Daha Malları Serbest Bırakıldı”, **Hamle**, No: 3044, 25 Mart 1961, s. 2.

⁵¹⁷ **BCA**, 10.90/46.135.5, leff 10, 8 Nisan 1961.

⁵¹⁸ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 69.

yargılanmalarında diğer milletvekillerinin görevleri bitmiş olduğundan bu kanun teklifinden dolayı Dr. Ali Naci Duyduk da dâhil 36 milletvekili yargılanmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, Yassıada yargılamalarının ilk üç oturumunda mahkemede herhangi bir söz almamıştır.⁵¹⁹

15 Mayıs 1961 tarihinde gerçekleşen Yassıada yargılamalarının dördüncü oturumunda saat 13.30'da başlayan ikinci celsesinde Dr. Ali Naci Duyduk, kendisine isnat edilen suçlamalara karşılık olarak Mahkeme Başkanı Salim Başol'a bazı cevaplar vermiştir. Yassıada Zabıtları'na göre bu cevaplar şu şekildedir:

Ali Naci Duyduk (Giresun): 7 Nisan'da toplanan Grupta malum olduğu üzere müzakere cereyan etti ve neticede Grup İdare Heyeti'ne salahiyet verilmek üzere gelen takrime biz muhalif kaldık ve rey vermedik. Binaenaleyh orada ittifakla deniyor ki, bu doğru değildir. Benimle beraber Mücteba İştin, Mahmut Goloğlu vardı. Hatta Mücteba İştin istifa etti.

Başkan: Muhalif kalan üçünüz mü idiniz?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Üç kişi idik.

Başkan: Muhalif mi kaldınız, reye mi iştirak etmediniz?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Muhalif rey verdik, elimizi kaldırmadık.

Başkan: Muhalif değilsiniz, iştirak etmediniz.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Zaman geçti, Mahmut Goloğlu arkadaşım burada, gazete gönderdiler bana.

Başkan: Karıştırıyorsunuz efendim. Üç kişi diyorsunuz, elimizi kaldırmadık diyorsunuz.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Evet.

Başkan: Hâlbuki Reisin ilânı ittifakla. Kimmiş reis.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Baha Akşit.

Başkan: Mecliste böyle oluyor, grupta böyle oluyor. İttifakla olmadığı halde, ittifakla ilân ediliyor.

Baha Akşit (Denizli): Başkanım, bu işari bir reydir. Bendeniz, kabul edenler ve etmeyenler diye reye koyuyorum. Kabul etmeyenler deyince, kimse de el kaldırmayınca ittifakla kabul edilmiştir diye ilân ediyorum. Eğer müstenkif olarak kalan

⁵¹⁹Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 61, 73, 128.

varsa, ben müstenkifim demesi lazımdır. Böyle olmadığına göre ittifakla diye ilân etmek lazımdır.

Dr. Ali Naci Duyduk (Giresun): Ben herhalde aleyhde el kaldırdığıma kaniyim. Ankara'dan bana gönderilen 11 Haziran tarihli Ulus gazetesi grubun toplantısını ariz amik yazıyordu. Biz bu teklife prensip itibarıyla muhaliftik. Bu işlerin düzeleceğine kani değildik, bilakis huzursuzluğu ve gerginliği arttıracığına kani idik.

Başkan: Böyle söylemediniz mi?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Duyduk, Müzakereler o kadar hararetli idi ki, bunu söyleyemedik. Fakat salahiyetler kanunu mevzuu geldiği zaman bu hususta nasıl çalıştığımızı arz edeceğiz demıştır.

Başkan: Bunları müzakerede söylediniz mi?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Hayır söylemedik.⁵²⁰

Dr. Ali Naci Duyduk'un yukarıda verdiği ifadeler, TBMM'de DP Grubu'nun 7 Nisan 1960'ta görüştüğü Tahkikat Komisyonu müzakereleriyle ilgiliydi. İfadesinde Duyduk, İştın ve Goloğlu ile birlikte Tahkikat Komisyonu'na partisi DP'nin aleyhine oy kullandığını ifade etmiştir.

Yassıada Yargılamalarının beşinci oturumu 16 Mayıs 1961'de gerçekleşmiştir. Bu oturumda Selahiyet Kanunu ve Tahkikat Komisyonu ile ilgili yargılamalara devam edilmiş ve kanunu TBMM'de oylama esnasında milletvekillerinin ahvali sorulmuştur. Başkan Başol, Tahkikat Encümeni Kanunu'na oy vermeyen 189 DP'li milletvekilinin ismini okumuştur. Bu listede Hamdi Bozbağ'ın da ismi bulunmaktadır. Listenin okunmasının ardındanaralarında Mazhar Şener ve Dr. Ali Naci Duyduk'un da bulunduğu 52 milletvekili söz alarak, kendilerinin de Tahkikat Encümeni Kanununa oy vermediklerini fakat listede de isimlerinin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bunun üzerine Mahkeme Heyeti, Tahkikat Encümeni kurulması kanununa oy verip vermeyen milletvekillerinin miktarını yeniden tespit etmek istemiştir.⁵²¹

Mahkemenin beşinci oturumunda yukarıda bahsettiğimiz oy verip vermeme meselesine devam edilmiştir. Bu oturumda Dr. Ali Naci Duyduk, Tahkikat Encümeni

⁵²⁰ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 267-269.

⁵²¹“Tahkikat Encümeni Kanununa Kimler Rey Verdi Kimler Rey Vermedi”, **Hamle**, No: 3091, 19 Mayıs 1961, s. 1; Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 291, 342, 350.

Kanunu'na oy vermediğini, oylama sırasında koridorda ve TBMM'nin gazinosunda olduğunu, "Açık oy konsa idi, kırmızı oy verecektim" demiştir. Başkan Başol'un "Ne oldu, girmediniz mi?" şeklindeki sorusuna Duyduk, "Açık oy beş on dakika devam eder. İşari oy bir saniyede biter. Salona girince oylama bitmiştir" cevabını vermiştir.⁵²²

18 Mayıs 1961'de Anayasa İhlâl Davası'nın Altıncı Oturumu gerçekleşmiş ve 7468 Sayılı Selahiyet Kanunu hakkındaki yargılamaya devam edilmiştir. TBMM'de buldukları halde kanuna oy vermediklerini Yüksek Soruşturma Kurulu'na ifade eden 36 milletvekilinden biri olan Balıkesir Milletvekili Esat Budakoğlu, kanun kabul edilmeden bir gün önce 26 Nisan 1960'ta Mahmut Goloğlu'nun telefon ederek komisyondan çıkan Kanun teklifinin yürürlüğe girmemesi için tedbir almayı düşündüğünü öne sürmüştür. Başkan Başol'a verdiği ifadede muhalif arkadaşlarla dayanışma içerisinde olup, kanunun çıkmaması için arkadaşlara telkinde bulunduğunu belirtmiştir. Bu grup içerisinde Goloğlu, Ali Naci Duyduk, Mücteba Iştın, Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı, Ahmet Kocabıykoğlu ve Faik Ocak, İstanbul milletvekillerinden Faruk Nafiz Çamlıbel ile Fahrettin Ulaş ve Trabzon milletvekili olarak da Sabri Dilek ile Fikri Karanis'in de olduğunu belirtmiştir.⁵²³

22 Mayıs 1961'de gerçekleştirilmiş olan Yedinci Oturumun İkinci Celsesinde, 24 Mayıs 1960'da DP muhalif grubun önergesi olan 90'luk tahrir meselesi tartışılmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, 27 Mayıs 1960 İhtilâlden evvel Menderesin politikasına muhalefet ettiğini ve hatta ihtilâlden iki gün önce Menderes'i düşürmek için 90 imza toplayıp DP grubunu olağanüstü toplantıya çağırıldığını daha önce belirtmiştir. Bu oturumda tartışılan 90'luk Tahrir için Giresun milletvekillerininin zabitlara yansıyan ifadeleri şu şekildedir:

"Başkan: Şimdi şu 90'lar meselesi, şöyle yazıyor.

"DP Grup Başkanlığına, 24.5.1960.

Son hadiselerin hükümetçe izahı ve müzakeresi için Grup Heyeti Umumiyesinin derhal toplantıya çağrılmasını saygı ile rica ederim. Ali Naci Duyduk"

Ali Naci Duyduk ismi makine ile yazılmış, diğer imzalar elle atılmış, bu tahrir kime verilmişse gelecek. İmza sahipleri de birer birer gelecektir ve imza benimdir diye söyleyecektir. Buraya bu 90 eski milletvekilini yazacağım. Evvela bu imzalar

⁵²² Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 353; Mahkeme bu şekilde devam ederken 16 Mayıs 1961 Salı günü Erzurum Milletvekili Şevki Erker tahliye edilmiştir. "Yassıada'dan İlk Mebus Dün Tahliye Oldu", **Karadeniz**, No: 2132, 17 Mayıs 1961, s. 1; "Bir D.P Mebusu Yassıada'dan Tahliye Edildi", **Hamle**, No: 3089, 17 Mayıs 1961, s. 1. Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 324.

⁵²³ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 371, 374, 393-394.

gösterilmiş, bu imzaların bazıları tanınmış ve kime gösterilmiş ise o sanık gelecektir. Mesela Agâh Erozan, Grup başkanları mıdır, kim ise evvela o olan ama sırayla olacak.

Hamdi Bozbağ (Giresun):Bu tahrir bendenize grup odasında verilmişti. Onun için geldim.

Başkan: Güzel! Bir dakika efendim, kimsiniz?

Hamdi Bozbağ (Giresun):Efendim, Grup odasında, idare heyetinin toplantı odasında otururken karşımdaki masada Konya mebusu Osman Bibioğlu ile bir de Baha Akşit arkadaşımın hatırladığıma göre, seçmenlerinden birisi gelmiş kendisini bekliyordu, bu arkadaşta oturuyordu. Tam bu sırada Ali Naci Duyduk, kendi seçim bölgemden olan Ali Naci Duyduk içeri girdiler. Elinde bu tahrir vardı.

Başkan: Ali Naci Duyduk yazıyor bir, ikincisi?

Hamdi Bozbağ (Giresun):Yalnız kendisi girdi ve tahriri kaydettirmek istediğini söyledi. Buyurun oturun dedim, oturdu, zile basarak Grubumuzun kâtibini çağırdım ve kaydını yaptırdım. Kendisine kayıt numarasını verdim. Orada biraz daha oturduktan sonra ayrıldılar.

Başkan: O halde siz bulacaksınız, Ali Naci Duyduk bulunacak, Baha Akşit imzaları biliyor mu?

Hamdi Bozbağ (Giresun): İmzaların hepsini tanımama imkân yok.

Başkan: Güzel ya, herkes imzasını görecektir. Baha Akşit'e mikrofonu verin. Diyorum ki, imza sahiplerini tanıyacak mısınız, bu hususta yardımınız olur mu?

Baha Akşit: (Denizli): Olur efendim.

Başkan: Şu halde soldan itibaren imzaları okuyacaksınız, imza sahibi gelecek, imza benim diyecek ve böylece devam edecek. Birinci imza Ali Naci Duyduk, sonra?

Başkan Salim Başol'un sorularından sonra herkes sırasıyla imzasını bulmaya çalışmış, imzalar toplandıktan sonra Denizli Milletvekili Baha Akşit, Başkan'a hitaben imzaların tamamlandığını söylemiştir. Mahkemede *Ali Naci Duyduk koridorda getirdi, imzaladık fakat ismi okunmadı* sesleri yükselmiştir. Başkan, okunan imzaların 82 imza olduğunu belirttiikten

sonra 10, 13, 24, 25, 28, 47, 51, 61, 77, 81'deki imzaların okunmadığını belirtmiştir. Duruşma sonunda 84 imza bulunmuş, 6'sı eksik kalmıştır.⁵²⁴

Yedinci Oturumun Üçüncü Celsesinde takrirdeki diğer imzaların kime ait olduğunun tespitine çalışılmıştır. Başkan Başol, 84 imzanın ilk sırasında Ali Naci Duyduk'un olduğunu belirtmiştir. 25 Mayıs 1960 tarihli DP Grup Başkanlığına hitaben yazılan takrir okunmuş ve Başkan Başol 90'lık takririn sona erdiğini ve bu takririn imzalarını okuyup, sahiplerine aynı şekilde göstereceğini söylemiştir.⁵²⁵

Bundan sonra Mahkeme, 28'lik takriri⁵²⁶ tartışmaya açmıştır. Bu takirde ise Ali Naci Duyduk, üçüncü imzanın sahibiydi. Takririn 13. imzasının kime ait olduğu tespit edilememiştir. Siirt Milletvekili Fikri Şendur, *"Bu takirde benim imzam yoktur. Bu takririn içeriğini bendeniz, Giresun Mebusu Ali Naci Duyduk, İstanbul mebusu Necmi Yücel ile beraber kararlaştırdık. Necmi Yücel bu takriri yazmayı, dikte etmeyi üzerine aldı. Arkadaşlara imza ettirip, sonra ben de imza edecektim. Ben bulunamadım, imza edemedim"* dedikten sonra İstanbul Milletvekili Nazlı Tlabar söz alarak; *"Efendim, ben resmi bir seyahati, 25 tarihli grup toplantısındaki murakabe vazifesini görebilmek için tehir etmişim. Aynı zamanda 90'lık takriri veren Ali Naci Duyduk da evime gelmiş ve o gün bir konuşma yapmak üzere söz almamı benden istemişti. Konuşmamış olmaktan mütevellit bu sözleri sarf ettim"* demiştir. Baha Akşit de söz alarak, *Bu 90 imzalı takrir diye isimlendirilen takrir Salı günü öğleden sonra verilmiştir. Saat 16'da Meclise geldiğim zaman arkadaşım İdare Heyeti azası Hamdi Bozbağ Grup odasında bir takrir getirdiler* dedi. Ali Naci Duyduk, seçim bölgesi arkadaşı tarafından, bu takririn kendisine verildiğini, Grubun olağanüstü toplantıya çağrıldığını ve bu toplantıda Hükümet tarafından son hadiselerin izah edilmesinin istenildiğini belirtmiştir. Takririn verildiği zaman Şefik Çağlayan ve Osman Bibioğlu'nun aynı yerde bulunduğunu, kendilerinin de Grup İdare Heyeti azası olarak böyle bir toplantıya katılmalarını arzu ettiklerini ifade etmiştir. Bu sözlerin ardından Başkan Başol, oturumu kapatmıştır.⁵²⁷

23 Mayıs 1961'de toplanmış olan Sekizinci Oturumda Ali Naci Duyduk, söz almamıştır. Bu oturumda daha önce de belirtilen Behçet Kayaalp'in evindeki belge

⁵²⁴ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 466, 469, 523-524, 531.

⁵²⁵ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 538, 542, 544, 545.

⁵²⁶ Dr. Ali Naci Duyduk'un da başını çekmiş olan 28'lik takrir; Uşak, Topkapı ve diğer hadiselerin zuhuru neticesinde muhalif demokrat grubunun menderes hükümetine karşı tepkisi olmakla beraber 90'lık takririn ardından uzlaşma yoluyla Adnan Menderes'in yerinde kalması koşuluyla menderes hükümetinin istifasını istemek, Adnan Menderes'in başkanlığında alternatif yeni hükümet kurmak, toplumda huzursuzluk meydana getirmiş olan kanunların ortadan kaldırılmasını sağlamak gibi amaçlar içermiştir. Ancak bu beş maddelik takrir mecliste müzakere edilememiş ve teklif niteliğinden ziyade karar niteliğinde olmuştur. Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1071, 1368, 1451, 1466, 1477, 1483, 1543,

⁵²⁷ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 549-550, 558-560.

tartışılmıştır. ⁵²⁸ Dr. Ali Naci Duyduk, 24 Mayıs 1961’de toplanmış olan dokuzuncu, 25 Mayıs 1961’de toplanmış olan 10. 30 Mayıs 1961’de toplanmış olan 11. ve 1 Haziran 1961’de toplanmış olan 12. Oturumlarda söz almamıştır. ⁵²⁹

Anayasayı İhlâl Davası’nın 13. Oturumu, 2 Haziran 1961’de gerçekleşmiştir. 90’lık tahrir meselesi bu oturumda da devam etmiş ve Ağrı milletvekili Kasım Küfrevi söz alarak Ali Naci Duyduk ve Mazhar Şener’in Meclis ve Grup içindeki faaliyetlerin gelişmesinde müdahil olduklarını söylemiştir. Sözlerine devam eden Küfrevi, DP muhalif kanadının Partisinin yasaklarına rağmen resim ve makalelerle Gruba giderek yeni bir hükümet kurmak amacıyla olduklarını ifade etmiştir. Bu sırada *Grup tatil istemiştir* diye bir rivayet çıktığını, grubun zaten Perşembe günleri toplandığını, ancak kendilerinin ısrarı ile 25 Mayıs 1960’ta toplandıklarını da eklemiştir. Grup toplantısından önce Mazhar Şener’le Dr. Ali Naci Duyduk’un evinde bir araya geldiklerini, Ali Naci’nin yazmış olduğu tahriri imzaladıklarını ifade etmiştir. Ayrıca bu oturumun saat 16.10’da başlayan 3. Celsesinde söz alan Balıkesir Milletvekili Esat Budakoğlu, bir kısım DP milletvekillerinin Menderes hükümetine karşı tepki olarak zuhur eden olayların İstanbul ve Ankara’dan ibaret olduğunu, diğer memleketlere sirayet etmediğini düşündüklerini, tedbirler için acele edilmemesi gerektiği düşündüklerini belirtmiştir. Kendisi’nin ise Sıtkı Yırcalı, Arif Kalıpsızoğlu, Ahmet Kocbıyıkoglu ve bazı vekil arkadaşlarla memleketlerde durum değerlendirmesi yaptığını ve bunun ardından Ankara’daki harbiye yürüyüşü gibi olaylar sebebiyle temasta bulunduğu arkadaşlarla bir toplantı yapmayı düşündüğünü belirtmiştir. Nihayetinde 23 Mayıs sabahı Anadolu kulübünde 13 kadar arkadaşıyla toplanıp ciddi tedbirler almak, işi organize etmek, bir an önce birleşmeye karar verdiklerini söylemiş ve bu maksatla Kasım Küfrevi’nin de belirttiği gibi Mazhar Şener’in evinde toplandıklarını ve Ali Naci Duyduk’un da toplantıya katıldığını belirtmiştir. Hükümetin otoritesini kaybettiğini ve Tahkikat Komisyonunun memleket içerisindeki huzursuzluğun tek sebep ve kaynağı olduğunu, buna sebep olan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve seçim kanununa muhalif olup, memlekette huzuru yeniden temin etmek için muatabık kaldıklarını belirtmiştir. ⁵³⁰

Davanın 14. Oturumu, 5 Haziran 1961’de yılında gerçekleşmiştir. Bu oturumun İkinci Celsesinde Dr. Ali Naci Duyduk’la ilgili olarak Bursa Milletvekili Kenan Yılmaz, 1958’de TBMM’nin yaz tatiline girmesinden önce Meclis Başkanı olmak istemesi, yaz tatili boyunca bunun için çalışması ve bu hususta Ali Naci Duyduk, Sabri Dilek, Şefik Bakay ve Mehmet

⁵²⁸ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 561, 567.

⁵²⁹ Naskali, **Anayasa Davası**, I, s. 650, 691, 799. ; Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 901.

⁵³⁰ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1007-1009, 1023, 1025-1026, 1093-1094.

Hüsrev Ünal'ın kendisine yardımcı olduğu söylemiştir. Oturumun Üçüncü Celsesinde ise Çanakkale milletvekili Nahit Ural, 27-28 Nisan ve onu takip eden Kızılay hadiselerinden ötürü 90'lık tavrın elzem olduğunu, 90'lık tavrıde yer almadığını, fakat imza koymamış bulunmakla beraber, Ali Naci Duyduk, Piraye Levent Hanım, Behçet Kayaalp gibi arkadaşlarıyla bir muhalif grubun olması gerektiğine inandığını belirtmiştir.⁵³¹ Anayasayı İhlâl Davasının 15. Oturumu 6 Haziran 1961'de başlamıştır. Bu oturumun İkinci Celsesinde Edirne Milletvekili Rasih Gürkan, 90'lık tavrı için grubun tatile gidileceğinin öğrenilmesinden dolayı Dr. Ali Naci Duyduk'a tavrın desteklenmesini kendisinin teşvik ettiğini ve imzaladığını belirtmiştir.⁵³²

Anayasa Davasının 16. Oturumu 8 Haziran 1961'de gerçekleştirilmiştir. Bu oturumun Birinci Celsesinde 90'lık tavrıde Menderes-Duyduk ilişkisine temas edilmiştir. Giresun Milletvekili Mazhar Şener, 90'lık tavrın hazırlanması aşamasında Menderes ile görüşüğünü, Menderes'in bu tavrıde rıza göstermediğini ifade etmiştir. Menderes'e rağmentavrı hazırladıklarını, Gruba verdiklerini ve tavrın gruba verildiği akşamında Menderes'in kendisini ve Dr. Ali Naci Duyduk'u telefonla aradığını belirtmiştir. Menderes ve Duyduk arasında şu diyalog geçmiştir. Menderes *bu işe kim parmak attı* diye sormuş ve Dr. Ali Naci Duyduk, *ben attım* cevabını vermiştir. Menderes *o halde yarın görüşelim* demiştir.⁵³³ Mazhar Şener devamla, telefonda Duyduk ile konuştuğunu, Grupta tavrın tartışılmasının mahzurlu olduğunu söylemiştir. *Bu sebeple aramızda tekrar toplandık ve tavrı vererek Meclis tatile girmesine rağmen grubun fevkalade toplanması için teşebbüse geçtik* demiştir. Menderes ise Başkan'a *hepsi Mazhar Şener etrafında toplanmıştır* demiştir.⁵³⁴

Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıada Mahkemesinde en çok söz aldığı oturum 8 Haziran 1961'de toplanan 16. Oturumdur. Saat 13.30'da başlayan Oturumun İkinci Celsesinde Dr. Ali Naci Duyduk dışında Fatin Rüştü Zorlu, Selahattin Ünlü (Gaziantep), Giresun Milletvekilleri Sadık Altıncan, Hamdi Bozbağ, Mustafa Hemiş, Tahsin İnanç, Doğan Köymen, Mazhar Şener de bu celsede ifade vermişlerdir.⁵³⁵

Bu oturumun İkinci Celsesinde duruşmalara devam edilmiş ve Hamdi Bozbağ Yedinci Oturumda da tartışılmış olan 90'lık tavrı meselesiyle alakalı Ali Naci Duyduk ile ilgili söylemine devam etmiştir. Eski söyleminden farklı olarak bu oturumda ilaveten Dr. Ali Naci Duyduk'un kendisini evinde ziyaret ettiğini, iki saat konuşup, dertleştikten sonra 90'lık tavrı

⁵³¹ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s.1104, 1107, 1185, 1199, 1212.

⁵³² Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1213, 1215,1255.

⁵³³ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1336.

⁵³⁴ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1336,

⁵³⁵ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1347-1370

kendisine sunduğunu söylemiştir. Ayrıca Bozbağ, Dr. Ali Naci Duyduk'tan Menderes'in Eskişehir ve oradan Konya'ya gideceği haberini aldığını da eklemiştir. Bu seyahatlerden istifade ile Grubun 90'lık tahrir için toplanmasının elzem olduğunu belirtmiştir. Hamdi Bozbağ'ın müdafaasından sonra Başkan Başol Dr. Ali Naci Duyduk'u ifadeye çağırmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk söz alarak, "*bendeniz müdafaada bulunmayacağım Başkanım. Burada gerek olaylara gerek Soruşturma Kurulu'nun kararnamesindeki hususlara kısaca arzı cevap edeceğim ve esasen burada vekilim bulunduğu için ifadelerimi nazarı dikkate alarak ona göre müdafaa yapsınlar Sayın Başkanım*" mukabelesinde bulunarak ifadesine şu şekilde devam etmiştir:

14 Mayıs 1950'den 26 Mayıs 1960 tarihine kadar mebus seçildim. Demokrat Parti iktidarı aleyhine propaganda mevzuu olan, kanaatimce siyasi gerginliğe, huzursuzluğa amil bulunan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun kaldırılması Emekli Sandığı Kanununun 39. maddesinin tadil edilmesi, ispat hakkı Kanununu getirmek ve mal beyanını mebuslara teşmil etmek gibi, hülasa Demokrat iktidarı demokratik mecraya sevk ederek gerginlikleri, yolsuzlukları izaleye matuf, makul, mutedil tedbirler ittihaz maksadı ile Meclis Riyaset Divanında değişiklikler yapılmak istenmiş, maalesef muvaffak olunamamıştır. Sayın Başkanım, zaten gergin bulunan iç politika havayı Yeşilhisar-Kayseri olayları bir kat daha gerginleştiriyor ve vatandaşlar arasında huzursuzluk gittikçe artıyordu. Gidişin iyi olmadığı ve mutlaka bu gidişe bir son vermek lazım geldiği hususlarında Mahmut Goloğlu, Fahrettin Ulaş, Hamdi Bozbağ, Necati Tanyolaç, Behçet Kayaalp ve Rüştü Güneri gibi hemfikir olduğum birçok arkadaşlarım vardı. Sayın Başkanım, bu düşüncelerimizin hilafına olarak Tahkikat Komisyonu kuruldu ve Salahiyetler Kanunu çıktı. Artık siyasi havada gerginlik ve huzursuzluk son haddini bulmuştu. Müessif ve müellim hadiseler birbirini takip ediyordu, memleket meçhullere doğru koşuyordu. Son derece elim bulunan bu vaziyete çare aramak, bu gidişi durdurmak ve değiştirmek için Mecliste, grupta görüşmek ve bir karara varmak istiyorduk.

Mazhar Şener'in evinde toplantılar oldu. 24 Mayıs 1960 Salı günü öğleden evvel yaptığımız toplantıda şu karara vardık:

- 1- Grubun fevkalade içtimai temin edilecek.*
- 2- Hükümete itimatsızlık oyu verilecek.*
- 3- Yeni hükümetin programının esasları tespit edilecek.*
- 4- Muvaffak olunamadığı takdirde toptan istifa edilecek.*

Bu toplantıda şu arkadaşlar vardı: Mazhar Şener, Arif Demirer, Attila Konuk, Ahmet Kocabıykoğlu, Sıtkı Yırcalı, Kemal Demiralay, Zeyyat Mandalinci, Sabri Dilek, Esat Budakoğlu, İlhan Sipahioğlu ve bir de bendeniz Ali Naci Duyduk. Bu toplantıdan sonra grubu fevkalade toplantıya daveti için hazırladığımız tahrir suretini takdim ettim. Meclis dâhilinde mebuslara, Anadolu Kulübünde de orada bulunan arkadaşlara tahriri imzalattım. Saat 17:00'den sonra grup idare heyeti odasına girerek 90'lık denem bu tahriri İdare Hamdi Bozbağ'a verdim. Kaydını yaptırtım ve numarasını aldım, çıktım.

O gece saat 22 raddelerinde olacak Başvekil grup içtimai yarın saat 11.00'de yapılacak diye telefonla bana bildirdi.

Başkan: Size niçin bildiriyor, yani önayak olduğunuz için mi?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Efendim Başvekile ya tahriri götürmüşler yahut da Başvekile telefonla haber vermişler, Başvekil de Meclise gelmiş. Mecliste bir usul vardır, tahririn başında kimin imzası varsa ona tahriri mal ederler. Hâlbuki tahrir benim şahsıma ait değil, bütün arkadaşlarıma aitti.

Başkan: Peki. Ali Naci Duyduk (Giresun): Arkadaşlarımın bazılarına ve telefonla Nazlı Tlabar'a,⁵³⁶ çünkü Nazlı Tlabar daha evvel toplantıda söz alacağını bana söylemişti, ona telefon ettim ve diğer arkadaşlara da bildirmesini rica ettim. 25 Mayıs Çarşamba günü sabahleyin Meclis de arkadaşlarla görüştük ve 28 kişilik tahriri toplantıdan önce imzaladık. Toplantıda görüştüğümü zaman da dedi ki, müzakere açılacağını ümit

⁵³⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, "Arkadaşlarımın bazılarına ve telefonla Nazlı Tlabar'a, çünkü Tlabar daha evvel toplantıda söz alacağını bana söylemişti, ona telefon ettim ve arkadaşlara da bildirmesinin rica ettim." Demıştır. Gülşah Kurt Güveloğlu, "Demokrat Parti'nin Kadın Milletvekillerinden Nazlı Tlabar (1950-1960)", Tarih ve Gelecek Dergisi, II/II, Ağustos 2016, s. 27.; Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1357.

ederek; müzakerelerde arkadaşlar söz alacaklar, konuşacaklar ve müzakere neticesi neleri gösteriyorsa ona göre takrirler verecek ve takrirleri değiştirecektik. Sonra şunu arz edeyim, Yüksek Soruşturma Kurulundaki ifademde aynısını söyledim. Dediler ki Başvekili yine istiyorsunuz. Hakikaten o günlerde Başvekilin istifa etmesi için ve çekilmesi için aleyhinde şiddetli bir cereyan vardı. Bilhassa Kızılay olayları gibi hadiseler vardı. Biz Başvekilin çekilmesi ve mutedil bir kabinenin kurulması lüzumuna kani idik. Bu kanaat beynimizde müzakere ve münakaşa edildi. Şayet grupta muvaffak olunamazsa bu yarı tedbir olur, bunu müzakerelerin ertesine bırakalım. Şayet müzakerelerin neticesinde muvaffak olunur kanaatine varacak olursak Başvekili ekarte ederiz. Ama bu şekilde kazanamayacak olursak şartlarımızı ileri süreriz ve doğrudan doğruya grup heyeti vekilinin programını ve azasını tespit eder deniliyordu.

Başkan: başvekil kim olacakmış, onu da tasarladınız mı? Adnan Menderes ekarte edilince Başvekil olarak kimin üzerinde duruyordunuz?

Ali Naci Duyduk (Giresun): Hiç, kat'iyen beynimizde şu olsun bu olsun diye bir şey söylemedik. Belki bir frotman olur diye Sayın Başkanım, Bu Grup toplantısında hadiseler birer birer ele alınacak, durum müzakere edilecek, bütün olaya ve faciaların tam bir murakabe ve muhasebesi yapılacaktı. Konuşacak arkadaşlar hazırlanmışlardı. Zeyyat Mandalinci sözcümüzdü. Malumu devletleri olduğu üzere o an için müzakere açılması önlendi, maateessüf tasavvurlarımız tahakkuk edemedi. 26 Mayıs...

Başkan: Ama orada da tasavvurlarınızı fiile çıkarmak için şöyle bir dayanmamışsınız. Gerçi gürültü falan var ama şöyle esaslı bir dayanma yok.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Bunları arkadaşlarım anlattığı için tafsilatına girişmeyeceğim. Esasen bizim vermiş olduğumuz takririn ilk defa okunması gelirdi. Çünkü fevkalade toplantıyı icab ettiren takrir okunur.

Başkan: Öyle söyleseydiniz.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Hayır, bizim malumatımız yoktu, hatta geleceğini kürsüye çıkıp malumat vereceğini bilmediğimiz gibi müzakere açılmayacak diye bir fikrimiz dahi yoktu. Grup arkadaşlarımıza intikal ettirdiği için müzakere olmuş ve karar vermişler. Biz müzakere yapılacak diye intizardayız fakat çıktı Başvekil konuştu, malum hadiseler oldu.

Başkan: Peki.

Ali Naci Duyduk: (Giresun):

26 Mayıs Perşembe günü sabahı birkaç arkadaştan telefon aldım. Beni Meclise çağırıyorlardı. Mazhar Şener arkadaş olarak Meclise gittim. Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunda toplandık. Toplantıda şu arkadaşlar vardı:

Fahri Ağaoğlu, Ali Saim Kaymak, Hamdi Ragıp Atademir, Kasım Küfrevi, Şemsi Ağaoğlu, Gıyasettin Emre, Mazhar Şener ve bir de bendeniz.

Sayın Başkanım, şimdi Kararnamedeki hususları cevaplandırmaya çalışacağım, Sayın Başkanım:

- 1- Dâhili ve harici seyahatlerde refakat seyahatim yoktur.*
- 2- Mebusluk tahsisatımdan gayri döviz, kredi ve nüfuz kullanarak hiçbir menfaat temin etmiş değilim.*
- 3- İktisadi Devlet Teşekküllerinin Anonim şirketlerinde meclisi idare azalıklarında bulunmadım.*
- 4- Gayri meşru iktisabım olmadığına dair Yüksek Divanın kararını almış bulunmaktayım.*
- 5- İstifamı arkadaşlarım durdurmuşlardır. Bunu Mücteba ile birlikte verecektim, arkadaşlar durdurdular.*
- 6- Meclis Riyaset Divanını değiştirmek ve grup toplantısı temin etmek gibi takrirleri desteklemekle murakabe vazifemi yaptığıma kaniyim.*
- 7- Dikta rejimini gidişi destekler bir hareketim olmamıştır. Şayet herhangi bir kimsenin hayal ettiği böyle bir şey aklımdan geçmiş ise bu hayal, hayal olmaya mahkûmdur. Zira bunu ne*

millet kabul eder ne Meclis ve ne de DP grubu. Hülasa dikta rejimi ve diktatörlük için müsait bir vasat mevcut değildi.

8- Gerek Tahkikat Komisyonunun kurulmasına ve gerekse Salahiyet Kanununa muhalif ve muarızdım. Her ikisine de rey vermedim. Bilhassa Salahiyet Kanununun çıkmaması için elimden geldiği kadar çalıştım. Bunu birçok arkadaşlarım bilir.

Başkan: Salahiyet Kanunu'nun Anayasa karşısındaki mahiyeti? Anayasaya aykırı mıdır değil midir? Onu da bir söyleyin. Tam yeri orası.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Ben Soruşturma Kurulu'nda söyledim, hukuki nosyonum bu hukuk otoriteleri nezdinde mevzu bahis olan bu hadiseyi halletmeğe müsait değil. Bu gün af edersiniz, soruyorsunuz, ne için aykırıdır yahut da ne için aykırı değildir... Buna tamamen hukuki manada cevap veremeyeceğim, çünkü hukuki nosyonum buna müsait değildir.

Başkan: Öyle söyleyin. Böyle cevap verin, Anayasaya aykırı mıdır, değil midir, söyleyemem, hukuki nosyonum müsait değil diyorsunuz ama kültürünüz var, her şeyi biliyorsunuz.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Beni bu kanun aleyhine sevk eden öteden beri edindiğim tecrübelerdir. Ben doktorum. Tababette bir husus vardır, arazi değil esası amili maraziyi tedavi etmek icap eder.

Başkan: O da başka mesele.

Ali Naci Duyduk (Giresun): Matbuat suçlarının affına dair olan tasarıya imzama iştirak ettim. Osman Nuri Lermioğlu'nun hazırladığı mebusların da mal beyanına tabi tutulmaları hakkındaki kanun teklifine keza imzama iştirak ettim. Gerek Tahkikat Komisyonunun kurulmasına ve gerekse Salahiyetleri Kanununa rey vermediğime dair yazımı ihtiva eden Ulus gazetesinin 11-15 Haziran 1960 tarihli nüshalarını takdire ediyorum. Maruzatım bundan ibarettir.

Başkan: Başka? Bitti mi? Müdafii, sorgu itibariyle?

Ali Naci Duyduk müdafii İhsan Gürak: Müvekkilimin gerek komisyonun kurulmasına, gerek Salahiyet Kanununa rey

vermediğini tespit eden gazeteleri takdim ediyorum. Müvekkilim, de verdi zaten, fakat burada Ulus'tan başka Tercüman gazetesi de var, onun için takdim ediyorum.

Başkan: Sanık Ali Naci Duyduk 24. 5. 1961 tarihli bir sahifelik dilekçesi ile ekleri gazeteleri ve müdafii İhsan Gürak da 8.6.1961 tarihli bir sahifelik dilekçesi⁵³⁷ ile eklerini verdiler. Peki Efendim. Buyurun.⁵³⁸

Anayasayı İhlâl Davası'nın 17. Oturumu, 9 Haziran 1960'ta gerçekleştirilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, bu oturumdaki duruşmada söz almamıştır. Bu Oturumda Ali Naci Duyduk ile ilgili tek bilgi, İstanbul Milletvekili Rüştü Güneri'nin 90'lık tavrıyla ilgili savunmasıdır. İfadesinde Güneri, Dr. Ali Naci Duyduk'un bahsetmiş olduğu tavrıyla ilgili 90 milletvekilinin imzaladığını belirtmiştir.⁵³⁹

Anayasayı İhlâl Davası'nın 18. Oturumu, 12 Haziran 1961'de gerçekleştirilmiştir. Bu oturumda Dr. Ali Naci Duyduk söz almamakla beraber, oturumun 2. Celsesinde Kırklareli milletvekili Mehmet Ali Ceylan, Ali Naci Duyduk'un verdiği tavrıyla ilgili imza attığını belirtmiştir. 3. Celsede uzunca bir savunma yapan Konya Milletvekili Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Duyduk ve grup toplantısı ile ilgili şu bilgiyi vermiştir: 25 Mayıs 1960 tarihli son grup toplantısında Ali Saim Kaymak ve Hamdi Ragıp Atademir ile birlikte olduğunu ve Meclisin devam etmesinden yana olduğunu, partiden ve milletvekilliğinden istifa etmeyi düşündüklerini, Hükümete itimat meselesi üzerinde fikir birliği sağlamak için milletvekilleriyle temas kurduklarını, 26 Mayıs 1960 Perşembe günü Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Gıyasettin Emre, Şemsi Ağaoğlu, Kasım Küfrevi ve Sait Göker ile Meclis Hesapları İnceleme Encümeninde toplandığını söylemiştir. Ağaoğlu, bu görüştüğü arkadaşlar ile birlikte bütün muhaliflere görüşmeyi, hükümeti istifaya zorlamayı ve verdiği kararlara karşı koymayı kararlaştırdıklarını ve 27 Mayıs günü Keçiören'deki evinde toplanılacağını ve alınan karardan sonra ayrıldığını belirtmiştir.⁵⁴⁰

Anayasayı İhlâl Davası'nın 19. Oturumu, 13 Haziran 1961'de gerçekleşmiştir. Bu oturumun 3. Celsesinde daha önceki savunmasında Dr. Ali Naci Duyduk'un da bahsetmiş

⁵³⁷ Dr. Ali Naci Duyduk'un verdiği dilekçenin metni şudur: *Yüksek Adalet divanı Yüce Başkanlığına Yassıada, Müvekkilim eski Giresun milletvekili Ali Naci Duyduk, selahiyet kanununa rey vermemiş ve grubu toplantıya çağırın tavrıyla hazırlayarak antidemokratik kanunların kaldırılmasını ve hükümetin değiştirilmesini sağlamağa çalışmıştır. Bu hususta inkılapın sonra neşir edilmiş 10, 16 /6/ 960 tarihli Tercüman, 11/6/ 960 tarihli Ulus gazetesini maddi vakıaları tespit bakımından Yüksek Divana saygılarımla takdim ediyorum. BCA, 10.90/46.135.5, 8 Haziran 1961.*

⁵³⁸ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1354, 1356-1360.

⁵³⁹ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s. 1412, 1414, 1427.

⁵⁴⁰ Naskali, **Anayasa Davası**, II, s.1522,1525, 1580, 1621.

olduğu 90'lık tavriri veren arkadaşı Zeyyat Mandalinci'nin savunması gerçekteştir. Ali Naci Duyduk'tan üstü kapalı bahsedilmiştir.⁵⁴¹

Anayasa Davasının 20. Oturumu 15 Haziran 1961 tarihinde gerçekteştir. Bu oturumun Birinci Celsesinde Muş Milletvekili Şemsi Ağaoğlu savunmasında Duyduk ile ilgili şunları söylemiştir:

*“Memleketin huzurunu temin çarelerini aramak ve grubu harekete geçirmek için arkadaşlarla temaslara başladım. Ali Naci Duyduk ve Mazhar Şener ile malum 90'lık tavriri hazırladık ve Grubu fevkalade toplantıya çağırarak. Meclisin tatiline katıyen taraftar değildim. Nitekim Meclisin tatile girmesi hakkındaki tavriri Baha Akşit daha evvel bana imzalatmak istemişti. Aleyhindeyim imzalamam diye reddettim. Bu tavriri oya sunulunca ret oyu verdim. Grubun malum şekilde yapılması ve Meclisin tatile girmesi üzerine alakasız kalmadım. Tekrar arkadaşlarımla temasa geçip grubu bir kere daha toplantıya çağırarak ve toplantıya katılmak için çalıştım. Neticede 20 Mayıs'ta Meclis Lokantasında ve 26 Mayıs'ta Meclis Hesaplarını Tetkik Komisyonunda şu sekiz arkadaş toplandı. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Kasım Küfrevi, Fahri Ağaoğlu, Hamdi Ragıp Atademir, Sait Göker, Baki Erden, Gıyasettin Emre ve ben Şemsi Ağaoğlu. Bu toplantıda şu kararı aldık. O akşam meclis albümünden herkes sözü geçen inandığı arkadaşları tespit edecekti. 27 Mayıs günü saat 10.00'da Abdurrahman Fahri Ağaoğlu'nun Keçiören'deki evinde toplanılacaktı, listeler hazırlanıp tespit edilecek, hareket tarzı görüşülecek ve bir tavriri hazırlanıp grup fevkalade toplantıya davet edilecekti. Yani kat'i netice alacaktık, itimat buyurun ki, inkılâp gecikse idi bu tahakkuk edecekti. Maruzatım bu kadardır”.*⁵⁴²

Anayasa Davasının 21. Oturumu, 16 Haziran 1961'de gerçekleştirilmiştir. Bu oturumun 3. Celsesinde Mahmut Goloğlu savunma yapmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'a da atıfta bulunmuştur. Savunmasında 1960'ta Meclis Tahkikat Komisyonu kurulması kararına ve

⁵⁴¹Naskali, **Anayasa Davası**, III, s. 1633,1635, 1728.

⁵⁴²Naskali, **Anayasa Davası**, III, s. 1735, 1737,1744.

Selahiyet Kanunu'nun aleyhinde oy verdiğini, kanunun çıkmaması için elinden geleni yaptığını, ilk iş olarak da mutedil zihniyetli arkadaşlarla ortak fikir etrafında toplanmayı elzem gördüğünü belirtmiştir. Bu yüzden kendisiyle hemfikir olan Dr. Ali Naci Duyduk ile beraber muhtelif toplantılara katıldığını ve Dr. Ali Naci Duyduk'un toplantılara katılıp kendisini bilgilendirdiğini ve bu birliktelik sayesinde mücadele ve mukavemet taraftarlarının artmaya başladığını söylemiştir. Ayrıca Goloğlu, 11 Nisan'dan 22 Mayıs'a kadar Meclisin tatile girdiğini, 24 Mayıs 1960 tarihinde 90'lık tavrı imzalayıp Grup Başkanlığına verdiğini ve 25 Mayıs'ta ise Grup toplantısında herhangi bir netice alınmadığını ve en nihayetinde başka bir mutedil arkadaş olan Atıf Benderlioğlu'nun evinde toplanıp kendisine destek verdiğini söylemiştir. Ardından Dr. Ali Naci Duyduk söz alarak, *Goloğlu arkadaşımın temas ettiği gibi ben işin vahametini gördüğüm için kendisine istifa ederim dedim. İstifanamemi kendisine gösterdiğim zaman bana, doktor sabret, bunun biraz neticesini alalım, 30-40 kişi olalım, bir netice istihsal edelim diye kendileri bu istifayı durdurdu* demiştir. Goloğlu ise, *yalnız Doktor Ali Naci bey değil, hepimiz istifa meselesini düşündük* demesi üzerine Başol, o ileri gitmiş, daha evvel istifa etmek istemiş deyince Goloğlu, *tekrar, istifanın şimdilik doğru olmadığı kanaatiyle kendisine bu fikrimi söyledim* demiştir.⁵⁴³

Anayasayı İhlâl Davası'nın 22. Oturumu, 19 Haziran 1961'de gerçekleştirilmiş ve bu oturumun 2. Celsesinde Zonguldak milletvekili Necati Tanyolaç, Duyduk'a atfen, 90'lık tavrı hazırlayan Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer bir kısım arkadaşların ortak çalışmalarından bahsetmiştir. Özetle, Hükümetin istifa etmesinin gerekli olduğunu, bunun gerçekleşmemesi halinde kendisinin istifa edip, bağımsız bir grup olarak mecliste çalışmaya devam edeceğini düşündüğünü söylemiştir. Adnan Menderes ise 90'lık tavrı verenleri tenkit ederek *bu mahkemede söylediklerini o zaman söyleyemediler aksi halde ben de 90'lı tavrı imzamı vaz ederdim* demiştir.⁵⁴⁴

Anayasayı İhlâl Davası'nın 23. Oturumu, 20 Haziran 1961, 24. Oturumu 22 Haziran 1961, 25. Oturumu 23 Haziran 1961, 26. Oturumu 26 Haziran 1961 tarihlerinde gerçekleştirilmiş ve Ali Naci Duyduk ile ilgili bir bahis ve konuşma geçmemiştir.⁵⁴⁵

29 Haziran 1961 yılında gerçekleştirilen Anayasayı İhlâl Davasının 27. Oturumunda Dr. Ali Naci Duyduk ile ilgili tek bilgi, bu oturumun İkinci Celsesinde Avukatı olan İhsan Ali Gürak'ın müdafaaya gelmemesi ve Dr. Ali Naci Duyduk'un Başkan Salim Başol'a Tahkikat

⁵⁴³ Naskali, **Anayasa Davası**, III, s.1826, 1828, 1909-1911.

⁵⁴⁴ Naskali, **Anayasa Davası**, III, s. 1930, 1932, 1976, 1994.

⁵⁴⁵ Naskali, **Anayasa Davası**, III, s. 2016, 2019, 2134, 2137, 2234, 2236, 2350, 2352.

Komisyonu ve Selahiyet Kanunu hakkındaki tutumu için Mücteba İştin'in dinlenmesini talep etmesidir.⁵⁴⁶

Anayasayı İhlâl Davası'nın 28. Oturumu, 1 Temmuz 1961 ve 29. Oturumu 3 Temmuz 1961 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olup, bu oturumlarda Dr. Ali Naci Duyduk ile ilgili mevzu bahis söz konusu değildir.⁵⁴⁷

Anayasayı İhlâl Davası'nın 30. Oturumu 4 Temmuz 1961 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu oturumun Birinci Celsesinde Başsavcı Altay Ömer Egesel sanıkların Tahkikat Komisyonu hakkındaki dilekçelerini incelemiştir. Egesel, uzun konuşmasında Dr. Ali Naci Duyduk'tan bahsetmiştir. Bu bahiste, İstanbul Milletvekili Nazlı Tlabar'ın Avukatı Süreyya Ağaoğlu'nun Ali Naci Duyduk'tan kendisinin denetleme faaliyeti hakkında bilgi alınmasını, Nazlı Tlabar'ın verdiği bir dilekçede zihniyeti ve tutumu hakkında şahit dinletmek istemesi talebinin mahkemece yersiz olduğundan söz etmiştir. Daha sonra Dr. Ali Naci Duyduk'un Avukatı İhsan Gürak konuşmasında, *Efendim ben Doğan Köymen'le beraber Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener ve Tahsin İnanç'ın da müdafisiyim. Esas hakkındaki mütalaalardan sonra bu dört müvekkilimin tahliyelerini talep ediyorum* demiştir. Başkan Başol, Başsavcı Egesel'e *“Doktor Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Doğan Köymen de tahliye isteğinde bulunuyorlar. Mütalaanız? sorusuna Egesel, hem dilekçeleri hem de dosyaları tetkik ettikten sonra, esas hakkındaki mütalaalarımızla birlikte, tahliye hakkındaki cevabımızı da veririz* şeklinde karşılık vermiştir.

Böylece 4 Temmuz 1961'de Avukat İhsan Gürak, müvekkilleri Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Doğan Köymen'in tahliye edilmeleri talebinde bulunmuştur. Avukat İhsan Gürak'ın tahliye isteminin tam metni şudur:

“Yüksek Adalet Divanı Yüce Başkanlığına

Aşağıda isimleri ve mucip sebepleri maruz dört milletvekilimin vaziyetlerinin tetkikiyle Yüksek Divanca yapılacak ilk tahliyeler sırasında nazara alınarak tahliyelerini en derin saygılarımla arz ve istirham ederim.

1- Dr. Ali Naci Duyduk (Giresun): 955 senesinden beri parti içinde hükümet icraatına muhalif bir zümrenin taazzuv ve teşekkülü için uğraşmış, son hadiselerde gerek encümen teşkili ve gerekse salahiyet kanunlarına oy vermemiş ve anti

⁵⁴⁶ Naskali, **Anayasa Davası III**, s. 2418, 2421, 2493.

⁵⁴⁷ Naskali, **Anayasa Davası IV**, s. 2515, 2517, 2546, 2548.

demokratik kanunların kaldırılmasını teminen 90'lık takriri hazırlamış ve 25/5/1960 tarihli takriri imzalamış velhasıl hükümetin son icraatına muhalefetini her şekilde göstererek milletvekilliği vazifesini yapmağa gayret sarf etmiştir.

2- Mazhar Şener (Giresun): Bu müvekkilim dahi eskiden beri hükümet icraatına muhalif olarak beliren grupta faal bir şekilde çalışmış, kendi evinde müteaddit toplantılar tertip ederek bu gidişi düzeltme yolunda uğraşmış, 90'lık ve 25/5/1960 tarihli iki takriri de imza ederek bu son icraata muhalefetini fiilen göstermiş ve salahiyet kanununa da oy vermemiştir.

3- Tahsin İnanç (Giresun): Uzun zamandan beri ruhen ve bedenen hasta olan bu vekilim dahi 1955 senesinden beri hükümet icraatını beğenmeyen, bunu düzeltmeye çalışan ve yaylacılar denilen gruba dâhil olup sıhhati elvermediği nispette bu yolda fiilen çalışmaya ve bütün arkadaşları arasında itidal ve dürüstlüğü ile tanınmıştır. Salahiyet kanununa oy vermemiş ve 25/5/1960 tarihli takriri de imzalamak suretiyle bu husustaki muhalefetini fiilen ispat etmiştir. Yassıada'ya geldiğinden beri hastanede tedavidedir.

4- Doğan Köymen (Giresun): Bu müvekkilim son takrirleri imzalamamış olmakla beraber malumatı olsa bunlara iltihaki muhakkak olan ve şimdiye kadar ne grupta ve ne de mecliste müfrit ve taşkın hiçbir hareketi bulunmayan kendi vus'u dâhilinde birçok layihalar hazırlayarak vazifesini dürüst bir şekilde yapmaya çalışan hükümet ve parti büyükleriyle hiçbir zaman yakınlık tesis etmemiş mutedil bir milletvekilidir⁵⁴⁸

Avukat İhsan Gürak'ın bu tahliye talep dilekçesini işleme koyan Mahkeme Heyeti, tahliye istekleri hakkındaki esas mütalaasını sunmak için duruşmayı 7 Temmuz 1961 tarihine ertelemiştir.⁵⁴⁹

⁵⁴⁸ BCA, 10.90/46.135.5, 4 Temmuz 1961.

⁵⁴⁹ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 2650, 2652, 2655-2657, 2690, 2695.

Yassıada'da ilk tahliyenin ardından Anayasayı İhlâl Davası süreci bir müddet daha devam etmiş ve 7 Temmuz 1961'de gerçekleştirilmiş olan 31. Oturumda Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Doğan Köymen'le tahliye talebinde bulunmuştur.⁵⁵⁰ Milletvekillerinin bu tahliye talebi, Mahkeme Heyeti tarafından 10 Temmuz 1961'de gerçekleştirilecek olan 32. Oturuma ertelenmiştir.⁵⁵¹ Tahliye talepleri bir müddet ertelenmiş ve Yassıada'da tutuklu bulunan milletvekilleri 9 Temmuz 1961'de yapılan yeni Anayasa referandumunda Yassıada'ya sandık kurulmadığı için oylarını kullanamamışlardır. Aslında İl Seçim Kurulu, aldığı bir kararla Yassıada'ya üç oy sandığı konulması için hazırlıklar yapmış, fakat adada muhtarlık bulunmaması ve buranın askeri bir garnizon olması göz önünde bulundurarak bu kararını iptal etmiştir.⁵⁵²

Anayasayı İhlâl Davası'nın 10-11 ve 13 Temmuz 1961 tarihlerinde gerçekleştirilen oturumlarında Başsavcı Altay Ömer Egesel'in sanıklar hakkındaki mütalaası dinlenmiştir. Dolayısıyla Dr. Ali Naci Duyduk ve diğer milletvekillerinin tahliye kararı yine ertelenmiştir.⁵⁵³ Davanın 35. Oturumu, 14 Temmuz 1961'de gerçekleştirilmiştir. Başsavcı Egesel, Cumhurbaşkanı Mahmut Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes başta olmak Giresun Milletvekillerinden Hayrettin Erkmen, Hamdi Bozbağ ve Doğan Köymen'in TCK'nın 146/1 maddesi gereğince ölüm cezasına çarptırılmasını istemiştir. Ayrıca Giresun milletvekillerinden Ali Naci Duyduk, Sadık Altıncan, Mustafa Hemiş, Tahsin İnanç ve Mazhar Şener'in ise TCK'nın 146/3 maddesi gereğince cezalandırılmalarını talep etmiştir.⁵⁵⁴ Yassıada Başsavcısı Egesel'in bu talebi yerel basına da yansımıştır. *Hamle* gazetesine göre Egesel, Menderes Hükümeti'nin son Ticaret Bakanı olan Hayrettin Erkmen, DP Meclis Grubu İdare Heyeti'nde yer alan Hamdi Bozbağ ve Doğan Köymen'in idamı, Dr. Ali Naci Duyduk, Tahsin İnanç, Mustafa Hemiş ve Sadık Altıncan'a ise 5 ila 15 yıl hapis istenmiştir.⁵⁵⁵

⁵⁵⁰ “4 Eski Mebusumuzun Tahliye Talepleri- Yüksek Adalet Divanı Bugün Dr. Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç ve Doğan Köymen'in Tahliye Taleplerine Kararını Bildirecek”, **Karadeniz**, No: 2174, 10 Temmuz 1961, s. 2 ; “Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Dr. Ali Naci Duyduk ve Doğan Köymen Beraatlarını İstediler”, **Hamle**, No: 3126, 10 Temmuz 1961, s. 2.

⁵⁵¹ Mahkeme Başkanı Başol Ali Naci ile ilgili kararı şöyle açıklamıştır. *Gereği düşünüldü. İlhan Sipahioğlu, Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Rüştü Güneri, Ömer Cebeci, Sabri Dilek, Rasih Gürkan, Müfit Erkuyumcu, Mahmut Güçbilmez, Ali Naci Duyduk, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Doğan Köymen, Münip Hayri Ürgüplü, Saadettin Yalım, Şükrü Uluçay, Necla Tekinel ve Cemal Zühtü Aysan'ın tahliye istekleri hakkında esas mütalaa bildirirken beyan edileceğinden kararın da o zaman ittihazına, Esas hakkındaki iddianın bildirilmesi için başsavcılığın isteği veçhile duruşmanın 10. 7. 1961 tarihine bırakılmasına oy birliği ile karar verildi.* Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 2695-2696, 2698, 2711-2712.

⁵⁵² “Yassıada'daki Sanıklar Oy Kullanamadı”, **Karadeniz**, No: 2176, 12 Temmuz 1961, s. 1.

⁵⁵³ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 2713, 2716, 2780-2781, 2783, 2878, 2879, 2881-2882, 2966.

⁵⁵⁴ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 2967, 2970, 3037-3041, 3048

⁵⁵⁵ “Eski D.P Giresun Mebuslarının Durumu”, **Hamle**, No: 3126, 17 Temmuz 1961, s. 1.

Dr. Ali Naci Duyduk, Anayasa Davasının 21, 24-29, 31 Temmuz, 1-5 Ağustos 1961 tarihli oturumlarında söz almamış ve bu oturumlarda tahliye kararları ertelenmiştir.⁵⁵⁶

3.3.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıada Mahkemesi'ndeki Savunması

Dr. Ali Naci Duyduk, Yassıada Mahkemesi'ndeki nihai savunmasını 7 Ağustos 1961 günü 49. Oturumda yapmıştır. Bu oturumda Dr. Ali Naci Duyduk'un Avukatı İhsan Gürak, Mahkemeye müvekkilinin 7 Ağustos 1961 tarihli 3 sayfalık savunmasını yazılı olarak sunmuştur. Savunma metni, Dr. Ali Naci Duyduk tarafından okunmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk'un savunma metni hem Yassıada Zabıtlarında hem de kendi el yazısı ile Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde de bulunmaktadır. Ali Naci Duyduk, savunma metninin sonuna 11 ve 15 Haziran 1960 tarihli *Ulus* ve *Tercüman* gazetelerinin kopyalarını de eklemiştir.⁵⁵⁷ Dr. Ali Naci Duyduk'un kendi el yazısıyla yazdığı savunmasını tam metni şudur:

“Yüksek Adalet Divanı Başkanlığına

Sayın baş hâkim ve sayın hâkimler,

Evvelce huzurlarınızda verdiğim ifademde başkaca müdafaada bulunmayacağımı söylemişim. Ancak müsaade buyurursanız 90'luk tahrir hakkında kısa bir tavrız yapmak istiyorum:

Tahririn metni okunacak olursa yalnız hükümetler izahat veya demeç isteyen bir tahrir olmayıp aynı zamanda grupta son hadiseler hakkında müzakere açılmasını talep eder ve bu itibarla da (gen soru) mahiyetini taşıyan bir tahrir olduğu görülür.

Sayın başkan,

Müşterek savunmamızı yapan sayın avukatların ve Avukatımın hukuki mütalaalarına iştirak ederken huzurlarınızda kendilerine teşekkürü bir vazife bilirim.

Sayın hâkimler,

Suçsuz olduğuma kaniyim, yüce divanınızın adil kararına muntazarım.

Sayın Başkan,

1950. 14 Mayıs 1960 26 Mayıs kadar mebus idim.

Demokrat Parti ve iktidar aleyhinde propaganda mevzuu olan

⁵⁵⁶ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 3048, 3052, 3067, 3070, 3078, 3081, 3104, 3107, 3122, 3125, 3136, 3138, 3148, 3151, 3156, 3159, 3174, 3176, 3189, 3192, 3211, 3214, 3232, 3234, 3256, 3258.

⁵⁵⁷ **BCA**, 10.90/46.135.5, 7 Ağustos 1961.

kanaatimce siyasi gerginliğin ve huzursuzluğun amili bulunan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri kanununu kaldırmak, Emekli Sandığı Kanununun 39. maddesini tadil etmek, İspat Hakkı Kanununu getirmek ve mal beyanına mebusları da tabi tutmak gibi hülasa Demokrat iktidarı demokratik mecraya sevk ederek bu suretle gerginlikleri ve yolsuzlukları izaleye matuf, makul, mutedil tedbirler ittihazı maksatlarıyla Meclis Riyaset Divanında değişiklikler yapılmak istenmiş, maalesef muvaffak olunamamıştı.

Sayın Başkan,

Zaten gergin bulunan iç politika havasını, Yeşilhisar-Kayseri olayları bir kat daha geriyor, partiler ve vatandaşlar arasındaki huzursuzluklar gittikçe artıyordu. Gidişin iyi olmadığı ve mutlaka bu gidişe bir son vermek lazım geldiği hususlarında Mahmut Goloğlu, Mücteba Işın, Fahrettin Ulaş, Mazhar Şener, Hamdi Bozbağ, Necati Tanyolaç, Behçet Kayaalp ve Rüştü Güneri gibi hemfikir olduğum birçok arkadaşlar vardı.

Sayın Başkan,

Bu düşüncelerimizin hilafına olarak Tahkikat Komisyonu kuruldu ve Selahiyet Kanunu çıktı. Artık siyasi havada gerginlik ve huzursuzluk son hadleri bulmuştu. Müessif ve müellim hadiseler birbirini takip ediyor, memleket meçhullere doğru koşuyordu.

Son derece elim gözüken bu vaziyete çareler aramak, bu gidişi durdurmak ve değiştirebilmek için Mecliste, Kulüpte görüşüyor ve bir karara varmak istiyorduk. Mazhar Şener'in evinde toplantılar oldu. 24 Mayıs 1960 Salı günü öğleden evvel yaptığımız toplantıda şu karara vardık.

1-Grubun fevkalade içtimai temin edilecek.

2- Hükümete itimatsızlık oyu verilecek.

3-Yeni hükümetin programının esasları tespit edilecek.

4-Muvaffak olunamadığı takdirde toptan istifa edilecek.

Bu toplantıda Şu arkadaşlar vardı: Mazhar Şener, Arif Demirer, Attila Konuk, Ahmet Kocabıyık, Sıkı Yırcalı, Kemal Demiralay, Zeyyat Mandalinci, Sabri Dilek, Esat Budakoğlu, İlhan Sipahioğlu, Ali Naci Duyduk.

Bu toplantıdan sonra Meclise giderek Grubun fevkalade toplantıya daveti için hazırladığımız tkrir suretini daktilo ettirdim. Meclis dâhilindeki mebuslara, Anadolu Kulübüne de giderek orada bulunan arkadaşlara da tkriri imzalattım. Saat 17.00'ye doğru Grup İdare Heyeti Odasına girerek 90'lık denen tkriri İdare Heyeti Azalarından Hamdi Bozbağ' a verdim. Kaydını yaptırdı, numarasını aldım, çıktım.

O gece saat 22:00 yahut 23:00 raddelerinde olacak Başvekil, Grup içtimainın yarın saat 11:00'de yapılacağını telefonla bana bildirdi

. Bende arkadaşlarımlın bazılarına ve Nazlı Tlabar'a malumat verdim ve diğer arkadaşlara bildirilmesini rica ettim.

25 Mayıs Çarşamba günü sabahleyin Meclis de arkadaşlarla buluştuk ve 27 veya 28 kişilik tkriri toplantıdan önce imzaladık.

Sayın Başkan,

Bu Grup toplantısında hadiseler birer birer ele alınacak, durum müzakere edilecek, bütün olay ve vakıaların tam bir murakabe ve muhasebesi yapılacaktı. Konuşacak arkadaşlar hazırlanmışlardı. Zeyyat Mandalinci sözcümüzdü. Malumu devletleri olduğu üzere müzakere açılması önlendi, o an içinde maalesef tasarılarımız tahakkuk edemedi.

26 Mayıs Perşembe günü sabahı birkaç arkadaştan telefon aldım. Beni Meclise çağırıyorlardı. Mazhar Şener arkadaşımı da alarak Meclise gittim. Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunda toplandık. Toplantıda Şu arkadaşlar vardı:

Fahri Ağaoğlu, Ali Saim Kaymak, H. Ragıp Atademir, Kasım Küfrevi, Şemsi Ağaoğlu, Gıyasettin Emre, Mazhar Şener ve ben. Gaye ve fikir aynı idi.

Sayın Başkan,

Kanunnamedeki hususlara da kısaca arzı cevap ediyorum:

1-Dâhili ve harici seyahatlerde refakatlerde seyahatim yoktu.

2-Mebusluk tahsisatımdan gayrı döviz, kredi ve kolaylıklar ile hiçbir menfaat temin etmiş değilim.

3-İktisadi devlet teşekküllerinin anonim şirketlerinde meclisi idare azalıklarında bulunmadım.

4-Gayrı meşru iktisabım olmadığına dair yüksek divanımızın tebligatını almış bulunmaktayım.

5-İstifamı arkadaşlarım durdurmuşlardı.

6-Meclis riyaset divanını değiştirmek ve grup toplantısını temin edici tedbirleri hazırlamakla murakabe vazifemi yaptığıma kaniyim.

7-Diktatörlük rejimine gidişi destekleyen hiçbir fiil ve hareketim olmamıştır. Şayet herhangi bir kimsenin hayalinden böyle bir şey geçmiş olsa bile bu hayal, hayal olmağa mahkûmdu. Zira bunu ne millet kabul eder ne Meclis ve ne de Demokrat Parti Grubu, Hülasa: Dikta rejimi ve diktatörlük için müsait bir vasat mevcut değildi.

8-Gerek Tahkikat Komisyonunun kurulmasına ve gerekse Selahiyetler Kanununa muhalif ve muarız idim. Her ikisine de rey vermedim. Bilhassa Selahiyetler Kanununun çıkmaması için elimden geldiği kadar çalıştım. Bunu birçok arkadaşlarım bilir.

9-Matbuat Suçlarının Affına dair olan tasarıya imzamları iştirak ettim.

10-Osman Nuri Lermioğlu'nun hazırladığı, Mebuslarında Mal Beyanına Tabi Tutulmaları Hakkındaki Kanun Teklifi

Tasarısına keza imzama iştirak ettim. 11-Gerek Tahkikat Komisyonunun kurulmasına ve gerekse Selahiyetleri Kanununa rey vermediğime dair yazıyı ihtiva eden (Ulus) gazetesinin 11 ve 15 Haziran 1960 tarihli nüshalarını takdim ediyorum.

İş bu yazımın 8 Haziran 1961 günü divanımız huzurunda sorgum yapılırken şifahen arz ettiğim hususlar olduğunu saygı ile arz ederim.

Ali Naci Duyduk

Eski Giresun MebusuYassıada No: 4 Kasımpaşa- İstanbul”

Dr. Ali Naci Duyduk, yazılı savunmasını okuduktan sonra Avukatı İhsan Gürak söz alarak, müvekkilini yazılı olarak savunmuştur. Avukat İhsan Gürak’ın üç sayfalık savunma metni şudur:⁵⁵⁸

*Yüce başkanım, Sayın hâkimlerim,
Büyük bir mesai mahsulü hazırlanmış olan arkadaşlarımın esas ve prensipler hakkında müşterek müdafaalarına aynen iştirak ve müvekkilim hakkında da nazara alınmasını arz ve istirham ettikten sonra şahsi durumu bakımından müdafaamızı arz edeceğim:*

Müvekkilim eski Giresun milletvekili Doktor Ali Naci Duyduk, 1950’den itibaren 1960 yılına kadar milletvekili olarak mecliste bulunmuştur. 1957 senesinde yeniden seçilmiş ve bu seçimlerde neticeye müessir bir yolsuzluk iddiası bulunmamış olmasına göre, bu tarihten evvelki icraat ve harekâtı namına adlet tevzi edilen Türk milleti tarafından tasvip ve ibra olunmuştur.

1957 seçimleri neticesi müvekkilimi düşünmeye sevk etmiş ve mensup olduğu parti hükümetinin iç politikadaki tutumunun memlekette iyi karşılanmadığı kanaatine varmasına sebep olmuştur. Seçimden sonra küçük gruplar halinde arkadaşlarıyla görüşerek, toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununun fena tatbikatı, ispat hakkının tanınmaması, basın kanununda ve 39. Maddede yapılan tadilat gibi halkın ve matbuatın aleyhlerine

⁵⁵⁸ BCA, 10.90/46.135.5, 7 Ağustos 1961.

dönmesini ve memnuniyetsizliklerini intaç eden hususların düzeltilmesi çareleri aranmaya başlanmıştır. Fakat bu dertleşmeler sonunda varılan kararlar tatbik mevkiine konamıyordu. Çünkü henüz çok genç olan demokrasimizin kendisine has bazı zorlukları ve muhalefetin, meşruiyetlerini şüpheye düşürecek derecedeki çok şiddetli hücumları karşısında grup arkadaşlarının tesanüt ve birleşme sevki tabiisi bu kararların tatbikine engel olmakta idi.

İşte bu düşünce ile arkadaşlarıyla evvela meclis ve grup riyaset divanlarını ve idare heyetlerini elde ederek gruba hâkim olmak ve bu suretle hükûmeti tesirli bir şekilde murakabe altına almak ve düşürebilmek imkânını sağlamak yolunu tercih kararına varmışlardır. 1958 senesinde Şemi Ergin'i Refik Koraltanın yerine geçirmek için faaliyete başlamışlardır. Bundan maksat, yukarda arz eylediğim gibi gruba hâkim olduktan sonra hükûmeti düşürerek mutedil, memleketin tasvip edeceği, demokratik, yumuşak bir politika takibini temin eylemektir. Fakat son dakikada Şemi Ergin'in vaz geçtiğinin ifşa edilmesi bu teşebbüsü muvaffakiyetsizliğe ve akamete uğratmış ertesi sene tekrar Sıtkı Yırcalı lehine aynı faaliyet gösterilmiş ise de yine muvaffakiyet hâsıl olmamıştır.

Yeşilhisar ve Kayseri hadiseleri esasen gerginleşmiş bulunan memleket havasını büsbütün tazyik ettiklerinde müvekkilim eski Balıkesir mebusu Mücteba Işın ile birlikte istifaya karar vermiş ve istifalarını yazmışlarsa da görüştüğü arkadaşları istifanın doğru olmadığını bilakis parti içinde çalışarak durum düzeltmenin daha uygun ve memleket menfaatlerine de elverişli olduğunu, muvaffakiyet hâsıl olmayarak son ümitleri de kırıldığı takdirde hep beraber istifa edeceklerini bildirmeleri üzerine şimdilik istifadan vaz geçmiştir.

Bu sırada komisyon teşkili ve salahiyet kanunları çıktığından memleket sathındaki yer yer reaksiyonlar ve çok müessif ve müellim hadiseler vuku bulmaya başladığından buna derhal bir

çare bulmak ve gidişi değiştirmek için bu tarzı tasvip etmeyen arkadaşlar arasında sık sık toplantılar olmuştur.

Müvekkilim ne komisyonun kurulmasına ve nede salahiyet kanununa oy vermiş bilakis çıkmaması için elinden geldiği kadar gayret sarf etmiştir. Tarihi bir vakıa olarak şurasını arz etmek isterim ki muhalefet meclisi terk etmemiş veya terke mecbur olmamış olsaydı salahiyet kanununun çıkmasına asla imkân hasıl olmayacaktı. Çünkü yüzden fazla milletvekili kırmızı oy vermeye kat'ı kararlı idi. Fakat muhalefetin meclisi terki bunların ümitsizliğe düşmesine sebep olmuş, bir kısmı salonu terk etmiş, bir kısmı muhalif rey kullanmış ve bir kısmı da müstenkif ve şaşkın kalmıştır. Bu suretle de kanun çıkmıştır.

Kanun çıkararak reaksiyon başlayınca grubu ictimaaya çağırarak derhal müzakere açıp, verecekleri tahrirlerle hükümeti düşürüp vaziyeti islah çaresine baş vurmuşlar, 90'lık ve 27'lik takrirler hazırlanmış fakat yüksek malumları olduğu şekilde bu teşebbüsler de muvaffak olunamamış ve akabinde de ihtilal başka teşebbüslere imkân ve sebep bırakmamıştır.

Şu hulasa ettiğim ve tamamen vakıalara ve hakikate uygun ahval karşısında müvekkilimi suçlu görmeye imkân tasavvur edilebilir mi? Hele diktaya gidenleri desteklemekle itham çok büyük bir haksızlık olur.

Şu ciheti yüksek huzurlarında tebarüz ettirmek isterim ki müvekkilim gerek hususi gerek siyasi ahlak bakımından salabet ve karakter sahibi bir insandır. Hayatında daima memleket ve millet işlerini her düşüncenin üstünde görmüş ve böylece çalışmıştır. Bu yüzden çok kahır ve elem çektiği de vaki olmuş fakat yolundan asla dönmemiştir.

Bir diktaya alet, bir diktatöre hizmetkâr olacak seciyede olmadığı gibi buna sebep de yoktur. Gayrimeşru iktisabı olmadığı gibi ne bir döviz almış ne sevahete çıkmış ne mebusluktan başkaca bir vazife ve tahsisat asla almamıştır.

Ne milletvekilliğini ne bugünkü durumunu hiçbir kimseye borçlu değildir. Mütevazı ve mahviyetkâr bir ruktadır. Yüksek ve

muhterem başkanlık hatırlarlar sorgusu sırasında (Menderes niçin telefonla seni aradı) sualine verdiği cevap bunun açık bir delilidir. Hazırladığı ve dolaşarak arkadaşlarına imzalattığı bu takrir için (bu benim değil arkadaşlara aittir) diyerek tevazuun numunesini vermiş ve Menderes'in telefonda kendisini azarlar tarzındaki tehdidinden ve kendisinin telefonu Menderes'in yüzüne kapamaya mecbur olduğundan bahis bile etmemiştir.

Basın suçlarının affı hakkındaki layihasını imzalamış, mebusların mal beyanında bulunmaları hakkındaki teklife de iştirak etmiştir.

Sayın ve muhterem başkanım, Herkes kürsü adamı olamaz. Grupta konuşmamıştır diye fiilen ve bütün siyasi hayatı boyunca hükümet icraatının düzeltilmesi için çalışan bir insana ceza vermek adaletle bağdaşmaz. Bu memlekette bir diktanın asla kurulamayacağına kani olmakla beraber bu ham hayal peşinde koşacak bir iki hayalperest çıksa bile buna müvekkilimin destek veya yardımcı olmasına imkân yoktur.

Komisyon kurulmasına ve salahiyet kanununa rey vermemiş 90'lık tavrı hazırlamak suretiyle muhalefetini fiilen göstermiş, murakabe vazifesini ifaya çalışmış bulunan müvekkilime diktaya yardımcı cezası vermek her halde temiz vicdanlarınızı sızlatır. Buna kani olarak Müvekkilim hakkında adil kararınızı istirham eder hürmetle huzurunuzdan çekilirim çok muhterem hâkimlerim.

Ali Naci Duyduk ve Avukatı İhsan Gürak'ın savunmalarını okumalarından sonra Mahkeme Başkanı Başol'un *iki dilekçe vermişsiniz, bazen bir dilekçe öteki dilekçe ile veriliyor, böyle olmaz demesi üzerine Ali Naci Duyduk Efendim, birincisi 8. 6. 1961 tarihinde yapmış olduğum konuşmanın yazılış şeklidir. İkincisi ise, şimdi bulunduğum maruzattır* cevabını vermiştir. Ardından da Ali Naci Duyduk 3 ve 7 Ağustos 1961 savunmalarını Mahkme Başkanına vererek inceleme sırasında göz önünde bulundurulmasını talep etmiştir.⁵⁵⁹

⁵⁵⁹Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 3273, 3276, 3279.

Anayasa Davasının 8-11 Ağustos 1961 tarihli oturumlarda Dr. Ali Naci duyduk söz almamıştır. Bu oturumlarda da tahliye kararları ertelenmiş milletvekilleriyle, Anayasa davası ile birleştirilen diğer dava sanıklarının tutuklu olanların getirilmesine, halen tutuklu olmayanların çağrılmasına ve son duruşmanın 14 Ağustos 1961 tarihine bırakılmasına karar verilmiştir.⁵⁶⁰Anayasa Davasının son duruşması olan 54. Oturum, 14 Ağustos 1961’de gerçekleştirilmiştir. Bu oturumun İkinci Celsesinde ise Mahkeme Heyeti, dava dosyalarının incelenerek duruşmanın 15 Eylül 1961 tarihine bırakılmasına oy birliği ile karar vermiştir.⁵⁶¹

3.3.2. Dr. Ali Naci Duyduk’un Yassıada’dan Tahliye Edilmesi

Yassıada Davaları, 14 Ekim 1960’tan karar günü olan 15 Eylül 1961’e kadar, 11 ay sürmüştür. Bu müddet içerisinde yargılama 203 gün, 287 celsede 1033 saat sürmüştür.⁵⁶² Bu süre zarfında Yassıada’da 18 davada 701 sanık yargılanmış ve 150 bin kişi duruşmaları takip etmiştir. Yargılamada 1.066 şahit dinlenmiş, 107’si Anayasa Davasına ait olmak üzere 223 savcı idam talebinde bulunmuş ve 89 tahliye kararı verilmiştir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar 6, Başbakan Adnan Menderes ise 13 davada sanık sıfatıyla bulunmuştur.⁵⁶³

14 Ağustos 1961’de yapılan son duruşmadan 32 gün sonra 15 Eylül 1961’de 55. Oturum olan son duruşma 2 celse olarak sürmüştür. Oturumun 1. Celsesi saat 09:45’te başlayıp 12.30’da sona ermiştir. Duruşmanın 22. Celsesi ise saat 13.40’ta başlayıp 15.20’de sona ermiştir.⁵⁶⁴ Duruşmada saat 15.30’da karar açıklanmıştır. Buna göre Dr. Ali Naci Duyduk da dâhil 47 kişiye beraat kararı verilmiştir.⁵⁶⁵

Yassıada’da görülen davalarda 143 kişiye 4 yıl hapis cezası, Mustafa Reşit Tarakçıoğlu da dâhil olmak üzere 117 kişiye 5 yıl hapis cezası, 15 kişiye 6 yıl hapis cezası, 6 kişiye 7 yıl hapis cezası, 2 kişiye 8 yıl hapis cezası, 17 kişiye 10 yıl hapis cezası, 2 kişiye 15 yıl hapis cezası ve 1 kişiye 20 yıl hapis cezası verilmiştir. 30 kişiye müebbet hapis verilmiş ve 14 kişiye de ölüm cezası verilmiştir. Menderes, Polatkan ve Zorlu’nun idamları 9’a karşı 13 oyla kabul edilmiş ve ölüm cezalarından sadece Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan’ınkiler gerçekleştirilmiştir. 15 Eylül’ü 16 Eylül’e bağlayan gece sabaha karşı Hasan

⁵⁶⁰ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 3298, 3300, 3319, 3321, 3340, 3342, 3363, 3365, 3391.

⁵⁶¹ Naskali, **Anayasa Davası**, IV, s. 3392, 3395, 3416; Dava dosyaları ve isim listeleri için Bkz, Naskali, **Yassıada Zabıtları-V-Anayasa Davası IV**, s. 3397-3404.

⁵⁶² Çolak, **Yassıada’da Antalya Milletvekilleri**, s.419.

⁵⁶³ “Yassıada’da Yüksek Adalet Divanı Davalar Hakkında Verilen Kararın Açıklanacağı Günü Bugün Bildirecek”, **Karadeniz**, No: 1303, 14 Ağustos 1961, s. 1.

⁵⁶⁴ **Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları**, s.1, 5-6, 8.

⁵⁶⁵ “Beraat eden Milletvekilleri”, **Karadeniz**, No:1332, 18 Eylül 1961, s. 1; “123 Beraat Var 449 kişiye hapis verildi”, **Karadeniz**, No:1332, 18 Eylül 1961, s. 2; “Dün Tarihi Duruşmaların Kararı verildi- Netice: 15 Ölüm, 31 Müebbet, 418 Muhtelif Hapis Cezası, 123 Beraat”, **Hamle**, No: 3179, 16 Eylül 1961, s. 1.

Polatkan ile Fatin Rüştü Zorlu, 17 Eylül Pazar günü saat 13.25'te de Adnan Menderes idam edilmiştir.⁵⁶⁶

Dr. Ali Naci Duyduk hakkındaki beraat kararının tam metni şudur:

*“Ali Naci Duyduk: 950'den beri milletvekilidir. Gerçi tahlikat encümeni kurulmasile selahiyet kanunundan başka diğer dava mevzuu kanunlara oy vermiş ise de Behçet Kayaalp listesinde adı vardır. Bundan başka 90'lık tavriri hazırlayanların arasındadır. Bu tavrirle güttükleri gaye tahakkuk etmese toptan istifa edeceklerini samimi bir şekilde ifade etmiştir. Ayrıca 28'lik tavrirde de imzası vardır. Bu tavrire imza koyanın Demokrat İktidarı destekler mahiyette müspet faaliyeti görülmediği takdirde, tavrire imza koymakla tecelli eden hareketin suçun manevi unsuru olan kasta da dokunduğu yukarıda umumi mülahazalarda kabul edilmiştir”.*⁵⁶⁷
Mahkemenin bu kararından sonra 188 numaralı sanık olan Ali Naci Duyduk'un “Anayasayı ihlal suçundan beraatine, hakkındaki tevkif müzekkeresinin geri alınmasına ve salıverilmesi için Divan Başsavcılığına müzekkere yazılmasına oy birliği ile”

karar verilmiştir.⁵⁶⁸

Dr. Ali Naci Duyduk, Yassıda mahkemesinin vermiş olduğu beraat kararından sonra İstanbul yoluyla Ankara'ya dönmüştür. Mahkemede ceza alan 350 tutuklu da bu sırada Kayseri Cezaevi'ne gönderilmiştir.⁵⁶⁹ Yassıda'dan tahliye edilen sabık mebuslar memleketlerine dönmeye başlamışlardır. Evleri İstanbul'da olanlar ise günlerini kendilerine tebrike gelenlerle hasretmekle geçirmişlerdir.⁵⁷⁰ Müebbet hapis alanlar İmralı'da kalmıştır. Yassıda boşaltılmış ve Yüksek Adalet Divanı Üyeleri Ankara'ya dönmüşlerdir.⁵⁷¹

⁵⁶⁶ “Yalnız Menderes, Polatkan ve Zorlunun İdam Hükümleri Tasdik Edildi”, **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 2; Demirbilek, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıda**, s. 173,192; Tevfik İleri, **Yassıda ve Kayseri Günlükleri**, Yay Haz: Cahide İleri Gürsoy, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2003, s. 373-374, 376;Gülen, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıda**, s. 176-177; Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1450. ; Bayar, **Kayseri Cezaevi Günlüğü**, s. 7.

⁵⁶⁷ **Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları**, I, s. 315

⁵⁶⁸ **Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları**, I, s. 31(490).

⁵⁶⁹ “Yassıda Mahkûmları Kayseri'ye Sevk Ediliyor”, **Hamle**, No: 3179, 18 Eylül 1961, s. 1.

⁵⁷⁰ “Beraat Eden Sanıklar Memleketlerine Dönmeye Başladılar”, **Hamle**, No: 3179, 19 Eylül 1961, s. 1.

⁵⁷¹ “Müebbet Hapisler İmralı'ya Diğerleri Kayseri'ye Gitti.”, **Karadeniz**, No: 1336, 22 Eylül 1961, s. 2.

3.3.3. Yassıada'da Giresun Milletvekillerine Verilen Cezalar

15 Eylül 1961'de verilen karara göre Giresun milletvekillerinden Dr. Ali Naci Duyduk ile birlikte Amiral Sadık Altıncan ve Mazhar Şener beraat etmişlerdir.⁵⁷² Hamdi Bozbağ'ın Anayasayı ihlal suçundan TCK'nın 146/3, 59 ve 173 üncü maddeleri hükmünce 4 yıl 2 ay ağır hapis ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyetine, 1 sene 4 ay 20 gün müddetle Zonguldak'ta Umumi Emniyet Nezareti altında bulundurulmasına, 152 lira maktu harcın alınmasına oy birliği ile Mustafa Hemiş ile Tahsin İnanç'ın Anayasayı ihlal suçundan TCK'nın 146/3, 59 ve 173 üncü maddeleri hükmünce 4'er sene 2'şer ay ağır hapis ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyetlerine, 1'er sene 4'er ay 20'şer gün Giresun'da Umumi Emniyet nezareti altında bulundurulmalarına, 152'şer lira maktu harcın alınmasına oy çokluğu ile (Hıfzı Tüz, Abdullah Üner, Selman Yörük ve Başkan beraatleri reyindedirler);

Doğan Köymen'in Anayasayı ihlal suçunun 146/3 ve 173 üncü maddeleri hükmünce takdiren 6 yıl ağır hapis cezasına ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyetine, 2 sene müddetle Samsun'da Umumi Emniyet Nezareti altında bulundurulmasına, 200 lira maktu harcın alınmasına oy birliği ile cezalandırılmışlardır. Çalışma ve Ticaret Bakanı Hayrettin Erkmen'in ise 960/10 numarada kayıtlı zimmet davasından dolayı TCK'nın 240/1'inci maddesi hükmünce 6 ay hapsine 200 lira ağır para cezası alınmasına ve 20 inci madde dalaleti ile 3 ay memuriyetten mahrumiyetine, 960/13 numarada kayıtlı Ali İpar davasından dolayı TCK'nın 240/2 i nci maddesi gereğince 3 ay hapsine ve 200 lira ağır para cezası alınmasına ve 20. Maddenin delaletiyle 3 ay memuriyetten mahrumiyetine, 960/4 numarada kayıtlı İstanbul-Ankara olayları Anayasayı ihlal suçunun maddi vaikasına teşkil etmiştir. İstanbul-Ankara olayları ile Anayasayı ihlal davalarından ise TCK'nın 146/3 maddesi gereğince 10 yıl ağır hapisle cezalandırılmasına ve kamu hizmetlerinden men edilmesine, 33 üncü maddeye tevfikan cezası müddeti zarfında kanuni mecburiyet halinde bulundurulmasına, 173 üncü madde icabınca muayyen cezanın üçte biri olan 3 sene 4 ay Anakra'da umumi Emniyet Nezareti altında bulundurulmasına, 200 lira maktu harcın alınmasına oy çokluğu ile karar verilerek Ankara Cezaevi'ne gönderilmiştir.⁵⁷³

3.3.4. Dr. Ali Naci Duyduk İle Ankara'da Yapılan Röportaj

Yassıada'da 16 aylık bir tutukluluktan sonra 15 Eylül 1961 Cuma günü tahliye olan Dr. Ali Naci Duyduk, İstanbul'da kısa bir müddet kaldıktan sonra 17 Eylül Pazar günü

⁵⁷²Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, I, s. 30-31, (489-490). "M. Şener, Sadık Altıncan ve Ali Naci Duyduk Beraat Etti", **Hamle**, No: 3179, 16 Eylül 1961, s. 1.

⁵⁷³Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, I, s. 4-5, 31 (473-474,490). "Eski Giresun Mebuslarına Verilen Cezalar", **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 2.

Ankara'ya dönmüştür. Dr. Ali Naci Duyduk'la Dikmen'deki evinde Giresun'da yayınlanan *Hamle* gazetesinin muhabiribir röportaj yapmıştır. Muhabirin anlattıklarına göre Dr. Ali Naci Duyduk, muhabiri *on altı ay sonra hürriyet ışığına kavuşmuş insanların sevinci ve heyecanı içinde* karşılamıştır. Muhabir, intibalarını ve bazı mevzulardaki fikirlerini öğrenmek için Dr. Ali Naci Duyduk ile şu konuşmaları yapmıştır. Muhabirin *Yassıada'da kararı dinlerken ne hissettiniz* sorusuna Ali Naci Duyduk, “*Biliyorsunuz kararları gruplar halinde dinliyorduk. Ben sekizinci grupta girmiştım. Daha önceki gruplarla temasımız olmadığı için kararların ne yönde olduğunu bilmiyordum. Kararları okuyan şahsı büyük bir dikkat ve heyecan içinde dinliyordum. Hakkımdaki beraat kararı okunduğu zaman büyük bir sevinç içindeydim. Dinleyişime rağmen hala inanamıyordum. İlk gecemi İstanbul'da geçirdim. Işıktaytamam. Işığı söndürerek yatmıştım. Gece bir ara uyandım. Işıklar niye sönmüş diye meraklandım. Çünkü Yassıada'da aydınlıkta yatıyorduk. Evimde olduğumu anlayınca büyük bir ohçektim*” demiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Yassıada'dan beraat ettiği günü anlatırken şöyle söylemiştir. “*Bizi divan huzuruna posta posta aldılar. Beraat edenleri de huzurdan çıkarken ayırdılar. Dolmabahçe'deki irtibat bürosunda karaya çıktığımız zaman, akşam karaya çıkınca, ilk iş olarak, derin derin nefes alıp şehrin ışıklarına, kalabalık caddelere uzun uzun baktım. Geceyi İstanbul'da yeğenimin evinde geçirip, ertesi gün Ankara'ya oradan buraya geldim. Saat 8'di ve yanımda İstanbul eski Milletvekili Fahrettin Ulaş, Faruk Nafiz Çamlıbel vardı. Tabii çok heyecanlandık.*⁵⁷⁴ Muhabirin *Yassıada'da ailenizle görüştünüz mü* sorusuna ise Dr. Ali Naci Duyduk cevaben “*Benim bir tek kızım vardır. Onunla da iki defa görüştük. Beraat edeceğime yüzde doksan inanıyordum. Çünkü kusur veya suç teşkil edecek bir hareketim olmadığını biliyordum. Doksanlık ve yirmi sekizlik takrirlerim vardı. Basın suçlarının affı ve mal beyanı için çalışmalarım mevcuttu. Çok şükür beraat ettik. Yeniden doğmuş gibiyim*” demiştir. Bu konuşmalar sırasında kızı (Ayten Duyduk Seçer) sevinç gözyaşları dökmüş ve Dr. Ali Naci Duyduk'a *geçmiş olsun* dileklerinin ardından Muhabir biraz da çekinerek ayrılırken şu son soruyu sormuştur. “*Siyasi hayata atılmayı düşünüyor musunuz?*” Dr. Ali Naci Duyduk da “*Şimdilik niyetim yok tabii kuvvetle hayır. Fakat geleceğin neler getireceği, şartların neyi göstereceği belli olmaz. Şimdiden, politikaya dönmeyeceğim*” cevabını vermiştir.⁵⁷⁵

⁵⁷⁴“Dr. Ali Naci Duyduk Geliyor”, **Karadeniz**, No: 1334, 20 Eylül 1961, s. 2.

⁵⁷⁵ “Yassıada'dan Tahliye Edilen Dr. A. Naci Duyduk ile Röportaj”, **Hamle**, No: 3183, 22 Eylül 1961, s. 1; “Dr. Ali Naci Duyduk Geliyor”, **Karadeniz**, No: 1334, 20 Eylül 1961, s. 2.

Dr. Ali Naci Duyduk, 17 Ekim 1961 Salı günü Ankara'dan Giresun'a gelmiştir.⁵⁷⁶ Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun Boğacık'ta 15 gün boyunca istirahat etmiştir. 31 Ekim 1961 Salı günü ilk defa dışarı çıkmış ve Giresun Valisi Atıf Sefa Tahıl'ı ziyaret etmiştir. Akabinde *Hamle* gazetesinin bürosunu ve Giresun'daki dostlarını ziyaret etmiştir.⁵⁷⁷ Artık Giresun'da ikamet etmeye başlayan Dr. Ali Naci Duyduk, bir süre siyasetle ilgilenmemeye karar vermiştir.

⁵⁷⁶ "Dr. A. Naci Duyduk Geldi", **Hamle**, No: 3190, 24 Ekim 1961, s. 1.

⁵⁷⁷ "Dr. Ali Naci Duyduk Valiyi Ziyaret Etti", **Hamle**, No: 3190, 1 Kasım 1961, s. 1; Osman Fikret Topallı, 27 Ekim 1961 Cuma günü günlüğünde " Hava; güneşli, bulutlu... Cumayı Kale'de kıldım. Muhsin Bey'le Boğacak'a giderek, Doktor Naci'yi ziyaret ettik." Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1456. 12 Kasım 1961 Pazar günü ise "Mutat arkadaşlarla Aksu'ya doğru gezdik ve dönerken Doktor Naci harmanında oturduk". Topallı, **Giresun Günlükleri**, II, s. 1459, 1463.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN GİRESUN BELEDİYE BAŞKANLIĞI

4.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığından Önceki Siyasi Faaliyetleri

1961-1964 yılları arasında sessizliğini koruyan ve aktif siyasetle ilgilenmeyen Dr. Ali Naci Duyduk, 1964 Ekimi'nde yeniden siyasi temaslarına geri dönmüştür. Bu amaçla DP'nin devamı sayılan AP'de faaliyete başlamıştır. İlk olarak AP'nin Giresun İl İdare Kurulu azalığı için aday olmuştur. Bu sırada AP Giresun İl İdare Kurulu'na girmesi muhtemel olan adaylar ise Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Selahattin Orhon, Orhan Çulfaz, Emin Ergun, Avukat Muzaffer Yusufagaoglu, Mustafa Köymen, Alaettin Kıroğlu, Mehmet Yamak ve Muzaffer Ergül'dü.⁵⁷⁸ Ali Naci Duyduk'un AP ile olan teması muhtemelen devam etmesine rağmen bu konuda elimizde bilgi bulunmamaktadır. Ali Naci Duyduk'un AP'deki faaliyetleri 1968 yılında yapılacak olan mahalli seçimlerden itibaren yoğunlaşmaktadır.

4.2. Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkan Adaylığı

Dr. Ali Naci Duyduk, 8 Mart 1968'de Ankara'dan Giresun'a gelmiştir.⁵⁷⁹ Bu sırada Türkiye'deki en önemli gündem maddelerinden biri de 2 Haziran 1968'de yapılacak olan yerel seçimlerdi. Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'a geldiği zaman mevcut siyasi partilerin Belediye Başkanlığı, Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisi üyelikleri için ciddi bir hazırlığa başlamamışlardı. Sadece CHP'nin Belediye Başkan adayı, mevcut Belediye Başkanı olan Dr. Ali Rıza Erkan'dı.⁵⁸⁰

⁵⁷⁸ "Dr. Ali Naci Duyduk da Politikaya Giriyor", **Karadeniz**, No: 1868, 26 Ekim 1964, s. 2.

⁵⁷⁹ "Ali Naci Duyduk", **Gündüz**, No: 4693, 8 Mart 1968, s. 1.

⁵⁸⁰ Dr. Ali Rıza Erkan: 14 Ocak 1914'te Giresun'da doğmuştur. Giresun Müftüsü Ali Rıza Efendi'nin torunudur. Babası Mustafa Asım Efendi, annesi Pastırmacıoğlu Hacı Mehmet Efendi'nin kızı Hatice Şahinde Erkan'dır. Ali Rıza Erkan, ilk eğitimini Yeşil Giresun İlkokulu'nda almıştır. İstanbul Kabataş Lisesi'nde başladığı lise eğitimine Kuleli Askeri Lisesi'nde devam ederek mezun olmuş, ardından İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini 1937 yılında bitirdikten sonra Teğmen Doktor olarak GATA'da stajını yapmıştır. 1938'de Cizre Hudut Taburu Tabibi, 1939'da Mardin Asker Hastanesi Doktoru olarak hizmet vermiştir. 19 Eylül 1940'ta Cenup Hudut Komutanı (Milli Mücadele'de görev üstlenmiş 35. Alay Komutanı) Tuğgeneral M. Talat Oğan'ın kızı Nihal Oğan ile evlenmiştir. Aynı yıl GATA'da Dâhiliye Asistanı, 1943-1948 yılları arasında Konya Bin Yataklı Asker Hastanesi'nde Dâhiliye Uzmanı, 1948-1950 yılları arasında GATA'da Dâhiliye Kliniği Baş Asistanı, 1951'de Ankara Mevki Hastanesi'nde Dâhiliye Uzmanı olarak çalışmıştır. 1952 yılında Kardiyoloji alanında bilgi ve görgüsünü artırma kapsamında Londra Hammerschmidt Hastanesinde görevlendirilmiştir. Yurda dönüşünde 1952-1955 yılları arasında Erzurum Mareşal Fevzi Çakmak Hastanesi'nde Dâhiliye Uzmanı olarak hizmet verdikten sonra 1955-1956 yıllarında ABD'de (Texas, San Antonio) Hastane İdaresi Kursiyeri olarak eğitim almıştır. 1956'da GATA Eğitim Şube Müdürü; 1957'de Askeri Tıbbiye Okulu Komutan yardımcısı; 1958'de Kara Kuvvetleri Komutanlığı Personel Şube Müdürü olarak hizmet vermiştir. 1958-1959 yıllarında ABD (Texas, San Antonio) Askeri Tekâmül Kursuna katılmış, 1960'da Ankara Mevki Hastanesi Baştabipliğine, 1961 yılında Millî Savunma Bakanlığı Sağlık Dairesi Başkan Muavinliğine tayin edilmiştir. 1963 yılında Tuğgeneral rütbesi ile emekli olduktan sonra siyasete atılarak 1963-1968 ve 1973-1977 yılları arasında iki dönem Giresun Belediye Başkanlığı görevini üstlenmiştir. 1970-1972 yıllarında Ankara Eczacılık Okulu Müdür Yardımcılığı yapmıştır.

AP ise henüz adayını belirlememiştir. Ancak Mustafa Tirali ve M. Reşit Nefesoğlu'nun adaylığı bazı çevrelerde konuşulmuştur. AP'liler bazı tanınmış Giresunluları aday yapmak için uğraşmışlardır. Belediye Başkanlığına adaylık teklifi alanlar ise gerek işlerinin çokluğundan ve gerekse Belediye Başkanlığı maaşını az buldukları için bu teklifleri reddetmişlerdir.⁵⁸¹

1968 yılının Nisan ayında, seçmen kütükleri askıya çıkarılmıştır. Giresun'da Senato seçimi yapılamayacağından partiler daha çok Belediye Başkanlığı ve İl Genel Meclisi seçimleri için faaliyete geçmişlerdir. Bu esnada AP'den Giresun Belediye Başkanlığına Dr. Ali Naci Duyduk'un adaylığını koyacağı söylentileri yayılmıştır. CHP'nin adayı nettir. Dr. Ali Rıza Erkan'dan başkası CHP'den adaylığa talip olmamıştır.⁵⁸² YSK'nın 9 Nisan 1968 Salı günü kısmi Senato ve mahalli seçimlerde siyasi partilerin Birleşik Oy Pusulasındaki sıraları kura ile çekilmiştir. Partililer sırayla CKMP-YTP-MP-CHP-TİP ve AP olarak sıralanmıştır. Ayrıca bütün yurtdışı seçmen kütükleri aynı gün askıdan indirilmiştir.⁵⁸³

Dr. Ali Naci Duyduk, AP Genel Sekreteri Nizamettin Erkmen'le yaptığı istişareden sonra Giresun Belediye Başkanlığı için AP'den adaylığını koymaya karar vermiş ve bu konudaki müracaatını Parti Genel Merkezine yapmıştır. AP'de ayrıca İl Genel Meclisi için Hasan Dalman, Nuri Yolastıgmaz, Abdülbaki Akar, Abdullah Gülenç, Kemal Gürevin, Abdullah Uğurlu ve Ali Bulam aday olmuşlardır. CHP'de ise 20 Nisan 1968 Cumartesi akşamına kadar adaylık başvuruları alınmıştır. CHP'den ise mevcut Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan dışında başka bir aday yoktu. Ahmet Hamdi Yücesan ise bağımsız adaydı.⁵⁸⁴

1973'te tekrar Giresun Belediye Başkanlığına seçilmiştir. Çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış, mesleki ve sosyal birikimlerini yansıtan makaleleri yanında, 1960 yılında İngiltere'de çevirdiği *Hasta ve Yaralıların Taşınması Talimnamesi* başlıklı bir kitabı ile ortak yazar olarak katkı verdiği *Türk Ordusunda Beslenme Araştırması* adlı eserleri bulunmaktadır. Emekli General Dr. Ali Rıza Erkan ve Eşi Nihal Erkan'ın, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürü olarak emekli olan, Arkeolog Zühal Çetin (Erkan); Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü Viroloji Bölümü Hepatitler- AIDS Laboratuvar Şefi olarak emekli olan, Mikrobiyoloji Uzmanı Nural Aydınuraz (Erkan) isimli iki kızı ve Sheel, Chevron, Foster Wheeler gibi uluslararası enerji şirketlerinde çalışarak emekli olmuş, Elektrik Yüksek Mühendisi Ahmet Talat Erkan isimli bir oğlu ve 5 torunu bulunmaktadır. Dr. Ali Rıza Erkan, 9 Mayıs 2005'te Ankara GATA'da vefat etmiş, 10 Mayıs'ta Ankara Kocatepe'de cenaze töreninin ardından vasiyeti üzerine 12 Mayıs 2005'te Giresun Yeni mezarlığına defnedilmiştir. **Giresun 1967 İl Yıllığı** s. 10; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 373. Sezai Balcı, "Giresunlu Bir Başhoca ve Müftü: Ali Rıza Efendi (1849-1912)", **Geçmişten Günümüze Giresun'da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu, II, (25-27 Ekim 2013)**, (Ed. Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yay., Giresun 2013, s. 194-195.; Sezai Balcı, **Gündem**, No: 4714, 17 Kasım 2016, s. 2; "Dr. Paşa Başkan Hayatını Kaybetti", **Yeni Giresun**, No: 13306, 10 Mayıs 2005, s. 1; "Erkan Paşa'ya Son Görev", **Yeni Giresun**, No: 13307, 11 Mayıs 2005, s. 1; "Dr. Erkan Paşa'yı Uğurladık", **Yeni Giresun**, No: 13308, 12 Mayıs 2005, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 240.

⁵⁸¹ "Giresun Seçimi Sönük Mü Geçecek?", **Gündüz**, No: 4714, 5 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸² "Belediye Başkanlığı Seçimi İçin AP'de Aday Bulundu Mu?", **Gündüz**, No: 4717, 9 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸³ "Partililerin Oy Pusulasındaki Sıraları Kura ile Tespit edildi", **Gündüz**, No: 4718, 10 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸⁴ "Partililerde Seçim Faaliyeti Başladı- Belediye Başkanlığı İçin Dr. A. R. Erkan'ın Karşısına A.P., Dr. Ali Naci Duyduk'u çıkaracak", **Gündüz**, No: 4719, 11 Nisan 1968, s. 1.

Giresun'da dört siyasi parti seçimlere tam liste halinde katılmıştır. Bu partiler AP, CHP, MP ve TİP'dir. Nisan ortalarında adaylık işlemleri için Ankara'ya giden Dr. Ali Naci Duyduk'un ise AP'nin Belediye Başkanadayı neredeyse kesinleşmiştir.⁵⁸⁵ 19 Nisan 1968'de adaylık başvurularının bitmesinden sonra Dr. Ali Naci Duyduk, AP adayı olmuştur. Bu sırada Giresun'da bazı AP'lilerin Emekli Albay Saffet Bayazıtöğlü'nu aday yapmak için yaptıkları teşebbüsler ise sonuç vermemiştir.⁵⁸⁶ AP adaylığı kesinleşen Dr. Ali Naci Duyduk, 22 Nisan 1968 Pazartesi günü Ankara'dan Giresun'a gelmiştir.⁵⁸⁷ Seçim hazırlıklarını sürdüren Dr. Ali Naci Duyduk bu sırada aniden hastalanmış ve evinde istirahat çekilmiştir. CHP'li aday Dr. Ali Rıza Erkan ise önseçim delegeleri ile temaslarını sürdürmüştür. 28 Nisan 1968 Pazar günü yapılacak olan önseçim için delegelere kartları dağıtmaya başlanmıştır.⁵⁸⁸

25 Nisan 1968 Perşembe günü Belediye Başkanlığı, Belediye Meclis üyeliği ve İl Genel Meclis üyeliği için adaylık müracaatının süresi dolmuş, bu süre içinde AP Belediye meclis üyeliği için de aday göstermemiştir.⁵⁸⁹ 28 Nisan 1968'de İl Genel Meclisi üyeliği adayları için önseçim yapılmıştır. Belediye ve İl Genel Meclisi üyelikleri için parti delegeleri 26 asil ve 26 yedek oy kullanacaklardı. Bu önseçime AP'den 8, CHP'den 5 aday katılacaktı.⁵⁹⁰ 28 Nisan 1968 Pazar günü yapılan Belediye Önseçimlerinde Dr. Ali Rıza Erkan, CHP; AP'den zaten tek aday olarak gösterilmiş olan Dr. Ali Naci Duyduk'un adaylıkları kesinleşmiştir.⁵⁹¹ Ali Naci Duyduk'un adaylığı kesinleştikten sonra seçimden çekileceği yolunda bazı söylentiler çıkmışsa da bizzat Duyduk tarafından yalanlanmıştır.⁵⁹²

AP'nin Belediye Meclisi adayları 28 Nisan 1968'de yapılmış olan yoklamada seçilemediğinden, İl Yönetim Kurulunca tespit edilmeye başlanmıştır. 1 Mayıs 1968'de açıklanan listede M. Reşit Nefesoğlu ve Abdullah Rüştü İzmen gibi birkaç adayın ismi ön plana çıkmıştır.⁵⁹³ Seçime katılacak olan partiler 3 Mayıs 1968 akşamına kadar aday listelerini seçim kuruluna vermek zorundaydılar.⁵⁹⁴ Açıklanan listeye göre Giresun'da Belediye Başkanlığı, Belediye ve İl Genel Meclisleri üyeliklerine şu isimler aday gösterilmiştir:

⁵⁸⁵ "A.P", **Gündüz**, No: 4722, 15 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸⁶ "Mahalli Seçimler İçin Adaylık Koyma Süresi AP'de Sona Erdi", **Gündüz**, No: 4726, 19 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸⁷ "Dr. Ali Naci Duyduk Geldi", **Gündüz**, No: 4729, 23 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸⁸ "Partililerde Seçim İçin Adaylığı Kazanma Mücadelesi Hızlandı", **Gündüz**, No: 4730, 24 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁸⁹ "Belediye Meclisi Üyeliği İçin AP'den Adaylık Koyan Çıkmadı", **Gündüz**, No: 4731, 25 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁹⁰ "AP'de İki Liste Çarpışacak", **Gündüz**, No: 4732, 26 Nisan 1968, s. 1.; "Belediye ve İl Genel Meclisi Adayları Yarın Seçilecek", **Gündüz**, No: 4733, 27 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁹¹ "İlimizde Partilerin Belediye Başkan ve İl Genel Meclisi Adayları Belli Oldu", **Gündüz**, No: 4734, 29 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁹² "Dr. Ali Naci Duyduk A.P Adaylığından Çekilmedi", **Gündüz**, No: 4735, 30 Nisan 1968, s. 1.

⁵⁹³ "AP'nin Belediye Meclisi Adayları Tespit Ediliyor", **Gündüz**, No: 4736, 1 Mayıs 1968, s. 1.

⁵⁹⁴ "Partiler Aday Listelerini Bu Akşam İlçe Seçim Kuruluna Verecek", **Gündüz**, No: 4738, 3 Mayıs 1968, s. 1; "Aday Listeleri Seçim Kuruluna Verildi", **Gündüz**, No: 4739, 4 Mayıs 1968, s. 1.

CHP: Dr. Ali Rıza Erkan (Belediye Başkan Adayı); Belediye Meclisi Adayları: Dr. Niyazi Erkut, Kaya Ekmekçi, Rasim Bayazıtöğlu, Hasan Akbulut, Naim Şenyurt, Hayati Topallı, Ömer Yılmaz, İclal Ün, Ahmet Başkan, Naci Çimşid, Mustafa Hocoöğlu, Fehmi Pamuk, Orhan Yılmaz, Abdurrahman Hattat, Avni Ormancı, Salih Türker, Ali Yanık, Zühtü Yolasığmaz, Faruk Saka ve Fazıl Sözen'dir. CHP İl Genel Meclisi Adayları: Hasan Akdağ, Ali Akdağ, Cengiz Ekmekçi'dir.

AP: Dr. Ali Naci Duyduk (Belediye Başkan Adayı); Belediye Meclisi Adayları: M. Reşat Nefesoğlu, Muzaffer Yusufağaoğlu, Recai Yanıkömeroğlu, Kemal Güner, Azmi Bozbağ, Talat Aktan, Osman Karabiber, Alpaslan Unat, A. Rüştü İzmen, Arslan Beşikçi, İbrahim Yenal, Rafet Yaşaroğlu, Hasan Gürel, Zühtü Kitapçı, Yasin Közleme, Haşim Arslan, Mustafa Yaraman, Osman Demirci, Emin Kırık, Hilmi Atagün, Mehmet Özsoy, Mehmet Dizman, Cemal Kılıç, Bekir Demir, Abdullah Çakır ve Tahsin Çakır'dır. AP İl Genel Meclisi Adayları: Nuri Yolasığmaz, Abdullah Gülenç ve Abdölbaki Akar'dır.

MP: Eczacı Ziya Demirok (Belediye Başkan Adayı); Belediye Meclis Adayları: M. Kazım Akçay, Halil Akbaş ile Hüseyin Gülenç (Bağımsız), Tahsin Demirel, Bahri Barutçu, Mustafa Işık, Enver Civelek, Hasan Darama, Dursun Öztürk, Muzaffer Çakır, Nuh Altınçelep, İbrahim Özkul, Sait Yeldan, Mehmet Aydın, Mehmet Saral, Mustafa Türk, Tahsin İnce, Niyazi Hıdımoğlu, Abdölkadir Dönmez, Hasan Çakır, Haim Harputluoğlu, Rüştü Yılmaz, Hüsnü Aksoy, Tevfik Altıntaş, Muharrem Şen ve Mustafa Çavuşoğlu'dur. MP İl Genel Meclis Adayları: Halit Çelebi, Hüseyin Yanık, Mehmet Ali ve Ali Sayım'dır.

GP ise sadece İl Genel Meclis adaylarından ibarettir. Bu adaylar ise Mehmet Feridunoğlu, Hüseyin Akdağ, Ali Yayla ve Atilla Damcı'dır.⁵⁹⁵

Aday listelerinin açıklanmasından sonra CHP ve AP'liler birbirlerinin adaylarına itiraz etmişlerdir. AP, CHP Belediye Meclisi adaylarından Avukat Rasim Bayazıtöğlu, Dr. Niyazi Erkut ve Avukat Hayati Topallı'nın adaylıklarına itiraz etmiştir. İtirazın gerekçesi ise Dr. Niyazi Erkut'un Sanat Enstitüsü'nde; Av. Rasim Beyazıtöğlu'nun ise Ziraat Bankası'nda mevcut görevlerinden istifa etmeden aday olmalarından kaynaklanmaktaydı. İl Seçim Kurulu bu itirazlar üzerine Rasim Bayazıtöğlu ve Niyazi Erkut'un adaylıklarını iptal ederken, Hayati Topallı hakkındaki itirazı da reddetmiştir. CHP ise Özel İdare Avukatı Muzaffer Yusufağaoğlu, PTT Doktoru Adnan Rüştü İzmen, Fiskobirlik Mühendisi Alparslan Unat ve Verem Hastanesi Doktoru iken istifa etmiş olan ancak istifasını kanuni süre içinde yapmayan Dr. Osman Karabiber'in adaylıklarına itiraz etmiştir. Siyasi Partilerin Seçim kuruluna vermiş

⁵⁹⁵ "Aday Listeleri Seçim Kuruluna Verildi", **Gündüz**, No: 4739, 4 Mayıs 1968, s. 1.

oldukları listelere yapılan itirazlar, 5 Mayıs 1968 Pazar günü sona ermiştir.⁵⁹⁶ Gerek yapılan itirazlar ve gerekse bazı adayların istifa etmeleri sebebiyle partilerin Belediye Meclis aday listeleri bir hayli boşalmıştır. Bunun sonucunda siyasi partiler aday bulmakta güçlük çekmişlerdir.⁵⁹⁷

Siyasi partilerin Belediye Başkanı, 4 üyeli İl Genel Meclisi ve 26 üyeli Belediye Meclisi aday listelerinin 8 Mayıs 1968’de kesinleşmiştir. Siyasi partiler, seçim propagandalarına ise 13 Mayıs’ta başlayacaklardı.⁵⁹⁸ Bu son listeye göre Ali Naci Duyduk’un yani AP’nin Belediye Meclisi üyelikleri şu isimlerden oluşturulmuştur:⁵⁹⁹

Aday Adı	Mesleği
Mustafa Reşat Nefesoğlu	Tüccar
Süleyman Beyazıtöğlu	Tüccar
Recai Yanıkömeroğlu	Avukat
Kemal Güner	Tüccar
Azmi Bozbağ	Tüccar
Talat Aktan	Matbaacı
Feyyaz Dalmanoğlu	Şoförler Cemiyeti İdare Kurulu Azası
Alparslan Unat	İnşaat Mühendisi
Muhittin Konar	Esnaf Dernekleri Birliği Başkanı
Arslan Beşikçi	Mimar Mühendis
İbrahim Yenal	Serbest Eski Futbolcu

⁵⁹⁶ “C.H.P ve A.P, Birbirlerinin Belediye Meclisi Adaylarına İtiraz Etti”, **Gündüz**, No: 4740, 6 Mayıs 1968, s. 1.

⁵⁹⁷ “Partiler, İstifalarla Boşalan Belediye Meclisi Listelerini Doldurmak İçin Aday Bulamıyorlar.”, **Gündüz**, No: 4741, 7 Mayıs 1968, s. 1. “AP’den Avukat Muzaffer Yusufaoğlu, Dr. Osman Karabiber, Dr. Adnan Rüştü İzmen, Tüccar Osman Demirel, Mehmet Dizman, Cemal Kılıç ve Mehmet Özsoy istifa ederek adaylıktan çekilmiştir. “A.P Belediye Meclisinin Boşlukları Yeni Adaylar Tayin Edilerek Dolduruldu.”, **Gündüz**, No: 4743, 9 Mayıs 1968, s. 1.

⁵⁹⁸ “Aday Listeleri Bugün Kesinleşecek”, **Gündüz**, No: 4742, 8 Mayıs 1968, s. 1.

⁵⁹⁹ “Adalet Partisi’nin Giresun Belediye Başkanı ve Belediye Meclisi ile İl Genel Meclisi Adayları”, **Gündüz**, No: 4752, 20 Mayıs 1968, s. 2.

Rafet Yaşaroğlu	Türkiye Şoförler Fedarasyonu Üyesi ve Giresun Şoförler Cemiyeti Başkanı
Hasan Gürel	Tüccar
Zühtü Kitapçı	Tüccar
Yasin Közleme	Tüccar
Haşim Arslan	Oto Levazımatçısı
Mustafa Yaraman	Tüccar
Ömer Abanoz	Çiftçi
Emin Kırık	Tüccar
Hilmi Atagün	Emekli Öğretmen
Nihat Zıbcık	Manav
Ömer Dinçer	Berber
Abidin Özkaya	Serbest
Fahri Gültekin	Serbest
Abdullah Çakır	Ziraatçi
Tahsin Çakır	Müstahsil

Tablo 2: AP'nin 1968 Yılı Belediye Meclis Adayları

Seçim propagandası başlamadan önce AP Adayı Dr. Ali Naci Duyduk, çeşitli mahfillerde seçmenleriyle şahsi temaslarda bulunmuştur.⁶⁰⁰ 10 Mayıs 1968'de de Cuma günü Seçim Kurulu tarafından partiler ve bağımsız adayların hoparlör konuşmaları ve meydan toplantılarının gün ve saatleri kura ile tespit edilmiştir.⁶⁰¹ İl Seçim Kurulu rakamlarına göre, Belediye Başkanlığı ve 26 üyeli Belediye Meclisi için 11.809 seçmen, 4 İl Genel Meclisi

⁶⁰⁰ "İlimizde Adaylar Seçmenlerle Şahsi Temaslar Yapıyor", **Gündüz**, No: 4744, 10 Mayıs 1968, s. 1.

⁶⁰¹ "Seçim Propagandası Yarın Başlıyor.", **Gündüz**, No: 4745, 11 Mayıs 1968, s. 1.

üyeliği için 42.415 seçmen, toplam 113 sandıkta oy kullanacaktı. Ayrıca şehir merkezinde 16 mahalle ve 56 köyde muhtar seçimi de yapılacaktı.⁶⁰²

AP Giresun Belediye Başkan Adayı Dr. Ali Naci Duyduk, Gündüz gazetesine gerek adaylık süreci ve gerekse Giresun’la ilgili projeleri hakkında bir açıklama yapmıştır. Bu açıklamanın tam metni şudur:

“Önseçimden önce Ankara’da Adalet Partisi Genel Merkezinden aldığım bir telefon üzerine mezkûr partinin Genel Merkezine gittim. Giresun Belediye Başkanlığına adaylığımı koymam teklif edildi. Ben de kendilerine, şayet İl Teşkilatında bulunan arkadaşlarımdan herhangi birisi bu vazifeye talip olmuş ve adaylığını koymuşsa, bu arkadaşın önüne geçerek adaylık koyup, ona engel olmayı hiçbir zaman düşünmeyeceğimi söyledim. Bu beyanım üzerine Genel Merkezden, Belediye Başkanlığı için AP Giresun İl teşkilatının benim adaylığım üzerinde durduğunu öğrendim ve Kendi şehrimde hizmet etmem gerektiği ifadesiyle karşılaştım. Ben de ne olursa olsun hizmet teklifinden kaçınan ve çekinen bir kimse olmadığım için vazifeyi severek ve şükranla karşıladım. Öteden beri gerek 10 yıllık milletvekilliğim sırasında ve gerekse milletvekili olmadan evvel memleketimin muhtelif hizmetlerinde görev almış ve görevleri elimden geldiği kadar başarmış bir kimse olarak vicdanen huzur ve haz içinde bulunmam, beni bundan sonra da memleketim için yeni çalışmalar yapmaya sevk etti. Ve bunun için hemşerilerime ve memleketime hizmet gayesiyle Giresun Belediye Başkanlığı adaylığımı kabul ettim. Giresun’umuzun ihtiyaçlarını eskiden beri ve halen de bilenlerdenim. Belediye bütçemizin ne olduğunu, ne kadar imkânlarla sahip bulunduğunu henüz öğrenmedim. Bununla beraber, tahminim şudur ki; Belediyemizin bütçesi Giresun’umuza yapılacak büyük ve güzel hizmetlere müsait olmayabilir, ancak bütün iş; müşkülleri yenerek, imkânsız görülenleri mümkün kılabilmek ve yerine getirebilmenin yollarını bularak, bu beldenin ihtiyaçlarını

⁶⁰² “Şehir İçinde 11.809 Seçmen Var”, **Gündüz**, No: 4741, 7 Mayıs 1968, s. 1.

gidermektir. Bu düşüncelerimin esas hatlarını açık hava ve kapalı salon toplantıları ile hoparlör konuşmalarımdaya sayın hemşerilerime ve basına açıklayacağım. Memleketime ve vefalı hemşerilerime layık bir Belediye Başkanı olmaya çalışacağım. Muvaffakiyet sayın hemşerilerimin itimadından, inayet Hak'tan.”⁶⁰³

4.2.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Seçim Faaliyetleri

AP Giresun Belediye Başkan adayı Dr. Ali Naci Duyduk, 13 Mayıs 1968'de propaganda sürecinin başlamasıyla birlikte seçim faaliyetlerine başlamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un *Gündüz* gazetesine vermiş olduğu “*Giresun'a hizmet etmeye geldim*” yolundaki beyanatını AP İl Başkanı Turgut Tirali ve diğer AP'li seçmenler büyük bir memnunlukla karşılamışlardır. AP'liler, “*Doktor Ali Naci Duyduk'u Belediye Başkanı seçeceğiz*” diyerek gönüllü olarak çalışacaklarını ifade etmişlerdir.⁶⁰⁴

Dr. Ali Naci Duyduk, 17 Mayıs 1968 Cuma günü belediye hoparlöründen ilk konuşmasını yapmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'tan sonra Senatör Sabahattin Orhon da bir konuşma yaparak adaylarının desteklenmesini istemiştir.⁶⁰⁵ Dr. Ali Naci Duyduk, 17 Mayıs 1968'de yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“Sayın hemşerilerim; Ben bu memlekette önceki yıllarda resmi ve gayri resmi birçok vazifelerde bulunarak, Hükümet, Belediye, Frengi Mücadele Tabiplikleri yaptım. Spor kulüpleri Başkanlıkları, Belediye Meclisi Reisliği, Genel Meclis ve Ticaret Odası azalığı, Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanlığı ile Genel Müdür vekâleti vazifelerini ifa ettim. Ve nihayet 1950'den 1960'a kadar milletvekili olarak çalıştım. Saydığım bu vazifelerimde gücümün yettiği kadar memlekete hizmet ettim.

Eski Belediye Reisi merhum Eşref Dizdar'la mesaimizin neticesi yapılan işler meyânında çarşımız, ana yollarımız, caddelerimiz parkelenip, çamurdan kurtarıldı. Güzel şehir parkı meydana

⁶⁰³“Giresun'a Hizmet Etmeye Geldim- Böyle Söyleyen A.P. Belediye Başkan Adayı Dr. Ali Naci Duyduk,” Şehrimizin Bütün İhtiyaçlarını Gidereceğim” Dedi.”, **Gündüz**, No: 4746, 13 Mayıs 1968, s. 1.

⁶⁰⁴ “Adalet Partililer “Dr. Naci Duyduk'u Belediye Başkanı Seçeceğiz” Diyorlar”, **Gündüz**, No: 4747, 14 Mayıs 1968, s. 1; “A.P İl Başkanı Turgut Tirali'nin Beyanati- “Adalet Partililer Seçim Oyununa Gelmeyeceklerdir”. **Gündüz**, No: 4748, 15 Mayıs 1968, s. 1.

⁶⁰⁵“AP'de Seçim Faaliyeti- Senatör Sabahattin Orhon AP'lilerden Bağımsızları Değil, Kendi Adaylarını Desteklemelerini İstedi”, **Gündüz**, No: 4751, 18 Mayıs 1968, s. 1.

getirildi. O günkü Belediye'nin bütçesi zayıftı, gelirleri dardı, merkezden yardım yoktu. Bu işleri yapmak için imkânlar arandı ve bulundu. 10 yıllık milletvekilliğim sırasında da güzel memleketimin çeşitli derd ve ihtiyaçlarını gidermek ve temin etmek için çalıştım, uğraştım. Ve uğraştıklarımın birçoklarını da başardım. Liman, Hastaneler, Adliye, Lise binaları ve benzerleri gibi eserler teşebbüslerimle ve sayın arkadaşlarımda da yardım ve destekleriyle yapıldı ve Giresun bir kat daha güzelleşerek, bir gelin gibi taçlandı. Bu eserlerden iftiharla bahsetmek, benim için elbette bir haktır. Bundan sonra da hiç şüphesiz yapılması lazım gelen birçok işlerimiz, giderilmesi icap eden birçok derdlerimiz mevcuttur. İşte ben bunun için, doğduğum, büyüdüğüm Yeşil Giresun'umuza yine yeni eserler kazandırmak gayesiyle memleketime geldim. Giresun'umuzun giderilmesi gereken meselelerini gelecek konuşmalarımda daha geniş şekilde izah edeceğim. Bütün seçmenlerimizi hürmetle selamlarım."⁶⁰⁶

Ali Naci Duyduk dışında AP'nin Belediye Meclis Adayları da etkin bir şekilde seçim faaliyeti yürütmüştür. Bunlardan biri de Avukat Recai Yanıkömeroğlu'dur. Yanıkömeroğlu, 22 Mayıs 1968'de yaptığı bir konuşmada Belediye seçimlerini kazanmaları durumunda yapacakları işleri anlatarak halktan destek istemiştir.⁶⁰⁷

Öte yandan CHP Belediye Başkan adayı ve mevcut Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan ile Belediye Meclisi üye adayları mahalle mahalle dolaşp, sohbet toplantılarıyla propagandalarını yürütmüşlerdir. Ayrıca Belediye Başkanı, yaptığı hizmetleri saymış ve yeniden seçildiği takdirde neler yapacağını da sıralamıştır. Mahalli seçimlerde CHP'liler kendilerini diğer partilerden daha kuvvetli görmüşlerdir. Millet Partisi Belediye Başkan Adayı Eczacı Ziya Demirok da MP İl Başkanı Kazım Akçay ile birlikte seçime iddialı girmiş ve Belediye Meclisine fazla üye sokmak azmiyle çalışmıştır. Bağımsız aday olan Azmi Göksel, sahibi olduğu *Hamle* gazetesiyle geniş bir propaganda faaliyetine girişmiştir. Öyle ki *Hamle* gazetesinin yayınları, bazı çevrelerde AP, hatta CHP ve MP oylarından bir kısmının Azmi Göksel'e gideceği kanısını uyandırmıştır. Giresun'da Dr. Galip Zaimoğlu'nun kurduğu ve

⁶⁰⁶ "A.P Belediye Başkanı adayı Dr. Ali Naci Duyduk'un Konuşması", **Gündüz**, No: 4752, 20 Mayıs 1968, s. 1.

⁶⁰⁷ "Avukat Recai Yanıkömeroğlu Dün Konuştu", **Gündüz**, No: 4754, 22 Mayıs 1968, s. 1.

idare ettiği Güven Partisi, ancak bazı ilçelerde İl Genel Meclisi ve Belediye Başkanlığı seçimlerine katılmakla beraber merkez ilçede GP İl genel Meclisine bir üye sokabileceği de tahmin edilmiştir. Ayrıca partinin CHP'nin oylarını bölüp bölmeyeceği merakla beklenmiştir.⁶⁰⁸

AP Genel Sekreteri ve Giresun Milletvekili Nizamettin Erkmen, Giresun'da AP'nin seçim propagandasında ön safta çalışmaya başlamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk ise seçmenle sohbet toplantılarını sıklaştırmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, propagandasında seçildiği takdirde plânlı bir şekilde Giresun'a hizmet edeceğini söylemiştir.⁶⁰⁹ Seçim propagandalarında bazı AP'lilerin CHP'lilere ağır hakaret ettikleri ve fütursuzca saldırdıkları da görülmüştür. Bu hakaretimiz saldırıların birisi de Dr. Ali Rıza Erkan'a yapılmıştır. Bunun üzerine CHP İl Başkanlığı bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Açıklama şöyledir:

*“Bir iki gündür CHP Belediye Başkanı adayı Emekli General Dr. Ali Rıza Erkan hakkında, seçilme yeterliği yok diye kasıtlı ve asılsız propaganda yapılmaktadır. Ali Paşa, 4,5 yıldır bu vazifeler uhdesinde bulunduğu halde Belediye Başkanlığı yapmaktadır. Bu iddia yalan olduğu kadar gülünçtür. 307 Sayılı Kanununun 5. Maddesine göre Belediye Başkanlarının istifa mecburiyeti yoktur. İlgili makamlara bu durum incelettirilmiş ve hiçbir sakınca bulunmadığı öğrenilmiştir. Binaenaleyh, bu haber tamamen seçimden ümidini kesmiş olan diğer partilerin uydurmasıdır.”*⁶¹⁰

Dr. Ali Naci Duyduk, Belediye Başkanı seçildiği takdirde yapacağı icraatı 31 Mayıs 1968'de şöyle sıralamıştır. Giresun Belediyecilik tarihi ve yerel seçimlerle ilgili bu açıklmayı önemine binaen aynen aktarıyoruz:

“2 Haziran 1968 günü yapılacak olan seçimler sonucunda reylerinizle Giresun'un yeni Belediye Reisini ve Belediye Meclis üyelerini seçeceksiniz.

Giresun'un yıllardır kendisine layık bir Belediye Reisine kavuşmamasının üzüntüsünü ve ezginliğini hissetmektedir.

⁶⁰⁸ “Seçimlerde Sonsözü Halk Söyleyecek-Partiler ve Adaylar Propaganda Faaliyetlerine Devam Ediyor”, **Gündüz**, No: 4759, 28 Mayıs 1968, s. 1.

⁶⁰⁹ “Anayasa Müesseseleri, Hükümetin Müdahalesi Olmaksızın İşlemektedir”, **Gündüz**, No: 4761, 30 Mayıs 1968, s. 1.

⁶¹⁰ “Bir Açıklama C.H.P İl Başkanlığından”, **Gündüz**, No: 4762, 31 Mayıs 1968, s. 1.

Şehrimiz bu sebeple bakımsızdır, ihmale uğramıştır. Karadeniz'in mamur diğer vilâyetleri arasında hep sonuncu sırada kalmaya mahkûm edilmiş gibidir. Bu talihsiz gidişe reylerinizle son vermek ve ehil idarecileri iş başına çağırarak sizlerin elinizdedir.

Adalet Partisi 2 Haziran seçimlerine şehrin problemlerini ve noksanlarını iyi bilen ve teşhis edebilen her meslek grubunun temsilcilerinden müteşekkil bir aday kadrosu ile girmektedir. Seçimde Adalet Partisi lehine reylerinizi kullanır ve Adalet Partili adayları hizmete çağırırsanız, Giresun için neler yapabileceğimizi ve hangi eserleri kazandırmak imkânlarına sahip bulunduğumuzu bu beyanname ile siz hemşerilerimize arz ediyoruz.

Sayın hemşerilerimiz, Belediyelerin en esaslı ve tabii vazifesi beldenin yani kasaba ve şehrin ve belde halkının, sağlık, selamet ve refahını temin, intizamını muhafaza, güzellik ve bedii zevk ve ihtiyaçlarını karşılama, hülâsa o muntıkada yaşayanların tekmil müşterek medeni ihtiyaçlarına ve arzularına cevap vermektir. Adalet Partili adaylar Belediyelerin bu vazifelerini hakkıyla yerine getirmek azim ve gayesiyle hizmete talip olmuşlardır. Teveccühünüze mazhar olurlarsa, bu teveccühe layık olabilmek için her türlü gayreti sarf edeceklerdir.

Giresun'da yapılması gereken işlerin hacim ve şümulü bir hayli yüksektir. Hükümetin ve siyasi iktidarın desteği olmadan bu hizmetlerin tam manasıyla yerine getirilebilmesi çok müşküldür. Bu itibarla Adalet Partisi Belediye seçimlerini kazandığı takdirde Hükümetin dertlerimizle ilgilenmesi ve yardım elini şehrimize uzatması için çaba sarf edilecektir. Belediye seçimlerini kazandığımız takdirde yapmayı vaat ettiğimiz hizmetleri ve tasavvurlarımızı özetle şöyle sıralayabiliriz:

1-Giresun'umuzu modern, medeni, güzel ve rahat edilebilir bir hale getirmek için her türlü teknik ve ilmi imkânlardan

faydalanarak, sizlere hizmet etmek çalışmalarımızın yegâne hedefini teşkil edecektir.

2-Şehrin imar ve ihyası, güzelleşmesi ve her mahalleye Belediye hizmetlerinin eşit ölçüde götürülmesi için iyi bir program hazırlamak ve planlı çalışma devresine girmek ilk işimiz olacaktır.

3-Çalışmalarımızda daima halkla temas ederek ve değişen ihtiyaçları mahallinde tespit ederek, en kısa zamanda bu ihtiyaçlara cevap verme yoluna gidecek veya imkânlar arayacağız.

4-Halk Partili Belediye idarecilerinin evvelce vaat edip gerçekleştiremedikleri işler için lüzumlu maddi imkânları, derhal temin ederek en kısa zamanda yarım bırakılmış işleri tamamlayacağız.

5-Şehrin temizliğine azami dikkat sarf edecek, Giresun'u yaşanmaya değer bir sahil şehri haline getireceğiz.

6-Esnafta tam bir karşılıklı anlayış içinde iş birliği yapacak, vatandaş sağlığı için gıda maddeleri imal ve satışlarını daimi kontrol altında bulunduracağız.

7-Esnaftın ferdi menfaatleri ile, hemşerilerimizin umumi faaliyetlerini mümkün mertebe telif edecek adil hal tarzlarını bulup, tatbik etmek yoluna gideceğiz. Maksada ulaştırmayan geçici yasak ve ceza tedbirleri yerine, ikna edici, öğretici ikaz ve ihtarlarla bir kısım dertlerimizin kolayca halledilebileceğine inanıyoruz.

8-Belediye işi olan her hemşerimiz, iktisadi ve içtimai mevkii ve siyasi kanaati ne yönde ve seviyede olursa olsun makul ve haklı isteklerine muhakkak müspet cevap alacaktır. Kanun ve nizamların Belediyemize tanıdığı hak ve yetkileri de tam manasıyla kullanacağız.

9-Şehre yeni ve modern bir meydan ve yeni turistik tesisler kazandırma imkânlarını araştıracak ve mutlaka bulacağız.

10-Şehrimizin tabii güzelliklerine, cazip inşaatlarla katkıda bulunacak, Giresun'u turist celbi için halkla el ele vererek reklam kampanyasına girişeceğiz.

11-Giresun'a modern bir Sanayi çarşısı kurulması tasavvurunu gerçekleştireceğiz.

12-Şehre sonradan katılan Mahallelerde yaşayan hemşerilerimizin ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenecek, nüfus kesafetlerini de nazara alarak Belediye hizmetlerinden eşit ve adil surette istifade etmelerini mümkün kılacak tedbirleri alacağız.

13-Şehir kabristanını plansızlıktan kurtaracak, giriş-çıkış, ara ve ana yollarını ilk fırsatta düzenleyeceğiz.

14-Belediye'ye ait gayrimenkullerin en iyi şekilde değerlendirilmesi için gerekli planları süratle hazırlayacağız.

15-Sokakbaşındaki tamamlanmamış Belediye sineması inşaatını kısa zamanda ikmal edip, hemşerilerimizin bu tesisten en iyi şekilde yararlanma imkânlarını sağlayacağız.

16-Giresun'a modern bir Şehirlerarası garaj inşa edip, Otoparklarını ve komşu kazalar dolmuş duraklarını intizama sokacağız.

17-Şehiriçi trafiğini düzenleyecek talimatname hazırlayıp, bu arada halkımızın kışın yağıştan, yazın güneşten koruyacak kapalı Otobüs durakları yaptıracağız.

18-Kimsenin uğramadığı ve daimî zarar veren Şehir Plajını bakımsızlıktan kurtarıp, rağbet gören ve kâr getiren bir tesis haline getireceğiz.

19-Halkımızın belirli günlerde alış-veriş edebilecekleri Kır Pazarları kurulması yoluna gideceğiz.

20-Mevcut iki Hal Pazarlarını bakımsızlıktan kurtarıp düzenli hale getireceğiz.

21-Başlıca gıda maddelerimizden biri olan Ekmek imalatında kalitenin ve nefasetin yükseltilmesi mevzuunda önemle duracağız.,

22-Belediye'yi itibarlı, sevilir ve güvenilir bir hale getirmek idealimiz olacaktır.

23-Şehir inkişaf sabalarını plan dâhiline alacak ve bir imar programı hazırlayarak imar planının tatbikindeki keşmekeşe son vereceğiz.

24-Şehir suyu ek tesisleri inşaatını süratle ikmal edip, halkımıza günün 24 saatinde bol ve temiz su vermeyi mümkün kılacağız.

25-Elektrik arızalarını en asgari seviyeye indirmek için lüzumlu tedbirleri alacağız.

26-Tamamen plansız bir surette yürütülen kanalizasyon mevzuunu ehemmiyetle ele alıp, plan dâhilinde Şehir Kanalizasyonunun onarım cihetine gideceğiz.

27-Mevcut Park ve umumi bahçelerin geliştirilmesi ve cazip hale getirilmeleri için çalışacak, çocuklarımızın oynayabilecekleri modern ve yeni çocuk parkı ve çocuk bahçeleri inşa edeceğiz.

28-Şehrimize son derece ihtiyaç duyulan modern bir Kapalı Spor Salonu'nu en kısızamanda kazandıracacağız.

29-Halkımızın ihtiyaçları olan gıda maddelerini daimî surette emre amade bulundurulması, bozulmadan muhafazası, satış yerlerine ve hemşerilerimize temiz bir şekilde intikal ettirilmesine azami dikkat sarf edeceğiz.

30-Şehrin umumi temizliği, sıhhi çöp biriktirme ve toplama merkezleri inşası cihetine giderek, birçok mahallelerin en güzel kısımlarını mezbelelikten kurtaracağız.

31-İhtiyaç hissedilen mahallelere umumi yüznumaralar inşa dilip çokiptidai durumda olan mevcut helâları da esaslı surette ıslah edeceğiz.

32-Orman Başmüdürünüin gayretiyle cazip bir mesire yeri haline gelmekte bulunan Kale'ye Belediye eliyle yeni tesisler kazandıracak, bilhassa kale yolunun tehlikesiz bir hale getirilmesi mevzuunda önemle duracağız.

33-Kale ve plajlarla Belediye hudutları dışındaki turistik bölgelerimizin irtibatlanması ve geliştirilip, yurt içinde ve dışında tanıtılması suretiyle, Belediyemize yeni gelir kaynakları kazandıracacağız.

34-Gecekondu Kanunu'nun Belediyelere yüklediği mükellefiyetleri yerine getirecek, münasip gecekondu mahalleleri tespiti, keza halkımıza ucuz mesken temini imkânlarını araştıracacağız.

35-Debboy mintikasında Balıkhanenin yeniden düzenlenmesi ve Kumyalı'daki mevcut Balıkhanenin daha müsait bir mahalle nakledilerek, ihtiyaca cevap verecek şekilde tevsii yoluna gideceğiz.

Sayın Hemşerilerimiz, Özetini takdim ettiğimiz Seçim Beyannamemizde yer almayan ve zaman içinde gelişen şartlara göre ortaya çıkan meseleler üzerinde de önemle duracağız. Güzel Giresun'a hizmet azmi ile dolu olarak huzurunuzda bulunuyoruz. 2 Haziran'da vereceğiniz kararın Memleketimiz ve Sayın Halkımız için hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz eder, saygılarımızı sunarız."⁶¹¹

Ali Naci Duyduk, yukarıda da bahsettiğimiz üzere seçim beyanname ve propagandasında şu konulara ağırlık vermiştir. Giresun'u yaşanmaya değer bir sahil şehri haline getirmek, şehre modern bir meydan ve yeni turistik tesisler kazandırmak, modern bir Sanayi Çarşısı kurulmasını sağlamaktır. Şehir kabristanını plansızlıktan kurtarmak, Sokakbaşındaki tamamlanmamış Belediye sineması inşaatını kısa zamanda halletmek,

⁶¹¹ "Aziz Hemşerilerimiz", **Gündüz**, No: 4762, 31 Mayıs 1968, s. 2.

Giresun'a modern bir Şehirlerarası garaj inşa edip, Otoparklarını ve komşu kazalar dolmuş duraklarını düzene sokmaktır. Ayrıca Kır Pazarları'nın kurulmasını sağlamak, Hal Pazarlarını bakımsızlıktan kurtarıp düzenli bir imar programı hazırlamak, Şehir Kanalizasyonunun onarımı sağlamak, Kapalı Spor Salonu inşa etmek, umumi yüznumaralar inşa etmek ve Debboy mıntıkasında Balıkhanenin yeniden düzenlenmesi'ni de sağlamaktır.

2 Haziran 1968'de yapılan seçimde Belediye Başkanlığını 5.995 geçerli oyun 3.145'ini alan CHP Adayı Dr. Ali Rıza Erkan kazanmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk ise 2.011 oy alarak seçimden yüksek oy alan ikinci aday olmuştur. Seçime Bağımsız aday olarak giren *Hamle* gazetesinin sahibi Azmi Göksel 293, diğer bağımsız aday Ahmet Hamdi Yücesan 240, TİP Adayı Avukat Şansal Dikmen 164, MP Adayı Eczacı Ziya Demirok 128 oy kazanmıştır.⁶¹² Belediye Meclisi seçimlerinde ise 5.231 geçerli oy kullanılmıştır. Seçime katılan partilerden CHP 2.709, AP 1.881, MP 348, TİP 178 ve CKMP 118 oy almıştır. Böylelikle Giresun Belediye Meclisinde CHP 15, AP 10, MP ise 1 üyelik kazanmıştır. İl Genel Meclisi seçimlerinde ise 31.653 seçmenden 21.109'useçime katılmıştır. İl Genel Meclisi kategorisinde de CHP 6.675, AP 5.509, GP 3.607, MP 1.323, TİP 434 ve CKMP 345 oy kazanmıştır. Merkez İlçede İl Genel Meclisi üyeliklerinde CHP 2, AP 1 ve GP 1 üye kazanmıştır.⁶¹³

Giresun'un ilçelerinden Keşap, Görele ve Şebinkarahisar'da CHP, Eynesil, Tirebolu, Espiye, Dereli, Alucra ve Bulancak'ta AP Belediye Başkanlıklarını kazandı.⁶¹⁴ Bu sonuçlara göre Giresun Belediye Başkanlığına 1963-1968 arasında Belediye Başkanlığı yapmış olan Ali Paşa yani Dr. Ali Rıza Erkan yeniden seçilmiştir. Ancak Dr. Ali Rıza Erkan'ın 1 Kasım 1967'den beri Kız Sanat Enstitüsü'nde Belediye Başkanlığının yanı sıra doktor olarak çalışması sebebiyle AP 4 Haziran Salı günü İl Seçim Kuruluna müracaat ederek Seçim Kanunu gereğince Dr. Ali Rıza Erkan'ın başkanlığının iptalini istemiştir.⁶¹⁵ AP'lilerin itirazı aynı gün İl Seçim Kurulunda görüşülmüş ve usul bakımından ittifakla reddedilmiştir. Bunun üzerine Dr. Ali Rıza Erkan, seçim mazbatasını alarak Başkanlık görevine başlamıştır.⁶¹⁶ Bu defa AP'liler Ankara'da YSK Genel Merkezi'ne başvurarak yeniden itiraz etmişlerdir. Bu gelişme üzerine Ali Rıza Erkan, hakkındaki itirazı görüşmek ve

⁶¹² "Dr. Ali Rıza Erkan Tekrar Belediye Başkanlığına Seçildi", **Gündüz**, No: 4764, 3 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹³ "İl Genel Meclisi İçin Merkez İlçede C.H.P 2, A.P 1 ve G.P 1 Üyelik Kazandılar- Belediye Meclisine CHP'den 15, AP'den 10 ve MP'den 1 Üye Seçildi", **Gündüz**, No: 4765, 4 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹⁴ "Giresun'da Seçimlerin Kati Sonuçları", **Karadeniz**, No: 2972, 4 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹⁵ "Başkana İtiraz Edildi", **Karadeniz**, No: 2972, 4 Haziran 1968, s. 2.;" Dr. Erkan'ın Belediye Reisliğine İtiraz Edildi", **Gündüz**, No: 4765, 4 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹⁶ "İl Seçim Kurulu A.P'nin İtirazını Reddetti", **Karadeniz**, No: 2973, 5 Haziran 1968, s. 1.; "İtirazlar Reddedildi", **Gündüz**, No: 4767, 6 Haziran 1968, s. 1.

YSK'dan bilgi almak üzere 5 Haziran 1968'de Ankara'ya gitmiştir.⁶¹⁷ YSK ise bu itirazı 19 Haziran'da karara bağlayacaktı. CHP'li hukukçulara göre ise Ali Rıza Erkan'ın Belediye Başkanlığına seçilmesinde kanuni bir engel bulunmamaktaydı.⁶¹⁸

AP'lilerin bu itirazı gerçekten yersiz bir itirazdır. 1968 yılında yürürlükte olan Seçim Kanununun 17. maddesi, devlet memuru olanların seçimlere girebilmek için istifa etmelerini öngörmekteydi. Fakat Dr. Ali Rıza Erkan, devlet hizmetinden emekli olmuş bir kişiydi. Giresun Kız Sanat Enstitüsü'ndeki doktorluğu da çok cüzi bir ücret karşılığında yapmaktaydı.⁶¹⁹ Yani emekli olmuş bir memurun yeniden istifa etmesine gerek yoktu.

Bu sırada da Belediye Meclisine seçilmiş olan 15 CHP'li üye CHP İl Başkanlığında toplanarak çalışma usüllerini tespit etmişlerdir. Toplantıda Belediye Başkan Vekilliği, Divan Kâtiplikleri ve Encümen Üyeliklerine gösterilecek adaylar seçilmiştir.⁶²⁰ Dr. Ali Rıza Erkan, 9 Haziran 1968'de Ankara'dan Giresun'a gelmiştir. İl Seçim Kurulunun verdiği kararlaertesi günmakamına oturan ve göreve başlamış olan Dr. Ali Rıza Erkan, YSK Genel Merkezi'nden gelecek olan kararın henüz açıklanmamasından dolayı endişelenmiş ve 13 Haziran Perşembe günü toplanmasına karar verilen Belediye Meclisi toplantısına hazırlık yapmıştır.⁶²¹ Dr. Ali Rıza Erkan, ayrıca Belediye hoparlöründen yayınlamış olduğu bir mesajla, kendisine oy verenlere teşekkür etmekle beraber partili partisiz bütün Giresunlulara hizmet edeceğini belirtmiştir. Bu sırada Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Ali Rıza Erkan'ın mazbatasını iptal edildiği takdirde Başkanlık görevini kabul etmeyeceğini ve yeniden seçime gidilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁶²² Yeni seçilen Belediye Meclisi ilk toplantısını 13 Haziran 1968 Perşembe günü saat 14.00'te yapmıştır. Bu toplantıda Başkanlık Divanı, Başkan Vekilliği ve Encümen Üyeliği seçimi yapılmıştır.⁶²³

Ardından da Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan, 19 Haziran 1968'de YSK tarafından karara bağlanması beklenen AP'nin itirazı yüzünden savunma yapmak üzere 17 Haziran 1968'de Ankara'ya gitmiştir.⁶²⁴ Bu sırada Giresun'da da YSK'nın Dr. Ali Rıza

⁶¹⁷ "Dr. Ali Rıza Erkan Ankara'ya Gitti", **Gündüz**, No: 4768, 7 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹⁸ "Dr. Ali Rıza Erkan'a Yapılan İtirazı Y.S.K 19 Haziran'da Görüşecek", **Gündüz**, No: 4770, 10 Haziran 1968, s. 1.

⁶¹⁹ "Dr. Ali Rıza Erkan'ın Veda Mesajı", **Gündüz**, No: 4793, 5 Temmuz 1968, s. 1.

⁶²⁰ "Belediye Meclisi C.H.P Grubu Toplandı", **Gündüz**, No: 4768, 7 Haziran 1968, s. 2.

⁶²¹ "Giresun Belediye Meclisi Perşembe Günü Toplanacak-Dr. Ali Rıza Erkan'a Yapılan İtirazı Y.S.K 19 Haziran'da Görüşecek", **Gündüz**, No: 4770, 10 Haziran 1968, s. 1.

⁶²² "Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan'ın Mesajı:" Partili Partisiz Bütün Giresunlulara Hizmete Devam Edeceğim", **Gündüz**, No: 4771, 11 Haziran 1968, s. 1.

⁶²³ "Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Gündüz**, No: 4773, 13 Haziran 1968, s. 1.

⁶²⁴ "Dr. Ali Rıza Erkan'a Yapılan İtiraz Çarşamba Günü Karara Bağlanacak", **Gündüz**, No: 4776, 17 Haziran 1968, s. 1.

Erkan'ı müstafi sayarak seçimin tekrar edileceği söylentileri çıkmıştır.⁶²⁵ YSK, 19 Haziran 1968'de Dr. Ali Rıza Erkan ile CHP'den Görele Belediye Başkanlığına seçilmiş olan Dr. Nabi Kandazoğlu hakkında AP tarafından yapılmış olan itirazı görüşerek her iki belediye başkanının savunmasını almıştır.⁶²⁶ Savunmasını yapan Dr. Ali Rıza Erkan, 22 Haziran 1968 akşamı Giresun'a dönmüştür.⁶²⁷

CHP'li hukukçular YSK'nın Dr. Ali Rıza Erkan hakkında AP'nin yaptığı itirazın reddedileceğini iddia ederken⁶²⁸ AP'liler ise YSK'nın Dr. Ali Rıza Erkan'ın başkanlığının iptal edileceğini ve kendi adayları Dr. Ali Naci Duyduk'un belediye başkanlığına kesin gözle bakmaktaydılar.⁶²⁹ Nihayet YSK, Dr. Ali Rıza Erkan hakkındaki kararını 22 Haziran 1968'de vermiştir.⁶³⁰ 7 Üyeden oluşan YSK, 3 üyenin karşı oyuna rağmen, oy çokluğu ile mevcut Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan, aynı zamanda Giresun Kız Sanat Enstitüsü'nde doktor olarak çalıştığından dolayı Belediye Başkanlığından düşürmüştür. Böylelikle Dr. Erkan'ın mazbatasını iptal edilerek, yerine seçimde ikinci sırayı almış olan AP'li Dr. Ali Naci Duyduk getirilmiştir.⁶³¹ CHP, YSK'nın bu kararına itiraz etmişse de reddedilmiştir.⁶³² YSK'nın bu kararı üzerine 3 Temmuz 1968'de devir teslim töreni yapılmıştır.⁶³³

3 Temmuz 1968 Perşembe günü öğleden sonra Dr. Ali Naci Duyduk, yapılan bir devir teslim töreni Belediye Başkanlığı'nı Dr. Ali Rıza Erkan'dan devir almıştır. Devir teslim töreninde Dr. Ali Rıza Erkan, halefi Dr. Ali Naci Duyduk'a başarılar diledikten sonra şu açıklamayı yapmıştır:

“Çok Sayın Yurttaşlarım, Hemşerilerim, İçimde yıllardır, doğduğum ve çok sevdiğim Giresun'a ve hemşerilerime hizmet arzusu vardı. 1963 seçimlerinde kıymetli oylarınızla beni Belediye başkanlığına seçtiniz. Gücümün yettiği kadar arkadaşlarımla sizlere hizmete ve faydalı olmaya çalıştım. Son 2

⁶²⁵ “Başkanın Kararı Çıkmadı”, **Karadeniz**, No: 2989, 21 Haziran 1968, s. 1.

⁶²⁶ “Dr. Erkanla İlgili Karar Bugün Açıklanıyor”, **Gündüz**, No: 4779, 20 Haziran 1968, s. 1.

⁶²⁷ “Dr. Erkan Bugün Geliyor”, **Gündüz**, No: 4782, 22 Haziran 1968, s. 1.

⁶²⁸ “Belediye Başkanına Yapılan İtirazla İlgili Karar Üç Ay İçinde Verilecek-Dr. Ali Rıza Erkan Bu Sabah Görevine Başladı”, **Gündüz**, No: 4783, 24 Haziran 1968, s. 1.

⁶²⁹ “Karar Henüz Açıklanmadı”, **Karadeniz**, No: 2992, 24 Haziran 1968, s. 1.

⁶³⁰ “Y.S.K İptal Kararı Verirse Duyduk Göreve Başlayacak-Belediye Meclisindeki CHP Çoğunluğu AP'li Başkan Ali Naci Duyduk ile Ahenk İçinde Çalışırsa Giresun Çok Şeyler Kazanmış Olur”, **Karadeniz**, No: 2996, 28 Haziran 1968, s. 1.

⁶³¹ “Dr. Ali Naci Duyduk Giresun Belediye Başkanı Oluyor”, **Gündüz**, No: 4787, 28 Haziran 1968, s. 1; “Ali Paşa'nın Mazbatasını Ekseriyetle İptal Olunmuş”, **Karadeniz**, No: 3000, 2 Temmuz 1968, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 27-28.

⁶³² “CHP İl Kurulu İse Bugün Seçim Kuruluna Müracaat Ederek Duyduk'un Seçimine İtiraz Edileceği Öğrenilmiştir.”, **Karadeniz**, No: 3002, 4 Temmuz 1968, s. 2.

⁶³³ “Ali Naci Duyduk Reislik Görevine Düünden İtibaren Başladı”, **Karadeniz**, No: 3002, 4 Temmuz 1968, s. 2.

Haziran seçimlerinde büyük oy çoğunluğu ile yeniden beni Belediye Başkanlığına seçtiniz. Sizlere teşekkür ederim. Sağ olunuz. Seçim kanununun Memurlar hakkındaki 17. Maddesi gösterilerek, Adalet Partisi tarafından Kız Enstitüsünde Doktorluğum ileri sürülerek, Belediye Başkanlığı tutanağıma itiraz edilmiştir. Ancak bu maddenin anlamı memurların istifasını öngörmesi seçime tesir olmaması düşüncesiyedir. Kanun seçime tesir edecek Belediye başkanlığı görevimden istifa etmeme cevaz vermemektedir. Aslında emekliyim. Yedi aydan beri Kız Enstitüsünde hasta öğrencileri çok cüzi toptan bir ücret (119)lira karşılığı muayenehanemde diğer hastalar gibi muayene etmekteyim. Sosyal bir yardım görevi yapıyorum. Okulla başka hiçbir ilgim yoktur. Bu halimle memur ve hizmetli olamayacağım gibi esasen bu görevin bana seçimi kazandıracak, bu kadar oy sağlayacağı düşünülemez. Nitekim Yüksek Seçim Kurulu oy birliği ile değil, 3'e karşı 4 oy çoğunluğu ile Belediye Başkanlığı tutanağıma iptal etmiştir. Durumu çok sayın halka, hemşerilerime arz eder, saygı ve sevgilerimi sunarım. Yerime gelen Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'a başarılar dilerim.”⁶³⁴

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'un Osmanlı döneminden 30. ve Cumhuriyet devrinin 14. Belediye Başkanı olarak makamına oturmuştur. Tuncer Dervişoğlu'nun *Giresun Belediyesi ve Başkanları* eserinden edindiğimiz bilgilere göre Dr. Ali Naci Duyduk, Dr. Ali Rıza Erkan ile hem meslektaş olması, hem de ileri seviyede dostluklarının bulunması sebebiyle belediye başkanlığı görevini kabul etmemiştir. Ancak Ankara'ya davet edilmiş olan Dr. Ali Naci Duyduk'u ikna çalışmalarının ardından Duyduk, 76 yaşında Belediye başkanlığını devralmıştır.⁶³⁵

4.3. Ali Naci Duyduk'un Giresun Belediye Başkanlığı ve Belediye Meclisi

Ali Naci Duyduk'un belediye başkanlığında 26 isimden oluşan Giresun Belediye Meclis üyeleri şu kişilerden teşekkül etmiştir. M. Reşat Nefesoğlu, Süleyman Bayazitoğlu, Recai Yanıkömeroğlu, Kemal Güner, Azmi Bozbağ, Talat Aktan, Feyyaz Dalmanoğlu,

⁶³⁴ “Dr. Ali Rıza Erkan'ın Veda Mesajı”, *Gündüz*, No: 4793, 5 Temmuz 1968, s. 1.

⁶³⁵ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, *Giresun Belediyesi ve Başkanları*, s. 252, 256.

Alpaslan Unat, Zühtü Yolasığmazoğlu, Muhittin Konar, Aslan Beşikçi, Kaya Ekmekçi, Hasan Akbulut, Naim Şenyurt, Hayati Topallı (Bağımsız), Ömer Lütfü Yılmaz, M. Kazım Akçay, Ahmet Başkan, Naci Çimşit, Mustafa Hoccoğlu, Fehmi Pamuk, Orhan Yılmaz, Avni Ormancı, Salih Türker, Ali Yanık ve İclal Ün'dür.⁶³⁶ Bu tarihte Giresun Belediye Meclisi'nin tek kadın üyesi İclal Ün'dür. 26 üyeli Giresun Belediye Meclisinin 15'i CHP, 9'u AP, 1'i MP'lidir. Hayati Topallı ise bağımsız üyedir.⁶³⁷ Yani Belediye Başkanı AP'den olmasına rağmen Belediye Meclisinin çoğunluğu CHP'lilerden oluşmuştur.

Belediye Meclisinde CHP üyeleri çoğunlukta olduğu için CHP İl Yönetim Kurulu ile Belediye Meclisi üyeleri 8 Temmuz 1968'de toplanma kararı almıştır. Toplantıda CHP grubunun Belediye'de takip edeceği politikanın tespiti, Grup Başkanı ve Belediye Başkan vekili Kaya Ekmekçi'ye yapılacak işlerin takibi için tam yetki verilmesi gibi mevzuların görüşülmesi planlanmıştır.⁶³⁸

Çiçeği burnunda Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, 15 Temmuz'da özel işleri dolayısıyla Ankara'ya gitmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Reisliğe vekâleten Kaya Ekmekçi'yi bırakmış ve Ankara'da kaldığı sürece Belediye'ye yardım almak için ilgili mercilerle temaslara girişmiştir.⁶³⁹ Dr. Ali Naci Duyduk'un Ankara'da temaslarda bulunduğu esnada Belediye Reisliğine vekâlet eden Kaya Ekmekçi, Giresun Spor'un sezon açılışında konuşmuştur.⁶⁴⁰ Ayrıca Kaya Ekmekçi, bu sırada mesaisini çimento sıkıntısına harcamıştır. Kaya Ekmekçi, inşaat mevsimi olması dolayısıyla çimentonun fabrikadan alınıp da ihtiyaç sahibine ulaşana kadar birkaç el değiştirmesi, torbasının 15-16 liraya kadar yükselmesi ve Giresun'a gelen motorların henüz yolda iken Trabzon ve Ordu'ya uğrayarak satması gibi sebeplerden dolayı limana gelen çimentoya el koymuştur. Akabinde de ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçları nispetinde dağıtım yapmaya karar vermiştir.⁶⁴¹

Belediye Meclisi, bir sonraki toplantısını 21 Temmuz 1968'de çoğunluk sağlanamaması üzerine 18 Eylül 1968'e ertelemiştir. Aynı gün Dr. Ali Naci Duyduk,

⁶³⁶ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s.30, 240,-241, 256.

⁶³⁷ "İl Genel Meclisi İçin Merkez İlçede C.H.P 2, A.P 1 ve G.P 1 Üyelik Kazandılar- Belediye Meclisine CHP'den 15, AP'den 10 ve MP'den 1 Üye Seçildi", **Gündüz**, No: 4765, 4 Haziran 1968, s. 1.

⁶³⁸ "C. H. P'li Üyeler Belediye'de Takip Edilecek Politikayı Tespit Edecekler", **Gündüz**, No: 4795, 8 Temmuz 1968, s. 1.

⁶³⁹ "Ali Naci Duyduk Ankara'ya Gitti.", **Karadeniz**, No: 3015, 15 Temmuz 1968, s. 1.; "Belediye Başkanı Ankara'da", **Gündüz**, No: 4801, 15 Temmuz 1968, s. 1.

⁶⁴⁰ "Belediye Başkan Vekili "Giresunlular Giresunspor'la Beraberdir." Dedi.", **Gündüz**, No: 4806, 20 Temmuz 1968, s. 1.

⁶⁴¹ "Çimento Sıkıntısı Var- Belediye Başkan Vekili K. Ekmekçi", **Karadeniz**, No: 3023, 23 Temmuz 1968, s. 2

Rize'deki Belediye Başkanları toplantısına katılacağından⁶⁴² Meclis Başkan Vekilliğine Avukat Hayati Topallı'yı getirmiştir. Belediye Meclisi toplantısında ise yapılması plânlanan bir ortaokul için arsa meselesi müzakere edilmiştir.⁶⁴³

Bu sırada Giresun Belediye Meclisi'nin ilin ihtiyaçları doğrultusunda 15 günde bir toplanmasına karar verilmiştir. Bu amaçla 1 Ekim 1968'de yapılacak olan toplantıda Dr. Ali Naci Duyduk'un Rize'dekitemasları hakkında bilgi vermesi de kararlaştırılmıştır.⁶⁴⁴ Giresun Belediye Meclisi, 1 Ekim 1968'de toplanıp gündemdeki maddeler üzerinde müzakerelerde bulunduktan sonra Meclis Başkan Vekili, Divan Kâtipleri ve Belediye Reis Vekillerini seçmeyi tasarlamıştır.⁶⁴⁵

Çoğunluğu CHP'li üyelerinden teşekkül etmiş olan Belediye Meclisi, 1 Ekim Salı günü saat 15.00'te başlamış⁶⁴⁶ ve 20 üyenin katılımıyla Dr. Ali Naci Duyduk'un Başkanlığında toplanmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, toplantıda Giresun'a yapılacak işlere temas ettikten sonra Rize'de yapılan Doğu Karadeniz İl ve İlçe Belediye başkanlarının bölge toplantısı hakkında izahat vermiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un, Belediye Başkanlarının bölge toplantısında yapmış olduğu yazılı konuşma Belediye meclisinde okunmuştur. Bu konuşmada Giresun'u turizm bakımından geliştirmek için bazı teşebbüslerden bahsedilmiştir. Ada'da eğlence yeri kurmak, Liman'dan Kaleye teleferik hattı çekmek, sahilde turistik otel-gazino inşa etmek ve yeni bir plaj açmak bu teşebbüslerin belli başlarıdır. Bu konuda Turizm Bakanıyla gerekli temaslar yapılmış ve öte yandan Belediye Reisi Dr. Ali Naci Duyduk, Ankara'ya yapmış olduğu gezi hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca toplantıda Kale bayırına yeni bir yol yapılmasına karar verilmiştir. Bu yolun güzergâhını tespit etmek için Trabzon'dan gelmiş olan Karayolları Mühendisi gerekli çalışmalara başlamıştır.⁶⁴⁷ Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Meclisinin ilk toplantısında üyelere hitaben yaptığı konuşma şudur:

⁶⁴² Dr. Ali Naci Duyduk, 19 Eylül Perşembe günü gerçekleştirilecek olan Doğu Karadeniz Bölgesi Belediye Başkanları Toplantısına katılmak üzere 18 Eylül Çarşamba günü sabahı Rize'ye gitmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk vekâleten yerini Kaya Ekmekçi'ye bırakmıştır. Toplantıya Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat'ın başkanlık ettiği toplantıda Dr. Ali Naci Duyduk, Kale'ye teleferik yapılması, Giresun Adası'na bir mesire yeri açılması ile Aksu Deresi'nin ağzına turistik bir gazino yapımını Bakandan talep etmiştir. "Doğu Karadeniz Bölgesi Belediye Başkanları Rize'de Toplanacak", **Gündüz**, No: 4851, 11 Eylül 1968, s. 1; "Belediye Reisi Dr. Ali Naci Duyduk Rize'ye Gitti.", **Yeşilçotanak**, No: 42, 18 Eylül 1968, s. 1.; "Belediye Başkanı Bu Sabah Rize'ye Gitti", **Gündüz**, No: 4857, 18 Eylül 1968, s. 1.

⁶⁴³ "Belediye Meclisi Yarın Toplanıyor", **Karadeniz**, No: 3073, 17 Eylül 1968, s. 1.

⁶⁴⁴ "Belediye Meclisi Toplanıyor", **Gündüz**, No: 4864, 27 Eylül 1968, s. 1.

⁶⁴⁵ "Belediye Meclisinde Yeni Seçim Yapılacak", **Karadeniz**, No: 3083, 28 Eylül 1968, s. 1; "Belediye Meclisi Yarın Toplanıyor", **Karadeniz**, No: 3084, 30 Eylül 1968, s. 1.

⁶⁴⁶ "Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Karadeniz**, No: 3085, 1 Ekim 1968, s. 1;" Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Gündüz**, No: 4867, 1 Ekim 1968, s. 1.

⁶⁴⁷ "Belediye Meclisinin Toplantısı-Şehrimizde Turizmi Geliştirmek İçin Çalışmalar Yapılıyor", **Gündüz**, No: 4868, 2 Ekim 1968, s. 1.

“Memleketimizin mümessilleri aziz hemşerilerim; Üç ay kadar oluyor ki Belediye Başkanımız olarak vazife görmekteyim. İş icabı buradan ayrıldığım zamanlarda -Lütfen – bana vekâlet eden ve benimle de sık sık temas ve istişarelerde bulunan Sayın Kaya Ekmekçi ve müntehap Sayın Encümen üyeleriyle bu müddet içinde samimi bir anlayışla çalışılmış ve kararlara varılmıştır. Encümenlerimizin diğer tabii üyeleriyle de ayrı zihniyet ve kavrayış içinde, birlikte çalışmakta olduğumuzu belirtmek isterim. Hepimizin emel ve arzusu memlekete hizmettir.

Muhterem arkadaşlarım, Ayrıca şu hususta açıklama yapmanın gerekli olduğuna işaret etmeliyim. İdarenin daha iyi yürütülmesi, hizmetlerin daha iyi ifa edilebilmesi teşkilâtımızda lüzumlu ıslahatın yapılabilmesi için (yukarıda zikrettiğim sayın arkadaşlarımla) tam bir mutabakat halindeyiz. Mümkün olduğu nispette ve salim bir şekilde alacağımız ve almak istediğimiz tedbir ve neticeleri gelecek önümüzdeki bütçe ile huzurlarınıza ve tasviplerinize sunmak çabasında bulunduğumuzu arz eder ve en derin saygılarımla hepinizi hürmetle selamlarım.” Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Eylül ayı sonlarında Rize’de yapılan Turizm ve Tanıtma Bakanının da hazır bulunduğu toplantıda yaptığı konuşmayı da Meclis üyelerine nakletmiş ve Giresun’un ihtiyaçlarını şu şekilde sıralamıştır.

- 1- Kaleye yeni bir yolun açılması,*
- 2- Limandan veya parktan kaleye teleferik tesisi,*
- 3- Sahillerimizin münasip görülecek bir mahallinde her türlü konforu haiz gazino ve restoranyla turistik bir otelin inşası,*
- 4- Adada eğlence ve pikniklere elverişli tesisler,*
- 5- Otel ile ada arasında işletilecek motorlu ve motorsuz ufak vasıta ve teknelere mahsus barınak,*
- 6- Temiz ve sıhhi plâj,*

7- *Saydığım bu dileklerimin Turizm Bakanlığının salahiyyetli uzmanlarınca yerinde incelenmeleri.*

Sayın Başkanlar, Arz ettiğim tesislere kavuşturulacak memleketimin kısa zamanda turistik ve medeni bölgeler safında layık olduğu yeri alacağına kaniyim. Yeter ki Hükümet olarak Bakanlıklar ve kendilerine sağlanacak imkânlarla Belediyeler el ele kafa birliği halinde çalışsa bilinsin derim saygılarımla”⁶⁴⁸

Meclisinin 4 Ekim 1968 tarihli toplantısında Belediye işlerinin takip etmek için Başkan Dr. Ali Naci Duyduk’un Ankara’ya gitmesi kararlaştırılmış ve isteği üzerine Başkana 25 günlük izin verilmiştir. Toplantıda CHP grubu adına söz alan Kaya Ekmekçi yapmış olduğu konuşmada; Belediye işlerinin gerektiği şekilde yürütülmediğini ve bu amaçla Meclis üyeleri arasından 5 kişilik bir komisyon seçilmesini, bu komisyona fen ve elektrik işletmesinden de birer teknisyenin katılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Ekmekçi, ihtiyaçların tespit edilmesini ve hazırlanacak rapora göre kısa vadeli işlerin hemen, uzun vadeli işlerin de 1969 bütçesinden yapılmasının gerektiğini söylemiştir. CHP Grubunun isteği üzerine Meclis karar almış ve CHP’den Orhan Yılmaz, Ali Yanık, Hasan Akbulut, Fehmi Pamuk ve AP’den Aslan Beşikçi komisyona seçilmiştir. CHP grubu sözcüsü, Vilâyet emrine verilen Belediye düzeninin ve trayların geri alınıp şehir hizmetlerinde kullanılmasını istemiş, meclis bu hususu da kararlaştırmıştır. Şehir hizmetlerinin ciddi bir şekilde ele alınması olumlu karşılanmıştır.⁶⁴⁹ Ayrıca Giresun Belediyesi, bütçesindeki açığı kapatmak ve Belediye gelirlerini arttırmak amacıyla Belediyenin şehir içindeki bir kısım arsaların satılmasını düşünmüştür. Ancak Belediye Meclisi, yapmış olduğu toplantıda bu yoldaki teklifi kabul etmemiştir.⁶⁵⁰

Giresun Belediye Meclisi, 5 Aralık 1968’de Perşembe günü yeniden toplandı. Bu toplantıda bilhassa Halk Bankası önünden Park’a yapılması kararlaştırılan üst geçit geçit konusu müzakere edilmiştir.⁶⁵¹ Ayrıca şehrin ihtiyacını tespit etmek ve kısa zamanda yerine getirmek amacıyla Belediye Meclisi tarafından görevlendirilmiş olan Fehmi Pamuk başkanlığındaki 5 kişilik komisyonun çalışma raporları okunmuştur.⁶⁵² Komisyon ve Belediye

⁶⁴⁸ “Belediye Başkanımız Şehir Meclisi Toplantısında Açıkladı”, **Yeni Giresun**, No: 10749, 4 Ekim 1968, s. 1.

⁶⁴⁹ “Belediye Başkanı Ankara’ya Gidiyor”, **Gündüz**, No: 4880, 16 Ekim 1968, s. 1;” Bir Belediye Ekibi Şehri Dolaşip Dertleri Tespit Edecek”, **Karadeniz**, No: 3097, 16 Ekim 1968, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 269.

⁶⁵⁰ “Belediye Arsalarının Satışına Ait Teklifi Meclis Kabul Etmedi”, **Gündüz**, No: 4873, 8 Ekim 1968, s. 1.

⁶⁵¹ “Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4917, 30 Kasım 1968, s. 1.

⁶⁵² “Beş Kişilik Belediye Komisyonu Mahallelerin İhtiyaçlarını Tespit Etti”, **Gündüz**, No: 4920, 4 Aralık 1968, s. 1.

Encümen Üyesi Avukat Orhan Yılmaz rapor hakkında şu bilgiyi vermiştir. “Mahalleleri karış karış gezdik, çalışmalarımıza mahalle muhtarı ve azaları yardımcı oldu. Mahallelerin ihtiyaçlarını ve hizmet noksanlarını üç bölümde topladık. Bunlar hemen yapılması gereken işler. Kısa vadede ve uzun vadede yapılması gereken işlem olarak raporda belirtilmiştir. Belediye hizmetinin hiç olmadığı mahalleler var. Lağımları açık mahalleler var. Hizmetlerin görülmesinde yetki ve sorumluluk sahibi olan Belediye Başkanının bu rapordan yararlanacağı kanaatindeyiz.” Nitekim Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, raporun çoğaltılarak Belediye’deki memurlara gönderilerek ilgili birimlere havale ederek çalışmalara başlamıştır.⁶⁵³

1 Haziran 1972’de Belediye Reisi Dr. Ali Naci Duyduk’un başkanlığında toplanan 26 üyeli Belediye Meclisi, oy birliğiyle Belediye Başkan Vekilliğine CHP’li Reha Demirok’u seçmiştir.⁶⁵⁴ 1 Haziran 1973’te CHP Eski İl Başkanı Orhan Yılmaz ile AP Eski İl Başkanı Recai Yanıkömeroğlu Belediye Meclis üyeliğinden istifa etmişlerdir. Recai Yanıkömeroğlu’nun yerine AP’den yedek üye olmadığı için CHP’nin yedeklerinden Ömer Şen gelmiş ve Orhan Yılmaz’ın yerine de Taşdemir Hotmanoğlu meclis üyeliğine seçilmiştir.⁶⁵⁵

4.4. Dr. Ali Naci Duyduk’un Rahatsızlığı

Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, 31 Ağustos 1969 Pazar günü fındık bahçesinde dolaşırken düşerek ayağını kırmıştır.⁶⁵⁶ Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, ayağı kırıldığından dolayı makamına gidememiş, Valiliğe gönderdiği bir yazı ile raporlu olarak evinde geçirdiği günler için maaşını almayacağını bildirmiştir.⁶⁵⁷ Dr. Ali Naci Duyduk’un bu hassasiyeti ile ilgili yazısının tam metni şu şekildedir:

Bir kaza neticesi sağ ayağımın ok kemiği çatlamış, alçıya alınmış yirmi günlük istirahat raporu verilmiştir. Bu çatlağın bitmesi ve iyileşmesi için şimdiden kati bir gün tespiti mümkün değildir. Her kaç gün olursa olsun tedavim ve istirahatim

⁶⁵³ “Mahallelerin İhtiyacı Tespit Edildi- Bu Konuda Hazırlanan Bir Rapor Belediye Başkanına Verildi”, **Gündüz**, No: 4934, 20 Aralık 1968, s. 1.

⁶⁵⁴ “Giresun Belediye Meclisinde Seçim”, **Gündüz**, No: 5987, 1 Haziran 1972, s. 1; “Belediye Meclisi Haziran Dönemi Çalışmasına Başladı- İlimiz Belediyesi 1 Yılda 950 Esnafa Ceza Kesti”, **Gündüz**, No: 5988, 2 Haziran 1972, s. 1.

⁶⁵⁵ “Belediye Meclisi 1 Haziran’da Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 6292, 30 Mayıs 1973, s. 1; “Belediye Encümen Üyeleri Seçildi”, **Gündüz**, No: 6295, 2 Haziran 1973, s. 1; “CHP’nin Belediye Meclisinde Bulunan Üye Sayısı 20 Oldu”, **Gündüz**, No: 6298, 6 Haziran 1973, s. 1.

⁶⁵⁶ “Belediye Reisinin Ayağı Kırıldı”, **Gündüz**, No: 5147, 1 Eylül 1969, s. 1.

⁶⁵⁷ “Belediye Reisinin Beğenilen Jesti”, **Gündüz**, No: 5151, 5 Eylül 1969, s. 1.

*müddetince Belediye başkanlık vazifemi ifa edemeyeceğim aşikârdır. İstirahat ve tedavide raporlu olarak geçireceğim günler için kanunun meşru hak olarak tanıdığı başkanlık ödeneğini almayı şahsımca uygun mütalaa etmemekteyim Bu bapta kararımın tatbikine ve işlem yapılması için de Belediye Başkanlık makamına bildirilmesi hususuna yüksek delaletlerinizi arz ve istirham eylerim Saygılarımla”.*⁶⁵⁸

Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, ayağını tedavi ettirmek için 8 Ekim 1969 sabahı Ankara’ya gitmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, 24 Ekim Cuma gününe kadar raporlu gösterilmiştir.⁶⁵⁹ 14 gün boyunca raporlu gösterilmiş olan ve Ankara’da tedavi görmüş olan Giresun Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, 21 Ekim Salı günü Giresun’a gelmiş ve raporu devam etmesine rağmen görevine başlamıştır.⁶⁶⁰

4.5. Dr. Ali Naci Duyduk’un Belediye Başkanlığı’ndaki Faaliyetleri

4.5.1. Belediye Bütçesi

Belediye Meclisi, 1 Şubat 1969 tarihli toplantısını şehrin, su ve elektrik işleriyle bütçesine ayırmıştır.⁶⁶¹ Toplantının açılış konuşmasında Dr. Ali Naci Duyduk, özetle şunları söylemiştir:

“Belediye hizmetleri artmış, genişlemiş, halkımızın her yönden yaşantısının zaruret halini alan istek ve ihtiyaçları çoğalmıştır. Bunlara karşılık, gelir kaynakları tatmin edici seviyelere ulaştırılmamış, aksine daralmalar göstermiştir. Bu sebeptir ki Belediyemizle halkımızın münasebetleri maalesef bir bunalım içinde çalkanmaktadır. İzahım acıdır. Ne yapalım ki hakikattir. İsteklerimizi, ihtiyaçlarımızı, makul bir anlayışla sıralayıp dile getirmekten ve lazım gelen makama başvurmaktan vazgeçmeyeceğiz. Samimi dileğimiz şudur ki, Sayın Senatör ve Milletvekillerimiz, memleket ve Belediye işlerimizi şahsi düşünce ve politik mülahazaların dışında ve üstünde tutarak Ankara ile

⁶⁵⁸ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 267.

⁶⁵⁹ “Dr. Ali Naci Duyduk Ankara’ya Gitti.”, **Yeni Giresun**, No: 11241, 8 Ekim 1969, s. 1.

⁶⁶⁰ “Belediye Başkanımız Dr. Ali Naci Duyduk Göreve Başladı.” **Karadeniz**, No: 4323, 22 Ekim 1969, s. 1; “Dr. Ali Naci Duyduk Göreve Başladı”, **Yeni Giresun**, No: 11255, 22 Ekim 1969, s. 1; “Belediye Başkanı Göreve Başladı”, **Gündüz**, No: 5191, 22 Ekim 1969, s. 1.

⁶⁶¹ “B. Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4972, 1 Şubat 1969, s. 1.

*olan münasebetlerimizde, dilek ve temennilerimizin takibinde bizlere yardımcı olsunlar. Koordine mesai yapalım. Elbirliği ile çalışalım”.*⁶⁶²

Bu konuşmadan sonra Belediye bütçesinin görüşülmesi, 14 Şubat 1969 tarihine bırakılmıştır.⁶⁶³ Basına yansıyan haberlere göre Belediye Meclisi Şubat 1969 boyunca neredeyse sadece Bütçeyi müzakere etmiştir. 14 Şubat 1969’da Giresun Belediye Meclisi’nde Belediyenin 1969 malî yılı bütçesi, 2 milyon 500 bin lira olarak belirlenmiştir. Belediye’nin 1968 yılı bütçesi ise 3 milyon 480 bin liraydı. 2,5 milyonluk yeni bütçenin 1 milyon 669 bin 450 lirası memur ve işçi maaşlarına 680 bin 525 lirası borç taksitleri ile faize ayrılmıştır. Şehir hizmetleri için ise sadece 150 bin lira ayrılmıştır. Bu miktar ise Giresun’un ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzaktı. Bir önceki yılın yatırım bütçesinin 950 bin liraydı. Bütçenin üçte ikisinin maaş ve ücretlere harcanması, Belediyede bir tasarrufun yapılması elzem görülmüştür. Belediyenin gelir bütçesinin 484 bin 478 lirası Belediye mallarından, 140 bin lirası eğlence vergisinden, 416 bin 900 lirası da diğer kalemlerden elde edilecekti.⁶⁶⁴

Bütçenin bu şekilde belirlenmesinden sonra Mayıs 1969’da Giresun il merkezinde yapılacak kamulaştırmalar için İmar ve İskân Bakanlığı, Giresun Belediyesi’ne 350 bin liralık bir hibede bulunmuştur.⁶⁶⁵ 1969 yılında Giresun Belediyesi’nin bütçesinin oldukça sıkıntılı olduğu personel maaşlarına yeterli ödeneğin ayrılamamasından da anlaşılmalıdır.⁶⁶⁶

Bu şekilde personeline bile maaş ödemesi sıkıntısı çeken Dr. Ali Naci Duyduk, Belediyeler Kanunu’nun bir an evvel çıkarılması için AP ve CHP Genel Başkanlarına, Giresun senatör ve milletvekillerine birer telgraf çekmiştir. Bu telgrafta 9 Haziran 1948’de yürürlüğe giren 5237 sayılı Belediyeler Kanunu eleştirilmiştir. Anayasa Mahkemesi’nin kararıyla liman işgaliye, tabela vergilerinin Belediye bünyesinden çıkarılması, Tekel ürünlerinden belediye paylarının çıkarılması eleştirilerek şöyle denilmiştir: *Bugün için mali imkânsızlık içinde kıvranan belediyelerde hizmet ifa etmek çok güçleşmiştir. Memur maaşları, işçi ve yevmiye ücretleri ve inşaat malzemeleri eskiye nazaran kat kat artmış ve Belediye*

⁶⁶² “Belediye Meclisi Toplantıları Başladı”, **Gündüz**, No: 4973, 3 Şubat 1969, s. 1.

⁶⁶³ “Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4983, 14 Şubat 1969, s. 1.

⁶⁶⁴ “Belediye’nin Bütçesi 2,5 Milyon Lira”, **Yeni Giresun**, No: 10858, 18 Şubat 1969, s. 1.

⁶⁶⁵ “İmar ve İskân Bakanlığı Belediyeye 350 Bin Lira Verdi.”, **Karadeniz**, No: 4200, 30 Mayıs 1969, s. 1.

⁶⁶⁶ “Giresun Belediyesi Haziran’dan Sonra Memur Maaşı Veremeyecek”, **Karadeniz**, No: 4163, 17 Nisan 1969, s. 1.

gelirleri de azalmaya başlamıştır. Bu konudaki yardımlarınızı rica eder, saygılarımı sunarım.⁶⁶⁷

1970 yılında ise Belediye bütçesinin 2 milyonun üzerinde olacağı öngörülmekteydi.⁶⁶⁸ Belediye Meclisi'nde yapılan müzakereler sonucunda 1970 yılı Belediye Bütçesi 3 milyon 200 bin lira olarak denkleştirilmiştir. Bütçedeki ödeneğin büyük bir kısmı yine cari harcama, borç taksitleri ile faizlerine sarf edilmiştir. Şehir işleri ve yatırımlar için ancak 300 bin lira ayrılmıştır. Bu ise, Belediye Bütçesinin ne derece cılız olduğunu göstermektedir. Öte taraftan, Belediye bütçesinden ayrı olarak elektrik ve su için ise 2 milyon 300 bin lira ödenek ayrılmıştır.⁶⁶⁹

Giresun Belediyesi'nin mevcut bütçesi dışında gelir kalemlerinden biri de belediyeye ait park, bahçe, dükkân ve plajların kiralanmasıydı. Belediyenin Şeyh Keramettin Mahallesi'nde bulunan 7 dükkânı 13 Şubat 1970'te açık artırma suretiyle kiraya verilmiştir.⁶⁷⁰ Bu kapsamda 12 Mayıs 1970'te Belediye Parkı 1600, Millet Bahçesi 750, Belediye Plajı da 1.115 lirayla kiraya verilmiştir. Belediye Plajını Turizm Derneği kiralamıştır.⁶⁷¹ Bütçenin yetersizliği üzerine Belediye Meclisi, 25 Haziran 1970'te Belediyeye gelir temini amacıyla Giresun'un muhtelif semtlerindeki arsaların satılmasına karar vermiştir.⁶⁷²

Bu amaçla, Belediye, sahil yolundaki arazilerini 4 Eylül 1970'te satışa çıkarmıştır.⁶⁷³ Belediye'nin satışa çıkarmış olduğu arazi üzerinde Cumhuriyet Oteli, Büyük Millet Eczanesi ve Kristal Gazinosu dışında üç adet de arsa bulunmaktaydı. Cumhuriyet Oteli önündeki parselin metrekaresi 2210, eczane ile yol arasındaki parselin metrekaresi ise 1700 liraya Hasan Karayel'e satılmıştır.⁶⁷⁴

Giresun Belediyesi'nin 1971 yılı bütçesi Şubat 1971'de yapılan Belediye Meclis toplantılarında müzakere edilmiştir. Bütçe görüşmeleriyle ilgili olarak Meclis tarafından Kaya Ekmekçi, M. Reşit Nefesoğlu, Naim Şenyurt, Ahmet Başkan ve Salih Türker'den oluşan bir

⁶⁶⁷ "Giresun Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un Demirel ve İnönü'ye Telgrafı." Belediyeler Kanunu Bir An Evvel Çıkarılmalıdır., **Karadeniz**, No: 11270, 10 Kasım 1969, s. 1.

⁶⁶⁸ "Belediye Meclisi Toplanıyor", **Gündüz**, No: 5272, 28 Ocak 1970, s. 1; "Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Gündüz**, No: 5276, 2 Şubat 1970, s. 1.

⁶⁶⁹ "Belediye Bütçesi 3.200.000 Lira Olarak Denkleştirildi", **Gündüz**, No: 5296, 2 Mart 1970, s. 1.

⁶⁷⁰ "Belediye Başkanlığından", **Gündüz**, No: 5273, 29 Ocak 1970, s. 1.

⁶⁷¹ "Şehir Parkı, Millet Bahçesi ve Plaj Önceki Gün Kiraya Verildi", **Gündüz**, No: 5359, 14 Mayıs 1970, s. 1.

⁶⁷² "Belediye Meclisi", **Gündüz**, No: 5394, 24 Haziran 1970, s. 1. "Parası Biten Belediye Arsa Satışına Başlıyor", **Gündüz**, No: 5396, 26 Haziran 1970, s. 1.

⁶⁷³ "Belediye Arsaları 4 Eylül'de Satılıyor", **Gündüz**, No: 5452, 31 Ağustos 1970, s. 1.

⁶⁷⁴ "Giresun'da Arsa Satışı, Fiyatında Rekor Kırdı", **Gündüz**, No: 5486, 9 Ekim 1970, s. 1.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 263.

komisyon görevlendirilmiştir.⁶⁷⁵ Ancak Belediye bütçesi ile ilgili rakamlar elimizde mevcut değildir. Aynı durum 1972 yılı bütçesi için de geçerlidir.⁶⁷⁶

1972 yılı bütçesine ek olarak Belediye Meclisinde, SEKA tesislerinden elde edilen gelirlerle bir ek bütçe de yapılmıştır. Bütçenin gider kısmı görüşüldüğü esnada Başkanlık tahsisatının arttırılması önerilmiştir. Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, maaşının yükseltilmesini istemediğini beyan ederek ve teklif için oy koymayacağını bildirmiştir.⁶⁷⁷

Belediyenin 1973 yılı bütçesi Şubat 1973'te Belediye Meclisi'nde görüşülmüştür.⁶⁷⁸ Buna göre Giresun Belediyesi'nin 1973 mali yılı bütçesi 8 milyon liradır. Belediye gelirlerinin 4.285.475 lirası vergi ve kalanı ise vergi dışı gelirler olarak tahmin edilmiştir. Gider bütçesinin 4.624.724 lirası cari harcamalar, 315.003 lirası yatırım harcamaları ve 3.060.273 lirası sermaye ve transfer harcamaları olup, gelir bütçesine denk gelmiştir.⁶⁷⁹ Bu dönemde Giresun Belediye Başkanının maaşı da Meclis kararıyla 2.500 liradan 7.500 liraya çıkarılmıştır. Belediye Meclisinin bu kararı birtakım eleştirileri de beraberinde getirmiştir.⁶⁸⁰

4.5.2. Dr. Ali Naci Duyduk Döneminde Giresun Belediye Zabıtası

Ali Naci Duyduk, başkan olduktan sonra Giresun Belediyesi'nin zabıta kadrosunu takviye etmek için ortaokul ve lise mezunları arasından iki zabıta alımına gitmiştir. Bu amaçla askerliğini yapmış olanların 28 Temmuz 1969'da yapılan sınavı kazananlardan iki kişi zabıta kadrosuna alınmıştır. Aynı şekilde bir kişi de itfaiye teşkilatına alınmıştır.⁶⁸¹

Bu dönemde Giresun zabıtasını meşgul eden meselelerin başında şehir içindeki işyerlerinin zamanında açılıp kapanmamasıydı. Erken açılan ve geç kapatılan dükkânların yanısıra öğlen tatiline uymayan esnafa denetim yapılmaktaydı. Bu denetimler sonucunda kurala uymayanlara cezai müeyyide uygulanarak, dükkânların açılış ve kapanış saatleri

⁶⁷⁵“Giresun Belediye Meclisi Bugün Bir Ay Sürecek Toplantılarına Başlıyor”, **Gündüz**, No: 5581, 1 Şubat 1971, s. 1; “Belediye Bütçesini Tetkik İçin Komisyon Seçildi”, **Gündüz**, No: 5583, 3 Şubat 1971, s. 1; “Belediye Meclisi Yarın Yapacağı Toplantıda Bütçeyi Görüşecek”, **Gündüz**, No: 5596, 22 Şubat 1971, s. 1. “Belediye, Elektrik İşletmesi ve Su İşleri Bütçesi”, **Gündüz**, No: 5599, 25 Şubat 1971, s. 1. “Belediye Meclisi”, **Gündüz**, No: 5604, 3 Mart 1971, s. 1; “Belediye Meclisi Şubat Toplantıları Sona Erdi”, **Gündüz**, No: 5615, 16 Mart 1971, s. 1

⁶⁷⁶ “Belediye Meclisi Bugün Bütçeyi Görüşmeye Devam Edecek”, **Gündüz**, No: 5908, 28 Şubat 1972, s. 1; “Belediye Meclisi 15 Gün Daha Çalışacak”, **Gündüz**, No: 5910, 2 Mart 1972, s. 1; “Belediye Meclisinin Çalışmaları Sona Eriyor”, **Gündüz**, No: 5920, 14 Mart 1972, s. 1.

⁶⁷⁷“Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk, Maaşının Arttırılmasını İstemedi”, **Gündüz**, No: 6004, 21 Haziran 1972, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 266.

⁶⁷⁸ “Belediyenin Elektriğe Yapacağı Zammı Bütçe Komisyonu Reddetti”, **Gündüz**, No: 6201, 13 Şubat 1973, s. 1.

⁶⁷⁹**Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 329.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)** s. 35.

⁶⁸⁰ “Giresun Belediye Başkanlığı Maaşı 7500 Liraya Çıkarıldı”, **Gündüz**, No: 6218, 5 Mart 1973, s. 1.

⁶⁸¹ “Giresun Belediyesinin Zabıta Kadrosu Takviye Ediliyor”, **Gündüz**, No: 5105, 14 Temmuz 1969, s. 1.

belediye hoparlöründen ve gazetelerden ilân edilmekteydi.⁶⁸² Şehirde bulunan kadın kuaförlerinin ve kadınlara ait hamamların denetlenmesinde zorluk yaşandığı için Dr. Ali Naci Duyduk, ilk defa belediyenin zabıta teşkilatına 1969 yılında bir bayan zabıta memuru almıştır. Giresun'un ilk bayan zabıta memuru Hacer Hülya Kubat'tır.⁶⁸³

Ali Naci Duyduk döneminde belediye zabıtasının gıda maddeleri satan bakkal, fırın ve lokanta gibi işyerlerinin teftişi oldukça memnuniyet verici bulunmuştur. Çünkü bu tarihte halkta hijyen bilinci olmadığı dönemin gazetelerinden takip edilebilmektedir. Mesela 20 Ocak 1970'te yapılan denetimlerde elleri ekzemalı bir fırın işçisi de çalışmaktan men edilmiştir. Ancak açıkta satılan gıda maddelerine toz ve toprak bulaşması, müşterilerin gıda maddelerini elleriyle yoklamaları, aksırıp öksürmeleri ve özellikle satıcıların yıkanmamış elleri mide bulandıracak ve halk sağlığını tehdit edecek derecedeydi. Bu bakımdan Belediye zabıtasının devamlı ve sıkıbir şekilde bu tür mekânları denetlemesi gerekmiştir.⁶⁸⁴

Pazar yerlerinde köylülerin sattığı süt, kontrol edilerek, içindeki su derecesi ölçülmüştür. Süt derecesi düşük 146 şişe süt dökülmüştür.⁶⁸⁵ Belediye zabıtasının Giresun'da kontrolleri devam etmiş ve Mart 1970 içerisinde ruhsatsız inşaat yapan 6, sağlık muayenesine gitmeyen 30, lağımını dışarıya akıtan 9, yol ve kaldırımını işgal eden 14, sigortasız işçi çalıştıran 6, sattığı mal üzerine etiket koymayan 6 ve dükkânında çöp kutusu bulundurmayan 5 şahıs hakkında toplam 525 liralık ceza kesilmiştir.⁶⁸⁶ 1970 yılı Nisan ayı oratsında Giresun Belediye Encümeni et fiyatlarını tespit ederek kasaplara bildirmiştir. Buna göre dana 9, koyun 12, keçi 10 ve manda etinin 8 liradan satılması belirlenmiştir.⁶⁸⁷ Ancak Belediyenin fiyatlandırmasına rağmen bilhassa sığır etinin, kasaplarda 15 liraya satılması vatandaşın şikâyetine sebep olmuştur.⁶⁸⁸

Giresun'da zabıtanın ilgilendiği meselelerden biri de pahalılıkla mücadeleiydi. *Karadeniz* gazetesinin haberine göre Giresun, Türkiye'nin en pahalı şehriydi. Pazar yerinde ve manavlarda, sebze ve meyveler de büyük bir dengesizliğin olduğu, satıcının kendi başına fiyat ayarlaması yapması şikâyet konusu olmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk'tan önceki başkanın narenciye ve sebze satışlarına narh koyulup, liste asarak ve etiket tatbik edilerek fiyatların

⁶⁸² Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258.

⁶⁸³ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, s. 465, 468- 469, 471.

⁶⁸⁴ "Belediye Fırınları Kontrol Ettiriyor", **Gündüz**, No: 5266, 21 Ocak 1970, s. 1; "Elleri Ekzemalı Fırın İşçisi İşten Men Edildi", **Karadeniz**, No: 4399, 21 Ocak 1970, s. 1.

⁶⁸⁵ "Belediye Esnafı Kontrolü Sıklaştırdı", **Gündüz**, No: 5324, 3 Nisan 1970, s. 1.

⁶⁸⁶ "Şehrimizde Belediye Nizamlarına Uymayanlara Ceza Kesildi", **Gündüz**, No: 5326, 6 Nisan 1970, s. 1.

⁶⁸⁷ "Belediye Encümeni Et Fiyatlarını Tespit Etti", **Gündüz**, No: 5335, 16 Nisan 1970, s. 1.

⁶⁸⁸ "Giresun'da Belediye'nin Fiyat Kontrolü Yapması İsteniyor", **Gündüz**, No: 5853, 21 Aralık 1971, s. 1.

dengede tutulduğu belirtilerek bu konuda tedbir alınması istenmiştir.⁶⁸⁹ Bu amaçla zabıta bünyesinde bir fiyat denetimi komisyonu da kurulmuştur. Bu komisyona ise Hacı Ali Hisarkaya, Ahmet Duyduk, İzzet Zıpçıkoğlu, Sabahattin Aydeniz, Adnan Aşır, Şakir Terzioğlu, Ahmet Ongun, Şeref Şengün, Mahmut Üngör, Ömer Gürkök, Kazım Akın ve Ethem Esen görevlendirilmiştir.⁶⁹⁰ Pahalılıkla mücadele kapsamında Giresun Belediyesi, Ofisten 40 ton pirinç almıştır. Bu pirincin kilosu 525 kuruştan halka satılmıştır. Bu karardan önce piyasada ise pirincin kilosu 12 liradan satılmaktaydı.⁶⁹¹

3-7 Kasım 1970 tarihlerinde Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un da katılımıyla belediye tabibi ve zabıta memurları tarafından yapılmış olan teftişte etiketsiz ürünle ve sağlığa aykırı yiyecek maddesi satan 37 esnaf, para cezasına çarptırılmış, bozuk gıda maddeleri de müsadere olunarak imha edilmiştir.⁶⁹² Ayrıca, av yasağının olduğu dönemlerde yavru balıkların avlanmasının önüne geçmek amacıyla belediye hoparlöründen duyurular da yapılmıştır.⁶⁹³

Giresun'da sebze ve meyve fiyatlarında ucuzluğu sağlamak için Giresun Belediyesi tarafından eski Cinahmet Mezarlığı yakınlarında haftada iki gün süreli bir Pazar kurulması kararlaştırılmıştır. Pazartesi ve cuma günleri getirilecek sebze ve meyvelerin bu pazarda ucuz fiyatla satılacağı belirtilmiştir.⁶⁹⁴ Giresun Belediyesi seyyar satıcıların sebze pazarı içinde satış yapmalarını yasaklamıştır. Belediye ayrıca seyyar satıcıların mahallelerde dolaşmalarına izin vermiştir.⁶⁹⁵

Haziran 1971'de zabıta memurlarından Ahmet Yazıcıoğlu'nun başkanlığında Arif Aydın, Ahmet Özkaya ve Cemal Aydın'dan kurulu bir ekip, cadde ve sokaklarda kaldırımları işgal eden lokanta ve kahvehaneleri teftiş ederek, belediye yasaklarına riayet etmeyenleri cezalandırmış ve kahvehanelerdeki eski oyun kâğıtlarını toplamıştır.⁶⁹⁶ Giresun Belediyesinin bu ekibi bir müddet sonra 11 Temmuz 1971'te pazar günü yasağına riayet etmeyen dükkânları kontrol ederek ve 40 kadar açık dükkâna kapatmaları ihtarında bulunmuştur. Giresun'da ayrıca her hafta dükkânların kontrol edileceği ve pazar günleri dükkânlarını açık

⁶⁸⁹ "Giresun En Pahalı Şehir", **Karadeniz**, No: 4178, 5 Mayıs 1969, s. 1.

⁶⁹⁰ "Piyasada Fiyat Kontrolü İçin Ekipler Kuruldu", **Gündüz**, No: 5458, 7 Eylül 1970, s. 1; "Pahalılıkla Mücadele", **Hamle**, No: 6844, 7 Eylül 1970, s. 1.

⁶⁹¹ "Belediye Ucuz Pirinç Satacak", **Gündüz**, No: 6303, 12 Haziran 1973, s. 1.

⁶⁹² "Belediye Fiyat ve Sağlık Kontrolü", **Gündüz**, No: 5513, 10 Kasım 1970, s. 1.

⁶⁹³ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 266.

⁶⁹⁴ "Giresun'a Yeni Bir Sebze Pazarı Kurulacak", **Gündüz**, No: 5765, 7 Eylül 1971, s. 1; "Şehrimizde Yeni Bir Pazar Yeri İsteniyor", **Gündüz**, No: 5974, 17 Mayıs 1972, s. 1.

⁶⁹⁵ "Belediyenin Yasağı", **Gündüz**, No: 6306, 15 Haziran 1973, s. 1.

⁶⁹⁶ "Belediye Zabıta Ekibi, Lokanta, Gazino ve Kahvehaneleri Kontrol Ediyor", **Gündüz**, No: 5700, 23 Haziran 1971, s. 1.

bulunduranların, Belediye kanunlarına muhalefetten mahkemeye verilecekleri ve cezalandırılacakları bildirilmiştir.⁶⁹⁷ Bu teftişlerin yapıldığı sırada Belediye Zabıta Amiri Mustafa Hakyemez emekliye ayrılmış ve yerine Ahmet Yazıcıoğlu atanmıştır. Zabıta memurlarından İhsan Dizman da Temizlik İşleri Amiri olmuştur.⁶⁹⁸ Ayrıca Encümen Kâtabi Cemil Uzal Evrak Memurluğuna, Hasan Güngör Tahakkuk kâtipliğine, Ahmet Duydukoğlu Tahsilât Memurluğuna, Sabri Erez Tahsil Müfredat Kâtipliğine, Hayriye Şengül Encümen Kâtipliğine ve Hacer Hülya Kubat Yazı İşleri Müdürlüğü Daktiloluğuna atanmışlardır.⁶⁹⁹

4.5.3. Ali Naci Duyduk Döneminde Ulaşım Faaliyetleri

4.5.3.1. Üst Geçit Yapımı

Ali Naci Duyduk döneminde ulaşım alanında ilk olarak sahil yoluna bir üst geçit yapılması gündeme alınmıştır. Bu amaçla Belediye Meclisi'nin almış olduğu karar İl Trafik Bürosu'na da onaylanmıştır.⁷⁰⁰ Bahsi geçen üst geçit, Giresun-Trabzon yolu üzerinde, Küçükyalı/Taşbaşı Parkı ile Cumhuriyet Meydanı arasına yapılmıştır. Üst geçit için İçişleri Bakanlığı'nın Trafik Fonundan 200 bin lira hibe alınarak, Nisan 1969'da projesi hazırlanmıştır. Kısa bir süre içerisinde inşa edilen üst geçit, 116 bin liraya mâl olmuştur.⁷⁰¹

4.5.3.2. Giresun Kalesi'ne Yeni Yol İnşası

Ali Naci Duyduk'un ulaşım alanında ilgilendiği bir başka mesele ise Giresun Kalesi'ne çıkan yolun düzenlenip genişletilmesidir. Çünkü bu tarihte Kale yolu, çok dik ve virajlı olduğu için araç ulaşımını zorlaştırmaktaydı. Bu projenin masrafları için ise Karayolları ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın ortak ödeneğinden sağlanması yoluna gidilmiştir.⁷⁰² Bu amaçla Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü mühendisleri Giresun'a gelerek, yeni yol üzerinde inceleme yaparak ve bir rapor hazırlamıştır. Rapora göre yeni Kale yolunun Vali Konağının karşısındaki Kufa Suyu mevkiinden geçmesi tasarlanmıştır.⁷⁰³ Kale yolunun etüt ve projeleri Trabzon Bölge Müdürlüğüne hazırlanmış ve Karayolları Genel Müdürlüğü'ne

⁶⁹⁷ "Belediye Dükkânları Kontrol Ediyor- Pazar Günleri Dükkânlarını Açık Bırakanlar Cezalandırılacaklar", **Gündüz**, No: 5717, 13 Temmuz 1971, s. 1.

⁶⁹⁸ "Belediyede Yeni Tayinler Yapıldı", **Gündüz**, No: 5767, 9 Eylül 1971, s. 1.

⁶⁹⁹ "Belediyede Yeni Tayinler", **Gündüz**, No: 5768, 10 Eylül 1971, s. 1.

⁷⁰⁰ "Geçit Köprüsünün Yapılması Kararı Trafik Komisyonunca Onaylandı", **Gündüz**, No: 4951, 11 Ocak 1969, s. 1.

⁷⁰¹ **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 332; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 260. Osman Ağa Caddesi ile Taşbaşı Parkı'nı birbirine bağlayan bu üst geçit, Karadeniz Sahil Yolu projesi çerçevesinde Giresun Eski Belediye Başkanı Hurşit Yüksel döneminde Ekim 2006 tarihinde yıktırılmıştır. Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 393

⁷⁰² "Kaleye Yeni Bir Yol Yapılacak", **Yeşilçotanak**, No: 1, 1 Ağustos 1968, s. 1.

⁷⁰³ "Kaleye Yeni Yol Yapılacak", **Gündüz**, No: 4881, 17 Ekim 1968, s. 1; "Kale Arkası Yolu", **Gündüz**, No: 5102, 10 Temmuz 1969, s. 1.

gönderilmiştir. Projenin bir numunesi de Giresun Belediyesine gönderilmiştir. Bu yolun istimlâk ve yapım işinin 1.576.000 liraya mal olacağı anlaşılmış ve yolun hafriyat ile makine çalışmaları Karayolları tarafından, diğer masrafları ise Turizm Bakanlığı'na karşılanması beklenmiştir.⁷⁰⁴

Yapılması gereken yol, 6-7 metre genişliğinde, Kufa suyundan geçip, fenerin yanından küçük bir virajla Osman Ağa'nın kabrine çıkacak şekilde planlanmıştır. Bakanlıkça 1972 yılı icraat programına alınan kale yolu için ayrılan 2 milyon 100 bin lira; sadece yol yapımının masrafları için kullanılacaktı. İstimlâk bedelinin 500 bin lirası⁷⁰⁵ Karayolları tarafından geri kalanı Belediye tarafından karşılanacaktı. Yol güzergâhının istimlakına Belediye encümenince 30 Haziran 1972 tarihinde karar verilerek başlandı. Hızla devam eden çalışmalar sonrası kale yolu tamamlanmıştır. Böylece Giresun Kalesi, şehrin önemli mesire yeri olmuştur.⁷⁰⁶

4.5.3.3. Gerçekleşmeyen Teleferik Projesi

Günümüzde de limandan kaleye yapılması düşünülen teleferik projesinin kökeni de 1968 yılına yani Dr. Ali Naci Duyduk'un belediye başkanlığı dönemine ulaşmaktadır. Bu dönemde de Belediye Parkı'ndan Kale'ye teleferik hattı yapılması için teşebbüse hayata geçirilmeyecek olan bir teşebbüse geçilmiştir. Ancak bu proje için 200-250 bin lira arasında bir paraya ihtiyaç duyulmuştur. Giresun turizmini canlandırmayı amaçlayan Ali Naci Duyduk, bu girişim için Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat nezdinde de girişimde bulunmuştur.⁷⁰⁷

Teleferik projesi yüzünden Ali Naci Duyduk'a "*birçok derdimiz, ihtiyaçlarımız, işlerimiz yüzüstü dururken, teleferik gibi lüks şeyler nemize gerek?*" şeklinde eleştiri de yöneltilmiştir. Bu eleştirilere cevap veren Şahabettin Uzunkaya, 30 Eylül 1971'de *Gündüz* gazetesinde Ali Naci Duyduk'u savunan bir yazı yazmıştır. *Barselona'da Teleferik Hattı Kalebayırını Hatırlattı* adlı yazısında Şehabettin Uzunkaya, "*Hâlbuki bizim hayalimizin bile erişemediği planları, yabancılar çoktan gerçekleştirmiştir. Lüks ve lüzumsuz sayılan*

⁷⁰⁴ "Kaleye Yeni Açılacak Yol 1 Milyon 570 Bin Liraya Mal Olacak", *Gündüz*, No: 5119, 30 Temmuz 1969, s. 1.

⁷⁰⁵ "Belediye Meclisi Toplanıyor", *Gündüz*, No: 6075, 12 Eylül 1972, s. 1.

⁷⁰⁶ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, *Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)*, s. 261-262.

⁷⁰⁷ 19 Eylül 1968'de Rize'de yapılacak olan Doğu Karadeniz Bölgesi Belediye Başkanları Toplantısına katılacak olan Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, bu amaçla "*Bu toplantıya Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat'ta katılacak. Kendisine durumu izah edeceğim. Müspet netice alacağımızı tahmin ediyorum.*" Beyanatında bulunmuştur. "Parktan Kaleye Teleferik Hattı İçin Teşebbüse Geçiliyor." *Yeşilçotanak*, No: 33, 7 Eylül 1968, s. 1.

yatırımların zamanla büyük fayda sağlayabileceğini unutmayalım”⁷⁰⁸ diyerek Dr. Ali Naci Duyduk’un hayaline ve idealine sahip çıkmıştır.

Bununla birlikte Ali Naci Duyduk’un bu projesi gerçekleştirilememiş, sadece Orman Başmüdürlüğü’nün girişimleriyle 1972’de basit bir ahşap teleferik kurulmuştur. Bu ahşap teleferik, Büyük Mendirek’tenkaledüzüne kurulmuş ve 29 Ekim 1972’de yani Cumhuriyet Bayramı’nda açılışı yapılmıştır. 4 kişilik kapasitesi olan ve bir çelik tel üzerinde bulunan teleferik, güvenlik açısından insan taşınmasına müsait olmadığı için kaldırılmıştır. Çünkü bu tarihte yoldan geçen bir otobüsün teleferiğe çarpmasıyla teleferik kullanılamaz hale gelmiştir.⁷⁰⁹

4.5.3.4. Trafik Meselesi

Bu yıllarda Giresun trafiği keşmekeş halindeydi. Gazi Caddesi’nde günün her saatinde trafik yoğunluğu yaşanmakta, şehir içindeki taksiler, köylere çalışan otobüs ve tomruk yüklü kamyonların tamamı bu caddeyi kullanıyorlardı. Sağdan geliş-gidiş kuralının bulunmadığı caddede yüklü araçlar tehlike arz etmekle birlikte, özellikle Cuma ve Pazartesi günleri yaya trafiğini olumsuz yönde etkilemişir. Belediye Meydanı ise karışıklık içerisinde olup, Keşap dolmuşlarının buradan kalkmasının yanısıra, şehirlerarası otobüslerin kalkış yeri de aynı zamanda burasıydı. Giresun’da bulunan tüm taksiler de bu meydanda beklemekte olup, araçlar gelişigüzel park ediliyordu. Cezaevi (Müze) önünden, Gemiler Çekeği’ne kadar olan yolda ise sürekli trafik kontrolü yapılarak araçların hızlı gitmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.⁷¹⁰

Yukarıda saydığımız sebepler yüzündentrafik pekçok şikâyete konu olmaktaydı. Giresun şehiriçi trafiğinin yeniden tanzim edilmesi için çalışmalara başlanmış ve bu nedenle Vali Bedri Eser,⁷¹¹ beraberinde Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, Emniyet Müdürü Vahdet Erdal ve Trafik Komiseri ile 2 Eylül 1971’deşehrin muhtelif yerlerini gezerek incelemelerde bulunmuşlardır.⁷¹² Giresun Belediyesi, halkın isteklerini dikkate almış ve

⁷⁰⁸ “Barcelona’da Teleferik Hattı Kalebayırını Hatırlattı”, **Gündüz**, No: 5785, 30 Eylül 1971, s. 1.

⁷⁰⁹ “Kale’ye Teleferik Denemesi Başladı”, **Gündüz**, No: 6117, 31 Ekim 1972, s. 1.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 264.

⁷¹⁰ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 259.

⁷¹¹ Bedri Eser, 10 Temmuz 1972’ye kadar Giresun’da valilik yapmıştır. Bu tarihte Kastamonu’ya atanmıştır. “Vali Bedri Eser, Bugün Şehrimizden Ayrılıyor- Valimizin Veda Mesajı”, **Gündüz**, No: 6020, 10 Temmuz 1972, s. 1.

⁷¹² “Giresun Şehir İçi Trafiki Yeniden Tanzim Ediliyor”, **Gündüz**, No: 5762, 3 Eylül 1971, s. 1.

otobüs durak yerlerini yeniden tespit etmiştir. Bilhassa yeni durak noktaları arttırılmış ve vatandaşın otobüsten istifade etmesi sağlanmıştır.⁷¹³

4.5.4. Elektrik İşleri

Giresun'da elektrik ile ilgili ilk teşebbüsler 1924'te başlamıştı. Bu bağlamda 10 Ekim 1924'te 184 kişi 1.000'er lira vermek suretiyle Giresun Kudret-i Miyahiyye Anonim Elektrik Şirketi'nin kurucu üyesi olmuşlardır. 26 Aralık 1924'te Dr. Eyüp Sabri Bey, Hasan Yazıcızade Hüseyin Bey, Tekbaşzade Abdülaziz Bey, Kösezade Mehmet Bey ve Hacı Eminzade Hacı Emin Beylerden oluşan idare heyeti beş kişilik komisyon teşekkül etmiştir. Şirketin kurulmasının ardından dört yıl sonra elektrik malzemeleri 5 Eylül 1928'de Alman bandıralı bir gemi ile Giresun'a gelmiştir. Aynı yıl Gazi Paşa Caddesi'nde Şeyh Cami ve Gogara'da Makaracı hanesi bitişiklerinde ve Hacı Hüseyin Camii karşısında birer adet transformatör istasyonu yapılmış ve Ekim ayından itibaren demir direkler sokak aralarına dikilmeye başlamıştır. Kasım ayında şehrin bütün mahallelerine elektrik direkleri dikilmiş, Hacı Hüseyin ve Gemiler Çekeği Mahalleleri hariç diğer bütün semtlerin elektrik telleri de gerilmişti. Elektrik fabrikası'nın açılış töreni ise 17 Ocak 1929'da Saytaş'daki merkez binasında gerçekleştirilmişti.⁷¹⁴

Dr. Ali Naci Duyduk döneminde ise bu konu üzerinde durularak elektrik konusunda 1-18 Şubat 1969 tarihleri arasında toplanmış olan Belediye Meclisi, 7 Şubat 1969 Cuma günü saat 14.30'daki toplantısında konu olarak Belediye bütçeleri mevzuuna temas etmiştir. 5 Şubat 1969 ağırlıklı olarak Elektrik ve su konusu üzerinde durulmuştur. Elektrik işletmesi bütçesi 1 milyon 800 bin lira olarak aynen kabul edilmiştir. Su için ise 23 bin lira fazlalıkla bütçe 257 bin lira olarak tespit edilmiştir.⁷¹⁵

Harşit/Doğankent Hidroelektrik Santralı hizmete girmeden evvel şehrin enerji ihtiyacını karşılamak için İller Bankası kanalıyla Almanya'dan 250 bin lira karşılığı 900-1000 kw gücünde bir elektrik motoru getirilmek üzere 1968 yazından itibaren Belediye'ce teşebbüse geçilmiştir.⁷¹⁶ Şehrin elektrik ihtiyacının karşılanması için alınması planlanan iki adet 225 beygirlik motor için 7 Mayıs 1969'da Belediye Meclisi İller Bankası ile sözleşme

⁷¹³ “Şehir Otobüsünün Durak Yerleri Arttırıldı”, **Gündüz**, No: 5762, 3 Eylül 1971, s. 1.

⁷¹⁴ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 479-481.

⁷¹⁵ “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Karadeniz**, No: 4104, 7 Şubat 1969, s. 1.

⁷¹⁶ “Şehrimiz Belediyesi Çalışmaları”, **Gündüz**, No: 4827, 14 Ağustos 1968, s. 2; “Belediye Başkanı Şehir İşleri İçin Ankara'ya Gidiyor”, **Gündüz**, No: 4891, 31 Ekim 1968, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 257, 481.

imzalanmasını da kararlaştırmıştır.⁷¹⁷ Bu girişimler sonucunda Kayadibi Mahallesi 16 Ağustos 1969'da elektiriğe kavuşmuştur.⁷¹⁸ Temmuz 1969 itibarıyla Giresun Cezaevi'nin Belediye Elektrik İşletmesi'ne 208 bin lira elektrik borcu bulunmaktaydı. Cezaevinin elektrik tahsisatı zamanında ödenmediğinden dolayı Belediye'nin Elektrik İşletmesi de bütçesi güçlük çekmekteydi. Buna rağmen cezaevi güvenliğini esas alan Belediye, diğer abonelerine yaptığı gibi cezaevinin elektriğini kesme yoluna gitmemiştir.⁷¹⁹

Öte taraftan, Şubat 1970'te Meclis, Belediye bütçesinden ayrı olarak, elektrik ve su için ayrıca 2 milyon 300 bin liralık bir bütçe de belirlemiştir.⁷²⁰ Bu şekilde elektrik sorununu aydınlatmaya çalışan Giresun Belediyesi, Şubat 1973 başında elektrik için 5-10 kuruş zam yapmak istemişse de Meclis'in Bütçe Komisyonu tarafından kabul edilmemiştir.⁷²¹

4.5.5. İtfaiye Teşkilatı ve Belediyenin Araç Filosu

Giresun'da 1928 yılına kadar bir itfaiye teşkilatı mevcut değildi. Yangınlar geleneksel yöntemlerle yani Osmanlı döneminden kalmış olan tulumbarlar ve halkın yardımı sayesinde söndürülüyordu. 21 Mayıs 1928'de Avusturta'dan Rozen Bovrer marka birer buçuk ton su depolayabilen iki adet itfaiye aracının alınmasıyla Giresun itfaiye teşkilatı fiilen kurulmuştur. İlk İtfaiye kumandanı Şükrü Bey'dir. 1936 yılında Başkan Eşref Dizdar döneminde itfaiye teşkilatı güçlendirilmiştir. 1936-1972 yılları arasında itfaiye teşkilarının güçlendirilme çalışmaları kısmen de olsa sürdürülmüştür. 1960 yılında Giresun'a bir adet Ford marka arazöz alınmıştı. Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk ise 1972 yılında bir adet Ford marka arazöz olarak itfaiyenin araç sayısını ikiye çıkarmıştır.⁷²² 1968'de İtfaiye teşkilatına 5421 liralık bir ilave de yapılmıştır.⁷²³ Dr. Ali Naci Duyduk döneminde itfaiye teşkilatı yoğun bir mesai harcamaktaydı.⁷²⁴ İtfaiye araçları yangına müdahalede bulunduğu gibi zaman zaman da şehrin caddelerini yıkamak için de kullanılmaktaydı.⁷²⁵

⁷¹⁷ "Belediye Meclisi Toplantıya Çağrıldı", **Yenigiresun**, No: 10116, 1 Mayıs 1969, s. 1; "Belediye Meclisi Dün Toplandı", **Gündüz**, No: 5054, 8 Mayıs 1969, s. 1.

⁷¹⁸ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258, 481.

⁷¹⁹ "Giresun Cezaevinin Belediye'ye 208 Bin Lira Elektrik Borcu Var", **Gündüz**, No: 5104, 12 Temmuz 1969, s. 1.

⁷²⁰ "Belediye Bütçesi 3.200.000 Lira Olarak Denkleştirildi", **Gündüz**, No: 5296, 2 Mart 1970, s. 1.

⁷²¹ "Belediyenin Elektriğe Yapacağı Zammı Bütçe Komisyonu Reddetti", **Gündüz**, No: 6201, 13 Şubat 1973, s. 1.

⁷²² Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 462-463.

⁷²³ "Belediye'nin Geçen Yıl İçinde Yaptığı İşlerin Raporu-Meclis Pazartesi Günü Toplanıyor", **Gündüz**, No: 5073, 30 Mayıs 1969, s. 1.

⁷²⁴ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 269.

⁷²⁵ "Belediyemiz Caddeleri Dün Gece Temizletti", **Gündüz**, No: 5279, 5 Şubat 1970, s. 1.

28 Kasım 1968'de Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 2 adet damperli kamyon Belediye'ye tahsis edilmiştir.⁷²⁶ Dr. Ali Naci Duyduk'un Başkanlığında toplanmış olan Belediye Meclisi, 24 Ağustos 1971'de iki çöp kamyonu ve bir mezbaha arabası alınmasına karar verilmiştir.⁷²⁷ Böylece, çöp kamyonu ile çöplerinin bekletilmeden toplanması, mezbaha arabası ile de etlerin temiz ve sıhhi bir şekilde kasaplara dağıtılması amaçlanmıştır.⁷²⁸ 10 Eylül 1971'de ise Giresun Belediyesi, iki adet kamyon ile bir adet Inter marka çekiciyi satışa çıkarmıştır. Satışa ait ihale aynı gün saat 15.00'te Belediye Encümeni huzurunda yapılmıştır.⁷²⁹

1971'de 33 baca yangını ve bütangaz kullanımından kaynaklanan 17 küçük yangın etrafa sirayet etmeden söndürülmüştür. Ayrıca belediye sınırları dışında kalan Armelit'e 3, Eynesil'e 2, Görele'ye 1, Ayvasıl'a 2 ve bir defa da Abacıbükü'ne yangın söndürmeye gidilmiştir. Şehrin ana caddeleri ve tuvaletleri itfaiye araçlarıyla yıkanıp temizlenmiş ve ayrıca limana gelmiş olan şileplere 1 yıl içinde 2166 ton su verilmiştir.⁷³⁰

4.5.6. Su ve Kanalizasyon Faaliyetleri

Dr. Ali Naci Duyduk'un üzerinde durduğu konulardan birisi de hiç şüphesiz Giresun'un su sorunu idi. Şehrin içme suyunun klorlanmasına ve boruların temizlenmesine 3 Ağustos 1968'de başlanmıştır.⁷³¹ Suyun klorlanması ve boruların temizlenmesi yaklaşık bir ay sürmüştür. Klorlama ve boruların temizlenmesinden sonra su depolarında biriken sular boşaltılarak dezanfekte edilerek tamamen temiz su ile doldurulmuştur.⁷³² Şehir içme suyunun, Ankara Refik Saydam Enstitüsü'nde tahlilleri yapıldıktan sonra sağlıklı çıkması üzerine 18 Eylül 1968'den itibaren devamlı olarak akmaya başlamıştır.⁷³³ Bununla birlikte şehrin su şebekesinden meydana gelen arızalardan dolayı zaman zaman su kesintileri de yaşanmıştır. Bu kesintilerden biri de 14 Aralık 1968'de meydana gelmiştir.⁷³⁴

⁷²⁶ "Belediye'ye 2 Damperli Kamyon Alındı", **Gündüz**, No: 5055, 9 Mayıs 1969, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 269.

⁷²⁷ "Belediye, Nihayet Giresun Şehri İçin Bazı Eksiklikleri Tamamlayacak", **Gündüz**, No: 5752, 23 Ağustos 1971, s. 1.

⁷²⁸ "Giresun Şehrinin Çöpleri Bekletilmeden Alınacak", **Gündüz**, No:5754, 25 Ağustos 1971, s. 1.

⁷²⁹ "Belediye Kamyonları Satışa Çıkardı", **Gündüz**, No: 5760, 1 Eylül 1971, s. 1.

⁷³⁰ "Şehrimizde Bir Yıl İçinde 22 Yangın Başlangıcı Oldu", **Gündüz**, No: 5990, 5 Haziran 1972, s. 1.

⁷³¹ "Su Devamlı Akacak", **Gündüz**, No: 4819, 5 Ağustos 1968, s. .; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258.

⁷³² "Devamlı Akacak Şehir Suyu Hizmete Giriyor." **Yeşilçotanak**, No: 33, 7 Eylül 1968, s. 1.

⁷³³ "Şehir Suyu Devamlı Akıtılıyor", **Gündüz**, No: 4857, 18 Eylül 1968, s. 1.

⁷³⁴ "Su Verildi", **Gündüz**, No: 4930, 16 Aralık 1968, s. 1.

Şehir merkezinin su problemi halledildikten sonra Kayadibi ve Tayyaredüzü mahallelerinin içme suyuna kavuşması için gerekli altyapı çalışmaları yapılmış,⁷³⁵ Kayadibi mahallesine 16 Ağustos 1969'da bir hafta sonra da Teyyaredüzü mahallesine içme suyu verilmiştir.⁷³⁶

Giresun'da zaman zaman yaşanan su kesintilerinin sebebi ise suyu pompalayan elektrikli motorlarda oluşan arızaydı.⁷³⁷ Bunun yanı sıra Belediye, artan su ihtiyacını karşılamak için su sarfiyatını azaltmak amacıyla şehirde bulunan beş çeşmeyi 1970'te kapatmıştır.⁷³⁸ Şehir içme suyu şebekesinin genişletilmesi ve ıslahı için 1971 yılında İller Bankası tarafından 1.450.000 lira kredi verilmiştir. Bu ödenek ile Çıtlakkale ve Boğacak semtlerindeki su şebekesinin genişletilmesi için kullanılmıştır.⁷³⁹

Şehir içme suyunun yanı sıra Belediye aynı zamanda kanalizasyona da büyük mesai ayırmıştır. Belediye kanalizasyon konusunda zaman zaman halkla problem de yaşamıştır. Bazı mahallelerde halk, kanalizasyon işlerinin bir an önce tamamlanması için Belediyeyi sıkıştırırken bazı mahallelerde de kendi arazilerinden kanalizasyon geçişine izin vermemiştir. Bu şekilde kamu hizmetini engellemeye çalışanlar hakkında üç ayrı dava açılmıştır.⁷⁴⁰

Ali Naci Duyduk, aynı zamanda umumi tuvaletlerin yer altına alınması için de etüt yaptırmıştır.⁷⁴¹ Bu amaçla Kapu ve Çınarlar Mahallesi ile Millet Bahçesi'nde bulunan umumi tuvaletlerin yer altına alınması plânlanmıştır. Kapu mahallesinde bulunan tuvalet, 3 Nisan 1969'da Millet Bahçesi altına alınmıştır. Pislik içinde olan umumi tuvaletlerin temizlenmesi için cüz'i ücretle çalışan bir görevli bulunması kararlaştırılarak tuvaletler ücretli hale getirilmiştir. Tuvalet ücreti ise 10-25 kuruş olarak belirlenmiştir.⁷⁴² Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un Çınarlar Mahallesi'nden Kale'ye çıkan yolun bitişiğindeki üçgenin yıkılarak tuvalete dönüştürülmesi tepki ile karşılanmıştır.⁷⁴³

⁷³⁵ "İki Mahallemize Daha İçme Suyu Verilecek", **Gündüz**, No: 5040, 22 Nisan 1969, s. 1.

⁷³⁶ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258.

⁷³⁷ "Şehir Suyu Neden Devamlı Kesiliyor", **Karadeniz**, No: 4356, 3 Ekim 1969, s. 1; "Şehir İçme Suyu Bundan Sonra Devamlı Akacak", **Karadeniz**, No: 4357, 4 Ekim 1969, s. 1.

⁷³⁸ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258.

⁷³⁹ "Şehir İçme Suyu Şebekesinin Genişletilmesi İçin İller Bankası 1,5 Milyon Lira Verdi", **Gündüz**, No: 5781, 25 Eylül 1971, s. 1.

⁷⁴⁰ "Kanalizasyon İşiyile Belediyenin Başı Dertte", **Karadeniz**, No: 4142, 25 Mart 1969, s. 1.

⁷⁴¹ "Şehrimiz Belediyesi Çalışmaları", **Gündüz**, No: 4827, 14 Ağustos 1968, s. 2.

⁷⁴² Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 262.

⁷⁴³ Çınarlar semti sakinleri, üçgene tuvalet yapılmasının çok uygunsuz bularak "Belediye tuvalet yapacak başka bir yer bulamadı mı, Park olarak kullanılan bir yerin yıkılıp yerine tuvalet yapıldığı nerede görülmüştür. Belediye'nin görevi şehri güzelleştirmek mi, yoksa çirkinleştirmek mi?" diyerek kararı eleştirmişlerdir. "Belediye'nin Bir İşine Karşı Tepki Genişledi", **Gündüz**, No: 5636, 9 Nisan 1971, s. 1.

4.5.7. Belediye Plajı

Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanı seçildikten sonra yaptığı ilk işlerden biri de belediye plajıdır. Bu amaçla ilk önce boğulma vakalarının önüne geçebilmek için ise, cankurtaranların plajlarda bulundurulması zorunluluk haline getirilmiştir. Belediyenin yetersiz sayıda olan personeli içerisinde bu görevi yapabilecek kimse olmadığından belediye plajına 18 Temmuz 1968'de bir halat çekilerek, tehlike hattı belirlenmiştir.⁷⁴⁴ Giresun sahilinin Batı kesiminde plaj olarak kullanılan kıyı şeridinde deniz suyunun Belediyece yapılan tahlili neticesinde, Küçük Mendirek ve Büyük Güre arasındaki sahada koli basili bulunduğu tespit edilmiş ve bu mevkilerde denize girilmesinin tehlikeli olacağı açıklanmıştır. Böylelikle mezkûr saha içinde faaliyette bulunan belediye plajı ile diğer özel plajlar Ağustos 1968 ortasında kapatılmıştır.⁷⁴⁵ 20 Haziran 1969'da yapılan sezonluk ihale ile belediye plajı Giresun Turizm Derneği tarafından kiralanarak hizmete açılmıştır.⁷⁴⁶

Belediye plajında bulunan kabinlerin 8'inin 1971 kışında yıkılması üzerine plaj, bir süre kullanışamaz hale geldiyse de⁷⁴⁷ yapılan yeni kabinler ve çevre düzenlemesinden sonra plaj, 17 Temmuz 1971'de yeniden açılmıştır.⁷⁴⁸ Ayrıca plajda bir büfe de açılmıştır.⁷⁴⁹

4.5.8. Belediyenin Halk Sağlığı Faaliyetleri

Kendisi de aynı zamanda bir doktor olan ve Belediye Tabipliği görevinde de bulunmuş olan Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'da halk sağlığına oldukça önem vermiştir. Bu amaçla 1968'de 4.050 lira sarfıyla haşere üremesine müsait yerler ilaçlanmış, 147 köpek müşahede altına alınmış, 138 kilo istavrit, 94 kilo mezigit ve 19,5 kilo çökelek ile 650 şişe süt imha edilmiştir. Ayrıca fakir hastaların ilâç almaları için de 4.160 lira harcanmıştır.⁷⁵⁰ Yılın sonunda 28 Aralık 1968'de Esnaf teşkilatı mensupları, Belediye Sağlık Ekibi ve Encümen üyelerinin de bulunduğu bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda gıda maddeleri satan esnafın alması gereken tedbirler kararlaştırılmıştır.⁷⁵¹

⁷⁴⁴Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 267.

⁷⁴⁵ "Koli Basili Yaygın Olduğu İçin Belediye Plajı Kapatıldı, **Yeşilçotanak**, No: 12, 14 Ağustos 1968, s. 1.; "Belediye Plajı Kapatıldı", **Gündüz**, No: 4828, 15 Ağustos 1968, s. 1.

⁷⁴⁶ "Belediye Plajı Hâlâ Açılmadı." **Gündüz**, No: 5077, 10 Haziran 1969, s. 1.; "Belediye Plajı Bugün Açılıyor.", **Gündüz**, No: 5086, 21 Haziran 1969, s. 1.; "Plaj Nihayet Açıldı", **Gündüz**, No: 5087, 23 Haziran 1969, s. 1.

⁷⁴⁷ "Belediye Plajında 8 Kabine Yıkıldı", **Gündüz**, No: 5687, 8 Haziran 1971, s. 1.

⁷⁴⁸ "Belediye Plajla İlgilendi- Belediye Plajı Açılıyor, **Gündüz**, No: 5712, 7 Temmuz 1971, s. 1.

⁷⁴⁹ "Belediye Plajı", **Gündüz**, No: 5720, 16 Temmuz 1971, s. 1.

⁷⁵⁰ "Belediye'nin Geçen Yıl İçinde Yaptığı İşlerin Raporu-Meclis Pazartesi Günü Toplanıyor", **Gündüz**, No: 5073, 30 Mayıs 1969, s. 1.

⁷⁵¹ "Belediye Başkanı Esnaflarla Toplantı Yapıyor.", **Gündüz**, No: 4939, 28 Aralık 1968, s. 1.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 496.

7-13 Ocak tarihleri arasında kutlanan Verem Savaş Haftası münasebetiyle 8 Ocak 1969'da Dr. Ali Naci Duyduk, Belediye hoparlöründen halka bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında halk sağlığı için gıda maddeleri satan esnafa düşen görevleri anlatmıştır.⁷⁵²

Giresun Belediyesi, 1971 yılında insan sağlığına zararlı olduğunu tespit ettiği 250 kg çökelek, 150 kg et, 180 kg zeytin, 1800 kg hamsi ve balığı imha edilmiştir. Ayrıca su karıştırıldığı tespit edilmiş olan 7400 şişe süt dökülmüş, fırınlarda yapılmış olan kontrol neticesinde kirli olan 280 adet masa bezi yaktırılmıştır. Şehir içinde başboş dolaşan 1400 adet köpek zehirlenmek suretiyle öldürülmüştür. Ayrıca kuduzdan şüpheli 80 adet köpek müşahede altına alınmak üzere Veteriner Müdürlüğüne sevk edilmiştir. Belediye yasaklarına uymayan 950 esnafa toplam olarak 23.500 liralık ceza kesilmiştir. Başka illere kaçırılmak istenen 700 çuval findikkabuğu müsadere edilerek rayici üzerinden ihtiyaç sahibi halka dağıtılmıştır.⁷⁵³

Halk sağlığı denetimleri yanında Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'a bir SSK Hastanesi yapılması için de teşebbüste bulunmuştur. Bu amaçla Vali Bedri Eser'in Başkanlığında 23 Eylül 1971'de bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıya Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, CHP ve AP İl Başkanları ile işçi temsilcileri katılmışlardır. Valilik, işyeri ve işçi sayısını tespit ettirdikten sonra, SSK'dan, Giresun'da bir Sigorta Hastanesi açılmasını istemiştir. Hastane için Giresun Cezaevi civarında 14 dönümlük bir arsa da bu hastaneye tahsis edilmiştir.⁷⁵⁴

Dr. Ali Naci Duyduk, belediye başkanlığı sırasında sağlıkla ilgili sivil toplum kuruluşlarında da faaliyet göstermiştir. Bunlardan biri de Verem Savaş Derneği'dir. Verem Savaş Derneği'nin yıllık kongresi 28 Şubat 1970'te Giresun Belediye Salonunda yapılmıştır. Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un başkanlık etmiş olduğu kongrede ancak 19 kişi kongreye katılmıştır. Çalışma raporu okunmuş, bazı tenkitler yapılmış ve özellikle Giresunluların derneğe ilgi göstermemelerinden şikâyet edilmiştir. Ayrıca toplantıda Verem Savaş Derneği'nin 15 kişilik Merkez Kurulu ile 3 kişilik murakıp heyeti seçilmiştir. Ardından da 5 kişilik İlk İdare Heyetini seçmiştir.⁷⁵⁵

⁷⁵² "Belediye Reisi Ali Naci Duyduk'un Verem Savaşı Konuşması", **Gündüz**, No: 4949, 9 Ocak 1969, s. 1.

⁷⁵³ "Belediye Meclisi Haziran Dönemi Çalışmasına Başladı- İlimiz Belediyesi 1 Yılda 950 Esnafa Ceza Kesti", **Gündüz**, No: 5988, 2 Haziran 1972, s. 1; "Belediye Mezbahasında Bir Yıl İçinde 15 Bin 782 Baş Hayvan Kesildi", **Gündüz**, No: 5988, 2 Haziran 1972, s. 1.

⁷⁵⁴ "Sosyal Sigortalar Hastanesi Açılması İçin Çalışılıyor", **Gündüz**, No: 5780, 24 Eylül 1971, s. 1.

⁷⁵⁵ "Verem Savaş Derneği Kongresi İlgi Görmedi." **Gündüz**, No: 5296, 2 Mart 1970, s. 1.

4.5.8.1. Dr. Ali Naci Duyduk Döneminde Çöp Sorunu

Bu dönemde Giresun'da insan sağlığını etkileyen meselelerden biri de çöp sorunu idi. Giresun'da mevcut bir çöplük olmadığı için toplanan çöpler, Vilayet Konağı (Rektörlük binası) önünde bulunan alanda yakılmaktaydı. Çıkan dumandan Hükümet, Adliye ve Özel İdare çalışanları ile yine bu civarda oturan mahalle sakinleri rahatsız olmaktadır. Sokak aralarına uğramayan çöpçüler yüzünden de mahallelerde kötü kokular yayılıyor, fareler tarafından taşınan çöpler etrafa saçılıyordu.⁷⁵⁶ Giresun'da ana yolların dışında kalan mahallelerde temizliğe dikkat edilmediği, köşe başlarının çöp yığınlarıyla doldurulduğu haberleri sık sık yerel basına da yansımaktaydı. Özellikle yaz aylarında ara sokaklar, pislikten ve kokudan geçilmez hale gelmiştir.⁷⁵⁷ Çöp sorunu ile ilgili bir diğer mesele de Giresun Belediyesi çöp kamyonlarının odun taşımakta kullanmasıydı. Bu yüzden Giresunlu yurttaşlar bu durumdan da yakınmışlar ve *şehir çöplük içinde dururken, çöp kamyonları nasıl odun taşımada kullanılır?* diye şikâyette bulunmuşlardır.⁷⁵⁸

Bu şikâyetleri çözmek için Giresun Belediyesi, temizlik işlerine daha fazla önem vermeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda damperli iki çöp kamyonu ile bir et taşıma kamyonu alınmasını kararlaştırmıştır. Kapalı zarf usulü ile alınması belirlenmiş olan üç kamyonun ihalesi ise 8 Ekim 1971'de yapılmıştır.⁷⁵⁹ Alınan yeni kamyonlar, 15 Kasım 1971'de Giresun'a getirilmiş⁷⁶⁰ ve böylelikle Giresun Belediyesi çöp sorununu en azından araç sayısı bakımından asgariye indirmeye çalışmıştır. Araç alımından sonra Belediye çöp meselesi hakkında bir talimatname yayınlanarak, hoparlörlerle halka duyurulmuştur.⁷⁶¹

Hoparlörlerle halka duyurulan bu talimatnamede özetle şunlar istenmiştir:

- 1- Evlerde ve işyerlerinde ağız kapalı çöp kapları bulundurulacak,
- 2- Meyve kabukları, kâğıt parçaları, sigara izmaritleri caddelere atılmayacak ve yere tükürülmeyecek,
- 3- Kaldırımlar işgal edilmeyecek,
- 4- Köşe başları ve duvar dipleri apteshane gibi kullanılmayacak,

⁷⁵⁶ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 264.

⁷⁵⁷ "Mahallelerin İçleri Çöplerle Dolu", **Gündüz**, No: 5688, 9 Haziran 1971, s. 1; "Belediye Görevini Yapmalıdır", **Gündüz**, No: 5734, 2 Ağustos 1971, s. 1.

⁷⁵⁸ "Giresun Belediyesinin Çöp Kamyonları Odun Taşımada Kullanılıyor!", **Gündüz**, No: 5751, 21 Ağustos 1971, s. 1.

⁷⁵⁹ "Belediye 1 Et Taşıma ve 2 Çöp Kamyonu Alıyor", **Gündüz**, No: 5773, 16 Eylül 1971, s. 1; "Belediye İki Çöp Kamyonu ve Bir De Et Taşıma Kamyonu Satın Aldı", **Gündüz**, No: 5794, 11 Ekim 1971, s. 1.

⁷⁶⁰ "Belediye 2 Çöp, 1 Et Taşıma Kamyonu Geldi", **Gündüz**, No: 5824, 15 Kasım 1971, s. 1.

⁷⁶¹ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 490.

- 5- Tuvaletlerden ampulleri, kurnaları, kapı kollarını, mermerleri ve hattâ kapıları çalanların yakalanması için görevlilere yardımcı olunacak,
- 6- Peynir, pasta, şeker, un vb. gibi gıda maddeleri açıkta satılmayacak,
- 7- Parklara hayvan sokulmayacak, çiçek koparılmayacak ve hele camlardan süs diye dal kesilmeyecek, park havuzundaki balıkların çalınmaması için yardımcı olunacak, insanlara mahsus kaldırımlardan hayvan geçirilmeyecek,
- 8- Bu yasaklara aykırı davranışlarda Belediye Zabıtası kanuni vazifesini yerine getirmeyi asla ihmal etmeyecektir.

Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, yayınlamış olduğu uyarı bildirisini şöyle bitirmiştir. “Sayın hemşerilerimin ceza tatbikatına Belediye’yi mecbur bırakmayacağını ümit eder, bütün halkımızı hürmetle selâmlarım”⁷⁶²

4.5.9. Ekmek ve Un Meselesi

Ali Naci Duyduk’un başkanlığı süresince ilgilendiği bir başka sıkıntı da ekmek meselesiydi. Bu mesele başkanlığının ilk aylarından son aylarına kadar Giresun’u meşgul etmiştir. İlk olarak 21 Kasım 1968’de Giresun’da bulunan fırıncılar un sıkıntısı ve buğday fiyatlarının yüksekliği yüzünden ekmek çıkaramamışlardır. Böylelikle Giresun’da birçok yurttaş ekmeksiz kalmış ve fırıncılara tepki gösterilmiştir. Halkın bir kısmı ekmek satın almak için Bulancak ve Piraziz’e gitmişlerdir. Aynı gün Belediye Encümeni olağanüstü toplanarak piyasadaki ekmek krizini çözmek içinekmek gramajını 850’den 820 grama indirmiştir. Bu teklifi ise fırıncılar kabul etmemiştir. Fırıncılar ise 100 kuruşa satılanekmeğin gramajının 800 olmasını talep etmiştir. Fırıncıların bu talebinin kabul görmemesi, onları greve sevk etmiştir. Çünkü fırıncılar zarar ettiklerini iddia ediyorlardı.⁷⁶³ Ertesi gün Belediye Başkan Vekili Kaya Ekmekçi’nin 22 Kasım 1968’defırıncılarla yaptığı toplantının akabinde ekmeğin gramajının 850’den 820 grama indirilmesini kabul etmişlerdir. Yeni gramajlı ekmek 100 kuruştan satılacaktır.⁷⁶⁴ Ekmek meselesinin bu şekilde çözüme kavuşturulmasının ardından Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, un toptancılarıyla bir toplantı yaparak un sıkıntısının giderildiğini halka duyurmuştur.⁷⁶⁵ Nisan 1970’te fırıncıların ekmeğe zam talebi belediye

⁷⁶² “Şehrin Temizliği İçin Halk Yardıma Çağrıldı”, **Gündüz**, No:5930, 27 Mart 1972, s. 1; “Şehrin Temizliği İçin Başkan’ın Çağrısı”, **Hamle**, No:7315, 25 Mart 1972, s. 1.

⁷⁶³ “Fırıncılar Grevi Durdurulmalıdır”, **Gündüz**, No: 4910, 22 Kasım 1968, s. 1.

⁷⁶⁴ “Fırıncılar Belediyenin Kararını Kabul Etti ve Fazla Ekmek Çıkarmaya Başladı”, **Gündüz**, No: 4911, 23 Kasım 1968, s. 1.

⁷⁶⁵ “Belediye Başkanı Duyduk, Şehrimizde Ekmek Sıkıntısı Çekilmeyeceğini Söyledi”, **Gündüz**, No: 4969, 29 Ocak 1969, s. 1.

tarafından reddedilmiştir. Ayrıca ekmeklere etiket konulması zorunlu tutulmuş ve birinci kalite un dan ekmek yapılması da yasaklanmıştır.⁷⁶⁶

21 Haziran 1971’de ekmeğe zam yapılmaması üzerine fırıncılar yeniden greve giderek ekmek çıkarmamışlardır. Çünkü fırıncılar, Belediye tarafından verilen Ofis ununun yetmediğini ve bu yüzden ihtiyacı karşılamak için piyasadan pahalı un alarak ekmek çıkardıklarını ve bu yüzden ekmek fiyatlarına yeni bir zam yapılmasını istemişlerdir. Belediye ise bu talebi kabul etmemiştir. Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, fırıncıların greve gitmelerine “*Şehri ekmeksiz bırakmaya kimsenin hakkı yoktur*” diye tepki göstermiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, fırıncılara verilen aylık 400 ton ofis ununun Giresun’u ihtiyacını karşıladığını ancak bazı fırıncıların yaptıkları ekmekleri köylere, pazarlara ve ilçelere götürerek sattıklarına temas etmiştir. Bu nedenle de şehri ekmeksiz bırakıldığını belirterek “*gerekirse Ofis ununun miktarını arttıracak ve şehri ekmeksiz bırakmayacağız, ayrıca Ofis unundan yapılan ekmeklerin şehir haricinde satılmasını önlemek için tedbirler alacak ve fırınları kontrol edeceğiz, icap ederse bir fırında devamlı ekmek çıkarıp, halkımızın ekmek ihtiyacını karşılayacağız.*”⁷⁶⁷ Bu konu ile ilgili Giresunlu bir vatandaş Gündüz gazetesine şu bilgiyi vermiştir:

*Giresun Belediyesi’nin bir Ekmek Fabrikası kurması zaruri hale gelmiştir. Şehrimizdeki fırıncılar dün akşam yine ekmek çıkarmamış ve halkımızı perişan etmişlerdir. Halkımız yakın ilçelerimizden getirilen ekmekleri kapışmıştır. Fırıncıların bugünkü 1 liralık ekmek fiyatları dahi fazladır. Türkiye’nin birçok yerinde ekmekler 75-80 kuruştur. Bu nedenle fırıncıların yeni bir zam istemesi yersiz ve haksızdır. Bu yüzden ikide bir ekmek çıkarmayan fırıncılardan halkımızın kurtarılması için Belediye’nin bir Ekmek Fabrikası kurması çok isabetli olacaktır.*⁷⁶⁸

Alınan tedbirlerle ekmek meselesinin halledilmesinden sonra fırınlar sıkı bir şekilde kontrole tabi tutulmuştur. Ekmeklerin temizliği, pişkinliği ve gramajı üzerinde ısrarla durulmuştur. Genel olarak İstanbul, Ankara ve komşu şehirlere nazaran Giresun’da vatandaş

⁷⁶⁶ “Ekmeğin Fiyatı Arttırılmıyor”, **Gündüz**, No: 5339, 21 Nisan 1970, s. 1.

⁷⁶⁷ “Şehrimizi Ekmeksiz Bırakmaya Hiç Kimsenin Hakkı Yoktur”, **Gündüz**, No: 5699, 22 Haziran 1971, s. 1.

⁷⁶⁸ “Belediyenin Ekmek Fabrikası Kurması Zarurî Hale Geldi”, **Gündüz**, No: 5699, 22 Haziran 1971, s. 1.

çok iyi ve pişmiş ekmek yemeye başlamıştır. Bazı ilgililerce de ekmek fiyatlarının başka yerler göre ucuz olduğu söylenmiştir.⁷⁶⁹

Ekmek sıkıntısının bir sebebi de Belediye'nin Ofis ununu Kırıkkale Borar Fabrikası'ndan almasıydı. Fırıncılara göre Havza, Çorum ve Samsun'da büyük un fabrikaları varken Giresun'a uzak olan Kırıkkale'den un sipariş edilmesi de fiyatları etkiliyordu. Fırıncılar ayrıca Belediye Encümenin ekmek işini partizanlık haline getirdiğini ve bu sıkıntının sorumlusunun kendilerinin olmadığını belirtmişlerdir.⁷⁷⁰

Zaman zaman yaşanan ekmek sorunu 1973 yılında daha da artmıştır. Bu açığı kapatmak için serbest piyasadan un almış olan fırıncılar, ekmek maliyetinin yükseldiğini belirterek ekmek fiyatlarına zam istemişlerdir. Bu teklif Belediye tarafından kabul edilmeyince sadece ofis unundan ekmek çıkartmaya başlayan fırıncılar, Giresun'da büyük bir ekmek buhranının çıkmasına sebep olmuşlardır.⁷⁷¹ Fırıncılar Derneği'nin beyanatına göre

Şehrimize tahsis edilen Ofis ihtiyacı karşılamamaktadır. Giresun'da 350 çuval un harcanmaktadır. Bunun 310 çuvalı şehir halkı için ekmek yapımına kullanılmakta, 40 çuval unla da yakın köylere satılan ekmekler pişirilmektedir. Buna karşılık şehre verilen Ofis unu sadece 147 çuvaldan ibarettir. Geri kalan 163 çuval unu fırıncılar serbest piyasadan temin etmektedir. Serbest piyasadan alınan un ise pahalılaşmış ve bir ay içinde çuval başına 15 lira zam gelmiştir. Fırıncılar Derneği Başkanlığı, bu durumu bir ay önce yazılı olarak Belediye Başkanlığına bildirmiş, ancak henüz bir cevap alamamıştır. Bu yüzden şehrimizdeki fırıncılar yalnız Ofis unu işlemeye başlamışlardır. İşte ekmek darlığının sebebi budur.”

Öte yandan ekmek bulamayan halk, hem fırıncılara hem de Belediye'ye tepki göstermişlerdir.⁷⁷²

⁷⁶⁹ “Belediyemiz, Fırıncıları Sık Sık Kontrol Ediyor”, **Gündüz**, No: 5781, 25 Eylül 1971, s. 1.

⁷⁷⁰ “Halkımızın ve Fırıncılarımızın Ekmek Derdine Belediye'nin Çare Bulması İsteniyor.”, **Gündüz**, No: 5896, 14 Şubat 1972, s. 1

⁷⁷¹ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 258.

⁷⁷² “Ekmek Darlığı Devam Ediyor”, **Gündüz**, No: 6233, 22 Mart 1973, s. 1.

4.5.10. Abacıbükü'nün Belediye Sınırlarına Alınması

Aksu semtindeki Seka Kâğıt Fabrikası'nın kurulmasından sonra Abacıbükü Mahallesi'nin nüfusu da artmaya başlamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, Belediye gelirlerinin daha da artması için bu mahalleyi Belediye sınırları içine alınması gerektiğini düşünmekteydi. Böylece mahallede Belediye hizmetlerinden faydalanmış olacaktı. Bu taksimat Ali Naci Duyduk'a göre aynı zamanda Giresunspor'un Birinci Lig'e yükselmesini de sağlayacaktı.⁷⁷³ Bunun yanı sıra Aksu bölgesinin Abacıbükü ve Çaykara köylerini de içine alacak müstakil bir Belediye kurulması fikri de mevcuttu.⁷⁷⁴

Abacıbükü'nün Belediye hudutları içine alınması için yapılan çalışmalar iki yıl sonra sonuç vermiştir. Abacıbükü'nü Belediye sınırlarına dâhil etmek için 2 Mayıs 1971 Pazar günü bir halk oylaması yapılmıştır.⁷⁷⁵ Yapılmış olan oylama sonucunda, 31 oy farkı ile SEKA Kâğıt fabrikasının bulunduğu bölge olan Abacıbükü, Giresun Belediye sınırları içine dâhil edilmiştir.⁷⁷⁶

Abacıbükü halkının bu kararı, 11 Mayıs 1971'de toplanan Belediye Meclisi'nde de görüşülerek kabul edilmiştir.⁷⁷⁷ Toplantıdan sonra Aksu Halkı Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk ve Meclis üyelerine hitaben şu teşekkür mektubunu göndermiştir:

“Yıllardan beri Giresun'un beş kilometre uzağında bulunan ve mahalle olmaya layık olan ve Abacıbükü namıyla anılan bölgemiz 1971 yılına kadar unutulmuş olup, kimsenin ilgilenmemesi nedeni ile pasif bir halde sahipsiz ve susuzlukla mücadele edip, kaderi ile baş başa bırakılmıştır. Nihayet bu yıl Sayın Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk ve burada oturan halkın isteği ile Belediye sınırları içine giren bu bölgenin 22/5/1971 tarihinde temizlik işçileri ve başlarında ilgili memurlardan Hasan Gürer olmak üzere Abacıbükü mahallesinin cadde ve sokaklarının temizlenmesine

⁷⁷³ “Aksu Kâğıt Fabrikası Sahası Belediye Hudutları İçine Alınmalıdır”, **Gündüz**, No: 4879, 15 Ekim 1968, s. 1; “Aksu Kâğıt Fabrikası Sahası Belediye Sınırları İçine Alınırsa Giresun Belediyesinin Geliri Bir Misli Artar”, **Karadeniz**, No: 3097, 16 Ekim 1968, s. 1; “Abacıbükü Belediye Hudutlarına Alınacak”, **Gündüz**, No: 5583, 3 Şubat 1971, s. 1; “SEKA Tesislerinin Belediye Sınırları İçine Alınması Çok Faydalı Olacaktır”, **Gündüz**, No: 5653, 29 Nisan 1971, s. 1; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 134.

⁷⁷⁴ “Aksu Bölgesinde Müstakil Belediye Kurulması İsteniyor”, **Gündüz**, No: 5044, 26 Nisan 1969, s. 1.

⁷⁷⁵ “SEKA Bölgesi Halkı Büyük Çoğunlukla Plebisitte “Evet” Diyecek”, **Gündüz**, No: 5654, 30 Nisan 1971, s. 1; “Abacıbükünde Plebisit Yapılıyor”, **Gündüz**, No: 5655, 1 Mayıs 1971, s. 1.

⁷⁷⁶ “Giresun Şehrinin Sınırları Genişledi”, **Gündüz**, No: 5456, 3 Mayıs 1971, s. 1.

⁷⁷⁷ “Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 5661, 10 Mayıs 1971, s. 1.

*başlanmıştır. Pislik içinde bulunan bu bölgenin sakinleri, Belediyece gönderilen alakaya ve bu işle ilgili Belediye personeline candan teşekkür eder, sevgilerini sunarlar.*⁷⁷⁸

Abacıbükü'nün Belediye sınırları içine katılmasına dair Kararname Cumhurbaşkanı Ahmet Cevdet Sunay'ın tasdikinden geçerek kesinleşmiş ve 1 Mart 1972'den itibaren resmi olarak Abacıbükü Giresun Belediyesi sınırlarına dâhil edilmiştir. Abacıbükü mahallesinin Giresun Belediyesi bütçesine her yıl 2.700.000 lira civarında yıllık bir vergi sağlayacağı belirtilmiştir.⁷⁷⁹ Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinden sonra Belediye Meclisi bu sahanın Aksu Mahallesi adı ile Giresun'a bağlanmasını ittifakla kabul edilmiştir. Ayrıca Aksu mahallesinin imar plânının yapılması ve yeni mahalleye Belediye hizmetlerinin götürülmesi kararlaştırılmıştır.⁷⁸⁰ Aksu Kâğıt fabrikasının Giresun Belediye sınırları içine alınmasının olumlu sonuçları alınmaya başlanmış ve Fabrika sahasının belediye hudutlarına alınmasının yürürlüğe girmesinden sonra geçen 33 gün içinde Belediye hissesi olarak 203 bin lira sağlanmıştır. Bu durum etrafında mezkûr fabrikanın Belediye Bütçesine katkısının yılda 2,5-3 milyon bulacağı da ayrıca belirtilmiştir.⁷⁸¹ Böylece 1972 yılında Belediyeye bağlı mahalle sayısı 18'e çıkmıştır.⁷⁸²

4.5.11. Dr. Ali Naci Duyduk'un Eğitimle İlgili Faaliyetleri

1 Ekim 1968'de toplanan Belediye Meclisi'nin gündemindeki maddelerden biri de Giresun'a yeni bir ortaokul binasının yapılmasıydı. Daha önce, ikinci ortaokul⁷⁸³yeri için imar plânında Sanayi Çarşısı gösterilmişti. Ancak ortaokul yapılacak arazi hakkında bazı ihtilflar mevcuttu. Ortaokul yapılmak istenen arsanın istimlâk edilmeyip, pazarlıkla satın alınmak istenmesi, pazarlık komitesinde Belediyeyi temsil etmiş olan üyenin fiyatı pahalı bularak imzalamaktan imtina etmesine sebep olmuştur. Ortaokul yapmak için daha uygun arsaların mevcut olduğu halde Valiliğin mevcut arsada ısrar edilmesi ve daha önce Fiskobirlik'in bu arsayı 45 liradan satın almadığı gibi konular sebebiyle bu ikinci ortaokul meselesi Giresun

⁷⁷⁸ "Abacıbükü Halkının Belediye'ye Teşekkürü", **Gündüz**, No: 5675, 25 Mayıs 1971, s. 1.

⁷⁷⁹ "Abacıbükü Mahallesi Belediye'ye Her Yıl 2,5 Milyon Gelir Getirecek", **Gündüz**, No: 5925, 20 Mart 1972, s. 1. ; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 266.

⁷⁸⁰ "Yeni "Aksu" Mahallesi Şehrimize Katıldı", **Gündüz**, No: 5933, 30 Mart 1972, s. 1.

⁷⁸¹ "Aksu Mahallesinin Belediye Bütçesine Yıllık Katkısı", **Gündüz**, No: 6018, 7 Temmuz 1972, s. 1.

⁷⁸² Hakkı Yazıcı- Ünsal Bekdemir, "**Giresun'da Geçmişten Günümüze Başlıca Çevre Sorunları ve Kentsel Hayata Etkileri**", Yeşil Giresun Gazetesine Göre Hasan Öğütçü Armağanı, Giresun 2003, s. 229.

Ek: Diğer 17 mahallenin adları için bkz. **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.48.

⁷⁸³ Giresun'daki bu ikinci Ortaokul, Fatih Ortaokuludur. 1973-1974 yılında öğretime başlamıştır. **100. Yılda Giresun**, s.15.

Belediyesi'nce tartışma konusu olmuştur.⁷⁸⁴ Belediye Meclisi, 4 Ekim 1968'dede ikinci ortaokul yerinin planı tartışmıştır.⁷⁸⁵

1968 yılında ortaokul binasının arazisi Bakanlıkça satın alınmış ve arazi bedelinin bir kısmı ödenmiştir. Arazi bedelinin geriye kalanı da 1969 yılı bütçesinden ödenmesine ve aynı yıl inşaatının başlanmasına karar verilmiştir. Ortaokulun, stadyumunun şehir tarafına düşen kısmında ve yol üzerindeki büyük bağmanda inşa edilmesine karar verilmiştir.⁷⁸⁶

Ali Naci Duyduk, Belediye başkanı olması hasebiyle Giresun'daki okulların mezuniyet törenlerine katıldığı gibi,⁷⁸⁷ özellikle İstanbul⁷⁸⁸ ve Erzurum⁷⁸⁹ gibi il dışında bulunan Giresunlu üniversite öğrencileriyle de yakinen temasta bulunmuştur.

4.5.12. Dr. Ali Naci Duyduk ve Güzel Sanatlar

Dr. Ali Naci Duyduk, daha öncede belirttiğimiz gibi 1915 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ne devam ettiği sırada İstanbul'daki Kafkasya Neşri Maarif Cemiyeti'nin ikinci başkanlığında bulunmuştu. Bu cemiyetin Tiyatro Kolunun Başkanı da Ali Naci Duyduk'tu. Cemiyet ve Ali Naci Duyduk, "tiyatro kolu" temsilci hâsılatı ile birçok öğrenciye yardım da sağlanmıştı.⁷⁹⁰ Giresun Halkevi tiyatro Kolu tarafından sahneye konulan Turgut Özakman'ın kaleme aldığı "Ocak" adlı oyun 24-25 ve 26 Eylül 1968 tarihindeki gecelerde halk eğitim salonunda temsil edilmiştir. Halkın bir kısmının katıldığı bu temsile Vali Baki Tamer ve Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk'ta davet edilmişlerdir. Bu temsili Vali ve Başkanın seyretmesi kimilerince garip karşılanmıştır.⁷⁹¹

Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığı sırasında Giresun Halkevi Tiyatrosu adı altında sahne alan gençler, Giresun halkına tiyatro sevgisini daha iyi aşlamak ve daha güzel oyunlar sunmak gayesiyle 1971 yılı başında kendi aralarında bir il tiyatrosu kurmaya karar

⁷⁸⁴ "Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Yeni Giresun**, No: 10749, 4 Ekim 1968, s. 1.

⁷⁸⁵ "Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor", **Yeşilçotanak**, No: 56, 4 Ekim 1968, s. 1.

⁷⁸⁶ "İkinci Ortaokulun Arsası Alındı", **Gündüz**, No: 4935, 24 Aralık 1968, s. 1.

⁷⁸⁷ "İlköğretmen Okulunda Mesleğe Giriş Töreni", **Gündüz**, No: 6012, 30 Haziran 1972, s. 1.

⁷⁸⁸ "Belediye Başkanımızın Yüksek Tahsil Yapan Gençlerimize Cevabi Telgrafı", **Gündüz**, No: 4999, 8 Mart 1969, s. 1; Giresun **1973 İl Yıllığı**, s.131.

⁷⁸⁹ "Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum'daki Giresun Yüksek Tahsil Derneği Fahri Başkanlığına Seçildi", **Yenigiresun**, No: 11123, 9 Mayıs 1969, s. 1; "Dr. Duyduk, Giresun Yüksek Tahsil Derneği Fahri Başkanlığına Seçildi", **Gündüz**, No: 5055, 9 Mayıs 1969, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk'un Erzurum Yüksek Tahsil Derneğine Çektiği Telgraf", **Yenigiresun**, No: 11123, 9 Mayıs 1969, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum Yüksek Tahsil Derneğine Telgraf Çekti.", **Karadeniz**, No: 4189, 17 Mayıs 1969, s. 1; **Yenigiresun**, No: 10130, 17 Mayıs 1969, s. 1; "Erzurum'daki Öğrencilerimiz Yardım Bekliyor", **Gündüz**, No: 5399, 30 Haziran 1970, s. 1; "İstanbul'daki Giresun Yüksek Tahsil Talebe Yurdu Kapatıldı", **Gündüz**, No: 5089, 25 Haziran 1969, s. 1; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.132.

⁷⁹⁰ Goloğlu, Erzurum **Kongresi**, s. 168.

⁷⁹¹ "Halkevi Tiyatrosu Üstün Başarı Sağladı", **Karadeniz**, No: 3083, 28 Eylül 1968, s.1; "Kalere Tiyatrosu", **Yeşilçotanak**, No: 35, 10 Eylül 1968, s. 1.

vermişler ve ilk olarak Vali Bedri Eser'e uğrayıp, yardım istemişlerdir. Tiyatrocu gençlerin bu talebini olumlu karşılayan Dr. Ali Naci Duyduk, Belediye'nin nikâh ve konferans salonu olarak kullanılan salonunu, kendilerine tahsis etmiştir. Daha sonra Giresun İl Tiyatrosu adını alacak olan tiyatro oyuncularını burayı bir oda tiyatrosu haline getirmek için sahne ile perdelerini kurmuş ve sahnenin ışık sorununu halletmişlerdir. Tiyatro Müdürü Şakir Yenal, 15 Mart 1971'deyeni sahnelerini açacaklarını, Mart ayı sonunda ve Nisan ayının ilk haftasında iki büyük oyunsergileyeceklerini, bayan oyuncu sıkıntısını giderdiklerini ve gayelerinin Giresun'da devamlı olarak bir tiyatro kurmak olduğunu bildirmiştir.⁷⁹² Böylelikle Vahit Sütlaş ve Salih Üstüntaş öncülüğünde Giresun İl Tiyatrosu (GİLT) kurulmuştur.⁷⁹³

Ali Naci Duyduk, şehirde zaman zaman resim sergisi de açmıştır. Bu sergilerden biri de Şubat 1972 başında açılan sergidir. Ressam Burhan Temel ve Turgut Uzunöner, eserlerinden bir kısmını 2 Şubat 1972'de Halk Eğitim Merkezi Salonunda sergilemişlerdir. 12 Şubat 1972 tarihine kadar açık olan serginin açılışı, Vali Bedri Eser ve Dr. Ali Naci Duyduk tarafından yapılmıştır.⁷⁹⁴

Günümüzde olduğu gibi Dr. Ali Naci Duyduk döneminde de Giresun Belediyesi konser etkinlikleri düzenlemiştir. 1969 sonu ile 1970 yılı başlarında Giresun'da yapılmış olan konserler için Belediye bütçesinden 15 bin lira harcanması eleştiri konusu olmuştur. Bazı derneklerin yararına yapılan konserlerden derneklerin kazanç elde edemediği ve bu yüzden Belediyenin lüzumsuz yere para harcadığı yerel basın tarafından dile getirilmiştir.⁷⁹⁵

Dr. Ali Naci Duyduk döneminde Giresun Belediyesi'nin faaliyet gösterdiği alanlardan biri de sinemadır. Giresun'da ilk olarak açılan sinema ise Lale Sineması'dır. Duyduk'un dönemine gelindiğinde ise Giresun'da Şehir, Yeni ve Saray adlı üç sinema daha mevcuttu. 1969 tarihinde sinema olarak kullanılan ve Sokakbaşı'nda bulunan binaise Belediye ile Özel İdarenin ortak malıydı. Bu tarihte mevcut olan sinema binası, Vali Atıf Sefa Tahıl'ın Belediye Vekili bulunduğu sırada inşa edilmişti. Bununla birlikte sinema binasının bazı eksiklikleri bulunmaktaydı. Bu eksiklikler için ise Belediye'nin binaya 500 bin lira ödenek aktarması gerekiyordu. Bu yüzden Şubat 1969 başında Belediye, bütçe darlığından dolayı sinema binasında olan hisselerini Özel İdareye satmayı planlamıştı. Fakat Naci Çimşid ve arkadaşları tarafından yapılan "Belediyenin parası yoksa elindeki arsaları satsın" şeklindeki konuşmalarla

⁷⁹² "İl Tiyatrosu Kurulacak- Halkevi Tiyatrosu Elemanları Bu Konuda Validen ve Belediye Reisinden Yardım Sağladıklarını Açıkladılar", **Gündüz**, No: 5612, 12 Mart 1971, s. 1.

⁷⁹³ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 486.

⁷⁹⁴ "Resim Sergisi Dün Açıldı", **Gündüz**, No: 5888, 3 Şubat 1972, s. 1.

⁷⁹⁵ "Konserler Yüksek Rayiç Neden Veriliyor?", **Karadeniz**, No: 4396, 17 Ocak 1970, s. 1.

Belediye Meclisi, sinema binasının satışına onay vermemiştir.⁷⁹⁶ Bununla birlikte Belediye 1968 yılında sinema binası için 125.826 lira sarfetmişti.⁷⁹⁷

Belediye Meclisi'nde hararetli tartışmalara konu olan sinema binasının sinema makineleri dışındaki tüm eksiklikleri, Kasım 1969 tarihinde tamamlanmıştır. İhaleye çıkarılmış olan yazlık ve kışlık sinema salonu, düğün ve pasta salonları bulunan binanın makinelerini, ihaleyi alan firmanın kurması şartı koşulmuştur. Bina için isim arayışlarına girişilmiş, bir yerel gazete tarafından düzenlenmiş olan kampanyada isminin ŞehirSineması olması halkoyuyla belirlenmiştir. 700 kişilik sinema binası kaloriferli ve soğuk hava tertibatlı olup, 2 dükkân dâhil binanın tümü 90 bin lira muhammen bedel ile 13 Aralık 1969'da açık arttırma ile kiraya verilmesi düşünülmüştür. Yapılan açık arttırma da en yüksek fiyatı sinema işletmeciliği konusunda deneyimli olan Muzaffer Güvenç vermiştir. Ayrıca ekran ve perdesi için 22 Ocak 1970 tarihinde 33.000 lira muhammen bedeli zarf usulü ihale edilmiştir.⁷⁹⁸

Bu şekilde ihale edilen sinema binasının Mayıs 1970 başında açılması plânlanmıştır.⁷⁹⁹ Nihayet, sinema binası 2 Mayıs 1970'te açılmıştır. Açılış gününde *Kara Güneş* adlı bir film gösterilmiştir. Bu şekilde açılan sinema binası Giresun halkı tarafından da büyük ilgi görmüştür.⁸⁰⁰

4.5.13. Belediye Bandosu

Yurdun her yerinde olduğu gibi Giresun'da da 29 Ekim 1971'de Cumhuriyet Bayramı kutlamıştır. Ancak Giresun'da Cumhuriyet Bayramı töreninin bandosuz yapılması Giresun halkı tarafından yadırganmıştır. Daha önceleri zam isteği kabul edilmediği için Belediye Bandosu dağılmıştı. Giresunlular törenlere renk katmış olan Belediye Bandosunun yeniden kurulması ve düzene sokulmasını istemişlerdir.⁸⁰¹ Bu talep üzerine Giresun Belediyesi dağıtılmış olan şehir bandosunu yeni baştan ve düzenli bir şekilde kurmaya karar vermiştir.

⁷⁹⁶Giresun 1973 İl Yıllığı, s. 88, 331. "Belediyenin Başladığı Sinema Binası İnşaatı Özel İdareye Mi Devredilecek", **Gündüz**, No: 4973, 3 Şubat 1969, s. 1; "Belediye Sineması İnşaatının İkmali İçin 500 Bin Lira Daha Lazım!", **Gündüz**, No: 4976, 6 Şubat 1969, s. 1.; "Belediye Sinema İnşaatının Özel İdare'ye Devredilmek İstenmesi Günün Konusu Oldu", **Gündüz**, No: 4977, 7 Şubat 1969, s. 1; "Sinema İnşaatındaki Belediye Hisselinin Özel İdare'ye Satılmasından Vazgeçildi- Geceleri Yapılan Meclis Toplantılarına Bazı A.P'li Üyeler Katılmıyor.", **Gündüz**, No: 4981, 12 Şubat 1969, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 269.

⁷⁹⁷ "Belediye'nin Geçen Yıl İçinde Yaptığı İşlerin Raporu-Meclis Pazartesi Günü Toplanıyor", **Gündüz**, No: 5073, 30 Mayıs 1969, s. 1.

⁷⁹⁸ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 263.

⁷⁹⁹ "Şehir Sineması Açılışı Gecikti", **Gündüz**, No: 5312, 20 Mart 1970, s. 1; "Şehir Sineması Açılıyor", **Gündüz**, No: 5339, 21 Nisan 1970, s. 1.

⁸⁰⁰ "Şehir Sineması Açılıyor", **Gündüz**, No: 5346, 29 Nisan 1970, s. 1; "Şehir Sineması İlgi Gördü", **Gündüz**, No: 5350, 4 Mayıs 1970, s. 1.

⁸⁰¹ "Belediye Bandosunun Yeniden Kurulması İsteniyor", **Gündüz**, No: 5811, 30 Ekim 1971, s. 1.

İstifa etmiş olan Bando Şefi Eyüp Kırtaş'ın tekrar eski görevine dönmeyi kabul etmiştir.⁸⁰² Belediye meclisindeki bazı üyelerin teşebbüsüyle bütçeye Bando için ödenek konulmuştur. Böylece 1972 yılına gelindiğinde 2 yıl öncesinde dağılmış olan kadronun yeniden kurulmasına karar verilmiştir.⁸⁰³ Bu şekilde yeniden teşekkül eden Belediye Bandosu, 1973 yılında Cumhuriyet'in kuruluşunun 50. yılı törenlerine yetiştirilmek istenmiştir.⁸⁰⁴ Yaklaşık iki yıl önce kadrosu dağıtılmış olan Giresun Şehir Bandosu, Şefi Eyüp Sabri Kırtaş önderliğinde 8 Ekim 1973'te geçici olarak yeniden kurulmuştur.⁸⁰⁵

4.5.14. Odun Sıkıntısı

Fiskobirlik'in 1968 yılı içerisinde fındık kırmaması, diğer fabrikaların yetersiz kalması aynı zamanda bir yakacak maddesi olan kabuk sıkıntısını gündeme getirmiş ve bu nedenle odun fiyatları artmıştı. Bu sıkıntıyı gidermek için Belediye, halka ucuz odun satmaya karar vermiştir. Odun satış yeri ise Çınarlar Mahallesi'nde bulunan İtfaiye binasının yanındaki araziydi. Belediye, 1968 yılı Aralık ayına kadar 900 bin ton odun satışı yapmıştır. Aralık ayında yakacak derdi bir hayli artmış ve Giresun halkı kabuk bulamamaktan yakınmıştır.⁸⁰⁶ Belediye'nin fındık Kabuğunun şehir dışına çıkmasını yasaklaması üzerine zabıta sıkı bir şekilde çalışmış ve şehir dışına çıkarılmak istenen bir kamyon kabuk, Belediye zabıtası tarafından yakalanarak halka dağıtılmıştır.⁸⁰⁷

Ertesi yıl yakacak konusunda tedbir almak isteyen Belediye, kış mevsimine hazırlık için 1970 Temmuz ayından itibaren itfaiye meydanına odun depolayıp satmaya başlamıştır.⁸⁰⁸ Depoda kesilmiş odun kilosu 15, kesilmemiş odunun ise 13 kuruştan satılmaya başlanmıştır.⁸⁰⁹ Belediye Ağustos ayında 1500 ton odun getirmiştir. Çınarlar Mahallesi'nde çocuk parkına istiflenmiş olan odunlar, aile başına azami 2,5 ton olarak satışa sunulmuştur. Odunun kısa sürede bitmesi üzerine yeniden 1500 ton daha odun daha getirilmesi kararlaştırılmıştır.⁸¹⁰ Ancak 1972 Şubat ayında yakacak sıkıntısı yeniden başgöstermiş ve bunun üzerine Belediye, Ayı Tepesi'nden depo odun getirtmiştir. Vilâyetin tahsis etmiş

⁸⁰² "Şehir Bandosu Canlandırılıyor", **Gündüz**, No: 5815, 4 Kasım 1971, s. 1.

⁸⁰³ "Belediye, Bando İçin Ödenek Ayırdı", **Gündüz**, No: 5916, 9 Mart 1972, s. 1.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 501.

⁸⁰⁴ "Cumhuriyetin 50. Yıl Hazırlıkları Görüşüldü", **Gündüz**, No: 6394, 27 Eylül 1973, s. 1.

⁸⁰⁵ "Şehir Bandosu Geçici Olarak Kuruldu", **Gündüz**, No: 6403, 8 Ekim 1973, s. 1.

⁸⁰⁶ "Yakacak Derdi Arttı", **Gündüz**, No: 4931, 17 Aralık 1968, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 262.

⁸⁰⁷ "Şehir Dışına Kaçırılan 1 Kamyon Kabuk Tutuldu", **Gündüz**, No: 5197, 29 Ekim 1969, s. 1.

⁸⁰⁸ "Belediye Odun Depo Ediyor", **Gündüz**, No: 5414, 17 Temmuz 1970, s. 1.

⁸⁰⁹ "Belediye Odun Satışına Başladı", **Gündüz**, No: 5421, 25 Temmuz 1970, s. 1.

⁸¹⁰ "Belediye Kışlık Odun Satışına Başladı", **Gündüz**, No: 5431, 6 Ağustos 1970, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 262.

olduğu YSE Müdürlüğünün 6 kamyonu ancak 9 ton odun getirebilmiş ve bu da Belediye'ye 27 kuruşa mâl olmuştur.⁸¹¹

4.5.15. İmar Faaliyetleri

4.5.15.1. Giresun Meydanı'nı Genişletme Çalışmaları

Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığına seçildikten sonra Giresun'da inşaat faaliyetleri oldukça artmıştır.⁸¹² Giresun Belediyesi, ihtiyaç sahiplerinin talepleri karşısında Trabzon Çimento Fabrikası'ndan satın almış olduğu 1000 torba çimentonun 150'sini kendi inşaatlarında kullanmak üzere ayırmış ve geri kalanını ise müteahhitlere dağıtmıştır.⁸¹³

Bu faaliyetlerin yanı sıra Belediye de kendi imar planıyla inşaat sektörüne katkıda bulunmuştur. Belediye binasının ön kısmı ile Kumyalı Camisinin hemen bitişiğine isabet eden kesim, Şehir İmar Plânında yeşil alan olarak tespit edilmiştir. Bu nedenle istimlâk için Belediye'ye 350 bin lira ödenek verilmiştir. İstimlâk bedeli olarak gönderilmiş olan bu meblağın az bulunması üzerine İmar İskân Bakanlığı'nca konu yeniden ele alınmıştır. Böylece Belediye önündeki meydanın genişletilmesi amaçlanmıştır.⁸¹⁴

Giresun Meydanındaki Atatürk heykelinin⁸¹⁵ sol tarafında eski binaların bulunduğu 700 metrekarelik sahayı istimlâk etmek ve burayı bir düzene sokmak için gerekli para İmar Bakanlığında sağlanmıştır. İmar Bakanlığı Atatürk Heykeli'nin etrafını güzelleştirmek için 3 yılda 1 milyon 50 bin lira vermeyi plânlamıştır. 1969 yılında 350 bin lira gönderilmiş, ancak istimlâk için bu paranın yetmemesi, işi biraz geciktirmiştir. Çünkü 700 metrekarelik sahanın metrekaresi önce 500 lira olarak hesaplanmış, sonra tahmin heyeti fiyatı biraz arttırınca, 50 bin lira kadar eksik kalmıştır. 1970 yılı Ocak ayı başında ise İmar Bakanlığı 50 bin lira daha havale etmiştir. İlerleyen günlerde ise Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk tarafından istimlâk işine başlanacağı açıklanmıştır. Bir taraftan İmar Bakanlığı 1970 yılı içinde 350 bin lira daha vereceğini ve istimlâk edilen yerlerin güzelleştirilmesi için faaliyete geçeceğini belirtmiştir. Öte taraftan ise İmar Bakanlığında alınacak olan 1 milyon 50 bin liranın Giresun

⁸¹¹“Belediye Altı Kamyonla 9 Ton Odun Getirdi”, **Gündüz**, No: 5898, 16 Şubat 1972, s. 1.; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 262.

⁸¹²“Şehirde İnşaat Faaliyeti Arttı”, **Gündüz**, No: 5093, 30 Haziran 1969, s. 1.

⁸¹³“Belediye İnşaat Sahiplerine Çimento Tevzi Edecek”, **Yeşilçotanak**, No: 12, 14 Ağustos 1968, s. 1; “Belediye, İnşaat Sahiplerine 850 Torba Çimento Tevzi Edecek”, **Gündüz**, No: 4828, 15 Ağustos 1968, s. 1.

⁸¹⁴“Belediye Meydanı Genişletilecek-İstimlâk İçin İmar Bakanlığı'ndan Gelen 350 Bin Lira Az Bulundu”, **Gündüz**, No: 5092, 29 Haziran 1969, s. 1; “Belediye Önü Genişliyor”, **Gündüz**, No: 5151, 5 Eylül 1969, s. 1.

⁸¹⁵ Giresun Belediyesi Dereli İlçesine bağlı bahçeli köyüne Atatürk Büstü göndermiştir. Bu büst için Dereli'de 6 Mayıs 1969 Salı günü tören düzenlenmiş ve törende Vali Bedri Eser, davetliler ile kalabalık köylü topluluğu hazır bulunmuştur ve Atatürk Büstü törenle bahçeli köyü meydanına dikilmiştir. “Bahçeli'ye Atatürk Büstü Dikildi”, **Gündüz**, No: 5053, 7 Mayıs 1969, s. 1;” Bahçeli Köyünde Atatürk Büstü”, **Karadeniz**, No: 4183, 10 Mayıs 1969, s. 1.

Belediyesini borç altına sokmayacağı da belirtilmiştir.⁸¹⁶ Ayrıca Belediye İmar ve inşaat işlerini ciddi bir düzene sokmak için 1970 Mart ayından itibaren Belediye'ye bir Yüksek Mühendis alacağını bildirmiştir. Bunun için de Belediye bütçesine gerekli ödenek konmuştur.⁸¹⁷

Artan nüfus sebebiyle yetersiz gelen meydanı genişletmek amacıyla İmar ve İskân Bakanlığı'ndan bir mühendis 1970 Ağustosunda Giresun'a gelerek incelemelerde bulunmuştur. İncelemeler sonrasında Hacı Miktaf Camii'ne kadar olan kısımda istimlak çalışmalarına başlanması plânlanlanmış ve gayrimenkul sahipleri ile prensipte anlaşılmıştır. İlk yıkılacak olan binalar ise Süzer Garajı ile yanında bulunan dükkanlardı. İstimlak yapıldıktan sonrabinaların yıkılmasına gecikmeli de olsa 10 Eylül 1970'te başlanmıştır.⁸¹⁸ Yıkım işi tamamlandıktan sonra Yüksek Mimar-Mühendis Doğan Kozanoğlu tarafından bir meydan projesi de hazırlanmıştır.⁸¹⁹ Meydanın yeniden modern bir şekilde yeniden tanzim edilmesi sırasında gelir getirmesi amacıyla Belediyeye ait 26 yeni dükkân yapılması da kararlaştırılmıştır.⁸²⁰

Giresun Merkez İmar planı 9 Mart 1966 yılında belirlenmiş ve bu tarihte onaylanmış olmasına rağmen beraberinde genel bir revizyona ihtiyaçta hissedilmiştir. Şehrin çevresinde ve bilhassa şehrin yaslandığı yamaçlarda rastgele yapılan inşaatın bir disiplin altına alınması bakımından imar sınırının genişletilmesi plan revizyonunu gerekli kılmış olan sebeplerin başında gelmiştir. Revizyon çalışmalarında, şehir yolunun belkemiğini teşkil eden Gazi Caddesinin genişletilmesi, otopark ve şehirlerarası ulaşım terminali konularının bir çözüm şekline bağlanması, Millet Bahçesi karşısına düşen adanın yola dönüştürülmesi, şehrin dışındaki tepelerin de imar planına alınması öngörülmüştür. Giresun'un dar bir alana sıkışmış olması, özel ve kamu sektörü yatırımlarının gerçekleştirilmesini olumsuz yönde etkilemiştir. Şehrin batısında, devlet yolu kıyısında yer alan kamu tesisleri, geniş yer kaplamayıp şehrin bu yönde genişlemesini ve dahi gelişmesini sınırlamıştır. Böylelikle diğer ilçe ve bucaklardaki imar planıyla ilgili çalışmalar daha büyük önem arz etmiştir.⁸²¹

⁸¹⁶ "Atatürk Heykeli'nin Dikildiği Yeri Güzelleştirmek İçin İmar Bakanlığı 1 Milyon Veriyor, **Gündüz**, No: 5260, 14 Ocak 1970, s. 1.

⁸¹⁷ "Belediye'nin İnşaat İşleri Düzenlenecek", **Gündüz**, No: 5261, 15 Ocak 1970, s. 1; "Belediye Önünde İstimlak Gecikti", **Gündüz**, No: 5352, 6 Mayıs 1970, s. 1.

⁸¹⁸ "Binaları Yıkma İşleri Gecikti", **Gündüz**, No: 5444, 21 Ağustos 1970, s. 1; "Belediye'nin Beklediği Cevap Geldi", **Hamle**, No: 6847, 10 Eylül 1970, s. 1; "Belediye Dün Yıkım İşine Başlamıştır", **Hamle**, No: 6848, 11 Eylül 1970, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 260;

⁸¹⁹ "Belediye Meydanı Modern Şekilde Tanzim Edilecek", **Gündüz**, No: 5639, 13 Nisan 1971, s. 1; "Belediye Meydanının Maketi Yapıldı", **Gündüz**, No: 5711, 6 Temmuz 1971, s. 1.

⁸²⁰ "Şehrimiz Belediye Meydanına 26 Dükkân Yapılacak", **Gündüz**, No: 5764, 6 Eylül 1971, s. 1.

⁸²¹ **Giresun 1973 İl Yılı**, s. 168, 330.

4.5.15.2. Giresun Mezarlığı

1967 yılında yapılan şehir imar plânında, Seldeğirmeni Mahallesi Cinahmet Mezarlığı yeşil alan olarak ayrılmıştı. Halka ucuz konut yapılması için İmar ve İskân Bakanlığı, 1969 yılında Belediye'den arsa talebinde bulunmuştur.⁸²² 29 Temmuz 1969'da Belediye Meclisi, bu talebigörüşmek üzere toplanmıştır.⁸²² Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk'un başkanlığında toplanmış olan Belediye Meclisi'nde gündemin ilk maddesi olan İmar Plânındaki Yeşil Saha ve Cinahmet Mezarlığının ucuz halk konutları inşasına tahsis edilmesi konusu hararetli görüşmelere sebep olmuştur. Neticede Şehir İmar Plânında yeni bir değişiklik yapılmaması ve şayet Bakanlığın kararında ısrar ettiği durumda ise bu konunun yeniden toplanarak karar verilmesi uygun görülmüştür. Toplantıda ayrıca Bayındırlık ve Y.S.E Müdürlüğü binalarının bulunduğu Özel İdare'ye ait yerin, resmi binalara tahsis edilmesi için Valilikten gelen yazı da görüşülmüş ve kabul edilmiştir.⁸²³ Nihayetinde Belediye Meclisi başka bir alanın imara açılmasının daha uygun olacağını kabul ederek, Bakanlığın istediği arsanın tahsisine karşı çıkmıştır. 28 Ekim 1969'da yapılan encümen toplantısında ise bu arsanın yarısının gecekondulu sahası olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.⁸²⁴

4.5.15.3. Gecekondulu Alanı

Ali Naci Duyduk'un, başkanlığı döneminde önemli meselelerden birisi de gecekondulu sorunu idi. Bu sorunun kaynağı şahıs ve bilhassa kamu idarelerine ait taşınmaz mallar üzerine izinsiz ve plânsız binaların yapılmasıydı. Bazı vatandaşların kendi arsaları üzerine yaptıkları binaların da denetimden uzak kalmaları bunun en bariz örnekleriydi. Bu tip yapılar özellikle Kale sırtlarında ve yamaçlarda mevcuttu. Gecekondulu sorunu sadece Giresun'u değil aynı zamanda tüm ülkeyi de ilgilendiren bir meseleydi. Bu sorunu çözmek için 30 Temmuz 1966'da 775 Sayılı Gecekondulu Kanununda çıkarılmıştır. Ancak bu kanun Giresun'da uygulanamamıştır.⁸²⁵ Belediye Meclisi, 7 Mayıs 1969'da Gecekondulu Kanunu kapsamında Giresun'da yeni konut yapımı alanlarını müzakere etmiştir.⁸²⁶

İmara açılacak alanlar ve gecekondulu mahallesi için Ankara'daki temaslarından sonra Dr. Ali Naci Duyduk, 4 Temmuz 1969'da, şehrin konut sorunu hakkında şunları söylemiştir: *“Şehir Plânında gecekondulu sahasının ayrılması gerekiyor. Doğumevinin önündeki Vakıf*

⁸²² “Belediye Meclisinin Bugün Yapacağı Toplantı Tartışmalı Gececek”, **Gündüz**, No: 5118, 29 Temmuz 1969, s. 1. ; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 259.

⁸²³ “Belediye Meclisinin Dünkü İçtimainda İmar Plânında Değişiklik Konusu Tartışıldı”, **Gündüz**, No: 5119, 30 Temmuz 1969, s. 1; Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 259.

⁸²⁴ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları**, s. 259.

⁸²⁵ **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.161, 163.

⁸²⁶ “Belediye Meclisi Dün Toplandı”, **Gündüz**, No: 5054, 8 Mayıs 1969, s. 1.

*bahçelerini gecekonduların sahası için uygun gördük. Bu konu ile ilgili Plânımız İmar Bakanlığı İskân Genel Müdürlüğü'nün tasdikine gönderilmiştir. Bu sahaya gecekonduların gereğince halk tipi blok apartmanlar yapılacaktır. Belediye'ye devredilen Hazine arsalarının satışından elde edilecek gelir bu işe harcanacaktır.”*⁸²⁷ Bu açıklamaya göre Doğumevi önündeki alan gecekondular mahallesi olarak tespit edilmiştir.

Giresun'da Saytaş tepelerindeki eski bir mezarlık üzerinde yaptırılmış olan gecekondular, bir zabıta tarafından 11 Mart 1970'te yıktırılmıştır. Bu gecekondularda oturanlar, evvelce ilgili makamların ihtar ve ikazına aldırış etmedikleri için, sokakta kalmışlardır. Fakat Hazine, Belediye ve şahıslara ait arsalar üzerinde yaptırılacak gecekonduların hiçbir karara lüzum olmadan yıktırılması kanun emri olduğu için, gecekondular sahiplerinin Valiliğe veya Belediye'ye yapmış oldukları müracaat kendilerine fayda sağlamamıştır. Ayrıca bundan sonra yapılacak gecekonduların yıkılacağı da kendilerine bildirilmiştir. İlaveten Kale Camii arkasındaki bir baraka da yıktırılmıştır.⁸²⁸

Ali Naci Duyduk'un hazırladığı imar planının uygulanmadığı zaman zaman Belediye'nin CHP'li Meclis üyeleri tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden biri de Belediye Meclis Üyesi ve aynı zamanda CHP İl Başkanı olan Avukat Orhan Yılmaz tarafından yapılmıştır.⁸²⁹

Saytaş mevkiinde oturan bir vatandaşın belediyeye yaptığı bir eleştiri şu şekildedir: *“On beş evin yolu olan Saytaş geçidi sokağının tamiri için Belediye'ye müracaatta bulunduk. Taşını siz verin ustasını biz kendi paramızla çalıştıracamız dedik. Peki siz yolu sökün demeleri üzerine söktük. Belki 10 defa Belediye'ye gidip taş istedim. Arabamız yok, arabasını da siz getirin dediler. Yolu söktük oldu çamur deryası, Belediye birkaç araba taşı da getirmekten âciz ise vay bu şehrin haline.”*⁸³⁰

4.5.15.4. Giresun Organize Sanayi Bölgesinin Kuruluşu

Giresun Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'nin kuruluş çalışmaları 1971 yılında başlamış ve hızla ilerlemiştir. 18 Mayıs 1971'de kurulan Giresun Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'nin 219 üyesi bulunmaktaydı. Kooperatif, üyelerinden arsa bedeli olarak 935. 324 lira da toplamıştı.⁸³¹ Kooperatif yetkilileri, sanayi sitesinin inşası için Giresun Belediyesi'ne müracaat edilmiştir. Bu müracaatı olumlu karşılayan Ali Naci Duyduk, Kooperatif mensupları

⁸²⁷ “Giresun'da Gecekonduların Mahallesi Kurulacak”, **Gündüz**, No: 5098, 5 Temmuz 1969, s. 1.

⁸²⁸ “Gecekondular Dün Yıkıldı”, **Gündüz**, No: 5305, 12 Mart 1970, s. 1.

⁸²⁹ “Belediye Meclisi Salı Günü Olağanüstü Toplanacak”, **Gündüz**, No: 6121, 4 Kasım 1972, s. 1.

⁸³⁰ “Belediye 3 Araba Taş Getirmekten Aciz Mi?”, **Hamle**, No: 6947, 8 Ocak 1971, s. 1.

⁸³¹ **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 262.

ile 29 Temmuz 1971’de bir toplantı yapmıştır. Bu kooperatifin, Giresun’da iktisadi bir boşluğu dolduracağı, kira gücünü çekmiş olan ve dağınık bir şekilde çalışan Giresun sanatkârlarına faydalı olacağı düşünülmüştür.⁸³² Sanayi Sitesi olarak Boğacak havzasındaki arazinin tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır.⁸³³ Belediye Meclisi, 23 Haziran 1972’de ittifakla Boğacak havzasını site yeri olarak kabul etmiştir.⁸³⁴ Sanayi Sitesi kurulacak olan arsa, şehrin doğusunda, Boğacak Deresi kıyısındadır. Yüzölçümü 100.000 m² olan bu arsa, 4 milyon liraya satın alınmıştır. Kooperatif, Sanayi Sitesi projesini ihale etmiştir. İnşaat için yapılacak masrafin % 40’ı kooperatif ortakları ve % 60’ının da Sanayi Bakanlığı’ndan karşılanması kabul edilmiştir.⁸³⁵

4.5.15.5. Diğer İmar Faaliyetleri

Ali Naci Duyduk’un Belediye Başkanlığı’nın ilk günlerinde Giresun’a bir çimento fabrikasının kurulması gündeme gelmişse de bu girişim de başarı sağlanamamıştır. Bu çimento fabrikasının Giresunlu mebus ve senatörlerin ilgisizliği yüzünden Ünye’de inşasına karar verilmiştir. Giresun, böylece büyük bir tesisi başka bir ilçeye kaptırmıştır.⁸³⁶ Belediye Meclisi, 7 Şubat 1969 tarihli toplantısında Teknik Ziraat Müdürlüğü’nün, Kale Mahallesi’ndeki daire ve lojmanları için Belediyeden istediği arsa, ilgili müdürlüğe tahsis etmiştir.⁸³⁷

Belediye, 1968 yılı içinde Belediye’ye ait olan fakat Jandarma Deniz Bölge Komutanlığı tarafından kullanılan binaya 61.381 lira sarf ederek iki kat ilâve etmiştir.⁸³⁸ Jandarma Bölge Komutanlığı’na yapılan bu yardımdan sonra Ankara’da temaslarda bulunan Ali Naci Duyduk, Jandarma Deniz Bölge Komutanlığı’nın Giresun’da kalmasını sağlamıştır.⁸³⁹

⁸³² “Giresun’da Sanayi Sitesinin Kurulması İçin Çalışmalar-Kooperatif Mensupları Sitenin İnşa Edileceği Yer İçin Belediye’de Toplantı Yapacaklar”, **Gündüz**, No: 5729, 27 Temmuz 1971, s. 1.

⁸³³ “Halk Bankası Genel Müdürü Dün Sanayi Sitesinin Arazisini Gezdi”, **Gündüz**, No: 5998, 14 Haziran 1972, s. 1.

⁸³⁴ “Belediye Meclisi, Boğacak Havzasını Sanayi Sitesi Yeri Olarak Onayladı”, **Gündüz**, No: 6009, 27 Haziran 1972, s. 1.

⁸³⁵ **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 262.

⁸³⁶ “Giresun’da İnşası İstenen Çimento Fabrikası Ünye’de Kurulacak.”, **Gündüz**, No: 4877, 12 Ekim 1968, s. 1.

⁸³⁷ Dervişoğlu-Kabacaoğlu, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, s. 269.

⁸³⁸ “Belediye’nin Geçen Yıl İçinde Yaptığı İşlerin Raporu-Meclis Pazartesi Günü Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 5073, 30 Mayıs 1969, s. 1.

⁸³⁹ “Belediye Başkanı Ankara’da Yaptığı Temaslar Hakkında Bilgi Verdi- Jandarma Deniz Bölge Komutanlığı Şehrimizde Kalacak, Bir Gıda Laboratuvarı Kurulacak, Meydan Genişletilecek, Elektrojen Grubu Alınacak”, **Gündüz**, No: 4919, 3 Aralık 1968, s. 1.

4.5.16. Başbakan Süleyman Demirel'in Giresun Ziyaretleri

Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığı sırasında Giresun siyaseti için önemli olan olaylardan biri de Başbakan Demirel'in Giresun ziyaretiydi. Duyduk döneminde Demirel iki defa Giresun'a gelmiştir. Demirel, bu ziyaretlerin ilkinde Başbakan, ikincisinde ise AP Genel Başkanı sıfatıyla Giresun'a gelmiştir. Başbakan Süleyman Demirel, Eylül 1970'te bir Karadeniz gezisi plânlamıştı. Bu kapsamda Demirel'in Giresun Seka Kâğıt Fabrikası'nın açılışına katılması da bekleniyordu.⁸⁴⁰ Başbakan Süleyman Demirel'in Giresun ziyareti, 21 Eylül 1970'te gerçekleşmiştir. Demirel, Samsun'da Azot Sanayi Tesislerinin açılışını yaptıktan sonra Giresun'a gelerek, inşası tamamlanmış olan Aksu Kâğıt Fabrikası'nın açılış töreninde bulunmuştur.⁸⁴¹ Başbakan Demirel'in, Giresun ziyaretinin maksadı Aksu Kâğıt Fabrikası'nın açılış merasimiydi. Demirel; yılda 85 bin ton gazete kâğıdı üretecek SEKA'ya ait fabrikayı işletmeye açmış, burada yaptığı konuşmada “modern Türkiye'yi bir takım sokak şarkıları söyleyerek kuramayız, yaratılmaz, gazel söylemeye ihtiyaç yok. Başkaları istediği kadar laf etsin, biz fabrika yaptık.” demiştir. 21 Eylül 1970 tarihinde öğle sonrası halka bir konuşma yaparak, vatandaşlara “Çıkmaz sokaklara” gitmemelerini salık vermiş, konuşmasının devamında “Kulağınıza kar suyu kaçırmak isteyenlere inanmayınız. Bunlar, bir elin beş parmağı kadar azdır. Sizi çıkmaz sokaklara sürüklemek isteyen sapıklar vardır. Var diye endişeye düşmeye lüzum yoktur. Hürriyeti ve haysiyeti korumaya muktedersiniz, koruyacaksınız, Devletin korumak görevi sizin de görevinizdir. Hürriyet ve demokrasi içinde kalkınıyoruz ve kalkınacağız” demiştir. Açılış töreninde SEKA Genel Müdürü Aziz Gümüş, halen Türkiye'nin kâğıt tüketiminin % 40-50'sinin ithal yolu karşılandığını, açılacak yeni fabrikalarla bunun 1971 yılında % 6-10'a düşeceğini, tüketimin sürekli olarak arttığını belirtmiştir. Son olarak konuşan Başbakan Süleyman Demirel ise, 3 sene önce 1967'de⁸⁴² bir mısır tarlası olan bu sahaya fabrika temellerinin atıldığını, bu tesislerin modern Türkiye'nin unsurlarından sadece birisi olacağını belirtmiştir. Demirel, “Medeniyetin ölçüleri vardır. Sadece giyip, kuşanmakla medeniyet olmaz. Medeniyetin ölçüleri değişmiştir. Hiçbir zaman kaç ton laf ediyorsunuz medeniyetin ölçüsü olmamıştır. Modern Türkiye bütün imkânlarını

⁸⁴⁰ “Bugün Samsun'da Azot Fabrikasını Törenle Açacak Olan Demirel Yarın Giresun Kâğıt Fabrikasının Açılış Töreninde Hazır Bulunacak”, **İleri**, No: 1142, 8 Eylül 1970, s. 1; “Başbakan Süleyman Demirel Karadeniz İllerine Yapacağı Tetkikleri Erteledi”, **İleri**, No: 1143, 9 Eylül 1970, s. 1; “Demirel 21 Eylül'de Şehrimizde Bekleniyor”, **İleri**, No: 1150, 18 Eylül 1970, s. 1; “Başbakan Giresun'dan Geri Dönecekmiş”, **İleri**, No: 1151, 19 Eylül 1970, s. 1.

⁸⁴¹ “Karadeniz İllerinde Kalkınma Hamleleri”, **İleri**, No: 1154, 22 Eylül 1970, s. 1. ; “Demirel İşsizlik Konusunda Nerede İş Bulursanız Gidin, Orada Çalışın” Dedi, **Cumhuriyet**, No: 16579, 21 Eylül 1970, s. 1, 6.; Emine Başuslu, **SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Tarihi (1970-2003)**, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2019, s. 61, 70, 152.

⁸⁴² Uygur Kocabaşoğlu, **SEKA Tarihi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi**, SEKA Genel Müdürlüğü Yay., İzmit 1996, s. 253; Başuslu, **SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Tarihi**, s. 38.

kullanan Türkiye olacaktır. Demirel, bu tesislerin yardımıyla da dış yardımlardan da yararlandığını belirtmiş, “Allah bize verecek, biz de borçlarımıza” demiştir. Telhisen Aksu tesislerinin hizmete girmesiyle memleketin gazete kâğıdı ihtiyacı ve yılda 144 milyon liralık döviz tasarrufu sağlanacağı ve tesisin 3 vardiya halinde yılda 340 iş gücü çalışacak 68 bin ton mihaniki odun hamuru, 85 bin ton gazete kâğıdı üretecektir. Tesislerde 908 kişi çalışacaktır. Demirel, açılıştan sonra tekrar Giresun’a dönmüş ve geç saatlere doğru Samsun’a hareket etmiştir.⁸⁴³ Nitekim başına yansıyan habere göre 1973 yılına gelindiğinde Giresun Aksu fabrikası 85 bin ton kâğıt üretmeye başlamıştır.⁸⁴⁴

Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel’in Duyduk dönemindeki Giresun’u ikinci ziyaretinin sebebi 14 Ekim ve 9 Aralık 1973’te yapılacak olan seçimlerdir. Demirel, beraberinde eşi Nazmiye Demirel, AP Genel Sekreteri ve Giresun Milletvekili Nizamettin Erkmen ve milletvekilleriyle 27 Eylül 1973’te saat 15.30’da Ordu’dan Giresun’a gelmiştir. Giresun Cumhuriyet Meydanında toplanmış olan Giresunlulara hitaben konuşan Süleyman Demirel “Allah’a şükür alınımız ak, yüzümüz açıktır, öyle geldik huzurunuzda” diye söze başlamış, AP iktidarının eserlerinden bahsetmiştir. Demirel, konuşmasında CHP’ye çatmış ve bazı iddiaları cevaplandırıp, özetle şunları söylemiştir. “Kimse bize, bu memleketi idare edemezsiniz, diyemez. Altı sene idare ettik. Güzel eserler verdik.” Demirel’in bu konuşmasından sonra AP meydan toplantısında ise Demirel’den önce mikrofon başına gelmiş olan Genel Sekreter Nizamettin Erkmen, yakında tekrar Giresun’a geleceğini, seçmenle sıkı bir temas kuracağını belirtip “İktidarımızın hesabını açık alınla vereceğiz.” demiştir. Fiskobirlik Lokalinde AP’lilerin hep birlikte yemiş oldukları büyük akşam yemeğinde Süleyman Demirel, uzun bir konuşma yapmış ve “bölünmeden iktidara tek başımıza gelmeliyiz” öğüdünü vermiştir. AP’nin bir “doktrin partisi olmadığını” söylemiş olan Demirel, akabinde “sınıf ve zümre kavgasının karşısındayız” demiştir. Konuşması esnasında 12 Mart 1971 Muhtırasına değinmiş ve “Post kavgalarının partileri zayıflattığını” belirtmiştir.⁸⁴⁵

⁸⁴³ “Allah Bize Verecek Biz de Borçlarımıza- Demirel, Aksu Kâğıt Fabrikasını Törenle Hizmete Açtı- Fabrika Ne Sağlayacak”, **Cumhuriyet**, No: 16580, 22 Eylül 1970, s. 1, 8. ; “Demirel: “ Sokak Şarkılarıyla Modern Türkiye Yaratılmaz”, **Milliyet**, No: 8220, 22 Eylül 1970, s. 1, 9.

⁸⁴⁴ “Giresun Fabrikası Yılda 85 Bin Ton Kâğıt Üretiyor”, **Yeniğün**, No: 2234, 12 Şubat 1973, s. 1.

⁸⁴⁵ “AP Genel Başkanı Demirel, Giresun’da Konuşma Yaptı- “Post Kavgaları Siyasi Partileri Zayıflatıyor”, **Gündüz**, No: 6395, 28 Eylül 1973, s. 1.

4.5.17. 1973 Genel Seçimleri ve Giresun

1973 Türkiye Geneli Milletvekili seçimi 14 Ekim 1973 Pazar günü yapılmıştır.⁸⁴⁶ Türkiye genelinde katılım oranı %66,8 olup, 11. 223.843 oy kullanılmış, 10.723.658 oy geçerli sayılmış ve toplam 16.798.164 seçmen seçime katılmıştır. Bu seçimde CHP tahminleri aşarak beklenmedik sürpriz yapmıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde çoğunluğu elde etmiş olan CHP 185 sandalye alarak %33,3 oy oranına sahip olmuştur. Ardından AP 149 sandalye ile % 29,8 oy oranına sahip olmuştur. Ferruh Bozbeyli DP 45 sandalye ile %11,9 oy oranına sahipken, Necmettin Erbakan liderliğindeki Milli Selamet Partisi 48 sandalye ile %11,8 ve Alparslan Türkeş liderliğindeki MHP 3 sandalye ile 3,4 oy oranı ile meclise girmeyi başarmıştır. Diğer siyasi partilerden Turhan Feyzioğlu CGP 13 sandalye ile 5,3 oy oranı, Hasan Tahsin Berkman TBP 1 sandalye ile 1,1 oy oranı ve 6 bağımsız milletvekilleriyle çok az bir oy ve sandalyeye sahip olmuşlardır.⁸⁴⁷ Giresun'da ise CHP %31,7 oy oranı ile 3, AP % 27,3 oy oranı ile 2 ve DP %20,2 oy oranı ile 1 sandalye elde etmiştir. Giresun'un merkezde CHP 7387, AP 6721, MSP 2984, DP 1871, MHP 1013 oy almıştır. Giresun ilçelerinde ise vaziyet şöyledir. Bulancak, Şebinkarahisar ve Görele'de CHP; Keşap, Eynesil, Alucra ve Dereli de AP; Tirebolu ve Espiye'de DP kazanmıştır.⁸⁴⁸ Giresun'dan TBBM'yi temsil eden altı milletvekili şöyledir. Mustafa Kemal Çilesiz (CHP), Hasan Vamık Tekin (CHP), Orhan Yılmaz (CHP), Mehmet Emin Turgutalp (AP), Nizamettin Erkmen (AP) ve İbrahim Ethem Kılıçoğlu (DP)dir.⁸⁴⁹

4.5.18. 1973 Belediye Seçimleri ve Dr. Ali Naci Duyduk'un Belediye Başkanlığından Ayrılması

Giresun kamuoyu 1973 yılında Milletvekilliği seçimlerinden daha çok Belediye Başkanlığını hangi parti ve hangi adayın kazanacağını tartışmıştır. Belediye Meclisinin kararıyla Başkanlık maaşının 2500'den 7500 liraya çıkarılmasından sonra, bu makamın taliplileri bir hayli artmıştır. CHP'den Dr. Ali Rıza Erkan, Ali Osman Sönmez, Reha Demirok ve Bekir Ustaoglu; AP'den Saffet Bayazitoğlu, Recai Bulam, Bekir Çakır ve Sacit Özerk; bağımsız olarak Mehmet Feridunoğlu ile Arif Ünal; TİP'den Mustafa Oksal adları

⁸⁴⁶Yurt Ansiklopedisi, Cilt V, 3125.

⁸⁴⁷<http://www.ysk.gov.tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> (22/11/2018).

“CHP, Yapılan Seçim Tahminlerini Aştı-Giresun'da CHP 3, AP 2, DP 1 Milletvekili Çıkarttı-İlçelerimizde Seçimin Oy Dağılımı Nasıl Oldu?”, **Gündüz**, No:6409, 15 Ekim 1973, s. 1.

⁸⁴⁸ “CHP, Yapılan Seçim Tahminlerini Aştı-Giresun'da CHP 3, AP 2, DP 1 Milletvekili Çıkarttı-İlçelerimizde Seçimin Oy Dağılımı Nasıl Oldu?”, **Gündüz**, No: 6409, 15 Ekim 1973, s. 1.

⁸⁴⁹TBMM Albümü 1920-2010, II. Cilt, 1950-1980, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay, Ankara 2010, s. 986-987; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 358.

geçmektedir. Mevcut Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk adaylığa başvurmamıştır.⁸⁵⁰ CHP Adayları içinde ise en kuvvetli isim Dr. Ali Rıza Erkan'dır.⁸⁵¹

Siyasi partiler, 1973 mahalli seçimleri için 11 Kasım 1973'te aday yoklaması yapmışlardır. CHP'de Belediye Başkanlığı adaylığını Emekli General Dr. Ali Rıza Erkan 99 oyla kazanmıştır. Diğer CHP adaylarından Bekir Ustaoglu 32 ve Reha Demirok ise 16 oy alarak adaylığa veda etmiştir. AP'de ise Belediye Başkanlığı adaylığını 50 oyla Belediye Yazı İşleri Müdürü Recai Bulam kazanmıştır. Diğer AP adaylarından Emekli Albay Saffet Bayazıtoglu 15 oy ve Orman Mühendisi Sacit Özerk 6 oy alarak adaylığa veda etmiştir.⁸⁵² Bağımsız olarak Belediye Başkanlığına adaylığını koymuş olan Hüseyin Aktaş, aday yoklamasının son gününde Demokrat Parti'nin adayı olmuştur.⁸⁵³

Giresun'da 9 Aralık 1973 Pazar günü yapılmış olan seçim sonucunda Belediye Başkanlığına Dr. Ali Rıza Erkan seçilmiştir. CHP adayı Dr. Ali Rıza Erkan, 3.194 oy alarak seçimi kazanmıştır. AP adayı Recai Bulam 1.966, MSP'nin desteklemiş olduğu Bağımsız Aday Alparslan Unat 1.692, Bağımsız Aday Mehmet Feridunoğlu 1.553, DP adayı Hüseyin Aktaş 157, bağımsızlardan İbrahim Tarı 109 ve Ömer Lütfi Kırılakoğlu 41 oy almıştır. Belediye Meclis seçiminde ise CHP 3.430 oy, AP 2.082 oy, MSP 977 oy ve DP 234 oy kazanmıştır.⁸⁵⁴ Böylelikle Dr. Ali Naci Duyduk 5,5 yıl boyunca sürdürmüş olduğu Giresun Belediye Başkanlığına 12 Aralık 1973'te Dr. Ali Rıza Erkan'a bırakmıştır.⁸⁵⁵

⁸⁵⁰ "Milletvekili Seçiminden Çok, Belediye Seçimi Tartışılıyor", **Gündüz**, No: 6389, 21 Eylül 1973, s. 1; "Mahalli Seçimler 9 Aralık'ta Yapılacak", **Gündüz**, No: 6415, 22 Ekim 1973, s. 1; "Giresun Belediye Başkanlığı İçin Bu Seçimde Talip Çok", **Gündüz**, No: 6415, 22 Ekim 1973, s. 1.

⁸⁵¹ "Ali Rıza Erkan, Belediye Başkanlığı İçin Adaylık Koyacağını Açıkladı", **Gündüz**, No: 6403, 8 Ekim 1973, s. 1; "Ali Rıza Erkan, Kesin Olarak Adaylık Koydu", **Gündüz**, No: 6420, 31 Ekim 1973, s. 1; "Dr. Erkan, Senato İçin Adaylık Koymayacak", **Gündüz**, No: 6427, 8 Kasım 1973, s. 1; "Mustafa Oksal da Adaylık Koydu", **Gündüz**, No: 6420, 31 Ekim 1973, s. 1; "Dr. Erkan, Senato İçin Adaylık Koymayacak", **Gündüz**, No: 6427, 8 Kasım 1973, s. 1.

⁸⁵² "Ali Rıza Erkan CHP'de ve Recai Bulam AP'de Belediye Başkanı Adayı Seçildiler", **Gündüz**, No: 6430, 12 Kasım 1973, s. 1.

⁸⁵³ "DP'nin İl Genel Meclisi Üyeliği Adayları", **Gündüz**, No: 6434, 16 Kasım 1973, s. 1.

⁸⁵⁴ "A. Rıza Erkan Belediye Başkanlığına Seçildi", **Gündüz**, No: 6454, 10 Aralık 1973, s. 1.

⁸⁵⁵ **Giresun 1973 İl Yılığ**, s. 373.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DR. ALİ NACİ DUYDUK'UN SON YILLARI VE ESERLERİ

5.1. Dr. Ali Naci Duyduk'un Son Yılları, Kişiliğine Ölümü

Dr. Ali Naci Duyduk, 9 Aralık 1973'te Belediye Başkanlığını CHP'li Dr. Ali Rıza Erkan'a devrettikten sonra aktif siyasi hayattan çekilmiştir. Bu tarihten ölüm tarihi olan 15 Ekim 1980'e kadar ömrünü Giresun'da geçirmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk'un son yıllarına dair bilgileri, *Giresun Nostaljisi* adlı eserinde M. Naci Pamuk şöyle belirtmiştir:

“Değerli insanla 1950 yılından ölünceye kadar çok yakın ilişkilerim oldu. Ölmeden bir ay önce 15 Eylül 1980 günü sahil yolundaki evine Kaya Ekmekçi ile beni davet ederek basılmak üzere hazırladığı iki eserinin son rötuşlarını yaptırdı. Bunlardan Erzurum kongresi anılarını içeren kitabının o tarihte hayatta olan Sayın Mahmut Goloğlu'nun bir kez tetkik etmesini Kaya ile birlikte yararlı görerek ondan sonra basılmasını önermiş ve bu önerimizi memnuniyetle karşılamıştı. Kitabı halen baskıya hazırdır. Birçok tarihi olaya ışık tutacak olan bu eserin yayınlanması tek dileğimizdir.

Öteki kitabı da rahmetlinin tüm şiirlerini kapsamaktadır. Çok güzel şiirlerle dolu bu kitabını Giresun Yardımseverler Derneği'ne armağan etmiştir. Kitabın basılmasını üstlenen zamanının Belediye Başkanı Orhan Yılmaz'ın bir kaza sonucu ölmesi bu eserinin de basılmasını geciktirmiştir. Kitabın basılması için kızı Ayten Duyduk hanımefendinin girişimde bulunmasını bekliyoruz.

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'u ve Giresunluyu iyi tanır ve severdi. O bizden biriydi. Şiirlerinde mahalli konulara ağırlık verirdi. Nur içinde yatsın.”⁸⁵⁶

Ölümünden yaklaşık iki ay önce TRT, bir röportaj yapmak için kameramanlarını Giresun'a göndermiş ancak Duyduk'un sağlık durumunun elverişli olmamasından dolayı bu program gerçekleşmemiştir. Mesleği hekimlikten ziyade siyasetle ilgilenmiş olan Dr. Ali Naci

⁸⁵⁶ Pamuk, *Giresun Nostaljisi*, “Şair ve Edebiyatçı Dr. Ali Naci Duyduk”, s. 18,19

Duyduk, 15 Ekim 1980 Çarşamba günü sabahı 87 yaşında vefat etmiştir. Cenazesi kızı Ayten Duyduk'un *Giresun İleri* gazetesine vermiş olduğu ilana göre aynı gün kaldırılmıştır. Uzun süre devam eden hastalığı sırasında Dr. Ali Naci Duyduk'a tıbbi müdahalede bulunan Giresun Devler Hastanesi Başhekimisi Selahattin Huz'dur. Duyduk'un cenazesine Giresun Sıkıyönetim Garnizon Komutanı Albay Şahin Oğuztürk, Giresun 27. Valisi ve Beden Terbiyesi Bölge Başkanı Rafet Küçük Tiryaki ve birçok Giresunlu katılmıştır. Öğle vaktinitakiben kılınan cenaze namazından sonra Giresun'da yeni mezarlıkta toprağa verilmiştir.⁸⁵⁷

Ölümü ile ilgili olarak Hüseyin Albayrak; *Millî Mücadelede İki Sima İki Sesadlı* makalesinde ve Aydın Çakmak *Giresun'da Işıkdalı* kitabında Duyduk'u vefat ettiğinde Erzurum kongresinin hayatta kalan tek delegesi olarak belirtmişlerdir.⁸⁵⁸ Ancak Erzurum Kongresi'nin hayatta kalan son delegesi Şebinkarahisarlı Dr. Mahmut Cemil Şencan'dır. Çünkü Dr. Mahmut Cemil Şencan, Kasım 1989'da vefat etmiştir.⁸⁵⁹

5.2. Dr. Ali Naci Duyduk'un Eserleri, Konferans, Şiir ve Makaleleri

5.2.1. Karadeniz Gazetesi

Dr. Ali Naci Duyduk, tespit edebildiğimize göre *Karadeniz*, *Işık*, *Aksu* ve *Kale*⁸⁶⁰ gibi dergi ve gazetelerde mesleki, siyasi, toplumsal, edebî yazı ve makaleler yazmıştır.

Dr. Ali Naci Duyduk, bir hekim ve siyaset adamı olduğu kadar aynı zamanda gazete de çıkaran bir isimdir. Aslında Ali Naci Duyduk'a gazete çıkarma işi ağabeyi Mehmet Hamdi Bey'den miras kalmıştır. Çalışmamızın başında da ifade ettiğimiz üzere Mehmet Hamdi Bey, *Malumat*, *Ceride-i Edebiye*, *Musavver Terakki* dergileriyle *İkdam* ve *Tanin* gazetelerinde şiir, hikâye ve çeşitli yazılar yazmıştır. II. Meşrutiyet'ten sonra Mehmet Hamdi, Giresun'da *Giresun*, Samsun'da da *Aksiseda* isimli bir gazete çıkarmış, sonra hemşehrilerinin daveti üzerine Giresun'a gelerek Müslümanlarla Hristiyanların kurdukları bir matbaada, Giresun'un ilk gazetesi olan *Giresun-Maarif* isimli bir gazete çıkarmaya başlamış, daha sonra idarecilerle uyuşmadığından dolayı kendi başına *Karadeniz* adında bir gazete çıkarmıştır. Balkan Harbi başlayınca gönüllü olarak gitmiş ve şehit olmuştur.

⁸⁵⁷ "Ali Naci Duyduk Öldü", *Giresun İleri*, No: 1968, 16 Ekim 1980, s. 1; "Eski Bir Gazeteci, Şair, Mücahit, Siyaset Adamı Olan Dr. Ali Naci Duyduk'u Kaybettik", *Yeni Giresun*, No: No: 2719, 16 Ekim 1980, s. 2; "Vefat ve Teşekkür Doktor Ali Naci Duyduk", *Giresun İleri*, No: 1972, 24 Ekim 1980, s. 1; "Dr. Ali Naci Duyduk Vefat Etti", *Hamle*, No: 8231, 16 Ekim 1980, s. 1.

⁸⁵⁸ Albayrak, "İki Sima İki Ses", s. 212; "Erzurum Kongresinin Yaşayan Tek Delegesi Dr. Ali Naci Duyduk Vefat Etti", *Türk Sesi*, No: 2020, 23 Ekim 1980, s. 1; Çakmak, *Giresun'da Işık*, s. 24.

⁸⁵⁹ "Erzurum Kongresi Delegesi Şencan Öldü", *Yeni Giresun*, No: 8139, 29 Kasım 1989, s. 1.

⁸⁶⁰ *Kale* gazetesindeki yazısı için bkz: "Cemil Sait Barlas'a Açık Mektup", *Kale*, No: 228, 6 Şubat 1950, s. 1,3.

Mehmet Hamdi'nin Balkan Savaşı'nda şehit olması üzerine *Karadeniz* gazetesinin yayını 1912 yılında bir süre durmuş, sonra kardeşi Doktor Ali Naci Duyduk tarafından 27 Mart 1919 tarihinde yeniden yayınlanmaya başlanmıştır. Dr. Ali Naci, *Karadeniz* gazetesini, bu ikinci yayın döneminde haftada bir defa perşembe günleri çıkarmıştır.⁸⁶¹

Milli Mücadele'nin hızlandığı ve anlam kazandığı yıllarda milli gayeye hizmet emek amacıyla 22 Mart 1919'da *Karadeniz* gazetesi yeniden çıkarılarak Pontusçu Rumlara karşı ciddi bir mücadeleye girişilmiştir. *Karadeniz* gazetesinin sahibi, sorumlu müdürü ve başyazarı Ali Naci Duyduk idi. Gazete, Giresun Matbaası'nda basılıyor ve idare yeri olarak da Işık Kitabevi kullanılıyordu. Gazete dört sayfa olup, nüshası 100 para, seneliği 100 nüsha itibarıyla 200 kuruştur. Dr. Ali Naci Duyduk, 23 Temmuz-7 Ağustos 1919 tarihleri arasında toplanmış olan Erzurum Kongresi dönüşü kendi ifadesiyle gazeteyi hemen kapatmıştır. Yayını yaklaşık altı ay kadar sürmüş olan gazetenin kesin kapanış tarihi edilememiştir. Albayrak'ın ifadesine göre ise, ay ve yıl olarak Ağustos 1919'dur. *Karadeniz* gazetesi'nin Milli Kütüphane'de sadece 26 Haziran 1335/1919 tarihli 14. nüshası vardır.⁸⁶² Bu nüshada belirtilenlere göre gazetenin yazar kadrosunda, başta Ali Naci dışında, "Muhafazakârlık" yazısıyla Niyazi Tayyip de bulunmaktadır.⁸⁶³

Osman Fikret Topallı'nın *Milli Mücadelede Notlar, İzler, İntibalar* eserine göre gazetenin yazar kadrosunda Osman Fikret Topallı ile İbrahim Hamdi'de de bulunuyordu. Dr. Ali Naci Duyduk'un *Karadeniz* gazetesinde *Yeni Cemaat Teşkilatı*, *Elele*, *Feryat*, *Söylemeyelim mi?*, *Sevkiyatta Lakaydi* adlı yazıları yayınlanmıştır.⁸⁶⁴

5.2.1.1. *Elele*

Dr. Ali Naci Duyduk'un, İzmir'in işgalinden bir gün önce 14 Mayıs 1919 tarihli *Karadeniz* gazetesinde *Elele* başlıklı birlik ve beraberlik vurgusu yaptığı yazısının tam metni şu şekildedir:

*Bugünkü ağlayan gözümüzü, sızlayan kalbimizi sürurla
dolduralım. Asra muvafık teşkilatımızın temelini kavi bir aşk,
sarsılmaz bir imanla atalım. Ve mutlak bu temel üzerine
muazzam bir varlık kurmak için uğraşalım. Öyle azamet ve bir*

⁸⁶¹Albayrak, "İki Sima ve İki Ses", s. 207, 212. ; Yeliz Gençaslan, *İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme, Açıklamalı Dizin ve Seçilmiş Metinler*, s. 1.; Ömer Sami Coşar, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Yay, İstanbul 1998, s. 229.

⁸⁶²Albayrak, "İki Sima İki Ses",s, 208, 212-213.

⁸⁶³Albayrak, "Milli Mücadele'de Giresun Basını", s. 303.

⁸⁶⁴Topallı, *İzler, Notlar, İntibalar*, s. 198-199, 205, 218; **100. Yılda Giresun**, s. 30.

heybet tecelli etsin ki, Türkün yüzü gülsün, İslam'ın nuru parlansın. Ey Türk çok cevri cefa gördün, badireler atlattın, zulme, kahra uğradın, bin belaya ve musibet giriftar oldun. Gel kardeşim birbirimize dertlerimizi dökelim, en iyi dostun milliyetdaşındır. Her zamandan ziyade bugün onunla sıkı ve samimi bir surette görüş, kucaklaş, koklaş, felaket günlerinde seni kurtaracak ve senin kurtaracağın, muavenet edeceğin odur. Haydi milliyetdaşlarım el ele çalışalım. Yıkılmaz birlik husule getirelim. İtimat ve metanetle, bıkmaz ve usanmaz bir sebatle işe başlayalım. Bu felaketli günlerden hayırlı ve ziyadar ferda yaratalım.”⁸⁶⁵

5.2.1.2. Feryad

Dr. Ali Naci, İzmir'in işgali üzerine bu yazıyı Karadeniz gazetesinde kaleme almıştır.

Feryad. Ulu milletim, kimsesiz garip milletim, hep etraftı düşmanlar mı kapladı? Adalet beklediğin mahkeme idamına mı karar verdi? Kabahatin Türk, cinayetin İslam olmak mı?

Ey Türk, ey Asya'nın kadim, asil, cengâver evladı. Asırlar yaşadın çok felaketler, tehlikeler, atlattın, bu en tehlikelisi. Fakat inşallah en hayırlısı olacak. Bedbaht ve felaketzade milletim. Sen ölmez ve ölmeyeceksin. Bugünkü lamını sana tebliğ edecek mahkemenin bıçağı boğazını kesmekten ipi, boynunu boğmaktan uzaktır. Hiçbir mahkemenin kararı, hiçbir aleti seni yok edemez. Yok, edilmen için yok olman lazım. Sen al içinde ağrımış yükselmişsin. Kızıl senin için hayattır. Kan senin için gıdadır. Ne kadar ölürsen o kadar yaşarsın. Sana hasta dediler, zayıf kolların, dermansız bacakların ordular durdurdu, cihangirler susturdu. Fersiz nazarların galiplere boyun eğdirdi. Kudretsiz dimağın erkânı harpler düşündürdü. Programlar alt üst etti. Kafkas'ın kartalı, Galiçya'nın buzlu tepeleri, Filistin'in susuz, Irak'ın kızgın çölleri, İran'ın düz, Dobruca'nın mümbit ovaları, Çanakkale'nin fıskıran toprağı işte şehitlerin. Ey koca

⁸⁶⁵Menteşeoğlu, *Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular*, s. 64; *Menteşeoğlu, Milis Yarbay Osman Ağa*, s. 132.

yerler kalkınız Türk şehitlerinin size ihda ettiği al gömleği giyerek Wilson'un adalet mahkemesine çıkınız. Adalet isteyiniz. Türk' ü, bizim üzerimizde sizinle mert bir düşman sıfatıyla harp etti. Kahpe bir dost mert bir düşman müreccaktır deyiniz."⁸⁶⁶

5.2.1.3. Yine Cemaat Teşkilatı

Dr. Ali Naci'nin 26 Haziran 1919'da *Karadeniz*'de neşretmiş olduğu bu yazısı tamamıyla toplumsal ve dinsel içeriklidir. Dr. Ali Naci, İzmir'in işgali süreci ile birçok Türk'ün katledilmesinin toplumda derin yaralar açtığını, ancak bunun direnişe dönüşmesinin sevindirici olduğunu belirtmiştir. İçinde bulunulan siyasi ve sosyal durumun toplumun gaflet ve delalet çukuruna düşmesinden kaynakladığını ve çözüm önerisi olarak da İslam Birliği ve yeni bir cemaat teşkilatının kurulmasında aranması gerektiğini vurgulamıştır. Bu savlarını birkaç hadis kaynak göstererek belirttiği yazısının tam metni şudur:

Günlerimiz pek mühim ve pek narindir. Bütün dünyanın bizimle meşgul bulunduğu bir andayız. Bazen nereden geldiği belli olmayan fakat ekseriyetle garptan esen hafif bir rüzgârın kalplerimize serinlik verdiğini görüyor. Bazen de öyle bir bârân-ı şetûma hedef oluyor ve öyle bir cehr-i gayz ve kinin gıcırdayan dişlerinin sedasını işitiyoruz ki telaşa düşmemekliğimiz mümkün olmuyor. Titriyoruz, kalplerimiz helecan içinde çırpınıyor. Ne olacağımızı bilmiyoruz. Velhasıl hayat ve ölüm kararı karşısındayız. Daha dün ansızın düşmanın boynumuzu vurmak kasdıyla havale eylediği hançer vücudumuzu yeniden al kanlara boyadı. İzmir'de birçok din ve milliyet kardeşlerimizi şüheda meyanına idhal etti. Mustafa Kemal Paşa tarafından verilüp veri valimiz Mehmet Galip Bey'in şehrimize çektiği telgrafta Yunan'ın İzmir'den çekildiği ve çekilmek üzere bulunduğu tebşir ediliyor. Bundan sonraki gelen telgraf ve ajanslarda gerçi buna dair bir şey yoksada herhalde biz, semamızı kaplayan siyah bulutların çizilip söküldüğü boynumuza havale edilen hançerin iki büklüm meyasane geri döndüğünü zulmetin dağılarak nurun gözüktüğünü hisseder gibiyiz. İzmir'in işgali günü ne kadar acı

⁸⁶⁶ Menteşoğlu, *Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular*, s.67-68.; 100. Yıldı Giresun, 1982, s. 21.

ve elim düşmüşsek, bu havadisleri işittikçe, asu çehrelerin bize tebessümünü gördükçe de o kadar seviniyoruz. Fakat inkâra ne hacet, mutmain değiliz. Çünkü yarın ne olacağımızı, böyle ani ve müessif bir hadisenin zuhur edip etmeyeceğini henüz bilmiyoruz. Hissettiğimiz gibi düşünmek için elimizde kat'i bir şey yoktur. Pek çok fırtına görmek ihtimalimiz de vardır. Ayağımızı karaya atmazdan denizin dalgalarından kurtulduğumuzu kimse iddia edemez. Her an için başka bir tehlikenin vukuu bulmayacağına kim söz verebilir? Gaflet, bizi bu vakte kadar pek çok şey gaybettirdi. Bugün semamızda karanlıklar içinde ufacık nurun belirmesi İzmir faciasının tesiratından mütevellit gaflete karşı isyanımızın büyük bir neticesidir. Sakın bir daha onun şeytanetkâr nazarları bizi avutmasın, zehirli işveleri kandırıp uyutmasın. Bu karlı, fırtınalı bulutlar tamamıyla silinmeden, bu denizden şu yeşil dağlara çıkmadan uyumamalıyız. İmdat feryadını kesmemeliyiz. Her zaman Avrupa'ya mümessil-i siyasiler. Hakkımızı, haysiyetimizi bildirmeli. Bahusus millet-i İslamiye beyninde birliği, Cemaat teşkilatına çalışmalıyız. Hayatımızı ancak böyle bir ittihat ve teşkilatın kurtaracağına ve bizi yaşatacağına iman ederek hiç durmadan ve şu intibahtan bi'l istifade hemen esasını kurmalı ve en evvela işe bu sütunlarda tekrarladığımız gibi cemaat teşkilatından başlamalıyız. Bu gibi teşkilatımızı yapmazsak lehimizde imzalanacak sulh bizi felaketten kurtaramaz. Aleyhimizde imzalanacak sulh ise bizi doğrudan doğruya mezara, bir daha dirilmemek üzere gömer. Bu kadar acı akıbet önünde artık zaman gaybı etmemeli, işe girişmeli, tereddüte mahal yok. Esasen dinimiz de bunu emreder. Camide cemaatin efdaliyeti cumada hutbenin "Kâbe de haccın farziyeti hep bu hikmete mebnidir. Hadis-i Şerif: Ela ahriküm bi fazli min derecaten essavm vessalat vessadakati eslah zatel beyn fen ve sadal beyn hiyel halaka". Manası: "Savm, Salât, sadaka derecesinden efdal bir amelin vücudundan size haber vereyim mi? O amel, salah zatü'l beyn etmek yani umum müsliminin ülfet

ve muhabbet üzere olmalarını sa'i eylemektir. Bir kavim arasında olan nifak ve şikakı gidermektir. Zira iki kişinin yahut umum kavmin ülfet ve muhabbet üzere olmaması mu'di-i helak olur." Keza: "Yadallahül alel cemaat". Manası: "Cenab-ı hakkın eli yani teyid ve Tefviki cemaatledir." buyuruyorlar.

Cenab-ı Peygamber "Tefrikanın sonu felaket ve helak olduğunu" muvaffakiyetin ittifak ve ittihatla olacağını bildiriyorlar. Biz bunları unuttuk. Yüzlerce sene dünyamızın Esasat-ı siyasiye ve içtimaiyesini bilerek, tatbik ederek yaşasaydık hiç şüphesiz kürre-i arz üzerinde böyle darma dağınık yekdiğerimizden bihaber olmaz, azim felaketler görmezdik. İşte dinimiz, işte tarih, işte kütüb-i siyasiye ve içtimaiye, işte vukuat-ı âlem. Birliğe yaşamaktan, cemiyet ve cemaat teşkilinden başka çare-i necat ve selametimiz yoktur. Cemiyet ve cemaat fikri kökleşmeli, efradı talik eden vazife, cemiyet ve cemaatin ekseri efradınca takarrür ve tayin etmeli. Hep yekdiğerimizin halinden haberdar olarak birbirimizi himaye ve vikâye ederek, düşünerek, istişare ederek yürümelii. Dostumuzu, düşmanımızı, yardım edeceğimizin, yardım beklediğimizin kimler olduğunu bilmeli. Bu zillet ve mahkûmiyetten kurtulmalıdır. Mahkeme-i cinayettediriz. Masumiyetimiz tebeyyün ettiği takdirde beraatimiz heyet-i hakimenin kararına bağlıdır. İdam kararımızı ise bizden başka kimse veremez.⁸⁶⁷

5.2.2. Işık Gazetesi

İlk kez 1 Nisan 1918 tarihinde Samsun'da dergi olarak yayınlandı. İlk 7 nüshası Samsun'da basıldıktan sonra Giresun'a nakledildi. 16 Aralık 1918 tarihinden itibaren ise Giresun'da yayınlanmasına başlanılmıştır. Önceki adı "Baykal" olan ve Giresun matbaasında basılan gazetenin büyüklüğü 28x41 cm olup, nüshası 5 kuruştur. Her ayın birinde, onbirinde, yirmibirinde çıkan fikirde müstakil Türk gazetesidir. Işık'ın nüshalarında mecmua, risale ve gazete ifadeleri karışık olarak kullanılmıştır. Işık'ın imtiyaz sahibi Ahmed Nûri Çimşit,

⁸⁶⁷ Ali Naci, "Yine Cemaat Teşkilatı", **Karadeniz**, No: 14, 26 Haziran 1335/1919, s. 1-2.

Başyazarı Uşşâkzade Hayrünnisâ Cemil ve Topaloğlu Osman Fikrettir. Daimî yazarları ise İbrâhim Hamdi Kitapçı, Edhem Nâci Bayezidoğlu, Dr. Ali Naci Duyduk (Şubat 1919'da yazmaya başladı.) Cân Akengin, Kaymakam Niyazi Tayyib idi. *Işık* mecmuasının 33. sayısına göre yazar kadrosunda ayrıca Edhem Nazif, Cevat Mustafa, Necdet Ahmet Suat, Hayrettin Nadi, Abdürreşid Fani, Ali Hikmet, Ali Rıdvan Mehmet Emin, Cenap Haşmet, Mustafa Reşit, Yusuf Niyazi ve Hüsniye Fikret Hanım Efendi'dir. *Işık* Gazetesi, maddi imkânsızlıklar yüzünden ilk olarak 1920'de bir ara kapanmış, bir buçuk yıl sonra tekrar 1922'de Savcı Cemil Bey'in eşi Uşşâkzade Hayrünnisâ Cemil tarafından çıkarılmıştır. *Işık* gazetesi kendi matbaasına kavuştuğu tarih olan 1924 Ağustos'una kadar Giresun Vilâyet Matbaası'nda basılmıştır. Kendi matbaasına kavuşduktan sonra 1925 Nisanına kadar kesintisiz olarak yayın hayatını sürdürmüştür. *Işık* gazetesi'nin ortakları arasında anlaşmazlık çıkınca gazte aynı yıl içerisinde yerini *Yeşil Giresun*'a devretmiştir. Ancak *Işık* ara ara kesintilerle yayını 1927 yılına kadar sürmüştür.⁸⁶⁸

5.2.2.1. *Memlekette Frengi*

Dr. Ali Naci Duyduk'un *Işık* gaztesinde 28 Şubat 1919'da neşretmiş olduğu "Memlekette Frengi" adlı yazısı sağlıkla ilgilidir. Avrupa'dan Türkiye'ye yayılmış olan ve Giresun'da da önemli bir sağlık sorunu olan frengi hastalığının yaygınlaşmasından ve bundan kurtulmak için çözüm yollarından bahsedilmiştir. Ayrıca bu hastağın nasıl ortaya çıktığını ve kimin keşfettiğini, Giresun'a nasıl etki ettiğini, fuhuşun nasıl yaygınlaştığını üzerinde durularak bilgi verilmiştir.

Vapurdan çıktığım gün arkadaşlarımdan Giresun Hükümet Tabibi Hakkı Rüşdü Bey'i gördüm. Memuriyetten istifa etmiş. Rize'ye gidiyordu. Ayakta, iskele üzerinde görüşürken lakırdı memleketin sıhhatine geldi. Hakkı Rüşdü: Naci ben İstanbul'daki hocama da yazdım. Burası bir "Frengi Memleketi". Sizde birkaç gün sonra durur ve anlarsınız diyordu. Evet o günden bu güne kadar bende anladım ki maatteessüf memleketim bir "Frengi Memleketi" olmuş. Beş sene evvel az görülen bu bu meş'um hastalık. Bugün tüyleri ürpertecek

⁸⁶⁸ Sarısamam, *Giresun Basını'na Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat*, s. 102; Oral, *Cumhuriyet Basın Tarihi*, s. 53-54, Albayrak, "İki Sima İki Ses", s. 203,208; Karaman, "Giresun Basın Tarihinden Levhalar. *Işık* Gazetesi", s. 11.; Albayrak, "Millî Mücadele'de Giresun Basını", s. 297-299; Biber, "Işık Gazetesine Göre 1919- 1923 Yılları Arasında Giresun'da Sosyal ve Ekonomik Hayat", s. 651; *Giresun 1973 İl Yıllığı*, s. 99 ; Gençaslan, *İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme*, s. 2

nispette fazla. Giresun, bu güzel ve müstesna belde öyle bir düşmanın pa-yı istilasına maruz kalmış ki bir millet ve bir memleket için bundan büyük felaket tasavvur olunamaz. İçin için kıvılcımlarla aileleri tutuşturan milletin hayatını kemiren, evladını sakat, alil, deli divani eden bu korkunç illet koca bir memleketin. Bu güzel Giresun'umuzun hâkim kahharı.

Harbden evvel ara sıra tek tük görülen bu hastalığın bu kadar intişar ve çoğalmasına sebep hiç şüphe yok fuhşiyattır. Frengi fuhşiyatla mebsuten mütenasıptir. Nerede ki fuhşiyat fazla, orada frengi, bel soğukluğu uyuz fazladır. Demek memleketimizde bu nispetde fuhşiyat ziyadedir. Acaba memlekette bu derece fuhşiyatın çoğalmasına sebep ne idi? Bunu başka bir makalemde mütalaa edeceğim.

Frengi nedir? Memleketimiz böyle bir frengistan olup gidecek mi? Devası yok mu? Bu müthiş düşman memleketten çıkarılamaz mı? Frengi; bu eskiden beri malum bir hastalıktır. Hastalığın amel-i marzisini 1905 tarihinde Schaudinn Hoffmann keşf ederek "Treponema pallidum" ismini vermiştir. Bu hastalık ya irsen veya temas ile intikal eder.

Aşılınmakla hastalığın zuhur etmesi arasında 3-5 hafta mürrur eder ki bu müddet zarfında frengiye işaret hiçbir şey yoktur. Bir müddetten sonra frengiye alamet olmak üzere "Treponema pallidum" denilen mikrobun girdiği mahalde bir sivilce belirir. Bu büyüyerek sertleşir. Ekseriye bu çiban acısız olup çok defa bir tane bazen birkaç tanedir. Kırk beş gün zarfında gaib olur. Bu frenginin birinci devresidir. İkinci devreyi ait avarız birinci arızanın başlangıcından itibaren 40-60 gün sonra "roveto" "Şill hatatumi" vücutta nokta nokta penbe lekeler vücud ve boyunda intişara başlayarak iki hafta zarfında neşv ü nema-ı namını alırlar. Nihayet devr-i vasıl olarak hakikiyeye geçer ki üçüncü devir 3-10 sene sonra başgösterir. Bu defaki arızalar pek derin ve kolay kolay gayp olamazlar...

Frengi ırsen intikal eder. Frengili valide ve pederin çocuğu frengili olur. Bu gibi çocuklar ekseriye ana rahminden üç dört aylık iken düşerler. Vaktinde doğanlarının ekseriyesi de sakat dünyaya gelir. Vücutlarında frengi keşf ettiren alamet bulunur. Bu çocuk büyüyüp aile sahibi olunca bunun da çocuğa frengili olarak doğacak ve böylece nesil münkariz olunup gidecektir.

Frengi temas ile intikal eder: temasın en birincisi cima'dır. Frengili bir kadının frengisi salim erkeği, frengili bir erkeğin frengisi de salim bir kadına cima' etmesinden intikal eder. Öpüşmekle frengilinin kullndığı eşyayı kullanmakla da da frengi bir şahıstan diğer bir şahsa geçer. Şu halde bir aile içinde aile efradı için bir mahalde arkadaşları, bir memlekette hemşehrileri için frengili, büyük bir felakettir. Frengili gerek, şahsi gerek aile ve memleketi için teşkil etmekten ancak tedavi sayesinde kurtulabilir. Öyle zannediyorum ki halk bedendeki çıbanların ve yaraların zail olmasıyla bu hastalığın da gaib olduğu kanaatindedir. Hâlbuki bu fikir pek yanlıştır.

Frenginin eskiden beri ilacı ciyomdur. Ciyom muhtelif suretlerle bedene idhal edilir. Mide tarikiyle tütsü ile vücudu oğmakla meyan-ı azleye dâhil ve zerk suretiyle [maksadım frengi tedavisinin uzun uzadı ya münakaşasına girişmek değildir. Yalnız bu satırları halka muhtasar bir malumat edindirmek fikriyle mecburi m yazdım). Frenginin bu suret-i tedavisinden başka "salvarsan" ve "öje" salvarsan aynı zamanda ciyom ile müşterek tedavisi vardır. Salvarsan yani 606 Muallim Erlih altı yüz altıncı tetkik ve mütalaası neticesi keşf ettiği devadır. Manası: "Kurtarıcı Arsenik" demektir. Nev-salvarsan, yine Muallim Erlih'in 914. tetkik ve mütalaası neticesinde meydana koyduğu "Salvarsan" dan daha az tehlikeli istimali daha kolay bir devadır. Yalnız salvarsan ve "Nev salvarsan" ile tedavi-i matlube kâfi değildir. Bu kadar zikr ettiğim gibi ciyom ile müşterek tedavisi lazımdır. İşte bu suretle frengi Muntazaman

*dört sene tedavi ister. Muntazaman dört sene tedavi edilemeyen hastalarla evlenmek yasaktır.*⁸⁶⁹

5.2.2.2. *Frenği ve Fuhşiyât*

Dr. Ali Naci'nin *Işık* gazetesinde 1 Mayıs 1919'da neşretmiş olduğu *Frenği ve Fuhşiyât* yazısı *Memlekette Frenği* yazısının devamı niteliğindedir. Bu makalesi yine sağlık ve toplum ile ilgilidir. Sağlık açısından frenği ile fuhuşun birbiriyle doğrudan etkisine temas etmiştir. Frengili bir bireyin fuhuş yoluyla başka bir bireyle teması sonucunda onu da frengili bir birey haline getirdiğini vurgulamıştır. Yazısının son kısmında bu hastalığı önlemek için çözüm yollarını maddeler halinde sıralamış ve özellikle Giresun'da hastane açılmasının elzem olduğunu vurgulamıştır. Toplumsal olarak ise Giresun yerlileri ve Rumlar'ın savaşlar yüzünden açlıktan kırıldığını, ekmek ve buğday dahi bulamadıklarını, zor koşullarda yaşamı idame ettiklerini belirtmiştir.

Işık'ın on üçüncü nüshasında frenğiden bahs ettiğim sırada frenği fuhşiyatla mebsuten münasibtir. Bir memleketteki fuhşiyat fazladır. O nispette de frenği çoktur demek istemiş. Memleketimizde frenğinin bu derece çoğalmasının esbabını bir ikinci makale ile izah edeceğimi vaad etmiştim. İşte bu makalem ie o vaadimi ifa ediyorum. Harbden evvel pek az görülen, fuhşiyatın acaba harb içinde bu kadar çoğalmasına sebep ne idi? Gerek icabat-ı harbiye ve gerekse düşmanın istilasından mütevellid korkutulmasıyla birçok ahali muntaka-i harbden uzaklaşarak hicrete mecbur oldu. Varını, malını bırakıp kaçtı. Gençler orduda saf-ı harbde düşman karşısında, aile-i muhacirinin başında çocuklar ile ihtiyarlar bulunduğu halde düşmanın kahrından uzaklaştılar. Varlıksız, parasız yabancı memlekette idare-i maişet etmek böyle aileler için ne kadar müşkül hatta mümkün müdür? Esasen memleket her taraftan ihata edilmiş idare-i askeriye milletin elinde ne var ne yok almışdı. Haricden yiyecek gelmenin imkânı da yoktu. Hatta Alman dostumuz bile bu hususta muhtaç-ı himmet bir devlet idi. Dâhilde ise menabi-i varidat kurumuş, çalışan çaba süren ve

⁸⁶⁹ Ali Naci, "Memlekette Frenği", *Işık*, No: 13, 28 Şubat 1919, s. 3-4.

kazma sallayan kolları mavzer taşıyordu. Hâsılat-ı umumiye ordunun ihtiyacatını tamamıyla temin etmekten acizdi. Asker çok gördüm. Bazı zaman müstesna olmak şartıyla içerisinde birkaç dane fasulye veya patates seyahat eden karavanlara kaşık sallıyordu. Memleketler değil muhacirin-i ahaliyi asliyesini geçindirmekten acizdi. Ortalık umumi bir fakr ü sefalet içinde boyandı. Payitaht ahali bile açlıktan sızlıyordu. Ölmeyecek kadar vesika ile aldığı bir dilim ekmek, buğday değil dişler arasında gıcırdayan kumla mısır françilasından yoğurulmuş bir halita idi. Bu hal-i pür-melalde bulunan Payitaht ve diğer ahali-i memleket muhacirine nasıl matlub derecede yardım edebilirdi? İmdad talep edilecek bir kapu varsa oda hükümet idi. Zira bütün menabi ve ticareti yed-i inhisar ve ve tahakkümüne almıştı. Binaenaleyh bu talep bir hakk-ı sarih ve meşru'du. Elbet, böyle müthiş ve muazzam mücadeleye selamüselam girilmez. Harbin ika ve icab ettireceği mevali ve müşkilat nazar-ı dikkate alınarak etraflıca hesap edilir. Ona göre ittihaz-ı tedabir edilerek harbe girilir veya girilmezdi... Heyhat ki muktedir (!) Harb kabinemiz böyle düşünemedi. Düşünmedi, yapamadı. Hatta harb içinde ele geçen büyük fırsatları çiğnedi. Koca milleti sergüzeştine, şahsi şöhrete feda etti. Ati-i mülk ve millet değil istikbal-i şahsi düşüncesiyle idare edildik Netice; harb refah ve saadet-i milleti tezyid değil ızdırab ve izmihlal-i millet ihzar etti. Perişanlığa sebep oldu. Ağaç kökleri, boş mideleri avutmaya çalışırken onlar tatlısız sofralarından kalkmıyorlardı. Muhacir ve fakirleri kim düşünürdü.

Göz boyamak maksadıyla kise-i hamiyetlerinden (!) çıkarmış gibi bir miktar paranın da devede kulak kabilinden muhacirine ve fukara-yı ahaliye sarfı lutuf ettiler. Memurlar tayin ettiler. Fakat bu kadarcık ilaçla bu yara tedavi edilebilir miydi? Ölmeyecek kadar yemek için yevmiye yüz ikiyüz guruş lazım iken yüz para ile temin-i ihtiyaç kabil mi idi. Çarşu yüzü görmemiş

dul gelinler ayda otuz kuruşla hangi yavrucağının feryadını dindirebilirdi? Hükümetin kendisine verdiği bu cüzzi meblağı almakla bile bin dürlü müşkilata maruz kalmakla tali ve tesadüf kim bilir onu ne gibi memurlar karşısında bulunduruyordu. Bir saatlik ihtiyacı temine ancak kâfi gelen bu meblağla günün diğer saatlerini nasıl geçirir ve nasıl yaşardı. Açlık ve sefalet kaç gün tahammül edilir. Bu vaziyet ve bu hal karşısında muhafaza-i metanet etmek terk-i hayatla mümkün değil midir?

“Sabrın sonu selamettir” darb-ı meseli nazarında aldatıcı bir serab şeklini iktisap etmişti. Sabır, sabır nihayeti selamet derken felaket birbiri üzerine inzimam etti, şaşırdı, şaşaladı. İğrendiği, ürktüğü dar ve dırahtın kapısına aşularak, iğfal edilerek getirildi. Kendisine dimağ değil mide hâkimdi. Kalbi hicr ile gözü yaşı dolu bu hane-i sefalet ve vahşeti idhal edildi. Artık fahişe oldu. Güruh-ı rezileye karıştı. Her gün her gece yabancı bir erkeğin kirlî ve vahşî parmakları arasında fırlayan birkaç banknota tazelik ve ismetinin bir parçasını feda ederek geçinmenin yolunu tutundu. Bu bir aşk için değil, midesinin ihtiyacı def’ için olduğundan takarrub ettiği aguş-ı sefahatine atıldığı erkeğin salim ve sıhhat-i tammeye malik bulunması lüzumu yoktu. Kim olursa olsun maksat paradır. Ah bu maden ona bir gün nişane kondurmakta gecikmedi. Kendisine olan muhabbetinin mükâfatını bir sivilce ve bir şangar ile ödedi, frengili oldu. Fakat ne ehemmiyeti var. O bunun derece-i vehamet ve tehlikesini biliyor muydu? Nazarında Ali bir çibandan farkı yalnız bunun tüdsü ile tedavi edilmesi değil mi? Zavallı bilemiyordu ki bu illet-i müdhişe yavaş yavaş onu mezara götürüyor, berbat ediyor. Hem yalnız nefsi için değil, mukarrebîn sevgilileri için de için de zehirli bir yılan olmuştu. Aşınlarının, yeni dostlarının pür şehvet dudaklarını emdiği vakit onlara muhabbet değil zehr-i felaket zerk ediyordu. Her gün ve belki her saat bu zehir ile aşılanan erkeklerin haddi Hesabı mı vardı? Kimin ne umurunda? Aşılayan ihtiyacı maddisini,

aşıl原因 azgın şehveti teskin ediyor ya... Ah... İşte bu cehaletiyle hükümetimizin bunda da pek büyük lakaytlığıyla frengi bu afet-i müdhîşe alabildiğine milleti istila etti. Gençleri çürüttü. Nesl-i hazırı didikleyerek ati-i milleti tehdit ediyor...

Bugünün dertlerinden en büyüğü bence bu derttir. Hükümetin ve milletin en büyük ve en mukaddes vazifesi bu derde bir çare bir tedavi bulmaktır. Gençlerimizi çürümekten, çürütmekten meşrûya çevirmektir, çürütmektir. Neslimizi inkırazdan, imhadan kurtarmaktır. Bu da ancak şu şartlara riayet ve şu maddelere harfi harfine tatbik etmekle mümkün olur.

1)Memlekette frengi hastahanesi açmak,

2)Gerek aşikâr ve gerek gizli fahişeleri muayeneye tabi tutarak frengili olanları bu hastahane tedavide etmek.

3) Her doktor kendisine muayeneye gelen frengili kadın ve erkeği bu hastahane tedavide, hükümet vasıtasıyla icbar etmek,

4)Frengililere behemahal tabibin lüzum gösterdiği müddet kadar taht- tedavide bulduktan sonra tehhüllerine müsaade etmek,

5) Tütsücülerini kati surette men etmek,

6)Tedavi ve hastahane meccanen olmak,

7)Evlenecek her şahsın salim ve sıhhatta bulduklarına dair ellerinde hastahane heyet-i sıhhiyesinin raporu bulunmak.⁸⁷⁰

5.2.3. Aksu

Giresun'da 24 Haziran 1932'de kurulmuş olan Halkevi, 1933 yılında *Aksu* dergisini çıkarmıştır. Bu dergi, kesintisiz olarak 14 yıl yayın hayatına devam ettikten sonra 1947 yılında kapanmıştır. Bu derginin Giresun fikir hayatına olumlu etkileri olmuştur. Dr. Ali Naci Duyduk, Can Akangin, Osman Fikret Topallı, Nuri Ahmet Cimşit, İbrahim Ahmet Kitapçı ve Ethem Nazif Bayazıtöğlü gibi Giresun'un mahalli yazarlar kadrosu vardır. Ayrıca İsmail

⁸⁷⁰ Ali Naci, "Frengi ve Fuhşiyat", *Işık*: No: 19, 1 Mayıs 1335/1919, s. 3-4.

Habip Sevük, Behçet Kemal Çağlar ve Rıfat Necdet Evrimer gibi ünlü yazarlar da *Aksu* dergisinde Giresun'u çeşitli yönleriyle yazmışlardır.⁸⁷¹

5.2.3.1. *Huy ve İtiyat*

Dr. Ali Naci Duyduk, 1934 yılında *Aksu* dergisinde *Huy ve İtiyat* adlı makalesini yayınlamıştır. Toplumsal ve felsefik içerikli bir yazı olmakla birlikte diğer önceki yazılarından farklı bir anlayışla meseleleri ele almıştır. Yaşamı sorgulayan, olaylara hayalci değil realist bakan, bağınaz düşüncenin yerini eleştirel akla bırakan, nakilci kafa yapısının yerini akılcı düşüncenin egemenliğine bırakmanın değişen Türk toplumu için esas olduğunu belirtmiştir. Türk insanının çölden kopmuş itiyatları bir türlü yıkılmadığını, 1923'te devrim yumrukları bir elin mazinin örümcekli kapısından uzanan her başa Cumhuriyetin nasırlı yumruğunun vurulacağını belirlemiştir

Bir şahsın kendine mahsus itiyatları olduğu gibi bir cemaatin, bir milletin ve bir içtimai heyetin de umumuna has itiyatları vardır. İtiyat; göreneğin, telkinat ve nizamatin, muhitin ve alakadar olunan bütün eşya ve fiillerin tesirleriyle teşekkül eder. Göre göre, işite işite, işliye işleye tekrarlanan herhangi bir iş adet halini alır. Bir insan nelerle korkutulmuş, nelere hürmet ettirilmiş, nasıl hikâye ve tesirlerle büyütülmüş, nasıl okutulmuş, muhitinin hâkim ve sivri işleriyle nasıl yetişmişse, o şüphesiz ki o şekil ve biçimde huylar kazanır. Huy; iktisap edilir ve ettirilir. Yaptırılması ve yaptırılmaması mathup olan herhangi bir fiil, insanda itiyat haline sokulabilir. Hiçbir itiyada sahip ve malik olmayarak doğan çocukta bütün kabiliyetlere açık bir kapı vardır. Çocuk, cahil bir muhitte yaşıyorsa; zelzeleyi öküzün burnuna konan sineğe hamletmek gibi mantıksız düşünecek, tekke hayatı içinde ise tembelliği itiyat edinecektir. Fennin, sanatın harikaları, içtimaiyatın olgun meyveleri içinde büyütülen ve her gün (Oğlum, yaşamak; ilim ve fenle olur. Var edici ve iyiliğe ön ayak olmak, milletine ün almak, dünyaya

⁸⁷¹Pamuk, **Giresun Nostaljisi**, s. 16,17, 106; Ahmet Gürsoy, "Başlangıçtan Günümüze Giresun'da Basın", **Geçmişten Günümüze Giresun**, (Edit: Ünsal Bekdemir- Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Yay., İstanbul 2015, s. 561; Hilal Özkaya, **Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi**, Arı Sanat Yay., İstanbul 2018, s. 87; Hatem Türk, "Cumhuriyet İdeolojisinin Giresun'daki Yayın Organı: Aksu Dergisi", **Geçmişten Günümüze Giresun'da Dini ve Kültürel Hayat** Sempozyumu, (Ed. Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yay., Giresun 2013, s. 245-146.

milletinin kudretli olduğunu göstermek ibadetindir.) diye büyütülen çocuk; elbette kuvvetli ve inançlı olur. Ancak bu suretle çocuklarımıza Türk itiyatları vermiş oluruz.

İtiyat; yapılacak işlerin kurulmasında sahibine kolaylık ve üstünlük temin eder. İtiyat; içtimai bir heyeti sefalet ve cehalete düşürmeye de aynı kolaylıkla sürükleyebilir. Öcü ve hortlak hikâyeleriyle büyütülen bir nesil, ölü yanında korkmayı gayet doğru bulur. Ölüünün bir taş ve bir tahtadan farkı olmadığını düşünemez. İzah edile edile, göre göre ve yapa yapa bir doktor ölüyü tabii olarak parçalar ve diğer bir hasta üzerinde çürük uzuvları kolaylıkla kesip atar.

İtiyat; insanlara şekillerine göre menfi ve müspet kıymetler verir. Şuur, mantık ve fen, medeniyet ve terakkiden uzak görenek; menfi kıymetlere malik, kör itiyatlarla daima gerileyen ve çürüyüp dökülen bir içtimaiyat yapar. Bilakis; şuur ve fenne uygun adımlarla yaklaşanlar, daha faydalı ve iyi kıymetli olurlar. Bu nevi cemiyetlerde atılğan ve kazançlı çıkarlar. Şüphesiz, milletlerin mukadderatını tayin ve idarede, huylarının büyük tesirleri vardır. Kaynağından bir Sakarya, içinden bir volkan gibi fişkırان Türk milletinin yüreğinde asil bir silkiniş, sinirlerinde imanlı bir atış vardı.

Muhakkak, Allah'ın en aziz dostu Türklerdir. Bu münasebetle Türk alnına kendi ülküsünü iyi olarak yazdırmıştır. Heyecan ve nefsine güveniş Türk'ün zaten itiyadı idi. Dünya; yıllarca bu itiyada uydu, bütün milletler karşımızda el pençe divan durdu. Bir Türk'ün almış olduğu bir itiyadın icabıdır. Her Türk anasından bu huyla doğar, bu huyla ölür. Bugün, bir karanlıktır ufuklarımızı sardı. Nasılsa Türk'ün itiyatları bir afyonla uyuşturuldu. Alnımızdaki yazı okunmaz oldu fakat silinemedi. Asırlarca bu karanlık içinde el yordamıyla çırpınıp durduk. Anut bir taassubun zincirlerine bağlanan bir kahraman halinde mezara sürüklendik. Çölden kopma itiyatlarla medeniyetin kapısında ters oturuyorduk.

*Fakat 1923'te bir el, güneşteki çamuru sıyırdı. Çöllerden gelen kasırgaların önüne beton bir duvar çekildi. O zaman Türk'ün özündeki itiyatlar şahlandı. Türk heyecan ve imanına kavuştu. Artık Türk ilerleyecek... Mazinin örümcekli kapısından uzanan her başa Cumhuriyetin nasırlı yumruğu inecektir.*⁸⁷²

5.2.4. Ali Naci Duyduk'un Konferansları

5.2.4.1. Dr. Ali Naci Duyduk ve Erzurum Kongresinin 50. Yıl Konuşması

Erzurum Kongresi'nin 50. Yıldönümü 23 Temmuz 1969'da kutlanmıştır. Kongre yıldönümünde Erzurum Valiliği, kongre delegelerinden hayatta kalmış olanları daşeref konuğu olarak Erzurum'a davet etmiştir. Bu tarihte Erzurum Kongresi'ne katılan delegelerden beşi hayattaydı. Bunlar Şebinkarahisar Delegesi Dr. Mahmut Cemil Şencan, Giresun Delegesi Dr. Ali Naci Duyduk, Muhsin Elgen (İbrahim Hamdi), Vakıfkebir Delegesi Abdullah Hasip Ataman ve Erzurum Delegesi Cevat Dursunoğlu'ydu. Bunlardan Dr. Mahmut Cemil Şencan, Dr. Ali Naci Duyduk ve Cevat Dursunoğlu yapılan törene katılmışlardır.

Bu vesileyle Dr. Ali Naci Duyduk, 21 Temmuz 1969'da Erzurum'a hareket etmiştir.⁸⁷³ 22 Temmuz 1969'da Erzurum Fuarı açılmış ve nihayet Erzurum Kongresi'nin 50'nci yıl dönümü münasebetiyle 23 Temmuz 1969 sabahı Atatürk Anıtı'nda düzenlenmiş olan törene katılmıştır.⁸⁷⁴ Bu törende Giresun Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk, şu konuşmayı yapmıştır:

“Sayın Erzurumlular: Beni bu ulvi ve mukaddes tarihi güne davet etmek lütfunda bulunmuş olan Erzurum'un sayın Valisi Mustafa Uygur'a ve bugün galiba bulunmayan, bulunmuyor fakat onun vekiline minnet ve şükranlarımı arz etmekle sözüme başlamak isterken Kahraman Ordumuzu, Atatürk Üniversitesi'nin çok değerli öğretmenlerini, yarının büyükleri olacak kıymetli öğrencilerini, bu ilin mert halkını ve asil sakinlerini derin ve sonsuz hürmetlerimle selamlamak şereflerin en şerefleridir benim için.

⁸⁷² Dr. Ali Naci, “Huy ve İtiyat”, Aksu, 7-8/Mayıs 1934, s. 15-16; Türk, “Cumhuriyet İdeolojisinin Giresun'daki Yayın Organı: Aksu Dergisi”, s. 253-254; Özkaya, **Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi**, s. 138, 190.

⁸⁷³ “Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk Erzurum'a Gitti.”, **Yenigiresun**, No: 11186, 22 Temmuz 1969, s. 1; “Belediye Başkanı Erzurum'a Gitti.”, **Gündüz**, No:5112, 22 Temmuz 1969, s. 1.

⁸⁷⁴ “Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum Kongresinin 50'nci Yılına Katıldı”, **Gündüz**, No: 5114, 24 Temmuz 1969, s. 1.

Sayın Yurттаşlarım: Bundan elli sene evvel 25 yaşlarında idim. O günlerin karanlık kaygıları ile kıvrıyor kan ağlıyordu içimiz. Hep tasalı, yaşlı idik. Neler yapmalı ve nasıl karanlıkları dağıtıp yırtmalı, aydınlığa çıkmalı, ışığa kavuşmalı idik. Çareler neler ve neler olabilirdi. Gazeteci olduk. Yazar olduk. Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyetlerini kurmağa ve teşkilatlandırmağa koyulduk. Vatandaşlarımızı İşbirliğine, el ele vermeğe çağırdık. 1919 senesinin mart ayında Karadeniz Gazetesini bu yolda çıkardım. Münevver genç arkadaşlarımla Dr. Gazeteci sıfatlarıyla ve arkadaşım Yüksek Elektrik Mühendisi İbrahim Hamdi ile Giresun delegesi olarak 23 Temmuz 1919'da toplanan bu tarihi ve muhteşem Erzurum Kongresine katıldım. Bu kongre ve bu toplantı ölüm-kalım endişesiyle çarpan kalplerin, kurtuluş çareleri arayan insanların bir araya gelişleriydi.

Sayın Yurттаşlarım: Tarihlere yön vermişlerin, devirlere devirler açmışların, çağlara yol göstermişlerin yurduydu bu topraklar. Bu vatan, atalarımızın dünyanın üç büyük kıtasını bir baştan bir başa kışneyen kısraklarının nal sesleriyle çınlatan ünler salan, toplumlara boyun eğdiren, titreten, hayrete heyecana düşüren yiğitler benim atalarımdır. Önlerinde güçlükler, engeller, ordular ve yalnız kanlar değil buz yalçınlar, ateş çöller, kızgın ırmaklar, kudurgan deryalar önlerinde el pençe divandı. Bozkırların, Bozkurtların, Atillaların, Fatihlerin, Yavuzların, Cengizlerin, Kanunilerin mukaddes ruhlarıyla gülen, tanrılaşan benliklerinde... Yıllar, yıllar geçmiş. Gözlerimiz perdelenmiş, uyuşturulmuş muydu beynimiz. Sisler mi kaplamıştı yollarımızı. Ne idik neler olmuştuk? Benliğimizi yitirmiş, inançlarımızı unutmuş, asalet ve mertlik duygularımız yok mu olmuştu. Cedlerimizin tanrı ruhlarına saygımız mı kalmamıştı... Gücenmişler, küsmüşler, uzaklaşmışlar mıydı bizlerden. Utanılır, alçalır, zelil ve sefil gidişlerin yolcuları mıydık? Bilinmez sonuçlara, uçurumlara sürüklenmek miydi kaderimiz,

nasibimiz? Hazin ne hazindi. Musibetler musibetleri, yenilgiler yenilgileri kovalıyordu. Yurtlarımız yağmalanıyor, Ülkelerimiz parçalanıyor. Yıkıntılar, felaketler üst üste binmiş, perişandı ulusum. Delik deşikti, kandı gövdesinin her yanı yurdumun. Yoktu yara almamış hiçbir yeri. Ele geçmez, bulunmaz fırsat bu fırsattı. Azgın, şımarık, namert saldırganlara. Bırakılmıyordu peşi... Darbeler darbelere, düşmanlar düşmanlara ekleniyor, nöbetleşiyordu zulümle ölüm, kapılarında yurdumun, yeryüzünden silinmek istiyordu vatanım, ismim, ulusum...

Acılar, acılar... Birbirlerinden acı acılar! Yeterdi artık... Şimşekler çaktı acıların buğusunda, simsiyah bulutlarında... Bozkurtların, Atillaların, Cengizlerin, Yavuzların, Fatihlerin, Kanunilerin naraları, çınladı kulaklarda... Silkindi yurdum, dirildi, şahlandı ulusum, dört bir taraftan, Erzurum'dan, Sivas'tan... Başlar kalktı semaya, eller sarıldı silaha... Yok edilemezdi, ölmezdi, öldürülemezdi Ulusum...

*İnançlar, güvençler birleştiler, tanrılaşan ruhlar ayaklandılar, yarattılar Mustafa Kemal'ini... Arş ileri, ölümsüz ulusum ölümsüz gazilerim... Dünyalar durdukça var olacaktır. Mustafa Kemallerim.*⁸⁷⁵

5.2.5. Dr. Ali Naci Duyduk'un Şiirleri

Dr. Ali Naci Duyduk'un şiir ve edebiyatla ilişkisi, ağabeyi Mehmet Hamdi Bey gibi okul sıralarında başlamıştır. Vezin ve kafiye endişesi duymadan yazdığı şiirlerinin çoğunu Yassıada'da tutukluk zamanında ve Belediye Başkanlığı döneminde yazmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk'un çeşitli makalelerinin yanında bazı şiirleri de mevcuttur. Bilhassa Birinci Cihan Harbi'nde askeri hekim olarak katılmış olduğu Çanakkale Savaşlarında şehit ve gazileri konu alan şiirleri okurken ağladığına şahit olunmuştur. Şiir üslubu insancıl olmakla birlikte

⁸⁷⁵“Belediye Başkanımız Dr. Ali Naci Duyduk'un Erzurum'da Yaptığı Konuşma”, **Yenigiresun**, No: 11187, 23 Temmuz 1969, s. 2; Zeki Başar, **60. Yıldönümünde Devrim Tarihi Bakımından: Erzurum Kongresi, Öncesi-Sonrasıyla**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1979, s. 118-119.

şiiirlerinde genellikle mahalli konulara yer vermiş,⁸⁷⁶ *ikinci yeni* tarzında imgelerle dolu şiiirler kaleme almıştır.⁸⁷⁷

Yetsin-Bitsin

Yeren, yerene,

Öven övene

Bireyci, toplumcu.

Belli kozlar ellerde

Taktımı çengelleri, uykuda gezer gibi!

Katılırsın sürüye, bilemezsin nereye, niçin gidildiğini!

Soyguncuları, toplumun; savunucu toplumların

Arkasında görülmez perdelerin

Akıl! Önüne koy kelleni

Yetsin, İnsanoğullarının yıllarca çektikleri

Bitsin, kanlı, yaşlı günleri... Yeter yeter!⁸⁷⁸

Rüyam

Açıldım denize, karayel var.

Pupa yelken, amura omuzlukta,

Dümendeyim ben.

Özledim memleketimi, fındık ayıklayan,

Karşılama oynayan kızlarını;

Bağlama çalan, horon tepen,

Delikanlılarını.

Rüzgâr bindiriyor, hızlanıyor kayığım,

Sıçrayarak aşıyor, dalgaları.

Rüzgâr kırbaçladıkça

⁸⁷⁶Pamuk, **Giresun Nostaljisi**, s. 18,19; Albayrak, “İki Sima İki Ses”, s. 212

⁸⁷⁷ Nazım Elmas, “Geçmişten Günümüze Giresun’da Edebi Hayat”, **Geçmişten Günümüze Giresun**, (Ed.: Ünsal Bekdemir- Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yay., İstanbul 2015, s. 395.

⁸⁷⁸ **100. Yılda Giresun**, s. 7.

Şahlanıyor, kabarıyor deniz.

Rüzgâr ve deniz; şarkısı yoktur bu iki kahbenin

Dümen bir elimde, iskota bir elimde

Korkmuyorum, düşünmüyorum,

Başka bir şey ben;

Önümde memleketim var,

İçimde memleketimin hasreti.

Uçarcasına gidiyor kayığım.

İşte göründü Karagöl Yaylaları,

Bürücek Tepesi, Çal Dağı.

Yaklaştım Giresun 'uma;

Yeşil bahçelerin göksüne yaslanmış,

Ayaklarını sulara daldırmış.

Yalya birikmiş çocuklar, dostlar akrabalar,

Suya girmiş hazırlanmış delikanlılar

Felekler girmiş hazırlanmış delikanlılar

Felekler dizildi, ho ho ...hop

Çekildi kayığım;

Öpüldü ellerim,

Yaşardı gözlerim.

Güzel Giresun 'um benim

Yassıada⁸⁷⁹

Köylü Kadın

Kakışla kadınım, kakışla,

Yorul, inle, hışla.

İnek Önde

Urgan belde,

Kazma kürek elde

Kakışla toprağın kara bağrını.

Kakışla kadını, kakışla,

Bir dilim ekmek için.

Ellerin düğüm düğüm,

Ellerin nasırlı,

Ellerin buruşuk,

Karda, rüzgârda, güneşde

Ve sümüklün peşde,

Kakışla toprağın kara bağrını.

Yüzü kavrulmuş, beli bükülmüş,

Benzi uçuk,

Sanki ellisinde;

Oysaki yirmisinde.

Yazda, baharda, güzde,

Yokuşta, inişte, düzde,

Yağmurda, selde

Kazma-kürek elde,

Vur kadını, kara toprağın kara bağrına.

Sonra

Bakmadan bir kez ardına

Dön yorgun-argın küçük paçka'na

Asılsın ocağı su dolu kazan

Doldur içine ne varsa.

Kaldirik, merevcen, ısırgan

Sade suya yağsız, yavan.

Kakışla kadını, kakışla

İnle, yorul, hışla

Vur kazmanı kara toprağın kara bağına.

Ve oturup ağla

Kadınlığının kara bahtına⁸⁸⁰

Beni Kınama

Velveller yaratır içimde

Saçlar;

Belde, omuzlarda, yanaklarda

Konuşan, oynaşan, göz kırpan,

Fingirdeyen, dudak büken

Saçlar;

Anarım, yaşarım gençlik demini

Yalvara yakara.

Aşk türküleri söylerim sanki;

Neşelenirim, başkalaşırım.

Başından alır da aklımı,

Unuturum gamı, kederi.

Lâhavle çekip Hocam, beni kınama!

Kâfir oldun diye azarlama,

Buyruğudur Yaradan Tanrı'nın,

Olmaz Kâinat, aşk olmayınca.⁸⁸¹

⁸⁸⁰ Bu şiir ayrıca *Yeni Adam Dergisi*'nin 1971 Mart sayısında yayınlanmıştır. **1973 İl Yıllığı**, s. 126.

⁸⁸¹ Çiçek, **Giresunlu Şairler**, s.116-118; Dr. Ali Naci Duyduk'un Yassıada da iken yazmış olduğu *Köylü Kadını* adlı şiiri, vefatı üzerine *Yeni Giresun* gazetesi'nin manşetinde yer almıştır. "Duyduk'tan Bir Şiir Köylü Kadını", **Yeni Giresun**, No: 2719, 16 Ekim 1980, s. 2; **Giresun 1973 İl Yıllığı**, s. 125-126.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dr. Ali Naci Duyduk, 1893- 1980 yılları arasında yaşamıştır. Babası, annesi ve iki kardeşinin ölümleri dolayısıyla, Ağabeyi Mehmet Hamdi Bey'in desteği sayesinde eğitimine devam etmiştir. Eğitim ve tefekkür hayatında abisi Mehmet Hamdi'nin etkisi büyüktür. Onun aracılığı ile Liseyi Trabzon'da ve İstanbul'da okumuştur. Trabzon Lisesi'nde Osman Fikret Topallı, Can Akengin, Hasan Basri Gürsoy ve Ethem Nazif gibi yakın arkadaşlar edinmiştir. Tefekkür ve aksiyon adamı olan Ali Naci, gerek Ağabeyi ve gerekse arkadaşlarından fikrinsel olarak etkilenmiştir. Ağabeyi gibi ideolojik olarak Türkçülüğü, meslek olarak gazeteciliği seçmiştir. Ayrıca kendisi ilmi olarak da tıbbi seçmiştir. İttihat ve Terakki Fırkası'nın üyesi olması ve Türk Birleşmiş Derneği ile Kafkasya Neşr-i Maarif Cemiyeti gibi derneklerde faaliyetleri bunun en açık ispatıdır. Ali Naci, mesleğinde kendisini geliştirmiş ve bu becerisini Çanakkale, Seddülbahir, Soğanlıdere, Gelibolu ve Bolayır'da bulunan askeri hastanelerde görevlendirilerek sürdürmüştür. Tabip-Teğmen olarak Şam'a gönderilmiş, Şam'da Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı emrine verilerek, bölgede toplanan askerlerin sağlık muayenelerini yaparak cephelere sevk edilmesinde önemli rol oynamış, hatta genç ve tecrübesiz bir doktor olmasına rağmen vekâleten Zahle Askeri Hastanesi Baştabipliğine de atanmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Giresun'a gelerek ağabeyinden miras aldığı gazeteciliğe başlamıştır. Meselelere milli olarak yaklaşımı başta olmak üzere eleştirel, sorgulayıcı, ve realisttir. Genç yaşında kurmuş olduğu *Karadeniz* gazetesindeki yazılarında bu özelliklerini görmek mümkündür. Renkli kişiliğinin etkisiyle *Yeni Cemaat Teşkilatı* makalesi ise alışılmış Türkçü Ali Naci portresinin dışında ümmetçi bir Ali Naci izlenimi vermiştir. Doktorluk mesleğinin dışında siyaset, spor, edebiyat, gazetecilik gibi birçok alanda faaliyet göstermiştir. Aksiyon adamı Ali Naci, doktorluk ve gazetecilik mesleği ile yetinmemiş, Osmanlı Devleti'nin son demlerinde Anadolu'nun hemen hemen her yerinde zuhur etmiş olan milli cereyanın Giresun'daki mümessili olmuştur. Bu bağlamda milli bir cemiyet olan Trabzon Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin Giresun Şubesinde önemli bir yer edinmiştir. İzmir'in işgali üzerine Dr. Ali Naci, arkadaşı İbrahim Hamdi ile birlikte Giresun'da milli uyanışın öncülerinden biri olmuştur. Bunu Giresun Müdafaa Cemiyetindeki faaliyetlerinden ve sahibi olduğu *Karadeniz* gazetesindeki *Feryat* ve *Elele* yazılarıyla vurgulamıştır. Erzurum Kongresi delegesidir. Dr. Ali Naci, Erzurum Kongresi'nde etkili olan ve daha önce Halep'te gördüğü Mustafa Kemal Paşa ve Giresun'a uğrayarak *Karadeniz* gazetesindeki yazılarını beğenmiş olan Kazım Karabekir Paşa'yı bu kongrede daha da

yakından tanımıştır. Dr. Ali Naci, daha önce de belirttiğimiz gibi Türkçü bir kişiliğinin yanı sıra renkli bir kişiliğe de sahiptir. Arkadaşı İbrahim Hamdi Bey'in de tesiriyle Kongre'de Mustafa Kemal Paşa'nın Kongre'ye başkan seçilmesi hususunda ihtiyatlı davranmış ve nihayetinde Paşa'ya muhalif tavır sergilemiştir. Ancak bu tavrı kendisinin de belirttiği gibi şahsına değil, tepden inme ve askerlik mesleğinden gelmiş birinin cemiyet başkanlığında olmaması anlayışı idi. İbrahim Hamdi ve Ömer Fevzi Bey'in aşırı muhalefetine rağmen aynı grup içerisinde yer alan Dr. Ali Naci, Paşa'ya olan muhalefetini ihtiyatlı bir şekilde sürdürmüştür. Mustafa Kemal Paşa ile gerek Kongre başkanlığı seçiminde ve gerekse Kongre bitiminde bir diğer arkadaşı Dr. Mahmut Cemil Şencan ile birlikte görüşmüşlerdir. Bu görüşmede Dr. Ali Naci, Paşa'nın bizatihi kendisine cephe almadığını aksine saygı beslediğini ve tefrikanın görüş uyuşmazlığından kaynaklandığını belirtmiştir.

Dr. Ali Naci, on üç oturumda gerçekleşen kongrede, 1, 5, 6, 8, 10 ve 11. oturumlarına katılmamıştır. Katılmış olduğu diğer oturumlarda ise 6 maddelik tahrir vermiştir. Son oturumda 45 delegenin Erzurum Kongresi kararlarını imza etmesine rağmen, Dr. Ali Naci bu kongrenin kararlarını muhalif birkaç arkadaşı (18) ile birlikte imzalamamıştır. Bazı muhalif arkadaşları ile birlikte ise 22 maddelik önerge vermiş ancak bu önerge kongrece reddedilmiştir. Kongre bitiminde Paşa hazretlerinden fikir ayrılığına rağmen dostça ayrılmıştır.

Erzurum Kongresi'ndeki muhalif tavırları yüzünden Osman Ağa'nın tepkisine sebebiyet vermiştir. Bu yüzden sahibi olduğu *Karadeniz* gazetesini kapatarak 1920'de ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Sekiz yıllık gurbet hayatını Viyana ve Fransız işgalindeki Hatay'da geçirmiştir. Bu süreç içerisinde siyasetten uzak kalmış ve daha çok mesleğini icra etmiştir. Gaziantep Valisi Hüseyin Hüsnü Çakır'ın tavsiyesiyle yurda dönmüş olan Dr. Ali Naci, 1928 yılında Giresun'a dönerken bambaşka bir memleketle karşılaşmıştır.

Artık ezilmiş, horlanmış bir Osmanlı zihniyetinin yerini yepyeni dinamik, akılcı ve çağdaş genç Cumhuriyet devri almıştır. Yeni düzene ayak uydurmak ve Cumhuriyetin değerlerine sahip çıkmak ve böylelikle her alanda mümtaz Cumhuriyet insanı olmayı kendisinde elzem görmüştür. Bu bağlamda parasız hasta muayene etmesi, çıkar gözetmeksizin hastaların yardımına koşması, muhtaç insanlara sağlık hizmeti sunan Halkevi'nde faaliyette bulunması hep bu kapsamdadır. Giresun'da *doktor doktor çaremize bir derman* darbu meseli de ona atfen söylenmiştir. Eşref Dizdar'ın Belediye başkanlığı döneminde Hükümet ve Belediye Tabipliğini tıp alanında, Belediye Meclis üyesi, Belediye Başkan Vekilliği ve Meclis azalığını ise aksiyon yönüyle sürdürmüştür. Hekim olarak Alucra Hükümet Tabipliği, Ordu

ve Giresun Belediye Tabipliği görevinde bulunmuştur. Aksiyon olarak ise CHF'de etkin rol oynaması, Bulancak CHF İl Başkanı olması bu yönünün bir başka yansıması idi. Neşriyat alanındaki boşluğunu ise *Karadeniz* gazetesi tecrübesinin de etkisiyle Halkevi'nin yayın organı olan *Aksu* dergisinde sürdürmüştür. Bu dergideki yayınlanan *Huy ve İtiyat* yazısı, mezkûr gazetede ümmetçi anlayışta yazmış olduğu *Yeni Cemaat Teşkilatı* yazısına tepkiydi.

Dr. Ali Naci, başarısız bir Gençlerbirliği spor faaliyetinin ardından eski tecrübesini kullanarak spor alanında da adından söz ettirmiştir. İlk olarak 1925 yılında kurulmuş olan Giresunspora 1932'da üye olmuş ve Mayıs 1938'e kadar bu kulübün yönetim kadrosunda boy göstermiştir. Aynı dönem içerisinde 1932 yılında Hilâlspora üye olmuş ve Nisan 1934'te yapılan Kongrede Hilâlspor Kulübü başkanlığına seçilmiştir. Bu görevini de Haziran 1937 yılına kadar sürdürmüştür. Bu dönem içerisinde Giresun ve Bulancak'ta sevildiği için adına turnuvalar da düzenlenmiştir.

Dr. Ali Naci, resmi işlerinin yoğunluğundan hususi işlerine yeterince zaman ayıramamıştı. Nihayetinde Necmiye Hanım'la evlenerek Ayten adlı bir kız çocuğuna sahip olmuştur. Aynı yıl soyadı kanunu ile birlikte Duydukzadeler diye anıldıkları için Duyduk soyadını almıştır. Böylelikle Dr. Ali Naci Duyduk, tek parti devrinin otuzlu yıllarını doktorluk, sportif faaliyetler, yazarlık, parti ve belediye işleri ile meşgul olarak geçirmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, 1940-1950 yıllarını genel olarak Fiskobirlik, askerlik, spor kulübü başkanlığı, sivil toplum örgütleri, CHP'deki Ocak faaliyetleri ve kısmen de olsa hekimlik vazifesini sürdürmüştür. Ancak asıl mesleği olan hekimlik arka plandadır.

Giresun'un en önemli geçim kaynağı fındık olması hasebiyle bu dönem içerisinde fındığa sahip çıkacak bir kurum oluşturulması elzem görülmüştür. Nitekim otuzlu yılların sonunda Giresun'da Fiskobirlik Kurumu oluşturulmuş ve Dr. Ali Naci Duyduk, Kontrolörlük görevi ile bu kuruma adımını atmıştır. Fiskobirlik'in Ağustos 1940'ta başlayan Kongresi'nde İdare Heyeti Başkanlığı'na 13 Ağustos 1938-15 Ağustos 1940 tarihleri arasında Başkanlık yapan Hüsnü Akyol'un yerine Dr. Ali Naci Duyduk seçilmiştir. Fiskobirlik'in yeni İdare Heyetine seçilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Fiskobirlik Genel Başkanı olduktan sonra fındıkla ilgili pek çok konuda yerel ve ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmuştur.

1942 yılı Mayıs 49 yaşında askere alınan Dr. Ali Naci Duyduk'un yeniden silâh altına alınmasının sebebi bizce İkinci Dünya Savaşı'nın genel hali içinde değerlendirilmelidir. 30 Mayıs 1942'de yeniden silâh altına alındığında bu defaki askerlik hizmetini Erzincan-

Tercan'da yapmıştır. Fiskobirlik'in Altıncı Genel Kurulu'nda, 3 Aralık 1944 İkinci defa birliğin başkılığına seçilmiştir. Fiskobirlik Genel Müdürlüğü 1949 yılına kadar sürmüştür.

Dr. Ali Naci Duyduk'un bu dönemki önemli faaliyetlerinden birisi de CHP teşkilatındaki konumuydu. 1940 yılında gerçekleştirilmiş olan CHP Vilâyet İdare Heyeti'ne, aza seçilmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, Aralık 1944 yılında CHP Giresun İl Kongresi'nin Yeni İdare Heyeti'nde yer almıştır. 1946 yılı Türkiye için bazı demokratik değişikliklere gidilmesinin ilk sinyali olmuştur. Ali Naci Duyduk, başlangıçta Giresun'da teşkilatlanma yoluna gitmiş olan Demokrat Parti ile Millet Partisine mesafeli yaklaşmıştır. Bu bağlamda Duyduk, Temmuz 1946'da yapılacak olan genel seçimlerde CHP'den milletvekili aday adayı olarak başvurmuştur. Duyduk'un CHP tarafından aday gösterilmemesi üzerine sorundan istifade etmek isteyen DP, Dr. Ali Naci Duyduk'u kendi partilerinden aday olmaya davet etmiştir. Yaşadığı bu kırıngılığa rağmen Dr. Ali Naci Duyduk, Demokrat Parti'nin teklifini önce kabul etmişse de bir gün sonra reddetmiştir.

Ancak 1946-1948 yılları arasında gelgitler yaşayan Dr. Ali Naci Duyduk, nihayet 1948 yılı Ekim ayı başında CHP'den istifa etmiştir. Bununla birlikte kendi ifadesiyle Dr. Ali Naci Duyduk'u CHP'den uzaklaştıran en büyük sebep Partililer arasındaki dayanışma kültürünün olmaması idi. Bir cumhuriyet insanı olan Dr. Ali Naci Duyduk, CHP'nin demokratikleşememesi ve kendi içerisinde yeni bir demokrasi anlayışına gidilmesi ihtiyacını hissetmiştir. CHP'den yollarını kesin bir şekilde ayırmış ve yeni düzenin partisi olan DP'ye adımını atmıştır. Kabuğuna bir türlü sığamayan ve renkli kişiliğini yineleyen Dr. Ali Naci Duyduk, yeni partide yeni anlayışla devam etmiştir. Bu bağlamda Ocak 1949 yılında DP'nin yeni İl Başkanı seçilmiştir. Giresun ve ilçelerinde yoğun bir mesai harcamıştır. 1949 yılında DP'nin Demokrasi mitinglerini ve İlçe binalarının açılışı törenlerine katılmak için Giresun'da faaliyetlerine başlamıştır. 1950 Milletvekili Genel seçimlerinde Giresun Milletvekili olmuştur.

Dr. Ali Naci Duyduk, TBMM'nin IX. Döneminde Tarım Komisyonu'nda çalışmıştır. Gıda, Tarım ve İskân Bankası kurulması konularında geçici komisyonlarda görev almıştır. TBMM X. Dönemde 1954'te Maliye Encümeni Tasnif Heyeti ve Ziraat Encümeninde, 1955 ve 1956 yıllarında yine Ziraat Encümeninde yer almıştır. 1957 yılında üçüncü ve son kez seçilmiş olan Duyduk, bu dönemin birinci Yasama Yılında Nafia Encümeni, İkinci ve Üçüncü Yasama Yılında ise Meclis Hesapların Tetkiki Encümeni ile Münakalat Encümenlerinde görev almıştır.

Duyduk, 9, 10 ve 11. Dönemi kapsayan 10 yıllık milletvekilliği döneminde TBMM Genel Kurulunda sadece 6 defa söz almıştır. Bu konuşmalarının hepsini 9. Dönemde gerçekleştirmiştir. Dr. Ali Naci Duyduk, milletvekili seçildikten sonra sık sık Giresun'a gelip gitmiştir. Bu ziyaretler daha çok, belediye ve ara seçimler, milletvekili seçimleri, akrabalarının ve kızının düğünü, DP Giresun İl ve İlçe Kongre toplantıları, Adliye, Fındık İstasyonu vesaire toplu açılış törenleri ve halkın nabzını yoklama gibi çeşitli sebeplerdir.

1956 yılı Ocak ayı başında Duyduk, DP Parti Müfettişliğine getirilmiştir. Duyduk, Parti Müfettişi iken, DP Çorum il teşkilatını teftiş etmiştir.

27 Mayıs 1960 İhtilâli ile birlikte Yassıada'da yargılanmıştır. Duyduk ve diğer vekillerin, ilk ifadeleri Yassıada'da 22 Ağustos 1960'da başlamıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, arkadaşı İhsan Gürak'ı Avukat olarak seçmiş ve Gürak ise 30. Oturumda Duyduk için tahliye talebinde bulunmuştur. Yassıada Mahkemesinin 55. ve son oturumda beraat etmiştir.

DP'nin devamı sayılan AP'den birkaç defa teklif almış ve nihayetinde aktif siyaseti bu partide sürdürmeye karar vermiştir. Değişimin ve yeniliğin taraftarı olan Dr. Ali Naci Duyduk, memlekete hizmeti artık bu parti kanalıyla yapma yoluna gitmiştir. Bu bağlamda AP'den 1968'de Belediye Başkanı adayı olmuş, adaylığı esnasında geçmişte yaptığı birçok hizmet ve görevi seçim propagandasında sıralamıştır. Ancak kendisi gibi doktor olan rakibi ve arkadaşı Ali Rıza Erkan'a 2 Haziran 1968 yerel seçiminde yenilmiştir. AP'nin itirazları sonucunda YSK'nın lehinde oy kullanması üzerine 3 Temmuz 1968'de Ali Rıza Erkan'ın yerine Belediye Başkanı seçilmiştir.

Çoğunluğu CHP'li üyelerden olan bir kadro ile birlikte Giresun'un üst geçit, yol, su, elektrik, kanalizasyon, plaj, trafik sorunlarını halletmiştir. Giresun'a teleferik kurulmasını gündeme getirmiş, bunun için il dışı belediye toplantılarına dahi katılmış ancak bu projesini gerçekleştirememiştir. Ekmek, odun ve çöp sorunu, beş yıl boyunca onu en çok meşgul eden sorunlardan birisi olmuş ve kısmen de olsa bu sorunların üstesinden gelmiştir. İtfaiye alanında düzenlemeler yaparak 1972 yılında bir adet Ford marka arazöz getirtmiş, şehrin ana caddelerini temizletmiştir. İki çöp kamyonu ve bir et taşıma aracı getirmeyi sağlamıştır.

Belediye Zabıta kadrosunu güçlendirmiş, Giresun'da sık sık esnaf teftişleri yaptırmıştır. Hatta çağdaş bir hamle yaparak Giresun'a ilk kez Hülya Kubat adında bir kadın zabıta'yı bu kadroya dâhil etmiştir. Belediye Bütçesinin denkleştirilmesi konusunda kısmen başarılı olmuştur. Giresun'un pahalı bir şehir olması, başlangıçta maaşların hizmetten çok meclis kadrosuna dağıtılması eleştirilere sebep olmuş ise de zamanla bu sorun halledilmiştir.

Kendisi hekim olmasına da dayanarak halkın sağlığına önem vermiş, hoparlörler ile teftişlerle bu konuda hassas davranmıştır. SSK hastanesinin açılması için teşebbüslerde

bulunmuş ve Verem Savaş Derneği kongresine katılmıştır. Şehrin ilaçlanmasına ve gıdaların temizliğine önem vererek şehri Hijyenik hale getirmeye çalışmıştır. Dr. Ali Naci Duyduk, kültürel faaliyetlere de önem vermiş ve bu bağlamda Giresun'da tiyatro ve sinemaya olan ilgi artmış, Gilt denilen Giresun İl Tiyatrosu ve Sokakbaşı Sinema binası onun zamanında açılmıştır.

Eğitime önem vermiş ancak ikinci ortaokul (Fatih) arsa meselesi yüzünden bu mesele ile biraz mesai harcamıştır. Giresun'u temsil eden İstanbul ve Erzurum'daki derneklerin öğrencileri ile mektuplaşmış ve bu derneklerin fahri başkanı olmuştur. Erzurum Kongresi'nin 50. Yıldönümü etkinliğine yaşayan beş delegeden biri olarak Belediye Başkanı sıfatıyla katılmıştır.

Dr. Ali Naci Duyduk, Giresun'un imarı alanında oldukça mesai harcamıştır. Şehrin imar planına önem vermiş, mühendisler getirtmiş, meydanın genişletilmesi için uğraşmıştır. Mezarlıkların ve pazar yerlerinin düzenlenmesi için uğraşmış ve çok sayıda gecekonduyun yıkılmasını sağlayarak kentleşmeye önem vermiştir. Bazı imar plan ve uygulamaları beraberinde eleştirilere de sebebiyet vermiştir. Giresun'da ilk kez bir organize sanayiinin kurulması için önemli adımlar atmış ve Boğacık bölgesinde bu uygulama kısmen de olsa gerçekleştirilmiştir. Çimento fabrikasının kurulması gerçekleşmemiş ancak Başbakan Demirel'in Giresun seyahati ile birlikte Aksu Kâğıt Fabrikasının açılışı gerçekleşmiştir.

Belediye Başkanlığının son yılında 14 Ekim 1973 Milletvekili ve 9 Aralık 1973 Belediye seçimleri gerçekleştirilmiştir. 9 Aralık 1973 Belediye seçimine aday olmamış ve 12 Aralık 1973'te Dr. Ali Rıza Erkan'a görevini teslim ederek belediye Başkanlığı ve aktif siyasetten çekilmiştir. Hayatının son devrini Giresun'da geçirmiş olan Duyduk, 1980'de yaşama veda etmiştir.

KAYNAKLAR

1- **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)**

10.90/46.135.5; 10.09/400.1216.1

2- **TBMM Arşivi**

TBMM, 9.Dönem, SN: 1684, ZN: 26, Giresun 9, D.

3- **Yayınlanmış Belgeler**

T.B.M.M Zabıt Cerideleri, 9-11. Dönemler

T.B.M.M Tutanak Dergisi, Dönem 9, I, XXIV, XXXIII.

TBMM Albümü 1920-2010, II. Cilt, 1950-1980, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay, Ankara 2010.

TBMM Albümü I, TBMM Yay, İkinci Baskı, Ankara 2010.

4- **Sürelî Yayınlar**

a- **Akgün, Aksu, Cumhuriyet, Giresun İleri, Gündem, Gündüz, Hamle, Işık, İleri, İstiklal Harbi, Kale, Karadeniz, Karadeniz Postası, Milliyet, Türk Sesi, Yeni Giresun, Yenigün, Yeşil Çotanak, Yeşil Giresun**

5- **Kitap, Makale ve Tezler**

100. Yılda Giresun, Giresun Valiliği Yay: Giresun 1982.

“123 Beraat Var 449 kişiye Hapis Cezası Verildi”, **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 2.

“14 Mayıs’ın Yıldönümü Her Tarafa Neşeyle Kutlandı”, **Kale**, No: 618, 15 Mayıs 1951, s. 1.

“32 No.Lu F.T.S. Kooperatifi Kongre Hazırlıkları”, **Yeşilgiresun**, No: 652, 14 Eylül 1940, s. 1.

“4 Eski Mebusumuzun Tahliye Talepleri”, **Karadeniz**, No: 2174, 10 Temmuz 1961, s. 2.

50 Yılda Giresun’da Spor (1938-1988). T. C Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü, Giresun İl Müdürlüğü, Giresun İl Başkanlığı.

“A. Menderesin Adaylara Telgrafı”, **Karadeniz**, No: 1048, 5 Ekim 1957, s. 1.

“A. N. Duyduk”, **Hamle**, No: 4, 8 Haziran 1953, s. 1.

“A. Naci Duyduk Geldi”, **Hamle**, No: 1768, 25 Nisan 1959, s. 1.

“A. Naci Duyduk ve Azmi Bozbağ Geldiler”, **Hamle**, No: 655, 15 Ağustos 1955, s. 1.

“A. Rıza Erkan Belediye Başkanlığına Seçildi”, **Gündüz**, No: 6454, 10 Aralık 1973, s. 1.

“A.P Belediye Başkanı adayı Dr. Ali Naci Duyduk’un Konuşması”, **Gündüz**, No: 4752, 20 Mayıs 1968, s. 1.

“A.P Belediye Meclisinin Boşlukları Yeni Adaylar Tayin Edilerek Dolduruldu.”, **Gündüz**, No: 4743, 9 Mayıs 1968, s. 1.

“A.P”, **Gündüz**, No: 4722, 15 Nisan 1968, s. 1.

“Abacıbükü Belediye Hudutlarına Alınacak”, **Gündüz**, No: 5583, 3 Şubat 1971, s. 1.

“Abacıbükü Halkının Belediye’ye Teşekkürü”, **Gündüz**, No: 5675, 25 Mayıs 1971, s. 1.

“Abacıbükü Mahallesi Belediye’ye Her Yıl 2,5 Milyon Gelir Getirecek”, **Gündüz**, No: 5925, 20 Mart 1972, s. 1.

“Abacıbükü’nde Plebisit Yapılıyor”, **Gündüz**, No: 5655, 1 Mayıs 1971, s. 1.

“Acı Hakikat”, **Kale**, No: 1236, 2 Haziran 1953, s. 1.

“Adalet Partililer “Dr. Naci Duyduk’u Belediye Başkanı Seçeceğiz” Diyorlar”, **Gündüz**, No: 4747, 14 Mayıs 1968, s. 1.

“Adalet Partililer Seçim Oyununa Gelmeyeceklerdir”. **Gündüz**, No: 4748, 15 Mayıs 1968, s. 1.

“Adalet Partisi’nin Giresun Belediye Başkanı ve Belediye Meclisi ile İl Genel Meclisi Adayları”, **Gündüz**, No: 4752, 20 Mayıs 1968, s. 2.

“Aday Listeleri Bugün Kesinleşecek”, **Gündüz**, No: 4742, 8 Mayıs 1968, s. 1.

“Aday Listeleri Seçim Kuruluna Verildi”, **Gündüz**, No: 4739, 4 Mayıs 1968, s. 1.

“Adaylık Yoklaması Etrafında”, **Işık**, No: 1175, 18 Mart 1954, s. 1.

“Adaylık Yoklaması”, **Işık**, No: 1174, 17 Mart 1954, s. 1.

“Adaylık Yoklaması”, **Işık**, No: 1182, 26 Mart 1954, s. 1.

AKIN, Cavit,” Millî Mücadele ve Erzurum Kongresi’nde Giresun Delegeleri”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1997, ss. 275-286.

“Akın-Aksu Kulüpleri”, **Yeşilgiresun**, No: 683, 10 Mayıs 1941, s. 1.

AKKUŞ, Süleyman, **Demokrat Parti Aydın Milletvekilleri ve TBMM’deki Faaliyetleri**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2016.

“Aksu Bölgesinde Müstakil Belediye Kurulması İsteniyor”, **Gündüz**, No: 5044, 26 Nisan 1969, s. 1.

“Aksu Gençlik Kulübü İdare Heyeti”, **Yeşilgiresun**, No: 683, 10 Mayıs 1941, s. 1.

“Aksu Kâğıt Fabrikası Sahası Belediye Hudutları İçine Alınmalıdır”, **Gündüz**, No: 4879, 15 Ekim 1968, s. 1.

“Aksu Kâğıt Fabrikası Sahası Belediye Sınırları İçine Alınırsa Giresun Belediyesinin Geliri Bir Misli Artar”, **Karadeniz**, No: 3097, 16 Ekim 1968, s. 1.

“Aksu Mahallesinin Belediye Bütçesine Yıllık Katkısı”, **Gündüz**, No: 6018, 7 Temmuz 1972, s. 1.

ALBAYRAK, Hüseyin, “Millî Mücadelede Giresun Basını”, **Giresun Tarihi Sempozyumu, (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1997, ss. 287-323.

ALBAYRAK, Hüseyin, “Millî Mücadelede Giresun’da İki Sima ve İki Ses”, **Millî Mücadelede Giresun Sempozyumu 6-7 Mart 1999 Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul, 1999, ss. 201-222.

“Ali Naci Bey”, **Yeşil Giresun**, No: 141, 29 Son Teşrin (Kasım), 1928, s.1.

“Ali Naci Duyduk Ankara’ya Gitti.”, **Karadeniz**, No: 3015, 15 Temmuz 1968, s. 1.

“Ali Naci Duyduk Hükümet Tabibi Oldu”, **Yeşilgiresun**, No: 472, 30 Ocak 1937, s. 3.

“Ali Naci Duyduk Öldü”, **Giresun İleri**, No: 1968, 16 Ekim 1980, s. 1.

“Ali Naci Duyduk Reislik Görevine Dünden İtibaren Başladı”, **Karadeniz**, No: 3002, 4 Temmuz 1968, s. 2.

“Ali Naci Duyduk”, **Gündüz**, No: 4693, 8 Mart 1968, s. 1.

- “Ali Naci Duyduk”, **Kale**, No: 1254, 25 Haziran 1953, s. 1.
- “Ali Naci Duyduk”, **Kale**, No: 1256, 27 Haziran 1953, s. 1.
- “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 445, 11 Temmuz 1936, s. 2.
- “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 456, 3 Ekim 1936, s. 2.
- “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 469, 9 Ocak 1937, s. 1.
- “Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 465, 12 Aralık 1936, s. 2.
- “Ali Naci Gitti”, **Yeşilgiresun**, No: 415, 7 Aralık 1935, s. 2.
- “Ali Naci, “Frengi ve Fuşiyat”, **Işık**, No: 19, 1 Mayıs 1335/1919, s. 3-4.
- “Ali Naci, “Yine Cemaat Teşkilatı”, **Karadeniz**, No: 14, 26 Haziran 1335/1919, s. 1-2.
- “Ali Naci, “Huy ve İtiyat”, **Aksu**, 7-8 Mayıs 1934.
- “Ali Naci, “Memlekette Frengi”, **Işık**, No: 13, 28 Şubat 1335/1919, s. 3-4.
- “Ali Paşa’nın Mazbatası Ekseriyetle İptal Olunmuş”. **Karadeniz**, No: 3000, 2 Temmuz 1968, s. 1.
- “Ali Rıza Erkan CHP’de ve Recai Bulam AP’de Belediye Başkanı Adayı Seçildiler”, **Gündüz**, No: 6430, 12 Kasım 1973, s. 1.
- “Ali Rıza Erkan, Belediye Başkanlığı İçin Adaylık Koyacağını Açıkladı”, **Gündüz**, No: 6403, 8 Ekim 1973, s. 1.
- “Ali Rıza Erkan, Kesin Olarak Adaylık Koydu”, **Gündüz**, No: 6420, 31 Ekim 1973, s. 1.
- “Allah Bize Verecek Biz de Borçlarımıza- Demirel, Aksu Kâğıt Fabrikasını Törenle Hizmete Açtı”, **Cumhuriyet**, No: 16580, 22 Eylül 1970, s. 1, 8.
- ALPARSLAN, Teoman, **Mustafa Kemal Paşa’nın Koruma Birliği Komutanı Öncü Kuvvaci Gazi Milis Yarbay Topal Osman Ağa**, Kemer Yay, İstanbul 2014.
- ALPARSLAN, Teoman, **Mustafa Kemal Paşa’nın Koruma Birliği Komutanı Öncü Kuvvaci Gazi Milis Yarbay Topal Osman Ağa**, Kum Saati Yay, İstanbul 2007.
- “Anayasa Müesseseleri, Hükümetin Müdahalesi Olmaksızın İşlemektedir”, **Gündüz**, No: 4761, 30 Mayıs 1968, s. 1.

Anayasayı İhlal Davası ve Yüksek Adalet Divanı Kararları, TBMM Kütüphanesi, 1985, 4520, Yassıada 1960-1961, I-III.

“AP Genel Başkanı Demirel, Giresun’da Konuşma Yaptı- “Post Kavgaları Siyasi Partileri Zayıflatıyor”, **Gündüz**, No: 6395, 28 Eylül 1973, s. 1.

“AP’de İki Liste Çarpışacak”, **Gündüz**, No: 4732, 26 Nisan 1968, s. 1.

“AP’de Seçim Faaliyeti”, **Gündüz**, No: 4751, 18 Mayıs 1968, s. 1.

“AP’nin Belediye Meclisi Adayları Tespit Ediliyor”, **Gündüz**, No: 4736, 1 Mayıs 1968, s. 1.

ARIBURNU, Kemal, **Sivas Kongresi, Samsun’dan Ankara’ya kadar Olaylar ve Anılarla**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 1997.

ARSLAN, Zühtü- TARAKÇI, Selma, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM XI. Dönem (1957-1960) Biyografiler**, III, TBMM Yay, Ankara 2013.

ARSLAN, Zühtü, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM XI. Dönem (1957-1960) Yasama Faaliyetleri**, TBMM Yay, Ankara 2013.

ASLAN, Emel, **Türkiye’nin İç Siyasetinde Demokrat Parti (1950- 1960)**, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir 2014.

ASLAN, Mithat Kerim, “Atatürk Devrinde Giresun’da Sağlık Faaliyetleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset, Giresun 2003, ss. 87-95.

ASLAN, Zehra, “Demokrat Parti Trabzon Milletvekili Hüseyin Pertev Sanaç (1954-1961)”, **Karadeniz Araştırmaları**, 48/2015.

“Atatürk Heykeli’nin Dikildiği Yeri Güzelleştirmek İçin İmar Bakanlığı 1 Milyon Veriyor”, **Gündüz**, No: 5260, 14 Ocak 1970, s. 1.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, **Nutuk**, Kozan Ofset Matbaacılık, Ankara 2008.

“Avukat Recai Yanıkömeroğlu Dün Konuştu”, **Gündüz**, No: 4754, 22 Mayıs 1968, s. 1.

“Aziz Hemşerilerimiz”, **Gündüz**, No: 4762, 31 Mayıs 1968, s. 2.

“B. M. Meclisi 15 Temmuz’da Toplanıyor”, **Hamle**, No: 1826, 8 Temmuz 1959, s. 1.

“B. Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4972, 1 Şubat 1969, s. 1.

“B. Sadettin Uğursal”, **Yeşilgiresun**, No: 695, 2 Ağustos 1941, s. 1.

“Bahçeli Köyünde Atatürk Büstü”, **Karadeniz**, No: 4183, 10 Mayıs 1969, s. 1.

“Bahçeli’ye Atatürk Büstü Dikildi”, **Gündüz**, No: 5053, 7 Mayıs 1969, s. 1.

BALCI, Sezai “Giresunlu Bir Başhoca ve Müftü: Ali Rıza Efendi (1849-1912)”, **Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu, II, (25-27 Ekim 2013)**, (Ed. Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yay, Giresun 2013, ss. 193-211.

BALCI, Sezai, “Millî Mücadele’de Giresun”, **Geçmişten Günümüze Giresun**, Edit. Prof. Ünsal Bekdemir-Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi-4, Mavi Ofset, İstanbul, 2015, ss. 35-40.

“Barselona’da Teleferik Hattı Kalebayırını Hatırlattı”, **Gündüz**, No: 5785, 30 Eylül 1971, s. 1.

BAŞAR, Zeki, **60. Yıldönümünde Devrim Tarihi Bakımından: Erzurum Kongresi, Öncesi- Sonrasıyla**, Atatürk Üniversitesi Yay, Erzurum 1979.

“Başbakan Giresun’dan Geri Dönecekmiş”, **İleri**, No: 1151, 19 Eylül 1970, s. 1.

“Başbakan Süleyman Demirel Karadeniz İllerine Yapacağı Tetkikleri Erteledi”, **İleri**, No: 1143, 9 Eylül 1970, s. 1.

“Başkana İtiraz Edildi”, **Karadeniz**, No: 2972, 4 Haziran 1968, s. 2.

“Başkanın Kararı Çıkmadı”, **Karadeniz**, No: 2989, 21 Haziran 1968, s. 1.

BAŞUSLU, Emine, Seka Aksu Kâğıt Fabrikasının Tarihi (1970-2003), Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2019.

“Başvekile Mebusların Telgrafı”, **Hamle**, No: 1829, 11 Temmuz 1959, s. 1.

“Bay Dr. Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 1010, 13 Aralık 1947, s. 2.

BAYAR, Celal, **Kayseri Cezaevi Günlüğü**, Yapı Kredi Yay, 3. Baskı, İstanbul 2018.

BAYRAM, Ebru, **Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun’da İktisadi Hayat (1923-1950)**, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014.

“Belediye 1 Et Taşıma ve 2 Çöp Kamyonu Alıyor”, **Gündüz**, No: 5773, 16 Eylül 1971, s. 1.

“Belediye 2 çöp, 1 Et Taşıma Kamyonu Geldi”, **Gündüz**, No: 5824, 15 Kasım 1971, s. 1.

“Belediye 3 Araba Taş Getirmekten Aciz Mi?”, **Hamle**, No: 6947, 8 Ocak 1971, s. 1.

“Belediye Altı Kamyonla 9 Ton Odun Getirdi”, **Gündüz**, No: 5898, 16 Şubat 1972, s. 1.

“Belediye Arsalarının Satışına Ait Teklifi Meclis Kabul Etmedi”, **Gündüz**, No: 4873, 8 Ekim 1968, s. 1.

“Belediye Bandosunun Yeniden Kurulması İsteniyor”, **Gündüz**, No: 5811, 30 Ekim 1971, s. 1.

“Belediye Başkan Vekili “Giresunlular Giresunspor’la Beraberdır.” Dedi.”, **Gündüz**, No: 4806, 20 Temmuz 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk Erzurum’a Gitti.”, **Yenigiresun**, No: 11186, 22 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk Erzurum’a Gitti”, **Yenigiresun**, No: 11186, 22 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Ali Naci Duyduk, Maaşının Arttırılmasını İstemedi”, **Gündüz**, No: 6004, 21 Haziran 1972, s. 1.

“Belediye Başkanı Ankara’da “, **Gündüz**, No: 4801, 15 Temmuz 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Ankara’da Yaptığı Temaslar Hakkında Bilgi Verdi”, **Gündüz**, No: 4919, 3 Aralık 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Ankara’ya Gidiyor”, **Gündüz**, No: 4880, 16 Ekim 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Bu sabah Rize’ye Gitti”, **Gündüz**, No: 4857, 18 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Dr. Ali Rıza Erkan’ın Mesajı:” Partili Partisiz Bütün Giresunlulara Hizmete Devam Edeceğim”, **Gündüz**, No: 4771, 11 Haziran 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Duyduk, Şehrimizde Ekmek Sıkıntısı Çekilmeyeceğini Söyledi”, **Gündüz**, No: 4969, 29 Ocak 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Erzurum’a Gitti.”, **Gündüz**, No:5112, 22 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Erzurum’a Gitti”, **Gündüz**, No: 5112, 22 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Esnaflarla Toplantı Yapıyor.”, **Gündüz**, No: 4939, 28 Aralık 1968, s. 1.

“Belediye Başkanı Göreve Başladı”, **Gündüz**, No: 5191, 22 Ekim 1969, s. 1.

“Belediye Başkanı Şehir İşleri İçin Ankara’ya Gidiyor”, **Gündüz**, No: 4891, 31 Ekim 1968, s. 1.

“Belediye Başkanımız Dr. Ali Naci Duyduk Göreve Başladı.” **Karadeniz**, No: 4323, 22 Ekim 1969, s. 1.

“Belediye Başkanımız Dr. Ali Naci Duyduk’un Erzurum’da Yaptığı Konuşma”, **Yeniğiresun**, No: 11187, 23 Temmuz 1969, s. 2.

“Belediye Başkanımız Erzurum’dan Döndü”, **Yeniğiresun**, No: 11190, 26 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Başkanımız Şehir Meclisi Toplantısında Açıkladı” **Yeni Giresun**, No: 10749, 4 Ekim 1968, s. 1.

“Belediye Başkanımızın Yüksek Tahsil Yapan Gençlerimize Cevabi Telgrafı”, **Gündüz**, No: 4999, 8 Mart 1969, s. 1.

“Belediye Başkanına Yapılan İtirazla İlgili Karar Üç Ay İçinde Verilecek-Dr. Ali Rıza Erkan Bu Sabah Görevine Başladı”, **Gündüz**, No: 4783, 24 Haziran 1968, s. 1.

“Belediye Başkanlığı Seçimi İçin AP’de Aday Bulundu Mu?”, **Gündüz**, No: 4717, 9 Nisan 1968, s. 1.

“Belediye Başkanlığından”, **Gündüz**, No: 5273, 29 Ocak 1970, s. 1.

“Belediye Bütçesi 3.200.000 Lira Olarak Denkleştirildi”, **Gündüz**, No: 5296, 2 Mart 1970, s. 1.

“Belediye Bütçesini Tetkik İçin Komisyon Seçildi”, **Gündüz**, No: 5583, 3 Şubat 1971, s. 1.

“Belediye Doktorluğu” **Akgün**, No: 60, 12 Kasım 1936, s. 2.

“Belediye Dükkânları Kontrol Ediyor”, **Gündüz**, No: 5717, 13 Temmuz 1971, s. 1.

“Belediye Dün Yıkım İşine Başlamıştır”, **Hamle**, No: 6848, 11 Eylül 1970, s. 1.

“Belediye Encümen Üyeleri Seçildi”, **Gündüz**, No: 6295, 2 Haziran 1973, s. 1.

1. “Belediye Encümeni Et Fiyatlarını Tespit Etti”, **Gündüz**, No: 5335, 16 Nisan 1970, s. 1.
- “Belediye Esnafı Kontrolü Sıklaştırdı”, **Gündüz**, No: 5324, 3 Nisan 1970, s. 1.
- “Belediye Fırınları Kontrol Ettiriyor”, **Gündüz**, No: 5266, 21 Ocak 1970, s. 1.
- “Belediye Fiyat ve Sağlık Kontrolü”, **Gündüz**, No: 5513, 10 Kasım 1970, s. 1.
- “Belediye Görevini Yapmalıdır” **Gündüz**, No: 5734, 2 Ağustos 1971, s. 1.
- “Belediye İki Çöp Kamyonu ve Bir De Et Taşıma Kamyonu Satın Aldı”, **Gündüz**, No: 5794, 11 Ekim 1971, s. 1.
- “Belediye İnşaat Sahiplerine Çimento Tevzi Edecek”, **Yeşilçotanak**, No: 12, 14 Ağustos 1968, s. 1.
- “Belediye Kamyonları Satışa Çıkardı”, **Gündüz**, No: 5760, 1 Eylül 1971, s. 1.
- “Belediye Kışlık Odun Satışına Başladı”, **Gündüz**, No: 5431, 6 Ağustos 1970, s. 1.
- “Belediye Meclisi 1 Haziran’da Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 6292, 30 Mayıs 1973, s. 1.
- “Belediye Meclisi 15 Gün Daha Çalışacak”, **Gündüz**, No: 5910, 2 Mart 1972, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Bütçeyi Görüşmeye Devam Edecek”, **Gündüz**, No: 5908, 28 Şubat 1972, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4773, 13 Haziran 1968, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4867, 1 Ekim 1968, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 5276, 2 Şubat 1970, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Karadeniz**, No: 3085, 1 Ekim 1968, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Karadeniz**, No: 4104, 7 Şubat 1969, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Yeni Giresun**, No: 10749, 4 Ekim 1968, s. 1.
- “Belediye Meclisi Bugün Toplanıyor”, **Yeşilçotanak**, No: 56, 4 Ekim 1968, s. 1.
- “Belediye Meclisi C.H.P Grubu Toplandı”, **Gündüz**, No: 4768, 7 Haziran 1968, s. 2.
- “Belediye Meclisi Dün Toplandı”, **Gündüz**, No: 5054, 8 Mayıs 1969, s. 1.
- “Belediye Meclisi Haziran Dönemi Çalışmasına Başladı”, **Gündüz**, No: 5988, 2 Haziran 1972, s. 1.

“Belediye Meclisi Salı Günü Olağanüstü Toplanacak”, **Gündüz**, No: 6121, 4 Kasım 1972, s. 1.

“Belediye Meclisi Şubat Toplantıları Sona Erdi”, **Gündüz**, No: 5615, 16 Mart 1971, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4864, 27 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4917, 30 Kasım 1968, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 4983, 14 Şubat 1969, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 5272, 28 Ocak 1970, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 5661, 10 Mayıs 1971, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplanıyor”, **Gündüz**, No: 6075, 12 Eylül 1972, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplantıları Başladı”, **Gündüz**, No: 4973, 3 Şubat 1969, s. 1.

“Belediye Meclisi Toplantıya Çağrıldı”, **Yenigiresun**, No: 10116, 1 Mayıs 1969, s. 1.

“Belediye Meclisi Üyeliği İçin AP’den Adaylık Koyan Çıkmadı”, **Gündüz**, No: 4731, 25 Nisan 1968, s. 1.

“Belediye Meclisi Yarım Toplanıyor ”, **Karadeniz**, No: 3084, 30 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Meclisi Yarım Toplanıyor”, **Karadeniz**, No: 3073, 17 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Meclisi Yarım Yapacağı Toplantıda Bütçeyi Görüşecek”, **Gündüz**, No: 5596, 22 Şubat 1971, s. 1.

“Belediye Meclisi, Boğacak Havzasını Sanayi Sitesi Yeri Olarak Onayladı”, **Gündüz**, No: 6009, 27 Haziran 1972, s. 1.

“Belediye Meclisi”, **Gündüz**, No: 5394, 24 Haziran 1970, s. 1.

“Belediye Meclisi”, **Gündüz**, No: 5604, 3 Mart 1971, s. 1.

“Belediye Meclisinde Yeni Seçim Yapılacak”, **Karadeniz**, No: 3083, 28 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Meclisinin Bugün Yapacağı Toplantı Tartışmalı Geçecek”, **Gündüz**, No: 5118, 29 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Meclisinin Çalışmaları Sona Eriyor”, **Gündüz**, No: 5920, 14 Mart 1972, s. 1.

“Belediye Meclisinin Dünkü İçtimainda İmar Plânında Değişiklik Konusu Tartışıldı”, **Gündüz**, No: 5119, 30 Temmuz 1969, s. 1.

“Belediye Meydanı Genişletilecek-İstimlâk İçin İmar Bakanlığı’ndan Gelen 350 Bin Lira Az Bulundu, **Gündüz**, No: 5092, 29 Haziran 1969, s. 1.

“Belediye Meydanı Modern Şekilde Tanzim Edilecek”, **Gündüz**, No: 5639, 13 Nisan 1971, s. 1.

“Belediye Meydanının Maketi Yapıldı”, **Gündüz**, No: 5711, 6 Temmuz 1971, s. 1.

“Belediye Mezbahasında Bir Yıl İçinde 15 Bin 782 Baş Hayvan Kesildi”, **Gündüz**, No: 5988, 2 Haziran 1972, s. 1.

“Belediye Odun Depo Ediyor”, **Gündüz**, No: 5414, 17 Temmuz 1970, s. 1.

“Belediye Odun Satışına Başladı”, **Gündüz**, No: 5421, 25 Temmuz 1970, s. 1.

“Belediye Önü Genişliyor”, **Gündüz**, No: 5151, 5 Eylül 1969, s. 1.

“Belediye Önünde İstimlâk Gecikti”, **Gündüz**, No: 5352, 6 Mayıs 1970, s. 1.

“Belediye Plâjı Bugün Açılıyor.”, **Gündüz**, No: 5086, 21 Haziran 1969, s. 1.

“Belediye Plajı Hâlâ Açılmadı.” **Gündüz**, No: 5077, 10 Haziran 1969, s. 1.

“Belediye Plajı Kapatıldı”, **Gündüz**, No: 4828, 15 Ağustos 1968, s. 1.

“Belediye Plajı”, **Gündüz**, No: 5720, 16 Temmuz 1971, s. 1.

“Belediye Plajında 8 Kabine Yıkıldı”, **Gündüz**, No: 5687, 8 Haziran 1971, s. 1.

“Belediye Plajla İlgilendi- Belediye Plajı Açılıyor”, **Gündüz**, No: 5712, 7 Temmuz 1971, s. 1.

“Belediye Reisi Ali Naci Duyduk’un Verem Savaşı Konuşması”, **Gündüz**, No: 4949, 9 Ocak 1969, s. 1.

“Belediye Reisi Dr. Ali Naci Duyduk Rize’ye Gitti.”, **Yeşilçotanak**, No: 42, 18 Eylül 1968, s. 1.

“Belediye Reisinin Ayağı Kırıldı”, **Gündüz**, No: 5147, 1 Eylül 1969, s. 1.

“Belediye Reisinin Beğenilen Jesti”, **Gündüz**, No: 5151, 5 Eylül 1969, s. 1.

“Belediye Seçimi İçin D. Parti’de Faaliyet”, **Kale**, No: 397, 24 Ağustos 1950, s. 1.

“Belediye Sinema İnşaatının Özel İdare’ye Devredilmek İstenmesi Günün Konusu Oldu”, **Gündüz**, No: 4977, 7 Şubat 1969, s. 1.

“Belediye Sineması İnşaatının İkmali İçin 500 Bin Lira Daha Lazım!”, **Gündüz**, No: 4976, 6 Şubat 1969, s. 1.

“Belediye Ucuz Pirinç Satacak”, **Gündüz**, No: 6303, 12 Haziran 1973, s. 1.

“Belediye ve İl Genel Meclisi Adayları Yarım Seçilecek”, **Gündüz**, No: 4733, 27 Nisan 1968, s. 1.

“Belediye Zabıta Ekibi, Lokanta, Gazino ve Kahvehaneleri Kontrol Ediyor”, **Gündüz**, No: 5700, 23 Haziran 1971, s. 1.

“Belediye, Bando İçin Ödenek Ayırdı”, **Gündüz**, No: 5916, 9 Mart 1972, s. 1.

“Belediye, Elektrik İşletmesi ve Su İşleri Bütçesi”, **Gündüz**, No: 5599, 25 Şubat 1971, s. 1.

“Belediye, İnşaat Sahiplerine 850 Torba Çimento Tevzi Edecek”, **Gündüz**, No: 4828, 15 Ağustos 1968, s. 1.

“Belediye, Nihayet Giresun Şehri İçin Bazı Eksiklikleri Tamamlayacak”, **Gündüz**, No: 5752, 23 Ağustos 1971, s. 1.

“Belediye’nin Beklediği Cevap Geldi”, **Hamle**, No: 6847, 10 Eylül 1970, s. 1.

“Belediye’nin Bir İşine Karşı Tepki Genişledi”, **Gündüz**, No: 5636, 9 Nisan 1971, s. 1.

“Belediye’nin Bütçesi 2,5 Milyon Lira”, **Yenigiresun**, No: 10858, 18 Şubat 1969, s. 1.

“Belediye’nin Geçen Yıl İçinde Yaptığı İşlerin Raporu”, **Gündüz**, No: 5073, 30 Mayıs 1969, s. 1.

“Belediye’nin İnşaat İşleri Düzene Sokulacak”, **Gündüz**, No: 5261, 15 Ocak 1970, s. 1.

“Belediye’ye 2 Damperli Kamyon Alındı”, **Gündüz**, No: 5055, 9 Mayıs 1969, s. 1.

“Belediyeciler Kongresi Toplandı”, **Kale**, No: 790, 11 Aralık 1951, s. 1.

“Belediyede Vekiller-Reis Vekili Ali Naci Bey”, **Yeşilgiresun**, No: 345, 12 Temmuz 1934, s. 1.

“Belediyede Yeni Tayinler Yapıldı”, **Gündüz**, No: 5767, 9 Eylül 1971, s. 1.

“Belediyede Yeni Tayinler”, **Gündüz**, No: 5768, 10 Eylül 1971, s. 1.

“Belediyemiz Caddeleri Dün Gece Temizletti”, **Gündüz**, No: 5279, 5 Şubat 1970, s. 1.

“Belediyemiz, Fırınları Sık Sık Kontrol Ediyor”, **Gündüz**, No: 5781, 25 Eylül 1971, s. 1.

“Belediyenin Başladığı Sinema Binası İnşaatı Özel İdareye Mi Devredilecek”, **Gündüz**, No: 4973, 3 Şubat 1969, s. 1.

“Belediyenin Ekmek Fabrikası Kurması Zarurî Hale Geldi”, **Gündüz**, No: 5699, 22 Haziran 1971, s. 1.

“Belediyenin Elektriğe Yapacağı Zammı Bütçe Komisyonu Reddetti”, **Gündüz**, No: 6201, 13 Şubat 1973, s. 1.

“Belediyenin Yasağı”, **Gündüz**, No: 6306, 15 Haziran 1973, s. 1.

Belgelerle Osmanlıdan Cumhuriyete Giresun (Ed. Cevat Ekici, Gazanfer İltar, Mehmet Fatsa), Giresun Belediyesi Yay, Giresun 2008.

“Beraat Eden Milletvekilleri”, **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 1.

“Beraat Eden Sanıklar Memleketlerine Dönmeye Başladılar”, **Hamle**, No: 3179, 19 Eylül 1961, s. 1.

“Beş kişilik Belediye Komisyonu Mahallelerin İhtiyaçlarını Tespit Etti”, **Gündüz**, No: 4920, 4 Aralık 1968, s. 1.

“Beşinci Menderes Kabinesi Çarşamba Günü İlân Edilecek”, **Karadeniz**, No: 1083, 18 Kasım 1957, s. 1.

BEYOĞLU, Süleyman, “Millî Mücadelede Giresun’un Yeri ve Önemi”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul, 1997, ss. 209- 229.

BEYOĞLU, Süleyman, “Belgelerle Osman Ağa” **Milli Mücadelede Giresun (6-7 Mart Sempozyumu) Bildiriler**, İstanbul 1999, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1999, ss. 77-98

BEYOĞLU, Süleyman, **Millî Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, Yayınlanmamış Bilgi ve Belgelerle, Bengi Yay, İstanbul 2009.

BİBER, Tuğba Eray, “Işık Gazetesine Göre 1919- 1923 Yılları Arasında Giresun’da Sosyal ve Ekonomik Hayat”, **Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (9- 11 Ekim 2008) Bildiriler, I**, Giresun Belediyesi, Önder Matbaacılık, Ankara 2009, ss. 651-660.

“Binaları Yıkma İş Gecikti”, **Gündüz**, No: 5444, 21 Ağustos 1970, s. 1.

“Bir Açıklama C.H.P İl Başkanlığından”, **Gündüz**, No: 4762, 31 Mayıs 1968, s. 1.

“Bir Belediye Ekibi Şehri Dolaşıp Dertleri Tespit Edecek”, **Karadeniz**, No: 3097, 16 Ekim 1968, s. 1.

“Bir D.P Mebusu Yassıda’dan Tahliye Edildi”, **Hamle**, No: 3089, 17 Mayıs 1961, s. 1.

“Bir Genç Hastanede Kudurarak Öldü”, **Karadeniz Postası**, No: 118, 11 Eylül 1959, s. 1, 4.

Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi, 21-25 Aralık 1944 Ankara, Türk Ekonomi Derneği Yay, Ankara 1945.

“Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi”, **Yeşilgiresun**, No: 857, 16 Aralık 1944, s. 1.

“Birlik Fındık Fiyatlarını Düşürmeyecek”, **Yeşilgiresun**, No: 1001, 4 Ekim 1947, s. 1.

“Birlik Kongresinin Bugün Bitmesi Muhtemel”, **Kale**, No: 86, 3 Eylül 1949, s. 1.

“Birlik Umum Müdürü”, **Yeşilgiresun**, No: 950, 12 Ekim 1946, s. 1.

BOSTAN, M. Hanefi, “Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti’nin Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaşayanların Türk Olduğuna Dair Bir Muhtırası”, **Millî Mücadelede Giresun Sempozyumu (6-7 Mart 1999) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul, 1999, ss. 35-57.

BOSTANCI, Mustafa, ”Milli Mücadelede Erzurum Kongresi Kararları”, **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, II/2015.

BOZALIOĞLU, İsmail, “Giresun’da Millî Mücadele Ruhu”, **Millî Mücadelede Giresun Sempozyumu (6-7 Mart 1999) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, Giresun 1999, ss. 69-76.

“Bölge Fındık İstasyonunun Yeni Binası Dün Törenle Açıldı”, **Kale**, No: 1237, 3 Haziran 1953, s. 1.

“Bugün Samsun’da Azot Fabrikasını Törenle Açacak Olan Demirel Yarın Giresun Kâğıt Fabrikasının Açılış Töreninde Hazır Bulunacak”, **İleri**, No: 1142, 8 Eylül 1970, s. 1.

“Bugün Yolağzı’ndaki Parti Mücadelesi”, **Kale**, No: 275, 1 Nisan 1950, s. 1.

“Bugün Yüksek Adalet Divanı Huzuruna Çıkacak Olan Giresun Mebuslarının Durumu”, **Karadeniz**, No: 1952, 14 Ekim 1960, s. 2.

“Bulancak İlçesi D. Parti Kongresi”, **Hamle**, No: 530, 8 Mart 1955, s. 1.

“Cemil Sait Barlas’a Açık Mektup”, **Kale**, No: 228, 6 Şubat 1950, s. 1,3.

“C. H. P’li Üyeler Belediye’de Takip Edilecek Politikayı Tespit Edecekler”, **Gündüz**, No: 4795, 8 Temmuz 1968, s. 1.

“C.H.P İl Kongresi Yapıldı”, **Akgün**, No: 66, 31 Aralık 1936, s. 3.

“C.H.P Ocak Kongreleri”, **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

“C.H.P ve A.P, Birbirlerinin Belediye Meclisi Adaylarına İtiraz Etti”, **Gündüz**, No: 4740, 6 Mayıs 1968, s. 1.

“C.H.P Vilâyet Kongresi Çalışmasını Bitirdi”, **Yeşilgiresun**, No: 468, 2 Ocak 1937, s. 1.

“C.H.P. İl Kongresi Toplantı”, **Yeşilgiresun**, No: 961, 28 Aralık 1946, s. 1.

“C.H.P. Keşap Nahiye Kongresi Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 707, 1 Kasım 1941, s. 2.

“C.H.P. Vilâyet Kongresi” **Yeşilgiresun**, No:856, 9 Aralık (Birinci kanun) 1944, s. 1.

“CHP İl Kurulu İse Bugün Seçim Kuruluna Müracaat Ederek Duyduk’un Seçimine İtiraz Edileceği Öğrenilmiştir.”, **Karadeniz**, No: 3002, 4 Temmuz 1968, s. 2.

“CHP, Yapılan Seçim Tahminlerini Aştı”, **Gündüz**, No: 6409, 15 Ekim 1973, s. 1.

“CHP’nin Belediye Meclisinde Bulunan Üye Sayısı 20 Oldu”, **Gündüz**, No: 6298, 6 Haziran 1973, s. 1.

“CHP’yi Borçlandırma Kanunu Teklifini Mebuslarımızdan Adnan Tüfekçioğlu ve Dr. Ali Naci İmza Etti”, **Karadeniz**, No: 164, 14 Aralık 1953, s. 1-2.

COŞAR, Ömer Sami, **Milli Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti Yay, İstanbul 1998.

COŞAR, Ömer Sami, **Mustafa Kemal'in Muhafızı Topal Osman (Osman Ağa)**, Harman Yay, İstanbul 1971.

Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, Giresun Valiliği Yay, Giresun 1974.

“Cumhuriyetin 50.Yıl Hazırlıkları Görüşüldü”, **Gündüz**, No: 6394, 27 Eylül 1973, s. 1.

ÇAKMAK, Aydın, **Milli Mücadele Döneminde Giresun'da Yayımlanan Bir Dergi: Işık (1918-1923)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 2015.

ÇAPA, Mesut, **Milli Mücadelede Doğu Karadeniz**, Yeni Türkiye Yay, Ankara 2002.

ÇELİK, Mukaddes, “Cumhuriyet Döneminde Giresun, İktisadi Açından Bir Tetkik”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1997, ss. 355-358.

“Çınarlar Ocağı Kongresi”, **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

ÇİÇEK, Seyfullah, **Giresunlu Şairler**, Mamaşoğlu Yay, İstanbul 1997.

ÇİL, Yücel, **Erzurum Kongresine Katılan Delegeler**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 2005.

“Çimento Sıkıntısı Var”, **Karadeniz**, No: 3023, 23 Temmuz 1968, s. 2.

“Çocuk Esirgeme Kurumu Merkezinin Senelik Kongresi Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 719, 14 Şubat 1942, s. 1.

“Çocuk Esirgeme Kurumu Yıllık Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 674, 8 Mart 1941, s. 1.

ÇOLAK, Filiz, **Yassıada'da Antalya Milletvekilleri, Antalya Kitabı Selçukludan Cumhuriyete Sosyal Bilimlerde Antalya**, Palet Yay, Antalya 2018.

“D. Parti Dereli Bucak Kongresi”, **Kale**, No: 185, 16 Aralık 1949, s. 1.

“D. Parti Espiye Bucağı Bugün Açılıyor”, **Kale**, 270, 27 Mart 1950, s.1

“D. Parti Görele İlçe Kongresi İle Merkez Bucak Kongresi Dün Yapıldı”, **Kale**, No: 1235, 1 Haziran 1953, s. 1.

“D. Partililerin Görele Gezisi”, **Kale**, No: 302, 3 Mayıs 1950, s. 1.

“D.P Adayları Köy köy Dolaşarak Çalışıyorlar”, **Işık**, No: 1199, 15 Nisan 1954, s. 1.

“D.P Büyük Kongresi Bugün Sona Erdi”, **Kale**, No: 20, 26 Haziran 1949, s. 1.

“D.P Ezici Bir Çoğunlukla İktidarda Kaldı”, **Karadeniz**, No: 280, 4 Mayıs 1954, s. 1.

“D.P Giresun’a Merkez Adayı Olarak Kimi Gösterecek”, **Karadeniz**, No: 254, 1 Nisan 1954, s. 1.

“D.P İçindeki Gruplaşma, Dört Milletvekilinin Tutumu D. Parti Genel Merkezini Müşkül Durumda Bıraktı”, **Karadeniz**, No: 1563, 22 Haziran 1959, s. 1.

“D.P İl İdare Kurulu Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 1091, 18 Haziran 1949, s. 1.

“D.P İl Kongresi Yarım Toplanıyor. Mazhar Şener, Hamdi Bozbağ, Dr. Duyduk Kongrede Bulunmayacaklar”, **Karadeniz**, No: 1550, 2 Haziran 1959, s. 1.

“D.P Kafilesi Bugün de Bulancak’a Gittiler.”, **Kale**, No: 293, 22 Nisan 1950, s. 1.

“D.P Kongresi Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 1067, 15 Ocak 1949, s. 1,3.

“D.P Listesi, Merkezden Adaylığı Koydurmak İçin Dr. Ali Naci Ankara’ya Gitti”, **Karadeniz**, No: 249, 26 Mart 1954, s. 1.

“D.P Merkez İlçe Kongresi Dün Yapıldı”, **Işık**, No: 941, 1 Haziran 1953, s. 1.

“D.P Uğurca Ocağı Açıldı”, **Kale**, No: 5, 11 Haziran 1949, s. 1.

“D.P Vilâyet Kongresine İştirak ve Giresun Adliye Binasının Temel Atma Töreninde Hazır Bulunmak Üzere Çalışma Vekilimiz Hayrettin Erkmen ve Mebuslar Geldiler”, **Karadeniz**, No: 313, 21 Nisan 1954, s. 1.

“Değerli Milletvekillerimiz İlçelerimizde Temasta Bulunuyorlar”, **Işık**, No: 1176, 19 Mart 1954, s. 1.

“Delegeler Gitti”, **Kale**, No: 88, 5 Eylül 1949, s. 1.

DEMİR, Neşe, **Atatürk’ün Muhafız Kıtaatı**, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2017.

DEMİR, Şerif, “Adnan Menderes ve 6/7 Eylül Olayları”, **İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi**, XII/İstanbul, 2007.

DEMİRBİLEK, Sinan, **Demokrat Partililerin Anılarında Yassıda**, Gülmat Matbaacılık, İstanbul 2012.

“Demirel 21 Eylül’de Şehrimizde Bekleniyor”, **İleri**, No: 1150, 18 Eylül 1970, s. 1.

“Demirel İşsizlik Konusunda Nerede İş Bulursanız Gidin, Orada Çalışın” Dedi”,
Cumhuriyet, No: 16579, 21 Eylül 1970, s. 1, 6.

“Demirel: “ Sokak Şarkılarıyla Modern Türkiye Yaratılamaz”, **Milliyet**, No: 8220, 22 Eylül 1970, s. 1, 9.

“Demokrat P. Giresun Adayları Dün Seçildi”, **Karadeniz**, No: 1046, 3 Ekim 1957, s. 1.

“Demokrat Parti Adayları”, **Yeşilgiresun**, No: 1133, 15 Nisan 1950, s. 1.

“Demokrat Parti Bugün Espiye’de Büyük Bir Miting Yaptı”, **Işık**, No: 1196, 12 Nisan 1954, s. 1.

“Demokrat Parti Gemilerçekeği Ocağı Açıldı”, **Kale**, No: 295, 25 Nisan 1950, s. 1.

“Demokrat Parti Hacıhüseyin Ocağı Kongresi”, **Kale**, No: 118, 9 Ekim 1949, s. 1.

“Demokrat Parti İl Kongresi Dün Akşam Sona Erdi”, **Kale**, No: 266, 22 Mart 1950, s. 1.

“Demokrat Parti İl Kongresi Dün Sona Erdi”, **Kale**, No: 1339, 5 Ekim 1953, s. 1.

“Demokrat Parti İl Kongresi Yarın Sinemada Toplanıyor”, **Kale**, No: 569, 17 Mart 1951, s. 1.

“Demokrat Parti Milletvekilleri Bu Sabah Karayoluyla Ankara’ya Gittiler”, **Kale**, No: 315, 18 Mayıs 1950, s. 1.

“Demokrat Parti Ordu İl Kongresi Yapıldı.”, **Kale**, No: 267, 23 Mart 1950, s. 1.

“Demokrat Parti Propaganda Gezisi”, **Kale**, No: 297, 27 Nisan 1950, s. 1.

“Demokrat Parti Vilâyet Kongresi Hararetle Geçti”, **Karadeniz**, No: 315, 25 Nisan 1955, s. 1.

“Demokrat Parti Vilâyet Kongresi Yapıldı”, **Hamle**, No: 569, 25 Nisan 1955, s. 1.

“Demokrat Parti Yeni İlçe İdare Heyeti Seçildi”, **Hamle**, No: 574, 30 Nisan 1955, s. 1.

“Demokrat Parti’de Adaylık Mücadelesi”, **Karadeniz**, No: 245, 22 Mart 1954, s. 1.

“Demokrat Partide Dün Akşam Bir Toplantı Yapıldı”, **Kale**, No: 46, 22 Temmuz 1949, s. 1.

“Demokrat Partide Dün Akşam Osmaniye- Nizamiye Semt Ocakları ile Seldeğirmeni Ocağının Kongreleri Yapıldı.”, **Kale**, No: 117, 8 Ekim 1949, s. 1.

“Demokrat Partililer Dün Akşam Eynesil’den Şehrimize Döndüler”, **Kale**, No: 291, 20 Nisan 1950, s. 1.

“Demokrat Partililer Muazzam Bir Kafile Halinde Görele’ye Gittiler.”, **Kale**, No: 301, 2 Mayıs 1950, s. 1.

“Demokrat Partililerin Eynesil ve Keşap Konuşmaları”, **Kale**, No: 303, 4 Mayıs 1950, s. 1.

“Demokrat Partililerin Gezisi”, **Kale**, No: 290, 19 Nisan 1950, s. 1.

“Demokrat Partililerin Keşap’ta Yaptığı Toplantı”, **Kale**, No: 273, 30 Mart 1950, s. 1.

“Demokrat Partinin Cumhuriyet Alanındaki Muazzam Toplantısı”, **Kale**, No: 307, 9 Mayıs 1950, s. 1.

“Demokrat Partinin Cumhuriyet Alanındaki Toplantısı”, **Kale**, No: 306, 8 Mayıs 1950, s. 1.

“Demokrat Partinin Kuruluş Yıldönümü Cumartesi Akşamı Törenle Kutlandı”, **Kale**, No: 204, 9 Ocak 1950, s. 1.

“Demokratların Duroğlundaki Toplantısı”, **Kale**, No: 284, 12 Nisan 1950, s. 1.

DERVİŞOĞLU, Tuncer- KABACAOĞLU- Mustafa Gökalp, **Giresun Belediyesi ve Başkanları (1869-2014)**, (Ed. Sezai Balcı-Gazanfer İltar), Giresun Belediyesi Yay, Ankara 2019.

“Devamlı Akacak Şehir Suyu Hizmete Giriyor.” **Yeşilçotanak**, No: 33, 7 Eylül 1968, s. 1.

DİKMEN, Şansal, **Fırtınalı Denizin Kıyısında**, Ayrıntı Yay, (2. Basım), İstanbul 2014.

DOĞAN, Ümit, **Mustafa Kemal’in Muhafızı Topal Osman**, Kripto Yay, Ankara 2015.

DOĞANAY, Rahmi, **Milli Mücadele’de Karadeniz (1919-1922)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 2001.

“Doğu Karadeniz Bölgesi Belediye Başkanları Rize’de Toplanacak”, **Gündüz**, No: 4851, 11 Eylül 1968, s. 1.

“Doktor Ali Naci Duyduk Geldi”, **Karadeniz**, No: 1270, 7 Temmuz 1958, s. 2.

“Doktor Ali Naci” **Yeşilgiresun**, No: 443, 27 Haziran 1936, s. 1.

“Doktorsuzluk, Alucra’da Doktor Yoktur” **Akgün**, No: 11, 14 Kasım 1935, s. 3.

“DP Belediye Listesi”, **Hamle**, No: 711, 24 Ekim 1955, s. 1.

“DP İl Kongresi Bugün Lâle Sinemasında Toplandı”, **Kale**: 1338, 3 Ekim 1953, s. 1.

“DP Mebus Adayları”, **Işık**, No: 1185, 30 Mart 1950, s. 1.

“DP Mebus Adayları”, **Işık**, No: 1195, 11 Nisan 1954, s. 1.

“DP’nin Büyük Kongresi Dün Ankara’da 1700 Delegenin İştirakiyle Toplandı”, **Kale**, No: 15, 21 Haziran 1949, s. 1.

“DP’nin İl Genel Meclisi Üyeliği Adayları”, **Gündüz**, No: 6434, 16 Kasım 1973, s. 1.

“DP’nin Merkez Adayları Dr. Ali Naci Duyduk ve Mehmet Soygür”, **Işık**, No: 1191, 6 Nisan 1954, s. 1.

“DP’ye Yeni İki Cip Daha Geldi”, **Karadeniz**, No: 1049, 7 Ekim 1957, s. 1.

“Dr. A. N. Duyduk”, **Kale**, No: 689, 9 Ağustos 1951, s. 1.

“Dr. A. N. Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 863, 27 Ocak 1945, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk Geldi”, **Hamle**, No: 3190, 24 Ekim 1961, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk Geldi”, **Hamle**, No: 592, 27 Mayıs 1955, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk Geldi”, **Yeşilgiresun**, No: 1020, 21 Şubat 1948, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk”, **Kale**, No: 561, 8 Mart 1951, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk”, **Kale**, No: 256, 10 Mart 1950, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk”, **Kale**, No: 659, 2 Temmuz 1951, s. 1.

“Dr. A. Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 803, 2 Kasım 1943, s. 1.

“Dr. Ali Naci Alucra Hükümet Doktorluğuna Atandı”, **Yeşilgiresun**, No: 413, 23 İkinci Teşrin 1935, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk (Yolun Sonu Mu?) Giresun Mebusları Seçim Bölgesine Geliyor”, **Karadeniz**, No: 1769, 2 Mart 1960, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk A.P Adaylığından Çekilmedi”, **Gündüz**, No: 4735, 30 Nisan 1968, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Adada İstirahat Ediyor”, **Karadeniz**, No: 691, 23 Temmuz 1956, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Ankara’ya Gitti.”, **Yeniğiresun**, No: 11241, 8 Ekim 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk D.P Müfettişi oldu”, **Karadeniz**, No: 539, 17 Ocak 1956, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk da Politikaya Giriyor”, **Karadeniz**, No: 1868, 26 Ekim 1964, s. 2.

“Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum Kongresinin 50’nci Yılına Katıldı”, **Gündüz**, No: 5114, 24 Temmuz 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum Yüksek Tahsil Derneğine Telgraf Çekti.”, **Karadeniz**, No: 4189, 17 Mayıs 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum Yüksek Tahsil Derneğine Telgraf Çekti.”, **Yeniğiresun**, No: 10130, 17 Mayıs 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Erzurum’daki Giresun Yüksek Tahsil Derneği Fahri Başkanlığına Seçildi”, **Yeniğiresun**, No: 11123, 9 Mayıs 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Gündüz**, No: 4729, 23 Nisan 1968, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Hamle**, No: 1847, 1 Ağustos 1959, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Işık**, No: 991, 3 Ağustos 1953, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Geliyor”, **Karadeniz**, No: 1334, 20 Eylül 1961, s. 2.

“Dr. Ali Naci Duyduk Giresun Belediye Başkanı Oluyor”, **Gündüz**, No: 4787, 28 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Gitti”, **Kale**, No: 1240, 6 Haziran 1953, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Gitti”, **Karadeniz**, No: 1525, 4 Mayıs 1959, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk Göreve Başladı”, **Yeniğiresun**, No: 11255, 22 Ekim 1969, s. 1.

“Dr. Ali Naci Duyduk İyileşti”, **Karadeniz**, No: 1498, 31 Mart 1959, s. 1.

- “Dr. Ali Naci Duyduk Kongre Başkanı”, **Yeşilgiresun**, No: 611, 2 Aralık 1939, s. 2.
- “Dr. Ali Naci Duyduk Valiyi Ziyaret Etti”, **Hamle**, No: 3190, 1 Kasım 1961, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk ve A. H. Pamukoğlu Geldi”, **Karadeniz**, No: 74, 3 Ağustos 1953, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk Vefat Etti.”, **Hamle**, No: 8231, 16 Ekim 1980, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk’un Adaylığı”, **Karadeniz**, No: 256, 3 Nisan 1954, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk’un Erzurum Yüksek Tahsil Derneğine Çektiği Telgraf”, **Yenigiresun**, No: 11123, 9 Mayıs 1969, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk’un Hangi Tesanütsüzlükten Dem Vurduğu Soruldu?”, **Yeşilgiresun**, No: 1018, 24 Ocak 1948, s. 1-2.
- “Dr. Ali Naci Duyduk’un Merkez Adaylığı İlan Edildi.”, **Işık**, No: 1197, 13 Nisan 1954, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk” Kale, No: 1234, 30 Mayıs 1953, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk” **Yeşilgiresun**, No: 992, 2 Ağustos 1947, s. 1-2.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Akgün**, No: 168, 25 Mayıs 1939, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Akgün**, No: 82, 22 Nisan 1937, s. 2.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Hamle**, No: 617, 28 Haziran 1955, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Kale**, No: 33, 9 Temmuz 1949, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 667, 18 Ocak 1941, s. 1.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 707, 1 Kasım 1941, s. 2.
- “Dr. Ali Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 709, 22 Kasım 1941, s. 1.
- “Dr. Ali Naci, Alucra Nihayet Doktora Kavuştu”, **Akgün**, No: 12, 21 İkinci Teşrin 1935, s. 3.
- “Dr. Ali Naci”, **Akgün**, No: 35, 7 Mayıs 1936, s. 1.
- “Dr. Ali Rıza Erkan Ankara’ya Gitti”, **Gündüz**, No: 4768, 7 Haziran 1968, s. 1.
- “Dr. Ali Rıza Erkan Tekrar Belediye Başkanlığına Seçildi”, **Gündüz**, No: 4764, 3 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Ali Rıza Erkan’a Yapılan İtiraz Çarşamba Günü Karara Bağlanacak”, **Gündüz**, No: 4776, 17 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Ali Rıza Erkan’a Yapılan İtirazı Y.S.K 19 Haziran’da Görüşecek”, **Gündüz**, No: 4770, 10 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Ali Rıza Erkan’ın Veda Mesajı”, **Gündüz**, No: 4793, 5 Temmuz 1968, s. 1.

“Dr. B. A. Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 651, 7 Eylül 1940, s. 1.

“Dr. Duyduk, Giresun Yüksek Tahsil Derneği Fahri Başkanlığına Seçildi”, **Gündüz**, No: 5055, 9 Mayıs 1969, s. 1.

“Dr. Erkan Bugün Geliyor”, **Gündüz**, No: 4782, 22 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Erkan Paşa’yı Uğurladık”, **Yeni Giresun**, No: 13308, 12 Mayıs 2005, s. 1.

“Dr. Erkan, Senato İçin Adaylık Koymayacak”, **Gündüz**, No: 6427, 8 Kasım 1973, s. 1.

“Dr. Erkan’ın Belediye Reislğine İtiraz Edildi”, **Gündüz**, No: 4765, 4 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. Erkanla İlgili Karar Bugün Açıklanıyor”, **Gündüz**, No: 4779, 20 Haziran 1968, s. 1.

“Dr. N. Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 668, 25 Ocak 1941, s. 1.

“Dr. Naci Duyduk”, **Yeşilgiresun**, No: 929, 11 Mayıs 1946, s. 3.

“Dr. Paşa Başkan Hayatını Kaybetti”, **Yeni Giresun**, No: 13306, 10 Mayıs 2005, s. 1.

DURŞUN, Tuncay, **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları**, T.C Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 2002.

DURŞUNOĞLU, Cevat, **Milli Mücadelede Erzurum**, Erzurum Kitaplığı: 5, Birinci Baskı, İstanbul 1946.

“Duyduk Geldi Duyduk Duymadık Demeyin”, **Karadeniz**, No: 78, 10 Ağustos 1953, s. 2.

“Duyduk ve Bozbağ Geldiler”, **Hamle**, No: 1572, 4 Eylül 1958, s. 1.

“Duyduk’tan Bir Şiir Köylü Kadını”, **Yeni Giresun**, No: 2719, 16 Ekim 1980, s. 2.

“Dün Espiye Partililerin Savaş Meydanı Oldu”, **Kale**, No: 271, 28 Mart 1950, s. 1.

“Dün Tarihi Duruşmaların Kararı Verildi- Netice 15 Ölüm, 31 Müebbet, 418 Muhtelif Hapis Cezası, 123 Beraat” **Hamle**, No: 3179, 16 Eylül 1961, s. 1.

“Dünkü Adaylık Yoklamasında Eski Milletvekillerimiz Tekrar Seçildiler”, **Işık**, No: 1184, 29 Mart 1954, s. 1.

“Dünkü Kazada Ölenlerin Hazin Cenaze Töreni”, **Işık**, No: 1206, 24 Nisan 1954, s. 1.

“Ekmeğin Fiyatı Arttırılmıyor”, **Gündüz**, No: 5339, 21 Nisan 1970, s. 1.

“Ekmek Darlığı Devam Ediyor”, **Gündüz**, No: 6233, 22 Mart 1973, s. 1.

“Elleri Ekzemalı Fırın İşçisi İşten Men Edildi”, **Karadeniz**, No: 4399, 21 Ocak 1970, s. 1.

ELMAS, Nazım, “Geçmişten Günümüze Giresun’da Edebi Hayat”, **Geçmişten Günümüze Giresun**, (Ed. Ünsal Bekdemir- Mehmet Fatsa), Giresun İl İdaresi Kültür Yay, İstanbul 2015, ss. 392-395.

ERGİŞİ, Ayşegül, **Mizan Gazetesi İnceleme, Tahlili Fihrist, Seçme Yazılar**, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

“Erkan Paşa’ya Son Görev”, **Yeni Giresun**, No: 13307, 11 Mayıs 2005, s. 1.

EROĞUL, Cem, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara 2003.

ERYILMAZ, Bilal, **Türk Belediyeciliğinde Demokrasi Geleneği**.

“Erzurum Kongresi Delegatesi Şencan Öldü”, **Yeni Giresun**, No: 8139, 29 Kasım 1989, s. 1.

“Erzurum Kongresinin Yaşayan Tek Delegatesi Dr. Ali Naci Duyduk Vefat Etti”, **Türk Sesi**, No: 2020, 23 Ekim 1980, s. 1.

“Erzurum’daki Öğrencilerimiz Yardım Bekliyor”, **Gündüz**, No: 5399, 30 Haziran 1970, s. 1.

“Eski Bir Gazeteci, Şair, Mücahit, Siyaset Adamı Olan Dr. Ali Naci Duyduk’u Kaybettik”, **Yenigiresun**, No: No: 2719, 16 Ekim 1980, s. 2.

“Eski Burdur D.P Mebusu Kayaalp’in Evinde Mühim Bir Vesika Bulundu”, **Giresun İleri**, No: 315, 3 Ekim 1960, s. 1.

“Eski D.P Giresun Mebuslarının Durumu”, **Hamle**, No: 3126, 17 Temmuz 1961, s. 1.

- “Eski Giresun Mebuslarına Verilen Cezalar”, **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 2.
- “F. T. Satış Kooperatifi Toplandı”, **Akgün**, No: 193, 30 Kasım 1939, s. 1.
- “F.T.S Kooperatifleri Birliği 3’üncü Genel Kurul Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 703, 27 Eylül 1941.
- “F.T.S. Kooperatifleri Birliği Genel Kurulu Bu Sabah Toplandı”, **Kale**, No: 84, 1 Eylül 1949, s. 1.
- “F.T.S.K. Birliği Genel Kurul’u Toplantısını Bitirdi”, **Yeşilgiresun**, No: 952, 26 Ekim 1946, s. 1, 3.
- “Fahri Ekmekçi D. Parti Başkanı Oldu”, **Kale**, No: 342, 19 Haziran 1950, s. 1.
- “Fındık Kooperatifi Kongresi”, **Kale**, No: 85, 2 Eylül 1949, s. 1.
- “Fındık Kooperatifleri Birliği Genel Kurul’u Toplandı”, **Yeşilgiresun**, No: 992, 2 Ağustos 1947, s. 1, 2.
- “Fındık Müstahsilleri İle Başbaşa”, **Yeşilgiresun**, No: 685, 24 Mayıs 1941, s. 1.
- “Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği 6’ncı Genel Kurul Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 856, 9 Aralık 1944, s. 1.
- “Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Üsnomal Toplantısı Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 923, 30 Mart 1946, s. 1.
- “Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin 4’üncü Kongresi Toplandı”, **Yeşilgiresun**, No: 745, 5 Eylül 1942, s. 1.
- “Fırıncılar Belediyenin Kararını Kabul Etti ve Fazla Ekmek Çıkarmaya Başladı”, **Gündüz**, No: 4911, 23 Kasım 1968, s. 1.
- “Fırıncılar Grevi Durdurulmalıdır”, **Gündüz**, No: 4910, 22 Kasım 1968, s. 1.
- “Fiskobirlik Erkânı Ankara’ya Gitti”, **Yeşilgiresun**, No: 1057, (6-13-20-27) Kasım 1948, s. 1.
- “Gecekondular Dün Yıktırıldı”, **Gündüz**, No: 5305, 12 Mart 1970, s. 1.
- “Geçit Köprüsünün Yapılması Kararı Trafik Komisyonunca Onaylandı”, **Gündüz**, No: 4951, 11 Ocak 1969, s. 1.
- “Gemiler Çekeği Ocak Kongresi”, **Yeşilgiresun**, No: 702, 20 Eylül 1941, s. 1.

“Genç Demokratlar Dün Gece Mebuslarımızın Şerefine Bir Çay Ziyafeti Verdi,” **Işık**, No: 1156, 23 Şubat 1954, s. 1.

GENÇASLAN, Yeliz, **İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme Açıklamalı Dizin ve Seçilmiş Metinler**, Giresun Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun 2013.

“Giresun Adliye Binasının Temeli Atıldı”, **Karadeniz**, No: 315, 25 Nisan 1955, s. 2.

“Giresun Belediye Başkanı Dr. Ali Naci Duyduk’un Demirel ve İnönü’ye Telgrafı:”, **Karadeniz**, No: 11270, 10 Kasım 1969, s. 1.

“Giresun Belediye Başkanlığı İçin Bu Seçimde Talip Çok”, **Gündüz**, No: 6415, 22 Ekim 1973, s. 1.

“Giresun Belediye Başkanlığı Maaşı 7500 Liraya Çıkarıldı”, **Gündüz**, No: 6218, 5 Mart 1973, s. 1.

“Giresun Belediye Meclisi Bugün Bir Ay Sürecek Toplantılarına Başlıyor”, **Gündüz**, No: 5581, 1 Şubat 1971, s. 1.

“Giresun belediye Meclisi Perşembe Günü Toplanacak” **Gündüz**, No: 4770, 10 Haziran 1968, s. 1.

“Giresun Belediye Meclisinde Seçim”, **Gündüz**, No: 5987, 1 Haziran 1972, s. 1.

“Giresun Belediyesi Haziran’dan Sonra Memur Maaşı Veremeyecek”, **Karadeniz**, No: 4163, 17 Nisan 1969, s. 1.

“Giresun Belediyesinin Çöp Kamyonları Odun Taşımada Kullanılıyor!”, **Gündüz**, No: 5751, 21 Ağustos 1971, s. 1.

“Giresun Belediyesinin Zabıta Kadrosu Takviye Ediliyor”, **Gündüz**, No: 5105, 14 Temmuz 1969, s. 1.

“Giresun Cezaevinin Belediye’ye 208 Bin Lira Elektrik Borcu Var”, **Gündüz**, No: 5104, 12 Temmuz 1969, s. 1.

“Giresun En Pahalı Şehir”, **Karadeniz**, No: 4178, 5 Mayıs 1969, s. 1.

“Giresun F.T.S. Kooperatifi Genel Kurul Toplantısı”, **Yeşilgiresun**, No: 1013, 3 Ocak 1948, s. 1- 2.

“Giresun Fabrikası Yılda 85 Bin Ton Kâğıt Üretiyor”, **Yenigün**, No: 2234, 12 Şubat 1973, s. 1.

Giresun İl Yıllığı 1967, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1968.

“Giresun Mebusların Bazıları da Yaylacı”, **Karadeniz**, No: 1369, 30 Ekim 1958, s. 1.

“Giresun Sabık Mebuslarından Tahliye Olacaklar Var Mıdır?”, **Karadeniz**, No: 1921, 8 Eylül 1960, s. 1.

“Giresun Seçimi Sönük Mü Gececek?”, **Gündüz**, No: 4714, 5 Nisan 1968, s. 1.

“Giresun Şehir İçi Trafiği Yeniden Tanzim Ediliyor”, **Gündüz**, No: 5762, 3 Eylül 1971, s. 1.

“Giresun Şehrinin Çöpleri Bekletilmeden Alınacak”, **Gündüz**, No:5754, 25 Ağustos 1971, s. 1.

“Giresun Şehrinin Sınırları Genişledi”, **Gündüz**, No: 5456, 3 Mayıs 1971, s. 1.

“Giresun ve Trabzon’da Mitingler Yapıldı”, **İstiklal Harbi Gazetesi**, , (Haz: Ömer Sami Coşar), Yeni İstanbul Yay, s. 3.

“Giresun Vilâyetinde Seçim İbresi Muhalefet Tarafına Döndü”, **Karadeniz**, No: 1064, 24 Ekim 1957, s. 1.

“Giresun’a Hizmet Etmeye Geldim”, **Gündüz**, No: 4746, 13 Mayıs 1968, s. 1.

“Giresun’a Yalnız Mebuslarımızdan Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Karadeniz**, No: 347, 4 Haziran 1955, s. 1.

“Giresun’a Yeni Bir Sebze Pazarı Kurulacak”, **Gündüz**, No: 5765, 7 Eylül 1971, s. 1.

“Giresun’da Arsa Satışı, Fiyatında Rekor Kırdı”, **Gündüz**, No: 5486, 9 Ekim 1970, s. 1.

“Giresun’da Belediye’nin Fiyat Kontrolü Yapması İsteniyor”, **Gündüz**, No: 5853, 21 Aralık 1971, s. 1.

“Giresun’da Gecekondulu Mahallesi Kurulacak”, **Gündüz**, No: 5098, 5 Temmuz 1969, s. 1.

“Giresun’da İhraç Edilecek Demokratlar”, **Karadeniz Postası**, No: 119, 12 Eylül 1959, s. 1.

“Giresun’da İnşası İstenen Çimento Fabrikası Ünye’de Kurulacak.”, **Gündüz**, No: 4877, 12 Ekim 1968, s. 1.

- “Giresun’da Parti Adayları Kimler Olacak”, **Karadeniz**, No: 1041, 27 Eylül 1957, s. 1.
- “Giresun’da Sanayi Sitesinin Kurulması İçin Çalışmalar”, **Gündüz**, No: 5729, 27 Temmuz 1971, s. 1.
- “Giresun’da Seçimlerin Kati Sonuçları”, **Karadeniz**, No: 2972, 4 Haziran 1968, s. 1.
- “Giresun’daki İşsizliğe Çare Bulunamıyor”, **Karadeniz**, No: 530, 7 Ocak 1956, s. 2.
- “Gitti Naci, Geldi Naci”, **Kale**, No: 88, 5 Eylül 1949, s. 1.
- GOLOĞLU, Mahmut, **Türk Devrim Tarihi**, KTÜ. Yay, Trabzon 2010.
- GOLOĞLU, Mahmut, **Milli Mücadele Tarihi I, Erzurum Kongresi**, Türkiye İş Bankası Yay, 2.Baskı, İstanbul 2011.
- GOLOĞLU, Mahmut, **Millî Mücadele’de Trabzon ve Mustafa Kemal Paşa**, *KTÜ Yay*, Trabzon 1981.
- GOLOĞLU, Mahmut, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi IV, 1946-1950 Demokrasiye Geçiş**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay, İstanbul 2013.
- GÖKÇEN, Rifat, **Giresun ve Karadeniz Bölgesi**, Özyürek Yay, İstanbul 1994.
- GÜLEN, Nejat, **Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıda**, Kastaş Yay, İstanbul 2005.
- GÜLŞEN, Aydın, **Giresun’da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2014.
- GÜRSOY, Ahmet, “Başlangıçtan Günümüze Giresun’da Basın”, **Geçmişten Günümüze Giresun**, (Edit: Ünsal Bekdemir- Mehmet Fatsa), Giresun İl Özel İdaresi Yay, İstanbul 2015, ss. 555-568.
- GÜVELOĞLU, Gülşah Kurt, Demokrat Parti’nin Kadın Milletvekillerinden Nazlı Tlabar (1950-1960), *Tarih ve Gelecek Dergisi*, II/II, Ağustos 2016.
- “H. Bozbağ’ın Temasları”, **Hamle**, No: 1921, 27 Ekim 1959, s. 1.
- HACIFETTAHOĞLU, İsmail, **Sakarya Şehidi Binbaşı Hüseyin Avni Bey-Tirebolulu Alparslan Hayatı-Eserleri, Trabzon İli Lâz mı? Türk mü?** H. Alp Arslan, Atlas Yay, Ankara 1999.

“Halen Giresun’da Tek Mebus Bulunmaktadır”, **Karadeniz**, No: 386, 20 Temmuz 1955, s. 1.

“Halk Bankası Genel Müdürü Dün Sanayi Sitesinin Arazisini Gezdi”, **Gündüz**, No: 5998, 14 Haziran 1972, s. 1.

“Halkevi Tiyatrosu Üstün Başarı Sağladı”, **Karadeniz**, No: 3083, 28 Eylül 1968, s. 1.

“Halkımızın Kızılay’a İlgi Göstermediği Anlaşıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 1028, 17 Nisan 1948, s. 1.

“Halkımızın ve Fırıncılarımızın Ekmek Derdine Belediye’nin Çare Bulması İsteniyor.”, **Gündüz**, No: 5896, 14 Şubat 1972, s. 1.

“Hem Tahrif Hem Küstahlık”, **Kale**, No: 1242, 9 Haziran 1953, s. 1.

“İki Mahallemize Daha İçme Suyu Verilecek”, **Gündüz**, No: 5040, 22 Nisan 1969, s. 1.

“İkinci Ortaokulun Arsası Alındı”, **Gündüz**, No: 4935, 24 Aralık 1968, s. 1.

“İktidar Demokrat Partiye Geçti. C.H.P ilimizde Seçimi Kazanamadı”, **Yeşilgiresun**, No: 1139, 20 Mayıs 1950, s. 1.

“İl Genel Meclisi İçin Merkez İlçede C.H.P 2, A.P 1 ve G.P 1 Üyelik Kazandılar”, **Gündüz**, No: 4765, 4 Haziran 1968, s. 1.

“İl Kongresi Dün Bitti”, **Yeşilgiresun**, No: 418, 28 Aralık 1935, s. 1.

“İl Seçim Kurulu A.P’nin İtirazını Reddetti”, **Karadeniz**, No: 2973, 5 Haziran 1968, s. 1.

“İl Seçim Kurulu Başkanlığından”, **Karadeniz**, No: 264, 14 Nisan 1954, s. 2.

“İl Tiyatrosu Kurulacak”, **Gündüz**, No: 5612, 12 Mart 1971, s. 1.

“İlçelerimizi Dolaşan Milletvekillerimiz Halkın Muhalefetiyle Karşılaşıyorlar”, **Karadeniz**, No: 83, 10 Eylül 1953, s. 1.

İLERİ, Tevfik, **Yassıda ve Kayseri Günlükleri**, Yay Haz: Cahide İleri Gürsoy, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2003.

“İlimizde Adaylar Seçmenlerle Şahsi Temaslar Yapıyor”, **Gündüz**, No: 4744, 10 Mayıs 1968, s. 1.

“İlimizde Partilerin Belediye Başkan ve İl Genel Meclisi Adayları Belli Oldu”,
Gündüz, No: 4734, 29 Nisan 1968, s. 1.

“İlk Fındık Mahsulümüz Bugün Törenle Yüklendi”, **Kale**, No: 1306, 28 Ağustos 1953, s. 1.

“İlköğretmen Okulunda Mesleğe Giriş Töreni”, **Gündüz**, No: 6012, 30 Haziran 1972, s. 1.

“İmar ve İskân Bakanlığı Belediyeye 350 Bin Lira Verdi.”, **Karadeniz**, No: 4200, 30 Mayıs 1969, s. 1.

“İstanbul’daki Giresun Yüksek Tahsil Talebe Yurdu Kapatıldı”, **Gündüz**, No: 5089, 25 Haziran 1969, s. 1.

“İtirazlar Reddedildi”, **Gündüz**, No: 4767, 6 Haziran 1968, s. 1.

“Kabinenin Kurulması Gecikiyor”, **Karadeniz**, No: 1085, 20 Kasım 1957, s. 1.

“Kale Arkası Yolu “, **Gündüz**, No: 5102, 10 Temmuz 1969, s. 1.

“Kale’ye Teleferik Denemesi Başladı”, **Gündüz**, No: 6117, 31 Ekim 1972, s. 1.

“Kalere Tiyatrosu”, **Yeşilçotanak**, No: 35, 10 Eylül 1968, s. 1.

“Kaleye Yeni Açılacak Yol 1 Milyon 570 Bin Liraya Mal Olacak”, **Gündüz**, No: 5119, 30 Temmuz 1969, s. 1.

“Kaleye Yeni Bir Yol Yapılacak”, **Yeşilçotanak**, No: 1, 1 Ağustos 1968, s. 1.

“Kaleye Yeni Yol Yapılacak”, **Gündüz**, No: 4881, 17 Ekim 1968, s. 1.

“Kanalizasyon İşiyile Belediyenin Başı Dertte”, **Karadeniz**, No: 4142, 25 Mart 1969, s. 1.

KANSU, Mazhar Müfit, **Erzurum’dan Ölümüne Kadar ATATÜRK’le Beraber**, Cilt: 1, TTK Basımevi, (4. Baskı), Ankara 1997.

KARABEKİR, Kazım, **İstiklal Harbimiz**, I, Yapı Kredi Yay, (2. Baskı), İstanbul 2008.

“Karadeniz İllerinde Kalkınma Hamleleri”, **İleri**, No: 1154, 22 Eylül 1970, s. 1.

KARADENİZ, Tuncay, **Mustafa Reşit Tarakçıoğlu’nun TBMM’deki Faaliyetleri**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2017.

KARAMAN, Oktay, “Giresun Basın Tarihinden Levhalar Işık Gazetesi”, **Giresun Kültür Sempozyumu, (30-31 Mayıs 1998) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1998, ss. 115-132.

KARAMAN, Oktay, “Hilal- Ahmer Giresun Şubesi”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset, Giresun 2003, ss. 309-317.

“Karar Henüz Açıklanmadı”, **Karadeniz**, No: 2992, 24 Haziran 1968, s. 1.

“Kemal Özçoban Basın Suçlarının Affı Teklifinden Vazgeçmiyor”, **Karadeniz**, No: 1413, 20 Aralık 1958, s. 1.

“Kemal Özçobanın Basın Kanunu Teklifi”, **Hamle**, No: 1664, 22 Aralık 1958, s. 1.

KESER, Ulvi, Genelkurmay ATESE Başkanlığı, “Millî Mücadele Döneminin Bilinmeyen Karadenizli Kahramanları ve Karakteristik Özelliklerine Sosyolojik Bir Bakış”, **Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (9-11 Ekim 2008) Bildiriler I**, Önder Matbaacılık, Ankara 2009, ss. 612-643.

KESİM, Emel Önder, **Menderes Dönemi Giresun’da İktisadi Hayat (1950-1960)**, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014.

KIRZIOĞLU, Fahrettin, “Erzurum Kongresi’nde Sağ Kalan Beş Mümessil”, **Türk Kültürü Aylık Dergisi**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 85/Kasım 1969.

KIRZIOĞLU, Fahrettin, **Bütünüyle Erzurum Kongresi I-III**, Kültür Ofset Yay, Ankara 1993.

KOCABAŞOĞLU, Uygur, **SEKA Tarihi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi**, SEKA Genel Müdürlüğü Yay, İzmit 1996.

“Koli Basili Yaygın Olduğu İçin Belediye Plajı Kapatıldı”, **Yeşilçotanak**, No: 12, 14 Ağustos 1968, s. 1.

KOLUKISA, Şevki- ÇOLAK, Halil, “Spor’un Giresun’da Kültürel Yapıya Etkisi”, **Giresun Kültür Sempozyumu (30-31 Mayıs 1998) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1998, ss. 295-301

“Konserler Yüksek Rayiç Neden Veriliyor?”, **Karadeniz**, No: 4396, 17 Ocak 1970, s. 1.

“Köyleri Dolaşan Adaylar Büyük Sevgi İle Karşılaşıyorlar”, **Kale**, No: 300, 1 Mayıs 1950, s. 1.

KURAN, Ercüment, “Cumhuriyet Döneminde Giresun (1923-1980)”, **Giresun Tarihi Sempozyumu, (24-25 Mayıs 1996) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1997, ss. 369-363.

“Lapa köyünde Halk Partililer Lapa köyünde Konuşmaya Adam Bulamadılar”, **Kale**, No: 300, 1 Mayıs 1950, s. 1.

“M. Şener ve A. Naci Duyduk’un da İmzaladıkları Tasarı Tedbirler Komisyonuna Havale Edildi”, **Hamle**, No: 1665, 23 Aralık 1958, s. 1.

“M. Şener, Sadık Altıncan ve Ali Naci Duyduk Beraat Etti”, **Hamle**, No: 3179, 16 Eylül 1961, s. 1.

“M. Vekillerimiz Gitti”, **Kale**, No: 1171, 18 Mart 1953, s. 1.

“Mahallelerin İçleri Çöplerle Dolu”, **Gündüz**, No: 5688, 9 Haziran 1971, s. 1.

“Mahallelerin İhtiyacı Tespit Edildi”, **Gündüz**, No: 4934, 20 Aralık 1968, s. 1.

“Mahalli Seçimler 9 Aralık’ta Yapılacak”, **Gündüz**, No: 6415, 22 Ekim 1973, s. 1.

“Mahalli Seçimler İçin Adaylık Koyma Süresi AP’de Sona Erdi”, **Gündüz**, No: 4726, 19 Nisan 1968, s. 1.

“Mazhar Şener Geldi”, **Kale**, No: 735, 8 Ekim 1951, s. 1.

“Mazhar Şener ve Dr. Ali Naci Duyduk Geldiler”, **Kale**, No: 1163, 9 Mart 1953, s. 1.

“Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Dr. Ali Naci Duyduk ve Doğan Köymen Beraatlarını İstediler”, **Hamle**, No: 3126, 10 Temmuz 1961, s. 2.

“Mebuslar Toplu Halde 26 Martta Giresun’a Geliyor”, **Karadeniz**, 18 Mart 1960, s. 1.

“Mebuslarımız Ankara Hareket Etiler”, **Karadeniz**, No: 283, 7 Mayıs 1954, s. 1.

“Mebuslarımız Bu Akşamki Vapurla Gidiyorlar”, **Işık**, No: 1215, 6 Mayıs 1954, s. 1.

“Mebuslarımız Bu Hafta Toplu Halde Giresun’a Geliyorlar”, **Karadeniz**, No: 924, 6 Mayıs 1957, s. 1.

“Mebuslarımız Bugün Gidiyor”, **Karadeniz**, No: 933, 17 Mayıs 1957, s. 1.

“Mebuslarımız Dün Bulancak’ta Köylülere “Seçimlerin Erken Yapılmasını İstiyor Musunuz? “Diye Sorunca Köylüler Hep Bir Ağızdan İSTİYORUZ Diye Cevap Verdiler, **Karadeniz**, No: 1009, 21 Ağustos 1957, s. 1.

“Mebuslarımız Geldi”, **Hamle**, No: 1821, 2 Temmuz 1959, s. 1.

“Mebuslarımız Geldiler”, **Hamle**, No: 681, 16 Eylül 1955, s. 1.

“Mebuslarımız Geldiler”, **Işık**, No: 2238, 23 Eylül 1957, s. 1.

“Mebuslarımız Geliyor”, **Hamle**, No: 1860, 17 Ağustos 1959, s. 1.

“Mebuslarımız Geliyor”, **Karadeniz**, No: 462, 19 Ekim 1955, s. 1.

“Mebuslarımız Gidiyor”, **Karadeniz**, No: 1184, 21 Mart 1958, s. 1.

“Mebuslarımız Gidiyorlar”, **Hamle**, No: 570, 26 Nisan 1955, s. 1.

“Mebuslarımız Giresun’a Geldi”, **Karadeniz**, No: 434, 16 Eylül 1955, s. 1.

“Mebuslarımız Giresun’a Geliyor”, **Karadeniz**, No: 1776, 10 Mart 1960, s. 1.

“Mebuslarımız Gitti”, **Karadeniz**, No: 1578, 10 Temmuz 1959, s. 1.

“Mebuslarımız Gittikleri Yerlerde Sual Yağmuruna Tutuluyor”, **Karadeniz**, No: 1042, 28 Eylül 1957, s. 1.

“Mebuslarımız Kazalara Gittiler”, **Karadeniz**, No: 480, 9 Kasım 1955, s. 1.

“Mebuslarımız Teşekkür Gezisine Çıktılar”, **Işık**, No: 1213, 4 Mayıs 1954, s. 1.

“Mebuslarımız, Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk”, **Işık**, No: 2368, 10 Mart 1958, s. 1.

“Mebuslarımız”, **Giresun İleri**, No: 11, 24 Ağustos 1959, s. 1.

“Mebuslarımızdan A. Naci Duyduk, H. Bozbağ Geldiler”, **Hamle**, No:527, 4 Mart 1955, s. 1.

“Mebuslarımızdan Abdullah İzmen Gelmiştir”, **Karadeniz**, No: 406, 15 Ağustos 1955, s. 1.

“Mebuslarımızdan Dr. A. N Duyduk Geldi”, **Karadeniz**, No: 1517, 27 Nisan 1959, s. 1.

“Mebuslarımızdan H Ekmen A. Tüfekçioğlu ve Dr. A. N. Duyduk Geldi”, **Karadeniz**, No: 987, 26 Temmuz 1957, s. 1.

“Mebuslarımızın Bir Kısmı Bugün Gidiyor- Dr. Ali Naci Duyduk”, **Karadeniz**, No: 930, 14 Mayıs 1957, s. 1.

“Mebuslarımızın Bir Kısmı Gitti”, **Hamle**, No: 1827, 9 Temmuz 1959, s. 1.

“Mebuslarımızın Halkla Temasları”, **Karadeniz**, No: 1358, 17 Ekim 1958, s. 1.

“Mebuslarımızın Hemşerilerine Teşekkür ve Vedası”, **Işık**, No: 1216, 7 Mayıs 1954, s. 1.

“Mebuslarımızın Temasları”, **Hamle**, No: 1824, 6 Temmuz 1959, s. 1.

“Mebuslarımızın Temasları”, **Karadeniz**, No: 54, 16 Mart 1953, s. 1.

“Mebuslarımızın Tetkik ve Temasları”, **Hamle**, No: 1827, 9 Temmuz 1959, s. 1.

“Mebusların Yüzünü Görene Mükâfat Verilecek”, **Karadeniz**, No: 294, 6 Eylül 1954, s. 1.

“Meclis Açılırken Kaynaşmalar Başladı”, **Hamle**: No: 1620, 30 Ekim 1958, s. 1.

MENTEŞOĞLU, Erden, **Mustafa Kemal Paşa'nın Muhafız Alayı Komutanı Milis Yarbay Osman Ağa**, Ankara 2014.

MENTEŞOĞLU, Erden, **Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular**, Yeşilgiresun Gazetesi Yay, Giresun 1996.

“Merkez Bucak Kongresi Geçtiğimiz Pazar Günü Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 1012, 27 Aralık 1947, s. 1.

“Merkez Hükümet Tabipliğine Atanması Kuvvete Muhtemel” **Akgün**, No: 68, 14 Ocak 1937, s. 2.

“Milletvekili Seçiminden Çok, Belediye Seçimi Tartışılıyor”, **Gündüz**, No: 6389, 21 Eylül 1973, s. 1.

“Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Ankara'ya Gitti”, **Işık**, No: 1057, 24 Ekim 1953, s. 1.

“Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Geldi”, **Işık**, No: 940, 30 Mayıs 1953, s. 1.

“Milletvekilimiz Dr. Ali Naci Duyduk Memleket Meseleleri Hakkında Açıklamalarda Bulundu”, **Kale**, No: 1236, 2 Haziran 1953, s. 1.

“Milletvekilleri Gittiler”, **Hamle**, No: 571, 27 Nisan 1955, s. 1.

“Milletvekillerimiz Bugün Gidiyorlar”, **Kale**, No: 740, 13 Ekim 1951, s. 1.

“Milletvekillerimiz Dün Şebinkarahisar’a Gittiler”, **Işık**, No: 1202, 19 Nisan 1954, s. 1.

“Milletvekillerimiz Gidiyor”, **Kale**, No: 573, 22 Mart 1951, s. 1.

“Milletvekillerimiz Seçmenlerle Temaslarına Devam Ediyor”, **Kale**, No: 380, 4 Ağustos 1950, s. 1.

“Milletvekillerimizden Dr. A. N. Duyduk ve Hamdi Bozbağ Geldiler”, **Kale**, No: 370, 24 Temmuz 1950, s. 1.

“Milletvekillerimizden Dr. Ali Naci Duyduk ve Hamdi Bozbağ Geldiler”, **Işık**, No: 1465, 4 Mart 1955, s. 1.

“Milletvekillerimizin Halkla Temasları”, **Kale**, No: 1165, 11 Mart 1953, s. 1.

“Milletvekillerimizin Halkla Temasları”, **Kale**, No: 724, 24 Eylül 1951, s. 1.

“Milletvekillerimizin Seçmenler İle Temasları”, **Işık**, No: 962, 27 Haziran 1953, s. 1.

“Milletvekillerimizin Seçmenlerle Görüşmeleri”, **Işık**, No: 23 Eylül 1953, s. 1.

“Milletvekillerimizin Temasları”, **Kale**, No: 1166, 12 Mart 1953, s. 1.

“Mustafa Oksal da Adaylık Koydu”, **Gündüz**, No: 6420, 31 Ekim 1973, s. 1.

“Müebbet Hapisler İmralı’ya Diğerleri Kayseri’ye Gitti.”, **Karadeniz**, No: 1336, 22 Eylül 1961, s. 2.

NASKALİ, Emine Gürsoy, **Yassıada Zabıtları-V, Anayasa Davası-I-IV**, Kitabevi, İstanbul 2011.

“Nikâh Davetiyesi”, **Kale**, No: 661, 4 Temmuz 1951, s. 1.

“Nikâh”, **Kale**, No: 739, 12 Ekim 1951, s. 1.

ODABAŞI, Cumhuriyet, **Trabzon Belgelerle Milli Mücadele Yılları**, Şahsi Yay, Trabzon 1975.

ORAL, Fuat Süreyya, **Cumhuriyet Basın Tarihi (1923-1973)**, Sanayii Nefise Matbaası, Ankara 1973.

“Ordu Belediye Tabipliği-İstifa”, **Akgün**, No: 72, 11 Şubat 1937, s. 2.

“Osman Fikret Topallı Müstakil Olarak Adaylığını Koydu”, **Kale**, No: 284, 12 Nisan 1950, s. 1.

Öğrendiğimiz ve Bildiğimiz Kadarıyla Can, Giresun Valiliği Yay, İstanbul 2009.

ÖZEL, Sabahattin, **Milli Mücadele’de Trabzon**, TTK Yay, Ankara 1991.

ÖZKAYA, Hilal, **Giresun Halkevi ve Bilgi Irmağı Aksu Dergisi**, Arı Sanat Yay, İstanbul 2018.

ÖZKAYA, Mesut, **1923 Giresun’da 1986 Spor**, Güney Matbaası, Ankara 1987.

ÖZTOPRAK, İzzet,” Trabzon Muhafaza-ı Hukuk-ı Milliye Cemiyeti”, **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongreleri Bildirileri (13-17 Ekim 1986)**, Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, Samsun 1988.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi, IX. Dönem (1950-1954)**, III, VII, XXI, TBMM Yay, Ankara 1998-1999.

“Pahalılıkla Mücadele”, **Hamle**, No: 6844, 7 Eylül 1970, s. 1.

PAMUK, M. Naci, **Giresun Nostaljisi**,” Yayl Yay, İstanbul 1999.

“Parası Biten Belediye Arsa Satışına Başlıyor”, **Gündüz**, No: 5396, 26 Haziran 1970, s. 1.

“Parktan Kaleye Teleferik Hattı İçin Teşebbüse Geçiliyor.” **Yeşilçotanak**, No: 33, 7 Eylül 1968, s. 1.

“Parti Adayları Dün Belli Oldu”, **Kale**, No: 282, 10 Nisan 1950, s. 1.

“Partiler Aday Listelerini Bu Akşam İlçe Seçim Kuruluna Verecek”, **Gündüz**, No: 4738, 3 Mayıs 1968, s. 1.

“Partiler, İstifalarla Boşalan Belediye Meclisi Listelerini Doldurmak İçin Aday Bulamıyorlar.”, **Gündüz**, No: 4741, 7 Mayıs 1968, s. 1.

“Partilerin İlçe İtibariyle Aldıkları Oy Listesi”, **Işık**, No: 1214, 5 Mayıs 1954, s. 1.

“Partililerde Seçim Faaliyeti Başladı- Belediye Başkanlığı İçin Dr. A. R. Erkan’ın Karşısına A.P, Dr. Ali Naci Duyduk’u çıkaracak”, **Gündüz**, No: 4719, 11 Nisan 1968, s. 1.

“Partililerde Seçim İçin Adaylığı Kazanma Mücadelesi Hızlandı”, **Gündüz**, No: 4730, 24 Nisan 1968, s. 1.

“Partililerin Oy Pusulasımdaki Sıraları Kura ile Tespit edildi, **Gündüz**, No: 4718, 10 Nisan 1968, s. 1.

“Patlıcan Hırsızları Dr. Ali Naci’nin Bahçesinden 11 Patlıcan Çaldılar”, **Karadeniz**, No: 1358, 12 Eylül 1958, s. 1.

PEKER, Kemal, **Fındık Tarihçe, Tarım, Kültür, Ticaret, İstihlak Bakımlarından**, Yeşilgiresun Matbaası, Giresun 1947-1948.

PİYALE, Mesut, “**Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve Faaliyetleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1992.

“Piyasada Fiyat Kontrolü İçin Ekipler Kuruldu”, **Gündüz**, No: 5458, 7 Eylül 1970, s. 1.

“Plâj Nihayet Açıldı”, **Gündüz**, No: 5087, 23 Haziran 1969, s. 1.

POLAT, Nazım Hikmet, **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti**, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara, 1991.

“Resim Sergisi Dün Açıldı”, **Gündüz**, No: 5888, 3 Şubat 1972, s. 1.

“Sabık Giresun Mebusları Avukat Tutuyor”, **Karadeniz**, No: 1952, 14 Ekim 1960, s. 1.

SARIBAYRAKTAROĞLU, Mehmet Şakir, **Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor**, Kardeş Matbaası, İstanbul 1975.

SARISAMAN, Sadık, “Giresun Basımına Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun”, **Giresun Kültür Sempozyumu (30-31 Mayıs 1998) Bildiriler**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1998, ss. 59-114.

SARISAMAN, Sadık, **Cumhuriyetin İlk Yıllarında (1923-1930) Giresun, (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Giresun Belediyesi Kültür Yay, İstanbul 1999.

“Seçim Faaliyeti Milletvekillerimiz Gümüşhane’ye Gidiyor”, **Kale**, No: 700, 22 Ağustos 1951, s. 1.

“Seçim Propagandası Yarın Başlıyor.”, **Gündüz**, No: 4745, 11 Mayıs 1968, s. 1.

“Seçimlerde Sonsözü Halk Söyleyecek”, **Gündüz**, No: 4759, 28 Mayıs 1968, s. 1.

“SEKA Bölgesi Halkı Büyük Çoğunlukla Plebisitte “Evet” Diyecek”, **Gündüz**, No: 5654, 30 Nisan 1971, s. 1.

“SEKA Tesislerinin Belediye Sınırları İçine Alınması Çok Faydalı Olacaktır”, **Gündüz**, No: 5653, 29 Nisan 1971, s. 1.

SELVİ, Haluk, **Millî Mücadele’de Erzurum (1918-1923)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara 2000.

“Sen Bu Yaylaları Yaylıyamazsın, D. Partililer Piraziz’de Ne Yapacağını Şaşırıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 1131, 1 Nisan 1950, s. 1.

“Sezai Balcı,”Giresunlu Bir Başhoca ve Müftü Ali Rıza Efendi”, **Gündem**, No: 4714, 17 Kasım 2016, s. 2.

“Sinema İnşaatındaki Belediye Hisselinin Özel İdare’ye Satılmasından Vazgeçildi”, **Gündüz**, No: 4981, 12 Şubat 1969, s. 1.

“Siyasi Cereyanlara Alet Olan Fındık Kooperatifleri Kongresi Dün Sona Erdi”, **Kale**, No: 87, 4 Eylül 1949, s. 1.

“Son İki Mebusumuz da Gitti”, **Karadeniz**, No: 1016, 29 Ağustos 1957, s. 1.

“Sosyal Sigortalar Hastanesi Açılması İçin Çalışılıyor”, **Gündüz**, No: 5780, 24 Eylül 1971, s. 1.

“Su Devamlı Akacak”, **Gündüz**, No: 4819, 5 Ağustos 1968, s. 1.

“Su Verildi”, **Gündüz**, No: 4930, 16 Aralık 1968, s. 1.

ŞAHİNGÖZ, Mehmet,” İzmir’in İşgali Üzerine Karadeniz Bölgesinde Yapılan Protesto ve Mitingler”, **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongreleri Bildirileri, (13-17 Ekim 1986), Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı:1**, Samsun 1988.

“Şehir Bantosu Canlandırılıyor”, **Gündüz**, No: 5815, 4 Kasım 1971, s. 1.

“Şehir Bantosu Geçici Olarak Kuruldu”, **Gündüz**, No: 6403, 8 Ekim 1973, s. 1.

“Şehir Dışına Kaçırılan 1 Kamyon Kabuk Tutuldu”, **Gündüz**, No: 5197, 29 Ekim 1969, s. 1.

“Şehir İçinde 11.809 Seçmen Var”, **Gündüz**, No: 4741, 7 Mayıs 1968, s. 1.

“Şehir İçme Suyu Bundan Sonra Devamlı Akacak”, **Karadeniz**, No: 4357, 4 Ekim 1969, s. 1.

“Şehir İçme Suyu Şebekesinin Genişletilmesi İçin İller Bankası 1,5 Milyon Lira Verdi”, **Gündüz**, No: 5781, 25 Eylül 1971, s. 1.

- “Şehir Otobüsünün Durak Yerleri Arttırıldı”, **Gündüz**, No: 5762, 3 Eylül 1971, s. 1.
- “Şehir Parkı, Millet Bahçesi ve Plâj Önceki Gün Kiraya Verildi”, **Gündüz**, No: 5359, 14 Mayıs 1970, s. 1.
- “Şehir Sineması Açılışı Gecikti”, **Gündüz**, No: 5312, 20 Mart 1970, s. 1.
- “Şehir Sineması Açılıyor”, **Gündüz**, No: 5339, 21 Nisan 1970, s. 1.
- “Şehir Sineması Açılıyor”, **Gündüz**, No: 5346, 29 Nisan 1970, s. 1.
- “Şehir Sineması İlgi Gördü”, **Gündüz**, No: 5350, 4 Mayıs 1970, s. 1.
- “Şehir Suyu Devamlı Akıtılıyor”, **Gündüz**, No: 4857, 18 Eylül 1968, s. 1.
- “Şehir Suyu Neden Devamlı Kesiliyor”, **Karadeniz**, No: 4356, 3 Ekim 1969, s. 1.
- “Şehirde İnşaat Faaliyeti Arttı”, **Gündüz**, No: 5093, 30 Haziran 1969, s. 1.
- “Şehrimiz Belediye Meydanına 26 Dükkan Yapılacak”, **Gündüz**, No: 5764, 6 Eylül 1971, s. 1.
- “Şehrimiz Belediyesi Çalışmaları”, **Gündüz**, No: 4827, 14 Ağustos 1968, s. 2.
- “Şehrimizde Belediye Nizamlarına Uymayanlara Ceza Kesildi”, **Gündüz**, No: 5326, 6 Nisan 1970, s. 1.
- “Şehrimizde Bir Yıl İçinde 22 Yangın Başlangıcı Oldu”, **Gündüz**, No: 5990, 5 Haziran 1972, s. 1.
- “Şehrimizde Turizmi Geliştirmek İçin Çalışmalar Yapılıyor”, **Gündüz**, No: 4868, 2 Ekim 1968, s. 1.
- “Şehrimizde Yeni Bir Pazar Yeri İsteniyor”, **Gündüz**, No: 5974, 17 Mayıs 1972, s. 1.
- “Şehrimizi Ekmeksiz Bırakmaya Hiç Kimsenin Hakkı Yoktur”, **Gündüz**, No: 5699, 22 Haziran 1971, s. 1.
- “Şehrin Temizliği İçin Başkan’ın Çağrısı”, **Hamle**, No:7315, 25 Mart 1972, s. 1.
- “Şehrin Temizliği İçin Halk Yardıma Çağrıldı”, **Gündüz**, No:5930, 27 Mart 1972, s. 1.
- “Şemsiyeli Propaganda”, **Karadeniz**, No: 1053, 11 Ekim 1957, s. 1.
- ŞENER, Cemal, **Topal Osman Olayı**, Etik Yayınları, Mart 2004, İstanbul.
- “Şiddet Tedbirleri Tasvip Edilmiyor”, **Karadeniz**, No: 1420, 29 Aralık 1958, s. 1.

ŞİMŞEK, Sadettin, **Türk Siyasi Hayatında Ahmet Tahtakılıç**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2008.

“T. B. M. M’nin Fevkalade Toplantısında Bulunmak Üzere Mebuslarımız Ankara’ya Gitti”, **Karadeniz**, No: 428, 9 Eylül 1955, s. 1.

“Tahkikat Encümeni Kanununa Kimler Rey Verdi Kimler Rey Vermedi”, **Hamle**, No: 3091, 19 Mayıs 1961, s. 1.

“Tahsin İnanç Gitti Diğer Mebuslarımızda 2 Eylül’den Evvel Ankara’da Bulunacak”, **Karadeniz**, No: 1006, 17 Ağustos 1957, s. 1.

“Tahsin İnanç ve A. Naci Duyduk”, **Kale**, No: 1355, 24 Ekim 1953, s. 1.

TBMM Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri, II, (Haz. İrfan Neziroğlu-Tuncer Yılmaz), TBMM Yay, Ankara 2013.

TOPALLI, Osman Fikret, **Giresun Günlükleri I-II**, (Yay. Haz. Cemil Koçak), Alfa Yay, İstanbul 2017.

TOPALLI, Osman Fikret, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun**, (Yay. Haz.), Serander Yay, Trabzon 2011.

TOPALLI, Osman Fikret, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun, Milli Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar**, (Haz. Veysel Usta-Mustafa Çulfaz), Eser Ofset Matbaacılık, Trabzon 2017.

“Trabzon’da Demokrat Parti Kongresi”, **Kale**, No: 259, 14 Mart 1950, s. 1.

TURAN, Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi I**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.

TUZCUOĞLU, Fatih, “Demokrat Parti’nin Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve Zile Hadisesi”, **Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, XV/2016.

TÜRK, Hatem, “Cumhuriyet İdeolojisinin Giresun’daki Yayın Organı: Aksu Dergisi”, **Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu-1, (25-26 Ekim 2013)**, (Ed. Mehmet Fatsa), Giresun İl İdaresi Kültür Yay, Giresun 2013, ss. 245-256.

“Türkiye Eski Muharıpler Birliği Giresun Kongresi”, **Kale**, No: 1323, 16 Eylül 1953, s. 1.

URAL, Selçuk, “Milli Mücadele’nin Başlarında Doğu’da Milli Teşkilatlanma ve Hususiyetleri”, “**Cumhuriyetimize Giden Yol 3**” Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Erzurum 2012.

“Vali Bedri Eser, Bugün Şehrimizden Ayrılıyor”, **Gündüz**, No: 6020, 10 Temmuz 1972, s. 1.

“Valilikten”, **Karadeniz**, No: 281, 5 Mayıs 1954, s. 1.

“Vefat ve Teşekkür Doktor Ali Naci Duyduk- Kızı Ayten Duyduk”, **Giresun İleri**, No: 1972, 24 Ekim 1980, s. 1.

“Vekillerimiz Bu Gece Geldiler”, **Hamle**, No: 566, 21 Nisan 1955, s. 1.

“Verem Savaş Derneği Kongresi İlgi Görmedi.” **Gündüz**, No: 5296, 2 Mart 1970, s. 1.

“Vilâyet C.H.P İdare Heyeti Seçimi Yapıldı”, **Yeşilgiresun**, No: 665, 28 Aralık 1940, s. 1.

“Vilâyetimizde Çay Ziraatı İçin Kati Rapor Verildi”, **Karadeniz**, No: 408, 17 Ağustos 1955, s. 1.

“Vilâyetimizde Seçim Hazırlığı İçin Faaliyet”, **Karadeniz**, No: 989, 29 Temmuz 1957, s. 1.

“Vilâyetimizde Seçim Mücadelesi Kızıştı”, **Karadeniz**, No: 1047, 4 Ekim 1957, s. 1.

“Y.S.K İptal Kararı Verirse Duyduk Göreve Başlayacak”, **Karadeniz**, No: 2996, 28 Haziran 1968, s. 1.

“Yakacak Derdi Arttı”, **Gündüz**, No: 4931, 17 Aralık 1968, s. 1.

“Yalnız Menderes, Polatkan ve Zorlunun İdam Hükümleri Tasdik Edildi”, **Karadeniz**, No: 1332, 18 Eylül 1961, s. 2.

“Yassıada Dosyaları Çelik Kasada”, **Karadeniz**, No: 1954, 17 Ekim 1960, s. 2.

“Yassıada Mahkûmları Kayseri’ye Sevk Ediliyor.”, **Hamle**, No: 3179, 18 Eylül 1961, s. 1.

“Yassıada’da Yüksek Adalet Divanı Davalar Hakkında Verilen Kararın Açıklanacağı Günü Bugün Bildirecek”, **Karadeniz**, No: 1303, 14 Ağustos 1961, s. 1.

“Yassıada’daki 88 Sanığın Daha Malları Serbest Bırakıldı”, **Hamle**, No: 3044, 25 Mart 1961, s. 2.

“Yassıada’daki Sabıklar Bugün İfade Veriyor. Dr. Ali Naci Duyduk”, **Karadeniz**, No: 1907, 22 Ağustos 1960, s. 1.

“Yassıada’daki Sanıklar Oy Kullanamadı”, **Karadeniz**, No: 2176, 12 Temmuz 1961, s. 1.

“Yassıada’dan İlk Mebus Dün Tahliye Oldu”, **Karadeniz**, No: 2132, 17 Mayıs 1961, s. 1.

“Yassıada’dan Tahliye Edilen Dr. A. Naci Duyduk ile Röportaj”, **Hamle**, No: 3183, 22 Eylül 1961, s. 1.

“Yassıada’ya Ait Haberler-Giresun Mebusları Cindoruk’u Avukat Tutacaklar”, **Karadeniz**, No: 1953, 15 Ekim 1960, s. 1.

YAŞAR, Beril, **Demokrat Parti’de Parti İçi Demokrasi (1946-1960)**, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2010.

YAZICI, Hakkı- Bekdemir, Ünsal, “**Giresun’da Geçmişten Günümüze Başlıca Çevre Sorunları ve Kentsel Hayata Etkileri**”, Yeşil Giresun Gazetesine Göre Hasan Ögütçü Armağanı, Giresun 2003, ss. 227-249.

“Yazık- Giresun Futbol Sahası Mahvoluyor”, **Karadeniz**, No: 74, 3 Ağustos 1953, s. 1.

“Yeni “Aksu” Mahallesi Şehrimize Katıldı”, **Gündüz**, No: 5933, 30 Mart 1972, s. 1.

“Yeni Vekiller Kim Olacak”, **Karadeniz**, No: 1089, 25 Kasım 1957, s. 1.

Yurt Ansiklopedisi, Cilt V. 3125.

YÜKSEL, Ayhan - YEŞİLOT, Okan, **Giresun’da Fındık ve Fındık Borsası’nın Tarihçesi**, Öncü Gazetesi ve Matbaası, Giresun 2016.

YÜKSEL, Ayhan- YEŞİLOT, Okan, **Giresun’da İz Bırakanlar**, Giresun Valiliği Yay, Giresun, 2012.

YÜKSEL, Ayhan, **Doğu Karadeniz Araştırmaları**, Kitabevi Yay, İstanbul 2009.

YÜKSEL, Ayhan, “Savaş Yıllarında Giresun (1914-1922): Sosyal ve Ekonomik Durum”, **Milli Mücadelede Giresun, 6-7 Mart Sempozyumu**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 233-254.

YÜKSEL, Ayhan, **Giresun Tarihi Yazıları**, Kitabevi Yay, (3. Baskı), İstanbul 2007.

YÜKSEL, Ayhan, **Tirebolu'dan Simalar Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değerlerimiz**, Arı Sanat Yay, İstanbul 2005.

6- İnternet Kaynakları

<http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007>
(22/11/2018).

<http://rapory.tuik.gov.tr/22-11-2018-15:28:07-61339096611312957981870709770.html?> (22/11/2018)

www. Tesav. Org. Tr (E.T. 27. 11. 2018)

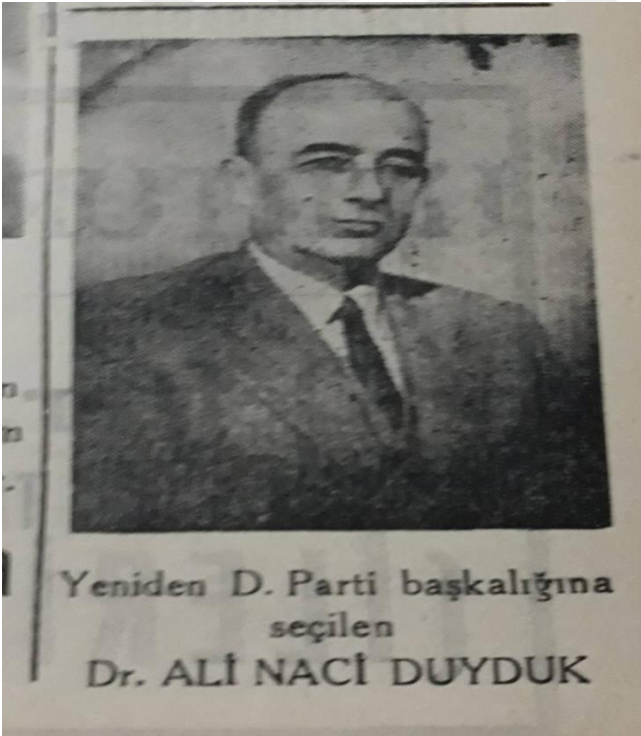
Fiskobirlik Binası, Eski Başkanlar Panosu, 08/08/2018.

EKLER

Fotoğraf: Kaynak Fiskobirlik Panosu.

Fotoğraf: Kaynak *Kale* Gazetesi, 23 Mart 1950.

Fotoğraf: Giresun Yeni Mezarlık

ÖZGEÇMİŞ

Ali YILMAZ, 02.09.1988 tarihinde Giresun İli Bulancak İlçesinde doğdu. 2003 yılında Bulancak Sabiha Raşit Özdemir İlkokulu'nu; 2006 yılında Bulancak Lisesi'ni; 2013 yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü bitirdi. 2014 yılında Giresun Üniversitesi Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans programına başladı. 2014 yılından beri Giresun Üniversitesi Tarih Bölümünde Yüksek Lisansını yapmaktadır.

